

DET KONGELIGE KIRKE-,
UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(1999–2000)

FOR BUDSJETTERMINEN 2000

Utgiftskapitler:
200-299 og 2410

Inntektskapitler:
3200-3299, 5310 og 5617

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
Kap 200-299, 2410, 3200-3299, 5310 og 5617

St.prp. nr. 1

(1999-2000)

FOR BUDSJETTERMINEN 2000

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

*Tilråding fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet av 17. september 1999,
godkjent i statsråd samme dag.*

INNHOOLD

	Side
1. Oversikt over budsjettforslaget for programområde 07, kirke-, utdannings- og forskningsformål	1
1.1 Hovedinnledning	5
1.2 Forskning og utvikling i statsbudsjettet	13
1.3 Miljø	17
1.4 Nytt økonomiregelverk	18
1.5 Organisasjons- og strukturendringer i statsforvaltningen	19
1.6 Bruk av stikkordet «kan overføres»	19
1.7 Oversikt over budsjettforslaget for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet for 2000	20
2. Nærmere om budsjettforslaget for de enkelte programkategorier og kapitler	25
Kap	Side
<i>Programkategori 07.10 Administrasjon</i>	<i>25</i>
200 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	28
203 Statens utdanningskontorer	31
204 Foreldreutvalget for grunnskolen	34
206 Samisk utdanningsadministrasjon	35
210 Tilskudd til trossamfunn m.m. og privateide skole- og kirkebygg	36
<i>Programkategori 07.20 Grunnskolen</i>	<i>39</i>
221 Tilskudd til grunnskolen	47
222 Statens grunnskoler og grunnskoleinternat	51
228 Kvalitetsutvikling i grunnskolen	52
229 Andre formål i grunnskolen	55
<i>Programkategori 07.30 Videregående opplæring</i>	<i>58</i>
231 Tilskudd til videregående opplæring	64
232 Statlige skoler med opplæring på videregående nivå	67
234 Tilskudd til lærebedrifter og lærlinger.....	71
235 Statlige videregående skoler i landbruksfag og naturbruk.....	73
238 Kvalitetsutvikling i videregående opplæring	74
239 Andre formål i videregående opplæring	77
<i>Programkategori 07.40 Andre tiltak i utdanningen</i>	<i>80</i>
240 Private skoler mv.	80
243 Kompetansesentra for spesialundervisning	87
244 Nasjonalt læremiddelsenter	92
249 Andre tiltak i utdanningen	96
<i>Programkategori 07.50 Voksenopplæring</i>	<i>102</i>
250 Statens ressurs- og voksenopplæringscenter og opplæring for voksne innvandrere	111
251 Voksenopplæring i studieforbundene	112
252 Fjernundervisning	112
253 Folkehøgskoler	113
254 Tilskudd til voksenopplæring	114
255 Forskning, utvikling og diverse tilskudd	119
256 Statlige voksenopplæringsinstitusjoner	120
258 Forskning og utviklingsarbeid i voksenopplæringen	122
259 Kompetanseutviklingsprogrammer	123

	<i>Programkategori 07.60 Høgre utdanning</i>	125
260	Universitetet i Oslo	146
261	Universitetet i Bergen	153
262	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	158
263	Universitetet i Tromsø	165
264	Norges handelshøgskole	171
265	Arkitektshøgskolen i Oslo	174
268	Norges idrettshøgskole	177
269	Norges musikkhøgskole	179
270	Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter	182
273	Statlige kunsthøgskoler	184
274	Statlige høgskoler	187
278	Norges landbrukshøgskole	200
279	Norges veterinærhøgskole	203
280	Riksbibliotekstjenesten	206
281	Fellesutgifter for universiteter og høgskoler	206
282	Privat høgskoleutdanning	226
	<i>Programkategori 07.70 Forskning</i>	231
283	Det norske meteorologiske institutt	237
285	Norges forskningsråd	240
286	Fondet for forskning og nyskaping	248
287	Forskningsinstitutter og andre tiltak	249
288	Internasjonale samarbeidstiltak	254
	<i>Programkategori 07.80 Stipend og sosiale formål</i>	258
291	Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter	260
2410	Statens lånekasse for utdanning	260
	<i>Programkategori 07.90 Den norske kirke</i>	268
294	Kirkelig administrasjon	273
295	Prestskapet	277
297	Nidaros domkirke m.m.	280
299	Opplysningsvesenets fond	281
3.	Tilråding	285
	Forslag til vedtak	286
4.	Stikkordregister	301

1.1 Hovedinnledning

Regjeringens politikk på kirke-, utdannings- og forskningsområdet

Kvaliteten på opplæringen i utdanning og arbeidsliv betyr mye for hvilke kvaliteter vi utvikler i samfunnet. I arbeidet for et nyskapende, solidarisk og tryggere Norge legger Regjeringen derfor stor vekt på at utdanningssystemet skal være preget av gjennomgående høy kvalitet. Regjeringen vil bidra til å forbedre kvaliteten på alle utdanningsnivåer ved å se på innhold og organisering i opplæringen, og vil oppmuntre til nytenkning og initiativ fra elever, studenter og foresatte, fra de ansatte i utdanningssystemet, fra utdanningsinstitusjonene og fra lokalsamfunn. Muligheten for livslang læring for den enkelte skal realiseres.

Satsing på forskning og utvikling er investeringer i vår felles framtid. Regjeringens forskningspolitikk er et viktig ledd i den samlede politikken for økt verdiskaping, velferd og livskvalitet. Regjeringen vil satse på forskning av høy internasjonal kvalitet som skal sikre ny innsikt og gi grunnlag for å løse problemer i samfunns- og næringsliv.

Regjeringen vil støtte opp om Den norske kirke ved fortsatt å legge til rette for frihet og fornyelse.

Regjeringen satser på skolen

Regjeringen vil legge til rette for individuell tilpasning og lokalt mangfold innenfor enhetsskolen. Opplæringen skal gi grunnleggende kunnskaper, levendegjøre kulturarven, stimulere til å ta lokalkulturen i bruk og inspirere barn og unge til å være aktive og skapende i egen læring. Til grunn for Regjeringens skolepolitikk ligger en satsing på den offentlige enhetsskolen, samtidig som foreldrene gis mulighet til å velge et privat opplæringstilbud til sine barn.

Regjeringen ønsker i første omgang å satse særskilt på ungdomstrinnet. Det er viktig å sikre en god gjennomføring av Reform 97 på dette trinnet, og at det blir en god sammenheng mellom grunnskole og videregående opplæring i det trettenårige utdanningsløpet. Etter de store utdanningspolitiske reformene på 90-tallet er det tid for å satse på utvikling av det som skjer i selve klasserommet. I St.meld. nr. 28 (1998-99) Mot rikare mål la Regjeringen grunnlaget for en fornyet innsats i forhold til innhold og organisering i opplæringen. Regjeringen vil om kort tid komme med en egen stortingsmelding om rekruttering til læreryrket.

I år 2000 innleder Regjeringen en betydelig satsing på å videreutvikle en god, kvalitetsbevisst og tidsmessig offentlig skole. Satsingen konsentreres om informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), kompetanseutvikling, utviklingsarbeid og forsøk. I budsjettforslaget foreslår Regjeringen 225 mill. kroner i ekstra satsing på skolen, i første omgang med særlig vekt på ungdomstrinnet. Det skal satses 900 mill. kroner til sammen over fire år. Satsingen kommer i tillegg til de midlene som allerede ligger inne til skolen, og som videreføres.

Satsingen skal bidra til:

- å fremme nyskappings- og utviklingsarbeid, mangfold og fleksibilitet
- å tilpasse innhold, arbeids- og vurderingsformer bedre til utviklingen i arbeids- og samfunnsnivå
- å flytte mer av fokus fra sentrale til lokale arenaer
- å styrke samvirket mellom skole, arbeidsliv og samfunnet ellers

I forbindelse med forslaget til skolesatsing vil Regjeringen oppmuntre skoler og lokalsamfunn til å utnytte det handlingsrommet som finnes innenfor dagens regelverk til å drive utviklingsarbeid, og i tillegg til å søke om å få drive forsøk utenfor regelverket. Ved å la initiativet til nytenkning og nyskaping komme fra de som til daglig arbeider med og i skolen, vil man på nasjonalt nivå få innspill og erfaringer som kan nyttes til å videreutvikle den nasjonale skolepolitikken. Samtidig ønsker Regjeringen på denne måten å bidra til å skape motivasjon og mangfold i Skole-Norge.

Som en del av satsingen foreslår Regjeringen å styrke bruken av IKT i utdanningen med 150 mill. kroner. Dette innebærer om lag en firedoblet statlig innsats sammenliknet med 1999. Totalt sett vil dette bringe Norge opp på nivå med satsingen i land som Sverige, Danmark og England, når beløpet ses i forhold til innbyggertallet. Den planlagte satsingen på IKT vil være forankret i en ny nasjonal plan for IKT i utdanningen som departementet arbeider med. Den teknologiske utviklingen vi er inne i, gir nye muligheter for utdanning og læring. Forskning viser at bruk av IKT i undervisning og læring bidrar til å øke

motivasjonen hos elevene. IKT gir nye muligheter for pedagogisk tilrettelegging og variert undervisning som kan stimulere elevene til selv å være aktive i opplæringen. Regjeringen vil derfor rette et særskilt søkelys mot IKT og videreutvikling av innhold og arbeidsformer i utdanningen, læringsmiljø og organisering av utdanningstilbudene. Midlene skal benyttes til å styrke lærerutdanningene, etterutdanning for lærere, forskning, forsøks- og utviklingsarbeid og til å utvikle norske elektroniske læremidler. Den samlede IKT-satsingen er omtalt under kapittel 249.

Lærerrollen må videreutvikles og tilpasses samfunnsutviklingen slik at kompetansen samsvarer med behovene. Som en del av skolesatsingen foreslår Regjeringen å bevilge 50 mill. kroner som kan brukes til permisjonsordninger slik at lærerne får reell mulighet til å fordype seg i fag og områder der skolen trenger kompetanse. Lærere som for eksempel har rådgivningsoppgaver, skal videre få mulighet til å få praktisk kjennskap til arbeids- og næringsliv blant annet gjennom hospitering.

Dagens utfordringer i klasserommet er sammensatte. Det utfordrer til en debatt om blant annet hvordan lærerens rolle som den klare pedagogiske lederen i klasserommet kan styrkes, samtidig som man samarbeider med andre yrkesgrupper. Regjeringen foreslår en økt satsing på 25 mill. kroner, til forsøk med videreutvikling og styrking av lærerrollen. Midlene for år 2000 planlegges brukt til forsøk som er basert på forsøkshjemmelen i den nye opplæringsloven. Forsøkene skal utvikles og gjennomføres i forståelse med lærerorganisasjonene.

I tillegg til satsingen på 225 mill. kroner foreslår Regjeringen å bevilge 14 mill. kroner til forsøk med alternativ tildeling av timer til ungdomstrinnet, med sikte på mer fleksibel bruk av timerressurser og større likhet når det gjelder lærertetthet.

Tabell: Fordelingen av midlene til skolesatsingen på kapitler og poster

(i mill. kroner)				
Tiltakspakke for skole	Kap./post	Blå bok 1999 ¹⁾	Forslag til økt bev. 2000	Totalnivå
Enkelttiltak innenfor				
IKT:	249/21	38,3	75	113,3
<i>Forsknings-, forsøks- og utviklingsarbeid, elektroniske læremidler, nett</i>				
IKT i lærerutdanningen	281/01	0	30	30
Kompetanseutvikling for lærere:	228/21	72	95	167
<i>IKT</i>			(45)	
<i>Permisjons- og hospiteringsordninger</i>			(50)	
Forsøk med videreutvikling av lærerrollen	228/21	0	25	25
Sum		110,3	225	335,3
Timeressursnorm	228/21	0	14	14
Totalt		110,3	239	349,3

1) Kolonnen gir ikke en fullstendig oversikt over bevilgningsnivå på de ulike tiltakene i 1999. Det er imidlertid gjort et forsøk på å spesifisere bevilgningsnivå i 1999 relatert til de tiltak som foreslås for år 2000. Under kap. 249 gjelder dette postene 21, 60 og 70 i 1999. Under kap. 228 post 21 har en spesifisert det som går til diverse kompetanseutviklingstiltak for lærere i 1999.

Regjeringen satser på livslang læring

Regjeringen vil satse videre på en bred oppfølging av Kompetansereformen og foreslår 180 mill. kroner til flere ulike tiltak. Det er et mål for arbeidet med Kompetansereformen å gi voksne bedre muligheter til utvikling og kompetanseheving i et arbeidsliv i stadig endring og med nye utfordringer. Men det er samtidig også et mål å styrke befolkningens kunnskaper om politiske, sosiale og kulturelle forhold. Regjeringen vil i arbeidet med Kompetansereformen oppmuntre til samarbeid mellom offentlige og private utdanningsaktører av ulike typer og på ulike nivå, legge vekt på å ta i bruk flere læringsarenaer for voksne og stimulere til aktiv bruk av IKT. Frivillige organisasjoner vil være viktige aktører for å få til en vellykket reform. Regjeringen vil bl.a. bygge videre på studieforbundenes og de frittstående fjernundervisningsinstitusjonenes lange erfaring med å tilrettelegge fleksibel opplæring for voksne.

Et bredt sammensatt Forum for kompetanseutvikling er oppnevnt i statsråd og skal møtes to ganger i året. Forumet, som består av representanter for partene i arbeidslivet, sentrale utdanningstilbydere og ti departementer, vil være en viktig arena for det videre arbeidet med

å realisere Kompetansereformen. Forumet skal blant annet ha en viktig rolle i arbeidet med en nasjonal handlingsplan for Kompetansereformen. Kompetansereformen var et hovedtema i lønnsoppgjøret våren 1999. Regjeringen signaliserte da blant annet at den ville bidra til delfinansiering av kompetanseutviklingsprogrammer med til sammen 400 mill. kroner over en 2–3 års periode. Den første bevilgningen på 50 mill. kroner blir fremmet i dette budsjettet. Kompetanseutviklingsprogrammene har som mål å stimulere til økt etter- og videreutdanning.

En god grunnutdanning er en viktig forutsetning for livslang læring. Det har vist seg at de som mangler grunnleggende opplæring, er de som deltar minst i etter- og videreutdanning, og som utgjør flertallet i gruppen langtidsledige. Det er derfor en utfordring å stimulere og motivere voksne som ikke har tilegnet seg den nødvendige basisopplæringen, til å skaffe seg slik kompetanse. Regjeringen vil våren 2000 legge fram en lovproposisjon om rett til grunnskoleopplæring for voksne. 10 mill. kroner foreslås bevilget for å kartlegge behovet for grunnskoleopplæring, bl.a. ved en begrenset igangsetting av forsøksarbeid i et utvalg kommuner.

Regjeringen har lagt fram en odelstingsproposisjon om individuell rett til utdanningspermisjon. Det foreslås 90 mill. kroner til å dekke bevilgningsbehov som er knyttet til regelendringer i Statens lånekasse for utdanning for bl.a. å tilrettelegge tilbudet for voksne studenter. Avkortingsgrensen for inntekt heves til 5 000 kroner per måned. Behovsprøving av forsørgertillegget mot ektefelles/samboers inntekt, og forsørgertillegget for ektefelle, foreslås fjernet. Dette vil gi en forbedring for store grupper i forhold til dagens regelverk.

Regjeringen er opptatt av å sikre voksnes muligheter til videregående opplæring. Tilbud skal ta hensyn til de voksnes realkompetanse, dvs. gi et avkortet tilbud slik at voksne kan få fortsette sin utdanning på det nivået de faktisk befinner seg på. Muligheten til å få avkortet løp i videregående opplæring på grunnlag av realkompetanse er allerede etablert. Det er etablert et treårig prosjekt som skal bistå fylkeskommunene i å ta dette i bruk, slik at voksne skal kunne tas inn på riktig nivå og få et tilpasset opplæringstilbud. Det foreslås å avsette 10 mill. kroner til videreføring og styrking av dette prosjektet. Det er viktig at tilbudene er smidige med hensyn til tid, sted, varighet og progresjon, og det vil bli lagt vekt på de muligheter som ligger innenfor IKT. Regjeringen foreslår derfor å bevilge 10 mill. kroner til utvikling av undervisningsmodeller i videregående opplæring som er tilpasset voksnes behov og livssituasjon. Det foreslås i tillegg å bevilge 10 mill. kroner til å øke det statlige tilskuddet til kurs på videregående opplæringsnivå i regi av studieforbund og fjernundervisningsinstitusjoner, slik at egenandelen for deltakerne kan reduseres.

I tillegg til disse tiltakene vil Regjeringen foreslå å innføre en rett for voksne som ønsker å ta videregående opplæring, og som ikke har fullført en slik opplæring tidligere. Regjeringen vil arbeide videre med utformingen av en slik rett og presentere saken for Stortinget i en odelstingsproposisjon tidlig neste år. I forbindelse med dette lovarbeidet vil de økonomiske konsekvensene bli nærmere vurdert, og Regjeringen vil komme tilbake til oppfølgingen av dette i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for år 2000. Siktetålet er at retten skal tre i kraft fra skoleåret 2000-01, og at den skal gjelde alle som er født før 1978.

Læreplanene i videregående opplæring vil på lengre sikt bli gjennomgått og revidert for å sikre en godt tilrettelagt overgang fra grunnskole til videregående opplæring etter Reform 97. Revisjonen vil også omfatte en vurdering av læreplanenes modulstruktur. Arbeidet innebærer også en vurdering av overgangen mellom videregående opplæring og høgre utdanning.

Utvalget for høgre utdanning (Mjøs-utvalget) har levert en delutredning om realkompetanse i høgre utdanning (NOU 1999: 17). Utvalget foreslår at søkere med yrkeserfaring og annen realkompetanse skal kunne vurderes for opptak til høgre utdanning uten å ha tatt tradisjonell videregående opplæring. Videre foreslås ordninger for avkortning og tilpassing av studieløp på grunnlag av søkers realkompetanse. Delutredningen ble sendt på bred høring sommeren 1999. Regjeringen vil i det videre arbeidet legge vekt på at etablering av ordninger for opptak og studium på grunnlag av realkompetanse vil være viktige steg i retning av å øke det generelle kompetansenivået i samfunnet.

En rekke opplæringstilbud som i dag ikke går inn under videregående opplæring eller høgre utdanning, er av stor betydning for gjennomføringen av Kompetansereformen. Regjeringen har oppnevnt et utvalg som skal utrede opplæring på det såkalte mellomnivået, og eventuelt foreslå plassering av disse opplæringstilbudene i et helhetlig opplæringssystem.

Universitetet i Oslo, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og SINTEF har inngått et samarbeid om bedriftsrettet etter- og videreutdanning, det såkalte «Bedriftsuniversitetet». Det foreligger konkrete planer om å etablere denne virksomheten i

IT- og kunnskapscenteret på Fornebu, og Regjeringen vil bidra til at dette realiseres, se nærmere omtale under kapittel 281.

Tabell: Fordeling av midler til Kompetansereformen på kapitler og poster:

Kompetansereformen	Kapittel/ post	Forslag til økt bevilgning i 2000 i mill. kroner
Regelendringer i Statens lånekasse	2410/70	85
	2410/72	5
Dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse	258/21	10
Kartlegging av behovet for grunnskoleopplæring	258/21	10
Kompetanseutviklingsprogrammer	259/21	50
Undervisningsmodeller tilpasset voksne	258/21	10
Kurs i regi av studieforbund og fjernundervisningsinstitusjoner	258/21	10
Sum Kompetansereformen		180

Regjeringen satser på forskning

Regjeringen varsler i St.meld. nr. 39 (1998–99) Forskning ved et tidsskille at forskningsinnsatsen skal styrkes slik at Norge i løpet av den neste femårsperioden kommer på linje med gjennomsnittet i OECD-landene, målt som andel av BNP. Statsbudsjettet for år 2000 markerer det første steget mot dette målet, og Regjeringen foreslår en betydelig økning i forskningsbevilgningene. For en samlet gjennomgang av Regjeringens forslag til satsing på forskning, se kap. 1.2 Forskning og utvikling i statsbudsjettet.

Også Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets forskningsbevilgninger får en betydelig vekst i 2000. Økningen skyldes i hovedsak økte kontingentutgifter til EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling, avkastningen fra det nyopprettede Fondet for forskning og nyskaping (90 mill. kroner), etablering av et senter for fremragende forskning på Fornebu samt utstyrsbevilgninger til realfagsbygget ved NTNU og departementets andel av bevilgningen til prosjektet RiT 2000. Både forskningsfondet og EUs rammeprogram er tiltak som Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet forvalter på vegne av flere departementer.

I årene framover vil innpassingen av Regjeringens varslede opptrapping av forskningsinnsatsen bli vurdert i de årlige statsbudsjettene. I denne sammenhengen vil Regjeringen vurdere forskningsfondets størrelse i lys av ambisjonene i St.meld. nr. 39 (1998–99), og tar sikte på å øke fondskapitalen med 1 mrd. kroner i løpet av 2000. Forskningsfondet skal bidra til å realisere overordnede forskningspolitiske prioriteringer og fremme nyskaping gjennom støtten til langsiktig og sektorovergripende forskning.

Regjeringens forslag om å etablere et senter for fremragende forskning på Fornebu vil bidra betydelig til en sterkere satsing på forskning innenfor IKT og vil i tillegg fremme forskning av høy kvalitet. I alt 45 mill. kroner foreslås til dette senteret, hvorav 30 mill. kroner på Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har et særlig ansvar for den langsiktige, grunnleggende forskningen, som finansieres i form av de ordinære driftsbevilgningene til institusjonene i universitets- og høgskolesektoren og i form av faglige bevilgninger gjennom Norges forskningsråd. Forskningsrådet har fått ansvar for å fordele avkastningen fra forskningsfondet. Driftsbevilgningene til institusjonene i universitets- og høgskolesektoren får en viss økning i 2000. Bl.a. for å skjerme forskning ved universiteter og høgskoler har Regjeringen ikke tatt ut full budsjettvirkning for de institusjonene som får reduksjoner i antall studieplasser.

Kvalitet i utdannings- og forskningssystemet

I St.meld. nr. 28 (1998-99) Mot rikare mål la Regjeringen en nasjonal strategi for kvalitetutviklingsarbeidet i grunnskolen og videregående opplæring. Den ekstra satsingen på skolen i de neste fire årene er et ledd i arbeidet med å fremme kvalitet i skolen. Regjeringen vil stimulere til lokalt baserte tiltak i arbeidet med kvalitetsutvikling, for på denne måten å skape motivasjon og mangfold og samtidig kunne få innspill og erfaringer til å videreutvikle den nasjonale skolepolitikken. Utvikling av innholdet i skolehverdagen vil stå sentralt. Forskning vil kunne gi nyttig kunnskap i utviklingsarbeidet. Ulike former for skolebaserte

vurderinger skal tjene som sporer for kvalitetsutvikling og ikke være et redskap for kontroll. Regjeringen vil arbeide videre med den nasjonale strategien i tråd med Stortingets forutsetninger, og oppfordrer samtidig den enkelte skole, lærebedrift, kommune og fylkeskommune til å ta initiativ til tiltak på kvalitetutviklingsområdet i tråd med disse prinsippene.

Stortinget har sluttet seg til Regjeringens forslag om å etablere et Nasjonalt utviklings-senter, jf. Innst. S. nr. 214 (1998-99) og St.meld. nr. 28 (1998-99). Regjeringen vil med opprettelsen av sentret legge bedre til rette for arbeidet med kvalitetsutvikling i skolesektoren, sikre klarere samordning av den statlige innsatsen på skoleområdet og styrke det faglig-pedagogiske rettleidingstilbudet.

Departementet vil gjennomføre et handlingsprogram for grunnskolen i samarbeid med Kommunenes Sentralforbund, lærerorganisasjonene og Foreldreutvalget for grunnskolen, med sikte på å bidra til en felles innsats for kvalitetsutvikling. Handlingsprogrammet er konsentrert om noen prioriterte og vide hovedområder, og gir stort rom for lokal kreativitet og innflytelse.

Den forskningsbaserte evalueringen av Reform 94 har vært en sentral kilde til utvidet kunnskap om utviklingen i videregående opplæring. Evalueringen viser at gjennomstrømningen og gjennomføringen av videregående opplæring er sterkt bedret, at færre foretar omvalg eller avbryter opplæringen, og at det er stor enighet om at hovedmodellen for fagopplæring fungerer bra. Utfordringene i videregående opplæring er nå i hovedsak knyttet til utviklingen av innholdet i og tilretteleggingen av opplæringen. Regjeringen vil bidra til en utvikling der pedagogiske metoder, organisering og styring av opplæringen tilpasses forutsetningene og livssituasjonen til elevene og de voksne utdanningssøkende. Regjeringen har derfor tatt initiativ til et treårig nasjonalt utviklingsprosjekt i samarbeid med alle fylkeskommunene og videregående skoler – prosjektet «Differensiering og tilrettelegging». Regjeringen vil samtidig stimulere til lokale utviklingsprosjekter som kan motivere og stimulere til nye og alternative opplæringsformer. Det vises ellers til St.meld. nr. 32 (1998-99) Videregående opplæring for en nærmere omtale av Reform 94 og utviklingen i videregående opplæring.

Regjeringen ser det som svært viktig at arbeidet med å videreutvikle kvaliteten styrkes og blir en integrert del av virksomheten ved alle institusjonene i universitets- og høgskolesektoren. Kvalitetssikring og evaluering av egen virksomhet er den enkelte institusjons ansvar, og alle universiteter og høyskoler er pålagt å arbeide systematisk for å bedre kvaliteten i utdanning og forskning.

Det er samtidig nødvendig at det på nasjonalt nivå ivaretas et systemansvar, blant annet for utarbeiding av generelle retningslinjer, veiledning og samordning av data. Norgesnetttrådet er tillagt et systemansvar for kvalitetssikring ved universiteter og høyskoler, mens Norges forskningsråds evalueringer av forskning i stor grad angår forskningen ved disse institusjonene. Gjennom utvikling av gode kvalitetsutviklingssystemer er det mulig å gi institusjonene en større grad av frihet, samtidig som man opprettholder nasjonale mål for kvalitet i sektoren.

Norges forskningsråd har gjennomført en forskningsbasert evaluering av høyskole-reformen, som blant annet viser at reformen foreløpig har hatt større effekt når det gjelder styring og administrasjon enn når det gjelder den faglige virksomheten. Høgskolene må på denne bakgrunn arbeide for å utnytte institusjonenes samlede faglige ressurser bedre for å fremme kvalitet i undervisning og forskning. Rapporten peker også på at høyskole-reformen har bidratt til å gjøre høyskolene mer synlige, og at de har fått høyere status både regionalt og nasjonalt. Departementet legger til grunn at reformen gir organisatorisk grunnlag for utvidet selvstyre og økt faglig kvalitet.

Regjeringen har gjennom oppretting av Mjøs-utvalget tatt initiativ til en gjennomgang av universitets- og høyskolesektoren i lys av samfunnsutviklingen nasjonalt og internasjonalt. Utvalget skal vie særskilt oppmerksomhet til kvalitetsfremmende tiltak, innenfor så vel utdanning som forskning. Mjøs-utvalget leverer en samlet innstilling 1. april 2000.

Forskningsmeldingen legger stor vekt på å fremme kvalitet i forskningssystemet; bl.a. skal Norges forskningsråd utarbeide en norsk strategi for sentre for fremragende forskning.

Lokalt nyskappings- og utviklingsarbeid

Et flertall av framtidens arbeidsplasser finnes trolig ikke i dag, men må skapes. Dette krever et utdanningssystem som legger vekt på nyskaping. Innhold og arbeidsformer i opplæringen må være tilpasset et samfunn som krever evne til nytenkning og omstilling.

God læring krever engasjement, motivasjon og samhandling både lokalt og sentralt. Regjeringen legger vekt på samspill mellom lokale aktører som grunnlag for utviklings-

arbeid og forsøk på kommune- og skolenivå. Regjeringen ønsker vide rammer, enkle sentrale regler og utvidet handlingsrom for lokalt mangfold, og oppfordrer derfor skoleledere, lærere, elever, foresatte og andre til kreativitet og nyskaping innenfor de rammer som ligger i læreplaner, lover og forskrifter. Med hjemmel i opplæringsloven åpnes det også for forsøk som går utover de ordinære rammene i loven. På denne måten kan lokale prosjektideer bidra med nye og alternative løsninger i skolehverdagen, og dermed utvide det lokale handlingsrommet i skolepolitikken.

Regjeringen går inn for en nasjonal satsing på entreprenørskap i opplæringen. Med entreprenørskap menes kompetanse for nyskaping, foretaksvirksomhet og etablering. Entreprenørskap skal være et redskap for en mer åpen og nyskapende skole der elevene utvikler kreativitet og pågangsmot. Økt samarbeid mellom skole, lokalsamfunn og næringsliv skal danne grunnlag for aktive lokalmiljøer og nye arbeidsplasser. Entreprenørskapsprosjektet skal bidra til å gi ungdom handlingskompetanse og tro på egne krefter. Elevbedrift er en viktig metode for å realisere og fremme entreprenørskap. Gjennom elevbedrift kan sentrale, felles mål i opplæringen bli realisert.

Regjeringen vil legge til rette for en aktiv lokal bruk av skolene i distriktene som et utgangspunkt for å vitalisere lokalsamfunn. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har i denne forbindelse satt i gang et prosjekt med navnet PILOT (Prosjekt Innovasjon i Læring, Organisasjon og Teknologi). Prosjektet fokuserer på to hovedområder. Det ene er å se IKT i et distriktsperspektiv, med vekt på utvikling av IKT-baserte læringsressurser og fleksible opplæringstilbud for barn, unge og voksne. Det andre er pedagogisk bruk av IKT, der man vurderer muligheten for nye lærings-, vurderings- og organiseringsformer i lys av prinsippet om tilpasset opplæring.

Det er opprettet en ny hjemmel i lov om universiteter og høyskoler som gir disse mulighet til å søke departementet om dispensasjon for å gjennomføre tidsavgrensede forsøksordninger av pedagogisk eller organisatorisk art. Dette vil gi mulighet til å prøve ut nye styringsordninger, og gi økt omstillingsevne og bedre ressursutnyttelse ved universiteter og høyskoler.

Regjeringen vil gi institusjonene i universitets- og høyskolesektoren økt handlingsrom og ansvar for å videreutvikle studietilbud. Høyskoler og universiteter skal kunne etablere og legge ned studietilbud til og med 30 vekttall, det vil si opp til mellomfag. En forutsetning er at institusjonene følger de fastsatte rutinene for behovsprøving, kvalitetssikring og nasjonal samordning.

Innenfor høgere utdanning i Norge er det etablert en desentralisert utdanningsstruktur med en eller flere høgere utdanningsinstitusjoner i alle landets fylker. Regjeringen ønsker å opprettholde dette desentraliserte utdanningsmønsteret, for på en best mulig måte å gi likhet i adgangen til høgere utdanning, og samtidig sikre en god spredning av kompetanse i landet, jf. St.meld. nr. 36 (1998-99) Om prinsipper for dimensjonering av høgere utdanning. Dette skal blant annet skje ved å sikre en målrettet fordeling av utdanningsområder, institusjoner og regioner. Institusjonene skal videre gis rammebetingelser og handlingsrom som fremmer deres omstillingsevne og mulighet for nyskaping, slik at de best mulig kan imøtekomme endrede behov for kompetanse og tilpasse studietilbudene til nye grupper av studenter.

Utdanning med verdiperspektiv

De sosiale og kulturelle endringene i samfunnet fordrer en større bevissthet rundt verdier og etiske problemstillinger. Utdannings- og forskningssystemet har et særskilt ansvar for å tydeliggjøre og problematisere etiske aspekter ved ulike saksforhold i opplæringen og i forskningen.

Regjeringen vil, som ledd i et kontinuerlig arbeid med holdninger og verdier, legge vekt på å videreutvikle gode oppvekst- og læringsmiljøer. Dette inngår også som et ledd i Regjeringens satsing på kvalitetsutviklingsarbeid i opplæringen. Læreplanverkene for både grunnskolen og videregående opplæring legger stor vekt på holdninger, verdier og demokratiske arbeidsmåter, i tillegg til et trygt og stimulerende oppvekstmiljø som grunnlag for læring og utvikling. Å bidra til at barn og unge får sosial kompetanse og inkluderende holdninger gjennom kunnskaper og ferdigheter som oppleves meningsfulle og relevante, er et viktig tiltak i skolen for å forebygge negativ atferd, vold og kriminalitet. Arbeidet må skje i tett samarbeid mellom skole, hjem og lokalsamfunn. Et tverrdepartementalt samarbeid for å forebygge og hindre negativ atferd, mobbing og vold i grunnskolen vil bli videreført, og skal etter hvert også omfatte videregående opplæring. Skolemekling lærer elevene å håndtere konfliktsituasjoner på en konstruktiv måte. Regjeringen vil også ta initiativ til at andre yrkesgrupper enn lærere kan delta i arbeidet med å utvikle trygge og trivelige miljøer på

skolene og på den måten bidra til et bedre oppvekst- og læringsmiljø for barn og unge, se omtalen av satsingen på skolen.

Regjeringen skal i løpet av 1999 legge fram en stortingsmelding om menneskerettigheter. Dette arbeidet ledes av Utenriksdepartementet. I stortingsmeldingen vil det inngå en handlingsplan for informasjon, undervisning og utdanning for å verne og fremme menneskerettighetene i Norge. Handlingsplanen utarbeides på anmodning av Stortinget, se behandlingen av lov om styrking av menneskerettenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) i april 1999. I samsvar med Stortingets ønske vil handlingsplanen fokusere på grunn- og etterutdanning i utdanningssystemet, innenfor sosial- og helse-sektoren, politiet, fengselsvesenet og dommerstanden med mer. Planen vil også legge vekt på behovet for styrking av forskning på menneskerettighetsområdet og på behovet for kompetanseoppbygging om menneskerettighetene i forvaltningen. Arbeidet med handlingsplanen har vært ledet av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og gjennomført i samarbeid med andre fagdepartementer.

Like muligheter i utdanningen

Det er et mål å fremme likestilling i opplæring og utdanning. Utdanningssystemet skal blant annet bidra til en bredere kjønnsmessig rekruttering til ulike stillinger og funksjoner i samfunnet. Departementet har utarbeidet et «Policynotat for likestilling 1999-2001».

Enkelte områder vil det bli lagt særskilt vekt på i likestillingsarbeidet i kommende år. Departementet vil arbeide for å øke jenters og kvinners interesse for og kunnskap om matematikk, naturfag og teknologi, spesielt informasjons- og kommunikasjonsteknologi. I tillegg satses det for å få jenter og gutter til å foreta utradisjonelle utdannings- og yrkesvalg. Regjeringen vil, i samarbeid med lokale myndigheter og innvandrersorganisasjoner, arbeide videre med en kartlegging av innvandrerkvinnens utdanningsnivå, for så å vurdere opplæringstilbud som er tilpasset denne gruppen.

Departementet vil legge fram en likestillingsveiledning for elever i grunnskolen og den videregående skolen. Prinsippene i likestillingsveilederen vil bli fulgt opp i arbeidet med etterutdanning for lærere. Departementet vil sette i gang en utredning i regi av Norges forskningsråd som blant annet skal kartlegge virkninger av eksisterende likestillingstiltak spesielt rettet mot å få flere kvinner inn i vitenskapelige stillinger. Utredningen skal danne grunnlag for bedre målretting av framtidige tiltak.

Det er et utdanningspolitisk mål å gi alle et likeverdig opplæringstilbud. Dette krever blant annet individuell tilpasning for funksjonshemmede med utgangspunkt i læreplaner innenfor de ulike opplæringsområdene. Hovedutfordringen i oppfølgingen av Innst. S. nr. 85 (1998-99) og St.meld. nr. 8 (1998-99) Om handlingsplan for funksjonshemma (1998-2001) er å få til et samarbeid på tvers av faggrenser, etater og sektorer.

Evnen og muligheten til kommunikasjon med andre er grunnleggende for at mennesker skal kunne fungere i samfunnet. I Regjeringens handlingsplan for funksjonshemmede er det på Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets ansvarsområde derfor lagt vekt på tiltak for voksne med språk- og talevansker, blant annet som en oppfølging av St.meld. nr. 23 (1997-98) Om opplæring for barn, unge og voksne med særskilte behov. Hovedtiltakene på tegnspråkområdet er tverretatlige og utviklingsorienterte.

Hovedmålet om tilgjengelighet til studieplass, studielitteratur og undervisning ligger til grunn for tiltakene innenfor høgre utdanning. Institusjonene er pålagt å utarbeide handlingsplaner for funksjonshemmede studenter. Innenfor IKT-området er tilgjengelighet til rett type teknologi for funksjonshemmede og den organisatoriske og læringsmessige rammen for bruk av teknologien utfordringer som går på tvers av opplæringsområder og -nivåer.

En helhetlig politikk for funksjonshemmede må også ses i sammenheng med den kommende handlingsplanen for Kompetansereformen og prinsippene for universell tilrettelegging.

En oversikt over tiltak for funksjonshemmede på Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets områder foreligger nå både i trykt, elektronisk (<http://odin.dep.no/kuf/proj/>) og punktskriftversjon.

Internasjonalt utdannings- og forskningssamarbeid

Som ledd i arbeidet for kvalitetsutvikling og verdiskaping vil Regjeringen videreføre og styrke et bredt norsk engasjement i internasjonalt utdannings- og forskningssamarbeid. Gjennom samarbeid i ulike internasjonale organisasjoner, institusjoner, programmer og nettverk, samt gjennom bilaterale kontakter, skapes ny kunnskap og større forståelse mellom mennesker og kulturer. Videreutvikling av utdannings- og forskningsfelleskapet i den nordiske regionen og samarbeid i nærområdene vil være grunnleggende i denne sammen-

hengen. Samarbeidet skal også utnyttes til å profilere områder der Norge har høy kompetanse og kan hevde seg internasjonalt. Samtidig ønsker Regjeringen at norsk kompetanse og erfaring fra utdanning og forskning skal bidra til demokrati- og samfunnsutvikling i andre land, blant annet gjennom utviklingsbistand og menneskerettsarbeid. Innenfor utdanning vil videreføring og utvikling av EØS-samarbeidet stå særlig sentralt i tiden framover, da andre fase av EUs utdanningsprogrammer – SOKRATES og LEONARDO DA VINCI – skal settes i verk fra og med år 2000. Det vil ventelig i løpet av høsten bli tatt stilling til endring av EØS-avtalen med sikte på EFTA/EØS-deltakelse i de nye programmene. Videre skal det sikres bred norsk deltagelse i internasjonale organisasjoner, nettverk og store fellessatsinger innenfor grunnforskning og anvendt forskning. Deltakelse i EUs femte rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling (1998-2002) under EØS-avtalen vil være et tyngdepunkt i det internasjonale forskningssamarbeidet. Deltakelsen i rammeprogrammet skal bidra både til kvalitetsheving og til økt innsats på prioriterte forskningsområder.

Kirken mot et nytt årtusen

Den norske kirke står overfor betydelige utfordringer i en tid som preges av økt religiøsitet og kulturelt mangfold, men også med fornyet interesse for tradisjon og kulturarv. Tusenårsskiftet aktualiserer de kristne verdier og tradisjoner som har vært og er bærende i vårt samfunn. Tusenårsskiftet utfordrer til refleksjon omkring eget religiøsitet ståsted og inspirerer til åndelig fornyelse.

Det er Regjeringens målsetting at kristen tro, tradisjon og verdigrunnlag holdes levende i vårt samfunn. Møtet med andre religioner og kulturer fordrer at kirken er bevisst sin egenart, samtidig som den evner å møte mennesker med annen tro i samtale om veier til fredelig sameksistens og toleranse.

Pilegrimsmotivet vil stå som et samlende motiv for Den norske kirke ved tusenårsskiftet. Det er en utfordring for kirken at den med utgangspunkt i sin egenart som bekjennende, åpen og inkluderende folkekirke – er i stand til å komme det søkende og vandrende mennesket i møte, og ta imot de mennesker som ønsker å ha tilhørighet til kirken og delta i gudstjenester og menighetsliv.

Det er i denne sammenheng en avgjørende forutsetning at kristen kunnskap blir formidlet til nye generasjoner. Regjeringen har oppnevnt et utvalg som skal utrede spørsmål omkring de rettslige og økonomiske rammer for kirkens dåpsopplæring. Det er Regjeringens målsetting at utredningsarbeidet skal lede fram mot fornyet satsing på dåpsopplæringen, slik at den kan inkludere alle kirkens dømte medlemmer.

Økt kirkelig selvstyre som følge av de siste års kirkelige reformer stiller nye krav til kirken som organisasjon. Ikke minst gjelder dette kirken lokalt. I den videre utvikling av kirken må de tilsatte sikres gode arbeidsvilkår, og det må legges til rette for et godt samvirke mellom prester og andre tilsatte, kirkens rådsorganer, frivillige medarbeidere og frivillige kristelige organisasjoner.

Regjeringens hovedprioriteringer i statsbudsjettet for 2000

Regjeringens forslag til bevilgning til kirke-, utdannings- og forskningsformål utgjør 38 275,1 mill. kroner. Dette er en økning på 4,3 pst. i forhold til vedtatt budsjett 1999.

Regjeringen foreslår 225 mill. kroner i en ekstra satsing på skolen, i første omgang med særskilt vekt på å utvikle ungdomsskoletrinnet, se omtale under «Regjeringen satser på skolen».

Regjeringen foreslår å bevilge 30 mill. kroner til etablering av to nye grunnkurs innenfor media- og kommunikasjonsfag og merkantile fag innenfor videregående opplæring fra høsten 2000. Bevilgningen til sikkerhetsopplæring for fiskere foreslås redusert, og det innføres delvis egenbetaling.

I forbindelse med gjennomføringen av Kompetansereformen foreslår Regjeringen å øke bevilgningen med 180 mill. kroner, se omtalen under overskriften «Regjeringen satser på livslang læring».

Budsjettforslaget innebærer en reduksjon på om lag 1 750 studieplasser. Det har vært en nedgang i søkningen til høyere utdanning i de siste årene. I budsjettforslaget er derfor studenttallene redusert med om lag 2 400 samlet ved universitetenes allmennfakulteter og ved vitenskapelige og statlige høyskoler. Ved private høyskoler er tallet på studieplasser med tilskudd redusert med 70. Regjeringen har i forslaget til budsjett for år 2000 prioritert å opprette om lag 760 nye studieplasser for å videreføre studieplasser og økt opptak, i hovedsak innenfor IKT-utdanninger og helse- og omsorgsfag. I tillegg er institusjonene pålagt å omdisponere om lag 300 studieplasser til utdanninger under oppbygging. For å

tilføre institusjonene midler til gjennomføring av omstillingstiltak ved de fagmiljøene som får redusert studenttall, er det lagt til grunn at korresponderende budsjettreduksjoner ved inndragning av studieplasser eller ved pålagt omdisponering av kapasitet gjennomføres slik at bevilgningen per gjenværende studieplass isolert sett øker. Det er videre prioritert å avsette 20 mill. kroner til særskilte omstillingstiltak. Det er satt av 15 mill. kroner til å dekke merkostnader ved å gi høyt prioriterte utdanninger som desentraliserte tilbud i distriktene.

Departementets forskningsbevilgninger får i 2000 en betydelig økning. Innenfor kategori 07.70 Forskning skyldes økningen i hovedsak avkastningen på 90 mill. kroner fra det nyopprettede Fondet for forskning og nyskaping samt økte kontingentutgifter til EUs rammeprogram for forskning. Økte bevilgninger vil således særlig tilgodese henholdsvis langsiktig, grunnleggende forskning og internasjonalt forskningssamarbeid. Regjeringen vil i de årlige statsbudsjettene vurdere forskningsfondets størrelse i lys av ambisjonene i St.meld. nr. 39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille, og tar sikte på å øke fondskapitalen med 1 mrd. kroner i løpet av 2000.

I forbindelse med IT-Fornebu vil Regjeringen bidra til etablering både av et Senter for fremragende forskning innenfor informasjons- og kommunikasjonsteknologi på Fornebu, og til etablering av «Bedriftsuniversitetet», et samarbeid mellom Universitetet i Oslo, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og SINTEF om bedriftsrettet etter- og videreutdanning. Til sammen 45 mill. kroner er avsatt til dette på departementets budsjett.

Det foreslås en styrking av Statens lånekasse for utdanning knyttet til administrasjon av fastrenteordningen og tilbakebetalingssiden, og for å øke servicenivået og tilgjengeligheten for brukeren.

For Den norske kirke innebærer forslaget til driftsbevilgning til presteskapet en reell styrking med ca. 6 mill. kroner. Statstilskuddet til de kirkelige fellesrådene foreslås videreført med 110 mill. kroner. Statstilskuddet til Den norske sjømannsmisjon er ført opp med en økning på nær 30 pst. i forhold til 1999. Tilskuddet fra Opplysningsvesenets fond til felleskirkelige tiltak har økt fra 20 mill. kroner i 1999 til 25 mill. kroner i 2000.

1.2 Forskning og utvikling i statsbudsjettet

Innledning

I Norge ble det brukt 18 mrd. kroner på forskning og utviklingsarbeid (FoU) i 1997. FoU-utgiftene utgjør dermed 1,7 pst. av bruttonasjonalproduktet. Til sammenlikning var OECD-gjennomsnittet på om lag 2,2 pst., mens gjennomsnittet for de nordiske landene var ca. 2,7 pst. FoU-statistikken for 1997 viser at offentlige kilder finansierer 42,5 pst. av den samlede innsatsen til FoU i Norge, mens næringslivet står for 48,7 pst. og utenlandske kilder ca. 9 pst.

Regjeringen fremmet i juni 1999 en stortingsmelding om forskning (St.meld. nr. 39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille). Meldingen trekker opp mål, gir prioriteringer og varsler tiltak for norsk forskning for den nærmeste femårsperioden.

Regjeringens målsetting er å styrke forskningsinnsatsen i Norge, slik at Norge i løpet av fem år kommer på linje med gjennomsnittet i OECD-landene, målt som andel av BNP. I årene framover vil innpassingen av den varslede opptrappingen bli vurdert i de årlige statsbudsjettene.

En hovedprioritering ved bruk av offentlige midler i årene framover er styrking av den langsiktige og grunnleggende forskningen ved universitetene, høyskolene og forskningsinstituttene. I tillegg vil myndighetene prioritere økt forskningsinnsats på fire tematiske områder: marin forskning, informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), medisinsk og helsefaglig forskning og forskning i skjæringsfeltet mellom energi og miljø. Kvalitet skal fremmes og belønnes på alle områder.

Forskning er et virkemiddel som kan brukes innenfor alle sektorer, og ansvaret for den offentlig finansierte forskningen er fordelt mellom de ulike departementene. Det vises derfor til departementenes egne budsjettproposisjoner for en mer detaljert gjennomgang av Regjeringens satsing på forskning.

Anslag over FoU-bevilgninger i statsbudsjettet

Den årlige statsbudsjettanalysen som utarbeides av Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU), viser at om lag 130 kapitler i statsbudsjettet i større eller mindre grad blir brukt til å finansiere forskning. Med utgangspunkt i NIFUs data, som angir hvilken andel av bevilgningene som nyttes til FoU, kan man beregne et anslag over statsbudsjettets samlede FoU-utgifter.

Forslaget til statsbudsjett for 2000 angir et samlet anslag for bevilgning til forskning på om lag 11,4 mrd. kroner. Dette tilsvarer en økning på 6,8 pst. sammenliknet med vedtatt budsjett for 1999.

Tabell: Anslag over bevilgningene til forskning over statsbudsjettet (mill. kroner)

Departement				Korrigert for midler som statlige inst. også inntektsfører		
	Blå bok 1999	Forslag 2000	Endring 1999/2000 (i pst.)	Blå bok 1999	Forslag 2000	Endring 1999/2000 (i pst.)
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	5 714	6 139	7,4	4 404	4 779	8,5
Miljøverndepartementet	380	387	1,8	380	387	1,8
Landbruksdepartementet	351	372	6,0	351	372	6,0
Fiskeridepartementet	510	592	16,1	393	461	17,3
Nærings- og handelsdepartementet	1 170	1 241	6,1	1 167	1 237	6,0
Olje- og energidepartementet	246	328	33,3	245	326	33,1
Forsvarsdepartementet	483	480	-0,6	483	480	-0,6
Sosial- og helsedepartementet	523	535	2,3	523	535	2,3
Arbeids- og administrasjonsdepartementet	302	293	-3,0	302	293	-3,0
Forskning ellers	954	994	4,2	934	966	3,4
Sum	10 633	11 361	6,8	9 182	9 836	7,1

De årlige statsbudsjettanalysene måler forskningsbevilgningene på statsbudsjettets utgifts-side. For statlige institusjoner som er pålagt bruttobudsjettering, betyr dette at det også inngår utgifter som er finansiert av eksterne kilder – herunder oppdragsinntekter og tilskudd fra Norges forskningsråd. Slike midler føres også på institusjonenes inntektskapitler. Mesteparten av de midlene Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet bevilger til Forskningsrådet til forskningsformål, vil for eksempel bli overført til universiteter og høyskoler. Midlene blir derfor utgiftsført to ganger – én gang over Forskningsrådets budsjett og én gang over universitetenes eller høyskolenes utgiftsbudsjetter. Korrigert for bruttobudsjettering er det samlede bevilgningsanslaget ca. 9,8 mrd. kroner, noe som gir en økning på 7,1 pst.

Regjeringens prioriteringer i 2000-budsjettet

Prioriteringene i 2000-budsjettet tar utgangspunkt i målsettingene i stortingsmeldingen om forskning. I 2000 vil den langsiktige, grunnleggende forskningen bl.a. bli styrket gjennom avkastningen fra det nyopprettede Fondet for forskning og nyskaping, jf. kap. 286. Regjeringen vil i de årlige statsbudsjettene vurdere fondets størrelse i lys av Regjeringens ambisjoner i forskningsmeldingen, og tar sikte på å øke fondskapitalen med 1 mrd. kroner i løpet av 2000.

For å stimulere til mer forskning av høy kvalitet vil Regjeringen etablere et senter for fremragende forskning på Fornebu, se omtale under kap. 281. Sentret blir finansiert over budsjettene til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Samferdselsdepartementet, og vil også være et viktig ledd i en styrking av forskning knyttet til IKT. En økning i øvrige bevilgninger til IKT-forskning over Nærings- og handelsdepartementets budsjett bidrar også til en slik styrking.

Økningen i bevilgninger til Forskningsrådet over budsjettene til Olje- og energidepartementet og Miljøverndepartementet skal i særlig grad bidra til å styrke forskning i skjæringsfeltet mellom energi og miljø, og for Olje- og energidepartementets bevilgning også de tiltakene som er skissert i energimeldingen, jf. St.meld. nr. 29 (1998-99).

Som en styrking av marin forskning og utvikling foreslår Regjeringen å bevilge 50 mill. kroner til første byggetrinn for et nytt havforskningsfartøy. Bevilgningene til Havforskningsinstituttet og Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning øker også. Fiskeridepartementet arbeider med en ordning for en lovhjemlet FoU-avgift for å fremme den næringsrettede marine FoU-aktiviteten.

Forskningsrådets bevilgninger til medisinsk og helsefaglig forskning fra Sosial- og helsedepartementet får en viss økning i 2000. I tillegg styrkes innsatsen i forhold til Telemedisinsk senter i Tromsø.

Fortsatt deltakelse i EUs rammeprogram for forskning skal bidra både til målet om kvalitetsheving og til å realisere deler av innsatsen på de prioriterte områdene. Se kap. 288 post 73 for omtale av rammeprogrammet.

For å få ned kostnadene på norsk sokkel og øke konkurransedyktigheten i norsk petroleumsnæring, er det i 1999 startet opp et samarbeidsprogram innenfor prosjektrettet teknologiutvikling i petroleumssektoren med deltakelse fra oljeselskaper, leverandørindustrien, forskningsmiljøer og myndighetene – Demo 2000. Bevilgningen i 1999 er på 100 mill. kroner og foreslås videreført i 2000, jf. kap. 2441 i Olje- og energidepartementets fagproposisjon.

De direkte bevilgningene til institusjonene i universitets- og høyskolesektoren får en viss økning i 2000. Økningen skyldes bl.a. utstyrsmidler til realfagsbygget ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og departementets andel av bevilgningen til prosjektet RiT 2000 samme sted. Selv om Regjeringen foreslår å etablere om lag 760 nye studieplasser, i hovedsak innenfor IKT og helse- og omsorgsfag, medfører nedgangen i antall søkere til høgre utdanning at antall studieplasser for øvrig foreslås redusert. For å sikre institusjonene nødvendige muligheter for omstilling og unngå at reduksjonene rammer prioriterte forskningsfelter, ønsker Regjeringen ikke å ta ut full budsjettvirkning for de institusjonene som får reduksjoner i antall studieplasser.

Endringer i driftsbevilgningene til institusjonene i universitets- og høyskolesektoren har i hovedsak vært knyttet til antall studieplasser, som hadde sterk vekst fram til annen halvdel av 1990-årene for deretter å stabilisere seg. Grunnforskningens langsiktige karakter krever en større grad av stabilitet i rammebetingelsene, også i perioder med varierende studenttall. For å ivareta dette hensynet har Regjeringen i St.meld. nr. 39 (1998–99) foreslått å innføre en ny finansieringsmodell for universiteter og høyskoler, basert på en beregningsmodell som i større grad legger vekt på forskning. Konkretisering av finansieringsmodellen må gjøres i samarbeid med de berørte institusjonene.

Regjeringen vil fortsatt arbeide for styrket samarbeid og kunnskapsformidling mellom de ulike deltakerne i kunnskapssystemet: mellom bedrifter, offentlige institusjoner, organisasjoner, forskningsinstitutter og universiteter og høyskoler. Norges forskningsråd spiller en sentral rolle i dette arbeidet. Innsatsen for brobygging mellom næringsliv og forskning vil bli styrket i 2000, bl.a. gjennom økte bevilgninger til FORNY-programmet over budsjettene til Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings- og handelsdepartementet.

Norges forskningsråd

Norges forskningsråd forvalter midler fra i alt 15 departementer. Forskningsrådets generelle midler til forskningsformål viste totalt sett en nominell vekst på 2,6 pst. fra 1998 til 1999. Veksten skyldtes i hovedsak at Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets midler til grunnforskning økte med ca. 10 pst. Rådets generelle midler til forskningsformål ligger på om lag samme nominelle nivå som i etableringsåret 1993, men reelt sett er bevilgningene redusert med ca. 16 pst. i forhold til 1993. De spesielle midlene til forskningsformål, som departementene har øremerket forskningsprogrammer og andre tiltak, er imidlertid reelt sett nesten fordoblet i perioden 1993–99, og utgjør i 1999 ca. 425 mill. kroner av Forskningsrådets totale budsjett på ca. 2,9 mrd. kroner. I tillegg har Forskningsrådet fått en del nye oppgaver, bl.a. når det gjelder kanalisering av basisbevilgninger til forskningsinstitutter.

Tabell: Fordeling av bevilgninger på 1999-budsjettet til Norges forskningsråd, fordelt på områdene (i mill. kroner)

Departement	Totalt	Bioprod./ foredling	Industri/ energi	Kultur/ samfunn	Medisin/ helse	Miljø/ utvikl.	Naturv./ teknologi	Annet ¹⁾
Kirke-, utdannings- og forskningsdep. ²⁾	712,3	18,5	1,0	240,4	103,0	43,0	228,0	78,4
Nærings- og handelsdep.	817,5	25,7	447,1	27,9	8,1	0,5	300,6	7,6
Olje- og energidep.	162,8		89,8	5,1		10,0	57,9	
Fiskeridep.	185,0	177,1	2,0			3,7		2,2
Landbruksdep.	267,7	239,8		12,7	0,4	13,7		1,2
Miljøvern- og Arbeids- og adm.dep.	186,8		16,9	5,6	2,0	161,7		0,6
Barne- og familiedep.	20,2		0,3	19,8				
Finansdep.	16,4			14,0	0,8	1,7		
Justisdep.	7,7			5,1	2,0	0,6		
Kommunal- og regionaldep.	1,0			1,0				
Kulturdep.	76,0	4,0	54,2	13,4	4,4			
Samferdselsdep.	1,9			1,9				
Sosial- og helsedep.	52,7		28,8	12,6	0,3		11,0	
Utenriksdep.	86,7		4,5	17,2	61,0	1,0	3,0	
Diverse inntekter	57,0			7,6		49,4		
	57,2	8,6	17,7	16,2	3,9	0,7	2,9	7,2
Totalt	2 708,8	473,7	662,2	400,5	185,8	285,9	603,4	97,2

Kilde: Norges forskningsråd. (Revidert per 1. september 1999.)

1) Midler til tverrgående strategiarbeid, informasjon, vitenskapelig utstyr m.m.

2) I tillegg er det bevilget 164,5 mill. kroner til administrasjon over budsjettet til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Budsjettforslag for 2000

Nærings- og handelsdepartementet, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Olje- og energidepartementet, Fiskeridepartementet, Landbruksdepartementet og Miljøvern- og energidepartementet står til sammen for nesten 90 pst. av departementenes bevilgninger til Norges forskningsråd. Tabellen nedenfor viser en oversikt over foreslåtte generelle bevilgninger fra disse departementene i 2000. Korrigert for tekniske endringer vil bevilgningene fra disse seks departementene få en samlet nominell økning på ca. 4,5 pst. i forhold til 1999. Videre har Forskningsrådet fått ansvaret for å fordele avkastningen av Fondet for forskning og nyskaping. Hvis avkastningen legges til de generelle bevilgningene, blir veksten ca. 8,7 pst.

Tabell: Generelle bevilgninger til Norges forskningsråd (i 1000 kr)

Kap./post	Departement	Blå bok 1999	Forslag 2000
285/52 og 55	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	770 914	782 249
920/50	Nærings- og handelsdepartementet	809 000	860 800
1830/50	Olje- og energidepartementet	157 000	189 500
1023/50	Fiskeridepartementet	182 000	179 500
1137/50	Landbruksdepartementet	110 657	116 302
1410/51 og 52	Miljøverndepartementet	97 274	102 952
286/50	Avkastning fra Fondet for forskning og nyskaping	–	90 000
Sum		2 126 845	2 321 303

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets faglige bevilgning til Norges forskningsråd skal sikre kvalitet og fornyelse i grunnforskningen samt tilstrekkelig og effektiv forskerrekuttering av høy kvalitet. Bevilgningen vil i 2000 beløpe seg til 612,3 mill. kroner. Dette er en nominell økning på ca. 1 pst. i forhold til året før. Forskningsrådet skal i 2000 i enda større grad enn tidligere legge vekt på kvalitet ved fordeling av faglige bevilgninger. I tillegg foreslås en bevilgning til administrasjon på 169,9 mill. kroner.

Nærings- og handelsdepartementets bevilgning til Forskningsrådet får en nominell vekst på 6,4 pst. Innenfor den næringsrettede IT-forskningen vil både den strategiske og den brukerstyrte forskningen bli styrket. Prioriterte innsatsområder er mikroteknologi, bl.a. bygging av et mikroteknologilaboratorium i Gaustadbekkdalen, og satsingsområder som er

utpekt i Næringsrettet IT-plan (1998–99) Norge – en utkant i forkant. I tillegg til IT vil det bli satset på bioteknologi og innovasjonssystemer.

Olje- og energidepartementets bevilgning til Norges forskningsråd over kap. 1830 post 50 foreslås økt nominelt med 14,5 pst. i forhold til vedtatt budsjett 1999, når det korrigeres for tekniske endringer. Bevilgningsøkningen er en oppfølging av St.meld. nr. 29 (1998–99) Om energipolitikken, og forskning i skjæringsfeltet mellom miljø og energi, som er skissert som et satsingsområde i St.meld. nr. 39 (1998–99). I tillegg til Olje- og energidepartementets bevilgning over kap. 1830 mottar Forskningsrådet forskningsmidler til prosjektrettet teknologiutvikling i petroleumsvirksomheten over kap. 2441 post 50. Det foreslås å videreføre bevilgningen med 100 mill. kroner i 2000.

Fiskeridepartementets bevilgning til Norges forskningsråd får en liten nominell reduksjon i forhold til 1999. I tråd med prioriteringene i St.meld. nr. 51 (1997–98) Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring og Fiskeridepartementets strategiplan «FoU innen fiskeri og havbruk, havner og infrastruktur for sjøtransport», vil forskning som er rettet mot utvikling av markedskunnskap, produkt- og prosessutvikling og bedre utnyttelse av råstoffet, blant annet gjennom marin bioteknologi, fortsatt være prioriterte felter innenfor marin FoU i 2000.

Landbruksdepartementets generelle bevilgning til Norges forskningsråd i 2000 får en økning på 5,1 pst. i forhold til 1999. Landbruksdepartementet har trukket opp fem prioriterte områder for landbruksforskningen, se Langtidsplanen for landbruksforskning 1998–2005. Særskilte satsingsområder i år 2000 på kap. 1137 post 50 er utviklingen i distriktene og forskning på skog, skogindustri og arealressurser. Mat og helse er et viktig tema, sammen med dyre- og plantehelse, jf. St.meld. nr. 40 (1996–97).

Miljøverndepartementets generelle bevilgning til Norges forskningsråd i 2000 får en nominell økning på 5,8 pst. i forhold til 1999. Økningen skyldes i stor grad oppfølging av satsingen på forskning i skjæringsfeltet mellom miljø og energi som er foreslått i St.meld. nr. 39 (1998–99). Det finansieres forskning innenfor nesten alle departementets resultatområder, men sterkest vekt legges på forskning innenfor klimaendringer, vern og bruk av biologisk mangfold samt helse- og miljøfarlige kjemikalier.

Avkastningen fra Fondet for forskning og nyskaping skal bidra til å realisere både styrkingen av den langsiktige, grunnleggende forskningen i kunnskapsallmenningen generelt, og de mer langsiktige delene av de fire brede tematiske satsingene: marin forskning, IKT, medisin og helse og forskning i skjæringsfeltet mellom miljø og energi.

I tillegg får Forskningsrådet bevilgninger fra en rekke departementer som er øremerket spesielle forskningsprogrammer og institutter.

For øvrig vises det til omtale av Norges forskningsråd under kategori 07.70.

1.3 Miljø

Økt kunnskap om sammenhenger i naturen, om konsekvenser av menneskelig atferd for naturens tåleevne og om samfunnssystemers virkning på naturressursene er nødvendige dersom morgensdagens miljøproblemer skal kunne møtes på en bedre måte. Forskning og utdanning er sentrale virkemidler for å utvikle og formidle denne kunnskapen.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har arbeidet med området miljø og utvikling gjennom flere år. Det er utviklet en strategi for miljø og utvikling i utdanningssektoren. Strategien blir evaluert i løpet av 1999. På bakgrunn av evalueringsrapporten vil departementet vurdere videre strategier og tiltak. Det skal utarbeides en miljø-handlingsplan for utdanningssektoren som legges fram høsten 2000.

Strategien er fulgt opp ved at:

- miljø og utvikling er nedfelt i læreplanene for grunnskolen, videregående opplæring og voksenopplæring
- det er utviklet veiledninger for tverrfaglig og handlingsrettet miljøopplæring som gir rom for elevers medvirkning i lokalt miljøvernarbeid
- Norge deltar i den internasjonale grønt flagg-kampanjen
- Norge deltar i flere internasjonale miljøundervisningsprogrammer
- miljø og utvikling er integrert i rammeplanen for lærerutdanningen
- miljø og utvikling er prioritert i universitets- og høyskolesektoren

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har i samarbeid med andre departementer utviklet et «Nettverk for miljølære» for å integrere miljøundervisning i skolen i tråd med læreplanene. Departementet vil arbeide videre med dette, blant annet gjennom tverrfaglige prosjekter.

Miljøforskning har i de siste ti årene vært et prioritert forskningsområde. Det har gitt økte ressurser, sterke forskningsmiljøer og nyttige resultater. Kirke-, utdannings- og forsknings-

departementet legger ellers vekt på å ivareta behovet for langsiktig og tverrfaglig kunnskapsutvikling og kompetanseoppbygging.

1.4 Nytt økonomiregelverk

Departementet har redegjort for oppfølgingen av økonomiregelverket i St.prp. nr. 1 for de seneste årene. I det siste året har det vært lagt vekt på å fullføre de igangsatte prosesser når det gjelder:

- innlemming i statens konsernkontoordning og overgang til nye økonomisystemer
- fastsettelse av nytt regelverk på departementets ansvarsområde
- styrking av tilskuddsforvaltningen

Innlemming i statens konsernkontoordning og overgang til nye økonomisystemer

For Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets ansvarsområde er det valgt løsninger som innebærer at størstedelen av virksomhetene i universitets- og høgskolesektoren selv tar ansvaret for hele regnskapsføringen, mens de fleste av de øvrige virksomhetene benytter skattefogdene som regnskapssentral.

I universitets- og høgskolesektoren er overgangen til nye økonomisystemer nå fullført. Konsernkontoordningen er innført ved alle institusjonene i sektoren unntatt ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). Lønnsutbetalingene ved Universitetet i Oslo (UiO) går også utenom konsernkontoordningen. Skattefogdene er lønnsentral for de fleste av de statlige høgskolene.

Innføringen av nye regnskapssystemer ved UiO og NTNU har ført til betydelige problemer og Riksrevisjonen har ikke hatt tilstrekkelig grunnlag for å bekrefte regnskapene til UiO og NTNU for 1998. I forbindelse med innføring av nye systemer ved de statlige høgskolene har det oppstått flere vanskeligheter med regnskapsføringen. Etter Riksrevisjonens vurdering gir den dokumentasjonen som er framlagt, ikke grunnlag for å godkjenne kontantregnskapene til høgskolene i Akershus, Buskerud, Stavanger og Østfold. Det vises til nærmere omtale under kategori 07.60 Høgre utdanning om departementets videre oppfølging.

De øvrige virksomhetene med eget system er Norges forskningsråd og Statens lånekasse for utdanning. Skattefogden er lønnsentral for Lånekassen. Forskningsrådet ble innlemmet i konsernkontoordningen høsten 1998, mens Lånekassen planlegger innføring av nytt system og overgang til konsernkontoordning høsten 1999. De siste av virksomhetene som skal benytte skattefogdene som regnskapssentral, vil etter planen innføre nytt system i løpet av 1999. Flere bispedømmeråd, hvor skattefogden er regnskapsfører, har hatt problemer med regnskapsavlegget for 1998. Riksrevisjonen peker i sine antegnelser på det ansvar virksomhetsledelsen har for at regnskapet avlegges i rett tid og i samsvar med regelverket. Departementet vil innskjerpe overfor virksomhetene det ansvar de har med bakgrunn i Riksrevisjonens bemerkninger.

Departementet er regnskapsfører for Foreldreutvalget for grunnskolen. Sysselmannen på Svalbard er regnskapsfører for presten på Svalbard. NTNU er regnskapsfører for Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt (NVI).

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet som virksomhet gikk over til nytt system og innlemming i konsernkontoordningen 1. mai 1999, og har Statens forvaltningstjeneste som regnskapssentral.

Fastsettelse av nytt regelverk på departementets ansvarsområde

Som omtalt i tidligere budsjettproposisjoner har departementet valgt en inndeling av instruksverket i tre nivåer, der nivå en gjelder departementet som overordnet organ, nivå to gjelder regler fra departementet til virksomhetenes ledelse, og nivå tre gjelder virksomhetsinternt regelverk. Departementet fastsetter regelverket på nivå en og to.

Ny hovedinstruks for departementet (nivå en) ble fastsatt 15. juli 1999. Med få unntak er det fastsatt regelverk på nivå to for alle departementets underliggende virksomheter.

Arbeid med instruks og regelverk på nivå tre skjer i hovedsak i regi av den enkelte virksomhet. Utarbeidelsen og fastsetting av dette må ses i sammenheng med overgangen til nytt økonomisystem og innlemming i konsernkontoordningen. Framdriften i dette arbeidet vil derfor være noe forskjellig mellom virksomhetene, avhengig av når overgang til nye systemer ble gjennomført. Departementet følger opp dette, og har sammen med et eksternt konsultantselskap hatt en oppfølging i forhold til høgskolene.

Institusjonene i universitets- og høgskolesektoren skal ha utarbeidet nytt internt regelverk innen årsskiftet 1999/2000.

Styrking av tilskuddsforvaltningen

Departementet har foretatt en gjennomgang av tilskuddsordningene på departementets ansvarsområde, og har hatt en prosess med utarbeidelse av retningslinjer for den enkelte tilskuddsordning eller grupper av tilskuddsordninger i samsvar med de nye bestemmelsene i økonomiregelverket. Retningslinjer for store deler av tilskuddsordningene er nå fastsatt. Departementet arbeider med fastsetting av retningslinjer for de resterende tilskuddsordningene.

1.5 Organisasjons- og strukturendringer i statsforvaltningen

Under behandlingen av St.meld. nr. 28 (1998-99) Mot rikare mål sluttet Stortinget seg til Regjeringens forslag om å opprette et Nasjonalt utviklingscenter for skoleverket, jf. Innst. S. nr. 214 (1998-99). Sentret vil starte opp sin virksomhet fra 1. august 2000. Departementet vil komme tilbake til budsjettmessige og andre forhold knyttet til etableringen av Nasjonalt utviklingscenter i en egen stortingsproposisjon tidlig i år 2000.

Under behandlingen av St.meld. nr. 18 (1997-98) Tillegg til St.meld. nr. 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk ga Stortinget sin tilslutning til å overføre sekretariatet i Samisk utdanningsråd (SUR) til Sametinget og samtidig legge ned rådsfunksjonen. Overføringen planlegges gjennomført fra 1. januar 2000. Utgifter til videreføring av aktivitetene for SUR vil fra 1. januar 2000 bli nettbudsjettet under ny post 50, som blir tildelt Sametinget. 19 faste og to midlertidige stillinger overføres i denne sammenheng til Sametinget.

1.6 Bruk av stikkordet «kan overføres»

Under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett foreslås det at stikkordet «kan overføres» knyttes til følgende poster utenom postgruppe 30–49:

Tabell: Bruk av stikkordet «kan overføres» utenom postgruppe 30–49

Kap	Post	Benevnelse	(i 1 000 kr)	
			Overført 31.12.98	Forslag 2000
221	60	Tilskudd til virkemiddeltiltak i Nord-Norge	7 631	23 758
221	63	Tilskudd til skolefritidsordninger	645	299 089
221	68	Det samiske utdanningsområdet	281	25 133
228	21	Spesielle driftsutgifter	2 776	274 032
229	62	Kompensasjon for merutgifter i forbindelse med midlertidige lokaler	96 944	100 000
243	60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	–	10 000
244	70	Tilskudd til lærebøker mv.	23 491	35 522
249	21	Spesielle driftsutgifter	–	106 523
259	21	Spesielle driftsutgifter	–	50 000
270	75	Tilskudd til bygging av studentboliger	10 852	82 571
281	60	Tilskudd RiT 2000	–	122 700
283	72	Internasjonale samarbeidsprosjekter	40	42 797
288	73	EUs rammeprogram for forskning	50 991	485 695
294	79	Til disposisjon for departementet	70	500
299	79	Til disposisjon for felleskirkelige tiltak	–	25 000

I forhold til 1999 er det gjort følgende endringer:

- Ny post kap. 259 post 21 Spesielle driftsutgifter.
- Ny post kap. 270 post 75 Tilskudd til bygging av studentboliger erstatter kap. 291 post 75.
- Ny post kap. 228 post 21 Spesielle driftsutgifter.
- Ny post kap. 249 post 21 Spesielle driftsutgifter.

1.7 Oversikt over budsjettforslaget for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

Utgifter

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet fordelt på utgiftskapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
200	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (jf. kap. 3200)	168 887	153 658	155 755	1,4
203	Statens utdanningskontorer (jf. kap. 3203)	144 519	131 759	135 758	3,0
204	Foreldreutvalget for grunnskolen (jf. kap. 3204)	0	0	4 830	—
206	Samisk utdanningsadministrasjon	22 802	23 676	23 525	-0,6
210	Tilskudd til trossamfunn m.m. og privateide skole- og kirkebygg	88 139	73 779	94 945	28,7
	Sum kategori 07.10	424 347	382 872	414 813	8,3
221	Tilskudd til grunnskolen (jf. kap. 3221)	1 248 200	1 136 508	1 107 715	-2,5
222	Statens grunnskoler og grunnskoleinternat (jf. kap. 3222)	46 823	47 968	47 392	-1,2
228	Kvalitetsutvikling i grunnskolen (jf. kap. 3228)	133 348	135 837	274 032	101,7
229	Andre formål i grunnskolen	499 974	559 966	628 165	12,2
	Sum kategori 07.20	1 928 345	1 880 279	2 057 304	9,4
231	Tilskudd til videregående opplæring	238 238	258 160	292 698	13,4
232	Statlige skoler med opplæring på videregående nivå (jf. kap. 3232)	134 429	163 002	147 318	-9,6
234	Tilskudd til lærebedrifter og lærlinger	371 199	403 279	386 036	-4,3
235	Statlige videregående skoler i landbruksfag og naturbruk (jf. kap. 3235)	28 997	0	0	—
238	Kvalitetsutvikling i videregående opplæring	84 022	79 720	80 898	1,5
239	Andre formål i videregående opplæring	149 742	151 960	157 205	3,5
	Sum kategori 07.30	1 006 627	1 056 121	1 064 155	0,8
240	Private skoler mv.	883 403	972 259	1 061 557	9,2
243	Kompetansesentra for spesialundervisning (jf. kap. 3243)	740 421	743 288	757 245	1,9
244	Nasjonalt læremiddelsenter (jf. kap. 3244)	122 885	80 091	85 596	6,9
249	Andre tiltak i utdanningen	53 695	53 094	130 229	145,3
	Sum kategori 07.40	1 800 404	1 848 732	2 034 627	10,1

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
250	Statens ressurs- og voksenopplæringscenter og opplæring for voksne innvandrere (jf. kap. 3250)	392 923	445 719	0	-100,0
251	Voksenopplæring i studieforbundene	191 476	209 507	0	-100,0
252	Fjernundervisning (jf. kap. 3252)	38 447	38 796	0	-100,0
253	Folkehøgskoler	327 051	356 313	371 303	4,2
254	Tilskudd til voksenopplæring (jf. kap. 3254)	0	0	615 825	—
255	Forskning, utvikling og diverse tilskudd (jf. kap. 3255)	32 344	44 301	0	-100,0
256	Statlige voksenopplæringsinstitusjoner (jf. kap. 3256)	0	0	65 635	—
258	Forskning og utviklingsarbeid i voksenopplæringen	0	0	89 035	—
259	Kompetanseutviklings- programmer	0	0	50 000	—
	Sum kategori 07.50	982 241	1 094 636	1 191 798	8,9
260	Universitetet i Oslo (jf. kap. 3260)	2 459 137	2 603 874	2 625 213	0,8
261	Universitetet i Bergen (jf. kap. 3261)	1 452 948	1 481 615	1 549 674	4,6
262	Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet (jf. kap. 3262)	1 770 975	1 843 396	2 057 080	11,6
263	Universitetet i Tromsø (jf. kap. 3263)	819 616	830 709	859 592	3,5
264	Norges handelshøgskole (jf. kap. 3264)	180 065	161 304	179 319	11,2
265	Arkitektikhøgskolen i Oslo (jf. kap. 3265)	41 524	42 102	44 928	6,7
268	Norges idrettshøgskole (jf. kap. 3268)	79 143	81 546	87 187	6,9
269	Norges musikkhøgskole (jf. kap. 3269)	82 973	85 795	89 385	4,2
270	Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter	0	0	283 753	—
273	Statlige kunsthøgskoler (jf. kap. 3273)	131 138	137 372	143 075	4,2
274	Statlige høgskoler (jf. kap. 3274)	5 111 161	5 331 048	5 550 044	4,1
278	Norges landbrukshøgskole (jf. kap. 3278)	490 242	474 137	498 685	5,2
279	Norges veterinærhøgskole (jf. kap. 3279)	206 182	193 960	205 402	5,9
280	Riksbibliotekjenesten (jf. kap. 3280)	20 469	0	0	—
281	Fellesutgifter for universiteter og høgskoler (jf. kap. 3281)	726 876	654 952	643 298	-1,8
282	Privat høgskoleutdanning	314 254	344 088	359 581	4,5
	Sum kategori 07.60	13 886 703	14 265 898	15 176 216	6,4

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
283	Det norske meteorologiske institutt (jf. kap. 3283)	309 421	301 347	318 130	5,6
285	Norges forskningsråd	783 778	770 914	782 249	1,5
286	Fondet for forskning og nyskaping (jf. kap. 3286)	0	0	90 000	—
287	Forskningsinstitutter og andre tiltak	83 911	110 731	115 447	4,3
288	Internasjonale samarbeidstiltak	443 956	445 538	587 207	31,8
	Sum kategori 07.70	1 621 066	1 628 530	1 893 033	16,2
291	Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter	252 202	281 574	0	-100,0
2410	Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 5310)	13 403 101	13 415 320	13 552 295	1,0
	Sum kategori 07.80	13 655 303	13 696 894	13 552 295	-1,1
294	Kirkelig administrasjon (jf. kap. 3294)	257 200	256 142	267 825	4,6
295	Presteskabet (jf. kap. 3295)	533 329	535 857	562 441	5,0
297	Nidaros domkirke m.m. (jf. kap. 3297)	38 552	24 395	23 136	-5,2
299	Opplysningsvesenets fond (jf. kap. 3299)	21 459	30 100	37 445	24,4
	Sum kategori 07.90	850 540	846 494	890 847	5,2
	Sum programområde 07	36 155 576	36 700 456	38 275 088	4,3

Utgifter under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet fordelt på postgrupper

		(i 1 000 kr)			
Post-gruppe	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
01-29	Driftsutgifter	15 780 229	15 986 248	16 787 179	5,0
30-49	Nybygg, anlegg mv.	508 842	596 762	697 602	16,9
50-59	Overføringer til andre statsregnskaper	741 108	869 335	998 486	14,9
60-69	Overføring til kommunesektoren	2 432 194	2 437 860	2 573 142	5,5
70-89	Overføring til private	10 216 571	10 444 043	10 432 471	-0,1
90-99	Utlån, avdrag mv.	6 476 632	6 366 208	6 786 208	6,6
	Sum programområde 07	36 155 576	36 700 456	38 275 088	4,3

Inntekter*Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet fordelt på inntektskapitler*

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
3200	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (jf. kap. 200)	2 778	800	822	2,8
3203	Statens utdanningskontorer (jf. kap. 203)	14 213	6 146	11 247	83,0
3204	Foreldreutvalget for grunnskolen (jf. kap. 204)	0	0	100	—
3206	Samisk utdanningsadministrasjon (jf. kap. 206)	2 160	1 261	0	-100,0
3221	Tilskudd til grunnskolen (jf. kap. 221)	5 900	5 914	5 914	0,0
3222	Statens grunnskoler og grunnskoleinternat (jf. kap. 222)	1 577	321	330	2,8
3228	Kvalitetsutvikling i grunnskolen (jf. kap. 228)	165	0	0	—
3232	Statlige skoler med opplæring på videregående nivå (jf. kap. 232)	13 811	7 268	7 471	2,8
3235	Statlige videregående skoler i landbruksfag og naturbruk (jf. kap. 235)	1 872	0	0	—
3243	Kompetansesentra for spesialundervisning (jf. kap. 243)	54 274	28 773	35 075	21,9
3244	Nasjonalt læremiddelsenter (jf. kap. 244)	18 288	12 665	15 229	20,2
3250	Statens ressurs- og voksenopplærings-senter og opplæring for voksne innvandrere (jf. kap. 250)	21 895	44 726	0	-100,0
3252	Fjernundervisning (jf. kap. 252)	1 634	723	0	-100,0
3254	Tilskudd til voksenopplæring (jf. kap. 254)	0	0	28 568	—
3255	Forskning, utvikling og diverse tilskudd (jf. kap. 255)	2 403	2 573	0	-100,0
3256	Statlige voksenopplæringsinstitusjoner (jf. kap. 256)	0	0	19 744	—
3260	Universitetet i Oslo (jf. kap. 260)	637 005	573 143	575 564	0,4
3261	Universitetet i Bergen (jf. kap. 261)	395 632	357 635	357 639	0,0
3262	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (jf. kap. 262)	351 818	326 411	327 445	0,3
3263	Universitetet i Tromsø (jf. kap. 263)	191 810	161 874	162 547	0,4

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
3264	Norges handelshøgskole (jf. kap. 264)	35 766	17 240	19 387	12,5
3265	Arkitekthøgskolen i Oslo (jf. kap. 265)	5 546	3 157	4 661	47,6
3268	Norges idrettshøgskole (jf. kap. 268)	13 203	11 301	12 505	10,7
3269	Norges musikkhøgskole (jf. kap. 269)	2 191	1 475	1 483	0,5
3273	Statlige kunsthøgskoler (jf. kap. 273)	4 147	2 971	3 042	2,4
3274	Statlige høgskoler (jf. kap. 274)	452 850	366 843	384 911	4,9
3278	Norges landsbrukshøgskole (jf. kap. 278)	178 716	160 318	185 563	15,7
3279	Norges veterinærhøgskole (jf. kap. 279)	78 666	66 706	74 685	12,0
3280	Riksbibliotekjentesten (jf. kap. 280)	7 120	0	0	—
3281	Fellesutgifter for universiteter og høgskoler (jf. kap. 281)	584	2 759	2 836	2,8
3283	Det norske meteorologiske institutt (jf. kap. 283)	132 754	112 731	123 767	9,8
3286	Fondet for forskning og nyskaping (jf. kap. 286)	0	0	90 000	—
3287	Forskningsinstitutter og andre tiltak	15	0	0	—
5310	Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 2410)	3 926 518	3 496 800	4 302 426	23,0
5617	Renter fra Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 2410)	3 954 109	4 895 000	3 583 000	-26,8
3294	Kirkelig administrasjon (jf. kap. 294)	25 591	5 677	5 836	2,8
3295	Presteskapet (jf. kap. 295)	22 710	17 054	17 531	2,8
3297	Nidaros domkirke m.m. (jf. kap. 297)	10 401	8 888	7 389	-16,9
3299	Opplysningsvesenets fond (jf. kap. 299)	21 459	30 100	37 445	24,4
Sum programområde 07		10 589 581	10 729 253	10 404 162	-3,0

Inntekter under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet fordelt på postgrupper

		(i 1 000 kr)			
Post-gruppe	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
01-29	Salg av varer og tjenester mv.	2 613 602	2 284 156	2 343 408	2,6
30-49	Inntekter i samband med nybygg, anlegg mv.	21 935	50	12 750	25 400,0
50-89	Skatter, avgifter og andre overføringer	4 132 235	5 059 047	3 868 004	-23,5
90-99	Utlån, avdrag mv.	3 821 809	3 386 000	4 180 000	23,4
Sum programområde 07		10 589 581	10 729 253	10 404 162	-3,0

Programkategori 07.10 Administrasjon

Kategori 07.10 omfatter:

- Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
- statens utdanningskontorer
- Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG)
- samisk utdanningsadministrasjon
- tilskudd til trossamfunn m.m. og privateide skole- og kirkebygg

Programkategori 07.10 Administrasjon fordelt på utgiftskapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
200	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (jf. kap. 3200)	168 887	153 658	155 755	1,4
203	Statens utdanningskontorer (jf. kap. 3203)	144 519	131 759	135 758	3,0
204	Foreldreutvalget for grunnskolen (jf. kap. 3204)	0	0	4 830	—
206	Samisk utdanningsadministrasjon	22 802	23 676	23 525	-0,6
210	Tilskudd til trossamfunn m.m. og privateide skole- og kirkebygg	88 139	73 779	94 945	28,7
Sum kategori 07.10		424 347	382 872	414 813	8,3

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Nytt kapittel 204 Foreldreutvalget for grunnskolen er opprettet. Bevilgningen er overført fra kap. 229 post 21.
- Det er innført nettobudsjettering på kap 206, jf. kap. 3206.

Programkategori 07.10 Administrasjon fordelt på inntektskapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
3200	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (jf. kap. 200)	2 778	800	822	2,8
3203	Statens utdanningskontorer (jf. kap. 203)	14 213	6 146	11 247	83,0
3204	Foreldreutvalget for grunnskolen (jf. kap. 204)	0	0	100	—
3206	Samisk utdanningsadministrasjon (jf. kap. 206)	2 160	1 261	0	-100,0
Sum kategori 07.10		19 151	8 207	12 169	48,3

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Nytt kapittel 3204 Foreldreutvalget for grunnskolen er opprettet.
- Som følge av at det er innført nettobudsjettering for kapitlet, opphører kap. 3206.

Budsjettforslag for 2000 – prioriteringer

Budsjettforslaget innebærer om lag samme aktivitetsnivå for 2000 som for 1999 for departementet og statens utdanningskontorer, dvs. at reduksjonen på til sammen 7 mill. kroner som ble vedtatt av Stortinget for 1999 på kapitlene 200 og 203, blir videreført i år

2000. Økningen i bevilgningsforslaget til tilskudd til trossamfunn m.m. er begrunnet med vekst i trossamfunnenes medlemstall og en økning i tilskuddssatsen.

Mål for administrasjonen av kirke-, utdannings- og forskningssektoren

Det overordnede målet for administrasjonen av kirke-, utdannings- og forskningssektoren er å arbeide for et godt fungerende utdanningssystem på høyt faglig nivå med bred rekruttering, produktive og kvalitativt gode forskningsmiljøer, og å arbeide for at Den norske kirke bevares og fornyes som levende folkekirke.

Delmål:

- I. Administrasjonen skal sikre at Regjeringens politikk blir gjennomført i sektorene, samt sikre en kvalitativt god og effektiv forvaltning.
- II. Administrasjonen skal sikre en hensiktsmessig styring av sektorer og ytre etater, og være i god dialog med sektorene og samfunnet for øvrig.

I. Administrasjonen skal sikre at Regjeringens politikk blir gjennomført i sektorene, samt sikre en kvalitativt god og effektiv forvaltning

Tilstandsvurdering

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har det overordnede ansvaret for politikkkutforming innenfor kunnskapssektoren, og forvaltningsansvar for store deler av tjenesteytingen i denne sektoren.

Statens utdanningskontorer spiller en sentral rolle i forvaltningen av utdanningssektoren, og har en rekke oppgaver for departementet. Utdanningskontorene skal utføre viktige utviklings-, oppfølgings- og kontrolloppgaver på vegne av departementet, og i tillegg ivareta kontakten og samordne mellom de ulike forvaltningsnivåene og sektorene. For en nærmere omtale av utdanningskontorene, se omtale under kap. 203.

Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) er et rådgivende organ for departementet og skal arbeide for å styrke foreldrenes engasjement i grunnskolen gjennom informasjon, skoloring og veiledning, se nærmere omtale under kap. 204.

Samisk utdanningsråd (SUR) er fram til 1. januar 2000 rådgivende organ for departementet i saker som gjelder opplæring og utdanning for hele den samiske befolkningen, se nærmere omtale under kap. 206.

Rådet for fagopplæring i arbeidslivet (RFA) gir departementet råd og tar initiativ for å fremme fagopplæring, se omtale under kap. 200.

Oppfølgingen av reformene på det utdanningspolitiske området, sammen med et omfattende anvarsområde som spenner over mange og store sektorer, har medført krevende oppgaver for departementet og ytre etat. Rammebetingelser i form av raskere utdatering av kunnskap, demografiske endringer, ny teknologi, endringer i sosiale strukturer og verdi-orienteringer, internasjonalisering/globalisering og utviklingen av et kunnskapsmarked stiller administrasjonen overfor store utfordringer. Administrasjonen må i større grad enn tidligere ligge i forkant av utviklingen og fange opp både internasjonale og lokale utviklingstrekk og utfordringer av styringsmessig art. Administrasjonen har i 1998-99 hatt omfattende oppgaver knyttet til langsiktig politikkkutformende og -iverksettende oppgaver, enkeltsaker og styrings- og forvaltningsoppgaver, se nærmere omtaler under kapitlene 200, 203 og 206. For å håndtere utfordringene på det utdanningspolitiske området, samt på det kirkepolitiske området, har administrasjonen satset på en rekke virkemidler for å utvikle handlekraftige og kvalitetsbevisste organisasjoner. Det har blant annet blitt lagt vekt på å etablere strategier, rutiner og opplæring som skal sikre effektivitet, samordning og kvalitet i virksomhetene.

Strategier og tiltak

Administrasjonen står overfor store utfordringer i årene som kommer med å følge opp Regjeringens og Stortingets målsetninger på kirke-, utdannings- og forskningssektoren. Samfunnsutviklingen medfører også en endret vektlegging av arbeidsoppgaver. Strammere rammer og økte oppgaver representerer en betydelig utfordring for det administrative apparat.

Administrasjonen i kirke-, utdannings- og forskningssektoren vil arbeide for:

- at læring fortsatt blir utfordrende og stimulerende for den enkelte elev, lærling, student og voksne
- et avtaleverk mellom arbeidsgiverpartene og arbeidstakerorganisasjonene som gir rom for dynamikk og fleksibilitet
- et velfungerende utdannings- og forskningssystem, som det er attraktivt å arbeide i. Det samme gjelder Kirken.
- å gi rom for lokale initiativ og løsninger, som samtidig ivaretar kravet til høy kvalitet
- å stimulere til forskning som møter behovene for kunnskapsoppbygging i samfunnet, herunder forskning som stimulerer til nytenkning og nyskaping
- å sikre kvalitet, mål- og resultatorientering, kommunikasjon og åpenhet og brukerorientering i den løpende forvaltningen av sektorområdene

Administrasjonens arbeid for å nå disse målene vil basere seg på Regjeringens politikk slik den er uttrykt i hovedinnledningen og kategoriene 07.20-07.90.

Administrasjonen vil arbeide videre med å utvikle strategier og rutiner som sikrer kvalitet og effektiv saksbehandlingstid. For å løse de mangeartede og sammensatte arbeidsoppgavene i sektorene vil administrasjonen fortsatt ta i bruk tverrgående utvalg, grupper og nettverk, i tillegg til den ordinære organiseringen av arbeidsoppgaver.

II. Administrasjonen skal sikre en hensiktsmessig styring av sektorer og ytre etater, og være i god dialog med sektorene og samfunnet for øvrig

Tilstandsvurdering

På grunnlag av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets tidligere arbeid med å utforme generelle og enhetlige prinsipper og retningslinjer for etatsstyring holdes det regelmessige møter med underliggende institusjoner. Her legges det vekt på rapportering og resultatoppfølging, gjennomgang av planer på kortere og lengre sikt og hovedprioriteringer framover.

De høgre utdanningsinstitusjonene er de største etatene i utdanningssektoren. Blant annet med utgangspunkt i økonomiregelverkets krav til etatsstyring har departementet utarbeidet forslag til en helhetlig etatsstyring der årlige styringsmøter med underliggende etater inngår. Andre elementer i etatsstyringen er blant annet styringsdialogmøter med bred deltakelse hvert tredje år, og en mer helhetlig koordinering av etatsstyringen. Norgesnetttrådet med sitt sekretariat er nå etablert i ordinær virksomhet, og fungerer som en viktig premissleverandør for departementets arbeid på områder der universitets- og høgskoleloven legger avgjørelsesmyndighet til departementet.

Etatsstyringen på det kirkelige området har vært preget av en regelmessig og nær dialog med blant annet Kirkerådet, bispedømmerådene og biskopene og vil bli videreutviklet med blant annet vekt på rapportering og resultatoppfølging.

Innenfor forskningsområdet har departementet lagt vekt på å utvikle en etatsstyring tilpasset virksomhetenes status som forvaltningsorganer med særskilte fullmakter.

Sektorstyring av grunnskole og videregående opplæring er en del av administrasjonens oppgaver. Denne styringen er nærmere omtalt under kategoriene 07.20 og 07.30. Statens utdanningskontorer utarbeider hvert år en vurdering av tilstanden i utdanningssektoren med vekt på grunnskole, videregående skole og voksenopplæring, og utarbeider også andre rapporter som grunnlag for styringen av sektorene. Departementet har satt i gang et arbeid for å evaluere samarbeidet med Statistisk sentralbyrå om innhenting, bearbeiding og bruk av utdanningsstatistikk.

Det enkelte fagdepartement er pålagt å spille en sentral, koordinerende rolle i håndteringen av år 2000-problemet i egen sektor. I Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet skjer dette gjennom en styringsgruppe og en referansegruppe.

Kommunikasjon og åpenhet, samt brukerorientering, er administrative satsingsområder. Samfunnskontakten er basert på disse prinsippene.

Strategier og tiltak

Etatsstyringen vil bli ytterligere prioritert og styrket på alle departementets områder. I universitets- og høgskolesektoren vil departementet jevnlig gjennomgå etatsstyringsmøtene med sikte på å utvikle dem til å bli hensiktsmessige og gode styringsinstrumenter. Departementet vil utvikle rutiner i forbindelse med det nye Norgesnetttrådet og sekretariatet.

Under behandlingen av St.meld. nr. 28 (1998-99) Mot rikare mål sluttet Stortinget seg til Regjeringens forslag om å opprette et Nasjonalt utviklingssenter for grunnskolen og videregående opplæring, jf. Innst. S. nr. 214 (1998-99). Sentret skal starte opp sin virksomhet fra 1. august 2000. Regjeringen vil komme tilbake til budsjettmessige og andre forhold knyttet

til etableringen av Nasjonalt utviklingscenter i en egen stortingsproposisjon tidlig i år 2000. Departementet vil lyse ut stillingen som leder av senteret i løpet av 1999.

God sektor- og samfunnskontakt skal ligge til grunn for arbeidet i kirke-, utdannings- og forskningssektoren. Måltrettet informasjon om virksomheten i departementet blir sendt regelmessig til sektorene. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet satser videre på en aktiv og åpen pressetjeneste og publikumsinformasjon, blant annet via ODIN (felles elektronisk informasjonstjeneste for Regjeringen), og korte, leservennlige versjoner av stortingsmeldinger (Faktablad).

Tilskudd til tros- og livssynssamfunn og privateide skole- og kirkebygg omtales under kap. 210.

Programkategori 07.10 Administrasjon fordelt på postgrupper

		(i 1 000 kr)			
Post-gruppe	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
01-29	Driftsutgifter	312 675	296 270	294 004	-0,8
30-49	Nybygg, anlegg mv.	2 452	2 299	2 339	1,7
50-59	Overføringer til andre statsregnskaper	0	0	23 525	—
70-89	Overføring til private	109 220	84 303	94 945	12,6
Sum kategori 07.10		424 347	382 872	414 813	8,3

KAP. 200 KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENTET (JF. KAP. 3200)

Kapitlet finansierer:

- departementets lønns-, drifts- og investeringsutgifter
- Rådet for fagopplæring i arbeidslivet (RFA) og 20 opplæringsråd

Kap. 200 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	158 687	144 191	146 047
21	Spesielle driftsutgifter	7 148	7 168	7 369
22	Folkegave til Island, <i>kan overføres</i>	600	0	0
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 452	2 299	2 339
Sum kap. 200		168 887	153 658	155 755

Resultatrapport for 1998-99

Departementet har etatsstyringsansvar for ca. 120 underliggende virksomheter, og er dermed av de departementer som har flest underliggende virksomheter. I tillegg spiller kommunesektoren en sentral rolle innenfor departementets virkeområde. Departementet forvalter også ca. 120 tilskuddsordninger. Et særtrekk ved Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet er at det ikke har en mellomliggende struktur med underliggende direktorat eller liknende. Dette innebærer at departementet er behandlingsinstans for et stort antall enkeltsaker fra underliggende institusjoner, organisasjoner, private og offentlige institusjoner og privatpersoner, noe som medfører et betydelig arbeidspress på departementet. Oppfølgingen av de store reformene i sektoren har også krevd en stor arbeidsinnsats i departementet, i likhet med omfattende faglige utrednings- og utviklingsoppgaver. Reduksjonen i departementets driftsbudsjett i 1999 har stilt departementet overfor store utfordringer og medført økt belastning på den enkelte medarbeider i departementet.

Departementet har arbeidet med følgende meldinger og proposisjoner som Regjeringen har lagt fram for Stortinget:

- St.meld. nr. 25 (1998-99) Morsmålsopplæring i grunnskolen

- St.meld. nr. 26 (1998-99) Økonomien i den statlige høyskolesektoren
- St.meld. nr. 27 (1998-99) Om innføring av fastrente i Statens lånekasse for utdanning
- St.meld. nr. 28 (1998-99) Mot rikare mål
- St.meld. nr. 32 (1998-99) Videregående opplæring
- St.meld. nr. 36 (1998-99) Om prinsipper for dimensjonering av høgre utdanning
- St.meld. nr. 39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille
- St.prp. nr. 7 (1998-99) Om tilleggslyyving på statsbudsjettet 1998 for å dekkje kontingent til CERN
- St.prp. nr. 64 (1998-99) Om regulering av opptaket til studium ved universiteta studieåret 1999-2000
- Ot.prp. nr. 9 (1998-99) Om lov om endringar i lov 14. juni 1985 nr. 73 om tilskot til private grunnskular og private skular som gjev vidaregåande opplæring (privatskulelova)
- Ot.prp. nr. 74 (1998-99) Om lov om endringar i lov av 28. juni 1996 nr. 54 om student-samskipnader
- Ot.prp. nr. 75 (1998-99) Om lov om endringer i lov av 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler
- Ot.prp. nr. 78 (1998-99) Om lov om endringar i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringsloven)
- Ot.prp. nr. 82 (1998-99) Om lov om teknisk fagskole

1. januar 1999 ble 334 stillinger i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet lønnet over departementets budsjett. Statskonsult la våren 1998 fram en rapport om ressursbruken i departementet (Rapport 1998:5 Kartlegging og analyse av ressursbruken i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet). Som oppfølging av rapporten har oppgave- og ansvarsfordelingen blitt gjennomgått, og det har blitt foretatt endringer blant annet i organisasjonsstrukturen. Våren 1999 ble det satt i gang en gjennomgang av Grunnskoleavdelingen og Avdeling for vidaregåande opplæring, både som følge av endringer i arbeidsoppgavene til avdelingene i etterkant av reformene, og som følge av at Stortinget sluttet seg til etablering av Nasjonalt utviklingscenter, jf. Innst. S. nr. 214 (1998-99) og St.meld. nr. 28 (1998-99) Mot rikare mål.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har sekretariatsfunksjonen for Rådet for fagopplæring i arbeidslivet (RFA), og har i 1999 styrket samarbeidet med rådet. Videre har departementet hatt et utstrakt samarbeid med 20 opplæringsråd som gir departementet faglige råd i spørsmål som knytter seg til fagopplæring.

Departementet gikk 1. mai 1999 over til å bli egen regnskapsfører, med Statens forvaltningstjeneste som regnskapssentral. Samtidig ble departementet innlemmet i konsernkontoordningen. Som følge av kravene i det nye økonomiregelverket for staten har departementet arbeidet med innføring av et nytt lønns- og personalsystem. En rekke rutiner og funksjoner på økonomisiden vil bli lagt om på grunn av det nye systemet bl.a. som følge av at dette innebærer at oppgaver blir ført over fra Statens forvaltningstjeneste til departementet.

Fra 1. januar 1999 er «KUF-skolen» etablert og har gjennomført kompetanseutvikling for departementets ansatte innenfor jus, økonomi og IKT. I samarbeid med Handelshøyskolen BI og Universitetet i Oslo gjennomføres det et Managementprogram, og i samarbeid med Administrativt Forskningsfond et lederutviklingsprogram.

Det har blitt arbeidet med klargjøring av departementets IKT-systemer for år 2000. Arbeidet går etter planen, og departementet forventer ikke problemer ved overgangen til år 2000.

Det har blitt utarbeidet en Administrativ strategiplan for departementet for perioden 1999-2001.

Tiltak knyttet til departementets likestillingspolitiske ansvar har blitt nedfelt i et «Policy-notat om likestilling 1999-2001».

Resultatmål for 2000

Arbeidet i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet vil bli videreført i tråd med Regjeringens politikk slik den er uttrykt i hovedinnledningen og under kategoriene 07.20-07.90. Oppfølging av Stortingets behandling av meldingene som ble omtalt under resultatrapporten, vil stå sentralt i departementets arbeid framover.

Gjennomføringen av Kompetansereformen vil ha en sentral plass i departementets arbeid, herunder å utarbeide en handlingsplan for voksenopplæringen og etter- og videreutdanning.

Regjeringens ekstra satsing på skolen i de neste fire årene skal konkretiseres og følges opp.

Ny handlingsplan for IKT i utdanningen skal utarbeides og følges opp, se omtale i hovedinnledningen, kap. 228, kap. 249 og kap. 281.

De store reformene i utdanningssektoren vil fortsatt bli fulgt opp av departementet.

Kirken er inne i en omstillingsfase som skal videreføres. Den nye kirkelovgivningen vil bli viet stor oppmerksomhet også neste år.

Departementet vil vurdere innstillinger fra følgende utvalg og følge opp med forslag til tiltak:

Et offentlig utvalg vurderer behov for endringer i universitets- og høgskolesektoren etter år 2000. Utvalget skal levere en samlet framstilling 1. april 2000, se omtale under kategori 07.60.

Regjeringen har oppnevnt et offentlig utvalg som skal vurdere opplæring som i dag ikke går inn under opplæringsloven, universitets- og høgskoleloven eller privathøgskoleloven. Utvalget skal vurdere og eventuelt foreslå plassering og lovtilknytning for disse opplærings-tilbudene i en innstilling 1. mars 2000, se omtale under kategori 07.50.

Det er satt ned et utvalg som skal vurdere forenklinger i støttesystemet til Statens lånekasse for utdanning, også med tanke på etter- og videreutdanningsreformen. Innstillingen skal leveres høsten 1999, se omtale under kategori 07.80.

Tiltak for å fremme forskning i bedrifter og øke privat finansiering av forskning skal vurderes av et utvalg som skal avgi innstilling innen 1. mars 2000.

Det er satt ned et offentlig utvalg for å utrede de rettslige, organisatoriske og økonomiske spørsmål knyttet til en lovfesting av kirkens dåpsopplæring. Innstillingen skal leveres innen 1. september 2000, se omtale under kategori 07.90.

Regjeringen vil fremme en stortingsmelding om handlingsplan for rekruttering til læreryrket.

For å sikre dyktige medarbeidere til å håndtere de mange og omfattende arbeidsoppgavene som departementet har framover, vil departementet blant annet satse på å videreutvikle personalpolitikken, herunder på lengre sikt utvikle mulighetene for blant annet jobbrotasjon og fleksible arbeidsformer. Både ved nyrekruttering og en fortsatt satsing på «KUF-skolen» vil departementet satse på kompetanseoppbygging. Det er også et mål å øke andelen kvinnelige ledere på ulike nivå. Departementet vil kontinuerlig arbeide for å sikre en hensiktsmessig organisering og arbeidsdeling etter hvilke arbeidsoppgaver som foreligger.

Forslag til ny organisering av Grunnskoleavdelingen og Avdeling for videregående opplæring vil foreligge ved årsskiftet. Omorganiseringen vil bli tilpasset arbeidet med å opprette Nasjonalt utviklingssenter, se kategoriomtalen.

Budsjettforslag for 2000

Post 01 Driftsutgifter

Budsjettforslaget innebærer at aktivitetsnivået i 1999 videreføres i 2000. Dette er en nødvendig forutsetning for å kunne opprettholde kvalitet og framdrift både med forvaltningsoppgaver og reformarbeid. Bevilgningen under post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3200 post 02, se forslag til vedtak II nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke utgifter til 20 opplæringsråd, samt Rådet for fagopplæring i arbeidslivet.

Den skal også dekke utgifter knyttet til tiltak i forbindelse med Regjeringens arbeid med forskningspolitikken.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten vil bli brukt til anskaffelser av maskinvare og programvare for utvikling av departementets IKT-systemer.

**KAP. 3200 KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENTET
(JF. KAP. 200)**

Kap. 3200 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
02	Salgsinntekter mv.	644	0	0
04	Husleieinntekter mv.	0	800	822
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	2 061	0	0
17	Refusjon lærlinger	73	0	0
Sum kap. 3200		2 778	800	822

KAP. 203 STATENS UTDANNINGSKONTORER (JF. KAP. 3203)

Kapitlet omfatter drift av 18 utdanningskontorer.

Kap. 203 Statens utdanningskontorer fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 200 post 01</i>	126 292	124 859	134 558
21	Spesielle driftsutgifter	7 599	6 900	1 200
71	Tilskudd	10 628	0	0
Sum kap. 203		144 519	131 759	135 758

I forhold til 1999 er det bl.a. gjort følgende tekniske endringer:

- Det er foretatt en oppjustering av utgiftsbevilgningen på kap. 203 post 01 med 4,65 mill. kroner eksklusive prisjustering, se parallell økning av inntektsbevilgningene på kap. 3203, postene 02 og 11.
- Det er foretatt en nedjustering av utgiftsbevilgningen på kap. 203 post 21 med 6 mill. kroner, jf. overføring av Samordningsutvalget for Finnmark utdanningsregion (SUFUR) til Finnmark fylkeskommune kap. 572 post 60.
- Det er foretatt en oppjustering av utgiftsbevilgningen på kap. 203 post 21 med 0,3 mill. kroner, se parallell oppjustering på kap. 3203 post 01.

Utdanningskontorene er bindeledd mellom departementet og den offentlige utdanningssektoren i kommuner og fylkeskommuner. Utdanningskontorene skal bidra til å koordinere offentlig utdanningsvirksomhet på tvers av utdanningsområdene i regionen. Hovedoppgaven er å utføre statlige forvaltningsoppgaver regionalt.

Resultatrapport for 1998-99

Perioden har vært preget av høyt aktivitetsnivå i forbindelse med oppgaver knyttet til gjennomføring og vurdering av reformene i grunnskolen og i videregående opplæring. Utdanningskontorene har bidratt i arbeidet med flere stortingsmeldinger, særlig St.meld. nr. 28 (1998-99) Mot rikare mål og St.meld. nr. 32 (1998-99) Videregående opplæring. Tilstandsrapportene fra statens utdanningskontorer har også vært med å danne grunnlag for vurderingene i meldingene. Kontorene har også bidratt til at departementets plan for kompetanseutvikling av det pedagogiske personalet er fulgt opp.

Eksamensavviklingen innenfor grunnskolen og videregående opplæring er omtalt under programkategoriene 07.20 og 07.30.

Utdanningskontorene har bidratt til økt oppmerksomhet om IKT i skolen gjennom oppgaver knyttet til informasjon og veiledning under Handlingsplanen for IT i utdanningen (1996-99). Utdanningskontorene har også i planperioden hatt ansvar for å initiere, støtte og koordinere lokale utviklingsprosjekter i skolene. Seks utdanningskontorer deltar også i det sentralt initierte forsøks- og utviklingsprosjektet PILOT (Prosjekt: Innovasjon i Læring,

Organisasjon og Teknologi), som strekker seg fram til høsten 2002. Se kap. 249 for nærmere omtale av utdanningskontorenes arbeid på IKT-området.

Utdanningskontorene har satt fokus på voksenopplæring i kontakten med kommunene, og har bidratt til at disse utvikler planer for voksenopplæring og kompetanseutvikling. Forberedelser til kompetansereformen gjøres i ulik grad og form. Et gjennomgående trekk er imidlertid at næringslivet og næringsstat er mer aktive samarbeidspartnere og etterspør muligheter for kompetanseutvikling. Kompetanseutvikling er også mer inne i regionale utviklingsplaner. Utdanningskontorene har også kontakt med partene i arbeidslivet, studieorganisasjoner, Voksenopplæringsforbundet i fylket, fjernundervisningsinstitusjoner og andre aktører.

Statens utdanningskontor i Oppland samarbeider med Statens ressurs- og voksenopplæringscenter om et treårs prosjekt om dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse inn mot videregående opplæring.

I forbindelse med iverksettingen av den nye opplæringsloven er det klarlagt hvilken myndighet og hvilke oppgaver som etter loven er delegert til kontorene. Utdanningskontorene har en del tilsynsoppgaver og fører lovlighetskontroll etter kommuneloven med at kommuner og fylkeskommuner overholder regelverk som er relatert til utdanning. Utdanningskontorene er også klageinstans for en rekke saker som gjelder elevenes rettigheter. Det er stor variasjon i antall klagesaker fra kontor til kontor og fra kommune til kommune. Flertallet av sakene er knyttet til spesialundervisning.

Statens utdanningskontorer er delegert ansvar for flere statlige tilskuddsordninger innenfor departementets ansvarsområde. Kontorene har også tilsynsoppgaver knyttet til private skoler, særlig innenfor økonomiforvaltning.

Utdanningskontorene utfører en viktig oppgave i arbeidet med resultatoppfølging overfor utdanningssektoren, bl.a. gjennom utarbeiding av tilstandsrapport for sine respektive fylker. Tilstandsrapportene beskriver tilstanden i grunnskole, videregående opplæring og voksenopplæring i forhold til målsettingene.

I 1999 har tildelingsbrevet til utdanningskontorene vært gjennomgått med sikte på forenkling og større brukervennlighet.

Andelen kvinnelige utdanningsdirektører er i 1999 nær 40 pst. Den totale andel kvinner ved utdanningskontorene er noe over 60 pst.

I løpet av 1999 er alle utdanningskontorene over på konsernkontoordningen. Alle bruker skattefogden som regnskapssentral.

Resultatmål for 2000

Som ledd i oppfølgingen av St.meld. nr. 28 (1998-99), jf. Innst. S. nr. 214 (1998-99), må utdanningskontorene i større grad enn tidligere fokusere på utviklingsoppgaver og oppfølging av skolesektoren.

Departementet er opptatt av å skape helhet og sammenheng i forsøks- og utviklingsarbeidet – både lokalt, regionalt og nasjonalt. For å bidra til dette skal utdanningskontorene prioritere kontakt-, informasjons- og samordningsoppgaver som kan være med på å videreutvikle nettverkssamarbeidet mellom skoler, kommuner og fylkeskommuner og mellom grunnskole, videregående opplæring og universiteter og høyskoler.

Dette innebærer bl.a. at utdanningskontorene skal:

- videreutvikle arbeidet med tilstandsrapporter, resultatrapportering, veiledning til fylkeskommunene og kommunene, tilsyn og kontroll og klagebehandling gjennom utvikling og oppfølging lokalt
- delta i arbeidet med kvalitetsutvikling i skolen, som bl.a. omfatter kompetanseutvikling (herunder SAMTAK, LUIS, prosjektet Differensiering og tilrettelegging, PILOT, mv.), utviklingsarbeid, forsøk og vurdering
- medvirke til vurdering av arbeid knyttet til departementets plan for Kompetanseutvikling knyttet til innføringen av læreplanverkene for grunnskolen for perioden 1996-2000.
- følge opp gjennomføringen av den nasjonale planen for IKT i utdanningen. En ny nasjonal plan for IKT i utdanningen vil foreligge fra år 2000
- følge opp arbeidet lokalt og regionalt med kompetansereformen
- fortsatt følge opp og bistå kommuner og fylkeskommuner vedrørende styrkingen av PP-tjenesten, jf. St.meld. nr. 23 (1997-98) og Innst. S nr. 228 (1997-98) og kap. 243
- følge opp og bistå gjennomføringen av de sentralt initierte utviklingsprosjektene innenfor videregående opplæring
- sørge for informasjon om den nye opplæringsloven med forskrifter
- følge opp departementets strategi for miljø og utvikling i utdanningssektoren

- følge opp arbeidet med Reform 97 i kommunene ved å påse at lover og forskrifter blir fulgt, gjennom tilskuddsforvaltning og ved å drive informasjon og veiledning lokalt
- følge opp departementets likestillingspolitiske satsingsområder innenfor utdanningssektoren

I tillegg er resultatmål for de enkelte utdanningsområdene nærmere omtalt under programkategoriene 07.20 og 07.30 og under de respektive fagkapitlene.

Budsjettforslag for 2000

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 200 post 01

Bevilgningen under post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3203 postene 02 og 11, se forslag til vedtak II nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen under posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter fra oppdragsvirksomhet, se forslag til vedtak II nr. 2. Samordningsutvalget for Finnmark utdanningsregion (SUFUR) er etter forslag fra Finnmark fylkeskommune fra 2000 overført til fylkeskommunen, og posten nedjusteres med 6 mill. kroner som tidligere har vært stilt til rådighet for SUFUR. SUFURs virksomhet får ved dette en klarere regional forankring, i et nærmere samarbeid mellom involverte kommuner, lokalt næringsliv, utdanningsinstitusjoner og fylkeskommunen.

KAP. 3203 STATENS UTDANNINGSKONTORER (JF. KAP. 203)

Kap. 3203 Statens utdanningskontorer fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	1 905	900	1 200
02	Salgsinntekter mv.	3 388	2 746	3 477
11	Kursavgifter	7 459	2 500	6 570
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	397	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 064	0	0
Sum kap. 3203		14 213	6 146	11 247

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Det er foretatt en oppjustering med 0,3 mill. kroner på kap. 3203 post 01, se parallell økning under kap. 203 post 21.
- Det er foretatt en oppjustering av inntektsbevilgningene på kap. 3203 postene 02 og 11 med til sammen 4,65 mill. kroner, se omtale av parallell økning under kap. 203 post 01.

Post 01 gjelder oppdragsinntekter, og post 02 gjelder salgsinntekter mv. ved statens utdanningskontorer.

Post 11 gjelder inntekter i forbindelse med at utdanningskontorene står som teknisk arrangør av kurs og konferanser.

KAP. 204 FORELDREUTVALGET FOR GRUNNSKOLEN (JF. KAP. 3204)**Kap. 204 Foreldreutvalget for grunnskolen fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	0	0	4 830
	Sum kap. 204	0	0	4 830

Kapitlet er nyopprettet. Bevilgningen til Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) var i 1999 ført opp under kap. 229 post 21.

Resultatrapport for 1998-99

FUGs sekretariat var tidligere en del av departementet, men ble etablert som eget forvaltningsorgan 1. januar 1999, jf. St.meld. nr. 14 (1997-98) Om foreldremedvirkning i grunnskolen og Innst. S. nr. 117 (1997-98). Sekretariatet har flyttet til nye lokaler. FUG har arbeidet med følgende saksområder:

- informasjons- og skoleringsprosjektet
- «Grunnskolens uke»
- nordisk og annet internasjonalt samarbeid
- barns og unges oppvekst- og læringsmiljø
- skolebygg og inneklima
- skolevurdering

Funksjonstiden for rådets nåværende medlemmer utgår ved årsskiftet 1999/2000. Nytt råd vil bli oppnevnt med funksjon fra årsskiftet 1999/2000.

Resultatmål for 2000

FUG skal i 2000 arbeide videre etter de retningslinjene som ble gitt i St.meld. nr. 14 (1997-98), jf. Innst. S. nr. 117 (1997-98) og opplæringslovens § 11-9 med tilhørende forskrifter. I samsvar med grunnskolens formålsparagraf skal FUG medvirke til et godt samarbeid mellom hjem og skole, og utvalget skal ivareta foreldres/foresattes interesser i skolesammenheng.

Budsjettforslag for 2000

Budsjettforslaget dekker driftsutgifter for FUGs sekretariat og driftsutgifter for rådet. Bevilgningen er videreført på samme nivå som i 1999. Bevilgningen under post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3204 post 02, se forslag til vedtak II nr. 1.

KAP. 3204 FORELDREUTVALGET FOR GRUNNSKOLEN (JF. KAP. 204)**Kap. 3204 Foreldreutvalget for grunnskolen fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
02	Salgsinntekter mv.	0	0	100
	Sum kap. 3204	0	0	100

Kapitlet er nyopprettet i 2000, se kap. 204. Inntektene kommer fra salg av materiell.

KAP. 206 SAMISK UTDANNINGSADMINISTRASJON (JF. KAP. 3206)

Kapitlet finansierer:

- driftsutgifter som knytter seg til de administrative ressurser som overføres fra departementet til Sametinget
- tilskudd til produksjon og utvikling av læremidler for samiske elever

Kap. 206 Samisk utdanningsadministrasjon fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	9 869	9 660	0
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	2 480	3 492	0
50	Tilskudd til Sametinget	0	0	23 525
70	Tilskudd til produksjon av samiske læremidler, <i>kan overføres</i>	10 453	10 524	0
Sum kap. 206		22 802	23 676	23 525

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- I nettobevilgningen over ny post 50 Tilskudd til Sametinget inngår de bevilgningene som tidligere ble gitt over utgiftspostene 01, 21 og 70, samt inntektspostene under kap. 3206.
- Som følge av at det er innført nettobudsjettering for kapitlet, opphører kap. 3206.
- Det er lagt inn midler til dekning av utgifter til pensjonsinnskudd.

Midlene som overføres Sametinget over kap. 206, gjelder oppgavene Samisk utdanningsråd tidligere hadde, herunder samisk læremiddelproduksjon.

Resultatrapport for i 1998-99

Samisk utdanningsråd (SUR) har videreført arbeidet med utvikling og produksjon av samiske læremidler i samsvar med læreplaner for grunnskole og videregående opplæring.

I samarbeid med Nasjonalt læremiddelsenter (NLS) har SUR fulgt opp handlingsplaner for utarbeiding av spesialpedagogiske læremidler på samisk. SUR har også, sammen med NLS og de statlige spesialpedagogiske kompetansesentrene, utarbeidet årsplan for spesialpedagogiske læremidler.

Arbeidet med iverksetting av L97 Samisk er videreført, og det er satt i gang evaluering av Reform 94 med sikte på å kartlegge hvilke konsekvenser reformen har fått for samiske elever. Det er satt i gang et arbeid med utvikling av læreplan i samisk kulturkunnskap som studieretningsfag og valgfag for videregående skoler.

SUR har gjort ferdig en FoU-plan, som nå er til behandling i departementet. Det er tatt initiativ til av et prosjekt om kvalitet i matematikkopplæringen – KIM – i samiske skoler.

I 1998 ble det utgitt i alt 49 lærebøker på samisk, herunder elevbøker, arbeidsbøker, temahefter, plakater, lærerveiledninger og ordlister. I tillegg er det utviklet ti dataprogrammer for samiske brukere, delfinansiert av Nordisk Ministerråd, og prosjektet med anskaffelse og tilrettelegging av audiovisuelle læremidler er videreført. Prosjektene innbefatte læremidler til barnehage, grunnskole og videregående opplæring.

Resultatmål for 2000

Regjeringens overordnede mål i samepolitikken er å legge til rette for at samene selv kan videreutvikle og styrke sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Sametinget er den viktigste premissleverandøren for den statlige samepolitikken. Regjeringen vil styrke Sametingets stilling ved å føre en åpen dialog som skal gi Sametinget større innflytelse i de generelle samfunnsprosesser, og ved at Sametinget får seg overført avgjørelsesmyndighet i saker som angår den samiske befolkning.

Under behandlingen av St.meld. nr. 18 (1997-98) Tillegg til St.meld. nr. 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk ga Stortinget tilslutning til å overføre sekretariatet i SUR til Sametinget og samtidig legge ned rådsfunksjonen. En arbeidsgruppe med deltakelse fra Sametinget, SUR, Statens utdanningskontor i Finnmark, Kommunal- og regionaldepartementet og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har i løpet av våren 1999 utredet overføringen, som foreslås gjennomført fra 1. januar 2000.

Utgifter til videreføring av aktivitetene for SUR vil fra 1. januar bli nettobudsjettert under ny post 50. Utgifter som gjelder lønn og andre driftsutgifter under postene 01 og 21 til de 19 faste og to midlertidige stillingene, overføres Sametinget. I tillegg til disse postene overføres også post 70 Tilskudd til produksjon av samiske læremidler til den nye post 50. Inntektskapittel 3206 legges ned pga. overgangen til nettobudsjettering.

De statlige utdanningskontorenes tilsyns- og veiledningsoppgaver overfor kommuner og fylkeskommuner videreføres, men departementet legger vekt på å styrke kommunikasjonen

med Sametinget i utdanningssaker. Det tas sikte på at Sametinget deltar på arenaer der Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har møter med utdanningskontorene og skoleeierne. Ansvaret for veiledningsoppgavene overfor skoler som har samiske elever vil bli vurdert nærmere.

Sametinget skal bl.a. videreføre arbeidet med:

- informasjon, kompetanseutvikling, veiledninger og utviklingstiltak i tilknytning til iverksettingen av L97 Samisk
- utvikling, kvalitetssikring og produksjon av samiske læremidler tilpasset nye læreplaner for grunnskolen og videregående opplæring
- å gi faglige råd og støtte til lærere som underviser samiske elever i barnehage, i grunnskole, og i videregående opplæring i og utenfor det samiske kjerneområdet
- handlingsplaner for spesialpedagogiske læremidler, samisk del, i samarbeid med Nasjonalt læremiddelsenter. Samarbeidslinjene mellom NLS og Sametinget vil bli vurdert nærmere i 2000, se kap. 244.

Budsjettforslag for 2000

Bevilgningen skal dekke driftsutgifter, utviklingsarbeid og tilskudd til læremiddelproduksjon. Det fremmes forslag om tilsagnsfullmakt for å betale inntil 3 mill. kroner i år 2001 for avtaler om produksjonsstøtte inngått med forlagene i 2000, jf. forslag til vedtak III nr. 1. Post 50 er styrket med kr 100 000 til innkjøp av datautstyr i 2000.

Se også utkast til vedtak V nr. 4 og 5.

KAP. 3206 SAMISK UTDANNINGSADMINISTRASJON (JF. KAP. 206)

Kap. 3206 Samisk utdanningsadministrasjon fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	1 683	1 138	0
02	Salgsinntekter mv.	204	123	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	273	0	0
Sum kap. 3206		2 160	1 261	0

Kap. 3206, post 01 Inntekter ved oppdrag og post 02 Salgsinntekter mv. er i 2000 lagt inn i kap. 206 post 50 som følge av nettobudsjetteringen.

KAP. 210 TILSKUDD TIL TROSSAMFUNN M.M. OG PRIVATEIDE SKOLE- OG KIRKEBYGG

Kapitlet dekker tilskudd til:

- trossamfunn etter lov av 13. juni 1969 nr. 25 Om trudemssamfunn og ymist anna
- livssynssamfunn etter lov av 12. juni 1981 nr. 64 om tilskot til livssynssamfunn
- Norges frikirkeråd
- Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn
- oppføring av privateide skole- og kirkebygg

Kap. 210 Tilskudd til trossamfunn m.m. og privateide skole- og kirkebygg fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
70	Tilskudd til registrerte trossamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	49 809	44 320	58 308
71	Tilskudd til uregistrerte trossamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	6 122	4 600	6 949
72	Tilskudd til livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	14 538	13 236	17 739
73	Tilskudd til Norges frikirkeråd	643	666	685
74	Tilskudd til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn	0	250	257
75	Tilskudd til privateide skole- og kirkebygg	17 027	10 707	11 007
	Sum kap. 210	88 139	73 779	94 945

Post 70 Tilskudd til registrerte trossamfunn, *overslagsbevilgning*, post 71 Tilskudd til uregistrerte livssynssamfunn, *overslagsbevilgning*, og post 72 Tilskudd til livssynssamfunn, *overslagsbevilgning**Målsetting*

Tilskuddsordningene skal sikre økonomisk likebehandling mellom Den norske kirke og tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke, ved at disse tros- og livssynssamfunnene gis en tilsvarende tildeling per medlem som statskirken.

Rapport for 1998-99

Den årlige vekst i antall registrerte medlemmer i tilskuddsberettigede tros- og livssynssamfunn har vært på om lag 4 pst. de siste ti år. I 1998 ble det utbetalt tilskudd for til sammen 338 793 medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke. Tilskudd per medlem er i 1999 kr 212. Departementet har nedsatt en tverrdepartemental arbeidsgruppe som gjennomgår lover og forskrifter på forvaltningsområdet. Arbeidsgruppen skal blant annet gi forslag som kan modernisere registrerings- og godkjenningsordningene, retningslinjene for de statlige og kommunale tilskuddsordningene og metodene for medlemsregistrering, samt informasjon til publikum. I denne forbindelse vurderes også endringer i organiseringen av fylkesmennenes forvaltningsansvar for tilskuddsordningen.

Budsjettforslag for 2000

Bevilgningen under postene 70, 71 og 72 er regelstyrt, jf. lov av 13. juni 1969 nr. 25 Om trdomssamfunn og ymist anna, og lov av 12. juni 1981 nr. 64 Om tilskot til livssynssamfunn. Bevilgningsforslaget er et overslag. Dette innebærer i praksis at tilskuddssats per medlem beregnes på grunnlag av medlemstallet i Den norske kirke og vedtatt budsjett (Blå bok). Veksten i forhold til 1998 er begrunnet med forventet vekst i samfunnenes medlemstall og i bevilgninger til Den norske kirke.

Post 73 Tilskudd til Norges frikirkeråd, og post 74 Tilskudd til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Tilskuddsordningene skal bidra til at Norges frikirkeråd og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn kan ivareta samordningsoppgaver for sine medlemssamfunn.

Norges frikirkeråd organiserte i 1998 ni kristne medlemssamfunn med til sammen ca. 150 000 medlemmer, fordelt på om lag 800 menigheter og korps. Frikirkerådet har bl.a. ført dialog mot andre religions- og livssynsgrupper og deltatt i praktiske samarbeidstiltak med departementet. I tillegg kommer fellestiltak for medlemssamfunn. Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn fikk tilskudd for første gang i 1999.

Bevilgningene foreslås videreført på samme nivå som i 1999.

Post 75 Tilskudd til privateide skole- og kirkebygg

Formålet med tilskuddsordningen er å gi trossamfunn utenfor Den norske kirke, og frivillige organisasjoner innenfor Den norske kirke, mulighet til å bygge kirkebygg til lavere egenfinansiering. Videre skal ordningen bidra til finansiering av bygg for godkjente private grunnskoler og private videregående skoler.

I 1998 ble det gitt en tilleggsbevilgning på 6 mill. kroner slik at samlet bevilgning kom opp i 17 mill. kroner. En kom derved tilnærmet å jour med søknader for bygg som var meldt ferdige før årsskiftet 1998-99. Bevilgningen for 1999 har gått med til å dekke opp for søknader som var innkommet i første halvdel av 1999. Per 15. september 1999 var det kommet inn søknader ut over bevilgningsnivået for 1999 på i alt 4,2 mill. kroner.

I forslaget til bevilgning for 2000 er tilskuddssatser videreført på samme nivå som for 1999.

Programkategori 07.20 Grunnskolen

De statlige midlene til finansiering av grunnskolen overføres i hovedsak i rammetilskuddet til kommunene på Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. Dette gjelder også driftsmidlene til gjennomføring av Reform 97. Programkategori 07.20 omfatter følgende bevilgninger til grunnskolen:

- tilskudd til grunnskolen, bl.a. virkemiddeltiltak i Nord-Norge, tilskudd til skolefritidsordninger, leirskoleopplæring, undervisning i finsk som andrespråk, opplæring for språklige minoriteter, kommunale musikk- og kulturskoler og det samiske utdanningsområdet
- statens grunnskoler og grunnskoleinternat
- kvalitetsutvikling i grunnskolen, herunder kompetanseutvikling for det pedagogiske personalet, utviklingsarbeid og forsøk
- andre formål i grunnskolen, bl.a. utgifter til avgangsprøven, tilskudd til midlertidige lokaler og kompensasjon for investeringskostnader i forbindelse med Reform 97

Programkategori 07.20 Grunnskolen fordelt på utgiftskapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
221	Tilskudd til grunnskolen (jf. kap. 3221)	1 248 200	1 136 508	1 107 715	-2,5
222	Statens grunnskoler og grunnskoleinternat (jf. kap. 3222)	46 823	47 968	47 392	-1,2
228	Kvalitetsutvikling i grunnskolen (jf. kap. 3228)	133 348	135 837	274 032	101,7
229	Andre formål i grunnskolen	499 974	559 966	628 165	12,2
Sum kategori 07.20		1 928 345	1 880 279	2 057 304	9,4

Programkategori 07.20 Grunnskolen fordelt på inntektskapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
3221	Tilskudd til grunnskolen (jf. kap. 221)	5 900	5 914	5 914	0,0
3222	Statens grunnskoler og grunnskoleinternat (jf. kap. 222)	1 577	321	330	2,8
3228	Kvalitetsutvikling i grunnskolen (jf. kap. 228)	165	0	0	—
Sum kategori 07.20		7 642	6 235	6 244	0,1

Budsjettforslag for 2000 – prioriteringer

Budsjettåret 2000 er det første året i en fireårig periode der satsingen i første omgang konsentreres om utviklingen av ungdomstrinnet. Den foreslåtte økning av bevilgningen på kap. 228 vil i hovedsak gå til kompetanseutvikling for lærere og til forsøk. I forslag til bevilgning inngår blant annet:

- 45 mill. kroner til kompetanseutvikling i bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), se omtale i hovedinnledningen og kap. 249
- 50 mill. kroner til å prøve ut permisjons- og hospiteringsordninger for lærere
- 25 mill. kroner til utvikling av lærerrollen ved bruk av andre yrkesgrupper i skolen
- 14 mill. kroner til forsøk med annen fordeling av timeressurser

Det er også bevilget midler til forskning, forsøk og utvikling av IKT som pedagogisk hjelpemiddel i opplæringen over kap. 249.

De foreslåtte ekstrabevilgninger skal i første rekke komme ungdomstrinnet til gode. Det kan også være aktuelt å benytte noe midler til enkelte tiltak på barnetrinnet og i videregående opplæring.

I tillegg til dette videreføres 72 mill. kroner til generell kompetanseutvikling i grunnskolen. Dermed vil den samlede statlige satsingen på kompetanseutvikling for lærere mer enn dobles.

Utover dette skyldes veksten i budsjettet også at tilskudd til kompensasjon for midlertidige lokaler er foreslått bevilget med 100 mill. kroner i år 2000, jf. kap. 229 post 62.

I skoleåret 1999-2000 er de nye læreplanverkene (L97 og L97 Samisk) innført for alle trinn i grunnskolen. I forbindelse med Reform 97 gis det statlig tilskudd over dette departements budsjett til investeringer, kompensasjon for midlertidige lokaler, kompetanseutvikling og skolefritidsplasser.

Mål for grunnskolen

Alle barn og unge skal få grunnskoleopplæring av høy kvalitet.

Delmål:

- I. Opplæringen skal gi elevene kunnskaper, ferdigheter og holdninger som grunnlag for videre utdanning, arbeid og deltakelse i samfunnet.
- II. Elevene skal, uavhengig av kjønn, foreldrenes økonomi og bosted, få en likeverdig opplæring som er tilpasset evner, forutsetninger og kulturell og språklig bakgrunn.
- III. Elevene skal ha et trygt og godt lærings- og oppvekstmiljø, og det skal være et godt samarbeid mellom hjem og skole.

Elevenes læring skal stå i sentrum for all kvalitetsutvikling. Skolen og klasserommet er de sentrale arenaer for å skape en god skole for elevene. Departementet vil derfor legge til rette for kontinuerlig utvikling av den kvaliteten som er knyttet til arbeidet i skolehverdagen. Kvalitetsutvikling i grunnskolen vil si å utvikle virksomheten i samsvar med lov, læreplanverk og andre forskrifter, tilpasset lokale og individuelle behov.

Departementet vil gjennom samarbeid med aktører lokalt og sentralt utvikle kvaliteten i opplæringen ved bruk av lokalt forankret kompetanseutvikling, forsøks- og utviklingsarbeid, vurdering og rapportering.

Når det gjelder grunnskoleopplæring for voksne, vises det til programkategori 07.50.

I. Opplæringen skal gi elevene kunnskaper, ferdigheter og holdninger som grunnlag for videre utdanning, arbeid og deltakelse i samfunnet

Tilstandsvurdering

I St.meld. nr. 28 (1998-99) Mot rikare mål ble ulike sider ved grunnskoletilbudet gjennomgått og vurdert. Meldingen peker på de store utfordringer og forbedringsområder som finnes i grunnskolen. Hovedutfordringen blir nå å innrette innsatsen for kvalitetsutvikling slik at den når fram til eleven og får innvirkning på det daglige arbeidet i skolen. Flertallet i komiteen sluttet seg til hovedintensjonen i meldingen, jf. Innst. S. nr. 214 (1998-99).

Tilstandsrapportene for 1998-99 fra statens utdanningskontorer viser at kommunene er opptatt av kvaliteten på opplæringstilbudet. Noen kommuner har arbeidet systematisk med kvalitetsutvikling gjennom flere år, mens andre er i startfasen. Kvalitetsbegrepet oppfattes ulikt, og det velges ulike strategier. De fleste framhever skolebasert vurdering, planleggings-, veilednings- og rapporteringsrutiner og kompetanse- og ledelsesutvikling som virkemidler i arbeidet med kvalitetsutvikling. Noen kommuner og skoler gjennomfører brukerundersøkelser.

Kommunene rapporterer at så godt som alle lærere i 1998 deltok i kompetanseutvikling knyttet til innføringen av læreplanverket, og at det også er gjennomført tiltak i 1999. Rapportene viser at lærerne i gjennomsnitt deltok i kompetanseutvikling i om lag to uker. Dette bekreftes av en spørreundersøkelse om etter- og videreutdanning som ble gjennomført

av Forskningsstiftelsen FAFO våren 1999. Rundt 200 mill. kroner (kommunale og statlige midler) ble brukt til kompetanseutvikling i 1998, og det anslås et tilsvarende beløp for 1999.

Kommuner, statens utdanningskontorer og departementet vurderer det som positivt at universiteter og høyskoler i økende grad bistår kommunene i arbeidet med kompetanseutvikling.

På oppdrag av departementet gjennomførte Statistisk sentralbyrå i 1998 første del av en kartlegging av lærerkompetansen i grunnskolen. Kartleggingen omfattet fagene matematikk, natur- og miljøfag og tilvalgsspråk. En mer inngående analyse vil bli presentert når hele kartleggingen er gjennomført, men for fagene matematikk og natur- og miljøfag er resultatene i store trekk i overensstemmelse med resultatene fra Third International Mathematics and Science Study (TIMSS) i 1995.

Tilnærmet alle kommuner rapporterer at det i 1998 ble gjennomført kompetanseutvikling for skoleledere knyttet til programmet LUIS (Ledelsesutvikling i skolen), og at så godt som alle skoleledere deltok. Arbeidet er videreført i 1999. Rapportene fra kommunene og FAFO-undersøkelsen viser at skoleledere bruker mer tid på kompetanseutvikling enn lærere. Program for etterutdanning i samsvar med nasjonale kompetansemål for skoleledelse er under utvikling.

Som ledd i innføringen av L97 Samisk har det vært et nært samarbeid mellom kommuner i det samiske forvaltningsområdet, Statens utdanningskontor i Finnmark, Samisk utdanningsråd (SUR) og departementet. Det er lagt til rette for samarbeid med høyskoler og universiteter om kompetanseutvikling i fag i L97 Samisk. SUR har i samarbeid med departementet utarbeidet veiledningsmateriell for kommuner og skoler. Etter departementets vurdering er det lagt et godt grunnlag for lokal videreutvikling av kompetanse knyttet til L97 Samisk, utviklingsarbeid og forsøk.

Det er gjennomført en kartlegging av arbeidet med innføringen av L97 for døve som får opplæring i bostedsskoler. Denne vil bli fulgt opp av departementet.

Arbeidet med entreprenørskap i opplæring og utdanning har vært noe ulikt ivaretatt i kommunene, men i noen regioner har det vært stor aktivitet med etablering av elevbedrifter mv. Våren 1999 lanserte fem departementer «Entreprenørskap på timeplanen» med sentrale og regionale konferanser, noe som blant annet har ført til en styrking av samarbeidet mellom skole og arbeidsliv. Dette vil bli videreført i et treårig utviklingsprosjekt.

Det var per 6. september 1999 solgt lærebøker til grunnskolen for totalt 566,4 mill. kroner. Dette er en økning i forhold til samme tid i 1998 på 9,8 pst. Årsaken til økningen kan skyldes at det er dyrere lærebøker for de høyere klassetrinn. Høsten 1999 er det 4., 7. og 10. klassetrinn som tar i bruk nye læreplaner.

Strategier og tiltak

Lov, læreplanverk og andre forskrifter skal sikre at barn og unge får opplæring i samsvar med de målene som er fastlagt. Det lokale handlingsrommet åpner samtidig for mangfold og individuell og lokal tilpasning. Departementet starter i år 2000 med en betydelig satsing på å videreutvikle en god, kvalitetsbevisst og tidsmessig offentlig skole, der hovedvekten skal ligge på utvikling av ungdomstrinnet og lærerrollen. Bruken av informasjons- og kommunikasjonsteknologi i opplæringen vil også være et satsingsområde.

Som en oppfølging av Innst. S. nr. 214 (1998-99) til St.meld. nr. 28 (1998-99) Mot rikare mål vil departementet sette i gang et handlingsprogram for forsøks- og utviklingsarbeid i samarbeid med Kommunenes Sentralforbund, lærerorganisasjonene og Foreldreutvalget for grunnskolen. Siktemålet er å bidra til en felles innsats for kvalitetsutvikling i skolen.

Regjeringen vil om kort tid legge fram en stortingsmelding om rekruttering til læreryrket.

Lærerrollen må videreutvikles og tilpasses samfunnsutviklingen slik at kompetansen samsvarer med behovene. Departementet vil gi støtte til permisjonsordninger slik at lærerne får reell mulighet til å fordype seg i fag og områder der skolen trenger kompetanse. Lærere på ungdomstrinnet skal få mulighet til å utvikle praktisk kjennskap til nærings- og arbeidsliv, blant annet gjennom hospitering.

Departementet vil stimulere til forsøk for å få erfaring med samarbeid mellom lærere og andre yrkesgrupper i skolen og å prøve ut ulike måter å fordele timeressurser på. Forsøkene hjemles i forsøksparagrafen i opplæringsloven og gjeldende avtale mellom departementet og organisasjonene.

For å bidra til en relevant og aktuell opplæring som er tilpasset ulikheter i elevenes bakgrunn og forutsetninger, blir det lagt til rette for aktiv bruk av data og Internett i opplæringen. Informasjons- og kommunikasjonsteknologien (IKT) skal brukes slik at den åpner for variasjon og tilpasning, lettere innhenting av informasjon og utnyttning av nettbasert

kommunikasjon. Departementet vil derfor stimulere kommuner og de enkelte skoler til å engasjere seg målrettet i kompetanseutvikling, utviklingsarbeid og forsøk på dette området.

Med utgangspunkt i satsingsområdene og erfaringer med kompetanseutvikling og utviklingsarbeid ved innføringen av Reform 97 utarbeider departementet en langsiktig strategi for kvalitetsutvikling i grunnskolen. Departementet vil legge til rette for kvalitetsutvikling der lokale, regionale og nasjonale tiltak virker sammen.

I tilknytning til innføringen av læreplanverket for grunnskolen er det utviklet et system for gjennomføring av kompetanseutvikling som blir videreført og videreutviklet. Det blir lagt vekt på brukertilpasset og fleksibel kompetanseutvikling knyttet til bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi i opplæringen og videreutvikling av faglig kompetanse – herunder organisering, arbeidsmåter og vurdering. Nettverk av fagmiljøer for etter- og videreutdanning i fagene blir videreutviklet.

Kompetanseutviklingsprogrammet for PP-tjenesten og skoleledere (SAMTAK) skal gjennomføres i perioden 2000-02. Målgruppene er faglig ansatte i PP-tjenesten og skoleledere i grunnskolen og videregående opplæring, både på skolenivå og på kommunalt og fylkeskommunalt nivå, jf. kap. 243. Gjennomføringen må ses i sammenheng med lokalt utviklingsarbeid knyttet til pedagogisk differensiering og tilpasset opplæring. En tar sikte på å etablere samarbeid med tilsvarende prosjekter i videregående opplæring, blant annet for å få til bedre sammenheng for elevene i et 13-årig skoleløp.

Program for skoleledelse (LUIS) revideres og videreføres.

Departementet har tatt initiativ til et utviklingsprosjekt over tre år (1999-2001), rettet mot å sette entreprenørskap på dagsordenen i grunnskolen og i videregående opplæring. Formålet er at tiltak som fremmer entreprenørskap, skal innarbeides i kommunale og fylkeskommunale handlingsplaner, se også omtale under kap. 228.

Det er et mål å styrke arbeidet med elevvurdering og skolevurdering. Departementet ser det som viktig å videreføre utvikling av vurderings- og prøveformer som ivaretar bredden i målene i læreplanverket. Det vil også bli lagt vekt på å utarbeide veilednings- og støtte-materiell til hjelp for lærerne i den løpende vurderingen av elevene.

Nye prøveformer for skriftlige og muntlige avgangsprøver knyttet til L97 og L97 Samisk tas i bruk fra og med 2000. Som det er redegjort for i St.prp. nr. 1 (1997-98), vil departementet åpne for lokale forsøk med vurdering uten bruk av karakterer på ungdomstrinnet. Som oppfølging av St.meld. nr. 23 (1997-98) og St.meld. nr. 28 (1998-99) skal det som en prøveordning gjennomføres bruk av kartleggingsprøver i lesing på 2. og 7. klassetrinn.

Departementet vil videreutvikle bruken av IKT i arbeidet med skolevurdering ved å opprette en nasjonal, elektronisk ressursbank og møteplass for skoler og kommuner. Ressursbanken skal være tilknyttet Skolenettet og gi tilgang til relevant informasjon og praktiske hjelpemidler til nytte for systematisk egenvurdering og kvalitetsutvikling.

Departementet vil gjennomføre et treårig nasjonalt prosjekt med bredt sammensatte grupper av veiledere som skal gå inn og delta som samtalepartnere og ressurspersoner for skolars og kommuners arbeid med vurdering og kvalitetsutvikling. Prosjektet skal følges opp av et uavhengig forskningsmiljø.

Departementet vil arbeide aktivt for å videreføre og styrke det nordiske og internasjonale samarbeidet på opplæringsområdet. Deltakelse i OECDs PISA-program (Programme for International Student Assessment) videreføres, jf. kap. 228.

II. Elevene skal, uavhengig av kjønn, foreldrenes økonomi og bosted, få en likeverdig opplæring som er tilpasset evner, forutsetninger og kulturell og språklig bakgrunn

Tilstandsvurdering

Lov om grunnskolen og den videregående opplæringen (opplæringslova), med tilhørende forskrift, trådte i kraft 1. august 1999.

I skoleåret 1998-99 var det drøyt 569 000 elever i grunnskolen, om lag 11 000 flere enn i 1997-98. Ifølge prognoser fra Statistisk sentralbyrå vil antall barn i grunnskolealder øke med om lag 7 000–8 000 årlig fram mot år 2005, da en forventer i underkant av 615 000 barn i grunnskolealder.

Tabell: Elever, klasser og årsverk i grunnskolen fra 1980-81 til 1998-99¹⁾

År	Elever	Klasser	Årsverk ²⁾	Elever per klasse	Elever per årsverk	Årsverk per klasse
1980-81	591 323	28 574	43 400	20,7	13,6	1,5
1990-91	471 779	24 692	47 000	19,1	10,0	1,9
1996-97	486 739	24 529	50 000	19,8	9,8	2,0
1997-98 ³⁾	558 247	28 228	55 800	19,8	10,0	2,0
1998-99	569 044	28 645	58 600	19,9	9,7	2,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB), Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

1) Tabellen omfatter statlige, kommunale og private grunnskoler. Elever og klasser ved norske grunnskoler i utlandet og kommunale, fylkeskommunale og statlige spesialskoler og institusjonsskoler er ikke med i tabellen.

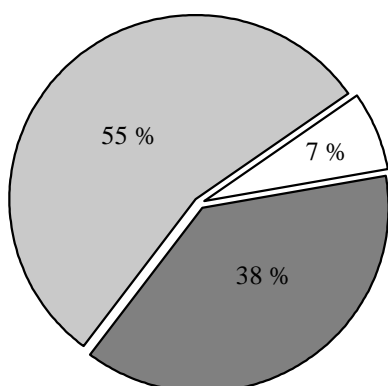
2) Omfatter også administrativt personale. Fra og med 1994-95 inkluderer tallene også årsverk for assistenter. I 1998-99 utgjorde årsverk til administrativt personale om lag 8 pst. og assistentene om lag 6 pst. av totalt antall årsverk.

3) Den sterke veksten i elevtall, klasser og årsverk fra 1996-97 til 1997-98 skyldes hovedsakelig skolestart for seksåringene.

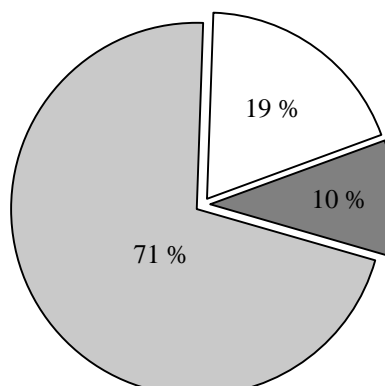
Norge har fortsatt en desentralisert skolestruktur. Siden skoleåret 1980-81 har endringer i skolestrukturen ført til at det er blitt færre små skoler, mens antallet mellomstore skoler har økt. Gjennomsnittlig klassestørrelse og elever per årsverk gikk ned fra 1980-81 til 1990-91, men har siden holdt seg på om lag samme nivå. I skoleåret 1998-99 ble 5,9 pst. av lærerårsverkene i kommunale grunnskoler utført av personer uten godkjent lærerutdanning, mot 5 pst. i 1997-98 og 3 pst. i 1996-97. I tillegg er det registrert en økning i bruken av assistenter i de senere årene.

Figur: Elever og skoler etter skolestørrelse, skoleåret 1998-99

Andel skoler etter skolestørrelse

Andel elever etter skolestørrelse

■ <100 elever ▨ 100-400 elever □ >400 elever

Kilde: SSB, GSI

Fra skoleåret 1997-98 til 1998-99 ble det registrert 31 nedlagte og 35 opprettede skoler. ti av de registrerte nedlagte skolene hadde mer enn 100 elever i skoleåret 1997-98. I disse tilfellene er det som regel tale om organisatoriske endringer, for eksempel at kombinerte barne- og ungdomsskoler erstattes av rene barne- eller ungdomsskoler.

I skoleåret 1998-99 var 39 pst. av skolene i Norge fådelte, men elevene ved disse skolene utgjorde bare 12 pst. av samlet antall elever i grunnskolen.

I skoleåret 1998-99 var det 3 205 offentlige og 72 private grunnskoler med statlig tilskudd i Norge. Ved de private skolene var det 8 975 elever, noe som utgjorde 1,5 pst. av totalt antall elever i grunnskolen, jf. kap. 240.

Kommuneregnskapene viser at de totale driftsutgiftene til grunnskolen i 1997 var om lag 22 mrd. kroner, en reell vekst på om lag 1,4 mrd. kroner siden 1996. Gjennomsnittlige driftsutgifter per elev var 43 300 kroner, et nivå som har holdt seg stabilt i perioden 1994-1997. Lønnsutgiftene som andel av de totale driftsutgiftene har ligget stabilt på mellom 82 og 83 pst. i de siste ti år.

Tabell: Klassestørrelse og ressursbruk i kommunene i 1997 gruppert etter antall elever i kommunen. (1997-kroner)

Elever i kommunen ¹	Antall kommuner	Antall elever ²	Elever per klasse	Driftsutgifter per elev	Driftsutgifter per klasse
Samlet	435	549 467	19,8	43 300	859 200
< 300	109	19 782	13,7	59 800	825 900
300–699	137	62 721	16,8	50 300	843 200
700–2 399	137	169 511	19,4	42 400	822 900
2 400–9 999	47	183 262	21,1	40 600	857 100
10 000 >	5	114 191	22,3	42 100	948 500

Kilde: SSB, GSI

1) Elevtall skoleåret 1998-99.

2) Elev- og klassetallet, som inngår i driftsutgifter per elev og per klasse, er vektet med 20/38 fra skoleåret 1996-97 (vår 97) og 18/38 fra skoleåret 1997-98 (høst 97).

Tabellen viser at gjennomsnittlig klassestørrelse øker med elevtallet i kommunene. Driftsutgifter per klasse er høyest for de fem største kommunene, mens driftsutgiftene per elev er høyest for de minste kommunene med lavest gjennomsnittlig klassestørrelse. Ressursbruken har vært relativt stabil i de ulike kommunegruppene i perioden 1993-97.

Tabell: Årstimer til ulike undervisningsformål som prosent av minstetimetallet

	1996-97	1997-98	1998-99
Minstetimetall	100,0	100,0	100,0
Delingstimer utenom tilvalgsfag/valgfag	19,2	24,0	24,1
Delingstimer til tilvalgsfag/valgfag	2,8	2,7	2,5
Spesialundervisning etter enkeltvedtak	21,9	21,7	22,1
Norsk- og morsmålsundervisning for språklige minoriteter	7,6	7,8	7,9
Annet	20,3	20,2	23,1
SUM	171,8	176,4	179,7

Kilde: SSB, GSI

Tabellen viser hvilke læretimer som brukes i skolen i tillegg til ordinær undervisning, som andel av minstetimetallet. Som tabellen viser, bruker skolen nesten 80 pst. flere læretimer enn minstetimetallet.

Om lag 34 600 elever fikk spesialundervisning etter enkeltvedtak i skoleåret 1998-99, dvs. i overkant av 6 pst. av det totale elevtallet. Fortsatt er to av tre elever som får spesialundervisning gutter. Ressurser til spesialundervisning og delingstimer utenom tilvalgsfag utgjorde samlet et tillegg på 46,2 pst. i forhold til minstetimetallet i skoleåret 1998-99, se tabellen over.

Det er store fylkesvise og kommunale variasjoner i bruken av lærerressurser til spesialundervisning og til deling av klasser utenom tilvalgsfag. Utdanningskontorenes tilstandsrapporter viser imidlertid at ressursbruken til spesialundervisning har vært stabil i de siste årene. Andelen elever som får spesialundervisning i kommunene, varierer fra noe under 1 pst. til over 20 pst.

Mange kommuner arbeider aktivt med å dreie ressurstildelingen slik at spesialundervisning etter enkeltvedtak først og fremst brukes når det foreligger særlige og omfattende behov for spesiell tilrettelegging. Dette er i tråd med departementets ønsker. Stortinget har sluttet seg til omfordeling av kompetanse og ressurser fra nasjonale kompetansesentra til den lokale PP-tjenesten, jf. Innst. S. nr. 228 (1997-98). Dette innebærer at kommunal og fylkeskommunal PP-tjeneste har blitt styrket med nye fagstillinger fra 1. august 1999, jf. kap. 243.

Det var ifølge Grunnskolens informasjonssystem 875 elever som skoleåret i 1998-99 hadde samisk som undervisningsspråk, fordelt på 21 skoler. I tillegg undervises det i samisk ved 90 skoler. Opplæringsloven utvider rettighetene til opplæring i samisk i grunnskolen og gir Sametinget myndighet til å fastsette læreplaner for bestemte deler av opplæringen. I samsvar med redegjørelsen i St.prp. nr. 1 (1998-99) har departementet satt i gang et prosjekt om sørsamisk opplæring, med sikte på å utvikle alternative opplæringsformer til internat. Statens utdanningskontor i Nordland er gitt i oppdrag å gjennomføre utviklingsarbeidet. Prosjektet vil bli gjennomført i samarbeid med de berørte utdanningskontorene, Samisk utdanningsråd, hjemstedsskolene og de eksisterende internatskolene, se kap. 249.

I skoleåret 1998-99 var det 35 900 elever i grunnskolen som hadde annet morsmål enn norsk og samisk. Dette er en økning på 2 800 elever, eller 8 pst., fra skoleåret 1997-98. Denne elevgruppen representerer over 130 ulike språkgrupper, og utgjør om lag 6 pst. av det samlede elevtallet i grunnskolen. I Oslo var om lag 28 pst. av elevene fra denne gruppen,

mens andelen i de øvrige fylker var på mellom 1 og 7 pst. Disse elevenes andel har økt i alle fylker, men antall årstimer til særskilt norsk- og morsmålsopplæring for denne gruppen har imidlertid gått noe ned fra skoleåret 1997-98 til 1998-99. Tilstandsrapportene for 1998-99 viser at kommunene har lagt forholdene godt til rette for å kunne gjennomføre morsmålsopplæring, men problemet er ofte at det er vanskelig å skaffe kvalifiserte morsmåls lærere.

Strategier og tiltak

Departementet er opptatt av kommunenes generelle økonomiske rammevilkår og følger nøye med i arbeidet med utvikling av nytt bosettingskriterium i inntektssystemet, bl.a. fordi dette kan ha konsekvenser for grendeskolenes situasjon. Departementet vil følge med i kommunenes ressursinnsats til grunnskoleformål, med vekt på å analysere forskjeller i ressursinnsats kommunene imellom. Departementet ønsker også å følge med i utviklingen i kommunenes utgifter på enkeltområder som inventar, utstyr og aktiviteter knyttet til gjennomføringen av opplæringen. Mulighetene for dette bedres gjennom innføringen av rapporteringssystemet KOSTRA for kommune og stat. Fra regnskapsåret 2001 vil alle kommunene rapportere etter dette systemet, jf. også St.meld. nr. 28 (1998-99). Departementet vil fortsatt følge utviklingen i egenbetaling.

Departementet arbeider for å gi skolene mer forutsigbare kostnader ved bruken av Internett, se omtale under kap. 249. Arbeidet med å utvikle elektroniske læremidler videreføres og utvides. Departementet viderefører arbeidet med rammeavtaler for utstyr og programvare og setter i verk en ordning for overføring av brukt utstyr til skolene fra næringslivet, jf. kap. 249.

Som nevnt under delmål I vil det i forbindelse med satsingen på grunnskolen bli satt i verk forsøk for å prøve ut ulike modeller for tildeling av timer til skolene, slik at tildelingen i større grad blir knyttet til elevtallet på hvert årstrinn. Formålet er å stimulere til større fleksibilitet i organiseringen av opplæringen og å jevne ut forskjeller i lærertetthet mellom små og store klasser. Forsøket vil omfatte ungdomstrinnet i 10-15 kommuner. På grunnlag av erfaringene fra forsøket vil departementet vurdere videre oppfølging, jf. St.meld. nr. 28 (1998-99) Mot rikare mål.

Departementet vil følge opp arbeidet med den omfordelingen av kompetanse og ressurser fra nasjonale kompetansesentre til lokal PP-tjeneste som er gjennomført med virkning fra 1. august 1999, jf. Innst. S. nr. 228 (1997-98) og kap. 243.

Departementet tar sikte på å legge fram en proposisjon om lovfestet rett til opplæring i punktskrift våren 2000, jf. Innst. O. nr. 70 (1997-98).

Fra skoleåret 2000-01 vil departementet etablere en ny tilskuddsordning for opplæring for elever med annet morsmål enn norsk og samisk. Det vil bli utarbeidet en læreplan for morsmålsopplæring på barnetrinnet og for språklig fordypning i morsmål som tilvalg på ungdomstrinnet, jf. Innst. S. nr. 110 (1998-99) og St.meld. nr. 25 (1998-99) Morsmålsopplæring i grunnskolen. Utviklingsarbeid rettet mot elever med annet morsmål enn norsk og samisk vil bli prioritert.

Departementet har merket seg den store innsatsen mange kommuner har gjort for å tilrettelegge skoleanleggene ute og inne, og vil stimulere til videreutvikling av gode skoleanlegg, bl.a. gjennom den årlige «Skolebyggprisen» og gjennom utarbeidelse av informasjonsmateriell.

På bakgrunn av Innst. O. nr. 70 (1997-98) om lov om grunnskolen og videregående opplæring har departementet utredet spørsmålet om ulykkesforsikring for elever i grunnskole og elever og lærlinger i videregående opplæring, jf. programkategori 07.30.

Departementet vil i 2000 legge fram en likestillingsveiledning for elever i grunnskolen og den videregående skolen. Veiledningen vil bli fulgt opp blant annet gjennom etterutdanning for lærere.

III. Elevene skal ha et trygt og godt lærings- og oppvekstmiljø, og det skal være et godt samarbeid mellom hjem og skole

Tilstandsvurdering

Skolen er en sentral del av barns og unges oppvekstmiljø. Skolens viktigste oppgave i arbeidet med å forebygge vold og mobbing, rusmisbruk og rasisme er å fremme den sosiale kompetansen og den generelle trivsel og trygghet. Mange skoler har utarbeidet handlingsplaner mot mobbing og vold og jobber med holdningsskapende og forebyggende arbeid på

området. Tiltak mot rusmisbruk og rasisme inngår ofte som en del av tiltakene mot vold og mobbing.

Departementet samarbeider med andre departementer og etater om ulike tiltak for å styrke læringsmiljøet og øke trivselen i skolene, bl.a. gjennom innføring av skolemekling i alle landets skoler, styrking av elevmedvirkningen gjennom elevrådsarbeid og demokratiutvikling i skolen, oppfølging av forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. I samarbeid med ulike instanser har departementet også deltatt i arbeidet med å utvikle tiltak knyttet til trafikkopplæring og trafikksikkerhet på skoleveien. Disse tiltakene har særlig vært rettet mot skolestart.

Arbeidet med lærings- og oppvekstmiljøet er nedfelt i læreplanverkens del om prinsipper og retningslinjer for opplæringen. Kommunene har sammen med den enkelte skole ansvar for å bl.a. legge til rette for et godt læringsmiljø, noe som omfatter både det fysiske og det psykososiale skolemiljøet.

Foreløpige tall fra opptaket til skolefritidsordningen høsten 1999 viser en svak nedgang i antall barn sammenliknet med høsten 1998. Sammenliknet med høsten 1997 er imidlertid årets foreløpige anslag noe høyere. Når det gjelder de foreløpige tall for foreldrebetaling kan disse også indikere noe høyere maksimumssatser for foreldrebetaling høsten 1999 enn høsten 1998.

Våren 1998 nedsatte departementet en arbeidsgruppe som blant annet fikk i oppgave å utarbeide modeller for framtidig innhold og organisering av musikk- og kulturskolene. Utredningen fra arbeidsgruppen har nettopp vært ute på høring. Utviklingsprogrammet «Positivt skolemiljø», der formålet er å bedre samarbeidet mellom grunnskoler, musikk- og kulturskoler, skolefritidsordningene og det lokale musikk- og kulturlivet, er gjennomført i fire nye fylker i skoleåret 1998-99.

Læreplanverket for grunnskolen gir forpliktende retningslinjer for samarbeidet mellom hjem og skole. Foreldrene har ansvaret for barns og ungdoms oppdragelse og opplæring, men skolen skal hjelpe og støtte foreldrene i utøvelsen av foreldreansvaret. Det er derfor viktig å styrke foreldrenes direkte medvirkning og innflytelse i skolen. Dette er ivarettet i opplæringsloven. Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) ble fra og med 1. januar 1999 organisert som eget forvaltningsorgan, jf. kap. 204.

Strategier og tiltak

Det er et mål å stimulere kommunene til å engasjere seg i arbeidet med å gjøre de trivselsfremmende tiltakene til en del av skolens kultur. Kommunene vil bli oppfordret til å videreføre arbeidet med handlingsplaner for å forebygge mobbing og vold i skolen. Departementet vil samarbeide med statens utdanningskontorer om informasjonstiltak og kompetanseutvikling for regionale ressurspersoner på dette området. Programmet for skolemekling vil bli videreført i samarbeid med Justisdepartementet. Departementet vil fortsette samarbeidet med aktuelle instanser knyttet til trafikkopplæring og trafikksikkerhet på skoleveien.

Departementet vil følge situasjonen i skolefritidsordningen gjennom tilstandsrapportene fra statens utdanningskontorer.

Musikk- og kulturskolen i kommunene bør samarbeide nært med skoleverket og det lokale musikk- og kulturlivet. Det er en målsetting å stimulere kommunene til å videreutvikle dagens tilbud til også å omfatte andre kulturuttrykk. Departementet vil i samarbeid med andre instanser og på grunnlag av arbeidsgruppens innstilling og høringsuttalelsene utarbeide en publikasjon om musikk- og kulturskoler.

Departementet vil fortsatt bidra til å styrke hjem – skole-samarbeidet. Lokalt må dette skje gjennom god gjensidig informasjon, gjennom dialog mellom lærer og foreldre og gjennom de formelle arbeidsorganene – Foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU) og samarbeidsutvalget ved hver skole. Departementet samarbeider med Foreldreutvalget i grunnskolen (FUG) om et treårig informasjonsprosjekt som omfatter åtte kommuner. Prosjektet går ut på å gi systematisk informasjon og skoling til foreldre og skoler som grunnlag for å videreutvikle et godt samarbeid mellom hjem og skole og gjennom det bidra til at intensjonene i lov og læreplan realiseres. Det vil bli produsert materiell og gjennomført kurs og samlinger både for medlemmer av rådsorganene, tillitsvalgte foreldre, klassestyrere og foreldre generelt knyttet til den enkelte prosjektskole. Prosjektet er en oppfølging av tiltak i St.meld. nr. 14 (1997-98) Om foreldremedverknad i grunnskolen. Erfaringer som gjøres, skal viderefremmes til kommuner over hele landet.

Departementet vil videreføre det holdningsskapende arbeidet i grenseområdet mot Russland.

Programkategori 07.20 Grunnskolen fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post- gruppe	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
01-29	Driftsutgifter	207 527	217 655	351 352	61,4
60-69	Overføring til kommunesektoren	1 717 457	1 652 421	1 695 463	2,6
70-89	Overføring til private	3 361	10 203	10 489	2,8
	Sum kategori 07.20	1 928 345	1 880 279	2 057 304	9,4

I forhold til 1999 er det gjort følgende endringer:

- Økningen på postene 01–29 skyldes i hovedsak økt satsing på kvalitetsutvikling i grunnskolen.
- Økningen på 60-postene skyldes i hovedsak forslag til bevilgning til kompensasjon for merutgifter i forbindelse med midlertidige lokaler.
- Økningen på postene 70–89 skyldes prisjustering.

KAP. 221 TILSKUDD TIL GRUNNSKOLEN (JF. KAP. 3221)

Kapitlet omfatter tilskudd til:

- virkemiddeltiltak i Nord-Norge
- grunnskoleopplæring i landsdekkende institusjoner
- Fjellheimen leirskole
- skolefritidsordninger
- undervisning i finsk som andrespråk
- opplæring for språklige minoriteter i grunnskolen
- leirskoleopplæring
- kommunale musikk- og kulturskoler
- det samiske utdanningsområdet

Kap. 221 Tilskudd til grunnskolen fordelt på poster

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	6 187	6 690	6 747
60	Tilskudd til virkemiddeltiltak i Nord-Norge, <i>kan overføres</i>	16 027	23 758	23 758
61	Tilskudd til institusjoner	31 773	32 734	32 734
62	Tilskudd til Fjellheimen leirskole	3 594	3 682	3 682
63	Tilskudd til skolefritidsordninger, <i>kan overføres</i>	456 404	314 000	299 089
64	Tilskudd til undervisning i finsk	2 510	5 849	5 849
65	Tilskudd til opplæring for språklige minoriteter i grunnskolen	597 613	609 462	599 635
66	Tilskudd til leirskoleopplæring	22 057	21 700	20 700
67	Tilskudd til kommunale musikk- og kulturskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	85 559	86 800	83 500
68	Det samiske utdanningsområdet, <i>kan overføres</i>	26 476	25 133	25 133
70	Tilskudd til utvikling av musikk- og kulturskolene	0	6 700	6 888
	Sum kap. 221	1 248 200	1 136 508	1 107 715

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen har i 1998 gått til om lag 60 tiltak i forbindelse med utviklingen av grunnskolen i de tre nordligste fylkene.

Bevilgningen skal bidra til å utvikle grunnskolen i utsatte områder i Nord-Norge, og er en del av virkemiddelordningen, jf. post 60.

For 2000 foreslås om lag samme bevilgning som for 1999. Bevilgningsforslaget vil derfor gi rom for tiltak i samme omfang som i 1999.

Post 60 Tilskudd til virkemiddeltiltak i Nord-Norge, kan overføres

Dagens virkemiddelordning gjelder fra 1. august 1998 til 31. juli 2003.

Målet er å bidra til et godt opplæringstilbud for elevene i Nord-Norge ved at flest mulig skoler har lærere med godkjent utdanning, og ved at skolen styrkes i utsatte områder.

Andelen lærere med godkjent utdanning i Nord-Norge steg fra skoleåret 1994-95 til skoleåret 1996-97, særlig i Troms og Finnmark. Fra 1997-98 til 1998-99 økte imidlertid andelen ufaglærte lærere i Nordland med 0,5 pst. (til 8,3 pst.), i Troms med 1,9 pst. (til 7,6 pst.) og i Finnmark 2,8 pst. (til 11,3 pst.). Andelen lærere uten godkjent utdanning økte på landsbasis med 1,1 pst. i samme periode, til 5,9 pst.

264 lærere fordelt på virkemiddelskoler i 36 kommuner fikk lønnstillegg etter denne ordningen høsten 1998. Dette er en betydelig økning i antall lærere med lønnstillegg i forhold til året før. Økningen skyldes i stor grad at ordningen med studiepermisjon er avvirket i den nye virkemiddelordningen. Høsten 1998 var ti lærere i lønnet permisjon etter den tidligere virkemiddelordningen.

Budsjettforslaget for 2000 er basert på tall for skoleåret 1998-99 fra GSI over andelen lærere uten godkjent utdanning. Dette bestemmer antall virkemiddelskoler i 1999-2000. Det er regnet med at antall virkemiddelskoler og antall lærere med lønnstillegg vil stige noe høsten 2000.

Post 61 Tilskudd til institusjoner

Målet er at elever som er på institusjoner med hele landet som opptaksområde, får grunnskoleopplæring uten at dette medfører arbeidskrevende gjesteelevoppgjør for vertskommunene.

I skoleåret 1998-99 ble det gitt tilskudd til opplæring ved ti institusjoner fordelt på seks fylker. Omfanget av opplæringen ved disse institusjonene har vært på om lag samme nivå som i skoleåret 1997-98.

For 2000 vil ordningen omfatte tilskudd til opplæring på samme nivå som for 1999.

Post 62 Tilskudd til Fjellheimen leirskole

Målet med ordningen er å gi barn, unge og voksne med psykisk utviklingshemming eller lærevansker et leirskoleopphold, gjennom å gi tilskudd til drift av Fjellheimen leirskole. Leirskolen finansierer driften ved statstilskudd, egenbetaling fra deltakerne og et bidrag fra Engerdal kommune.

Deltakerantallet ved leirskolen er relativt stabilt. I 1998 var det 1 000 elever på skolen.

Budsjettforslaget for 2000 er basert på et uendret aktivitetsnivå og omfatter grunntilskudd og tilskudd per deltaker. Deltakertilskuddet per person er foreslått til kr 1 250.

Post 63 Tilskudd til skolefritidsordninger, kan overføres

Målet med tilskuddsordningen er å bidra til at barn kan få et omsorgs- og aktivitetstilbud før og etter skoletid i alle kommuner, ved å gi tilskudd til drift av skolefritidsordninger.

Høsten 1999 viser foreløpige tall en gjennomsnittlig reduksjon i antall skolefritidsplasser på om lag 4 pst. fra høsten 1998, men en tilsvarende økning fra høsten 1997. Fra våren 1998 til våren 1999 økte antall plasser i skolefritidsordningen med 7,4 pst. Samtidig er antall skoleelever i 1.-4. klasse stabilt. Fra skoleåret 1999-2000 vil rapporteringen for skolefritidsordningen skje gjennom Grunnskolens informasjonssystem (GSI).

Budsjettforslaget gir rom for om lag 110 600 barn i skolefritidsordningen våren 2000, og 114 400 barn høsten 2000.

Fra og med 2000 settes det i gang et forsøk med å tildele øremerkede tilskudd som rammetilskudd i 20 kommuner. Dette er ett av de tilskuddene som omfattes av forsøksordningen. Midlene som skal overføres til kap. 571 post 68 på Kommunal- og regionaldepartementets budsjett, er på snaut 27,9 mill. kroner. Forholdet til forskriftene til ny § 13-7 om skolefritidsordningen i den nye opplæringsloven vil bli vurdert før forsøket settes i gang ved årsskiftet. Se for øvrig omtale under kap. 571 post 68.

Post 64 Tilskudd til undervisning i finsk

Elever i Nord-Troms og Finnmark med kvensk-finsk bakgrunn har etter den nye opplæringsloven rett til opplæring i finsk. Opplæringen blir gitt i henhold til læreplanverket for den tiårige grunnskolen. Staten bidrar til at denne opplæringen gis ved å gi kommunene tilskudd til opplæring og tilskudd til videreutdanning for lærere i finsk.

Målet med tilskuddsordningen er å bidra til at kommuner i Troms og Finnmark gir elever med kvensk-finsk bakgrunn opplæring i finsk som andrespråk, og å bidra til å styrke lærernes kompetanse i finsk. Statens utdanningskontor i Troms vil videreføre utviklingsarbeidet med finsk i skolen.

Omfanget av opplæringen i finsk som andrespråk har økt fra 1997-98 til 1998-99. Det er fortsatt en stor interesse for å få opplæring i finsk.

Budsjettforslaget for 2000 dekker tilskudd for skoleåret 1999-2000. Tilskuddet foreslås gitt etter en sats på kr 239 per time og omfatter i tillegg økonomisk støtte til videreutdanning i finsk. Det er i 2000 behov for å gi tilsagn om utbetaling av tilskudd for skoleåret 2000-01, se forslag til vedtak III nr. 2 og nr. 3.

Post 65 Tilskudd til opplæring for språklige minoriteter i grunnskolen

Tilskuddsordningen dekker tilskudd til fire tiltak: tilskudd til opplæring i norsk som andrespråk for språklige minoriteter, tilskudd til morsmålsopplæring, tilskudd til opplæring av barn i asylmottak og tilskudd til opplæring av barn som omfattes av integreringstilskuddet på Kommunal- og regionaldepartementets budsjett.

Målet med tilskudd til opplæring i norsk som andrespråk og morsmålsopplæring er å bidra til at elever fra språklige minoriteter får opplæring i samsvar med sine evner og forutsetninger.

Målet med tilskudd til opplæring av barn i asylmottak er å bidra til at grunnskoleelever som er bosatt i statlige asylmottak, kan få begynne på skolen så snart som mulig etter at de er kommet til landet.

Målet med tilskuddet til opplæring av barn som omfattes av integreringstilskuddet, er å bidra til å dekke kommunenes egenandel knyttet til å gi opplæring i norsk som andrespråk og morsmålsopplæring for grunnskoleelever som omfattes av ordningen med integreringstilskudd.

I skoleåret 1998-99 var noe over 6 pst. av elevene i grunnskolen fra språklige minoriteter. Andelen er størst i de store byene. Antall barn i asylmottak økte i 1999 som følge av det store antall flyktninger fra Kosovo.

Budsjettforslaget for 2000 dekker tilskudd for skoleåret 1999-2000. Tilskuddet baseres på forhåndstilsagn fra utdanningskontorene. Tilskuddet til norsk som andrespråk for språklige minoriteter og morsmålsopplæring er for skoleåret 1999-2000 kr 218,70 per time. Tilskuddet som gis til opplæring av barn i asylmottak, er for skoleåret 1999-2000 kr 48 480 per barn. Tilskuddet omfatter all grunnskoleopplæring, også opplæring i norsk som andrespråk for språklige minoriteter og morsmålsopplæring. Integreringstilskuddet dekker utbetaling for våren og høsten 2000 og er på kr 7 650 per barn. Det er i 2000 behov for å gi tilsagn om utbetaling av tilskudd for skoleåret 2000-01, se forslag til vedtak III nr. 4.

Departementet har foreslått en omlegging av tilskuddsordningen for norsk som andrespråk og morsmålsopplæring fra og med skoleåret 2000-01. Ordningen skal utformes innenfor samme økonomiske ramme som den eksisterende ordningen, jf. Innst. S. nr. 220 (1998-99) til St.prp. nr. 69 (1998-99) Om kommuneøkonomien 2000 mv.

Fra og med 2000 settes det i gang et forsøk med å tildele øremerkede tilskudd som rammetilskudd i 20 kommuner. Dette er ett av de tilskuddene som omfattes av forsøksordningen. Midlene som skal overføres til kap. 571 post 68 på Kommunal- og regionaldepartementets budsjett, er på drøyt 31,5 mill. kroner. Se for øvrig omtale under kap. 571 post 68.

Post 66 Tilskudd til leirskoleopplæring

Målet med tilskuddsordningen er å stimulere kommunene til å gi alle elever et leirskoleopphold i løpet av skoletiden.

I 1998 ble det utbetalt tilskudd for 3 788 klasser. Tall fra GSI viser at 2 720 klasser og 53 532 elever hadde planlagt å reise på leirskole i skoleåret 1998-99. Dette er noe mindre enn en tiendedel av alle klassene i grunnskolen.

Forslaget til bevilgning gir rom for samme aktivitetsnivå som i 1998. Tilskudd per time i 1999 er kr 239.

Fra og med 2000 settes det i gang et forsøk med å tildele øremerkede tilskudd som rammetilskudd i 20 kommuner. Dette er ett av de tilskuddene som omfattes av forsøks-

ordningen. Midlene som skal overføres til kap. 571 post 68 på Kommunal- og regionaldepartementets budsjett, er på i underkant av 1 mill. kroner. Se for øvrig omtale under kap. 571 post 68.

Post 67 Tilskudd til kommunale musikk- og kulturskoler, *overslagsbevilgning*

Målet med tilskuddet er å stimulere kommunene til å øke antallet elever som mottar tilbud i kommunale musikk- og kulturskoler.

Tilskuddet utbetales til kommuner som gir et kommunalt musikk- og kulturskoletilbud. I tillegg til musikk kan tilbudet også omfatte opplæring i dans, drama og bilde. Det gis også tilskudd til musikk- og kulturskoletilbudet på Svalbard.

I skoleåret 1998-99 hadde 425 av 435 kommuner musikk- eller kulturskole. Noen av disse skolene ga tilbud til elever fra flere kommuner. 11,5 pst. av elevene i grunnskolen mottok et tilbud. Ved skolestart høsten 1999 var det bare tre kommuner som ikke hadde et tilbud. Disse er i gang med planlegging og vil bli fulgt opp gjennom statens utdanningskontor i fylket.

Statstilskuddet er kr 69,30 per undervisningstime. Tilskuddet utbetales etterskuddsvis, dvs. at det i år 2000 vil bli utbetalt tilskudd for skoleåret 1999-2000. I år 2000 er det behov for å gi tilsagn om utbetaling av tilskudd for skoleåret 2000-01, se forslag til vedtak III nr. 5.

Fra og med 2000 settes det i gang et forsøk med å tildele øremerkede tilskudd som rammetilskudd i 20 kommuner. Dette er ett av de tilskuddene som omfattes av forsøksordningen. Midlene som skal overføres til kap. 571 post 68 på Kommunal- og regionaldepartementets budsjett, er på 4,6 mill. kroner. Se for øvrig omtale under kap. 571 post 68.

Post 68 Det samiske utdanningsområdet, *kan overføres*

Målet med ordningen er å styrke kommunenes økonomiske evne til å gi opplæring i og på samisk i samsvar med rettighetsbestemmelsene i opplæringslovens § 6-2, iverksette andre opplæringstiltak i og på samisk vurdert etter skjønn, og å styrke lærernes kompetanse i samisk språk og kultur.

Antall elever som fikk opplæring i samisk språk og kultur og samisk som førstespråk, økte betydelig i skoleåret 1998-99 i forhold til året før.

For å styrke det faglige miljøet og øke antallet lærere er det gjennom en årrekke blitt innvilget studiepermisjoner med lønn for etterutdanning i samisk i de tre nordligste fylkene.

Tilskuddet blir også brukt til kurs og forkurs til høgre utdanning i Karasjok, Kautokeino, Tana og Porsanger i forbindelse med omstillingstiltak i indre Finnmark. Dette er administrert av Samordningsutvalget for Finnmark som utdanningsregion (SUFUR).

Forslaget for år 2000 baserer seg på at behovet for tilskudd til opplæring i og på samisk holder seg på samme nivå som for skoleåret 1998-99.

Post 70 Tilskudd til utvikling av musikk- og kulturskolene

Målet er å bidra til å utvikle musikk- og kulturskoletilbudet i kommunene ved å stimulere til aktivitet og utvikling av gode modeller for innhold, organisering og samarbeid lokalt med grunnskoler og det lokale kulturlivet. Samarbeidet med grunnskolen må bidra til å støtte opp under intensjoner og mål i L97.

I 1998 ble det gitt tilskudd til prosjekter gjennomført i regi av Norsk musikk- og kulturskoleråd (NMOK). Midlene er bl.a. benyttet til videreføring av utviklingsprogrammet Positivt skolemiljø, utvikling av nye musikk- og kulturskoler og til enkeltprosjekter etter søknad. I tillegg er det gitt tilskudd til Norsk musikkskoleorkester.

Budsjettforslaget for 2000 er en videreføring av det beløpet som ble brukt i 1999 til gjennomføring av utviklingsprosjekter i regi av NMOK og andre som bidrar til å utvikle musikk- og kulturskoletilbudet i kommunene. I dette ligger det også midler til Norsk musikkskoleorkester.

KAP. 3221 TILSKUDD TIL GRUNNSKOLEN (JF. KAP. 0221)**Kap. 3221 Tilskudd til grunnskolen fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
04	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	5 900	5 914	5 914
	Sum kap. 3221	5 900	5 914	5 914

Visse innenlandske utgifter til flyktninger kan i henhold til OECDs statistikkdirektiver defineres som offisiell utviklingshjelp. Det foreslås at 5,914 mill. kroner på kap. 221 post 65 innrapporteres som utviklingshjelp. Kap. 3221 post 04 foreslås i den forbindelse bevilget med tilsvarende beløp.

KAP. 222 STATENS GRUNNSKOLER OG GRUNNSKOLEINTERNAT (JF. KAP. 3222)

Kapitlet finansierer:

- utgifter knyttet til grunnskoleinternatene i Finnmark
- ventelønn ved statsinternat som er avvirket
- drift av skole og internat ved Sameskolen i Midt-Norge, Hattfjelldal
- drift av Longyearbyen skole, Svalbard
- utgifter til kjøp av undervisnings- og internattjenester fra Snåsa og Målselv kommuner

Kap. 222 Statens grunnskoler og grunnskoleinternat fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	46 823	47 968	47 392
	Sum kap. 222	46 823	47 968	47 392

I forhold til 1999 er det gjort følgende endringer:

- Kap. 222 post 01 er redusert med kr 1 408 000 som følge av overføring av Skjånes internat til Gamvik kommune i 1997. Fra år 2000 er dette lagt inn i inntektssystemet for kommunene, jf. kap. 571 post 60.

Resultatrapport for 1998-99*Statens grunnskoleinternat i Finnmark*

Tabellen nedenfor gir en oversikt over antall elever og antall internatdøgn ved statens grunnskoleinternat i Finnmark.

Tabell: Statens grunnskoleinternat i Finnmark

Internat	Elever i 1997	Internatdøgn i 1997	Elever i 1998	Internatdøgn i 1998
Kautokeino	30	2 900	17	2 440
Karasjok	13	910	11	881
SUM	43	3 810	28	3 321

Kilde: Statens utdanningskontor i Finnmark.

Statlig drift av Skjånes internat opphørte høsten 1997. Gamvik kommune har overtatt internatet og fått dekket utgifter til drift og husleie. Fra 2000 er beløpet lagt inn i inntektssystemet for kommunene. Etter avtale mellom staten og de to berørte kommunene er internatene i Kautokeino og Karasjok blitt overført til sine respektive kommuner, hhv. høsten 1998 og høsten 1999.

Tabell: Elevtall ved grunnskoler for samiske elever

Skolens navn	1995-96	1996-97	1997-98	1998-99
Sameskolen i Midt-Norge, Hattfjelldal	11	10	13	15
Sameskolen i Målselv	24	22	25	25
Sameskolen i Snåsa	21	20	29	29

Tabell: Ressursinnsats (kostnad per elev i 1 000 kroner)

	Elever per årsverk		Kostnad per elev ¹⁾		
	1996-97	1997-98	1996	1997	1998
Sameskolen i Midt-Norge, Hattfjelldal	1,1	1,1	355	358	350
Sameskolen i Målselv	2,6	2,2	221	235	264
Sameskolen i Snåsa	4,9	5,2	239	285	315

1) Skolene har også internat. Internatutgiftene er inkludert i beløpene.

Longyearbyen skole, Svalbard

Skolen hadde 188 elever i skoleåret 1998-99, mens elevtallet i de foregående årene var 195. Tallene inkluderer elever i videregående opplæring. I skoleåret 1998-99 er det ti elever som får spesielt tilrettelagt tilbud.

Resultatmål for 2000

De sørsamiske grunnskolene med internat samler elever fra områder med spredt sørsamisk befolkning. Målsettingen med tilskuddet er å gi disse elevene en opplærings situasjon som skal bidra til å styrke samisk språk og identitet.

Planleggingen av ombyggingen ved Sameskolen i Snåsa har tatt lengre tid enn forutsatt. Byggestart planlegges nå våren 2000. Ombyggingen skal også gi rom for elevene i 8.-10. klasse.

Statens utdanningskontor i Troms har i nært samarbeid med Longyearbyen skole og skolens styre fått utredet og vurdert opplærings situasjonen og fremmet forslag til framtidig struktur for videregående opplæring på Svalbard. Departementet vil i løpet av inneværende periode ta stilling til de forslagene som er lagt fram.

Budsjettforslag for 2000

- Bevilgningsforslaget skal dekke kommunenes utgifter til drift av de tidligere statlige grunnskoleinternatene i en overgangsfase og ventelønn for tidligere tilsatte ved nedlagte internater. Forslaget skal også dekke driftsutgifter ved de samiske grunnskolene og Longyearbyen skole. Bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3222 post 02, se forslag til vedtak II nr. 1.

KAP. 3222 STATENS GRUNNSKOLER OG GRUNNSKOLEINTERNAT (JF. KAP. 222)

Kap. 3222 Statens grunnskoler og grunnskoleinternat fordelt på poster

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
02	Salgsinntekter mv.	1 489	321	330
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	88	0	0
	Sum kap. 3222	1 577	321	330

Post 02 gjelder inntekter ved utleie av hybler til elever i videregående skole og utleie til skolefritidsordninger.

KAP. 228 KVALITETSUTVIKLING I GRUNNSKOLEN (JF. KAP. 3228)

Kapitlet finansierer:

- kompetanseutvikling
- utviklingsarbeid

- forsøk
- vurdering/undersøkelser
- forskningsprogrammer

Kap. 228 Kvalitetsutvikling i grunnskolen fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	133 348	135 837	274 032
	Sum kap. 228	133 348	135 837	274 032

Resultatrapport for 1999

Bevilgningen over kap. 228 skal bidra til å nå de målene for grunnskolen som er behandlet i bred sammenheng i kategoriinnledningen. Omtalen under kap. 228 må derfor ses i sammenheng med tilstandsvurderingen og de tiltakene som presenteres i kategoriomtalen. De utviklingstiltakene som omtales der, forutsettes i all hovedsak finansiert over kap. 228.

Resultatmål for 2000

Kvalitetsutvikling er det viktigste satsingsområdet i 2000. Arbeidet skal innrettes slik at kvalitetsutviklingen berører eleven og får innvirkning på det daglige arbeidet i grunnskolen. Departementet ser et særskilt behov for systematisk gjennomgang med sikte på forsterket innsats og konkrete tiltak på følgende områder:

- organisering og innhold på ungdomstrinnet
- utvikling av IKT som pedagogisk redskap
- differensiering og tilpasning av opplæringen, innhold og organisering
- forebygging og mestring av negativ atferd i skolen

Virkemidler i arbeidet på områdene er kompetanseutvikling, utviklingsarbeid, forsøk, vurdering, undersøkelser og forskning. På de fleste virksomhetsområdene vil bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) stå sentralt. Se også omtale under kap. 249 for en beskrivelse av departementets helhetlige strategi for IKT i utdanningen.

Kompetanseutvikling

Departementet vil bidra til:

- å videreutvikle og styrke lærernes bruk av IKT i opplæringen
- å åpne for permisjonsordninger som dekker kommunenes vikarutgifter slik at lærere kan fordype seg i fag og områder der skolen trenger kompetanse
- at lærere, som f.eks. har rådgivningsoppgaver eller som er ansvarlige for arbeid med entreprenørskap på ungdomstrinnet, kan hospitere idet lokale arbeids- og næringsliv
- å videreutvikle og styrke lærernes, skoleledernes og PP-tjenestens kompetanse for arbeid i samsvar med læreplanverket

Satsingen skal rettes mot praksisbasert kompetanseutvikling. Det blir lagt vekt på bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i opplæringen, oppdatering og videreutvikling av faglig kompetanse og kompetanse i organisering av innhold, arbeidsmåter og vurdering i fag og på tvers av fag.

Program for kompetanseutvikling i skoleledelse (LUI) blir videreført i samsvar med nasjonale mål. Kompetanseutviklingsprogrammet for PPT og skoleledere (SAMTAK, jf. kap. 243) settes i verk og samordnes med LUIS. Kompetanseutvikling i rådgivning i grunnskolen videreføres.

Kompetanseutvikling knyttet til innføringen av det samiske læreplanverket for den tiårige grunnskolen blir videreført og styrket.

Departementet vil legge til rette for kompetanseutvikling knyttet til læreplaner for elever fra språklige minoriteter og medvirke til etablering av et kvalifiseringssenter for lærere som underviser disse elevene.

Utviklingsarbeid

Departementet vil:

- stimulere til utviklingsarbeid med bruk av IKT i opplæringen særlig på ungdomstrinnet, se omtale under kap. 249
- stimulere til utviklingsarbeid i den enkelte kommune og skole for å forbedre praksis innenfor rammen av loven og læreplanverket

Departementet vil støtte utviklingsarbeid innenfor brede, sentralt prioriterte områder som gir rom for lokal innflytelse i valg av utforming og gjennomføring av prosjekter. Et viktig siktemål er å se sammenhenger mellom kompetanseutvikling og FOU-arbeid. Utviklingsarbeidet skal bidra til å realisere læreplanverket og til aktiv bruk av det lokale handlingsrommet for å sikre at opplæringen preges av mangfold og individuell og lokal tilpasning. Departementet vil sette i gang et handlingsprogram for forsøk og utviklingsarbeid i samarbeid med Kommunenes sentralforbund, lærerorganisasjonene og Foreldretvalget for grunnskolen. Innhold og innretning av programmet drøftes nærmere mellom samarbeidspartene. De områder som er nevnt innledningsvis i kapitlet, vil stå sentralt. Bruk av IKT og tilpasset opplæring vil være sentrale gjennomgående perspektiver i programmet.

Prosjektet PILOT for bl.a. utvikling av grendeskoler som lokale kultur- og servicesentre og pedagogisk bruk av IKT skal videreføres, jf. kap. 249. Arbeidet med bakgrunn i plan for «Entreprenørskap i opplæring og utdanning» vil bli videreført og styrket i samarbeid med andre departementer, statens utdanningskontorer og andre instanser.

Departementet vil medvirke til at flere skoler kan delta i EU-samarbeid (Comenius).

Når det gjelder opplæringen for grunnskoleelever med annet morsmål enn norsk og samisk, vil departementet stimulere kommuner til lokalt forsøks- og utviklingsarbeid. Arbeidet med å utvikle kartleggingsmaterieill vil bli intensivert.

Forsøk

Departementet vil prøve ut forsøk som går ut over gjeldende lov, læreplanverk, andre forskrifter og avtaleverket på følgende områder:

- utvikling av lærerrollen f.eks. gjennom bruk av andre yrkesgrupper
- alternativ tildeling av timer til ungdomstrinnet
- vurdering uten bruk av karakterer på ungdomstrinnet
- utprøving av ulike ordninger for bruk av personale i 1. klasse/førskolen
- lokalt initierte forsøk

Kommuner og skoler skal ut fra lokale behov kunne prøve ut og vinne erfaringer med nye måter å gjennomføre opplæringen på gjennom tidsavgrensede forsøk.

Departementet vil stimulere til utprøving av ulike måter å organisere skoledagen på med hensyn til tid, skoleanlegg, arbeidsformer og samarbeid med andre yrkesgrupper. Formålet er å videreutvikle og tilpasse lærerrollen til samfunnsutviklingen.

Departementet vil legge til rette for forsøk med alternativ tildeling av timer til ungdomstrinnet med sikte på mer fleksibel bruk av timeressurser og større likhet når det gjelder lærertetthet. Forsøket er nærmere omtalt i kategoriomtalen.

Departementet vil åpne for enkelte lokale forsøk med vurdering uten bruk av karakterer på ungdomstrinnet. Også andre forsøk i tillegg til den nasjonale satsingen gis det rom for.

Vurdering og undersøkelser

Departementet vil i 2000:

- videreføre utviklingen av vurderings- og prøveformer som ivaretar bredden i målene i læreplanverket
- videreføre arbeidet med nasjonale kartleggingsprøver
- videreføre internasjonalt samarbeid om vurdering
- kartlegge lærernes kompetanse og behov for styrking av denne

Vurdering omfatter både elevvurdering, skolebasert vurdering og vurdering på nasjonalt og internasjonalt nivå, og disse vurderingsformene griper inn i hverandre. Elevvurdering inngår i skolebasert vurdering, og både elev- og skolebasert vurdering inngår i vurdering på nasjonalt og internasjonalt nivå. Vurdering er et sentralt element i alt utviklingsarbeid og i forsøk.

Departementet vil bidra til å styrke elevvurdering og skolebasert vurdering. I samarbeid med Eksamenstetterskapet vil arbeidet med modeller for skriftlige og muntlige avgangsprøver og evaluering av hvordan modellene fungerer, bli videreført. Karakter- og læringsstøttende materieill vil bli videreutviklet.

Det skal gjennomføres et treårig nasjonalt prosjekt med bredt sammensatte grupper som skal delta som samtalepartnere og ressurspersoner for skoler og kommuner i arbeidet med vurdering og kvalitetsutvikling. Arbeidet med en nettbasert ressursbank for skolebasert vurdering og kvalitetsutvikling blir videreført.

Forskningsprogrammer

Departementet vil:

- finansiere Norges forskningsråds evaluering av Reform 97, herunder evaluering av kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering, jf. kap. 243
- avsette midler til forskningsprogrammet «Kompetanse, utdanning og verdiskapning», som gjennomføres av Norges forskningsråd, se programkategori 07.50
- finansiere Fulbright-stipendier knyttet til grunnskolen

Budsjettforslag for 2000

Bevilgningen er økt med drøyt 134 mill. kroner i forhold til 1999. Økningen skal blant annet gå til økt satsing på kompetanseutvikling for lærere på ungdomstrinnet utover de midler som er videreført til dette formålet. Det satses også spesielt på forsøks- og utviklingsarbeid i forhold til utvikling av lærerrollen og forsøk med ny timeressursnorm på ungdomstrinnet, jf. omtale over. Ressursene vil i hovedsak bli overført til kommunene.

Det fremmes forslag om en tilsagnsfullmakt på inntil 100 mill. kroner til kvalitetsutvikling i grunnskolen utover bevilgningen for 2000, se forslag til vedtak III nr. 6.

KAP. 3228 KVALITETSUTVIKLING I GRUNNSKOLEN (JF. KAP. 0228)**Kap. 3228 Kvalitetsutvikling i grunnskolen fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	165	0	0
	Sum kap. 3228	165	0	0

KAP. 229 ANDRE FORMÅL I GRUNNSKOLEN

Kapitlet omfatter:

- utgifter til avgangsprøven i grunnskolen
- tilskudd i forbindelse med Reform 97: Investeringskompensasjon og kompensasjon for midlertidige lokaler
- andre tiltak på grunnskolens område, bl.a. tilskudd til organisasjoner

Kap. 229 Andre formål i grunnskolen fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 239 post 01</i>	18 609	22 453	23 181
21	Spesielle driftsutgifter	2 560	4 707	0
60	Kompensasjon for investeringskostnader ved grunnskolereformen	423 095	529 303	501 383
61	Tilskudd til investeringer i skolebygg for 6-åringer, <i>kan overføres</i>	0	0	0
62	Kompensasjon for merutgifter i forbindelse med midlertidige lokaler, <i>kan overføres</i>	3 055	0	100 000
63	Ekstraordinært tilskudd til læremidler, <i>kan overføres</i>	49 294	0	0
70	Tilskudd	3 361	3 503	3 601
	Sum kap. 229	499 974	559 966	628 165

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endring:
– Post 21 (FUG) er overført til nytt kapittel 204 post 01.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten gjelder utgifter til avgangsprøven i grunnskolen.

Resultatrapport for 1999

Våren 1999 var om lag 53 000 elever oppe til skriftlig avgangsprøve. I tillegg til de skriftlige avgangsprøvene er det utarbeidet mormålsprøver på 43 språk for elever med annet mormål enn norsk og samisk. I de senere år har alle elever også blitt trukket ut til å avlegge muntlig avgangsprøve i ett fag.

Statens utdanningskontor i Oslo og Akershus har bistått fylkene med sensormøter og skolering av sensorer i tilknytning til fellessensuren. Det er gjennomført forhåndssensur for alle prøvene i grunnskolen og voksenopplæringen på grunnskolens område.

Arbeidet med å utvikle prøveformer og oppgavetyper som harmonerer med L97, er intensivert. Det er også utviklet prøver for døve elever. Eksempeloppgaver for elever med samisk som første- og andrespråk, er under utarbeiding, og nye oppgavesett i matematikk vil bli tilpasset elever med samisk som førstespråk. Det er satt i gang forsøk med sikte på å åpne for bruk av IKT som hjelpemiddel ved sentrale prøver.

Det er utarbeidet karakter- og læringsstøttende prøvemateriell til hjelp i elevvurdering.

Resultatmål for 2000

Avgangsprøvene og de karakter- og læringsstøttende prøvene skal fremme kvalitet og utvikling i læring og undervisning. I 2000 skal det:

- utarbeides sentralt prøvemateriell også tilpasset elever med spesielle behov og voksne på grunnskolens område
- gjennomføres sentral sensur og klagebehandling
- fortsatt arbeides med å utvikle nye prøveformer og oppgavetyper
- utvikle støttmateriell for lokalt vurderingsarbeid
- gjennomføres analyser av læringsresultater på systemnivå
- gjennomføres sensorveiledning

Budsjettforslag for 2000

Budsjettforslaget for 2000 innebærer at aktiviteten blir videreført på om lag samme nivå som i 1999.

Post 60 Kompensasjon for investeringskostnader ved grunnskolereformen

Tilskuddet skal kompensere kommunene for merutgifter til investeringer i skolebygg i forbindelse med skolestart for seksåringer.

Det er beregnet en total investeringsramme som skal dekke kommunenes investeringsbehov knyttet til det å gi plass til et ekstra årskull. Investeringsrammen for den enkelte kommune ble første gang presentert i St.prp. nr. 39 (1995-96) Om investeringskostnadene ved grunnskolereformen, og har siden blitt justert en rekke ganger. Siste justering fant sted i forbindelse med Kostnadsberegningutvalgets etterberegning, jf. NOU 1998: 5 Kostnader ved skolestart for seksåringer, og Regjeringens oppfølging av denne, jf. St.prp. nr. 60 (1997-98) Om kommuneøkonomien 1999 mv. Investeringsrammen er fastsatt til 5 247,7 mill. kroner.

I St.prp. nr. 1 (1998-99) ble kommunene gitt en siste frist for å erstatte midlertidige lokaler med permanente innen 31. desember 2000, for å unngå reduksjon av investeringsrammen. Det foreslås å gi Oslo kommune en særskilt utvidelse av denne fristen til 31. desember 2003. Oslo kommune gis denne særbehandlingen på bakgrunn av kommunens størrelse og dermed omfang av byggesaker, kombinert med elevtallsvekst og stort press i byggemarkedet.

Med utgangspunkt i investeringsrammen beregnes det en årlig investeringskompensasjon til kommunene. Denne kompensasjonen dekker årlige utgifter til nedbetaling av et lån på tilsvarende størrelse som kommunenes investeringsramme. Før investeringskompensasjon beregnes, trekkes investeringstilskudd for 1995 og 1996 og stimuleringstilskudd for 1996 fra. Investeringskompensasjonen baseres på en rente som fastsettes årlig i forhold til utviklingen på lånemarkedet.

Bevilgningsforslaget for 2000 er 501,4 mill. kroner. Forslaget er basert på en investeringsramme på 5 247,7 mill. kroner, et investerings- og stimuleringstilskudd på til sammen 465,3 mill. kroner og avdragstid på bygg og inventar på henholdsvis 20 og ti år.

Investeringskompensasjonen for 2000 er basert på en rente på 5,75 pst. I tråd med tidligere praksis er kupongrenten på 9–12 måneders statssertifikater per 1. juli, tillagt en margin på 0,5 prosentpoeng, lagt til grunn.

Post 62 Kompensasjon for merutgifter i forbindelse med midlertidige lokaler, kan overføres

Tilskuddet skal gi kommuner som ved skolestart høsten 1997 måtte bruke midlertidige lokaler i forbindelse med innføringen av Reform 97, dekning for dokumenterte merutgifter til dette. Informasjon om tilskuddsordningen er gitt i rundskriv F-39/99.

I St.prp. nr. 1 (1998-99) ble frist for ferdigstillelse av permanente lokaler for å kunne søke om midler innenfor denne tilskuddsordningen satt til 31. desember 2000. Det foreslås å gi Oslo kommune en særskilt frist for ferdigstillelse av permanente lokaler til 31. desember 2003, jf. kap 229 post 60, men denne endringen påvirker ikke denne tilskuddsordningen.

Det ble bevilget 100 mill. kroner på denne posten i 1997, innenfor en vedtatt totalramme på 200 mill. kroner. Beløpet ble i sin helhet overført til 1998. I 1998 ble det utbetalt 3 mill. kroner, og 97 mill. kroner ble overført til 1999. I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 1999 ble overført beløp på denne posten redusert med 70 mill. kroner, jf. St.prp. nr. 67 (1998-99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1999 og Innst. S. nr. 236 (1998-99).

Bevilgningsforslaget for år 2000 er på 100 mill. kroner. Det foreslås også at det gis tilsagnsfullmakt på 70 mill. kroner, se forslag til vedtak III nr. 7. Til sammen tilsvarer dette restbeløpet innenfor totalrammen på 200 mill. kroner.

Post 70 Tilskudd

Målet med tilskuddet er å fremme ny kunnskap og nye holdninger i grunnskolen ved å gi grunnstøtte til frivillige organisasjoner som på ulike måter bidrar til å nå de mål som er satt for grunnskolen.

Følgende organisasjoner har fått tilskudd i 1999: Norsk Musikk- og kulturskoleråd, Norsk Kunstscoleråd, Det norske hageselskap, Landslaget for udelte og fådelte skoler, Noregs Mållag, Den norske bibelbussen AS og Dissimilis.

Budsjettforslaget for 2000 vil dekke tilskudd til Norsk Musikk- og kulturskoleråd, Norsk Kunstscoleråd, Det norske hageselskap, Landslaget for udelte og fådelte skoler, Noregs Mållag, Den norske bibelbussen AS, Kristent pedagogisk forbund, Dissimilis og Rådet for folkemusikk og folkedans.

Programkategori 07.30 Videregående opplæring

Det statlige tilskuddet til videregående opplæring i fylkeskommunene er lagt inn i rammetilskuddet på Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. Programkategori 07.30 omfatter statlige bevilgninger til videregående opplæring som ikke omfattes av overføringene gjennom inntektssystemet til fylkeskommunene:

- tilskudd til landslinjer
- tilskudd til opplæring innenfor kriminalomsorgen
- tilskudd til ekstra opplæring for språklige minoriteter i videregående opplæring
- tilskudd til teknisk undervisningsutstyr og tilpasning av lokaler
- driftsbevilgninger og tilskudd til statlige skoler med opplæring på videregående nivå, herunder statens samiske videregående skoler og statlige skoler i landbruksfag og naturbruk
- tilskudd til lærebedrifter
- kvalitetsutvikling i videregående opplæring
- eksamen i videregående opplæring
- tilskudd til internasjonale utdanningsprogrammer
- tilskudd til Røde Kors Nordisk United World College

Programkategori 07.30 Videregående opplæring fordelt på utgiftskapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
231	Tilskudd til videregående opplæring	238 238	258 160	292 698	13,4
232	Statlige skoler med opplæring på videregående nivå (jf. kap. 3232)	134 429	163 002	147 318	-9,6
234	Tilskudd til lærebedrifter og lærlinger	371 199	403 279	386 036	-4,3
235	Statlige videregående skoler i landbruksfag og naturbruk (jf. kap. 3235)	28 997	0	0	—
238	Kvalitetsutvikling i videregående opplæring	84 022	79 720	80 898	1,5
239	Andre formål i videregående opplæring	149 742	151 960	157 205	3,5
Sum kategori 07.30		1 006 627	1 056 121	1 064 155	0,8

Programkategori 07.30 Videregående opplæring fordelt på inntektskapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
3232	Statlige skoler med opplæring på videregående nivå (jf. kap. 232)	13 811	7 268	7 471	2,8
3235	Statlige videregående skoler i landbruksfag og naturbruk (jf. kap. 235)	1 872	0	0	—
Sum kategori 07.30		15 683	7 268	7 471	2,8

Budsjettforslag for 2000 – prioriteringer

Til etablering av to nye grunnkurs innenfor videregående opplæring foreslås det å bevilge 30 mill. kroner til teknisk undervisningsutstyr og til tilpasning av lokaler over kap. 231 post 66. Bevilgningen på kap. 232 foreslås noe redusert bl.a. som følge av forslag om å inn-

føre delvis egenbetaling for sikkerhetsopplæring for fiskere. Tilskudd til voksne lærlinger som må reise bort for å ta deler av opplæringen, foreslås avvirket, se kap. 234 post 73. Bevilgningen til kvalitetsutvikling i videregående opplæring foreslås videreført.

Mål for videregående opplæring

- Videregående opplæring skal tilbys i tråd med søkerens ønsker og samfunnets og arbeidslivets behov.
- Elever og lærlinger skal få videregående opplæring av høy kvalitet tilpasset den enkeltes evner og forutsetninger.
- Videregående opplæring skal bygge på og styrke grunnleggende verdier i det norske og internasjonale samfunn.

Fylkeskommunene har ansvar for drift og utvikling av videregående opplæring. Rammebetingelsene for fylkeskommunene er lagt blant annet gjennom opplæringslova, kommuneloven og inntektssystemet for kommunesektoren.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet la våren 1999 fram St.meld. nr. 32 (1998-99) Videregående opplæring, og Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomité la den 17. juni fram Innst. S. nr. 246 (1998-99). For en helhetlig beskrivelse og vurdering av videregående opplæring vises det til stortingsmeldingen.

Tilbudsstrukturen i videregående opplæring og rettighetsbestemmelsene for ungdom fungerer i hovedsak etter intensjonene. Det er imidlertid behov for justeringer for å øke fleksibiliteten i opplæringen. De største utfordringene er knyttet til den metodiske og organisatoriske tilretteleggingen av opplæringen for å øke utbyttet for den enkelte elev. Departementet vil møte disse utfordringene med en omfattende satsing på utviklingsarbeid knyttet til tilrettelegging av opplæringen.

Videregående opplæring skal tilbys i tråd med søkerens ønsker og samfunnets og arbeidslivets behov

Tilstandsvurdering

Læreplasser

Tilstandsrapportene fra statens utdanningskontorer for 1998-99 viser at fylkeskommunene gjennomfører et omfattende informasjons-, motivasjons- og veiledningsarbeid for å skaffe tilstrekkelig antall læreplasser. Videre meldes det om at prosessen med å formidle søkere til læreplasser går lettere. Kontakten med bedriftene blir stadig bedre. Rapporter fra fylkeskommunene viser at det per 1. september 1999 er formidlet i underkant av 10 000 søkere til læreplass. Dette er om lag på samme nivå som i fjor på samme tidspunkt.

Fremdeles er det innenfor enkelte fagområder et misforhold mellom tilgangen på læreplasser og elevenes valg av grunnkurs og videregående kurs. Bedre prognoser er nødvendig for den planleggingen fylkeskommunene må gjøre, og for den rådgivningen og veiledningen elevene skal ha også på grunnskolen. Departementet arbeider med disse spørsmålene i samarbeid med partene i arbeidslivet.

Omfanget av videregående opplæring

Forskrift til opplæringslova § 1-7 pålegger den enkelte fylkeskommune å ha et omfang av videregående opplæring tilsvarende minimum 375 pst. av et gjennomsnittlig årskull. I skoleåret 1993-94 var omfanget av elever og lærlinger for landet som helhet 391 pst. For skoleåret 1998-99 var omfanget 350 pst. på landsbasis. Omfangsforskriften har ikke vært et godt nok styringsinstrument for å ivareta Stortingets forutsetninger om videregående opplæring til voksne, se omtale i St.meld. nr. 32 (1998-99).

Voksne i videregående opplæring - «ny sjanse»

Regjeringen er opptatt av å sikre voksnes muligheter til videregående opplæring. Dette innebærer at flere voksne uten videregående opplæring må få tilbud om dette, og at tilbudene må være tilpasset og tilrettelagt. Det vises også til omtale under programkategori 07.50.

Det viktigste tilretteleggingstiltaket vil være å gi tilbud som bygger på den voksnes realkompetanse, dvs. gi et avkortet tilbud som gir voksne muligheter til å fortsette sin utdanning

på det nivå de faktisk befinner seg. Dette er motiverende, tidsbesparende og billigere både for samfunnet og den enkelte. Det er nå satt i gang et arbeid for å utvikle et system for verdsetting av realkompetanse inn mot utdanningssystemet. Her bygges det videre på de erfaringene som er ervervet bl a gjennom «Delkompetanseprosjektet» og «Brukertilpasset opplæring for voksne». For år 2000 er det satt av ytterligere 10 mill. kroner til videreføring og styrking av prosjektet. Fokus vil bl.a. være på utvikling av dokumentasjonsordninger, yrkesprøving for innvandrere og ordninger for opptak til og tilrettelegging av opplæringen.

Det må legges vekt på at tilbudene gis fleksibelt og tilpasset arbeidsplassen, hjemmet, biblioteket eller annen lokal arbeidsplass som læringsarena. Slike ordninger minimaliserer kostnadene til livsopphold under utdanning og kan redusere kostnader for den enkelte arbeidstager og arbeidsgiver. Mange voksne utdanningssøkere ønsker å kombinere videregående opplæring med jobb og/eller familie. Derfor er det viktig at tilbudene er smidige med hensyn til tid, sted, varighet og progresjon. Det vil videre bli lagt vekt på å utnytte de mulighetene som i dag ligger innenfor informasjons- og kommunikasjons-teknologi (IKT). Erfaringer tilsier at de mest kostnadseffektive og fleksible løsningene vil være opplæringstilbud som kombinerer IKT med ulike former for studieringer og opplæringstilbud i nærmiljøet. Det foreslås derfor å bevilge 10 mill kroner til utvikling av undervisningsmodeller i videregående opplæring som er tilpasset voksnes behov og livssituasjon.

Det er fylkeskommunene som har primæransvaret for videregående opplæring for voksne. Men det er flere aktører på markedet. Mange voksne tar hvert år kurs på videregående opplærings nivå eller fagprøve/svennebrev i regi av studieforbund og fjernundervisningsinstitusjoner. Her gis det mange gode tilbud som kombinerer fjernundervisning og fjernveiledning/informasjon via Internett, faks, telefon og sentrale samlinger i kombinasjon med lokal undervisning/veiledning, for eksempel studiesirkler og selvstudium. Erfaringene har vist at voksne stiller andre krav til tidspunkt for opplæring, opplæringssted, progresjon, bruk av fjernundervisning osv. Det foreslås derfor å bevilge 10 mill. kroner for å øke det statlige tilskuddet til disse kursene, slik at egenandelen for deltakerne reduseres.

I tillegg til disse tiltakene vil Regjeringen foreslå å innføre en rett til voksne som ønsker å ta videregående opplæring og som ikke har fullført en slik opplæring tidligere. En rett for voksne må imidlertid tilpasses voksnes behov. Samtidig må det tas hensyn til fylkeskommunenes mulighet til å oppfylle retten i perioder med økende søkning.

En individuell rett til opplæring tilrettelagt for voksnes behov vil medføre forpliktelser av forskjellig omfang for fylkeskommunene. I den forbindelse vil Regjeringen vurdere å endre omfangsforordningen og fordelingskriteriene i inntektssystemet slik at de tar hensyn til forskjeller mellom fylkeskommunene i behovet for videregående opplæring.

Regjeringen vil arbeide videre med utformingen av en rett til videregående opplæring for voksne og presentere saken for Stortinget i en Odelstingsproposisjon tidlig neste år. Et utkast vil bli sendt på høring før jul. I forbindelse med dette lovarbeidet vil de økonomiske konsekvensene bli nærmere vurdert, og Regjeringen vil komme tilbake til oppfølgingen av dette i Revidert nasjonalbudsjett for år 2000. Siktemålet er at rettigheten skal tre i kraft fra skoleåret 2000-01, og at den skal gjelde for alle som er født før 1978.

Hovedorganisasjonene i arbeidslivet har lagt stor vekt på tiltak for å styrke kompetansen i arbeidslivet. Regjeringen er meget positiv til dette og trekker arbeidslivets parter aktivt med i utformingen av tiltak innenfor videregående opplæring for voksne. En god grunnkompetanse er viktig for å utvikle norsk arbeids- og samfunnsliv i årene fremover. Hele kompetansereformen vil være en prosess basert på et nært samarbeid mellom myndigheter, arbeidsliv og utdanning, og med en gradvis innfasing.

Tilbudsstruktur

Den tilbudsstrukturen som er etablert for videregående opplæring, legger til rette for et sammenhengende utdanningsløp som fører til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller dokumentert delkompetanse. Overgangsmulighetene mellom yrkeskompetansegivende og studiekompetansegivende studieretninger er forenklet gjennom blant annet en felles basis av allmenne fag, samt et felles allmennfaglig påbygningsår for de som etter videregående kurs I i en yrkesfaglig studieretning ønsker studiekompetanse. Det er også lagt til rette for at de som har en fullført yrkesfaglig utdanning, kan supplere denne med å ta enkelte felles allmenne fag for å få studiekompetanse.

Fra høsten 1999 ble ny struktur for teknisk fagskole innført med ni linjer og tilhørende fordypningsområder. Departementet mottok signaler om lav søkning til teknisk fagskole. For å bidra til å opprettholde tilbudene ga derfor departementet dispensasjon fra inntaksreglene for skoleåret 1999-2000.

Ved behandling av budsjettet for 1999 vedtok Stortinget å opprette to nye grunnkurs: et grunnkurs merkantile fag og et grunnkurs media- og kommunikasjonsfag. I Innst. S. nr. 246 (1998-99) ber kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om at de nye grunnkursene skal legge grunnlag for yrkesrettede utdanningsveier, og at de skal kunne etableres fra høsten år 2000. Som et grunnlag for å starte læreplanarbeidet for de nye grunnkursene har departementet satt i gang arbeidet med å utvikle tilbudsstrukturen for de nye studieretningene. Utvikling av læreplanene skal skje i samarbeid med berørte parter, og vil derfor ta noe tid. Planene vil etter planen være klare i løpet av første halvår 2000, men det vil imidlertid ikke være mulig å få utarbeidet lærebøker eller få gjennomført etterutdanning av lærere i henhold til de nye læreplanene fram til skolestart år 2000.

Strategier og tiltak

Departementet vil:

- i nært samarbeid med berørte parter arbeide videre for å få et tilstrekkelig antall læreplasser, samt arbeide for å redusere misforholdet mellom søkningen til og tilbudet om læreplasser
- vurdere hvilke tiltak som kan settes i verk for å bidra til at tilbudet om teknisk fagskole opprettholdes, samt vurdere om det bør utvikles flere tilbud på teknisk fagskoles nivå
- etablere to nye yrkesfaglige grunnkurs som fører fram til fag- eller svennebrev, i media- og kommunikasjonsfag og merkantile fag. Det legges opp til medvirkning fra bl.a. arbeidslivets parter i utformingen av grunnkursene
- påbegynne arbeidet med å vurdere eventuelle endringer i tilbudsstrukturen i samarbeid med berørte parter
- foreslå å innføre en rett for voksne, født før 1978, som ønsker å ta videregående opplæring, og som ikke har fullført slik opplæring tidligere
- vurdere å endre omfangsforordningen og fordelingskriteriene i inntektssystemet slik at de tar hensyn til forskjeller mellom fylkeskommunene i behovet for videregående opplæring

Elever og læringer skal få videregående opplæring av høy kvalitet tilpasset den enkeltes evner og forutsetninger

Tilstandsvurdering

Tilpasset opplæring

Det er en målsetting at alle skal få opplæring tilpasset egne forutsetninger. Det vises til omtale i St.meld. nr. 32 (1998-99). Statens utdanningskontorer rapporterer om at tilpasset opplæring praktiseres i varierende grad og med varierende kvalitet. Enkelte fylkeskommuner har differensiering og tilrettelegging som satsingsområde. I noen fylkeskommuner arbeides det systematisk med yrkesretting av allmenne fagene.

Ifølge tilstandsrapportene fra statens utdanningskontorer organiserer fylkeskommunene spesialundervisningen ulikt. De fleste fylkeskommunene har imidlertid som mål at flere elever med behov for spesialundervisning skal gå i ordinære klasser.

Etter departementets syn er det til dels store utfordringer knyttet til målet om tilpasset opplæring for alle. Utfordringene ligger i hovedsak i pedagogisk tilrettelegging, kobling av teori og praksis i yrkesfagene og yrkesretting av allmenne fag.

I lys av dette har departementet tatt initiativ til et treårig nasjonalt utviklingsprosjekt som skal omfatte alle fylkeskommuner og videregående skoler. Prosjektets mål er å bidra til at opplæringen i større grad tilpasses den enkelte elevs behov, se omtale under kap. 238.

Læreplanutvikling

Læreplanverket i videregående opplæring er nå på plass i henhold til de forutsetninger Stortinget la til grunn før Reform 94. Det er også utarbeidet en rekke metodiske veiledninger. En felles veiledning om likestillingsarbeid i opplæringen vil foreligge i 2000. Veiledningen tar bl.a. utgangspunkt i læreplanene for grunnskolen og videregående opplæring. Nye læreplaner for teknisk fagskole er fastsatt og tatt i bruk høsten 1999. Samtidig er utvikling av læreplaner en løpende prosess etter hvert som det fastsettes nye lærefag og etter hvert som det avdekkes behov for justeringer. I lys av at det er tatt i bruk nye læreplaner i grunnskolen, må læreplanene for de felles allmenne fagene vurderes og justeres slik at en sikrer en god overgang mellom nivåene. For matematikk er det fastsatt en revidert læreplan som skal tas i bruk på grunnkursene høsten år 2000. Erfaring har vist at flere læreplaner, særlig innenfor de yrkesfaglige studieretningene, er for detaljert utformet. De står i fare for raskt å bli utdaterte, og de gir heller ikke det ønskede rom for tilpassing og

fleksibilitet i opplæringen. Det er også reist kritikk mot modulinnstillingen i en del læreplaner. Det hevdes bl.a. at modulene ikke er relevante eller formålstjenlige for opplæring for voksne.

Vurdering og kompetanseoppnåelse

Samtlige utdanningskontorer rapporterer at det gjøres et solid arbeid for å kvalitetssikre lokalgitte eksamener. Blant annet er det opprettet eksamensgrupper og fagfora som arbeider med å utvikle oppgavesett. Det gjennomføres dessuten omfattende skolering av prøvenemndsmedlemmer, og flere fylkeskommuner samarbeider om forsøk med alternative prøveavviklingsformer med det formål å forenkle prøveavviklingen. I rapportene fra utdanningskontorene går det også fram at det i noen fylker har vært et problem å få rekruttert tilstrekkelig antall prøvenemndsmedlemmer.

En spørreundersøkelse som departementet har gjennomført blant prøvenemndsmedlemmer over hele landet, viser at det er behov for ytterligere skolering i innholdet i vurderingen. Videre har departementet fått tilbakemeldinger om at dagens fag- og svenneprøver ikke er tilstrekkelig egnet til å vurdere kandidatens helhetlige kompetanse slik de nye læreplanene og retningslinjene legger opp til.

Det gjenstår derfor et betydelig arbeid med å utvikle kvaliteten på fag- og svenneprøvene. Når det gjelder resultater fra lokalt- og sentraltgitte eksamener, fag- og svenneprøver og standpunkt karakterer, vises det til St.meld. nr. 32 (1998-99).

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi – IKT

Det har vært en positiv utvikling når det gjelder både utstyr og bruk av IKT i den videregående opplæringen de siste årene. Den raske utviklingen i ny teknologi fører til utvikling av nye læringsarenaer med store muligheter og utfordringer. Utviklingen får store konsekvenser både for pedagogisk tilrettelegging og det faglige innholdet i opplæringen. Tilstandsrapportene fra statens utdanningskontorer viser at hovedutfordringen når det gjelder IKT, ligger i kompetanseutvikling knyttet til bruk av IKT som pedagogisk hjelpemiddel. Departementet har derfor gitt økonomisk støtte til kompetanseutvikling og utviklingsprosjekter i forbindelse med pedagogisk bruk av IKT i videregående opplæring.

Departementet har satt i gang et prosjekt der målet er å få deltakende skoler til å ta i bruk de pedagogiske og organisatoriske muligheter bruk av IKT i opplæringen åpner for, og utvikle og spre ny kunnskap om dette, se omtale under kap. 238.

Oppfølgingstjenesten

Organiseringen av oppfølgingstjenesten varierer mellom fylkeskommunene. Fylkeskommunene og utdanningskontorene uttrykker i tilstandsrapportene tilfredshet med organiseringen. Tall fra oppfølgingstjenesten i fylkeskommunene viser at om lag 95 pst. av ungdommer med rett til videregående opplæring er i videregående opplæring eller i arbeid. Det har vist seg at stor fleksibilitet i tilbudet til oppfølgingstjenestens målgruppe er en viktig suksessfaktor. Gjennom tilstandsrapportene uttrykkes det imidlertid bekymring for det tverretatlige samarbeidet om tilbudene til oppfølgingstjenestens målgruppe.

Etterutdanning og ledelsesutvikling

I evalueringen av Reform 94, St.meld. nr. 32 (1998-99), Innst. S. nr. 246 (1998-99) og i tilstandsrapportene fra utdanningskontorene pekes det på utfordringer knyttet til den generelle og fagdidaktiske etterutdanningen, og til kvalitetsutvikling i opplæringen. Utfordringene i forbindelse med kvalitetsutvikling i videregående opplæring tilsier økt lokal forankring. Innenfor fagopplæringen er det en utfordring å tilpasse kompetanseutviklingstil-tak til prøvenemndsmedlemmer og instruktører, særlig i små bedrifter.

Ifølge rapportene fra statens utdanningskontorer er det en stor og målrettet aktivitet i fylkeskommunene på området kompetanseutvikling av ledere i skolen. Departementet har inngått en intensjonsavtale med Kommunenes Sentralforbund om lederopplæring.

Departementet startet i 1998 et treårig prosjektprogram, ledelsesutvikling i skolen (LUIS), der om lag 20 universiteter og høyskoler deltar i et nasjonalt nettverk for å styrke tilbudet og utvikle en IKT-basert lederopplæring. For å styrke handlingskompetansen og skape gode og stimulerende lærings- og oppvekstmiljø har departementet tatt initiativ til et kompetanseutviklingsprogram for pedagogisk-psykologisk tjeneste og skoleledere i grunnskolen og videregående opplæring (SAMTAK).

Utdannings- og yrkesveiledning

Ifølge tilstandsrapportene fra statens utdanningskontorer er arbeidet med utdannings- og yrkesveiledningen styrket, samtidig som samarbeidet mellom skoletrinnene og mellom

skole og arbeidsliv lokalt øker på dette området. I Innst. S. nr. 246 (1998-99) ber komiteen Regjeringen sette i gang et prøveprosjekt med å skille rådgivningsfunksjonen i én sosial-pedagogisk del og én utdannings- og yrkesveiledningsdel, se omtale under kap. 238.

Forenkling av regelverk

Som en konsekvens av at lov om grunnskolen og den videregående opplæringa ble iverksatt fra 1. august 1999, har departementet i 1999 utarbeidet et felles forskriftsverk knyttet til loven. Den nye fellesforskriften erstatter en rekke tidligere enkeltforskrifter og framstår med helhetlige forskriftsbestemmelser for grunnskolen og den videregående opplæringen.

Ulykkesforsikring for elever i grunnskole og elever og lærlinger i videregående opplæring

På bakgrunn av Innst. O. nr. 70 (1997-98) om lov om grunnskolen og videregående opplæring har departementet utredet spørsmålet om ulykkesforsikring for elever i grunnskole og elever og lærlinger i videregående opplæring.

Etter dagens ordning vil elever og lærlinger motta ytelser etter folketrygdloven ved skade i skolesammenheng, og i tillegg motta ytelser etter yrkesskadeforsikringsloven ved skader i forbindelse med at de utfører arbeid i en bedrift. Dette er de samme ytelser som befolkningen for øvrig mottar i tilsvarende skadesammenheng.

På denne bakgrunn mener departementet at det bør overlates til skoleeierne å avgjøre om det skal tegnes kollektive ulykkesforsikringer for elever i tillegg til den normale ordningen. Departementet har bedt Kommunenes Sentralforbund vurdere tiltak med sikte på å oppnå samme forsikring i kommunene og i fylkeskommunene.

Strategier og tiltak

Departementet vil:

- sørge for en tettere kobling mellom grunnskole og videregående opplæring når det gjelder utviklingsarbeid, etterutdanning, metodisk tilrettelegging, læreplanarbeid og vurdering
- gjennomføre en nasjonal satsing på utviklingsarbeid som er knyttet til differensiering, tilrettelegging og yrkesretting av opplæringen
- utvikle læreplaner for de nye grunnkursene og over tid revidere nåværende læreplaner
- følge opp prinsippene i likestillingsveilederen i arbeidet med etterutdanning for lærere
- bidra til å kvalitetssikre eksamens- og prøveformer
- legge vekt på videreutvikling og forenkling av dokumentasjonsordningene
- i samsvar med Innst. S. nr. 246 (1998-99) fremme proposisjon med forslag til endringer i opplæringslova om utvidede rettigheter knyttet til videregående opplæring, herunder at det kan tegnes opplæringskontrakt med sikte på delkompetanse
- videreføre det forsøks- og utviklingsarbeidet som er knyttet til informasjons- og kommunikasjonsteknologi i opplæringen, samt bidra til at IKT skal inngå som et sentralt redskap i etterutdanningstiltakene og i FoU-arbeidet
- fortsatt integrere IKT i læreplanene
- i samarbeid med andre departementer og fylkeskommunene arbeide for å styrke det tverretatlige samarbeidet om tilbudene til den delen av ungdommen som trenger et alternativt opplæringsløp
- utvikle modeller for praksisbasert kompetanseutvikling/etterutdanning som et regionalt samarbeid mellom skole, bedrift og høgskole/universitet
- finne fram til lokale/regionale fleksible modeller for etterutdanning av instruktører i lærebedrifter og medlemmer av prøvenemnder, med arbeidsplassen som sentral læringsarena
- iverksette nødvendige etterutdanningstiltak i forbindelse med opprettelsen av nye kurs, i samsvar med avdekkede behov
- i samsvar med Regjeringens målsettinger om regelforenkling foreta ytterligere forenklinger i og videreutvikling av forskriftsverket for videregående opplæring

Videregående opplæring skal bygge på og styrke grunnleggende verdier i det norske og internasjonale samfunn

Tilstandsvurdering:

Internasjonalisering og globalisering

Statens utdanningskontorer rapporterer om et høyt aktivitetsnivå både nasjonalt og i fylkeskommunene når det gjelder konkrete prosjekter innenfor videregående opplæring knyttet til internasjonalisering. EUs utdanningsprogrammer har bidratt til en aktivitets-

økning. Norge er også aktivt med i OECDs utdanningsrelaterte studier, bl.a. en studie om å øke motivasjonen for livslang læring og en studie om de faktorene som har innvirkning på overgangen fra opplæring til arbeidsliv. Norge støtter og deltar aktivt i Europarådets tre prioriterte programområder innenfor utdanning: opplæring til demokratisk tenkning, historieundervisning og fremmedspråkundervisning.

En ny nasjonal plan for internasjonalisering og globalisering i videregående opplæring vil bli sendt fylkeskommunene. Målet er å bidra til forpliktende internasjonalt samarbeid og gjensidig respekt mellom mennesker fra ulike kulturer. Om lag halvparten av fylkeskommunene har eller er i ferd med å utvikle en egen plan for internasjonalisering.

Lærings- og oppvekstmiljø

Departementet har iverksatt sentrale prosjekter som skal bidra til å styrke de unges sosiale kompetanse og bidra til å forebygge negativ atferd i skole og lokalmiljø. Utdanningskontorene rapporterer om stor aktivitet på området «lærings- og oppvekstmiljø». Enkelte tiltak er avgrenset til å gjelde deler av området, f.eks. forebygging av rusmisbruk, men ved flere tiltak ses ulike sider av oppvekstmiljøet og læringsmiljøet i sammenheng. En utfordring er å videreutvikle arbeidet med holdningsmål slik at lærings- og oppvekstmiljøet utvikles i positiv retning.

Miljø og utvikling

Tilstandsrapportene fra statens utdanningskontorer viser at det er relativt stor aktivitet knyttet til temaet Miljø og utvikling. Emnet blir vurdert som et godt faglig møtepunkt, for eksempel i forbindelse med prosjektarbeid.

En evaluering av departementets strategi for miljø og utvikling, som er utført av Rogalandsforskning, viser at en voksende andel av skolene gjennomfører miljøopplæring, men det gjenstår en del arbeid før målet om å gi alle elever og læringer en tilfredsstillende miljøopplæring er nådd.

Strategier og tiltak

Departementet vil:

- legge mer vekt på å samordne arbeidet med verdi- og holdningsspørsmål i hele det 13-årige utdanningsløpet
- ta i bruk ny overordnet nasjonal plan for internasjonalisering og globalisering og utarbeide valgfag om nord-sør-kunnskap og om demokrati og menneskerettigheter
- arbeide for å styrke og utvide samarbeidet med UNESCO, særlig i forhold til yrkesfagene
- videreføre det forebyggende arbeidet mot rusmiddelbruk, mobbing, vold, rasisme og kriminalitet
- i samarbeid med andre departementer utarbeide en strategi der lokalt initierte programmer og sentrale handlingsprogrammer i forbindelse med lærings- og oppvekstmiljø blir satt i en sammenheng
- utarbeide en miljøhandlingsplan for utdanningssektoren og følge opp miljøsamarbeidet tverrdepartementalt og internasjonalt

Programkategori 07.30 Videregående opplæring fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gruppe	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
01-29	Driftsutgifter	313 030	313 051	304 999	-2,6
30-49	Nybygg, anlegg mv.	4 962	4 626	4 707	1,8
60-69	Overføring til kommunesektoren	264 329	271 581	304 398	12,1
70-89	Overføring til private	424 306	466 863	450 051	-3,6
	Sum kategori 07.30	1 006 627	1 056 121	1 064 155	0,8

KAP. 231 TILSKUDD TIL VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

Kapitlet omfatter tilskudd til:

- landslinjer
- opplæring innenfor kriminalomsorgen

- ekstra opplæring for språklige minoriteter i videregående opplæring
- tilskudd til teknisk undervisningsutstyr og tilpasning av lokaler

Kap. 231 Tilskudd til videregående opplæring fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
60	Tilskudd til landslinjer	132 394	136 877	139 177
61	Tilskudd til opplæring innenfor kriminalomsorgen	77 704	82 883	85 121
65	Tilskudd til ekstra opplæring for språklige minoriteter i videregående opplæring	28 140	38 400	38 400
66	Tilskudd til teknisk undervisningsutstyr og tilpasning av lokaler	0	0	30 000
Sum kap. 231		238 238	258 160	292 698

Post 60 Tilskudd til landslinjer

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 1996 vedtok Stortinget å gjeninnføre ordningen med landslinjer innenfor videregående opplæring fra skoleåret 1996-97. Ved behandlingen av St.prp. nr. 55 (1995-96) Om kommuneøkonomien 1997 mv. vedtok Stortinget at landslinjeordningen skulle omfatte flere kurstilbud ved navngitte skoler.

Målsettingen for tilskuddsordningen er å sikre elever et nasjonalt tilbud i små og/eller kostbare kurs.

Tilskuddet går til innkjøp av utstyr og til drift av landslinjene. Skoleåret 1999-2000 vil kapasiteten ved landslinjene være 1401 helårselevplasser.

Tilskudd til drift gis på grunnlag av antall helårsplasser. I løpet av skoleåret 1998-99 var det 310 voksne som tok halvårig kurs i yrkessjåførfaget, og 182 lærlinger som tok ¼-års opplæring i skole. Våren 1998 var det på landslinjene innenfor yrkessjåførfaget 18 elever som i mangel av lære plass tok videregående kurs II i skole. Elevlistene viser at i overkant av 77 pst. av elevene/lærlingene ved landslinjetilbudene innenfor yrkessjåførfaget kommer fra vertsfylkeskommunen.

Våren 1999 gikk det 851 elever ved de andre landslinjetilbudene. Av disse kom 372 elever fra vertsfylkeskommunen og 479 fra andre fylker. Kapasitetsutnyttelsen samlet for samtlige landslinjer var våren 1999 om lag 75 pst.

Fylkeskommunene er de som best kan vurdere utstyrskravet ved landslinjene. I 1998 ble utstyrsmidlene fordelt som rammer til fylkeskommunene. Fylkeskommuner med flere landslinjetilbud foretok selv en prioritering av tildelte utstyrsmidler mellom de ulike landslinjetilbudene. I 1999 innleder departementet et samarbeid med Kommunenes Sentralforbund ved Nasjonalt Samordningsutvalg (NSU) om fordeling av utstyrsmidlene til landslinjene. I forbindelse med tilstandsrapporteringen fra utdanningsdirektørene vil departementet vurdere om landslinjene innen skiidrett kan tilrettelegges bedre.

Tilskuddet foreslås videreført korrigert for endringer i satser under tilskudsregel 4, jf. kap. 240. Departementet vil fortsette samarbeidet med NSU om fordeling av utstyrsmidlene til landslinjene.

Post 61 Tilskudd til opplæring innenfor kriminalomsorgen

Formålet med tilskuddsordningen er å gi undervisning på grunnskolenivå til innsatte/løslatte som ikke har fullført grunnskolen, og videregående opplæring til dem som ønsker det. På grunn av at mange har kort soningstid, eller sitter i varetekt, er ofte formal-kompetanse-givende kurs i henhold til læreplaner ikke et reelt tilbud. For å motivere flest mulig til å ta opplæring, og for at slike fangegrupper skal ha et reelt opplæringstilbud, er det også et mål å gi kurs som ikke er formelt kompetanse-givende.

Departementet følger opp Stortingets vedtak om en forskningsbasert evaluering av fengselsundervisningen. Høsten 1999 vil det bli bestemt hvilke forskningsmiljøer som får forskningsoppdrag. Evalueringen vil komme i gang senest på nyåret 2000.

Arbeidsgruppen som ble nedsatt av Justisdepartementet, i samarbeid med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, la fram sin rapport om ressursbruken i fengsels-

undervisningen i juni 1998. Rapporten har vært på høring. Departementet vil i samarbeid med Justisdepartementet vurdere hvordan rapporten skal følges opp.

Det vises til kap. 238 for omtale av prosjekter som har til formål å styrke oppfølgingsarbeidet etter avsluttet soning.

Det blir gitt opplæring i 35 av landets 43 anstalter, og det er etablert oppfølgingsklasser 11 steder i landet. I 1998 var antall elevplasser 795. Dette er en liten nedgang fra 1997. Over halvparten (57 pst.) av undervisningstilbudene innenfor videregående opplæring er å finne innenfor studieretning for allmenne, økonomiske og administrative fag. Samlet er kapasitetsutnyttelsen om lag 73 pst., dvs. litt lavere enn foregående år. En årsak til dette kan være at beleggskapasiteten i fengslene i 1998 var lav (81,2 pst.). I 1998 tok 504 elever eksamen. Dette er flere enn i 1997, da tilsvarende tall var 464. I 1998 var antallet elever som tok ikke-kompetansegivende kurs, litt lavere enn året før. Gjennomsnittskostnaden per elevplass er kr 131 000, men varierer betydelig fra skole til skole. I 1998 var 272 lærere på hel- og deltid engasjert i opplæring innenfor kriminalomsorgen.

Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som i 1999.

Post 65 Tilskudd til ekstra opplæring for språklige minoriteter i videregående opplæring

Tilskuddsordningen har vært gjenstand for kritikk fra skoleeiere og organisasjoner i sektoren. Det blir pekt på at dagens tildelingskriterier ikke fanger opp hele gruppen av elever/lærlinger som har behov for ekstra språkopplæring, og at ordningen er krevende og administrere. Departementet har blant annet i St.meld. nr. 17 (1996-97) Om innvandring og det flerkulturelle Norge og i St.meld. nr. 32 (1998-99) Videregående opplæring gitt uttrykk for at ordningen vil bli gjennomgått. Nedenfor presenteres de nye retningslinjene for tilskuddsordningen.

Målsetting

Formålet med tilskuddsordningen er å stimulere skoleeiere til å gi ekstra språkopplæring til språklige minoriteter i videregående opplæring.

Tildelingskriterier

Målgruppene er minoritetsspråklige elever/lærlinger i videregående opplæring som har behov for ekstra språkopplæring, deriblant samer og kvener.

Med språklige minoriteter menes her elever/lærlinger som har et annet morsmål enn norsk, svensk eller dansk, samt samer og kvener.

For samer nyttes tilskuddet til undervisning i samisk. For kvener nyttes tilskuddet til undervisning i finsk som andrespråk. For andre minoritetsspråklige kan tilskuddet nyttes til støtteundervisning i norsk, i morsmål, i engelsk, på norsk og på morsmål.

Undervisningen kan for eksempel gjennomføres som tolærersystem, i egne grupper eller klasser, eller som egne innføringskurs i fylkeskommunale, private og statlige skoler.

Tilskudd gis for elever/lærlinger som får slik undervisning ved fastsatt telledato 1. april og 1. oktober.

Tilskudd utbetales én gang per halvår. Tilskuddet tildeles med 7/12 for vårhalvåret og 5/12 for høsthalvåret.

Tilskudd til samer og kvener beregnes og fordeles først. For elever/lærlinger som får undervisning i samisk eller kvensk, gis tilskudd for 67 timer per elev/lærling. For elevtall over 20 gis det tilskudd til 33 timer per elev/lærling. Timesatsen er kr 285 per time.

Når tilskuddet til samer og kvener er beregnet og fordelt, fordeles det gjenstående av halvårets tildeling mellom skoleeierne med lik andel per elev, dog slik at tildelt sum per elev ikke overstiger kr 7 000 i vårhalvåret og kr 5 000 i høsthalvåret.

Oppfølging og kontroll

Elevlistene som skal følge med søknaden fra skoleeier, viser antallet som utløser tilskudd i den aktuelle perioden. Videre gir elevlistene opplysninger om hvilken opplæring eleven/lærlingen får.

Departementet foretar en formalia- og rimelighetskontroll av elevlistene. I tillegg vil det bli gjennomført stikkprøver for prøving av elevlistene som danner grunnlaget for tilskuddet. Departementet vil gjennomgå og vurdere konsekvensene av de nye retningslinjene etter at de har vært virksomme i ett år.

Rapport for skoleåret 1998-99

I skoleåret 1998-99 var det om lag 1 950 helårselever og lærlinger som utløste tilskudd over denne posten. Av disse var 180 samiske helårselever og lærlinger ved fylkeskommu-

nale skoler i Oslo, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland Troms og Finnmark. Kvener utløste tilskudd fra ordningen første gang i 1999. Det var 14 kvenske elever/lærlinger som mottok undervisning i finsk som andrespråk våren 1999.

Budsjettforslag for 2000

Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som i 1999.

Post 66 Tilskudd til teknisk undervisningsutstyr og tilpasning av lokaler

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet vil etablere to nye grunnkurs, ett innenfor Media- og kommunikasjonsfag og ett innenfor merkantile fag. Begge grunnkursene skal legge grunnlaget for yrkesfaglige utdanningsløp som fører fram til fag- eller svennebrev.

Departementet foreslår å bevilge 30 mill. kroner som tilskudd til fylkeskommunene til teknisk undervisningsutstyr og til tilpasning av lokaler. Midlene skal benyttes til etableringen av de to nye grunnkursene. Med «tilpasning av lokaler» menes de endringene av lokaler som må følge av nye og endrede læreplaner, men ikke påbygg og nybygg. Midlene vil bli fordelt mellom fylkeskommunene etter objektive kriterier.

KAP. 232 STATLIGE SKOLER MED OPPLÆRING PÅ VIDEREGÅENDE NIVÅ (JF. KAP. 3232)

Kapitlet omfatter driftsbevilgninger og tilskudd til:

- Norges brannskole
- sikkerhetsopplæring for fiskere
- Statens dykkerskole, Bergen
- Statens trafikk lærerskole, Stjørdal
- Samisk videregående skole, Karasjok
- Samisk videregående skole og reindriftsskole, Kautokeino
- Statens gartner- og blomsterdekoratørskole Veia, Moelv
- Ørland meieriskole, Brekstad

Dessuten omfatter kapitlet tilskudd til fylkeskommuner som har overtatt driften av tidligere statlige landbruksskoler, i en 2-4-årsperiode etter overtakelsen. De fire førstnevnte tiltakene er utenfor lov om videregående opplæring.

Kap. 232 Statlige skoler med opplæring på videregående nivå fordelt på poster

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 60</i>	108 334	128 505	126 050
21	Sikkerhetsopplæring for fiskere	20 650	26 159	14 562
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 962	4 626	4 707
60	Tilskudd til fylkeskommuner	0	3 421	1 700
75	Tilskudd til stipend og kurs for ansatte	483	291	299
	Sum kap. 232	134 429	163 002	147 318

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Fra post 01 til post 60 er det overført 4 mill. kroner.
- Fra post 60 er det overført 5,7 mill. kroner til rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner over Kommunal- og regionaldepartementets budsjett i forbindelse med overføring av tidligere statlige videregående skoler til fylkeskommunene (1,4 mill. kroner er overført til kap. 571 post 60, og 4,3 mill. kroner er overført til kap. 572 post 60).

Post 21 og tilskuddspostene 60 og 75 omtales separat nedenfor.

Resultatrapport for 1998-99

Felles for skolene under dette kapitlet er at de har et nasjonalt og landsdekkende ansvar for å gi opplæring på sitt område. I skoleåret 1998-99 har skolene gjennomført den kurs- og

opplæringsvirksomheten som var forutsatt i planene. På noen av kursene har det imidlertid ikke vært full kapasitetsutnyttelse i denne perioden.

Tidligere Statens navigasjonsskolefartøy M/S «Sjøveien»

Virksomheten ble nedlagt fra 1. august 1998, jf. St.prp. nr. 1 (1996-97). Departementet har forespurt aktuelle fylkeskommuner om de var interessert i å nytte fartøyet til utdanningsformål, men fylkeskommunene er ikke interessert i å overta skipet. Skipet er derfor under salg til private, slik Stortinget tidligere har samtykket i.

Norges brannskole

Antall elever på de kvalifiserende kursene som gjennomføres ved Norges brannskole, har økt med 69 pst. fra 520 i 1994 til 880 i 1998.

Aktiviteten ved Brannskolen omfatter en rekke kurs av varierende lengde, fra ukeskurs til 5–9-ukers kurs og brevkurs. I 1998 omfattet virksomheten i alt 2 229 deltakere fordelt på nærmere 100 kurs, inkludert brevkursene.

Sentret i Borre drives nå av fylkeskommunen på vegne av staten. Departementet er innstilt på at fortsatt drift ved sentret skjer i fylkeskommunal regi. Spørsmålet om endring i tilknytningsformen for sikkerhetssenteret i Haugesund er til vurdering i departementet, jf. omtalen under kap. 274.

Statens dykkerskole

I 1998 omfattet virksomheten ved Statens dykkerskole anleggsdykkerkurs, grunnkurs, inspeksjonskurs samt diverse kortere kurs. Kurs for klokkekykkerutdanning ble ikke satt i gang i 1998. I alt var det 69 deltakere ved de ulike kursene.

Statens trafikklærerskole

Ved skolen er det disse tre hovedkategoriene av kurs:

- ettårig grunnutdanning for trafikklærere – 72 deltakere
- femtenukers kurs for kjørelærere for tungtransport – 15 elever
- seksukers kurs for faglig leder – 38 deltakere

Det er full kapasitetsutnyttelse ved disse kursene. I 1998 var det i alt 265 elever ved skolens kurs totalt.

Statens samiske videregående skoler

I forbindelse med omstillingen av reindriftsnæringen i indre Finnmark har de to samiske videregående skolene i de senere år tatt opp nye oppgaver når det gjelder opplæring og kompetanseutvikling, både blant voksne og ungdom. Det ordinære omstillingsprogrammet ble avsluttet i 1998, men skolene vil fortsatt spille en aktiv rolle som ressurscenter overfor selve reindriftsnæringen og i utviklingen og styrkingen av det lokale samfunns- og næringsliv for øvrig.

De to skolene for samisk ungdom har merket nedgangen i elevtallet i det siste året, og det er satt i gang tiltak for å bedre rekrutteringen, særlig til de yrkesfaglige studietilbudene ved skolene. I skoleåret 1998-99 hadde Samisk videregående skole i Karasjok 106 ordinære elever og Samisk videregående skole og reindriftsskole i alt 87 ordinære elever. Det er satt i gang tiltak for å bedre gjennomstrømmingen av elever ved de to skolene.

Det er fortsatt behov for en bedre rekruttering av kvalifiserte lærere til de to skolene, og de ekstra økonomiske tiltakene for lærerne videreføres i 1999.

Statens videregående skoler i landbruksfag og naturbruk

Antall helårselever ved de gjenværende to statlige skolene fordeler seg slik på de ulike skoler og fylker per 1. oktober 1998:

Tabell: Antall helårselever fordelt på skoler og fylker

Skole	Fylke	Antall helårselever totalt i 1998	Antall helårselever fra hjemfylket i 1998
Statens gartner- og blomsterdekoratørskole Veia	Hedmark	90	31
Ørland meieriskole	Sør-Trøndelag	21,5	5,5

I 1998 var gjennomsnittlig kostnad per elev hhv. kr 110 000 ved Statens gartner- og blomsterdekoratørskole og kr 137 000 ved Ørland meieriskole.

Resultatmål for 2000*Norges brannskole*

Norges brannskole vil som følge av bedret kapasitet øke omfanget av utdanningsvirksomheten for heltidsbrannpersonell. Skolen vil i inneværende periode også starte med desentraliserte utdanningstilbud for deltidsbrannpersonell. For å dekke det oppsamlede utdanningsbehovet i brannvesenene vil Norges brannskole i en overgangsperiode kjøpe opplæringstjenester ved anleggene i Borre og Haugesund.

Det vil bli nedsatt en arbeidsgruppe i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet som skal vurdere departementstilhørighet for Norges brannskole.

Statens dykkerskole

Statens dykkerskole vil gjennomføre kurs etter det samme opplegget som tidligere år, både når det gjelder grunnutdanning og spesialkurs. Kurs for klokkedykkerutdanning vil bli vurdert satt i gang. Det er i de senere år registrert en viss svikt i etterspørselen etter skolens tradisjonelle tjenester, hovedsakelig på grunn av endringene i behovet for dykkertjenester offshore.

Departementet har nedsatt en arbeidsgruppe til å utrede skolens framtidige oppgaver og organisasjonstilknytning. Dette arbeidet er ferdig i løpet av høsthalvåret 1999.

Statens trafikkklærerskole

Statens trafikkklærerskole har som hovedoppgave å gi landsdekkende tilbud til kjøreskoler, Statens vegvesen og det offentlige skoleverk om lærer- og sensorutdanning. Skolen tok høsten 1998 i bruk nye og mer hensiktsmessige lokaler. Dette vil gjøre det mulig for Trafikkklærerskolen å kunne tilby mer spesialiserte tjenester, samtidig som en i 2000 viderefører kursvirksomheten innenfor skolens hovedområder.

Arbeidsgruppen som vurderer inntakskravene ved skolen, innholdet i utdanningene samt skolens organisasjonstilknytning vil ha sitt arbeid ferdig i løpet av nyåret 2000.

Statens samiske videregående skoler

De samiske videregående skolene står fortsatt overfor store oppgaver og utfordringer i forbindelse med omstilling og rasjonalisering av reindriftsnæringen. Skal skolene være i stand til å løse disse oppgavene, er det nødvendig med et nært samarbeid mellom de to skolene slik at en kan gi hensiktsmessige opplæringstilbud, så vel til de unge som til den voksne delen av befolkningen.

Departementet vil i inneværende periode vurdere tilknytningsformen for de to samiske videregående skolene i nær kontakt med bl.a. Sametinget og regionale utdanningsinstanser i området.

Statens videregående skoler i landbruksfag og naturbruk

For begge de to skolene vurderes nå skolens framtidige oppgaver og organisasjonsform. Dette arbeidet avsluttes i 1999, og departementet vil deretter i samråd med bransjen og fylkeskommunen der skolene ligger, se nærmere på alternative løsninger for videre drift av disse skolene, eller om det er grunnlag for videre statlig drift.

Budsjettforslag for 2000*Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under post 60*

Bevilgningen videreføres på om lag samme nivå som i 1999. Bevilgningen til statens videregående skoler i landbruksfag og naturbruk er redusert sammenliknet med 1999 som følge av fylkeskommunal overtakelse av skoler i landbruksfag og naturbruk. Bevilgningen på post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter på kap. 3232 post 02 og post 61, jf. forslag til vedtak II nr. 1.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen skal gå til anskaffelse av nødvendig utstyr, i hovedsak ved Norges brannskole og Statens dykkerskole.

Post 21 Sikkerhetsopplæring for fiskere

Sjøfartsdirektoratet har i forskrift av 10. februar 1989 gitt forskrifter om obligatorisk sikkerhetsopplæring for fiskere. For yrkesfiskere gikk fristen for å ta grunnleggende sikkerhetsopplæring ut 31. desember 1995, og for øvrige fiskere gikk fristen ut 31. desember

1996. Det er også påbud om repetisjonskurs. Disse skal gjennomføres i perioden 5-8 år etter grunnkurs/repetisjonskurs. For fiskere over 60 år er repetisjonskurs frivillig. Sikkerhetsopplæringen administreres av Tromsø maritime skole og drives på grunnlag av avtale mellom departementet og Troms fylkeskommune. Sikkerhetsopplæringen er i dag gratis for fiskerne. Kursdeltakerne betaler egenandel til reise og opphold samt kursmateriell, til sammen maksimalt kr 1 850.

I 1998 deltok totalt 1 086 fiskere på grunnleggende sikkerhetskurs. Dette tilsvarer tilnærmet full kapasitetsutnyttelse på grunnkursene. Videre deltok 1 783 fiskere på repetisjonskurs. Dette tilsvarer en kapasitetsutnyttelse på 54 pst. på repetisjonskursene. Lav fremmøteprosent har vært et problem blant de påmeldte kursdeltakerne. Det er fra Sjøfartsdirektoratets side gitt generell dispensasjon fra kravet om repetisjonskurs, senest med frist 31. desember 1999. Stort frafall fra kursene vanskeliggjør planlegging og hindrer full kapasitetsutnyttelse.

I forhold til 1999 er bevilgningen til sikkerhetsopplæring for fiskere foreslått redusert med 11,6 mill. kroner i 2000. Av dette skyldes om lag 2,6 mill. kroner at det forventes at antallet som vil ta grunnkurs og repetisjonskurs, vil gå ned. De resterende 9 mill. kroner skyldes at det foreslås å avvikle ordningen med tildeling av utstyrsmidler til regionale anlegg for sikkerhetsopplæring for personell til oljevirkksomheten og handelsflåten, og at det foreslås å innføre egenandeler for sikkerhetsopplæring for fiskere. Satsene for egenbetalingen vil bli fastsatt i samarbeid med Troms fylkeskommune.

Post 60 Tilskudd til fylkeskommuner

Tilskuddet gjelder øremerkede midler som følge av fylkeskommunal overtakelse av statlige skoler. Midlene er overført fra post 01, og bevilges over post 60 i en overgangsfase på 2-4 år, før de legges inn i rammetilskuddet til fylkeskommunene. I 2000 legges til sammen 5,7 mill. kroner inn i rammetilskuddet til kommunene og fylkeskommunene i forbindelse med overføring av tidligere statlige landbruksskoler.

Tilskuddsordningen skal bidra til å gi fylkeskommunal videregående opplæring ved de tidligere statlige skolene i landbruksfag og naturbruk, innenfor nærmere definerte områder og innenfor et nærmere avgrenset tidsrom.

Tilskuddets mottakere og varighet er regulert i avtale mellom staten og den enkelte fylkeskommune som har overtatt ansvaret for videre drift av tidligere statlig videregående skole. Tilskuddets størrelse, tidspunkt for utbetaling og krav til rapportering av tilskuddet framgår av den enkelte avtale.

Bevilgningen foreslås redusert med 1,7 mill. kroner i forhold til 1999.

Post 75 Tilskudd til stipend og kurs for ansatte

Formålet med denne tilskuddsordningen er å bidra til ajourføring og faglig utvikling for ansatte ved statlige videregående skoler.

Tilskudd kan gis til rektorer, lærere og andre ansatte ved statlige videregående skoler. Tilskudd skal øremerkes til opplæringstiltak og kursvirksomhet som bidrar til ajourføring og faglig utvikling i forhold til de bransjer skolene er innsiktet mot. Tilskudd tildeles etter søknad og på grunnlag av skolens plan for etterutdanning i forbindelse med omstillingsarbeidet ved skolene, se omtalen ovenfor.

Departementet forvalter selv tilskuddsordningen. Etter endt kurs skal mottakere av tilskudd sende inn rapport til skolens ledelse om hvilke kurs som er gjennomført. Skolen skal med utgangspunkt i tilskuddene omtale kurs som er gjennomført, i sin årlige rapport til departementet om virksomheten.

Bevilgningen på post 75 opprettholdes på samme nivå som i 1999.

**KAP. 3232 STATLIGE SKOLER MED OPPLÆRING PÅ VIDEREGÅENDE NIVÅ
(JF. KAP. 232)****Kap. 3232 Statlige skoler med opplæring på videregående nivå fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
02	Salgsinntekter mv.	12 628	6 568	6 752
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	253	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	358	0	0
17	Refusjon lærlinger	572	0	0
61	Refusjoner fra fylkeskommuner	0	700	719
Sum kap. 3232		13 811	7 268	7 471

Inntektsrammen på post 02 er foreslått holdt på om lag samme nivå som i 1999.

Post 61 gjelder betaling fra fylkeskommuner for kjøp av opplæringsplasser ved Statens gartner- og blomsterdekoratørskole Vea.

KAP. 234 TILSKUDD TIL LÆREBEDRIFTER OG LÆRLINGER

Kapitlet omfatter tilskudd til:

- lærebedrifter, herunder opplæringsringer og opplæringskontor
- formidling av reformlærlinger
- opplæringsråd
- sekretariat for små og verneverdige fag

Kap. 234 Tilskudd til lærebedrifter og lærlinger fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	1 002	3 398	3 458
60	Tilskudd til formidling av reformlærlinger	14 991	10 000	10 000
70	Tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger	334 850	366 500	365 000
71	Tilskudd til drift av opplæringsråd	6 317	7 372	7 578
73	Tilskudd til lærlinger	9 878	16 009	0
74	Tilskudd til andre opplæringstiltak	4 161	0	0
Sum kap. 234		371 199	403 279	386 036

Post 01 Driftsutgifter

Departementet henter inn data om fagopplæringen fra fylkeskommunenes system «Linda fagopplæring». Fylkeskommunene arbeider fortsatt med å videreutvikle systemet.

Departementet har inngått en avtale med Håndverksregisteret ved De Sandvigske Samlinger om drift av Sekretariatet for små og verneverdige fag. I 1999 ble det arbeidet med å bevare og utvikle små fag og verneverdige teknikker. Sekretariatet har etablert gode samarbeidsforhold mellom de ulike aktørene som er knyttet til fag- og yrkesopplæringen.

Departementet vil fortsatt delta i prosessen med å utvikle systemet «Linda fagopplæring» for å sikre at de nasjonale interessene for data på området blir ivaretatt. Det tas sikte på å kunne overføre de årskursbevisene som ligger til grunn for fag-/svennebrev til en sentral base, som et ledd i effektiviseringen av inntaket til høgre utdanning.

Sekretariatet for små og verneverdige fag vil videreføre arbeidet med å bevare og utvikle små fag og verneverdige teknikker i tråd med Stortingets intensjoner.

Det foreslås å videreføre bevilgningen på samme nivå som i 1999. Posten dekker utgifter til innsamling, bearbeiding og publisering av statistikken og merkostnader for fylkes-

kommunene forbundet med utvikling av systemet «Linda fagopplæring». Driftstilskuddet til Sekretariatet for små og verneverdige fag dekkes over posten. Videre kan posten benyttes til å dekke andre utgifter i tilknytning til fagopplæringen.

Post 60 Tilskudd til formidling av reformlæringer

Tilskuddet skal bidra til økt innsats i det fylkeskommunale arbeidet med å formidle søkere til læreplass. En gjennomgang av rapportene fra fylkeskommunene for 1998 viser at midlene i hovedsak er brukt til å styrke bemanningen ved opplæringsadministrasjonen bl.a. for å øke effektiviteten i formidlingsarbeidet. Noe av midlene er brukt på kompetanseheving i bruk av dataverktøy. For 1999 og 2000 skal tiltakene særlig rettes inn mot formidling av søkere med stort fravær og svake karakterer.

Det foreslås at bevilgningen videreføres i 2000.

Post 70 Tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger

Målsetting

Målsetting for tilskuddsordningene over denne posten er å stimulere bedrifter til å ta inn voksne lærlinger etter forskrift til opplæringslova § 11-12 første ledd, stimulere lærebedrifter til å ta inn lærlinger med behov for særskilt tilrettelagt opplæring og lærlinger i små og verneverdige fag, stimulere lærebedriftene til å ta inn søkere med stort fravær og svake karakterer, samt å styrke den enkelte lærebedrifts muligheter for å påta seg ansvar for fagopplæringen.

Rapport for 1998-99

Tabell: Post 70 Tilskudd til bedrifter som tar inn voksne lærlinger

	(i 1000 kroner)		
Tilskudd	1996	1997	1998
Lærlingstilskudd – enkelt (inkl ekstra tilskudd)	131 500	131 800	131 400
Driftstilskudd til opplæringsringer og opplæringskontorer	4 500	8 300	9 200
Etableringstilskudd til opplæringsringer og opplæringskontorer	30 000	23 900	13 600
Tilskudd til fag- og svenneprøver	16 500	19 300	16 100
Instruktørtilskudd	33 000	31 200	18 900
Stimuleringstilskudd		175 000	110 500
Kvalitetssikringstilskudd			25 100
Tilskudd til bedrifter som tar inn elever med stort fravær og svake karakterer			10 000
Sum post 70	215 500	389 500	334 800

Utbetalingen av kvalitetssikringstilskuddet skjer etterskuddsvis to ganger i året etter tellinger 31. desember og 30. juni. Regnskaps-tallene for 1998 viser derfor bare hva som ble utbetalt i kvalitetssikringstilskudd for vårhåret 1998.

Midler til bruk i arbeidslivet for å skaffe elevene med stort fravær og svake karakterer læreplass har i hovedsak gått til å dekke utgifter forbundet med særskilt oppfølging av denne gruppen ute i bedriftene.

Høsten 1998 startet departementet en gjennomgang av tilskuddsordningene for lærebedrifter med tanke på forenkling. For nærmere omtale av endringene, se under budsjettfor-slag for 2000.

Budsjettforslag for 2000

I hovedsak berører forenklingen av tilskuddsordningene lærebedrifter som tegner kontrakt med voksne lærlinger etter forskrift om opplæringslova § 11-12 første ledd, og som har full opplæring i bedrift. Forenklingen vil ikke innebære økonomiske konsekvenser for fylkeskommunene eller staten. Finansieringsansvaret for tilskudd til lærebedrifter mellom staten og fylkeskommunene vil ikke bli endret. Forenklingen vil i liten grad innebære økonomiske omfordelinger for lærebedrifter.

Endringene består i at dagens instruktørtilskudd og fag- og svenneprøvetilskudd erstattes av ett tilskudd, kvalitetssikringstilskudd II. De ordinære tilskuddene vil være de samme som i dag, dvs. basistilskudd og enkelt tilskudd. Det innføres ett tilskudd i tillegg til ordinære tilskudd for lærlinger i små og verneverdige fag, og ett tilskudd i tillegg til ordinære tilskudd for lærlinger med behov for tilrettelagt opplæring. Det er i dag to tilskuddsordninger for hver av disse gruppene. De nye satsene for tilskuddene er tilpasset innenfor den økonomiske rammen som gjelder for dagens ordning.

Utbetalingene av kvalitetssikringstilskudd forventes, som følge av økningen i antall lærekontrakter å øke med 10 mill. kroner i 2000. Det foreslås å bevilge 10 mill. kroner til prosjektet som skal medvirke til å skaffe flere læreplasser til elever med stort fravær og svake karakterer, dvs. en reduksjon på 5 mill. kroner sammenliknet med i 1999. Bevilgningen til de øvrige tilskuddene på denne posten foreslås redusert med 6,5 mill. kroner som følge av en nedgang i antall voksne lærlinger som staten har finansieringsansvar for.

Samlet foreslås bevilgningen for 2000 redusert med 1,5 mill. kroner sammenliknet med 1999.

Post 71 Tilskudd til drift av opplæringsråd

Tilskudd til opplæringsrådene skal sikre departementet råd i faglige spørsmål om lærefag under opplæringsloven. Opplæringsrådene er klageinstans for faglig fattede vedtak i yrkesopplæringsnemndene.

Opplæringsrådene har i 1998 bistått departementet i faglige spørsmål vedrørende fagopplæring i arbeidslivet. De har også kommet med innspill i forbindelse med departementets arbeid med evalueringen av Reform 94. I tillegg bidrar opplæringsrådene kontinuerlig i departementets arbeid med læreplaner i nye og gamle lærefag.

Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som i 1999.

Post 73 Tilskudd til lærlinger

Som regel gis ikke tilskudd til lærlinger for reise til og fra lærestedet. Det finnes imidlertid unntak for voksne lærlinger som tegner kontrakt etter forskrift om opplæringslova § 11-12 første ledd, og som må reise bort for å ta deler av opplæringen.

Totalt ble det utbetalt 9,9 mill. kroner i tilskudd til dette formålet i 1998. Det var om lag 1 100 lærlinger som utløste tilskudd. Dette var om lag 100 færre enn i 1997.

Ordningen foreslås avvirket fra og med 2000.

KAP. 235 STATLIGE VIDEREGÅENDE SKOLER I LANDBRUKSFAG OG NATURBRUK (JF. KAP. 3235)

Kap. 235 Statlige videregående skoler i landbruksfag og naturbruk fordelt på poster

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 60</i>	17 760	0	0
60	Tilskudd til fylkeskommuner	11 100	0	0
72	Tilskudd til andre opplæringstiltak	137	0	0
	Sum kap. 235	28 997	0	0

Tidligere bevilgninger under dette kapitlet er overført til kap. 232, jf. St.prp. nr. 1 (1998-99). Under dette kapitlet er det derfor bare ført opp regnskapstall.

KAP. 3235 STATLIGE VIDEREGÅENDE SKOLER I LANDBRUKSFAG OG NATURBRUK (JF. KAP. 235)

Kap. 3235 Statlige videregående skoler i landbruksfag og naturbruk fordelt på poster

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
02	Salgsinntekter mv.	1 370	0	0
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	140	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	362	0	0
	Sum kap. 3235	1 872	0	0

Se omtale under kap. 235 ovenfor.

KAP. 238 KVALITETSUTVIKLING I VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

Kapitlet omfatter bl.a.:

- utvikling av nye læreplaner, revisjon av eksisterende læreplaner og videreutvikling av elev- og lærlingvurdering
- sentraltinitiert FoU-arbeid og forskning
- etterutdanning for lærere og opplæringsansvarlige i bedrift
- ledelsesutvikling
- utvikling av tilbudsstruktur
- miljø og utvikling

Kap. 238 Kvalitetsutvikling i videregående opplæring fordelt på poster

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	84 022	79 720	80 898
	Sum kap. 238	84 022	79 720	80 898

Resultatrapport*Tilbudsstruktur, læreplaner og elev- og lærlingvurdering*

Departementet har utviklet nye læreplaner for nye lærefag, og på bakgrunn av grunnskolereformen startet arbeidet med å vurdere læreplanene i felles allmenne fag. Videre vil departementet starte arbeidet med en gjennomgang av tilbudsstrukturen. Departementet har også arbeidet med å videreutvikle kvaliteten på elev- og lærlingvurderingen med vekt på fag- og svenneprøvene og videreutvikling av alternative prøveformer i skole.

Differensiering og tilrettelegging

Departementet setter i gang et treårig nasjonalt utviklingsprosjekt med målsetting å bidra til at opplæringen i større grad tilpasses den enkelte elevs behov. Prosjektet er et samarbeid mellom departementet, statens utdanningskontorer, fylkeskommunene, Kommunenes Sentralforbund og lærer- og elevorganisasjonene. Samtlige fylkeskommuner og videregående skoler skal delta i prosjektet. Fylkeskommunene har ansvar for gjennomføringen av prosjektet, i samarbeid med organisasjonene på regionalt nivå. Forskingen som lå til grunn for St.meld. nr. 32 (1998-99) viser at minoritetsspråklige elever generelt har svakere gjennomstrømmning, større frafall og dårligere tilgang til læreplasser enn øvrige elever. Det vil derfor være behov for å iverksette tiltak for å bedre opplærings situasjonen for elevgruppa.

Prosjekt «Mot studie- eller yrkeskompetanse for ungdom med funksjonshemming» er i gang i fire fylkeskommuner. Prosjektfylkene arbeider med å utvikle strategier og tiltak som kan bidra til at en større andel av ungdom med funksjonshemming fullfører videregående opplæring med studie- eller yrkeskompetanse, som elever i ordinære klasser. Det arbeides også med tiltak i forhold til disse ungdommenes valg av studieretning.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i opplæringen

Departementet har iverksatt et treårig utviklingsprosjekt – PILOT (Prosjekt: Innovasjon i Læring, Organisasjon og Teknologi) – i grunnskole og videregående opplæring knyttet til pedagogisk bruk av IKT. Etter en søkerrunde er i første omgang fire fylker/regioner valgt ut til å delta i prosjektet. Sentralt i prosjektet er for det første bruk av IKT i det pedagogiske arbeidet, særlig med tanke på å tilpasse opplæringen til den enkeltes forutsetninger. Det andre hovedområdet i prosjektet er nyskapende skoler og IKT i et distriktsperspektiv. Departementet har i samarbeid med Statens utdanningskontor i Oslo og Akershus, Eksamenssekretariatet, videreført forsøkene med bruk av IKT under eksamen.

Etterutdanning og ledelsesutvikling

Det har vært satt inn betydelige midler til etterutdanning av lærere og instruktører i gjennomføringen av Reform 94. Den opprinnelige handlingsplanen for etterutdanning i forbindelse med Reform 94 ble i hovedsak avsluttet i 1999. Det gjenstod bl.a. enkelte kurs innenfor videregående kurs I og kurs innenfor fagopplæringen som ble forskjøvet til 1999. Ifølge tilstandsrapportene har arbeidet med den fagspesifikke etterutdanningen vært tilfredsstillende. Rapporteringen viser imidlertid at oppslutningen om etterutdanning rettet mot minoritetsspråklige elever har vært forholdsvis lav. Det gjenstår fremdeles et stort

behov for etterutdanning, særlig når det gjelder pedagogisk tilrettelegging i skole og i forhold til instruktører og prøvenemdsmedlemmer.

Utdannings- og yrkesveiledning

Prosjektet «Bevisste utdanningsvalg» er videreført i fire fylker. Arbeidet med databasen YoU, nettstedet for yrkes- og utdanningsveiledning, er videreført. Metodisk veiledning for utdannings- og yrkesveiledning «Ungdom i valg» er sendt ut, og det er iverksatt tiltak for å implementere tankene og ideene i veiledningen. Erfaringene og ideene fra disse tiltakene er formidlet gjennom bl.a. landsomfattende innholdskonferanser.

Holdningsskapende arbeid

Prosjektet «Verdi- og samlivsoplæring i videregående skole» er satt i gang i fire fylkeskommuner. Hensikten med prosjektet er å gi elevene informasjon og kunnskaper om hva det innebærer å være en del av et sosialt fellesskap. En målsetting er å legge til rette for at de unge kan utvikle verdier og holdninger som gjør dem rustet til å fungere i familie- og samliv og i andre mellommenneskelige relasjoner. Skolemekling har vist seg å være et effektivt tiltak i grunnskolen, og erfaringer fra andre land viser at dette også er et godt tiltak i videregående opplæring. Arbeidet med å legge til rette for at alle fylkeskommuner kan innføre skolemekling, er satt i gang. Det er blant annet utarbeidet en plan for et treårig prosjekt for hvordan skolemekling kan implementeres i videregående opplæring.

Miljø og utvikling

Norge deltar med flere skoler i det internasjonale programmet «The Globe Program» der globale miljøparametere observeres og registreres. Departementet har utviklet et tilsvarende nasjonalt program, «Nettverk for miljølære». En rekke videregående skoler deltar i undersøkelser av energibruk og inneklima i skolen, kartlegging av biologisk mangfold i gitte områder, arealbruk etc. Nettverk for miljølære består av tre delprogrammer: Vannprogrammet, By/tettstedsprogrammet og Landprogrammet. Sentralt i Nettverk for miljølære er en elektronisk møteplass som er i kontinuerlig utvikling. Skolene legger inn data i strukturerte databaser, og det finnes eksempler på lokale utviklingsprogrammer som er knyttet til ulike temaer på den elektroniske møteplassen.

En forskningsbasert evaluering av «Strategi for miljø og utvikling i utdanningssektoren» er gjennomført. Norge deltar i 3. fase av OECD-programmet «Environment and School Initiatives».

Utdanningsforskning

Gjennom den løpende evalueringen av Reform 94, som ble avsluttet i 1998, og forskning knyttet til pågående FoU-prosjekter har departementet framskaffet et omfattende materiale om sektoren. Materialet har inngått i grunnlaget for stortingsmeldingen om videregående opplæring. Aktivitetene har også bidratt til en styrking av utdanningsforskningen i Norge.

Ressursentre

Departementet gir i 1999 tilskudd til fylkeskommunene med sikte på å initiere prosjekter for videreutvikling av videregående skoler som ressursentre for kompetanseutvikling i det lokale samfunns- og næringslivet.

Prosjekter knyttet til oppfølgingsarbeidet innenfor kriminalomsorgen

Stortinget og Regjeringen har i de seneste årene sterkt understreket behovet for å styrke oppfølgingsarbeidet etter avsluttet soning. Det er gjennomført møter og kontakt med skoler, fylkeskommuner, kriminalomsorgen og andre samarbeidende institusjoner for å få i gang treårig utviklingsarbeid der målene er å tilegne seg erfaringer som skal føre til bedre samordning, effektivisering og utnyttelse av ressursene innenfor oppfølgingsarbeidet. For opplæring innenfor kriminalomsorgen vises det til omtale under kap. 231 post 61.

Resultatmål for 2000

Tilbudsstruktur, læreplaner og elev- og lærlingvurdering

Departementet tar sikte på å:

- ha startet gjennomgangen av tilbudsstrukturen i videregående opplæring
- videreføre arbeidet med revisjon av læreplaner i aktuelle felles allmenne fag og studierefningsfag
- ha fastsatt læreplaner for nye grunnkurs i media- og kommunikasjonsfag og merkantile fag

- videreføre arbeidet med kvalitetsutvikling av elev-/lærlingvurderingen
- videreføre prosjektet «Jenter og matematikk»

Differensiering og tilrettelegging

Departementet vil:

- videreføre prosjektet «Differensiering og tilrettelegging»
- videreføre prosjektet «Mot studie- eller yrkeskompetanse for ungdom med funksjonshemming»
- stimulere fylkeskommunene til å utarbeide planer for tilrettelegging av opplæringen for minoritetsspåklige elever
- prøve ut retningslinjer for yrkesprøving av innvandreres kompetanse
- bidra til opprettelsen av et ressurscenter for utviklingen av den flerkulturelle skolen ved Høgskolen i Oslo

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i opplæringen

I løpet av år 2000 tar departementet sikte på å:

- videreføre og styrke arbeidet med IKT utdanningen. Gjennom kompetanseutvikling og forsøks- og utviklingsarbeid vil departementet bidra til å utnytte de pedagogiske og organisatoriske muligheter IKT gir for læring og utdanning. Det vises også til omtale under kapittel 249
- videreføre og utvide prosjektet PILOT
- vektlegge IKT i forbindelse med etterutdanning og kompetanseutvikling
- videreføre utprøving av bruk av IKT under eksamen

Etterutdanning og ledelsesutvikling

Departementet tar i år 2000 sikte på å:

- arbeide for at kompetanseutvikling i større grad knyttes til praksisfeltet slik at pedagogikk, fag og yrkesdidaktikk integreres
- i større grad knytte statlige etterutdanningsmidler til regionalt/lokalt utviklingsarbeid
- kartlegge behovet for og iverksette etterutdanningstiltak i forbindelse med opprettelsen av de to nye grunnkursene media- og kommunikasjonfag og merkantile fag
- initiere etterutdanningstiltak i teknisk fagskole i forbindelse med de nye læreplanene som ble tatt i bruk høsten 1999
- stimulere fylkeskommunene til å utvikle fleksible kompetanseutviklingstiltak for prøvenemndsmedlemmer og instruktører, samt å bistå fylkeskommunene i arbeidet med å integrere IKT i all kompetanseutvikling
- videreføre program for kompetanseutvikling i skoleledelse (LUIS)
- iverksette Kompetanseutviklingsprogrammet for pedagogisk-psykologisk tjeneste og skoleledere (SAMTAK) og samordne dette med LUIS, se omtale under programkategoriene 07.20, 07.30 og kap. 243

Utdannings- og yrkesveiledning

I år 2000 tar departementet sikte på å:

- følge opp og videreutvikle databasen for yrkes- og utdanningsinformasjon for ungdom, nettstedet YoU
- stimulere til økt samarbeid mellom grunnskolen og videregående opplæring
- videreføre arbeidet for et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked gjennom prosjektet «Bevisste utdanningsvalg»
- prøve ut nye modeller for organisering av rådgivningstjenesten, blant annet sette i gang forsøk med deling av rådgivningstjenesten i en sosialpedagogisk del og en utdannings- og yrkesveiledningsdel ved prosjekt «Delt rådgivningstjeneste»

Holdningsskapende arbeid

Departementet vil i år 2000 videreføre:

- prosjektet «Verdi- og samlivsoplæring i videregående skole»
- arbeidet med skolemekling

Miljø og utvikling

Departementet tar i år 2000 sikte på å:

- revidere departementets strategiplan for miljø og utvikling
- følge opp samarbeidet gjennom «Nettverk for miljølære» og det internasjonale miljø-samarbeidet gjennom OECD-programmet «Environment and School Initiatives» og det verdensomspennende miljøprogrammet «The Globe Program»

Utdanningsforskning

Departementet vil videreføre forskning på prioriterte områder som spesialundervisning, minoritetsspråklige, gjennomstrømning og fagopplæring. For omtale av forskningsprogrammet «Kompetanse, utdanning og verdiskapning» i regi av Norges forskningsråd vises det til kap. 281.

Ressursentre

Et sentralt mål er å stimulere til utvikling av fleksible opplæringstilbud som er faglig og pedagogisk tilpasset voksnes arbeids- og livssituasjon. Et virkemiddel for å styrke kompetanseutvikling som ledd i næringsutviklingen i distriktene vil være å videreutvikle ressursentervirksomheten ved videregående skoler.

Prosjekter knyttet til oppfølgingsarbeidet innenfor kriminalomsorgen

Prosjektene vil legge vekt på å:

- utvikle et tettere nettverk mellom etater og faggrupper
- gjøre forsøk med å myke opp regelverket for å unngå en for sterk grad av klientifisering
- styrke oppfølgingen av elever som har startet yrkesopplæring i fengsel, bl.a. i samarbeid med arbeidsmarkedsetaten
- styrke dataopplæringen for kvinnelige innsatte/løslatte
- øke livsmestringskompetansen gjennom sterkere satsing på praktisk-estetiske fag m.m.
- styrke kontakten med det ordinære skoleverket

Budsjettforslag for 2000

For år 2000 vil departementet arbeide med å følge opp tiltak og strategier i tråd med St.meld. nr. 32 (1998-99) og St.meld. nr. 28 (1998-99), samt Stortingets behandling av meldingene. Bevilgningen videreføres på samme nivå som i 1999.

KAP. 239 ANDRE FORMÅL I VIDEREGÅENDE OPPLÆRING (JF. KAP. 3239)

Kapitlet omfatter bl.a.:

- forberedelse og gjennomføring av eksamen i videregående opplæring
- tilskudd til studieopphold i utlandet for elever og lærere
- deltakelse i internasjonale utdanningsprogrammer
- tilskudd til Røde Kors Nordisk United World College
- Skolefilmutvalget
- tiltak mot misbruk av rusmidler m.m.

Kap. 239 Andre formål i videregående opplæring fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 229 post 01	81 262	75 269	80 031
21	Spesielle driftsutgifter	0	0	0
70	Tilskudd til internatdriften ved Krokeide yrkesskole	13 604	14 094	14 489
71	Tilskudd til studieopphold i utlandet	6 209	6 459	6 640
72	Tilskudd til internasjonale utdanningsprogrammer (LEONARDO mfl.)	25 292	27 310	26 410
73	Tilskudd til Røde Kors Nordisk United World College	17 276	17 898	18 399
75	Tilskudd	6 099	10 930	11 236
Sum kap. 239		149 742	151 960	157 205

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 229 post 01Eksamen i videregående opplæring*Resultatrapport*

Tabellen under omfatter sentralt gitte prøver. Det foreligger ikke statistikk over lokalt gitte prøver.

Tabell: Antall avlagte prøver, eksamensoppgaver og klager

	1993	1994	1996	1997	1998
Antall avlagte prøver	244 346	227 000	200 000	190 000	190 000
Antall eksamensoppgaver	661	693	590	610	677
Antall klager	7 421	7 750	7 000	6 500	8 000

Kilde: Statens utdanningskontor i Oslo og Akershus

Totalt ble det utarbeidet 677 sentralt gitte eksamensoppgaver til vår- og høsteksamen i videregående opplæring. I tillegg har det vært utarbeidet eksempeloppgaver i fag som først i 1998 har fått ny læreplan etter innføringen av Reform 94. Det er utarbeidet vurderingsveiledninger til alle eksamens- og eksempeloppgavene. Statens utdanningskontor i Oslo og Akershus har avholdt skoleringskurs for sensorer i en rekke fag.

Det har vært en utstrakt informasjonsvirksomhet i form av bl.a. veiledninger, rundskriv og informasjonsskriv for å sikre en god prøveavvikling.

Resultatmål

Eksamens- og vurderingsordninger er et viktig styringsinstrument for å sikre kvalitet og utvikling i videregående opplæring. I samråd med departementet skal statens utdanningskontor i Oslo og Akershus arbeide videre med å utvikle kvaliteten i forbindelse med elev/lærlingvurderingen. Eksamensprøvene er tilrettelagt for elever med særskilte behov.

Skolefilmutvalget

Skolefilmutvalget utarbeider blant annet oppgaver og veiledninger til filmer som kan brukes i opplæringen.

Budsjettforslag for 2000

Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som i 1999. Prøveavgiften for privatister som melder seg til eksamen, og kandidater som melder seg til fag-/svenneprøve etter opplæringslova § 3-5, foreslås videreført, se forslag til vedtak V nr. 1.

Post 70 Tilskudd til internatdriften ved Krokeide yrkesskole

Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til driften av internatet ved Krokeide yrkesskole og å opprettholde det sosialmedisinske hjelpeapparatet ved skolen. Statens utdanningskontor i Hordaland har ansvar for forvaltning av tilskuddsordningen. Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som i 1999.

Post 71 Tilskudd til studieopphold i utlandet

Ved å legge til rette for skolegang/studieopphold i utlandet er målsettingen ved tilskuddsordningen å gi elever og lærere mulighet til å få kunnskap om andre lands kultur og språk.

Fra 1988 til og med våren 1999 har 429 lærere, 5 025 elever og 452 ledsagende lærere for klasser og grupper fått tildelt midler til studieopphold i Frankrike.

Det ligger en stor utfordring i å nå fram til alle potensielle søkere med informasjon. Særlig problematisk har det vært med rekrutteringen av gutter til treårig skoletilbud i Frankrike. Mange instanser har arbeidet sammen for å spre informasjon om tilbudene. Dette har gitt resultater. Til de 22 skoleplassene i Frankrike var det ved søknadsfristens utløp i 1999 kommet inn 92 søknader (29 fra gutter og 63 fra jenter). I 1998 var det til sammenlikning 47 søknader (7 fra gutter og 40 fra jenter) ved søknadsfristens utløp. Til de 26 skoleplassene ved United World Colleges i utlandet og ti plassene ved Røde Kors Nordisk United World College i Fjaler i Sogn og Fjordane kom det samlet inn 128 søknader - 33 fra gutter og 95 fra jenter.

Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som i 1999.

Post 72 Tilskudd til internasjonale utdanningsprogrammer (LEONARDO mfl.)*Målsetting*

Bevilgningen til internasjonale utdanningsprogrammer omfatter bl.a. kontingent til norsk deltagelse i internasjonale organisasjoner. Posten kan også brukes til andre internasjonale prosjekter departementet deltar i.

I henhold til EØS-avtalen deltar Norge i alle EUs programmer på området utdanning og opplæring, herunder LEONARDO DA VINCI-programmet og aktiviteter underlagt CEDEFOP. LEONARDO DA VINCI-programmet er EUs handlingsprogram for yrkes- og profesjonsutdanning på alle nivåer (fag- og yrkesopplæring, voksenopplæring, universitets- og høyskoleutdanning og opplæring i bedrift). CEDEFOP er EUs utviklings- og informasjonssenter for yrkesopplæring. Tilskuddet skal gå til deltakelse i programmer og aktiviteter med sikte på å

- bidra til å utvikle ny kunnskap og skape større forståelse mellom mennesker fra ulike nasjoner og kulturer
- støtte opp om en internasjonal orientering i fagmiljøer som gir yrkes- og profesjonsutdanning
- stimulere til en økning i utplassering og utveksling av lærlinger, unge arbeidstakere m.fl.

Rapport for 1999

Tiltakene i LEONARDO DA VINCI-programmet er i tråd med norske interesser for å utvikle den internasjonale dimensjonen i yrkes- og profesjonsutdanning. Den norske deltagelsen i LEONARDO DA VINCI-programmet har vært god, og har stimulert til internasjonal aktivitet blant et bredt spekter av yrkesopplæringsmiljøer. Regionale myndigheter har gradvis tatt sterkere initiativ for å komme med. Potensialet for å involvere flere, særlig lærlinger og bedrifter, er fortsatt stort. Utbyttet av den norske deltagelsen i form av prosjektmidler har ligget på nivå med kontingenten.

Nåværende programperiode for LEONARDO DA VINCI utløper 31. desember 1999. Annen fase av programmet ved samme navn settes i gang 1. januar 2000 med sju års varighet, og er en videreføring og fornying av det eksisterende LEONARDO DA VINCI-programmet.

I 1998 fikk elleve prosjekter med norsk koordinator om lag 13 mill. kroner i støtte under LEONARDO DA VINCI-programmet. Norge deltar også i andre lands prosjekter. Norge mottok i tillegg om lag 4,5 mill. kroner til utplasserings- og utvekslingsprosjekter. Om lag 400 personer (unge som tar grunnleggende utdanning, unge arbeidstakere, instruktører, planleggere og administratorer) fikk dermed støtte til opphold fra to til seks måneders varighet.

Norge deltar i CEDEFOPs virksomhet på linje med EU-landene.

Budsjettforslag for 2000

Den økonomiske rammen for programmene vedtas av EUs styrende organer, og Norge har dermed ikke innflytelse på dette.

EUs budsjettforslag for 2000 innebærer en liten reduksjon i bevilgningsbehovet.

Post 73 Tilskudd til Røde Kors Nordisk United World College

Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til at Røde Kors Nordisk United World College (RKNUWC) kan gi et tilbud om International Baccalaureate eksamen. (IB eksamen). I 1998 hadde RKNUWC 200 elever fra om lag 80 land. Elevflokken fordeler seg med om lag 30 pst. fra nordiske land, 30 pst. fra utviklingsland, 20 pst. fra Øst-Europa og 20 pst. fra andre industriland. Andre nordiske land bidro i 1998 med om lag 6,7 mill. kroner til driften av skolen. Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som i 1999.

Post 75 Tilskudd

Formålet med tilskuddsordningen er å fremme ny kunnskap og nye holdninger i videregående opplæring ved å gi støtte til iverksetting av landsomfattende tiltak i regi av de offentlige og frivillige organisasjoner som på ulike måter bidrar til å nå de målene som er satt for videregående opplæring i loven, budsjettet og i læreplanverket.

I 1999 er det bl.a. gitt tilskudd til informasjonstiltak, prosjektarbeid og ulike andre opplæringstiltak som har som formål å forebygge rusgiftmisbruk. Dette tilskuddet fordeles av utdanningskontorene etter søknader fra kommuner, fylkeskommuner og videregående skoler. Videre er det bl.a. gitt tilskudd til det nordiske samarbeidet om utveksling av lærlinger. Bevilgningen foreslås videreført på samme nivå som i 1999.

Kategori 07.40 Andre tiltak i utdanningen

Kategori 07.40 omfatter:

- tilskudd til private skoler
- kompetansesentra for spesialundervisning
- Nasjonalt læremiddelsenter
- tilskudd til utvikling og produksjon av lærebøker
- IKT i utdanningen
- diverse andre tilskudd

Programkategori 07.40 Andre tiltak i utdanningen fordelt på utgiftskapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
240	Private skoler mv.	883 403	972 259	1 061 557	9,2
243	Kompetansesentra for spesialundervisning (jf. kap. 3243)	740 421	743 288	757 245	1,9
244	Nasjonalt læremiddelsenter (jf. kap. 3244)	122 885	80 091	85 596	6,9
249	Andre tiltak i utdanningen	53 695	53 094	130 229	145,3
	Sum kategori 07.40	1 800 404	1 848 732	2 034 627	10,1

Programkategori 07.40 Andre tiltak i utdanningen fordelt på inntektskapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
3243	Kompetansesentra for spesialundervisning (jf. kap. 243)	54 274	28 773	35 075	21,9
3244	Nasjonalt læremiddelsenter (jf. kap. 244)	18 288	12 665	15 229	20,2
	Sum kategori 07.40	72 562	41 438	50 304	21,4

Programkategori 07.40 Andre tiltak i utdanningen fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gruppe	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
01-29	Driftsutgifter	793 241	792 699	894 647	12,9
30-49	Nybygg, anlegg mv.	4 510	6 131	6 238	1,7
60-69	Overføring til kommunesektoren	6 045	17 000	17 000	0,0
70-89	Overføring til private	996 608	1 032 902	1 116 742	8,1
	Sum kategori 07.40	1 800 404	1 848 732	2 034 627	10,1

På grunn av budsjettkapitlenes ulike karakter finner ikke departementet at det er hensiktsmessig med en felles programkategoriinnledning under kategori 07.40.

KAP. 240 PRIVATE SKOLER MV.

Kapitlet dekker tilskudd til:

- private grunnskoler i Norge og utlandet
- private videregående skoler i Norge og utlandet

- elever ved utenlandske eller internasjonale grunnskoler og videregående skoler i Norge eller utlandet
- privatskoleorganisasjoner

Kap. 240 Private skoler mv. fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	882 988	971 829	1 061 115
75	Tilskudd til privatskoleorganisasjoner	415	430	442
Sum kap. 240		883 403	972 259	1 061 557

Post 70 Tilskudd, *overslagsbevilgning*Målsetting

Gjennom internasjonale konvensjoner har Norge akseptert retten til å etablere private skoler og til å bruke disse skolene. Denne retten må særlig ses i sammenheng med den førsteretten foreldrene har til å velge hvilket religiøst og pedagogisk grunnsyn som skal ligge til grunn for den opplæringen barna deres får. Retten til å etablere og drive privatskoler er en generell forutsetning i FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, artikkel 13.4, og i FNs barnekonvensjon, artikkel 29 paragraf 2. Norges menneskerettighetsforpliktelser innebærer ikke at staten er forpliktet til å yte tilskudd til privatskoler. Tilskuddsordningen skal likevel bidra til at det blir mulig å opprette og drive privatskoler.

Rapportering

Av tabellen nedenfor framgår det hvordan elevtall og antall skoler har endret seg fra skoleåret 1996-97.

Tabell: Fordeling av elever i tilskuddsberettigede private skoler

Til- skudds- regel		Antall skoler 1996/97	Antall skoler 1997/98	Antall skoler 1998/99	Elevtall 1996/97	Elevtall 1997/98	Elevtall 1998/99
1 og 2	Skoler for funksjonshemmede	10	10	10	316	351	384
3, 5 og 6	Andre private skoler	55	54	51	2 564	2 445	2 664
4	Videregående skoler i Norge	51	51	52	7 114	7 118	7 106
7	Grunnskoler i Norge	67	70	72	7 495	8 625	8 975
8	Grunnskoler i utlandet	20	21	21	591	690	725
9	Videregående opplæring i utlandet	3	3	3	57	71	96
Sum		206	209	209	18 137	19 300	19 950

Økningen i elevtallet i private grunnskoler fra 1996/97 til 1997/98 har blant annet sammenheng med innføringen av obligatorisk skolestart for 6-åringer. Tilskuddsregel 5 ble opphevet med virkning fra 1. januar 1999.

Skoleåret 1998-99 gikk 1,6 pst. av grunnskoleelevene i private skoler. Det har vært en svak, men jevn økning i andelen elever som går i private skoler. Skoleåret 1990-91 var andelen således 1,3 pst. Tallene viser at privat skolevirksomhet har lite omfang i Norge, og at det er god oppslutning om den offentlige skolen. Tilskuddsordningen har likevel bidratt til at grupper som ønsker et alternativ til den offentlige skolen, enten på religiøst grunnlag eller som et faglig/pedagogisk alternativ, har hatt mulighet til å velge skoler med alternative undervisningstilbud.

Oversikt over skoler som fikk tilskudd i skoleåret 1998/99 framgår av tabellene nedenfor. Godkjente skoler som ikke var i drift i skoleåret 1998/99, er ikke tatt med.

Tabell: Skoler for funksjonshemmede (tilskudsregel 1 og 2) (384 elever)

Skole	Skole
Aglo opplæringscenter	Hopen videregående skole
Helseped. Steinerskole i Bergen	Krokeide yrkesskole
Helseped. Steinerskole i Oslo	Seiersborg videregående skole
Helseped. Steinerskole på Hedemarken	Soon Sjøskole
Hop videregående skole	Øvrebø videregående skole

Tabell: Sjøaspirantskoler m.m. (tilskudsregel 3) (128 elever)

Skole	Skole
Norges Byggscole	Sørlandets Sjøaspirantskole
Rogaland Sjøaspirantskole	

Tabell: Videregående skoler med paralleller i offentlige skoler (tilskudsregel 4) (7 106 elever)

Skole	Skole
Aglo opplæringscenter	Plus skolen Fredrikstad
Bybroen videregående skole	R. Steinerskolen i Bergen
Danielsen videregående skole	R. Steinerskolen i Bærum
Drotningborg videregående skole	R. Steinerskolen i Haugesund
Framnes kristne videregående skule	R. Steinerskolen i Moss
Gjennestad Gartnerskole	R. Steinerskolen i Oslo
Handelsinstituttet	R. Steinerskolen i Stavanger
Heltberg gymnas	R. Steinerskolen i Trondheim
Holgersens videregående skole	R. Steinerskolen i Vestfold
Hurum Videregående Steinerskole	R. Steinerskolen Nesodden
Kristelig Gymnasium	R. Steinerskolen på Hedemarken
Kristen videregående skole Nordland	Skagerak International School
Kristen videregående skole Trøndelag	Sygna videregående skule
Kvitsund gymnas	Tomb Jordbruksskole
Levende Ord Videregående skole	Tryggheim vg. skole
Lukasstiftelsen videregående skole	Tyrifjord videregående skole
Lundeneset videregående skole	Uldals videregående skole
Lyngdal Jordbruksskole	Val Landbruksskole
Markedsføringsskolen i Gjøvik	Vensmoens hjelpepleierskole
Norconserv, Stavanger	Vestborg videregående skole
Nordborg videregående skole	Vinterlandbruksskolen i Oslo
Norges Toppidrettsgymnas	Vinterlandbruksskolen i Ryfylke
Norsk Fotterapeutskole	Vinterlandbruksskolen på Jæren
Oslo Private Gymnasium	Wangs handelsskole og gymnas
Oslo Sanitetsforenings hjelpepleierskole	Østfold Møbelsnekkerskole
Otto Treiders Handelsskole	Øya videregående skole

Tabell: Videregående skoler uten paralleller i offentlige skoler

Skole	Skole
-------	-------

Bibelskoler og andre religiøse skoler¹⁾ (1 209 elever)

Acta Institutt for utrustning og tjeneste	Gå ut senteret
Ansgar bibelskole	Indremisjonsselskapets bibelskole
Baptistenes bibelskole	Lagets bibel og evang. senter
Bergen Bibelskole	Levende Ord Bibelskole
Betelinstituttet i Trondheim	Lutherske bibel og menighet.
Bibelskolen Bildøy	Menighetsbibelskolen Sandefjord
Bibelskolen Fossnes	Metodistkirkens Studiesenter
Bibelskolen i Grimstad	Romerike Bibeltrening Senter
Bibelskolen Oslo kristne senter	Salemskolen

Skole	Skole
Evangelisk bibelseminar	Sentermenighetens bibelskole
Filadelfia bibelskole	Smyrna bibelinstitutt
Fjellhaug skoler	Troens bevis Sarons dal
Fjellheim bibelskole	Urtehaugen friskole
Fjelltun bibelskole	

Kunst-, medie- og musikkutdanning (806 elever)

Asker kunstscole	Mølla kunstscole
Barratt Dues musikk institutt	Norsk Lydscole
Einar Granum kunstscole	Norsk Musikkteater og Ballettakademi
Film og TV-akademiet	Oslo Tegne og Malescole
Kunstscolen i Bergen	Strykejernet malescole
Kunstscolen Rogaland	Ålesund kunstscole

Reklameutdanning (235 elever)

Designskolen	Westerdal reklamescole
Wolff dekorasjons- og reklamescole	

Andre skoler (286 elever)

Fagscolen for bok og papir	Norsk reiselivsscole
Handelsinstituttet	Norsk Yrkesdykkerscole
Musikk Instrument Akademiet	Plus skolen

1) En del av disse skolene har også andre tilbud, for eksempel musikkutdanning.

Tabell: Grunnskoler i Norge (tilskudsregel 7)

Skole	Skole
-------	-------

Skoler godkjent som faglig/pedagogisk alternativ (4 766 elever)

Bærum Montessoriskole	Rudolf Steinerscolen i Lørenskog
Drøbak Montessoriskole	Rudolf Steinerscolen i Moss
Jareteigen Montessoriskole	Rudolf Steinerscolen i Nesttun
Montessori skolen i Bergen	Rudolf Steinerscolen i Oslo
Montessoriskolen på Huseby	Rudolf Steinerscolen i Ringerike
Oslo Montessori grunnskole	Rudolf Steinerscolen i Stavanger
Rudolf Steinerscolen i Asker	Rudolf Steinerscolen i Tromsø
Rudolf Steinerscolen i Bergen	Rudolf Steinerscolen i Trondheim
Rudolf Steinerscolen i Bærum	Rudolf Steinerscolen i Vestfold
Rudolf Steinerscolen i Fredrikstad	Rudolf Steinerscolen i Ålesund
Rudolf Steinerscolen i Gjøvik/Toten	Rudolf Steinerscolen i Ås
Rudolf Steinerscolen i Haugesund	Rudolf Steinerscolen på Fosen
Rudolf Steinerscolen i Hurum	Rudolf Steinerscolen på Hedemarken
Rudolf Steinerscolen i Indre Østfold	Rudolf Steinerscolen på Nesodden
Rudolf Steinerscolen i Kristiansand	Rudolf Steinerscolen på Nordstrand
Rudolf Steinerscolen i Lillehammer	

Private grunnskoler godkjent på religiøst grunnlag (4 209 elever)

Adventkirken skole i Bergen	Ryenberget skole, Oslo
Adventkirken skole i Sauherad	Samfundets skole Dvergsnes, Kr.sand
Bjerggata skole	Samfundets skole Oftenes, Søgne
Bjørkly skole	Samfundets skole Sentrum, Kr.sand
Dalane kristne skole	Samfundets skole, Egersund
Danielsen skole	Sandnes Lutherske Grunnskole
Gamleveien skole	Skauen kristelige skole
Elihu kristne grunnskole, Levanger	St, Fransiskus skole

Skole	Skole
Elihu kristne grunnskole, Tønsberg	St, Paul skole
Engesvea skole	St, Sunniva skole
Guds Menighet	Straumen skole
Hedemarken friskole	Tyrifjord skole
Jæren kristne senter grunnskole	Østmarka skole
Kristelig Gymnasium	Bjerkely skole
Levende Ord Grunnskole	Ekrehagen skole
Liljedahl skole	Granly skole
Møre ungdomsskule	Guds Lam kirkes grunnskole
Nidelven skole	Moe skole
Nordreisa privatskole	Oslo Kristne Senters grunnskole
Vatneli skole (tidl. Pilabakken)	Varden skole
Rosendal skole	

Tabell: Grunnskoler i utlandet (tilskuddsregel 8) (725 elever)

Skole	Skole
Ecole Reine Astrid, Belgia	The Norwegian School (Madagaskar)
SHAPE International School, Belgia	Mission protestante Norvegienne (Mali) ¹⁾
Colegio Noruego, Bolivia	The Norwegian School (Nepal)
Den norske skole i Ecuador	La Escuela Noruega den Paraguay
The Norwegian School in London	Colegio Noruego (Peru)
The Norwegian School, Etiopia	Qafco Norwegian School (Qatar)
Norlangue, Frankrike	Den norske skole Costa Blanca
The Norwegian School, Japan	Den norske skole Costa del Sol
Ecole Norvegienne au Cameroun	Den norske skolen Ciudad Quesada – Rojales
The Norwegian School in Kenya	Den norske skole Gran Canaria
Norwegian Community School (Kenya)	

1) Skolen innstilte driften våren 1999.

Tabell: Videregående skoler i utlandet (tilskuddsregel 9) (96 elever)

Skole	Skole
Ecole Reine Astrid, Belgia	Den norske skole Gran Canaria
Norlangue, Frankrike	

Departementet har som mål at saksbehandlingen ved godkjenning av nye skoler ikke skal ta særlig lengre tid enn ett år hvis søknaden tilfredsstillende de fastsatte kvalitetskravene og inneholder alle nødvendige opplysninger. Saker som gjelder endring i eller utviding av eksisterende opplæringstilbud, skal i de fleste tilfeller ta kortere tid.

I perioden 1. juli 1998 til 1. juli 1999 ferdigbehandlet departementet ca. 50 søknader om godkjenning etter privatskoleloven. Gjennomsnittlig behandlingstid for godkjenning av nye skoler var ca. 13 måneder. Saker om endring i eller utviding av eksisterende tilbud hadde en gjennomsnittlig behandlingstid på i underkant av ni måneder.

Privatskolene står under tilsyn av statens utdanningskontorer. Tilsynet omfatter både faglig og økonomisk tilsyn.

De private grunnskolene skal gi en kompetanse tilsvarende den kompetansen de offentlige skolene gir. I forarbeidet til privatskoleloven er det lagt til grunn at de private skolene skal holde samme undervisningsstandard, omfang og nivå som det offentlige skoleverket. Innføringen av Reform 97 innebærer at skolene skal følge Læreplanverket for den tiårige grunnskolen (L97) med justeringer på bakgrunn av skolen religiøse/etiske grunner eller som følge av skolens faglig-pedagogiske alternativ. I de fagene der skolene ønsker å avvike fra L97, har de måttet søke om ny godkjenning. Statens utdanningskontorer har hatt ansvar for godkjenningen. De fleste skolene har fått nye godkjente læreplaner og har innført reformen på alle klassetrinn. Unntaket er steinerskolene, som er en del av en internasjonal bevegelse, og derfor trenger mer tid til bearbeiding av sin egen læreplan for disse skolene.

I forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 45 (1997-98) gjorde Stortinget vedtak om å be Regjeringen fremme lovforslag om at «opplæringen innenfor de menighetsrelaterte arbeidsfelt innen de religiøse trossamfunn legges inn under de enkelte trossamfunn, menig-

heter og organisasjoner», jamfør Innst. S. nr. 3 (1998-99). Departementet har bedt et utvalg som skal vurdere opplæring på mellomnivået, om å utrede de spørsmål vedtaket reiser. Utvalget skal ha sluttført arbeidet innen 1. mars 2000, og departementet vil deretter komme tilbake til Stortinget med denne saken.

Budsjettforslag for 2000

Departementet følger den praksis at godkjente skoler får tilskudd fra det påfølgende skoleår, så sant det er budsjettmessig dekning under tilskuddsposten. Regjeringen vil om nødvendig fremme forslag om tilleggsbevilgning i forbindelse med framleggelse av revidert nasjonalbudsjett. Følgende nye skoler er godkjent med rett til tilskudd fra høsten 1999:

Tabell: Nye skoler med rett til tilskudd fra høsten 1999

Skoler	Tilskudsregel	Maksimalt elevtall ¹⁾
Gjerdes videregående skole	4	60
Minerva videregående skole	4	135
Karisma Senter Grunnskole	7	300
Innherred kristne grunnskole	7	30
Tanabru Montessoriskole	7	90
Austertana Montessoriskole	7	30
Levende Ord Barneskole, Lindås	7	196
Regnbuen skole	7	400
Moss bibelsenter grunnskole	7	150
Oppdal kristne grunnskole	7	150
Bærum kristne skole	7	250
Guds Menighet Grunnskole, Vågan	7	50
Trondheim Kristne Grunnskole	7	250

1) Maksimalt elevtall gjelder når skolen er fullt utbygd. Det kan være satt et lavere maksimalt elevtall for oppstartåret.

Farsund kristne grunnskole er godkjent med rett til tilskudd fra høsten 2000. Elevtallsprognoser viser at andelen grunnskoleelever som går i private skoler vil bli omtrent den samme i 1999-2000 som i 1998-99. Når de nye skolene blir fullt utbygd, vil andelen elever i de private skolene kunne stige til ca. 2 pst. av det totale elevtallet.

Tilskuddene beregnes etter satser som følger nedenfor.

Skoler for funksjonshemmede (tilskudsregel 1 og 2)

Skoler for funksjonshemmede mottar 100 pst. statstilskudd etter et fastlagt tilskuddsgrunnlag. I tillegg kan skolene etter søknad få tilskudd til husleie.

Tabell: Satser for tilskudsregel 1 og 2 (kr per elev)

Satsgruppe	1999	2000
Særlig ressurskrevende elever	279 940	289 360
Noe ressurskrevende elever	173 370	179 200

Andre private skoler (tilskudsregel 3 og 6)

Private sjøaspirantskoler og Norges Byggskole (tilskudsregel 3) får dekket 85 pst. av tilskuddsgrunnlaget i henhold til godkjent budsjett. Videregående skoler uten paralleller i det offentlige skoleverket (tilskudsregel 6) får 75 pst. av følgende satser:

Tabell: Satser for tilskudsregel 6 (kr per elev)

Tilbud	1999	2000
Bibelstudium m.m.	47 790	49 400
Studietilbud utover videregående nivå	47 790	49 400
Reklameutdanning		
15 til 75 elever	52 600	54 370
Over 75 elever	47 790	49 400
Kunst-, medie- og musikkutdanning		
15 til 30 elever	65 600	67 810
Over 30 elever	52 600	54 370

Satsene for tilskudsregel 6 er knyttet til satsene for tilskudsregel 4. Under tilskudsregel 6 gjelder minimumstilskudd, slik at skoler under satsen for bibelstudium m.m. med

færre enn 20 elever får tilskudd som for 20 elever. Samme minimumstilskudd gjelder for studietilbud utover videregående nivå. Skoler med reklameutdanning og kunst,- medie- og musikkutdanning med færre enn 15 elever får tilskudd som for 15 elever. Skoler under tilskuddsregel 6 som over en periode på tre år har et gjennomsnittlig elevtall på mindre enn ti, mister statstilskuddet. Skolens godkjenning blir likevel ikke inndratt. Skolen kan derfor på nytt bli tilskuddsberettiget hvis den senere har flere enn ti elever.

Videregående skoler i Norge (tilskuddsregel 4)

Skoler med paralleller i den offentlige videregående skolen (tilskuddsregel 4) får 85 pst. av følgende satser:

Tabell: Satser for tilskuddsregel 4 (kr per elev)

Tilbud	1999	2000
Allmenne, økonomiske og administrative fag	47 790	49 400
Idrettsfag	52 600	54 370
Musikk, dans, drama	65 600	67 810
Naturbruksfag	100 610	103 990
Yrkesfaglige studieretninger	80 430	83 140
Steinerskoler	55 040	56 890

Tilskuddssatsene er fastsatt på grunnlag av en undersøkelse av kostnadene i offentlige videregående skoler. I kostnadsundersøkelsen inngår opplysninger fra fylkeskommunenes regnskaper, Videregående skoles informasjonssystem (VSI) og Sentralt Tjenestemannsregister for Skoleverket (STS). Kostnadsundersøkelsen er basert på tall fra 1997.

Grunnskoler i Norge (tilskuddsregel 7)

Tilskuddet fastsettes etter en beregningsregel som framkommer ved en statistisk beregnet sammenheng mellom kostnader og elevtall i offentlige skoler. Det settes et maksimalt tilskudd per elev lik gjennomsnittstilskuddet for 20 elever på barnetrinnet og 50 elever på ungdomstrinnet. Tilskuddsgrunlaget beregnes slik:

$$a + b \times \text{elevtall} + c \times \text{elevtall} \times \text{elevtall} + d \times \text{elevtall} \times \text{elevtall} \times \text{elevtall}$$

For 2000 gjelder følgende faktorer:

	a	b	c	d
Barnetrinnet	525 814	39 295	-24,066	0,026
Ungdomstrinnet	504 811	52 026	-56,490	0,068

Tilskuddet er 85 pst. av tilskuddsgrunlaget. Det blir gitt et tillegg på 85 pst. av kr 124 630 per klasse med flere enn 18 6-åringer. Beregningsregelen gir høyere tilskudd per elev til små skoler enn til større skoler. For eksempel blir satsen til en skole med 20 elever på barnetrinnet kr 65 110 per elev, mens satsen for en skole med 150 elever blir kr 39 780. En ungdomsskole med 50 elever får en sats på kr 59 470 per elev, mens satsen for en ungdomsskolen med 150 elever blir kr 48 450. Alle tilskudd er 85 pst. av satsen.

Faktorene er fastsatt på grunnlag av en undersøkelse av kostnadene i offentlige grunnskoler. I kostnadsundersøkelsen inngår opplysninger fra kommuneregnskapene, Grunnskolens informasjonssystem (GSI) og Sentralt Tjenestemannsregister for Skoleverket (STS). Kostnadsundersøkelsen er basert på tall fra 1997. I Innst. S. nr. 3 (1998-99) understreker kirke-, utdannings- og forskningskomiteen at fratrukk for spesialundervisning «skal reknast ut etter reelt gjennomsnittleg forbruk i offentlege skular». Departementet har endret Grunnskolens informasjonssystem, slik at dette systemet fra skoleåret 1999-2000 gir oversikt over totale ressurser, inkludert assistenttimer, til spesialundervisning etter enkeltvedtak. Når denne statistikken foreligger, vil departementet på nytt gjennomgå retningslinjene for kostnadsundersøkelsen.

Grunnskoler i utlandet (tilskuddsregel 8)

Grunnskoler i utlandet får tilskudd etter samme beregningsmåte som private grunnskoler i Norge. Norge har samarbeidsavtaler med Sverige og Finland om dekning av utgifter for barn som får opplæring i skoler i utlandet drevet av de andre landene.

Videregående opplæring i utlandet (tilskuddsregel 9)

Private videregående skoler i utlandet (tilskuddsregel 9) får 85 pst. statstilskudd etter de samme satser per elev som gjelder for tilskuddsregel 4.

Tilskudd til kompletterende undervisning og til delvis dekning av skolepenger (tilskuddsregel 10)

Norske statsborgere som er elever ved utenlandske eller internasjonale grunnskoler, kan få tilskudd til kompletterende undervisning i norsk, kunnskap om det norske samfunn og kristendomskunnskap med religions- og livssynsorientering. Samme tilskuddet kan i visse tilfeller også gis til EØS-borgere. Tilskuddssatsen i 2000 foreslås til kr 289 per time, og tilskudd gis med 85 pst. av satsen.

Norske statsborgere som er elever ved utenlandske eller internasjonale videregående skoler, og som har rett til støtte fra Statens lånekasse for utdanning, kan få tilskudd til delvis dekning av utgifter til skolepenger, jf. forslag til vedtak III nr. 11. Samme tilskudd kan i visse tilfeller også gis til EØS-borgere.

Tilskudd til undervisningsutstyr

Skoler som får tilskudd etter privatskoleloven § 26 tilskuddsregel 1, 2 og 4, kan få tilskudd til undervisningsutstyr.

Post 75 Tilskudd til privatskoleorganisasjoner

Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til at privatskoleorganisasjonene kan drive samordningsoppgaver på privatskolefeltet. Tilskudd gis til Steinerskolene i Norge, Norske Privatskolers Landsforbund, Kristne Friskolers forbund, Private handelsskolers landsforbund og Norsk Montessori Forbund.

**KAP. 243 KOMPETANSESENTRA FOR SPESIALUNDERVISNING
(JF. KAP. 3243)**

Kapitlet finansierer:

- drift av statlige spesialpedagogiske kompetansesentra og to private sentra
- drift av den statlige syns- og audiopedagogtjenesten
- opplæring og kompetansesenterfunksjoner for seks sosiale og medisinske institusjoner
- Programmet for Nord-Norge (PNN)
- forskning og utvikling
- øremerket tilskudd til kommuner og fylkeskommuner til styrking av PP-tjenesten
- nasjonalt opplæringsprogram i tegnspråk for lærere og foreldre
- diverse andre spesialpedagogiske tiltak som gjelder barn i førskolealder, grunnskole, videregående skole og voksne

Kap. 243 Kompetansesentra for spesialundervisning fordelt på poster

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter, kan nyttes under postene 21 og 60	693 481	705 606	713 852
21	Spesielle driftsutgifter	34 692	18 675	24 198
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	4 510	6 131	6 238
60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner, kan overføres	0	10 000	10 000
75	Til disposisjon for departementet	7 738	2 876	2 957
	Sum kap. 243	740 421	743 288	757 245

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Kap. 243 post 01 er økt med 0,5 mill. kroner mot en parallell økning av kap. 3243 post 11.
- Kap. 243 post 21 er økt med 5 mill. kroner mot en parallell økning av kap. 3243 post 01.

Tilskuddspostene 60 og 75 gis egne omtaler nedenfor.

Hovedmål for det statlige støttesystemet

Hovedansvaret for å gi elevene en tilpasset opplæring ligger hos kommuner og fylkeskommuner. Det statlige spesialpedagogiske støttesystemet har som overordnet mål å gi veiledning og støtte til de opplæringsansvarlige instanser lokalt, slik at kvaliteten på tilbudet for barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov ivaretas. Hovedmålene for det statlige støttesystemet er:

- å videreutvikle spesialpedagogisk kompetanse som skal komme elever med store og særskilte behov, pårørende, lærere og andre fagfolk i skoleverket til nytte
- å gi bistand på individ- og systemnivå gjennom avtalefestet samarbeid med oppdragsgivere i kommuner/fylkeskommuner, og spre kompetanse gjennom rådgivning, veiledning og andre tiltak
- å sikre skole- og miljøtilbud for tegnspråklige elever i grunnskole og videregående opplæring etter avtale med oppdragsgiver, og legge til rette for sosiale møteplasser

Resultatrapport for 1998-99

I St.meld. nr. 23 (1997-98) Om opplæring for barn, unge og voksne med særskilte behov ble det gitt en bred omtale av det spesialpedagogiske støttesystemet. Resultatrapporteringen for 1998-99 vil derfor i det vesentligste være en oppfølging av Stortingets behandling av meldingen, jf. Innst. S. nr. 228 (1997-98).

Spesialpedagogiske kompetansesentra

De til sammen 17 spesialpedagogiske kompetansesentra består av to sentra for synsvansker, seks sentra for hørselsvansker, ett senter for språk/tale/kommunikasjonsvansker, ett senter for sosiale og emosjonelle vansker (ekskl. Rogneby, som ble nedlagt 1. august 1999) og syv sentra for sammensatte lærevansker (inkl. Sandfallet under Programmet for Nord-Norge (PNN)). Senter for atferdsforskning og Senter for leseforskning ligger under Høgskolen i Stavanger (kap. 274), men inngår samtidig i kompetansesentersystemet. I samarbeid med Sosial- og helsedepartementet er de fire regionsentrene for døvblinde videreført. Videre finansieres bl.a. virksomheten ved Logopedisk senter i Sømna over dette kapitlet (driftsansvaret ble fra 1. januar 1998 overført til Nordland fylkeskommune).

Ved samtlige kompetansesentra og under PNN er det opprettet samarbeidsforum med representasjon for brukerne.

Sentrene har arbeidet med å klargjøre ansvars- og oppgavefordelingen mot andre instanser og forvaltningsnivåer, for i størst mulig grad å unngå parallellitet og gråsoner. For å sikre brukerne riktig tilbud til rett tid er det gjennomført samarbeidsavtaler med andre instanser, dels om målgrupper generelt, dels om den enkelte bruker, ved bl.a. å klargjøre forutsetninger for sentrenes bistand.

Kompetansesentrenes samarbeid med Nasjonalt læremiddelsenter om utvikling og produksjon av spesialpedagogiske læremidler omtales nærmere under kap. 244.

Skoler ved seks sosiale og medisinske institusjoner

Styret for spesialpedagogiske kompetansesentra har økonomisk og faglig ansvar for skolevirksomheten ved seks sosiale og medisinske institusjoner med landsdekkende oppgaver, mens vertskommunene har arbeidsgiveransvar (Geilomo, Berg gård, Solberg, Frambu, Voksentoppen, Sunnaas). Skolene gir undervisning under elevenes institusjonsopphold, og har spisskompetanse på sine respektive områder utviklet gjennom samarbeid med institusjonenes medisinske og tverrfaglige miljøer. Skolene driver utadrettet virksomhet mot hjemmeskolen og lokalmiljøet i varierende omfang.

Programmet for Nord-Norge

Styret for PNN har lagt vekt på kompetanseheving i PP-tjenesten og faglig nettverkssamarbeid med utgangspunkt i faglige tyngdepunkter i landsdelen med spisskompetanse, herunder Sandfallet kompetansesenter. Styrets funksjonstid er forlenget ut 1999.

Nasjonalt kompetansesystem for døvblindfødte og døvblindblitte

Ansvarsområdet til de fire kompetansesentrene for døvblindfødte ble utvidet fra 1. januar 1999, slik at de sammen med synssentrene og Eikholt senter for døvblinde utgjør grunnstrukturen i et felles kompetansesystem for hele døvblindegruppen. Det er etablert en sentralenhet med landsdekkende koordineringsansvar ved Skådalen kompetansesenter.

Særskilte tiltak innenfor hørselssektoren

Nasjonalt opplæringsprogram i tegnspråk for lærere, hovedsakelig i videregående opplæring, samt foreldreopplæring i tegnspråk, gjennomføres etter planen. Universitetet i Oslo og Høgskolen i Sør-Trøndelag har faste studietilbud i tegnspråk. Høsten 1999 gjennomføres semesteremne i tegnspråk ved Høgskolen i Agder. Utviklingsprosjekt om tegnordbok er satt i verk, og det er forsøksvirksomhet med bruk av bildetelefon i bl.a. fjerntolkning. Nordisk samarbeid på området cochlea implantat er etablert. Departementet følger opp rapport om modeller for organisering av skoletolkning.

Kompetansesystem for små grupper funksjonshemmede

I samarbeid med Sosial- og helsedepartementet er det satt i verk prosjekter for utprøving og oppbygging av kompetansesystemer for små grupper funksjonshemmede:

- Autismeprogrammet administreres gjennom Institutt for spesialpedagogikk ved Universitetet i Oslo og er lokalisert ved Torshov kompetansesenter. Programmet finansieres hovedsakelig av Sosial- og helsedepartementet, og med midler under kap. 243.
- Nasjonal kompetansenhet for ADHD, Tourettes syndrom og narkolepsi, også lokalisert til Torshov kompetansesenter, har arbeidet med kompetanseoppbygging for fagpersoner og brukere. Enheten finansieres av Sosial- og helsedepartementet og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet med om lag 50 pst. hver. Enheten vurderes overført til et medisinsk fagmiljø, men administreres av Styret for statlige spesialpedagogiske kompetansesentra inntil utredning om tilknytning er gjennomført.

Sentralt forskningsprogram 1993-98

Forskningsprogrammet «Spesialpedagogisk kunnskaps- og tiltaksutvikling» har vært administrert av Norges forskningsråd. Det har vært gitt støtte til 23 prosjekter. Sluttrapporter for de fleste av prosjektene vil foreligge i løpet av 1999. Forskningsresultatene viser til dels utfordring mellom ideal og realiteter i opplæring for elever med særskilte behov. Det er en klar utfordring å sette fokus på klasseromssituasjonen og lærerutdanningen når det gjelder tilpasset opplæring. Generelt har forskningen frambrakt mange kritiske problemstillinger som problematiserer forholdet mellom skole og hjelpeapparat. Det er behov for mer systematisk oppfølging og støtte til det pedagogiske arbeidet i barnehage og skole.

Programmets avslutningskonferanse ble avholdt i mai 1999. Erfaringer og kunnskap fra programmet vil bl.a. bli benyttet i det nye kompetanseutviklingsprogrammet for PP-tjenesten og skoleledere (SAMTAK).

Det er ellers satt i verk ett prosjekt om kunnskapsstatus når det gjelder de registrerte kjønnsforskjeller i spesialundervisningen, og ett om alvorlige atferdsproblemer i grunnskolen. Disse to prosjektene avsluttes høsten 1999.

Faglig enhet for PP-tjenesten

Faglig enhet for PP-tjenesten har bistått departementet med diverse utredninger etc. En landsomfattende undersøkelse foretatt av enheten viser at det generelt er små problemer med lang ventetid i PP-tjenesten, bortsett fra i enkelte større kommuner, herunder Oslo. Faglig enhet har deltatt i planleggingen av SAMTAK.

Internasjonalt samarbeid

Norge deltar i nettverksprosjekter omkring små grupper funksjonshemmede i regi av Nordisk Ministerråd, et prosjekt om integrering i regi av OECD og i European Agency on Special Education.

Oppfølging av Innst. S. nr. 228 og St.meld. nr. 23 (1997-98)

Oppfølgingen av meldingen ga grunnlag for større strukturelle endringer i det statlige støtte-systemet, bl.a. med nedbygging av statlige kompetansesentra og styrking av kommunal/fylkeskommunal PP-tjeneste i omtrent samme omfang. De viktigste endringene er:

- De statlige kompetansesentrene er redusert med ca. 240 årsverk fra 1. august 1999, herav nær 180 årsverk ved sentrene for sammensatte lærevansker. Hvert av disse sentrene (unntatt Søreide) har visse landsdekkende funksjoner i tillegg til de regionale oppgavene, og avgrensner ellers tilbudet til dem med de største og mest sammensatte behov.
- Innenfor atferdssektoren har Senter for atferdsforskning (SAF) blitt styrket og tillagt sentrale koordineringsoppgaver, og Lillegården er videreført med nært samarbeid med

SAF og sentrene for sammensatte lærevansker. Rogneby kompetansesenter er avviklet fra 1. august 1999.

- Etter en fornyet vurdering er synssentrene Huseby og Tambartun ikke slått sammen, men videreført som selvstendige sentra med nært faglig samarbeid.
- Innenfor språk/tale-sektoren er Bredtvet kompetansesenter redusert med 25 årsverk, og avd. Søndre Land samlokalisert med Oslo. Senter for leseforskning (SLF) ved Høgskolen i Stavanger er styrket.
- Nytt styre har avløst det tidligere styret for landsdekkende og styret for regionale kompetansesentra fra 1. januar 1999. Eget understyre for hørselssektoren er videreført.
- En omstillingsenhet er opprettet for å bistå overtallig personale ved kompetansesentrene. Enheten administrerer bl.a. en stipendordning som innebærer at overtallig personell gis stipend som alternativ til ventelønn for å gjennomføre kompetansehevingstiltak. Retningslinjer for stipendordningen har blitt utformet i nært samarbeid med aktuelle arbeidstakerorganisasjoner. Omstillingsenheten er i utgangspunktet planlagt å vare fram til 1. august 2000.
- De statlig finansierte syns- og audiopedagogene i Sør-Norge er fra 1. august 1999 knyttet faglig og administrativt til de respektive kompetansesentra for syn og hørsel, som sentrenes fylkesledd.
- Det treårige kompetanseutviklingsprogrammet for PP-tjenesten og skoleledere på grunnskolens og videregående skoles nivå (SAMTAK) skal etter planleggingsfasen i 1999 starte opp tidlig i år 2000, med særlig vekt på atferdsproblematikk, lese- og skrivevansker og sammensatte lærevansker, samt systemrettet arbeid. SAF har samordningsansvar, med bistand fra Faglig enhet for PP-tjenesten, SLF og Torshov kompetansesenter. Utdanningskontorene har opprettet fylkesvise fagteam som skal hjelpe med å planlegge og gjennomføre programmet på fylkesnivå. Det er utarbeidet en overordnet plan for gjennomføringen av programmet.
- I Sør-Norge har ca. 240 fagårsverk i kommunal/fylkeskommunal PP-tjeneste vært utlyst med tilsetning fra 1. august 1999. Søkningen har med enkelte unntak vært meget god.

Det er foretatt en konsekvensanalyse av en eventuell avvikling av PNN. En arbeidsgruppe avga en enstemmig innstilling våren 1999. Innstillingen er sendt på høring til berørte parter. Etter utløpet av høringsfristen vil departementet komme tilbake til saken i et tillegg til St.prp. nr. 1 (1999-2000). Ellers er det som oppfølging av St.meld. nr. 23 og Innst. S. nr. 228 (1997-98) under opprettelse to arbeidsgrupper, for henholdsvis

- utredning av framtidig organisering og struktur for kompetansesentrene for hørsel, sett i sammenheng med opplæringstiltak for døve og hørselshemmede i kommunal/fylkeskommunal regi
- utredning av ansvarsforhold knyttet til logopedbehandling og opplæring for personer med språk/talevansker, med hovedvekt på tilbudet for personer med afasi

Resultatmål for år 2000

Kompetansesentrenes utadrettede og systemrettede virksomhet skal videreføres, med en mer fleksibel ressursbruk og tjenestedeckning sentrene imellom og bedre geografisk og aldersmessig fordeling av tjenestetilbudet. Styret skal sørge for å oppnå en god balanse i ressursbruken mellom de enkelte sektorene i kompetansesentersystemet.

De enkelte sentrenes tilbud må spisses ytterligere mot brukere med de største og mest sammensatte behov. Arbeidet for å klargjøre og avgrense ansvars- og oppgavefordeling i forhold til andre tjenesteleverandører i og utenfor utdanningssystemet må videreføres, bl.a. i form av samarbeidsavtaler. Kompetansesentrene må i samarbeid med lokale etater og brukerorganisasjoner tilrettelegge for tiltak som gir muligheter for sosiale nettverk, kulturmedvirkning og likemannssamlinger, særlig for små grupper funksjonshemmede.

Det skal knyttes tettere bånd mellom det enkelte kompetansesenter og en høgskole/et universitet om bl.a. FoU-arbeid. Intensjonsavtaler om samarbeid skal foreligge i løpet av år 2000. FoU-arbeid skal skje i nær tilknytning til praksisfeltet.

Aktuelle sentra skal delta i gjennomføringen av SAMTAK.

Utvikling og produksjon av spesialpedagogiske læremidler ved kompetansesentrene skal skje i samarbeid med Nasjonalt læremiddelsenter, som har et overordnet koordineringsansvar på feltet, jf. kap. 244. Departementet vil fremme en lovproposisjon vedrørende rett til opplæring i punktskrift våren 2000, jf. Innst. O. nr. 70 (1997-98) og Innst. O. nr. 92 (1998-99).

Hørselshemmede tegnspråkbrukere skal fortsatt få helårstilbud i skoleavdelingene ved aktuelle sentra. For dem som ønsker det, skal det tilrettelegges for lokale undervisnings-

tilbud, med mulighet for korttidsopphold ved sentrene. Nasjonalt opplæringsprogram i tegnspråk for lærere avsluttes i år 2000. Foreldreopplæring i tegnspråk skal videreføres etter fastsatt plan. Særskilte prosjekter om utvikling av tegnordbok, utprøving av bildetelefon mv. gjennomføres. Arbeidet med pedagogisk oppfølging av barn og unge med cochlea implantat skal videreføres.

Felles nasjonalt kompetansesystem for døvblindfødte og døvblindblitte fra 1999 videreføres, i samarbeid med Sosial- og helsedepartementet. Det vises til omtale under kap. 673 i St.prp. nr. 1 (1999-2000) fra Sosial- og helsedepartementet.

Skolene ved de seks sosiale og medisinske institusjonene skal videreutvikle samarbeidet med lokalmiljøene og hjemskolen i oppfølgingen etter institusjonsoppholdet.

Statens utdanningskontorer skal følge opp det spesialpedagogiske tilbudet i fylkene, med fokus på målet om inkludering og forholdet mellom spesialundervisning etter enkeltvedtak og generell tilrettelegging og differensiering av opplæringen.

Faglig enhet for PP-tjenesten videreføres inntil videre på dagens nivå, og skal bl.a. bistå departementet med utredningsarbeid og gjennomføringen av SAMTAK. Faglig enhet skal ellers bistå utdanningskontorene i deres veiledning overfor kommuner/fylkeskommuner i utviklingen av PP-tjenesten.

Arbeidet i Sentralt brukerforum videreføres. Sentrene skal fortsatt legge til rette for brukermedvirkning i planlegging og gjennomføring av tiltak.

Autismeprogrammet og Nasjonal kompetansenhet for AD/HD, Tourettes syndrom og narkolepsi videreføres. Ved de seks kompetansesentrene med knutepunktfunksjoner knyttet til autismeprogrammet skal inntil én stilling ved hvert senter settes av til arbeidet med programmet.

Internasjonalt samarbeid videreføres.

Budsjettforslag for 2000

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under postene 21 og 60

Forslag til bevilgning skal hovedsakelig dekke lønns- og driftsutgifter ved kompetansesentrene, utgifter til PNN og kjøp av tjenester ved sosiale og medisinske institusjoner. Bevilgningsforslaget tilsvarer en videreføring av aktivitetsnivået fra 1999, men med en omfordeling av ressurser, jf. post 60. Post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3243 postene 02, 11 og 60, se forslag til vedtak II nr. 1. Bevilgningen er foreslått økt med kr 500 000 mot en parallell økning i inntektsbevilgningen.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Forslaget gjelder midler til lønn og drift knyttet til oppdrag av ulik art ved sentrene. Bevilgningen er foreslått økt med 5 mill. kroner, tilsvarende økningen på kap. 3243 post 01, som en følge av økt oppdragsvirksomhet ved kompetansesentrene. Post 21 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter fra oppdragsvirksomhet, se forslag til vedtak II nr. 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Forslaget gjelder midler til kjøp av utstyr.

Post 60 Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner, kan overføres

Forslaget til bevilgning gjelder tilskudd som overføres til aktuelle kommuner og fylkeskommuner i samsvar med fordeling av nye personalressurser til PP-tjenesten lokalt og utbetales som et fast beløp per årsverk. Rapporteringen som er knyttet til utbetaling av tilskudd, vil være todelt. Før utbetaling av tilskudd vil det bli foretatt en kvantitativ rapportering knyttet til bemanningen ved de aktuelle PP-kontorene og til eventuelle samarbeidsavtaler mellom flere kommuner og PP-kontorer om styrking av PP-tjenesten. Videre vil det bli en noe mer omfattende rapportering knyttet til de statlige utdanningskontorenes generelle tilstandsrapportering om skoleverket.

Post 75 Til disposisjon for departementet

Forslaget til bevilgning gjelder i hovedsak tilskudd til funksjonshemmedes organisasjoner/Sentralt brukerforum. Formålet er å fremme ny kunnskap og holdninger på det spesialpedagogiske området. Tilskuddets størrelse fastsettes skjønnsmessig ut fra prosjektets omfang og formål, og det redegjøres for bruken av midlene gjennom årsrapport.

**KAP. 3243 KOMPETANSESENTRA FOR SPESIALUNDERVISNING
(JF. KAP. 243)**

Kap. 3243 Kompetansesentra for spesialundervisning fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	34 291	18 529	24 048
02	Salgsinntekter mv.	6 081	5 281	5 429
11	Kursavgift ved voksenopplæring og etterutdanning	2 678	1 513	2 055
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	3 115	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	4 525	0	0
17	Refusjon lærlinger	288	0	0
60	Betaling fra kommuner og fylkeskommuner	3 296	3 450	3 543
Sum kap. 3243		54 274	28 773	35 075

Post 01 gjelder oppdrag som kompetansesentrene utfører for kommuner, fylkeskommuner og andre. Bevilgningen er foreslått økt med 5 mill. kroner mot en parallell økning i utgiftsbevilgningen, jf. kap. 243 post 21.

Post 02 gjelder salg av læremidler, salg av elevprodukter, salg fra kantine, utleie av lokaler og inntekter fra hjelpemiddeltilpasning.

Post 11 gjelder kursavgifter, salg av kursmateriell til kursene, salg fra kantine og oppholdsutgifter i forbindelse med kurs. Bevilgningen er foreslått økt med 0,5 mill. kroner mot en parallell økning i utgiftsbevilgningen, jf. kap. 243 post 01.

Post 60 gjelder betaling fra kommuner og fylkeskommuner for tjenester som ikke faller inn under post 01.

KAP. 244 NASJONALT LÆREMIDDELSENTER (JF. KAP. 3244)

Kapitlet omfatter:

- drift av Nasjonalt læremiddelsenter (NLS)
- læremiddelutvikling
- biblioteker og læremiddelsamlinger
- informasjonsvirksomhet

Kap. 244 Nasjonalt læremiddelsenter fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	34 998	33 254	37 074
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	6 507	4 500	13 000
70	Tilskudd til lærebøker mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	81 380	42 337	35 522
Sum kap. 244		122 885	80 091	85 596

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Det er foretatt en oppjustering av utgiftsbevilgningen på kap. 244 post 01 med 1,8 mill. kroner, se parallell økning av inntektsbevilgningen på kap. 3244 post 02.
- Det er foretatt en oppjustering av utgiftsbevilgningen på kap. 244 post 21 med 0,5 mill. kroner, se parallell økning av inntektsbevilgningen på kap. 3244 post 01.
- Post 01 er styrket med ca. 1,5 mill. kroner til overføring/opprettelse av stillinger, bl.a. helårsvirkning for stillinger som ble overført fra kap. 243 og opprettelse av stilling som assisterende direktør.

Nasjonalt læremiddelsenter skal være et nasjonalt kompetansesenter på læremiddel-sektoren og bidra til å sikre barnehage, grunnskole, videregående opplæring, lærerutdanning og voksenopplæring et godt tilbud av læremidler med høy faglig og didaktisk kvalitet.

NLS skal i tråd med Innst. S. nr. 214, til St.meld. nr. 28 (1998-99) Mot rikare mål, innlemmes i Nasjonalt utviklingssenter, se kategoriomtale på 07.10.

Resultatrapport for 1998-99

Særskilt tilrettelagte læremidler

Arbeidet med gjennomføring av handlingsplanen for spesialpedagogiske læremidler i grunnskole, videregående opplæring og voksenopplæring (1997-2000) er videreført. For samisk del av planen er dette gjort i samarbeid med Samisk utdanningsråd (SUR).

Med utgangspunkt i godkjente læremidler utvikles og produseres de spesialpedagogiske læremidlene ut fra prinsippet om multifunksjonalitet. I 1999 har døve, sterkt svaksynte og blinde elever og elever med lese- og skrivevansker vært prioriterte grupper i læremiddelutviklingen. For døve grunnskoleelever er det utviklet læremidler i tegnspråk, norsk, engelsk, drama og rytmikk for 1., 2., 5., og 8. klasse. Læremidler i de samme fagene for 4., 6., og 9. klasse er påbegynt. Det er utarbeidet en plan for utvikling og produksjon av læremidler for døve elever i videregående opplæring. Arbeidet med å utvikle en tegnordbok i form av en elektronisk database, i samarbeid med bl.a. styret for de spesialpedagogiske kompetansesentra er satt i gang. Videre er et eget innholdsområde for tegnspråkbrukere på Skolenettet under etablering. For punktskriftbrukere er det produsert pedagogisk tilrettelagte læremidler i ønsket målform.

Det er utarbeidet en samordnet informasjons- og veiledningsstrategi for spesialpedagogiske læremidler for SUR, kompetansesentrene og NLS, der bl.a. en nyutviklet søkbar læremiddeldatabase er gjort tilgjengelig på Skolenettet i 1999.

Den spesialpedagogiske innholdstjenesten på Skolenettet er videreutviklet og omfatter også det informasjonssystemet som er etablert i regi av «European Agency for Development for Special Needs Education». Det er utviklet et eget innholdsområde på Skolenettet – ppNETT – med særlig oppmerksomhet på PP-tjenestens behov.

NLS har deltatt i gjennomføringen av det treårige kompetanseutviklingsprogrammet for PPT og skoleledere (SAMTAK), med et særlig ansvar for områdene informasjon, Internett-baserte tjenester og materiell, jf. kap. 243.

Det nordiske samarbeidet på det spesialpedagogiske området omfatter nå bl.a. et felles svensk-norsk prosjekt vedrørende systematisering og dokumentasjon av kunnskap om utvikling av særskilt tilrettelagte læremidler.

NLS har etablert en behovs- og brukerstyrt modell for produksjon og utlån av lydbøker til elever med lese- og skrivevansker på grunnskolen område. Det er produsert 278 lydboktitler. For skoleåret 1998-99 ble det mottatt ca. 18 500 lydbokbestillinger, mens totalt utlån var på ca. 17 000, slik at etterspørselen ikke ble dekket fullt ut. Det er også etablert en utlånsmodell av lydbøker til elever på grunnkurs i videregående opplæring, og de fleste boktitler er her tilgjengelige som lydbøker.

Det har kommet reaksjoner på kostnadene som er knyttet til utlånsordningen for lydbøker. Ordningen er i henhold til forskrift fra Kulturdepartementet om opphavsrett for åndsverk og er knyttet til enkeltelevenes dokumenterte behov.

Innsatsen med å skaffe til veie læremidler for elever fra språklige minoriteter er videreført i 1998. Det er gitt støtte til prosjekter i norsk som andrespråk, morsmålsundervisning, fagundervisning, ordbøker og metodikk.

Det er gitt støtte til utvikling og produksjon av læremidler for voksne på begge målformer på grunnskolen område innenfor eksamensrettet undervisning og spesialundervisning.

Godkjenning av lærebøker

I løpet av skoleåret 1998-99 ble det godkjent 122 lærebøker for grunnskolen, 158 lærebøker for videregående opplæring og 11 lærebøker for teknisk fagskole. Av de lærebøkene som ble godkjent i 1998, ble det stilt krav om fagdidaktiske endringer i 35,9 pst. av bøkene i videregående opplæring og 65 pst. i grunnskolen.

I samarbeid med Høgskolen i Vestfold, Den norske Forleggerforeningen og Faglitterær forfatter- og oversetterforening er det satt i gang et prosjekt om valg, vurdering og kvalitetsutvikling av læremidler i grunnskole og i videregående opplæring. Godkjenningsordningen for lærebøker vil bli vurdert i løpet av prosjektperioden.

Informasjonsteknologi

Under Handlingsplanen for IT i norsk utdanning (1996-99) har NLS hatt oppgaver knyttet til områder som Skolenettet, elektroniske læremidler, samt veiledning og forhandling av rammeavtaler med utstyrsleverandører. For rapportering om aktivitetene i 1998-99 vises det til kap. 249.

Miljø og utvikling

NLS har bidratt til å videreutvikle og drive Nettverk for miljølære (NML), bl.a. gjennom tre programmer. Vannprogrammet er ferdigstilt ved at det er utviklet elektronisk og papirbasert støttemateriell innenfor temaene biologisk mangfold, kulturminner og kulturlandskap, ressurser og forbruk, planlegging og arealbruk. By- og tettstedsprogrammet og Landprogrammet ferdigstilles henholdsvis i 2000 og i 2001. Det er inngått kontrakter med kompetansemiljøer som bidrar til drift og utviklingsoppgaver. Rutiner for tilbakemelding er fastlagt, og resultatet fra skolenes arbeid er gjort tilgjengelig for andre interesserte på Internett. Som del av NML utvikles et system for at skolene kan drive energi- og inneklimateovervåking.

NLS har administrert ordningen med en miljøpris for landets beste miljøundervisningsprosjekt knyttet til vann.

Resultatmål for 2000*Særskilt tilrettelagte midler*

I 2000 videreføres den flerårige handlingsplanen for spesialpedagogiske læremidler med særlig vekt på å utvikle læremidler for døve elever, sterkt svaksynte og blinde elever og elever med lese- og skrivevansker, både i grunnskole og videregående opplæring. Plan for utvikling av læremidler for døve elever i videregående opplæring settes i verk. Lydbøker og læremidler i punktskrift lovfestes våren 2000.

Arbeidet med utvikling og gjennomføring av samordnet årsplan for læremiddelarbeidet i NLS, ved kompetansesentrene og i Sametinget videreføres. NLS skal ha et overordnet koordineringsansvar på det spesialpedagogiske feltet. Samarbeidslinjene mellom NLS og Sametinget vil bli vurdert nærmere i 2000, se kap. 206.

Arbeidet med å utvikle læremidler for alle grupper med spesielle behov videreføres på grunnskolenivå og innenfor videregående opplæring.

Arbeidet med utvikling av en tegnordbok i form av en elektronisk database videreføres.

NLS viderefører arbeidet med å skaffe til veie læremidler for språklige minoriteter, herunder innkjøp og distribusjon av læremidler til morsmålsundervisningen og læremidler for voksne ut fra ny opplæringsplan for norskopplæring.

I år 2000 utløper nåværende handlingsplan for spesialpedagogiske læremidler. Vi ber NLS starte arbeidet med en oppfølgende plan for perioden 2001-2004. Særskilt plan for punktskriftproduksjon og plan for utvikling av læremidler for døve elever i videregående opplæring inkluderes i hovedplanen, jf. opplæringslovens §§ 2-6 og 3-9 og Innst. O. nr. 92 (1998-99). Planen legges fram for departementet for vurdering og godkjenning. I denne planen vil søkelyset særlig være rettet mot behov i videregående opplæring som følger av ny forskrift i opplæringsloven.

Den spesialpedagogiske innholdstjenesten på Skolenettet, pptNETT, læremiddeldatabasen og innholdsområde for tegnspråkbrukere er under videreutvikling. NLS deltar i European Agency for Development for Special Needs Education, og deltakelsen i det nordiske samarbeidet innenfor spesialpedagogikk fortsetter. I tillegg må NLS bistå i videre planlegging og gjennomføring av SAMTAK.

Godkjenning av lærebøker

NLS skal sørge for at godkjenningsordningen ivaretas i henhold til forskrift, slik at nye lærebøker kan foreligge til rett tid i forhold til behovene i videregående opplæring, teknisk fagskole og framdriften i Reform 97.

Ved godkjenning av lærebøker er det krav at tekst, illustrasjoner og eksempler gjenspeiler det flerkulturelle Norge, og at bøkene ikke inneholder krenkende beskrivelser eller misvisende eksempler som bidrar til fremmedfiendtlighet. NLS skal sørge for at disse kravene ivaretas i lærebøker.

Prosjektet mellom Den norske Forleggerforening, Den faglitterære Forfatterforening, NLS og Høgskolen i Vestfold om valg og vurdering av lærebøker og andre læremidler videreføres.

Støtte til utvikling av lærebøker og utgivelse av basisutgaver, parallellutgaver og felles-utgaver

NLS skal med utgangspunkt i læreplanverket for grunnskolen (L97/L97 Samisk) sørge for utvikling av lærebøker i tilvalgsfag og læremidler for språklige minoriteter samt lærebøker på og i finsk, jf. også kap. 221 post 64.

NLS skal ta initiativ til utvikling og utprøving av ulike elektroniske hjelpemidler og herunder bidra til utvikling av elektroniske læremidler og støttemateriell der det er dokumentert et særlig behov, jf. kap. 249.

Lærebøker for synshemmede og døve elever både i grunnskolen og videregående opplæring skal utvikles og settes i produksjon.

De fag og områder innenfor videregående opplæring som fortsatt ikke har lærebokdekning, skal få det innen skolestart høsten 2000.

Arbeidet med lærebokprosjektene i teknisk fagskole videreføres i 2000.

NLS skal også sørge for at det utvikles læremidler for voksne, herunder læremidler basert på L97 og L97 Samisk og veiledningen for grunnskoleopplæring for voksne.

Informasjonsteknologi

Revidert nasjonal plan for IKT i utdanningen vil foreligge fra år 2000. NLS skal bidra til å realisere den nasjonale planen og legge til rette for at grunn- og videregående skoler kan realisere læreplanenes mål, jf. kap. 249.

Miljø og utvikling

NLS skal bidra til å realisere «Handlingsplan for nettverk for miljølære 1998–2001». Det legges særlig vekt på at:

- veiledningsmaterieell er tilgjengelig
- databaser er operative
- at skoler får støtte og tilbakemelding på innsendte resultater
- skoler gis anledning til å delta i lokalt Agenda 21-arbeid
- skolens læringsarbeid skal bidra til bedret folkehelse

Budsjettforslag for 2000**Post 01 Driftsutgifter**

Forslaget skal dekke NLS' driftsutgifter, bl.a. utgifter til godkjenning av lærebøker. Bevilgningen er økt med 1,8 mill. kroner mot tilsvarende inntektsøkning, jf. kap. 3244 post 02. Bevilgningen under post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter på kap. 3244 post 02, se forslag til vedtak II, nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan nyttes under post 70

Posten er økt med 8 mill. kroner overført fra post 70. Når det gjelder utvikling, produksjon og distribusjon av lydbøker, står NLS som arbeidsgiver for en del av disse aktivitetene. Post 70 blir dermed en ren tilskuddspost. Posten er også økt med 0,5 mill. kroner mot tilsvarende merinntekter. Posten kan overskrides mot merinntekter på kap. 3244 post 01, se forslag til vedtak II, nr. 2.

Post 70 Tilskudd til lærebøker mv., kan overføres, kan nyttes under post 21

Tilskuddsordningene skal samlet sett bidra til å gi alle elever tilgang til godkjente lærebøker etter læreplanene og sikre utvikling og produksjon av læremidler for små fagområder/elevgrupper det ikke er markedsgrunnlag til å utvikle dette for.

Dekningsgraden når det gjelder lærebøker er god for videregående kurs I, med full eller delvis dekning på 92 av de 105 kursene. Det mangler ennå lærebøker på noen av de smale opplæringsområdene. Innenfor videregående kurs II er det full eller delvis dekning på 30 av de 38 skoleløpene. Alle de åtte nasjonale valgfag har nå lærebokdekning. Det er gitt støtte til lærebokprosjekter i alle felles linjefag, linjer og fordypningsområder i teknisk fagskole.

Det er overført 8 mill. kroner fra post 70 til post 21. Bevilgningen på post 70 skal også dekke samisk del av handlingsplanen og disponeres i nært samarbeid med Sametinget. Tilsgagnsfullmakten på 20 mill. kroner, som NLS har hatt i 1999, videreføres på samme nivå i 2000, jf. forslag til vedtak III nr. 8.

KAP. 3244 NASJONALT LÆREMIDDELSENTER (JF. KAP. 244)**Kap. 3244 Nasjonalt læremiddelsenter fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	6 482	4 500	5 000
02	Salgsinntekter mv.	11 601	8 165	10 229
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	81	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	107	0	0
17	Refusjon lærlinger	17	0	0
Sum kap. 3244		18 288	12 665	15 229

Post 01 gjelder inntekter fra oppdragsvirksomhet ved NLS. Posten er foreslått økt med 0,5 mill. kroner på grunn av vekst i oppdragsvirksomheten, jf. kap. 244 post 21.

Post 02 er foreslått økt med 1,8 mill. kroner, jf. kap. 244 post 01.

KAP. 249 ANDRE TILTAK I UTDANNINGEN

Kapitlet omfatter:

- IKT i utdanningen
- tilskudd til Nordland kunst- og filmskole
- fotokopiering
- særskilte tilskudd til toppidrettsgymnas

Kap. 249 Andre tiltak i utdanningen fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 60 og 70</i>	23 563	30 664	106 523
60	Tilskudd til IKT-tiltak, <i>kan nyttes under post 21</i>	4 407	5 000	5 000
61	Tilskudd til Nordland kunst- og filmskole	1 638	2 000	2 000
70	Tilskudd til IKT-tiltak, <i>kan nyttes under post 21</i>	2 037	2 655	2 729
71	Tilskudd til fotokopiering	22 050	3 275	3 367
75	Særskilt tilskudd til toppidrettsgymnas	0	9 500	10 610
Sum kap. 249		53 695	53 094	130 229

Av den ekstra satsingen på skolen bevilges 75 mill. kroner under kap. 249 post 21.

Tilskuddspostene 61, 71 og 75 gis egne omtaler nedenfor.

Resultatrapport for 1998-99

Departementet la i august 1995 fram «IT i norsk utdanning. Plan for 1996-99», som er en oppfølging av St.meld. nr. 24 (1993-94) Om IT i utdanningen. IT-planen er et veiledende dokument for hele utdanningssektoren. Planen har blitt fulgt opp med årsplaner for 1996, 1997, 1998 og 1999. Tiltak knyttet til IKT i utdanningen omtales i denne proposisjonen også under hovedinnledning og under programkategoriene 07.20, 07.30, 07.50 og 07.60.

Arbeidet med gjennomføringen av gjeldende IT-plan har vært knyttet til statens utdanningskontorer, Nasjonalt læremiddelsenter (NLS), Forsknings- og kompetansenettverk for IT i utdanningen (ITU) og andre aktører.

Utdanningskontorene har hatt ansvar for informasjon og veiledning overfor kommuner og fylkeskommuner. Kontorene har også koordinert og gitt tilskudd til en rekke lokale utviklingsprosjekter, hvorav de fleste knytter seg til kompetanseutvikling og bruk av IKT i

opplæringen. Seks utdanningskontorer deltar i et større nasjonalt utviklingsprosjekt over tre år med navnet PILOT (Prosjekt: Innovasjon i Læring, Organisasjon og Teknologi). Hensikten med prosjektet er å få mer systematisk erfaring og kunnskap om hvordan IKT kan utnyttes pedagogisk og organisatorisk. Prosjektet har en klar distriktsprofil og omfatter både grunnskolen og videregående opplæring.

Tilstandsrapportene fra utdanningskontorene for skoleåret 1998-99 viser at det generelt har vært en positiv utvikling i grunnskolen og videregående opplæring. En stor del av kommunene og de fleste fylkeskommuner har utarbeidet planer for IKT. I grunnskolen blir det rapportert om store variasjoner i investeringer i utstyr og tilgang til Internett. I videregående opplæring er utstyrssituasjonen relativt god. Omtrent alle videregående skoler har tilgang til Internett, og mange har lokalnett.

Både i grunnskolen og i videregående opplæring har lærernes grunnleggende IKT-kompetanse økt. Det er likevel fortsatt stort behov for kompetanseutvikling, særlig i pedagogisk bruk av IKT. Både i grunnskolen og videregående opplæring understrekes behovet for bedre å integrere IKT i opplæringen i tråd med læreplanverkets intensjoner.

Det elektroniske nettet – Skolenettet – som NLS er ansvarlig for, er videreutviklet. I de syv første månedene i 1999 er det 315 000 registrerte brukere – en økning på nesten 80 pst. i forhold til tilsvarende periode i 1998. Veiledningssenteret ved NLS tilbyr kurs og veiledning for lærere om bruk av IKT i undervisningen. I første halvår 1999 har det vært full utnyttelse av tilgjengelig kapasitet. Veiledningssenteret har også en Internettjeneste (VSN) med IKT-relatert innhold som stadig flere benytter. I regi av NLS arbeides det i samarbeid med norske og nordiske aktører videre med utvikling og tilrettelegging av IKT for grupper med særskilte behov. NLS har en rekke rammeavtaler med næringslivet som sikrer skolene reduserte priser på maskin- og programvare, og de gir støtte til utvikling og utprøving av elektroniske læremidler.

Gjennom ITU er det satt i gang om lag ti større forskningsprosjekter. I tillegg er det i regi av ITU opprettet et nasjonalt forum for hovedfagsstudenter. I tillegg deltar ITU i utviklingsprosjekter i skolene. Jenter og IKT har vært et sentralt område under handlingsplanen. Blant annet har det vært gitt tilbud om etter- og videreutdanning i IKT for kvinnelige lærere og studenter ved Høgskolen i Oslo. Spørreundersøkelser blant deltakerne viser at tilbudene har vært vellykket. Det er utviklet et inspirasjonshefte om jenters bruk av IKT for lærere i grunnskolen. I fireårsperioden har det også vært avviklet tre D@mer og D@ta - konferanser rettet mot kvinnelige lærere.

Støtten til Datakortet, som er en sertifiseringsordning for IT-kunnskaper og ferdigheter, er videreført. Interessen for tilbudet har vært stor. Om lag 30 000 testbevis er solgt siden 1997.

Studieforbundene, de frittstående fjernundervisningsinstitusjonene og folkehøgskolene rapporterer om økt interesse for grunnleggende IKT-opplæring. I studieforbundene er opplæring i bruk av data det området som har størst vekst med til sammen 32 000 deltakere i ulike datarelaterte emner i 1998.

Når det gjelder internasjonalt samarbeid, deltar departementet og NLS i flere prosjekter. Særlig aktuelt er arbeidet med utviklingen av det nordiske og det europeiske skolenettet. NLS har også ansvar for den norske delen av Netd@ys, et EU-prosjekt som skal stimulere til bruk av Internett i læringsarbeidet.

Departementet deltar også i arbeidet med The Second Information Technology in Education Study (SITES) i regi av International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). Første del av prosjektet er gjennomført – en kartlegging av IKT-situasjonen og elevers og læreres faktiske bruk av IKT. Resultater fra kartleggingen vil bli publisert høsten 1999.

Det nordiske samarbeidet om IKT i utdanningen har vært fulgt opp gjennom deltaking i Nordisk Ministerråds IT-policygruppe og IDUN2 (Informationsteknologi och Data-pedagogik i UNdervisningen).

For å imøtekomme samfunnets økende behov for kandidater med IKT-kompetanse på høgre nivå er det satset sterkt på å øke utdanningskapasiteten innenfor IKT ved universiteter og høyskoler, se programkategori 07.60. Det er etablert et nytt fagopplæringstilbud i videregående opplæring, IKT-driftsfag, som er startet opp høsten 1999, jf. St.meld. nr. 32 (1998-99).

Departementet og NLS har i 1999 også arbeidet med etablering av ordninger for overføring av brukt, men ikke utrangert, IKT-utstyr fra næringsliv til skolene.

Arbeidet med å revidere gjeldende nasjonal IKT-plan er satt i gang. Ny plan vil foreligge i løpet av høsten 1999. Departementet har også tatt initiativ til en evaluering av gjeldende plan.

Resultatmål for 2000

Regjeringens ekstra satsing på skolen er rettet inn mot en betydelig styrking av arbeidet med IKT i utdanningen, se hovedinnledningen. Arbeidet med IKT vil bli videreført under den nye planen for IKT i utdanning (2000-2003). Innsatsen skal baseres på langsiktige og systematiske tiltak knyttet til noen strategisk valgte områder. Fokus skal særlig rettes mot skole- og studiehverdagen og elevenes og studentenes læring. Tiltakene skal bidra til å møte kravene til kompetanse i et informasjons-, kommunikasjons- og kunnskapsbasert samfunn og utnytte de pedagogiske og organisatoriske muligheter IKT gir for læring og utdanning. Planen vil gjelde for hele utdanningssektoren, men i første omgang satses det særskilt på å utvikle ungdomstrinnet. Arbeidet vil bygge videre på det arbeidet som er gjort under handlingsplanen for perioden 1996-99.

For å møte de utfordringene vi står overfor, vil innsatsen i fireårsperioden særlig det rettet mot:

- IKT og lærernes kompetanseutvikling
- Læring med IKT
- IKT og fagene
- Forsknings-, forsøks- og utviklingsarbeid
- Nettilgang og støttefunksjoner
- Strukturelle og organisatoriske forhold

IKT og lærernes kompetanseutvikling

Lærernes kompetanse, trygghet og motivasjon er en forutsetning for integrering av IKT i fagene og for aktiv bruk av IKT i undervisning og læring. Departementet vil derfor bidra til en styrking av lærernes grunn-, etter- og videreutdanning på områdene

- bruk av IKT som et pedagogisk hjelpemiddel i undervisning og læring
- integrering av IKT og IKT-relatert innhold i de ulike fagene

I tilknytning til lærenes grunnutdanning vil arbeidet med å integrere IKT i fagplaner og i undervisnings- og veiledningspraksis ved den enkelte lærerutdanningsinstitusjon bli videreført og styrket. Videre vil departementet gjennom forsøks- og utviklingsarbeid stimulere til utvikling av pedagogisk og fagdidaktisk kunnskap knyttet til IKT og læring. De nasjonale kompetanse- og utviklingsmiljøer og knutepunktinstitusjonene i lærerutdanningen og nettverket av fagmiljøer for etter- og videreutdanning i tilknytning til Reform 97 vil være sentrale i gjennomføringen av tiltakene. Departementet vil også stimulere til at studentene i arbeidet med studiet og i praksisperiodene benytter IKT aktivt. I tillegg til å gi grunnutdanningen vil lærerutdanningsinstitusjonene ha en viktig rolle i å legge til rette for etter- og videreutdanning i IKT. Som en del av satsingen mot lærerutdanningsinstitusjonene vil det bli vurdert å utvikle og prøve ut egne etter- og videreutdanningsopplegg rettet inn mot lærernes kompetanseutvikling i IKT. I tillegg vil departementet vurdere om det er behov for tiltak slik at den totale innsatsen som er rettet inn mot lærernes kompetanseutvikling i IKT, blir bedre koordinert og målrettet.

Når det gjelder den ekstra satsingen på lærenes etterutdanning i IKT, vil departementet bygge videre på det arbeidet som er satt i gang under reformene i grunnskolen og i videregående opplæring. Hovedtyngden av etterutdanningen vil i første omgang bli rettet mot lærerne på ungdomstrinnet. Det vil også i tilknytning til videregående opplæring og Kompetansereformen bli gitt støtte til etterutdanning både på IKT-området og på prioriterte fagområder der IKT inngår, se programkategoriene 07.30 og 07.50.

Tiltak i lærerutdanningen foreslås styrket med 30 mill. kroner under kap. 281, og er nærmere omtalt der. Det foreslås en ekstra satsing på 45 mill. kroner under kap. 228 til etterutdanning av lærere innenfor IKT. Satsingen er nærmere omtalt der.

Læring med IKT

Departementet vil bidra til:

- utvikling og utprøving av elektroniske læremidler og utdanningstilbud over Internett
- videreutvikling av Skolenettet og andre virtuelle møteplasser og læringsarenaer

Formålet er å legge til rette for bruk av IKT i læring, samarbeid og kompetanseutvikling gjennom å styrke tilbudet av IKT-baserte læremidler og læringsmiljøer. Departementet vil i tillegg til å videreføre og skalere opp arbeid som er i gang, f.eks. i regi av NLS, vurdere tiltak som kan bidra til å gjøre tilbudene lettere tilgjengelig. Forholdene vil bl.a. bli lagt til rette for utvikling av nasjonale ordninger når det gjelder digitalt bibliotek, jf. kap. 281. For å stimulere utvikling av framtidsrettede læremidler/læringsmiljøer vil departementet vurdere ulike forsknings- og utprøvingstiltak basert på samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner, forsknings- og utviklingsmiljøer, databransjen og programvareprodusenter. Tilbud å bli

utviklet både for jenter og gutter, kvinner og menn og for barn, ungdom og voksne med særskilte behov. For å styrke skolenes og lærernes arbeid med å ta i bruk IKT i undervisning og læring vil det også bli vurdert å utvikle et støtte- og veiledningsapparat.

IKT og fagene

Dagens samfunn baseres i økende grad på informasjon, samhandling og kunnskap, der informasjons- og kommunikasjonsteknologi er et viktig verktøy. Dette stiller nye krav til utdanning og læring, og til innhold, arbeids- og vurderingsformer i utdanningssystemet. På bakgrunn av den økende bruken av IKT i samfunnet ser departementet det som viktig at en retter søkelyset mot fagene og innholdet i opplæringen på alle nivåer i utdanningssystemet slik at opplæringen er godt tilpasset de endringer som skjer i samfunnet. Fra høsten 2000 vil det blant annet bli opprettet to ny grunnkurs: merkantile fag og media- og kommunikasjonsfag, i videregående opplæring. Videre vil forsøk knyttet til IKT og eksamen bli videreført, jf. programkategori 07.30. I forbindelse med revisjoner av lære- og rammeplaner vil departementet legge vekt på å vurdere nye kompetansebehov knyttet til IKT.

Departementet ser det også som viktig å bidra til å dekke det økende behovet for spisskompetanse i IKT som samfunn og arbeidsliv etterspør, se programkategoriene 07.30 og 07.60.

Departementet vil komme nærmere tilbake med tiltak på dette området i forbindelse med den nye nasjonale planen for IKT i utdanningen (2000-2003).

Forskning, forsøk og utviklingsarbeid

Departementet vil på dette området:

- bidra til at det utvikles erfaring og kunnskap om ulike sider ved IKT i utdanningen gjennom systematisk forskning og utviklingsarbeid
- bidra til at lærere, skoleledere og øvrig personale får anledning til å utvikle kompetanse gjennom deltakelse i lokalt forsøks- og utviklingsarbeid
- legge til rette for en mer koordinert og helhetlig satsing på forskning, forsøk og utviklingsarbeid på nasjonalt plan
- bidra og stimulere til kunnskaps- og erfaringsspredning

Det treårige prosjektet PILOT, som omfatter både grunnskole og videregående opplæring, vil bli utvidet for ytterligere å øke kunnskapen om de pedagogiske og organisatoriske mulighetene IKT gir. Videre vil det bli vurdert ulike tiltak for å stimulere og styrke det lokale utviklingsarbeidet som kan bidra til at lærere får konkrete erfaringer med bruk av IKT i egen praksis. Forsknings- og kompetansenettverket for IT i utdanning (ITU) vil bli videreført og styrket. Det vil også bli vurdert å opprette et nasjonalt doktorgradsprogram knyttet til IKT i utdanningen. Tiltak under ny nasjonal IKT-plan vil på nevnte områder bli koordinert med øvrig virksomhet i utdanningssektoren. Det er fortsatt behov for at IKT og jenter skal være et sentralt satsingsområde under den nye planen.

Arbeidet med å utvikle IKT-basert fjernundervisning i samisk språk på hjemstedsskolene for sørsamiske elever vil bli videreført, jf. omtale under kategori 07.20.

Nettilgang og støttefunksjoner

Departementet vil legge til rette for:

- at skoler og læresteder i utdanningssystemet gis bedre tilgang til Internett, og at de settes i stand til å utnytte stabile og sikre driftsløsninger i undervisning og læring
- at skolene fortsatt sikres tilgang til rimelig programvare
- utprøving av nettbaserte løsninger for utdanning og læring

Tilgang til Internett er en forutsetning for en rasjonell utnyttelse av IKT i klasserom, spesialrom, arbeidsrom og bibliotek. Utprøving av nye løsninger for tilgang og etablering av tekniske støtteordninger vil bli vurdert slik at alle elever, studenter og lærere sikres tidsmessig tilgang til Internett-linjer med tilfredsstillende kapasitet, jf. kap. 281.

Det vil bli arbeidet videre med utprøving av Internett-anvendelser i utdanningen. Her vil utvikling av tilfredsstillende båndbredde med en hensiktsmessig pris- og kostnadsstruktur stå sentralt.

Departementet vil legge til rette for videre arbeid med videreutvikling av høyhastighets- og forskningsnett og utnyttelse av de muligheter som ligger i Internett 2-utviklingen.

Arbeidet med å sikre skolene rimelig tilgang til programvare og utstyr vil bli videreført.

Strukturelle og organisatoriske forhold

Departementet vil bidra til rasjonell og effektiv utnyttelse av IKT i utdanning og læring ved at strukturelle og organisatoriske forhold legges til rette.

I den sammenheng har arbeids- og ansvarsdeling betydning. Grunnlaget for dette ble lagt i St.meld. nr. 24 (1993-94) Om IT i utdanningen.

Det er stort behov for utvikling av samarbeids- og partnerskapsordninger mellom utdanningssektoren, næringsliv og forvaltning. Departementet vil arbeide videre med dette.

Internasjonalt samarbeid vil også under ny plan bli videreutviklet, blant annet i samarbeid gjennom Nordisk Ministerråds IT-policy-gruppe, europeisk skolenett, samarbeid om internasjonale studier gjennom OECD og IEA (for eksempel Second International Technology in Education Study – SITES).

Budsjettforslag for 2000

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under postene 60 og 70

Bevilgningen er økt med 75 mill. kroner i forhold til 1999 som følge av Regjeringens ekstra satsing på IKT i skolen.

Post 60 Tilskudd til IKT-tiltak, kan nyttes under post 21

Målsetting

Formålet med tilskuddsordningen er å stimulere grunnskoler og videregående opplæring til å delta i utviklingsarbeid knyttet til bruk av IKT i opplæringen, for på den måten å bygge opp ny erfaring og kunnskap som grunnlag for videreutvikling og endring av opplæringen.

Tildelingskriterier

Tilskudd kan gis til IKT-prosjekter i grunnskoler og videregående opplæring som er fremmet via kommunen eller fylkeskommunen. Tilskudd gis som en prosentandel av budsjett. Det forutsettes at kommuner og fylkeskommuner finansierer utgifter til utstyr og infrastruktur. De statlige utdanningskontorene forvalter ordningen og gir tilskudd på bakgrunn av søknad.

Oppfølging og kontroll

Prosjektene rapporterer til statens utdanningskontorer, som på dette grunnlag skal gi en omtale av prosjektene i sine årsrapporter til departementet. Egne rapporteringsordninger kan være aktuelt.

Rapport for 1998-99

I 1998 ble det gitt støtte til ca. 220 prosjekter fra både kap. 249 og kap. 238. Midlene har gått til videreføring og oppstart av nye skoleprosjekter. En samlet gjennomgang av prosjektrapporter våren 1998 viser at det også er behov for større og mer systematiske forsøk.

Budsjettforslag for 2000

Posten er foreslått videreført på omtrent samme nivå som i 1999.

Post 70 Tilskudd til IKT-tiltak, kan nyttes under post 21

Tilskuddsordningen skal stimulere private institusjoner og andre miljøer til å utvikle tilbud, produkter og tjenester som kan bidra til å fremme bruk av IKT i opplæringen. Ordningen skal bl.a. åpne for partnerskapsordninger og samarbeid mellom private og offentlige aktører. Tilskudd gis etter søknad.

I 1998 ble det gitt tilskudd til bl.a.:

- utvikling og utprøving av elektroniske møteplasser
- internasjonale samarbeidsprosjekter
- Datakortet
- tilrettelegging av examen philosophicum for funksjonshemmede, se programkategori 07.50

Posten er foreslått videreført på omtrent samme nivå som i 1999.

Post 61 Tilskudd til Nordland kunst- og filmskole

Formålet med tilskuddsordningen er å medvirke til at det gis et tilbud om kunst- og film-utdanning i Nord-Norge. Nordland kunst- og filmskole er toårig, og er det eneste tilbudet i sitt slag i Nord-Norge. Skolen får tilskudd for inntil 24 elever per årskull. Tilskuddet beregnes etter de reglene som gjelder for private skoler med kunst-, medie- og musikkutdanning, som får tilskudd etter privatskoleloven § 26 tilskuddsregel nr. 6. Skolen hadde 44 helårselever per 1. april 1999, fordelt på tre linjer: billedkunst, kunsthåndverk og film.

Post 71 Tilskudd til fotokopiering

Tilskuddsordningen har som formål å redusere kopieringsutgifter som statlige og private skoler har.

Det er inngått ny avtale for 1999 med Kopinor om bruk og vederlag for fotokopiering og liknende av opphavsrettslig materiale. Tilskuddsordningen er under vurdering.

Budsjettforslaget for år 2000 er videreført på samme nivå som for 1999.

Post 75 Særskilt tilskudd til toppidrettsgymnas

Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til at tilskuddsmottakerne kan gi toppidretts-tilbud utover læreplanene for studieretning for idrettsfag.

Ordningen gjelder skoler som er godkjent etter privatskoleloven, og som dessuten har særskilt godkjenning for å drive toppidrettstilbud. Det gis tilskudd for maksimalt 810 elever til sammen ved de skolene som får tilskudd. Det fastsatte maksimale elevtallet som kan utløse toppidrettstilskudd, er ikke til hinder for at skolene kan få tilskudd for et høyere elevtall over kap. 240 post 70, etter den ordinære satsen for idrettsfag.

Skolene står under tilsyn av statens utdanningskontorer. Rapportering av tilskuddsberettiget elevtall følger de retningslinjer som er fastsatt for tilskudd etter privatskoleloven.

Tilskuddsordningen er ny i 1999. Våren 1999 har Norges Toppidrettsgymnas og Wang Toppidrett fått tilskudd for henholdsvis 478 og 180 elever. I forslaget for 2000 tas det hensyn til at Norges Toppidrettsgymnas avdeling Kongsvinger starter opp høsten 1999. Tilskuddssatsen er kr 13 870 per elev i 2000.

Programkategori 07.50 Voksenopplæring

Programkategori 07.50 omfatter bl.a.:

- tilskudd til opplæring i norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere
- tilskudd til grunnskoleopplæring for innvandrere i alderen 16-20 år
- tilskudd til studiearbeid i regi av studieforbundene
- tilskudd til opplæring for særlige målgrupper (personer med ulike opplæringshindringer)
- tilskudd til fjernundervisning i regi av de frittstående fjernundervisningsinstitusjonene
- tilskudd til kurs i folkehøgskolen
- tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner og -institusjoner
- drift av Norsk Fjernundervisning (NFU), Statens ressurs- og voksenopplæringscenter (SRV) og Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt (NVI)
- midler til forskning og utviklingsarbeid
- kompetanseutviklingsprogrammer

Programkategori 07.50 Voksenopplæring fordelt på utgiftskapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
250	Statens ressurs- og voksenopplæringscenter og opplæring for voksne innvandrere (jf. kap. 3250)	392 923	445 719	0	-100,0
251	Voksenopplæring i studieforbundene	191 476	209 507	0	-100,0
252	Fjernundervisning (jf. kap. 3252)	38 447	38 796	0	-100,0
253	Folkehøgskoler	327 051	356 313	371 303	4,2
254	Tilskudd til voksenopplæring (jf. kap. 3254)	0	0	615 825	—
255	Forskning, utvikling og diverse tilskudd (jf. kap. 3255)	32 344	44 301	0	-100,0
256	Statlige voksenopplæringsinstitusjoner (jf. kap. 3256)	0	0	65 635	—
258	Forskning og utviklingsarbeid i voksenopplæringen	0	0	89 035	—
259	Kompetanseutviklingsprogrammer	0	0	50 000	—
	Sum kategori 07.50	982 241	1 094 636	1 191 798	8,9

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Tilskudd til voksenopplæring er foreslått samlet på ett kapittel (kap. 254).
- Driftsutgifter til statlige voksenopplæringsinstitusjoner er foreslått samlet på ett kapittel (kap. 256).
- Alle midler til FoU er foreslått samlet på ett kapittel (kap. 258).
- Det foreslås å opprette et nytt kapittel for kompetanseutviklingsprogrammer (kap. 259).

Endringene er nærmere beskrevet under det enkelte kapittel.

Programkategori 07.50 Voksenopplæring fordelt på inntektskapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
3250	Statens ressurs- og voksenopplærings-senter og opplæring for voksne innvandrere (jf. kap. 250)	21 895	44 726	0	-100,0
3252	Fjernundervisning (jf. kap. 252)	1 634	723	0	-100,0
3254	Tilskudd til voksenopplæring (jf. kap. 254)	0	0	28 568	—
3255	Forskning, utvikling og diverse tilskudd (jf. kap. 255)	2 403	2 573	0	-100,0
3256	Statlige voksenopplæringsinstitusjoner (jf. kap. 256)	0	0	19 744	—
Sum kategori 07.50		25 932	48 022	48 312	0,6

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Tilskudd til voksenopplæring er foreslått samlet på ett kapittel (kap. 3254).
- All drift av statlige voksenopplæringsinstitusjoner er foreslått samlet på ett kapittel (kap. 3256).

Endringene er nærmere beskrevet under det enkelte kapittel.

Voksenopplæring

Voksenopplæring omfatter bl.a.:

- formell utdanning på grunnskolens eller videregående opplærings nivå i voksen alder eller fortsettelse/fordypning av tidligere utdanning på videregående opplærings- eller på høgre utdannings nivå
- utdanning og opplæring uten paralleller i det offentlige utdanningssystemet
- utdanning og opplæring i arbeidslivet

Kommuner og fylkeskommuner har lovfestet ansvar for voksenopplæring på henholdsvis grunnskolens og videregående opplærings nivå. Opplæring på disse nivåene foregår også i stor grad i regi av studieforbund, fjernundervisningsinstitusjoner, private opplæringsinstitusjoner og i arbeidslivet.

En stor del av utdanningsvirksomheten som drives ved våre høgre utdanningsinstitusjoner kan kalles voksenopplæring. Om lag en fjerdedel av de registrerte studentene er over 30 år. En del av disse har i en periode vært yrkesaktive og er nå tilbake i utdanning.

Voksenopplæring som blir arrangert av frivillige organisasjoner og institusjoner, er i stor grad basert på folkeopplysningens ideologi og pedagogiske metode. Både studieforbund og fjernundervisningsinstitusjoner gir en rekke utdanningstilbud på høgre nivå, og det er hvert år en stor andel voksne som benytter seg av disse som et alternativ til de offentlige institusjonenes tilbud innenfor høgre utdanning.

Arbeidslivet er en viktig aktør i utdanningsmarkedet. Svært mye av den utdanningen som tilbys og gjennomføres skjer i arbeidslivet, men omfanget er vanskelig å kvantifisere.

De viktigste statlige virkemidlene innenfor voksenopplæringen er:

- offentlig finansierte tilbud innenfor det ordinære utdanningssystemet
- studiefinansiering i Statens lånekasse for utdanning som også gjelder for voksne
- generelle tilskudd til studieforbund, fjernundervisningsinstitusjoner og folkehøgskoler
- spesielle tilskudd til særlige målgrupper
- tilskudd til forskning og utviklingsarbeid
- statlige institusjoner innenfor voksenopplæringen
- arbeidsmarkedstiltak

Mye av den voksenopplæringen som foregår, dekkes verken direkte eller indirekte over statsbudsjettet. Bevilgningsmessig dekker budsjettkategori 07.50 en viktig del av voksenopplæringen. Voksenopplæring dekkes også innenfor følgende budsjettkategorier:

- programkategori 07.10 Administrasjon

- programkategori 07.20 Grunnskolen
- programkategori 07.30 Videregående opplæring
- programkategori 07.40 Andre tiltak i utdanningen
- programkategori 07.60 Høgre utdanning
- programkategori 07.80 Statens lånekasse for utdanning
- programområde 19 Arbeidsmarkedet i Arbeids- og administrasjonsdepartementets budsjettproposisjon

Kommunale og fylkeskommunale tilbud dekkes gjennom midler som kommunene og fylkeskommunene selv disponerer.

Budsjettforslag for 2000 – prioriteringer

Regjeringen foreslår å videreføre arbeidet med Kompetansereformen på grunnlag av Stortingets behandling av St.meld. nr. 42 (1997-98) Kompetansereformen, jf. Innst. S. nr. 78 (1998-99). En konkretisering av reformens ulike virkemidler vil bli gjort i en nasjonal handlingsplan for Kompetansereformen.

I forbindelse med gjennomføringen av Kompetansereformen foreslår Regjeringen å bevilge 180 mill. kroner til følgende tiltak:

- 90 mill. kroner til å dekke bevilgningsbehov knyttet til regelendringer i Statens lånekasse for utdanning bl.a. for å tilrettelegge finansieringssystemet for voksne studenter, se omtale under kategori 07.80 Utdanningsfinansiering.
- 10 mill. kroner til økning av statstilskuddet til kurs som fører fram til eksamen på videregående opplærings nivå eller fagprøve, og som arrangeres av studieforbund og frittstående fjernundervisningsinstitusjoner.
- 10 mill. kroner til videreutvikling av et system for dokumentasjon av realkompetanse.
- 10 mill. kroner til kartlegging og igangsetting av forsøk med grunnskoleopplæring for voksne.
- 10 mill. kroner til utvikling av undervisningsmodeller i videregående opplæring tilpasset voksnes behov.
- 50 mill. kroner til kompetanseutviklende samarbeidsprosjekter mellom aktører i markedet for etter- og videreutdanning.

Kompetanse for et arbeidsliv i omstilling og endring er en viktig del av Kompetansereformen. Ny kompetanse er vesentlig for å sikre konkurranseevne og øke verdiskapingen. Samtidig legger Regjeringen vekt på at et bredt kunnskaps- og kompetansebegrep må ligge til grunn for gjennomføringen av Kompetansereformen. En viktig dimensjon ved all kompetanseutvikling er å gi det enkelte menneske mulighet til å utvikle sitt eget potensial og selvbilde. Dette gjelder både i forhold til å utvikle personlig livskvalitet og i forhold til å fungere optimalt i ulike situasjoner, som for eksempel på arbeidsplassen, i familien og i demokratisk samfunnsarbeid.

For å oppnå dette er det vesentlig at reformen bygger på samhandling og engasjement fra mange aktører. Både arbeidsgivere, arbeidstakere, utdanningstilbydere, frivillige organisasjoner og det offentlige må bidra aktivt. Samarbeid og nettverksbygging på nye arenaer vil stå sentralt for at reformens målsetninger skal kunne realiseres.

Når det gjelder de midler til forskning og utviklingstiltak som departementet disponerer under programkategori 07.50, vil prosjekter som støtter opp under satsingsområdene i Kompetansereformen, bli prioritert. Dette gjelder bl.a. tilrettelegging og motivering for grunnskoleopplæring for voksne, dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse og fleksibilitet i bruk av læringsarenaer og metoder.

Kompetansereformen er også omtalt i hovedinnledningen.

Mål for politikken i sektoren

Hele utdanningssystemet, fra grunnskolen til institusjonene innenfor høgre utdanning, vil sammen med studieforbund, fjernundervisningsinstitusjoner, folkehøgskoler mfl. være sentrale aktører med hensyn til å utvikle læringsarenaer og systemer for livslang læring. Arbeidslivet spiller også en svært viktig rolle i dette arbeidet.

Mål for politikken i sektoren er:

- å videreutvikle voksenopplæringsfeltet gjennom Kompetansereformen
- å gi voksne muligheter til å heve sitt kompetansenivå ved:
 - å tilby tilrettelagt og fleksibel voksenopplæring på alle nivåer gjennom det offentlige utdanningssystemet
 - å tilby tilrettelagt opplæring for særskilte målgrupper
 - å gi brede og fleksible tilbud gjennom studieforbund og fjernundervisningsinstitusjoner
 - tilby utdanning gjennom folkehøgskoler
- å fornye og forbedre voksenopplæringen gjennom forskning og utviklingsarbeid

Framstillingen nedenfor vil først gi en oversikt over tiltak som foreslås gjennomført i forbindelse med oppfølgingen av Innst. S. nr. 78 (1998-99) og St.meld. nr. 42 (1997-98) Kompetansereformen. Videre gis det en oversikt over voksenopplæringstilbud og over tiltak som foreslås gjennomført på de ulike nivåene i utdanningssektoren.

Politikken i sektoren skal bidra til å videreutvikle voksenopplæringsfeltet gjennom Kompetansereformen

Tilstandsvurdering

Stortinget behandlet våren 1999 Kompetansereformen på grunnlag av Innst. S. nr. 78 (1998-99) og St.meld. nr. 42 (1997-98).

Kompetansereformen har som en målsetting å øke den enkelte voksnes mulighet for opplæring og kompetanseheving. Et av formålene med reformen er å utvikle strategier for å gi voksne med relativt lav grunnutdanning muligheter til å utvikle sin kompetanse. Et annet formål er å styrke brukerorienteringen, tilgangen, fleksibiliteten, bredden og omfanget i voksenopplæringen.

Arbeidslivets, samfunnets og individets behov for kompetanse er basis for Kompetansereformen. Den skal omfatte voksne i og utenfor arbeidsmarkedet og ha et bredt og langsiktig perspektiv. Grupper utenfor arbeidslivet har generelt lavere utdanning enn resten av befolkningen. Et av målene i Kompetansereformen er å sette i verk generelle tiltak som vil gjøre utdanning mer tilgjengelig også for disse gruppene.

Dokumentasjon av realkompetanse

I forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 42 (1997-98) ba Stortinget Regjeringen om å opprette et system som gir voksne rett til å dokumentere sin realkompetanse uten å måtte gå veien om tradisjonelle prøveordninger. Arbeidet med dokumentasjon av realkompetanse inn mot videregående opplæring er organisert som et prosjekt over tre år. Planene for prosjektet er utviklet i samarbeid med partene i arbeidslivet, representanter for det offentlige utdanningssystemet og andre som tilbyr utdanning. Det er opprettet en gjennomføringsenhet ved Statens utdanningskontor i Oppland og en faglig utviklingsenhet ved Statens ressurs- og voksenopplæringscenter (SRV).

I Rundskriv F-120-98 har departementet bedt fylkeskommunene om å ta inn voksne til eksamensrettet videregående opplæring på grunnlag av realkompetanse.

I oktober 1998 ba departementet det utvalget som skal utrede høgre utdanning etter år 2000, Mjøs-utvalget, om å vurdere hvordan realkompetanse kan defineres og dokumenteres jevn god med allmenn studiekompetanse ved opptak til universiteter og høgskoler. Mjøs-utvalgets utredning, NOU 1999: 17 Realkompetanse i høgre utdanning, ble levert våren 1999, se omtale nedenfor.

Utvalsarbeid

Regjeringen oppnevnte våren 1999 et utvalg som skulle forberede inntektsoppgjøret, jf. NOU 1999: 14 Forberedelse av inntektsoppgjøret 1999. Partene i arbeidslivet var represen-

tert i utvalget. Utvalgets mandat gikk bl.a. ut på å vurdere innpassing av etter- og videreutdanning i forbindelse med inntektsoppgjøret.

Et partssammensatt utvalg leverte høsten 1998 en utredning om utdanningspermisjon, NOU 1998: 20. På grunnlag av denne utredningen og hørings svarene la Regjeringen våren 1999 fram en lovproposisjon om utdanningspermisjon, Ot.prp. nr. 68 (1998-99).

Regjeringen la våren 1999 fram Ot.prp. nr. 82 (1998-99) Om lov om teknisk fagskole. Det er videre satt ned et offentlig utvalg som skal vurdere opplæring på mellomnivået, dvs. opplæring som ikke går inn under opplæringsloven, universitets- og høyskoleloven eller privathøyskoleloven. Utvalget skal foreslå plassering og lovtilknytning for de tilbudene det er behov for, og skal ha sluttført sitt arbeid våren 2000.

Et offentlig utvalg som vurderte studiefinansiering i lys av Kompetansereformen, avga sin innstilling høsten 1998. Enkelte forslag fra utvalgets innstilling blir fremmet under programkategori 07.80 Utdanningsfinansiering. Andre av utvalgets problemstillinger er ført videre til Aamodt-utvalget, som har i oppdrag å foreta en fullstendig gjennomgang av Lånekassens regelverk bl.a. med vekt på behovet for forenkling i støttesystemet samtidig som utdanningspolitiske målsettinger skal ivaretas, se omtale under kategori 07.80 Utdanningsfinansiering.

Forum for kompetanseutvikling

Forum for kompetanseutvikling ble oppnevnt i statsråd våren 1999. Forumet er et ledd i arbeidet med å realisere Kompetansereformen, og skal være en arena der politiske myndigheter, partene i arbeidslivet og utdanningstilbydere drøfter faglige og politiske spørsmål som er knyttet til reformen. Forumet skal normalt møtes to ganger i året, og hadde sitt første møte 29. juni 1999.

Det er etablert et sekretariat for forumet og Kompetansereformen. Videre er det etablert en kontaktgruppe for sekretariatet med representanter for bl.a. de samme parter som deltar i forumet.

Strategier og tiltak

Dokumentasjon av realkompetanse

For år 2000 foreslås det å sette av ytterligere 10 mill. kroner til videreføring og styrking av prosjektet «Dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse inn mot videregående opplæring». Prosjektet vil bli fulgt opp og videreutviklet bl.a. med fokus på dokumentasjonsordninger, yrkesprøver for innvandrere og på ordninger for opptak til og tilrettelegging av opplæringen.

Handlingsplan for Kompetansereformen

I St.meld. nr. 42 (1997-98) varslet departementet at det ville bli utarbeidet en handlingsplan for Kompetansereformen etter at Stortinget hadde behandlet de overordnede prinsippene for reformen. Handlingsplanen vil være resultatet av et bredt samarbeid, bl.a. i Forum for kompetanseutvikling.

I Innst. S. nr. 78 (1998-99) ba flertallet i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen Regjeringen om å sette av midler til motivasjons- og informasjonstiltak i forbindelse med Kompetansereformen. Slike tiltak vil inngå som en del av handlingsplanen for Kompetansereformen.

Kompetanseutviklingsprogrammer

I statsministerens brev til partene i arbeidslivet i forbindelse med inntektsoppgjøret i 1999 ble det signalisert at Regjeringen vil bevilge 400 mill. kroner til kompetanseutviklingsprogrammer over en periode på 2-3 år. Den første bevilgningen blir foreslått i dette budsjettet, se omtale under kap. 259 Kompetanseutviklingsprogrammer.

I programmene vil det bl.a. bli lagt vekt på økt integrering av informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i opplæringen, som også i framtiden i stor grad må skje på arbeidsplassene. Kommuner, enkeltvirksomheter, nettverk av virksomheter, bransjeorganisasjoner, tariffparter osv. vil kunne ta initiativ til utviklingsprosjekter. Det legges også opp til at prosjekter som gir tilbud om grunnskoleopplæring og videregående opplæring, «Ny sjanse», kan gjennomføres på denne måten.

Politikken i sektoren skal bidra til å gi voksne muligheter til å heve sitt kompetansenivå gjennom tilbud om tilrettelagt og fleksibel voksenopplæring på alle nivåer gjennom det offentlige utdanningssystemet

Tilstandsvurdering

Grunnskoleopplæring for voksne

Omfanget av eksamensrettet grunnskoleopplæring for voksne viser en økning fra skoleåret 1997-98 til 1998-99 fra om lag 1 500 til i underkant av 1 900 elever. Kommunene mener at behovet stort sett er dekket, mens utdanningskontorene antar at flere ville melde seg dersom det forelå relevante tilbud.

Det er utarbeidet «Veiledning tilpasset L97 og L97S Grunnskoleopplæring for voksne», som skal ligge til grunn for undervisningen fra skoleåret 1999-2000. Den primære målgruppen for veiledningen er pedagogene som skal lede læringsarbeidet for de voksne grunnskoleelevene.

Videregående opplæring for voksne

Det er store forskjeller på fylkeskommunene når det gjelder opplæringstilbudet til de voksne. En del fylkeskommuner arbeider med å utforme tilbud som er særlig tilpasset voksnes livssituasjon, f.eks. komprimerte kurs, kurs som bygger på vurdering av søkerens realkompetanse, bruk av fjernundervisning og samarbeid med studieforbund. Moduloppbygd undervisning blir lite brukt i videregående opplæring for voksne.

Høgre utdanning

Voksenopplæringstilbud på universitets- og høgskolenivå tilbys av flere aktører. En stor del av etter- og videreutdanningsaktiviteten foregår ved universiteter og statlige høyskoler. I tillegg tilbys etter- og videreutdanning ved private høyskoler. De statlige utdanningsinstitusjonene har rapportert et omfang på om lag 94 000 deltakere innenfor etter- og videreutdanningsvirksomheten i 1998.

I tillegg tilbyr både studieforbundene og de frittstående fjernundervisningsinstitusjonene utdanning på universitets- og høgskolenivå. Disse tilbudene er faglig godkjent av universiteter eller statlige høyskoler.

I NOU 1999: 17 Realkompetanse i høgre utdanning har Mjøs-utvalget foreslått at voksne som søker opptak til høgre utdanning, kan gis foreløpig studiekompetanse på grunnlag av yrkeskompetanse alene eller kombinert med utdanning. Forslaget innebærer også at det skal kunne gis avkorting av et studieløp på grunnlag av realkompetanse.

Strategier og tiltak

Grunnskoleopplæring for voksne

Departementet har satt i gang arbeidet med å følge opp Stortingets vedtak om å lovfeste retten til grunnskoleopplæring for voksne. Det tas sikte på å legge fram en odelstingsproposisjon om individuell rett til grunnskoleopplæring våren 2000.

Det er viktig å sette i gang informasjons- og motiveringstiltak bl.a. for å finne fram til dem med størst opplæringsbehov. Departementet tar sikte på å sette i verk forsøksvirksomhet i en del kommuner for å kartlegge omfanget og prøve ut opplæringsformer som er tilpasset de personer/grupper som vil benytte retten til grunnskoleopplæring for voksne. Et av målene med forsøkene vil være å få bedre bakgrunn for å vurdere hvor mange som vil starte grunnskoleopplæring når retten treer i kraft.

Videregående opplæring for voksne

Departementet har satt i verk et treårig prosjekt med sikte på å opprette et system for dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse inn mot videregående opplæring, se omtalen av dokumentasjon av realkompetanse ovenfor.

Departementet vil også videreutvikle de privatistordningene som allerede finnes innenfor fagopplæringen og ellers i den videregående opplæringen. Videre vil det bli foretatt en gjennomgang både av modulinndelingen i læreplanene og av det regelverket og de dokumentasjonsordningene som er knyttet til bruken av moduler i videregående opplæring.

Det foreslås å bevilge midler til utvikling av undervisningsmodeller som er tilpasset voksnes livssituasjon, se omtale under kap. 258.

Regjeringen foreslår å innføre en rett for voksne som ønsker å ta videregående opplæring og som ikke har fullført slik opplæring tidligere. En rett for voksne må tilpasses voksnes behov for tilrettelegging, se omtale under kategori 07.30 Videregående opplæring.

Høgre utdanning

For oppfølging av NOU 1999: 17 Realkompetanse i høgre utdanning vises det til omtale under kategori 07.60 Høgre utdanning.

Politikken i sektoren skal bidra til å gi voksne muligheter til å heve sitt kompetansenivå gjennom tilrettelagt opplæring for særskilte målgrupper

Tilstandsvurdering

Funksjonshemmede

Funksjonshemmedes utdanningsnivå har blitt bedre, men fremdeles er utdanningsnivået innenfor denne gruppen lavere enn i resten av befolkningen. Funksjonshemmede kvinner har gjennomgående lavere utdanning enn funksjonshemmede menn.

Tilrettelegging av informasjons- og kommunikasjonsteknologi for mennesker med funksjonshemming vil være viktig både i forhold til utdanning og arbeidsliv. I 1999 ble det gitt støtte til tiltak som gir voksne funksjonshemmede bedre tilgang til etter- og videreutdanning gjennom kombinerte fjernundervisningstilbud knyttet til examen philosophicum.

Spesialundervisning

Voksne som på grunn av sykdom eller skade har behov for opplæring, eller voksne som tidligere har fått et mangelfullt grunnskoetilbud, har etter sakkyndig vurdering rett til spesialundervisning. Kommunene har ansvaret for å gi slik opplæring. Antallet voksne som får spesialundervisning, er stabilt.

Tabell: Spesialundervisning for voksne

	Kvinner	Menn	Totalt
1997-98:			
T.o.m. 20 år	130	150	280
21 år og over	3 108	3 748	6 856
1998-99:			
T.o.m. 20 år	105	95	200
21 år og over	3 881	3 324	7 205

Kilde: GSI

Innvandrere

Utdanningsnivået i innvandrerbefolkningen varierer med fødeland og er gjennomgående lavere enn i befolkningen som helhet. Kvinnene har lavere utdanningsnivå enn mennene. Departementet har satt i gang en kartlegging av opplæringsbehovet hos innvandrerkvinner. Med bakgrunn i kartleggingen tas det sikte på å foreslå opplæringstiltak på ulike nivå. Kartleggingen gjennomføres først i Oslo, deretter i landet for øvrig.

I 1998 deltok i underkant av 1 800 innvandrere i eksamensrettet grunnskoleopplæring for voksne. I forhold til 1997 var dette en økning på om lag 1 100 deltakere, noe som særlig skyldes særtilskuddet til eksamensrettet grunnskoleopplæring for innvandrere i alderen 16–20 år.

Norsk med samfunnskunnskap ble fra 1998 lagt om fra en timebasert til en nivåbasert opplæringsmodell, noe som innebærer økt timetall for den enkelte. Deltakerne blir værende lenger i opplæring, og omfanget har derfor økt i forhold til tidligere år.

Det har funnet sted en forbedring av prøveresultatene i løpet av 1998. Resultatene viser at de som har lavest utdanning og som kommer fra språkgrupper fjernt fra den norske, har særlige problemer med å lære norsk.

Strategier og tiltak

Funksjonshemmede

Erfaringene med Regjeringens handlingsplaner for funksjonshemmede har vist at den største utfordringen er å få til samarbeid på tvers av sektorer og faglige grenser. Det er derfor nødvendig å styrke tverrfaglig samarbeid i planlegging og gjennomføring av tiltak.

Det er nødvendig å legge til rette for fysisk tilgjengelighet til studiestedet, tilgang til kommunikasjon med lærer og til studielitteratur.

Brukermedvirkning er et viktig prinsipp i planlegging og tilrettelegging for funksjonshemmede. Aktørene har behov for økt skolering i hvordan offentlig sektor og samfunnsliv fungerer, og skolering i å representere brukergrupper med ulike typer funksjonshemninger. I 1999 ble det gitt tilskudd til et prosjekt som tar sikte på å styrke kompetansen blant både tilbydere og brukere av tjenester gjennom kursopplæring. Prosjektet videreføres i år 2000.

I år 2000 vil det også bli utarbeidet informasjon knyttet til ny opplæringslov. Spørsmålet om voksne funksjonshemmedes rettigheter i et menneskerettslig perspektiv vil bli utredet.

Spesialundervisning

Voksne med språk- og talevansker etter sykdom eller skade har rett til fornyet opplæring. Som et ledd i oppfølgingen av St.meld. nr. 23 (1997-98) Om opplæring for barn, unge og voksne med særskilte behov vil det bli opprettet en arbeidsgruppe mellom Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Sosial- og helsedepartementet for å avklare problemer knyttet til ansvarsfordelingen mellom helse- og opplæringssektoren. I etterkant av gruppens arbeid vil det bli utarbeidet informasjon til brukere og tilbydere.

Innvandrere

Tilskuddet til opplæring i norsk med samfunnskunnskap skal bidra til at kommunene gir opplæring slik at innvandrere kan tilegne seg norskferdigheter opp til et nivå som gjør det lettere å komme videre i utdanning eller i arbeid.

Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt (NVI) har fått i oppgave å følge omleggingen fra timebasert til nivåbasert norskopplæring i et treårig prosjekt. På oppdrag fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet utarbeidet NVI i 1998 en tilstandsrapport om opplæring i norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere.

Politikken i sektoren skal bidra til å gi voksne muligheter til å heve sitt kompetansenivå ved å gi brede og fleksible tilbud gjennom studieforbund og fjernundervisningsinstitusjoner

Tilstandsvurdering

Studieforbundene og fjernundervisningsinstitusjonenes styrke er mangfold og tilgjengelighet. De 22 studieforbundene som i 1999 har rett til offentlig støtte, favner om et vidt spekter av interesser og ideologier. Studieforbundene har ansvar for voksenopplæring som er ubundet av pensum og eksamen, og gir tilbud innenfor de fleste fag og emneområder. Studieforbundene tilbyr også formell kompetansegivende utdanning som et supplement og alternativ til det offentlige utdanningssystemet.

Det er i 1999 14 frittstående fjernundervisningsinstitusjoner som mottar statlig tilskudd. Fjernundervisning er kjennetegnet av en høy grad av fleksibilitet ved at lærer og elev kan kommunisere uavhengig av tid og rom. Fjernundervisningsinstitusjonene tilbyr et omfattende antall kurs på videregående opplæringsnivå og på universitets- og høyskolenivå, i tillegg til kurs som ikke har paralleller i det offentlige skoleverket.

I 1998 ble det registrert ca. 680 000 deltakere på til sammen om lag 61 000 kurs i regi av studieforbundene. Fjernundervisningsinstitusjonene rapporterte ca. 45 000 kursfullføringer i 1998. Den samlede aktiviteten både for studieforbund og fjernundervisning viser en nedgang fra året før.

Strategier og tiltak

Departementet vil gjennom tilskuddsordningene til studieforbund og fjernundervisningsinstitusjoner bidra til å opprettholde og utvikle disse organisasjonenes fleksible utdannings-tilbud.

Studieforbundene vil i år 2000 videreføre arbeidet med å utvikle studieplaner og kursdokumentasjon som gir grunnlag for verdsetting av kompetanse i forhold til det offentlige utdanningssystemet. Som et ledd i dette arbeidet vil også prosjektet om nivåplassering for de undervisningstilbud som rapporteres til Statistisk sentralbyrå, bli videreført.

En utfordring for frivillige organisasjoner og institusjoner som driver voksenopplæring, er å motivere og engasjere samfunnsgrupper som ellers faller utenfor det offentlige utdanningssystemet til å delta i livslang læring.

Tilrettelegging for voksenopplæring i regi av studieforbund og fjernundervisningsinstitusjoner vil være et viktig bidrag til å oppfylle målet om at alle grupper i samfunnet skal omfattes av Kompetansereformen. I statsbudsjettet for 2000 foreslår Regjeringen å bevilge 10 mill. kroner til økning av statstilskuddet til kurs som fører frem til eksamen på

videregående opplærings nivå eller fagprøve, og som arrangeres av studieforbund og frittstående fjernundervisningsinstitusjoner.

Politikken i sektoren skal bidra til å gi voksne muligheter til å heve sitt kompetansenivå ved å tilby utdanning gjennom folkehøgskoler

Tilstandsvurdering

Tilbudene ved folkehøgskolene spenner over et vidt spekter av fag- og emneområder. En økende andel av elevene har gjennomgått videregående opplæring før folkehøgskolen. En medvirkende årsak til dette er stortingsvedtaket i januar 1997 om å gi et gjennomført folkehøgskoleår tre poeng ved opptak til høgre utdanning, samtidig som det ble innført økt stipend for 19-åringene som tar folkehøgskolen i direkte fortsettelse av videregående opplæring. I 1998 hadde folkehøgskolene i overkant av 28 000 elever, fordelt med om lag 13 000 på hovedkurs og 15 000 på kortkurs. Mange folkehøgskoler virker som lokalt kultursenter og markerer seg sterkt i det stedlige kultur- og folkeopplysningsarbeidet.

Strategier og tiltak

Departementet vil gjennom tilskuddsordningen til folkehøgskolene bidra til å utvikle og gjennomføre utdanningstilbud for ulike grupper av befolkningen. Den erfaring og kompetanse som folkehøgskolene har med hensyn til å gi opplæring til ungdom, bør også brukes overfor voksne mennesker som søker etter- og videreutdanning.

Politikken i sektoren skal bidra til å fornye og forbedre voksenopplæringen gjennom forskning og utviklingsarbeid

Tilstandsvurdering

Midlene til forskning og utviklingsarbeid tildeles både til prosjekter som initieres av departementet, og til prosjekter som ulike organisasjoner søker om støtte til. Prosjektene er rettet mot ulike prioriterte områder, som f.eks. verdsetting av realkompetanse og dokumentasjonsordninger, arbeidsplassen som læringsarena, brukertilpasset opplæring og informasjons-, motiverings- og stimulerings tiltak. Deler av bevilgningen tildeles til pedagogisk utviklingsarbeid i fjernundervisningsinstitusjonene og studieforbundene og til særlige målgrupper.

Strategier og tiltak

Departementet foreslår å prioritere de midlene som disponeres til forsknings- og utviklingsarbeid på voksenopplæringsfeltet, til prosjekter som støtter opp under satsingsområdene i reformarbeidet og handlingsplanen for Kompetansereformen.

Forskningsprogrammet «Kompetanse, utdanning og verdiskaping» under Norges forskningsråd dekker alle utdanningsnivåer og er et satsingsområde i perioden 1997-2002, se også omtale under kap. 281. Flere av prosjektene har fokus på voksenopplæring og vil være relevante i forhold til utvikling og evaluering av Kompetansereformen.

Norsk deltakelse i det internasjonale prosjektet «Second International Adult Literacy Survey» (SIALS) som kartlegger voksnes leseferdigheter, vil fortsette i år 2000. Den nasjonale oppfølgingen av kartleggingen vil bli et prioritert område.

Det tas sikte på at Norge deltar i OECD-prosjektet «Thematic Review of Adult Learning» i 1999-2000.

Programkategori 07.50 Voksenopplæring fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post- gruppe	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
01-29	Driftsutgifter	74 097	95 538	206 886	116,5
60-69	Overføring til kommunesektoren	380 261	422 851	406 374	-3,9
70-89	Overføring til private	527 883	576 247	578 538	0,4
	Sum kategori 07.50	982 241	1 094 636	1 191 798	8,9

**KAP. 250 STATENS RESSURS- OG VOKSENOPPLÆRINGSSENTER OG
OPPLÆRING FOR VOKSNE INNVANDRERE (JF. KAP. 3250)**

Kap. 250 Statens ressurs- og voksenopplæringscenter og opplæringscenter for voksne innvandrere fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	37 321	36 316	0
21	Spesielle driftsutgifter	9 578	21 369	0
60	Tilskudd til opplæringscenter for voksne innvandrere	310 737	358 034	0
61	Andre tiltak for fremmedspråklige voksne	12 674	0	0
62	Tilskudd til grunnskoleopplæringscenter for innvandrere i alderen 16-20 år	22 613	30 000	0
Sum kap. 250		392 923	445 719	0

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Bevilgningen på post 01 er overført til nytt kap. 256 post 01.
- Bevilgningen på post 21 som gjelder oppdragsvirksomhet ved Statens ressurs- og voksenopplæringscenter (SRV), er overført til nytt kap. 256 post 21. Den delen av bevilgningen som gjelder utviklingstiltak i norsk for innvandrere, er overført til nytt kap. 258 post 21.
- Bevilgningen på post 60 er overført til nytt kap. 254 post 60.
- Bevilgningen på post 62 er overført til nytt kap. 254 post 62.

**KAP. 3250 STATENS RESSURS- OG VOKSENOPPLÆRINGSSENTER OG
OPPLÆRING FOR FREMMEDSPRÅKLIGE VOKSNE (JF. KAP. 250)**

Kap. 3250 Statens ressurs- og voksenopplæringscenter og opplæringscenter for voksne innvandrere fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	8 943	8 520	0
02	Salgsinntekter mv.	4 937	4 138	0
04	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	7 300	32 068	0
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	428	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	287	0	0
Sum kap. 3250		21 895	44 726	0

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Bevilgning som gjelder inntekter ved SRV (postene 01, 02, 15 og 16), er overført til nytt kap. 3256.
- Bevilgningen på post 04 Refusjon av ODA-godkjente utgifter er overført til nytt kap. 3254.

KAP. 251 VOKSENOPPLÆRING I STUDIEFORBUNDENE**Kap. 251 Voksenopplæring i studieforbundene fordelt på poster**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
70	Studiearbeid	122 622	127 034	0
71	Administrasjon, utviklingsarbeid og pedagogiske tiltak i studieforbundene	45 613	47 255	0
72	Tiltak for særlige målgrupper	23 241	24 080	0
73	Tilskudd til studieringer på høgre nivå	0	11 138	0
Sum kap. 251		191 476	209 507	0

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Postene 70, 71 og 73 er slått sammen til nytt kap. 254 post 70.
- Den delen av bevilgningen på postene 71 og 72 som gjelder forsøks- og utviklingsarbeid, er overført til nytt kap. 258 post 21.
- Den delen av bevilgningen på post 71 som gjelder tilskudd til Voksenopplæringsforbundet (Vofo), er overført til nytt kap. 254 post 73.

KAP. 252 FJERNUNDERVISNING (JF. KAP. 3252)**Kap. 252 Fjernundervisning fordelt på poster**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	5 608	4 567	0
21	Spesielle driftsutgifter	3 490	3 819	0
70	Tilskudd til fjernundervisning, <i>kan overføres</i>	26 786	27 755	0
71	Tilskudd til ICDE og NFF	2 563	2 655	0
Sum kap. 252		38 447	38 796	0

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Post 01 er overført til nytt kap. 256 post 01.
- Post 21 er overført til nytt kap. 256 post 21.
- Den delen av bevilgningen på post 70 som gjelder forsknings- og utviklingsarbeid er overført til nytt kap. 258 post 21.
- Den resterende delen av bevilgningen på post 70 er overført til nytt kap. 254 post 71.
- Bevilgningen på post 71 er overført til nytt kap. 254 post 73.

KAP. 3252 FJERNUNDERVISNING (JF. KAP. 252)**Kap. 3252 Fjernundervisning fordelt på poster**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	306	523	0
02	Salgsinntekter mv.	1 328	200	0
Sum kap. 3252		1 634	723	0

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endring:

- Kapitlet er overført til nytt kap. 3256.

KAP. 253 FOLKEHØGSKOLER

Kapitlet finansierer tilskudd til:

- fylkeskommunale og andre folkehøgskoler
- tre folkehøgskoleliknende tiltak
- merutgifter til fire folkehøgskoler med stor andel av funksjonshemmede elever
- Folkehøgskolerådet og to folkehøgskoleorganisasjoner
- felles pedagogiske utviklingstiltak

Kap. 253 Folkehøgskoler fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
21	Spesielle driftsutgifter	2 082	2 156	2 216
60	Tilskudd til fylkeskommunale folkehøgskoler, <i>kan nyttes under post 70</i>	34 237	34 817	38 838
70	Tilskudd til andre folkehøgskoler, <i>kan nyttes under post 60</i>	267 204	294 959	330 249
72	Tilskudd til til folkehøgskoler med stor andel funksjonshemmede elever	20 901	21 653	0
75	Tilskudd	2 627	2 728	0
	Sum kap. 253	327 051	356 313	371 303

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Post 70 omfatter nå tidligere post 70, 72 og 75.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten blir benyttet til felles pedagogiske utviklingstiltak, prosjekter, forsøksvirksomhet, kurs, seminarer, utredninger, reisestipender, forskjellige enkelttiltak o.l. Folkehøgskolerådet fordeler en del av disse midlene etter retningslinjer fra departementet.

Budsjettforslaget for år 2000 innebærer en videreføring av bevilgningsnivået for 1999.

Post 60 Tilskudd til fylkeskommunale folkehøgskoler, kan nyttes under post 70 og post 70 Tilskudd til andre folkehøgskoler, kan nyttes under post 60*Målsetting*

Folkehøgskolen skal fremme allmenndanning på ulike alders- og utdanningstrinn. Hovedkursene har ungdom som primær målgruppe, men tilbudene utformes også med tanke på voksne og de som har erfaring fra arbeidslivet. Sett i forhold til Kompetansereformen har folkehøgskolen erfaring og kompetanse i å møte voksne i en opplæringssituasjon. Kortkurs-tilbudene gjøres aktuelle og relevante også for skolenes nærmiljø, som del av det lokale opplærings- og kulturtilbudet.

Rapport for 1998-99

Høsten 1999 er 81 folkehøgskoler i drift i Norge. Hadsel folkehøgskole i Stokmarknes gikk konkurs i juni 1999. Bortsett fra de to pensjonistkolene har alle skolene minst ett hovedkurs på 16,5 uker. De aller fleste har 33 ukers hovedkurs. Om lag 90 pst. av virksomheten skjer på hovedkurs og ca. 10 pst. på kortkurs (tre dager – 16 uker). Tilbudene spenner over et vidt spekter av fag- og emneområder, og varierer fra skole til skole.

Som følge av stortingsvedtaket våren 1997 om at folkehøgskolen under forutsetning av skoledokumentasjon kan gi tre konkurransepoeng ved opptak til høgre utdanning, sendte 80 folkehøgskoler skoledokumentasjon til vurdering i departementet. Alle disse har nå fått godkjent sin dokumentasjon fram til 1. juli 2002. Skoledokumentasjonen følges opp ved departementets tilsyn og folkehøgskolenes rapporteringsplikt om endringer i oppleggene.

I forhold til den sterke elevøkningen ved hovedkursene i 1997-98 etter stortingsvedtaket om konkurransepoeng og økt stipend for 19-åringer, var det ventet en nedgang i 1998-99.

Den ble på ca. 8 pst. Søkningen fordeler seg noe ujevnt på landsdeler og skoler. Mange skoler har full kapasitetsutnyttelse, mens andre har vanskeligheter med å skaffe nok elever.

I samråd med styret for fondet foreslår departementet at Minnefondet av 8. mai 1970 blir gjenstand for styrt avvikling, se forslag til vedtak V nr. 6. Årsaken er at det årlige stipendantallet har sunket til under 10 på grunn av rentenedgang og økt kostnadsnivå. Avviklingen skjer ved at fondets kapital sammen med avkastningen blir brukt til ca. 25 stipender per år.

Tabell: Elevtall i folkehøgskolene

År	1994	1995	1996	1997	1998
Elever hovedkurs (vår og høst)	12 360	11 808	10 914	12 259	13 494
Elever kortkurs	18 483	19 153	16 964	17 215	14 830
Sum elever	30 843	30 961	27 878	29 474	28 324
Årselever hovedkurs	6 558	6 248	5 726	6 354	6 966
Årselever kortkurs	794	827	750	743	612
Sum årselever	7 352	7 075	6 476	7 097	7 578
Sum godkjente årselever	7 361	7 037	6 421	7 089	7 507
Tilskuddselever	7 987	7 835	7 753	7 383	7 022

Kilde: Departementets informasjonssystem for folkehøgskolen (DIFF)

Elevene i folkehøgskolen har stor spredning når det gjelder alder og utdanningsbakgrunn. Over 70 pst. har gjennomført treårig videregående utdanning. På hovedkursene er om lag halvparten av elevene 19-åring. Aldersgruppen 18–30 år utgjør mer enn 80 pst. og 16- og 17-åringene 15 pst. På kortkursene utgjør gruppen over 45 år i underkant av 60 pst., 20–45 år om lag 30 pst. og under 20 år ca. 10 pst. Folkehøgskolene har også et markert innslag av utenlandske elever.

Budsjettforslag for 2000

Postene 60 og 70 må ses i sammenheng og dekker bl.a. statens andel av det offentlige driftstilskuddet etter §§ 3 og 17 i lov om folkehøgskoler. Forslag til bevilgning på post 70 er justert på grunnlag av endringer knyttet til konkurs ved Hadsel folkehøgskole og under forutsetning av at Varna folkehøgskole godkjennes for tilskudd og drift fra 1. august 2000. Post 70 omfatter de tidligere postene 70, 72 og 75.

Post 70 omfatter også et statlig ekstratilskudd til fire folkehøgskoler med høy andel av funksjonshemmede. Ekstratilskuddet skal gjøre det mulig å unngå at folkehøgskoleoppholdet blir dyrere for funksjonshemmede enn for andre.

Midler til arbeidet i råd og organisasjoner i folkehøgskolen dekkes over post 70. Det samme gjelder tilskudd til felles nordiske folkehøgskoletiltak utenfor Norden.

Tilskuddet til folkehøgskoler er fordelt med 5/6 på stat og 1/6 på fylke, og fordeles til skolene ut fra en tilskuddsordning som består av tre elementer: kapitaltilskudd (ca. 10 pst.), basistilskudd (ca. 20 pst.) og tilskudd på grunnlag av elevtall (ca. 70 pst.).

KAP. 254 TILSKUDD TIL VOKSENOPPLÆRING (JF. KAP. 3254)

Kapitlet omfatter tilskudd til:

- norskopplæring for voksne innvandrere
- grunnskoleopplæring for innvandrere i alderen 16–20 år
- studieforbund
- frittstående fjernundervisningsinstitusjoner
- voksenopplæringsorganisasjoner og -institusjoner

Kap. 254 Tilskudd til voksenopplæring fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
60	Tilskudd til norskopplæring for innvandrere	0	0	312 211
62	Tilskudd til grunnskoleopplæring for innvandrere 16-20 år	0	0	55 325
70	Tilskudd til studieforbund	0	0	206 784
71	Tilskudd til fjernundervisning	0	0	26 877
72	Tilskudd til kvinneuniversitetene, Norsk fredssenter og Studiesenteret Finnsnes	0	0	6 394
73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	0	0	8 234
Sum kap. 254		0	0	615 825

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Forslag til bevilgning på post 60 og 62 er overført fra kap. 250 henholdsvis postene 60 og 62.
- Forslag til bevilgning på post 70 er overført fra kap. 251 postene 70, 71, 72 og 73.
- Forslag til bevilgning på post 71 er overført fra kap. 252 post 70.
- Forslag til bevilgning på post 72 er overført fra kap. 255 post 70.
- Forslag til bevilgning på post 73 er overført fra kap. 251 post 71, kap. 252 post 71 og kap. 255 post 70.

Post 60 Tilskudd til norskopplæring for innvandrere og post 62 Tilskudd til grunnskoleopplæring for innvandrere 16-20 år*Målsetting*

Formålet med tilskuddet til norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere er at de skal få tilbud om opplæring i norsk opp til et nivå som gir tilstrekkelige kunnskaper til videre utdanning, yrkes- og samfunnsdeltakelse.

Formålet med tilskuddet til grunnskoleopplæring for innvandrere i alderen 16–20 år som ikke har kunnskaper tilsvarende norsk grunnskole, er at disse skal kunne få grunnskoleeksamen og dermed rett til videregående opplæring.

Med innvandrere menes innvandrere, flyktninger, asylsøkere, personer med midlertidig opphold og personer med opphold på humanitært grunnlag som har annet morsmål enn norsk, svensk, dansk eller samisk.

*Rapport for 1998-99**Tabell: Norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere 1997 og 1998*

Opplæring	1997	1998
Undervisningstimer	556 776	673 653
Deltakere (gjennom året)	22 040	28 957
Personer (pr. 01.12)	11 252	17 345

Kilde: FRES

Tilskuddet til grunnskoleopplæring for innvandrere i alderen 16–20 år ble innført med virkning fra 1. januar 1998. Våren 1998 var det i underkant av 300 deltakere, mens det høsten 1998 var 682 personer fordelt på om lag 50 kommuner som deltok i denne opplæringen. Økningen skyldes både økt tilstrømning av flyktninger og at timerammen er utvidet. Om lag 1/3 av deltakerne var kvinner og 2/3 menn.

Budsjettforslag for 2000

Bevilgningsforslaget innebærer en videreføring av tilskuddsordningene. Fra og med 2000 settes det i gang forsøk med å tildele øremerkede rammetilskudd til 20 kommuner. Forsøksordningen omfatter også særtilskuddet på post 60. Det foreslås derfor å overføre 26,1 mill. kroner til kap. 571 post 68 på Kommunal- og regionaldepartementets budsjett, se omtale under kap. 571 post 68.

Post 70 Tilskudd til studieforbund*Målsetting*

Formålet med tilskuddet til studieforbund er å bidra til at studieforbundene og deres medlemsorganisasjoner kan tilby opplæring for voksne. Studieforbundenes virksomhet skal bidra til å realisere voksenopplæringens mål og intensjoner. Studieforbundene kan med sin erfaring og organisasjonsform gi viktige bidrag til å utvikle nye, fleksible og brukertilpassede opplæringstilbud.

Rapport for 1998-99

Det ble registrert i alt 681 000 deltakere på kurs med statstilskudd i 1998. Antall deltakere viser en tilbakegang på nær 4 pst. fra 1997. Det ble avholdt 61 400 kurs, 2 900 færre enn året før. Drøyt 56 pst. av deltakerne var kvinner. Høyest kvinneandel hadde kursene innenfor hovedemnet språkfag med 72 pst. En av tre deltakere var i alderen 30–49 år.

Det ble gjennomført om lag 3 000 kurs med tilbud om offentlig eksamen med til sammen 37 000 deltakere. Om lag 15 000 voksne deltok på kurs med paralleller i videregående opplæring, og ca. 13 000 deltakere forberedte seg til fagprøve gjennom § 20-kurs i studieforbundenes regi.

Tabell: Studieforbund. Deltakere etter alder og emne 1998

Emne	Deltakere i alt	14-29 år	30-49 år	50 år og eldre	Uoppgitt
1996 i alt	743 808	194 056	194 783	111 810	243 159
1997 i alt	711 531	206 587	233 957	139 766	131 221
1998 i alt	681 359	187 893	234 112	147 823	111 531
Språkfag	29 011	5 477	9 452	7 177	6 905
Estetiske fag og håndverksfag	275 392	91 830	92 096	77 300	14 166
Humanistiske fag, tros- og livssynsfag	48 982	17 628	13 738	14 159	3 457
Samfunnsfag	29 396	6 730	8 555	3 623	10 488
Organisasjons- og ledelsesfag	118 833	31 531	44 143	19 514	23 645
Økonomi og EDB-fag	40 755	5 082	18 007	7 341	10 325
Helse- og sosialfag	61 282	7 465	18 084	7 968	27 765
Samferdsels- og kommunikasjonsfag	16 759	6 326	5 440	1 839	3 154
Realfag, industri- og tekniske fag	18 691	3 417	5 481	954	8 839
Naturbruk, økologi og miljøvern	35 609	11 537	16 041	6 740	1 291
Tjenesteyting og servicefag	6 487	862	3 007	1 133	1 485
Uoppgitt	162	8	68	75	11

Kilde: SSB

Studieforbundene driver en betydelig opplæring for særlige målgrupper som funksjonshemmede, personer med svak førstegangsutdanning, innvandrere og personer med særlige omsorgsforpliktelser. Det har f.eks. vært gjennomført et flerårig prosjekt i Vesterålen i regi av Arbeidernes opplysningsforbund (AOF) og lokale myndigheter, der enslige forsørgere har fått tilrettelagte voksenopplæringstilbud. Fra 1995 og fram til våren 1998 hadde om lag 600 kvinner deltatt i dette prosjektet.

I tillegg får andre landsomfattende interesseorganisasjoner et mindre tilskudd. I 1998 ble det gitt tilskudd til 2 200 tiltak med vel 23 000 deltakere. Antall deltakere i opplæring for særlige målgrupper viser en økning fra 1997 til 1998.

Studieringer på høgre nivå arrangeres av studieforbund og har faglig godkjenning fra universitet eller høyskole. For 1998 har studieforbundene rapportert ca. 48 000 deltakere som har fått opplæring på høgre nivå.

Budsjettforslag for 2000

Post 70 omfatter tilskudd til studieforbund, herunder tilskudd til opplæring, administrasjon, tiltak for særlige målgrupper og tilskudd til studieringer på høgre nivå. Budsjettforslaget for 2000 innebærer en videreføring av bevilgningsnivået.

Det foreslås å bevilge 10 mill. kroner under kap. 258 post 21 til økning av statstilskuddet til kurs som fører fram til eksamen på videregående opplæringsnivå eller fagprøve i regi av studieforbund og frittstående fjernundervisningsinstitusjoner, jf. omtale under kap. 258.

Post 71 Tilskudd til fjernundervisning*Målsetting*

Fjernundervisning i voksenopplæringen har som formål å gi voksne muligheter til å skaffe seg grunnutdanning eller etter- og videreutdanning som er tilpasset deres egen livssituasjon gjennom tilrettelagt undervisningsmateriell og toveis kommunikasjon med lærer. Tilskuddsordningen skal bidra til at frittstående fjernundervisningsinstitusjoner kan gi et bredt, variert og landsomfattende utdanningstilbud som er preget av tilgjengelighet og fleksibilitet, og som ivaretar kravet til høy faglig og pedagogisk kvalitet.

Rapport for 1998-99

I 1998 var det 15 frittstående fjernundervisningsinstitusjoner som var godkjent med rett til statstilskudd. Institusjonene rapporterte ca. 45 000 fullførte kurs som tilskuddsgrunnlag i 1998. Av disse var om lag 16 000 registrert hos NKI Fjernundervisning og 16 000 hos NKS Fjernundervisning.

Gjeldende fra 1. juli 1999 har Brevskolen for alle valgt å avslutte den statsstøttede delen av sin virksomhet, slik at det nå er 14 godkjente institusjoner som mottar tilskudd.

Tabell: Frittstående fjernundervisningsinstitusjoner. Kursfullføringer etter deltakers alder og bostedsfylke 1993-98

Fylke	I alt	29 år og yngre	30-59 år	60 år og eldre	Uoppgitt
1993 i alt	65 346	21 464	33 821	458	9 603
1995 i alt	61 248	14 528	31 823	247	14 650
1997 i alt	52 207	10 719	27 575	257	13 656
1998 i alt	44 731	8 828	29 141	200	6 562
Østfold	2 500	478	1 621	6	395
Akershus	4 015	775	2 660	23	557
Oslo	3 265	897	2 042	14	312
Hedmark	2 763	473	1 676	14	600
Oppland	1 749	365	986	3	395
Buskerud	3 221	753	2 033	9	426
Vestfold	2 091	356	1 397	13	325
Telemark	1 735	347	1 030	21	337
Aust-Agder	1 155	191	731	5	228
Vest-Agder	2 245	445	1 454	9	337
Rogaland	3 208	723	2 145	2	338
Hordaland	3 751	758	2 521	13	459
Sogn og Fjordane	1 290	280	792	12	206
Møre og Romsdal	1 982	409	1 341	15	217
Sør-Trøndelag	4 315	738	2 590	8	979
Nord-Trøndelag	1 427	222	963	3	239
Nordland	2 106	365	1 593	19	129
Troms	1 016	162	789	8	57
Finnmark	578	49	515	2	12
Annet/uoppgitt	319	42	262	1	14

Kilder: 1993-1997: KUF, 1998: SSB.

På grunn av omlegging av rapporteringen til SSB omfatter tallene for 1998 ca. 95 pst. av totalt antall kursfullføringer. Tallene er derfor ikke direkte sammenlignbare med tidligere år.

Om lag 60 pst. av virksomheten i 1998 fant sted ved kurs på videregående opplæringsnivå, og 30 pst. ved kurs på universitets- og høgskolenivå. Det har vært en markert nedgang fra 1997 til 1998 i antall deltakere på kurs som ikke har paralleller i det offentlige skoleverket, mens det har funnet sted en økning på kurs på videregående opplæringsnivå. Den relative andelen deltakere på kurs på universitets- og høgskolenivå var stabil fra 1997 til 1998.

Ca. 52 pst. av kursdeltakerne i 1998 var kvinner. Av deltakerne som fullførte kurs på videregående opplæringsnivå eller universitets- og høgskolenivå, var det mer enn 90 pst. som fikk tilbud om offentlig eksamen.

Budsjettforslag for 2000

Post 71 omfatter tilskudd til frittstående fjernundervisningsinstitusjoner. Budsjettforslaget for 2000 innebærer en videreføring av bevilgningsnivået.

Det foreslås å bevilge 10 mill. kroner til økning av statstilskuddet til kurs som fører fram til eksamen på videregående opplærings nivå eller fagprøve i regi av studieforbund og frittstående fjernundervisningsinstitusjoner, jf. omtale under kap. 258.

Post 72 Tilskudd til kvinneuniversitetene, Norsk fredssenter og Studiesenteret Finnsnes

Tilskuddet skal bidra til å sikre driften av Kvinneuniversitetet på Løten, Kvinneuniversitetet Nord, Norsk fredssenter (tidligere Kornhaug fredssenter) og Studiesenteret på Finnsnes, slik at disse institusjonene kan tilby kurs og andre voksenopplæringstiltak som et alternativ eller supplement til opplæring som tilbys ved andre institusjoner.

Kvinneuniversitetet Nord har i 1998 hatt utdanningstilbud i bl.a. ledelse i kvinneperspektiv, samfunnsplanlegging med kvinneperspektiv, norsk for fremmedspråklige og etablereropplæring for kvinner. Kvinneuniversitetet på Løten har i 1998 konsentrert seg om lederopplæring for kvinner og IKT i kvinneperspektiv, samt ulike voksenopplæringskurs innenfor omsorgsykker. Høsten 1999 vil Kvinneuniversitetet på Løten sette i gang IKT-prosjektet «Livslang læring for alle». Prosjektet er samfinansiert av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Statens nærings- og distriktutviklingsfond (SND) og Hedmark fylkeskommune.

Departementet tar sikte på å overføre forvaltningsansvaret for kvinneuniversitetene til Statens utdanningskontorer i Nordland og Hedmark fra budsjettåret 2000.

Norsk fredssenter samarbeider med organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner for å fremme arbeidet for fred og menneskerettigheter. Norsk fredssenter har i 1998 bl.a. holdt flere kurs i konfliktløsning og menneskerettigheter. Senteret samarbeider med flere organisasjoner i tidligere Sovjetunionen.

Studiesenteret på Finnsnes ble etablert høsten 1996 som et femårig prøveprosjekt og skal forvalte kurs og utdanningstilbud på ulike nivåer innrettet mot behovene i regionens industri og næringsliv.

Budsjettforslaget for 2000 innebærer en videreføring av bevilgningsnivået for 1999.

Post 73 Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner

Tilskuddet har som målsetting å sikre drift av fellesorganene for studieforbundene og fjernundervisningsinstitusjonene, Voksenopplæringsforbundet (Vofo), Norsk forbund for fjernundervisning (NFF) og International Council of Distance Education (ICDE), slik at disse kan ivareta fellesoppgaver for medlemsorganisasjonene i forhold til departementet og fremme kunnskap om og utvikling innenfor fagområdene.

Vofo har i samarbeid med studieforbundene arbeidet for å finne fram til felles løsninger som sikrer kvalitet på data som rapporteres til Statistisk sentralbyrå (SSB). Vofo har hatt ansvaret for samordning og gjennomføring av «Nasjonal uke for voksnes læring». Gjennom prosjektet «Læring for demokrati» er det utviklet samarbeid med andre prosjekter som har relevans for området. Flere av prosjektene vil bli videreført i år 2000.

NFF har i 1998 bl.a. hatt en sentral rolle i arbeidet med å utvikle statistikk innenfor fjernundervisningsområdet i samarbeid med SSB og departementet. NFF har i 1998 vært engasjert i en rekke internasjonale prosjekter, bl.a. EU-prosjektet CALIBER-NET om kvalitet i fjernundervisning, der NFFs kvalitetsnormer er benyttet som grunnlag i arbeidet. NFF er også ansvarlig for utvikling og drift av «Tunet», som er en elektronisk møteplass for voksenopplæring og et ledd i departementets handlingsplan for IKT i utdanningen.

Vofo, NFF og Folkehøgskolerådet deltar i et samarbeidsprosjekt om dokumentasjon av realkompetanse.

Det er nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra Vofo og NFF som skal gjennomgå regelverket for tilskuddsordningene til studieforbund og fjernundervisning med tanke på forenkling og samordning.

Budsjettforslaget for 2000 innebærer en videreføring av bevilgningsnivået for 1999.

KAP. 3254 TILSKUDD TIL VOKSENOPPLÆRING (JF. KAP. 254)**Kap. 3254 Tilskudd til voksenopplæring fordelt på poster**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Blå bok	Forslag
		1998	1999	2000
04	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	0	0	28 568
	Sum kap. 3254	0	0	28 568

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endring:

- Forslag til bevilgning er overført fra kap. 3250 post 04.

Visse innenlandske utgifter til flyktninger kan i henhold til OECDs statistikkdirektiver defineres som offisiell utviklingshjelp. Det legges til grunn at kr 28 568 000 på kap. 254 post 60 innrapporteres som utviklingshjelp. Post 04 foreslås i den forbindelse bevilget med kr 28 568 000.

KAP. 255 FORSKNING, UTVIKLING OG DIVERSE TILSKUDD (JF. KAP. 3255)**Kap. 255 Forskning, utvikling og diverse tilskudd fordelt på poster**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Blå bok	Forslag
		1998	1999	2000
01	Driftsutgifter	5 154	5 277	0
21	Spesielle driftsutgifter	10 864	22 034	0
70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	16 326	16 990	0
	Sum kap. 255	32 344	44 301	0

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Bevilgningen til Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt (NVI) på postene 01 og 21 er overført til nytt kap. 256 postene 01 og 21.
- Bevilgningen til forsøks- og utviklingsarbeid på postene 21 og 70 er overført til nytt kap. 258 post 21.
- Tilskudd til drift av kvinneuniversitetene, Norsk fredssenter og Studiesenteret Finnsnes på post 70 er overført til nytt kap. 254 post 72.
- Tilskudd til Voksenopplæringsforbundet i Finnmark og tilskudd til reisestipend for medarbeidere i studieforbundene på post 70 er overført til nytt kap. 254 post 73.

KAP. 3255 FORSKNING, UTVIKLING OG DIVERSE TILSKUDD (JF. KAP. 255)**Kap. 3255 Forskning, utvikling og diverse tilskudd fordelt på poster**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Blå bok	Forslag
		1998	1999	2000
01	Inntekter ved oppdrag	2 181	2 563	0
02	Salgsinntekter mv.	34	10	0
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	54	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	134	0	0
	Sum kap. 3255	2 403	2 573	0

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endring:

- Bevilgningen er overført til nytt kap. 3256.

KAP. 256 STATLIGE VOKSENOPLÆRINGSINSTITUSJONER (JF. KAP. 3256)

Kapitlet omfatter midler til:

- Statens ressurs- og voksenopplæringscenter (SRV)
- Norsk Fjernundervisning (NFU)
- Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt (NVI)

Kap. 256 Statlige voksenopplæringsinstitusjoner fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	0	0	47 835
21	Spesielle driftsutgifter	0	0	17 800
	Sum kap. 256	0	0	65 635

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Forslag til bevilgning på post 01 er overført fra kap. 250 post 01, kap. 252 post 01 og kap. 255 post 01.
- Forslag til bevilgning på post 21 er overført fra kap. 250 post 21, kap. 252 post 21 og kap. 255 post 21.

Resultatrapport for 1998-99

En arbeidsgruppe med representanter fra SRV, NFU og NVI har vurdert spørsmålet om en tettere faglig og organisatorisk kobling mellom de tre voksenopplæringsinstitusjonene. Gruppen har lagt fram et forslag om sammenslåing av SRV og NFU. Departementet tar sikte på å følge opp arbeidsgruppens innstilling.

Statens ressurs- og voksenopplæringscenter – SRV

SRV gir videregående opplæring til voksne både gjennom åpent tilbud for søkere fra hele landet og gjennom oppdragsundervisning.

Ved skolestart i 1998 hadde sentret omlag 1 800 deltakere. Sammensetningen av deltakerne var i hovedtrekk den samme som i de foregående år: Nesten 70 pst. var kvinner og om lag 25 pst. var innvandrere. Det ble gitt undervisning innenfor studieretningene for allmenne og økonomisk/administrative fag. Søkningen til de felles allmenne fag var omtrent på samme nivå som i de senere år. Svakere søkning til enkelte studieretningsfag og språkfag har ført til at antall slike kurs er blitt sterkt redusert. Gjennomsnittskarakter ved eksamen ligger på samme nivå som på landsbasis.

I 1998 videreutviklet SRV kurset for deltakere med lese- og skrivevansker, utviklet forkurs i engelsk og gjennomførte 10-vektalls kurs i voksenpedagogikk i samarbeid med Høgskolen i Finnmark. SRV gjennomførte også prosjekter rettet mot innvandrere, særlig innvandrerkvinner, og personer i yrkesmessig attføring.

SRV drev i 1998 forsøks- og utviklingsarbeid i samarbeid med andre aktører på voksenopplæringsfeltet, i nasjonal, nordisk og EU-sammenheng.

Norsk Fjernundervisning – NFU

NFU er et statlig kompetansesenter for fleksibel læring og fjernundervisning. NFU utvikler i hovedsak undervisningsopplegg for voksne med opplæringsbehov som ikke blir dekket på andre måter, dvs. funksjonshemmede, innvandrere og andre som trenger tilpassede læremidler.

I 1998 hadde NFU utdanningsprosjekter som f.eks. IT for voksne, kompetanseutvikling for fengselsbetjenter, astma-allergi/inneklime, rasistisk vold og opplæring for hjelpere for mennesker med psykiske lidelser.

Læremidler i samsvar med ny opplæringsplan i norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere er fortsatt under utvikling. En rapport om ulike modeller for å organisere og gjennomføre grunnskoleopplæring for voksne ble utarbeidet høsten 1998.

Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt – NVI

NVI har bidratt til å videreutvikle forskningsbasert kunnskap om voksenopplæring og folkeopplysning, bl.a. gjennom spesialpedagogisk forskning relatert til voksne og ved å ut-

vikle og informere om metoder for opplæring av voksne. Dessuten har NVI deltatt i flere evalueringprosjekter, bl.a. evaluering av Reform 94, norskopplæring for voksne innvandrere, voksenopplæring – arena for utvikling og samordning og IT for voksne. Formidling, informasjonsspredning og samfunnskontakt er også viktige oppgaver. NVI deltar i nordiske og europeiske samarbeidsprosjekter.

Resultatmål for 2000

SRV skal sørge for relevante opplæringstilbud for voksne gjennom sitt ordinære undervisningstilbud og gjennom oppdragsundervisning. Videre skal SRV gjennom forsøks- og utviklingsarbeid sørge for nyutvikling og spredning av kunnskap som ivaretar behovet for kvalitets- og kompetanseheving innenfor voksenpedagogikken. SRV skal også være faglig utviklingsenhet for realkompetanseprosjektet.

NFU skal arbeide med prosjekter innenfor utvikling og produksjon av multimediale læremidler for fjernundervisning og fleksibel læring rettet mot særlige målgrupper. NFU skal legge særlig vekt på å utvikle læremidler i henhold til Opplæringsplan i norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere.

NVI skal være et aktivt knutepunkt for forskning og dokumentasjon innenfor voksenopplæringen, og vil bl.a. få et spesielt ansvar for å følge opp deler av Kompetansereformen. Det vil stå sentralt å gjøre forskningsresultatene kjent for å bidra til økt offentlig debatt om voksenopplæringens rolle i samfunnet. Det faglig forpliktende samarbeidet mellom NVI og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet må styrkes og videreutvikles.

Budsjettforslag for 2000

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på post 01 skal gå til drift av NFU, SRV og NVI og er foreslått videreført på samme nivå som i 1999. Bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3256 post 02, se forslag til vedtak II nr 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Forslaget gjelder oppdrag ved SRV, NFU og NVI. Bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 3256 post 01, se forslag til vedtak II nr. 2.

KAP. 3256 STATLIGE VOKSENOPPLÆRINGSINSTITUSJONER (JF. KAP. 256)

Kap. 3256 Statlige voksenopplæringsinstitusjoner fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	0	0	14 412
02	Salgsinntekter mv.	0	0	5 332
	Sum kap. 3256	0	0	19 744

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endring:

– Forslag til bevilgning er overført fra kap. 3250, 3252 og 3255.

Post 01 gjelder inntekter fra oppdragsvirksomhet ved SRV, NFU og NVI.

Post 02 gjelder inntekter fra elevservice og kantine, samt privatisteksamen, salg av læremateriell og publikasjoner.

KAP. 258 FORSKNING OG UTVIKLINGSARBEID I VOKSENOPPLÆRINGEN

Kapitlet omfatter midler til:

- forskning og utviklingsarbeid, fellestiltak for livslang læring m.m.
- videreføring og styrking av prosjektet «Dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse»
- forsøksvirksomhet for å prøve ut opplæringsformer tilpasset de personer/grupper som vil benytte retten til grunnskoleopplæring for voksne
- økning av statstilskuddet til kurs som fører fram til eksamen på videregående opplæringsnivå eller fagprøve i regi av studieforbund og frittstående fjernundervisningsinstitusjoner
- utvikling av undervisningsmodeller i videregående opplæring tilpasset voksnes behov
- finansiering av Norges forskningsråds forskningsprogram «Kompetanse, utdanning og verdiskaping»
- nasjonal oppfølging av prosjektet «Second International Adult Literacy Survey» (SIALS)
- pedagogisk utviklingsarbeid og tiltak for særlige målgrupper i studieforbundene
- pedagogisk utviklingsarbeid og tiltak for prioriterte målgrupper i fjernundervisningen
- videreutvikling av nivåbasert norskopplæring for voksne innvandrere
- prosjekter og tiltak initiert av departementet rettet mot satsingsområdene i Kompetansereformen

Kap. 258 Forskning og utviklingsarbeid i voksenopplæringen fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap	Blå bok	Forslag
		1998	1999	2000
21	Spesielle driftsutgifter	0	0	89 035
	Sum kap. 258	0	0	89 035

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Forslag til bevilgning er overført fra kap. 250 post 21, kap. 251 postene 71 og 72, kap. 252 post 70 og kap. 255 postene 21 og 70.

Resultatrapport for 1998-99

Det treårige prosjektet «Dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse inn mot videregående opplæring» er startet opp, jf. Innst. S. nr. 78 (1998-99) og St.meld. nr. 42 (1997-98) Kompetansereformen. Prosjektet er organisert med en gjennomføringsenhet ved Statens utdanningskontor i Oppland og en utviklingsenhet ved Statens ressurs- og voksenopplæringscenter.

Både prosjektet «Brukertilpasset opplæring for voksne» og «Delkompetanseprosjektet» vil bli avsluttet i 1999. Erfaringsgrunnlaget fra disse prosjektene er verdifullt materiale for det videre arbeidet med realkompetanseprosjektet.

Departementet finansierer store deler av forskningsprogrammet «Kompetanse, utdanning og verdiskaping» under Norges forskningsråd. Det er i 1999 satt i gang flere prosjekter med hovedfokus på voksenopplæring innenfor temaområdene «Relasjoner mellom utdanning og arbeidsliv» og «Ekskludering og inkludering i utdanning og arbeidsliv».

Datainnsamlingen for den norske delen av kartleggingen av voksnes leseferdigheter «Second International Adult Literacy Survey»(SIALS) ble ferdigstilt. Dataene blir analysert av den internasjonale prosjektledelsen, og rapporten vil bli offentliggjort i løpet av 2000.

Private organisasjoner og institusjoner fikk tilskudd til om lag 20 prosjekter innenfor forskning og utviklingsarbeid og fellestiltak for livslang læring i kunnskapspolitikken.

Det ble gitt tilskudd til rundt ti prosjekter innenfor pedagogisk utviklingsarbeid og særtilskudd til prioriterte målgrupper i fjernundervisningen.

Deler av bevilgningen ble gitt som tilskudd til pedagogisk utviklingsarbeid i studieforbundene samt til forsøk og utvikling av utdanningstilbud for særlige målgrupper. Tilskudd til pedagogisk utviklingsarbeid og forsøks- og utviklingsarbeid for særlige målgrupper bidrar til å styrke utdanningstilbudet og det voksenpedagogiske utviklingsarbeidet generelt. I 1999 fikk studieforbundene tilskudd til rundt 60 utviklingsprosjekter.

Ny opplæringsplan i norsk med samfunnskunnskap basert på prinsippet om nivåbasert opplæring ble tatt i bruk høsten 1998. Språkprøven i norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere ble omarbeidet i 1999 som følge av nivåbasert opplæring. Modulprøver som skal hjelpe lærere og deltakere til å sikre progresjon og avgjøre når deltakeren bør

melde seg opp til Språkprøven, vil bli ferdigstilt høsten 1999. Etterutdanningstilbud til lærere er også under utvikling.

Resultatmål for 2000

Bevilgningen skal bidra til å fremme forskning og utviklingsarbeid på voksenopplæringsfeltet ved at det gis tilskudd til ulike prosjekter som støtter opp under satsingsområdene i Kompetansereformen. Dette gjelder bl.a. dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse, voksenpedagogikk og brukertilpasset opplæring. Å finne fram til og etablere god utdanningsinformasjon og et godt veiledningsapparat for voksne som ønsker etter- og videreutdanning, vil bli viktig også i år 2000.

Budsjettforslag for 2000

Det foreslås å benytte 10 mill. kroner til å sette i verk forsøksvirksomhet i en del kommuner for å prøve ut opplæringsformer som er tilpasset de personer/grupper som vil benytte retten til grunnskoleopplæring for voksne.

Det foreslås å benytte 10 mill. kroner til å øke statstilskuddet til kurs som gir offentlig eksamen på videregående opplærings nivå eller fagprøve, og som arrangeres av studieforbundene og de frittstående fjernundervisningsinstitusjonene.

Det foreslås å benytte 10 mill. kroner til utvikling av undervisningsmodeller i videregående opplæring tilpasset voksnes behov.

Det foreslås midler til videreføring og videreutvikling av prosjektet «Dokumentasjon og verdsetting av realkompetanse», til delfinansiering av Norges forskningsråds forskningsprogram «Kompetanse, utdanning og verdiskaping», til nasjonal oppfølging av prosjektet «Second International Adult Literacy Survey (SIALS)», til «Nasjonal uke for voksnes læring» som en oppfølging av «Hamburgdeklarasjonen om voksenopplæring 1997», samt til norsk deltakelse i OECDs «Thematic Review of Adult Learning».

Budsjettforslaget som gjelder pedagogisk utviklingsarbeid og tiltak for særlige målgrupper i regi av studieforbundene, innebærer en videreføring av nivået for 1999. Det samme gjelder forslaget til bevilgning til pedagogisk utviklingsarbeid, særtilskudd til prioriterte målgrupper i fjernundervisningen og til kurs for representanter for tilsatte i arbeidslivet.

Deler av bevilgningen foreslås avsatt til prosjekter og tiltak som initieres av departementet og rettes mot satsingsområdene i Kompetansereformen.

Departementet tar sikte på at de organisasjonene som fikk tilskudd til prosjekter i 1999 over kap. 255 og 252 og som ikke har avsluttet arbeidet, etter søknad blir gitt muligheter for ytterligere tilskudd innenfor rammen av budsjettet for år 2000.

Språkprøven i norsk med samfunnskunnskap vil bli gjennomført fire ganger hvert år. I tillegg vil det bli lagt vekt på etterutdanning av lærere som underviser innvandrere i norsk. Opplæring etter nivåbasert modell følges opp og evalueres av Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt over en treårs periode.

KAP. 259 KOMPETANSEUTVIKLINGSPROGRAMMER

Kapitlet omfatter midler til kompetanseutviklingsprogrammer.

Kap. 259 Kompetanseutviklingsprogrammer fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	0	0	50 000
	Sum kap. 259	0	0	50 000

Kap. 259 er nyopprettet i statsbudsjettet for år 2000, og forslag til bevilgning er relatert til arbeidet med Kompetansereformen, se omtale under programkategori 07.50. I St.meld. nr. 42 (1997-98) Kompetansereformen ble det foreslått å stimulere og styrke kompetanseutviklingen i virksomheter, bl.a. gjennom ulike systemer for nettverksbygging, da særlig i små og mellomstore bedrifter.

I forbindelse med inntektsoppgjøret i 1999 har Regjeringen foreslått å bevilge 400 mill. kroner over en 2-3 års periode til delfinansiering av kompetanseutviklings-

programmer, utviklingskontrakter og utvikling av nye opplæringstilbud for utvikling av markedet for etter- og videreutdanning. Det er etablert en tett dialog mellom partene i arbeidslivet og myndighetene om planlegging og styring av kompetanseutviklingsprogrammene. Videre arbeid med å avklare innretning og organisering av programmene vil også gjøres i samarbeid med partene i arbeidslivet i løpet av høsten 1999. Prosjekter vil kunne initieres av enkeltvirksomheter, kommuner, nettverk av virksomheter, bransjeorganisasjoner, tariffparter mv. Utviklingsprosjektene forutsetter en betydelig egenandel fra søkerens side.

Bevilgningsforslaget omfatter midler til etablering, administrasjon og gjennomføring av kompetanseutviklingsprogrammer.

Programkategori 07.60 Høgre utdanning

Kategori 07.60 omfatter:

- universiteter og høyskoler under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet
- ulike fellestiltak innenfor sektoren
- tilskudd til private høyskoler
- studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter

Programkategori 07.60 Høgre utdanning fordelt på utgiftskapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
260	Universitetet i Oslo (jf. kap. 3260)	2 459 137	2 603 874	2 625 213	0,8
261	Universitetet i Bergen (jf. kap. 3261)	1 452 948	1 481 615	1 549 674	4,6
262	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (jf. kap. 3262)	1 770 975	1 843 396	2 057 080	11,6
263	Universitetet i Tromsø (jf. kap. 3263)	819 616	830 709	859 592	3,5
264	Norges handelshøgskole (jf. kap. 3264)	180 065	161 304	179 319	11,2
265	Arkitektthøgskolen i Oslo (jf. kap. 3265)	41 524	42 102	44 928	6,7
268	Norges idrettshøgskole (jf. kap. 3268)	79 143	81 546	87 187	6,9
269	Norges musikkhøgskole (jf. kap. 3269)	82 973	85 795	89 385	4,2
270	Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter	0	0	283 753	—
273	Statlige kunsthøgskoler (jf. kap. 3273)	131 138	137 372	143 075	4,2
274	Statlige høyskoler (jf. kap. 3274)	5 111 161	5 331 048	5 550 044	4,1
278	Norges landbrukshøgskole (jf. kap. 3278)	490 242	474 137	498 685	5,2
279	Norges veterinærhøgskole (jf. kap. 3279)	206 182	193 960	205 402	5,9
280	Riksbibliotekstjenesten (jf. kap. 3280)	20 469	0	0	—
281	Fellesutgifter for universiteter og høyskoler (jf. kap. 3281)	726 876	654 952	643 298	-1,8
282	Privat høyskoleutdanning	314 254	344 088	359 581	4,5
	Sum kategori 07.60	13 886 703	14 265 898	15 176 216	6,4

I forhold til budsjettet for 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Det er opprettet et nytt kap. 270 Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter under kategori 07.60 Høgre utdanning. Dette er en overføring av tidligere kapittel 291 under kategori 07.80 Stipend og sosiale formål.
- På grunn av vekst i etterspørselen etter forsknings-, utrednings- og undervisningstjenester er utgiftskapitlene 260 til 281 økt med til sammen 50,7 mill. kroner, mot tilsvarende merinntekter på tilhørende inntektskapitler 3260 til 3281.

Dersom det ses bort fra parallelle opp- og nedjusteringer i inntekts- og utgiftskapitlene og opprettelse av et nytt kap. 270, er det en nominell vekst på om lag 4,0 pst. under kategori 07.60 i forslaget til budsjett for 2000, sammenliknet med Blå bok for 1999.

Forslag til bevilgninger til byggeprosjekter ved universiteter og høyskoler fremmes i budsjettproposisjonen under Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men omtales under de enkelte institusjonskapitlene. I budsjettproposisjonen for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet er det gitt en vurdering av byggebehov under kap. 281. Forslag til bevilgninger til utstyr i nye bygg blir lagt fram under de enkelte institusjonskapitlene.

Programkategori 07.60 Høgre utdanning fordelt på inntektskapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
3260	Universitetet i Oslo (jf. kap. 260)	637 005	573 143	575 564	0,4
3261	Universitetet i Bergen (jf. kap. 261)	395 632	357 635	357 639	0,0
3262	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (jf. kap. 262)	351 818	326 411	327 445	0,3
3263	Universitetet i Tromsø (jf. kap. 263)	191 810	161 874	162 547	0,4
3264	Norges handelshøgskole (jf. kap. 264)	35 766	17 240	19 387	12,5
3265	Arkitektelhøgskolen i Oslo (jf. kap. 265)	5 546	3 157	4 661	47,6
3268	Norges idrettshøgskole (jf. kap. 268)	13 203	11 301	12 505	10,7
3269	Norges musikkhøgskole (jf. kap. 269)	2 191	1 475	1 483	0,5
3273	Statlige kunsthøgskoler (jf. kap. 273)	4 147	2 971	3 042	2,4
3274	Statlige høyskoler (jf. kap. 274)	452 850	366 843	384 911	4,9
3278	Norges landsbrukshøgskole (jf. kap. 278)	178 716	160 318	185 563	15,7
3279	Norges veterinærhøgskole (jf. kap. 279)	78 666	66 706	74 685	12,0
3280	Riksbibliotekjenesten (jf. kap. 280)	7 120	0	0	—
3281	Fellesutgifter for universiteter og høyskoler (jf. kap. 281)	584	2 759	2 836	2,8
Sum kategori 07.60		2 355 054	2 051 833	2 112 268	2,9

Budsjettforslag for 2000 – Prioriteringer

I samsvar med vurderingene i St.meld. nr. 36 (1998-99) Om prinsipper for dimensjonering av høgre utdanning tar Regjeringen sikte på å opprettholde et høyt studenttall. Det har imidlertid vært en nedgang i søkningen til høgre utdanning i de siste årene, bl.a. som et resultat av en midlertidig nedgang i størrelsen på ungdomskullene. Samlet innebærer forslaget til statsbudsjett for 2000 en netto reduksjon i antall studieplasser på nærmere 1 750 for å tilpasse kapasiteten til reduksjon i søkningen til høgre utdanning. Antall studieplasser er redusert med om lag 2 400 til sammen ved universitetenes allmennfakulteter og ved statlige og vitenskapelige høyskoler. Ved private høyskoler er tallet på studieplasser med tilskudd redusert med 70. Det er samtidig registrert mangel på kvalifisert arbeidskraft innenfor flere områder. Regjeringen har i forslaget til statsbudsjett for 2000 prioritert å opprette om lag 760 nye studieplasser for å videreføre studieplasser og økt opptak, i hovedsak innenfor informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) og helsefag. I tillegg

er institusjonene pålagt å omdisponere om lag 300 studieplasser til utdanninger under oppbygging.

Regjeringen prioriterer i budsjettforslaget å gi universitetene og høyskolene gode vilkår for omstilling og til gjennomføring av personellmessige tiltak ved de utdanninger der kapasiteten bygges noe ned. For å tilføre institusjonene midler til gjennomføring av omstillingstiltak ved de fagmiljøene som får redusert studentmåltallene, er det lagt til grunn at korresponderende budsjettreduksjoner ved inndragning av studieplasser, eller ved pålegg om omdisponering av kapasitet, gjennomføres slik at bevilgningen per gjenværende studieplass isolert sett øker. Det er videre prioritert å sette av 20 mill. kroner til særskilte omstillingstiltak. I proposisjonen foreslås også tiltak som vil øke universitetenes og høyskolenes handlefrihet.

Kompetansereformen vil føre nye grupper studenter til universiteter og høyskoler, både til grunnutdanninger og til særskilte etter- og videreutdanningstilbud. Regjeringen foreslår i statsbudsjett for 2000 at det bevilges 50 mill. kroner til å delfinansiere kompetanseutviklingsprogrammer for å utvikle markedet for etter- og videreutdanning, se omtale under kategori 07.50 Voksenopplæring. Det forutsettes at universitetene og høyskolene utvikler et omfattende samarbeid med arbeids- og næringsliv om etter- og videreutdanning og andre former for kompetanseutviklingstilbud.

For å bedre rekrutteringsgrunnlaget og imøtekomme behov for høyt utdannet arbeidskraft i distriktene er det også prioritert å sette av midler til desentralisert undervisning.

Stortinget har vedtatt at det skal etableres et IT- og kunnskapssenter på Fornebu. Regjeringen er opptatt av å bidra på innholdssiden for at senteret skal bli vellykket. I samarbeid med etablerte utdannings- og forskningsinstitusjoner vil Norges forskningsråd koordinere etablering av et «Center of Excellence» innenfor IKT. Videre vil Regjeringen bidra til å etablere det såkalte «Bedriftsuniversitetet», et samarbeid mellom Universitetet i Oslo, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og SINTEF, for å tilby bedriftsrettet etter- og videreutdanning. En nærmere omtale av forsknings- og utdanningsvirksomhet på Fornebu er gitt under kap. 281.

I budsjettforslaget er det en satsing rettet mot utvikling av lærerutdanningsinstitusjonenes kompetanse innenfor pedagogisk bruk av IKT, se omtale under kap. 281. Dette er en del av den skolepolitiske satsingen, se hovedinnledningen. Målet for satsingen er at denne kompetansen skal videreformidles til skoleverket både gjennom institusjonenes grunnutdanning av nye lærere, og gjennom spesielle etter- og videreutdanningstiltak rettet mot dagens skolelærere.

Mål for politikken i sektoren

Størstedelen av landets langsiktige forskning foregår ved universitetene og høyskolene. Videre utdanner universitetene og høyskolene høyt kvalifisert personell, og driver en utstrakt formidlingsvirksomhet. Kvaliteten på undervisning, forskning og formidling av forskningsresultater skal være på et høyt internasjonalt nivå, og tilgjengeligheten til tilbudene skal være god.

Sentrale mål for politikken i sektoren er:

- legge til rette for at studiesøkere får lik rett til utdanning, og at befolkningens evner og anlegg blir brukt på en måte som ivaretar det enkelte individs interesser og imøtekommer samfunnets behov for høyt utdannet arbeidskraft
- sikre høy kvalitet i høgre utdanning og forskning gjennom å skape gode vilkår ved lærestedene for utvikling og formidling av ny kunnskap
- utnytte ressursene i sektoren bedre
- videreutvikle grunnlaget for samarbeid og arbeidsdeling innenfor høgre utdanning og forskning
- legge til rette for omfattende internasjonalt samarbeid innenfor høgre utdanning og forskning

Ved utforming av virkemidler for å nå målene kan målkonflikter oppstå. Et eksempel på dette kan være at dimensjonering av de enkelte utdanninger og institusjoner i fullstendig samsvar med studentenes preferanser ikke kan forenes med målene om bedret ressursutnyttelse, å tilfredsstille samfunnets behov for kvalifisert arbeidskraft eller med målet om videreutvikling av samarbeid og arbeidsdeling innenfor Norgesnett. Dette innebærer at valg av virkemidler må vurderes i relasjon til de samlede målsettinger for

sektoren, og ved iverksetting av tiltak vil det ofte være nødvendig med en avveining av tiltakenes betydning for ulike utdanningspolitiske mål.

Departementet legger i denne proposisjonen fram en rekke statistiske opplysninger som bl.a. omfatter studenttall, kandidattall, opptakstall, avlagte vektall og vitenskapelige publikasjoner. Dette er en del av grunnlaget for å vurdere i hvilken grad målene for politikken i sektoren er nådd. Slike opplysninger gir ikke et fullstendig bilde av virksomheten innenfor høgre utdanning, fordi deler av virksomheten vanskelig kan måles ved bruk av slike indikatorer. Spesielt er det vanskelig å måle de kvalitative sider ved virksomhetene. Departementet mener likevel at de tallene som foreligger gir nyttig informasjon, og arbeider videre for å utvikle nye og bedre indikatorer.

Mjøs-utvalget skal vurdere behov for endringer i universitets- og høgskolesektoren etter 2000 som følge av nye krav fra samfunns- og næringsliv og fra studentene. Utvalget skal vie særskilt oppmerksomhet til kvalitetsfremmende tiltak, innenfor så vel utdanning som forskning. Utvalget har et vidt mandat, og skal etablere en bred kontaktflate både med sektoren og organisasjonene i arbeidslivet. Utvalget skal også hente inn internasjonale erfaringer. Utvalget skal avggi en samlet innstilling innen 1. april 2000. En delutredning om dokumentasjon av realkompetanse og etablering av kortere og tilpassede studieløp i høgre utdanning og en annen delutredning om rammene for organisering av oppdragsvirksomhet og samarbeid med randseinstitusjoner ble begge avgitt i april 1999, jf. omtale under kategori 07.60.

Legge til rette for at studiesøkere får lik rett til utdanning, og at befolkningens evner og anlegg blir brukt på en måte som ivaretar det enkelte individs interesser og imøtekommer samfunnets behov for høyt utdannet arbeidskraft

Tilstandsvurdering

Lik rett til utdanning og studietilbud i samsvar med de utdanningsøkonomenes interesser

Et høyt utdanningsnivå i befolkningen er et mål, både for å dekke samfunnets behov for kvalifisert arbeidskraft og fordi det bidrar til realisering av individuelle mål. Dimensjoneringen av total kapasitet og kapasiteten innenfor de ulike utdanninger er i stor utstrekning blitt bestemt av studentsøkningen. Det er videre lagt vekt på registrerte eller forventede mangler på kvalifisert arbeidskraft. Sentrale virkemidler for å legge til rette for lik rett til utdanning har vært å øke antallet studieplasser, yte studiefinansiering (se kategori 07.80 Utdanningsfinansiering) og foreta en målrettet regional fordeling av studieplasser.

Gjennom 1990-tallet har det totale antall studieplasser ved statlige institusjoner og studieplasser det gis støtte for ved private høgskoler økt betydelig, fra ca. 124 000 i 1990 til mer enn 171 000 i 1999. Studietilbudet ved private høgskoler utgjør et viktig supplement og alternativ til det utdanningstilbudet de statlige institusjonene tilbyr, og høsten 1999 gis det støtte til nærmere 12 500 studieplasser ved private høgskoler.

Tabell: Utviklingen i studentmåltallet i Norge fra 1990 til 1999 ¹⁾

1990	1992	1994	1995	1996	1997	1998	1999
123 855	144 996	161 698	167 193	168 158	169 842	170 070	171 118

1) Inkluderer de studieplassene ved private høgskoler som det blir gitt tilskudd til. I tillegg til studentmåltallene i tabellen er det også et måltall for eksternt finansierte studenter. I perioden fra 1990 til 1998 var dette om lag 3 000 studieplasser. For 1999 ble måltallet økt til 5 000 studieplasser.

Det er nå etablert en høy studiekapasitet, som innebærer at mer enn halvdel av årskullene kan ta høgre utdanning. Samtidig er det en økende interesse for det omfattende etter- og videreutdanningstilbudet ved universitetene og høgskolene.

Etter en sterk vekst i søkningen til høgre utdanning fra siste del av 1980-tallet har tallet på søkere gått ned fra midten av 1990-tallet. Antall søkere til det samordnede studentopptaket til universiteter og høgskoler viser en nedgang på omkring 6 pst. fra 1998 til 1999.

Veksten i antall studieplasser, i kombinasjon med redusert søkning i de siste år, har medført at det er få kvalifiserte søkere som ikke gis tilbud om studieplass. Det har også vært en økning i andelen søkere som får oppfylt sitt primære studieønske.

Tabell: Nøkkeltall for søkning og opptak ved universiteter og høgschooler

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Antall søkere	106 925	109 054	101 255	101 288	93 172	86 644
Herav søkere 19-24 år (i pst.)	71,3	71,7	73,4	74,4	73,0	71,8
Antall kvalifiserte søkere	94 538	97 116	83 884	82 294	75 656	70 043
Herav kvinner (i pst.)	59,5	60,0	60,0	60,2	60,8	60,2
Antall kvalifiserte søkere uten tilbud	25 054	25 514	14 841	12 433	5 272	3 473
Antall personer møtt til studiestart	43 966	41 907	45 624	45 501	43 651	43 836
Herav kvinner (i pst.)	54,2	56,3	57,7	58,9	59,8	61,0

Kilde: Samordna opptak (SO).

I søkerstatistikken fra SO inngår ikke kunsthøgskolene, Norges musikkhøgskole eller høgschooler under andre departementer (Politi- og utdanning i Forsvaret). Flere av de private høgschoolene inngår heller ikke i statistikken, men et klart flertall av søkerne til private høgschooler inngår.

Med den desentraliserte institusjonsstrukturen er det etablert sterke utdanningsmiljøer med en god bredde i studietilbudene i alle deler av landet. For å nå målgrupper som vanskelig kan nytte utdanningstilbud ved de ordinære studiestedene, og for å heve kompetansen i regioner som mangler kvalifisert fagpersonell, er det i de senere år også lagt økt vekt på etablering av fleksible utdanningstilbud i form av fjernundervisning, desentralisert utdanning og deltidsutdanning både i grunnutdanning og i etter- og videreutdanning.

I 1999 er det tildelt 22 mill. kroner for å dekke merkostnader ved å tilby prioriterte utdanninger som desentraliserte studietilbud. Særskilt støtte er gitt til desentralisering av ingeniør-, allmennlærer-, førskolelærer-, sykepleier-, vernepleier- og IKT-utdanninger. For disse utdanningene har det vært en økning i antall desentraliserte tilbud fra 1998 til 1999. Høsten 1999 er det nærmere 3 000 studieplasser ved desentraliserte studietilbud innenfor disse utdanningene.

Det er etablert flere nye samarbeidsnettverk som omfatter en rekke institusjoner innenfor høgre utdanning, og antallet og bredden i utdanningstilbudet har økt betydelig. Et eksempel er Nettverksuniversitetet (tidligere NITOL), som våren 1999 omfatter Universitetet i Bergen, NTNU og høgschoolene i Agder, Sør-Trøndelag og Stord/Haugesund. Nettverksuniversitetet tilbyr mer enn 100 kurs som nettbasert undervisning. Andre nettverk tilbyr bl.a. yrkesrettede utdanninger basert på fjernundervisning kombinert med lokale samlinger ved nettverksinstitusjonene. Nettverksavtaler kan også innebære at studenter får tilgang til fjernundervisningstilbud ved samarbeidende institusjoner. Også gjennom Sentralorganet for fjernundervisning på universitets- og høgschoolnivå (SOFF) bidrar departementet med økonomisk støtte for at utdanningsinstitusjonene skal utvikle fjernundervisningstilbud. Kvaliteten i disse fjernundervisningsprosjektene har økt.

Utviklingen innenfor IKT har gitt mulighet for at metoder som brukes i fjernundervisning, også kan nyttes til å utvikle fleksible studietilbud og datastøttet læring for ordinære studenter. Arbeidsgruppen for digitale læremidler som ble opprettet i 1996, har videreført utviklingsarbeid rettet mot IKT-baserte læremidler og bibliotekstjenester.

Regjeringens handlingsplan for funksjonshemmede ble lagt fram høsten 1998. Planen inneholder flere tiltak for å gi bedre tilgjengelighet til høgre utdanning for funksjonshemmede studenter. I samsvar med handlingsplanen er lærestedene pålagt å utarbeide handlingsplaner for funksjonshemmede studenter i løpet av 1999. Institusjonene har ansvar for å utarbeide informasjons- og rådgivningstjenester for funksjonshemmede. Kulturdepartementet engasjerte høsten 1998, i samarbeid med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Arbeidsforskningsinstituttet til å kartlegge det behovet synshemmede studenter har for tilrettelagt studiemateriell. Tolkeutdanningen for døve er forbedret ved at det er etablert høgschooletilbud for hørende som skal gi kommunikative kunnskaper i praktisk tegnspråk.

Samfunnets behov for høyt utdannet arbeidskraft

Dimensjoneringsprosjektene er særskilt drøftet i St.meld. nr. 36 (1998-99) Om prinsipper for dimensjonering av høgre utdanning. Den samlede kapasiteten ved universiteter og høgschooler, og fordeling av kapasitet mellom utdanninger, har både blitt bestemt av de utdanningssøkendes preferanser og behov i arbeidslivet. Det har vært lagt vekt på at høgre utdanning gir en generell og fleksibel kompetanse som gir et godt grunnlag for deltakelse i ulike deler av arbeidsmarkedet. Det er også svært vanskelig å utarbeide tilfredsstillende prognoser for endringer i arbeidslivets behov. For utdanninger som kvalifiserer til svært spesialiserte arbeidsoppgaver, har opptakskapasiteten blitt sett i sammenheng med samfunnets behov for arbeidskraft. Dette gjelder for eksempel innenfor

helse- og omsorgsfag og lærerutdanninger. I de senere årene gjelder dette også for IKT- og andre teknologiutdanninger.

Kapasiteten innenfor helse- og omsorgsfag, lærerutdanningene og IKT-utdanninger er økt kraftig gjennom 1990-tallet. I 1998 ble det tildelt nærmere 2 000 studieplasser til økt opptak til sammen for disse utdanningene. De aller fleste av disse utdanningene er flerårige. Videreføring av opptakskapasitet forutsetter derfor at det tildeles nye studieplasser gjennom flere år, eller at institusjonene omdisponerer kapasitet fra utdanninger som ikke er under oppbygging, eller utdanninger med ledig kapasitet. I statsbudsjettet for 1999 ble det opprettet 175 nye studieplasser for å opprettholde den økte opptakskapasiteten i medisin, 32 i psykologi, 315 i sykepleie, 277 i vernepleie, 20 i radiografi, 15 i farmasi og 28 innenfor reseptarutdanningen. Videre er det opprettet 515 nye studieplasser i IKT-utdanninger for å videreføre opptakskapasiteten ved flerårige studier. Institusjonene har også blitt pålagt å omdisponere studieplasser til IKT- og til sykepleierutdanninger. I tillegg er det opprettet 20 studieplasser til økt opptak innenfor radiografutdanningen, 30 innenfor tannteknikerutdanningen og 100 innenfor lærerutdanningene for å øke opptaket i 1999. Det er også opprettet nye studieplasser til økt opptak innenfor film- og fjernsynsutdanning.

I arbeidsmarkedet har det også vært registrert mangel på ingeniører i de senere år. Innenfor flere ingeniørutdanninger har det imidlertid vært betydelig ledig kapasitet gjennom flere år. Som en følge av dette har de statlige høgskolene over flere år tatt opp et økt antall studenter til ingeniørutdanning i data, i tillegg til at det har vært satset på tiltak for å bedre rekrutteringen til realfag- og teknologistudier.

Den etablerte opptakskapasiteten synes i løpet av få år å gi tilstrekkelig tilgang på kvalifisert personell for de fleste av utdanningene som er nevnt over. Det er imidlertid betydelig usikkerhet forbundet med slike behovsvurderinger.

I enkelte utdanninger kan det bli vanskelig å nå studentmåltallene. Høsten 1999 vil det være mange ledige studieplasser innenfor høgskoleingeniørutdanningene, førskolelærerutdanningene og utdanninger innenfor jordbruk, skogbruk og fiskeri. Mens institusjonene i de store byene for det meste vil fylle studieplassene, vil flere av institusjonene i Nord-Norge og flere mindre læresteder i Sør-Norge ha ledig kapasitet. Særlig for førskolelærerutdanningene, og til en viss grad allmennlærerutdanningene, er det en negativ utvikling i søkning til studiene. Fordi det ikke var tilstrekkelig søkergrunnlag til å utnytte kapasiteten innenfor førskolelærerutdanningen har institusjonene omdisponert studieplasser til annen prioritert utdanning innenfor beslektede fagområder hvor det er behov for arbeidskraft. Dette gjelder bl.a. allmennlærerutdanning, praktisk-pedagogisk utdanning og videreutdanning i pedagogisk arbeid på småskoletrinnet. Institusjonene har også organisert utdanning desentralisert på steder hvor det er registrert personellmangler, bl.a. for å utvide rekrutteringsgrunnlaget.

Det er også registrert en betydelig reduksjon i søkningen til enkelte utdanninger innenfor helse- og omsorgsfag, men søkningen er tilstrekkelig til å utnytte kapasiteten i disse utdanningene, med unntak for vernepleierutdanningen.

Strategier og tiltak

Lik rett til utdanning og studietilbud i samsvar med de utdanningssøkendes interesser

Størrelsen på årskullene med 19-åringer er redusert fra om lag 62 000 i 1994 til om lag 53 000 i 2000. Det vil fortsatt være relativt små årskull i de nærmeste årene, før størrelsen igjen øker til samme nivå som på midten av 1990-tallet. For 2000 gir demografiske forhold og nedgang i søkertallene derfor grunnlag for å redusere studiekapasiteten noe innenfor ordinære studietilbud.

Endringer i studentmåltallene fra 1999 til 2000 framgår av tabellen under.

Tabell: Oversikt over studenttall i 1997-2000

	Registrert 1997	Registrert 1998	Måltall 1998	Måltall 1999	Måltall 2000
Universitetene	76 342 ¹⁾	74 727 ²⁾	75 390	75 367	73 617
Vitenskapelige høyskoler	6 913 ³⁾	7 095 ⁴⁾	6 960	6 960	6 930
Kunsthøyskoler	762	751	705	707	707
Statlige høyskoler	72 377	74 298	74 874	75 629	75 684
Sum universiteter og høyskoler	156 394	156 871	157 929	158 663	156 938
Private høyskoler	14 133	16 518	12 141	12 455	12 432
Sum	170 527	173 389	170 070	171 118	169 370
Eksternt finansierte studenter ⁵⁾	4 601	4 890	3 120	5 000	6 500

Kilde registrerte studenter: Database for statistikk om høgre utdanning (DBH)

- 1) Det var i tillegg registrert 2 885 personer uten studierett ved universitetene.
- 2) Det var i tillegg registrert 2 175 personer uten studierett ved universitetene.
- 3) I tillegg var det registrert 35 personer uten studierett ved Norges handelshøyskole og 21 personer uten studierett ved Norges idrettshøyskole.
- 4) I tillegg var det registrert 32 personer uten studierett ved Norges handelshøyskole, 18 personer uten studierett ved Norges idrettshøyskole og 7 personer uten studierett ved Norges landbruks høyskole.
- 5) Som eksternt finansierte studenter regnes summen av antall heltidsekvivalenter finansierte over Statens lærerkurs, studentenes egenbetaling og andre eksterne finansieringskilder.

For å sikre en hensiktsmessig regional fordeling av studiekapasitet vil departementet videreføre en regulering som begrenser adgangen til allmennfakultetene ved universitetene i Sør-Norge. Dette forutsetter en reduksjon i kapasiteten innenfor studier på lavere grads nivå ved disse institusjonene. Ved fordelingen av reduksjonen på om lag 1 750 studieplasser i budsjettet for 2000 har Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet lagt vekt på at fordelingen av studieplasser også ses i et distrikts- og regionalpolitisk perspektiv.

For å nå målet om lik rett til utdanning, uavhengig av sosiale eller økonomiske forhold, alder, kjønn eller geografiske forhold, vil regjeringen i budsjettforslaget prioritere midler til videreutvikling av fleksible utdanningstilbud, i form av studier som kombinerer fjernundervisning, desentraliserte opplegg og deltidsutdanning med institusjonsbasert undervisning. Dette vil legge studietilbudene bedre til rette for personer som vanskelig kan følge ordinær undervisning ved institusjonene. Dette kan være personer som har behov for selv å styre progresjon og studietid, og som på grunn av arbeid eller omsorgsoppgaver ikke har anledning til å oppholde seg ved lærestedet over lengre tid.

Det er satt av 15 mill. kroner til å dekke merkostnader ved å gi høyt prioriterte utdanninger som desentraliserte tilbud i distriktene. Av dette er 5 mill. kroner til desentralisering av sykepleierutdanning satt av på budsjettet til Sosial- og helsedepartementet, se omtale under kap. 705.

En arbeidsgruppe under Norgesuniversitetet avgav i juni 1999 en innstilling der det foreslås at Universitetsrådet, Høgskolerådet og interesserte organisasjoner i arbeidslivet etablerer en møteplass og et nettverk for arbeidslivsrelatert høgre utdanning og kompetansebygging. Innstillingen foreslår at det opprettes et sekretariat, en database over de relevante tilbudene i høgre utdanning og et nettbasert «kursstorg» for virksomheter og tilbydere. Det er i budsjettforslaget lagt inn midler for å støtte opp om dette arbeidet.

I oppfølgingen av Stortingets behandling av St.meld. nr. 42 (1997-98) Kompetansereformen legger departementet stor vekt på å legge forholdene til rette for at utdannings-tilbudet innenfor høgre utdanning skal nå nye grupper og dekke nye kompetansebehov. Det vises også til omtale under kap. 259 av bevilgningsforslag til delfinansiering av kompetanseutviklingsprogrammer. Kompetansereformen vil øke bredden i rekrutteringen til høgre utdanning, og institusjonene må etablere nye studieopplegg tilpasset de ulike behovene til nye grupper av studenter.

Departementet vil:

- gi institusjonene større frihet til å opprette nye fag og emner, organisere utdanning desentralisert og inngå hovedfagssamarbeid
- endre regelverket slik at institusjonene får større frihet til eksternt finansiering av nye undervisningstilbud
- endre opptaksreglene til høgre utdanning slik at søkere lettere kan tas opp til studier på bakgrunn av relevant realkompetanse, jf. NOU 1999: 17 Realkompetanse i høgre utdanning
- fastsette retningslinjer for studentenes egenbetaling, i samsvar med Stortingets vedtak ved behandlingen av Budsjett-innst. S. nr. 12 (1998-99), jf. St.prp. nr. 1 (1998-99)

Ved behandling av Innst. S. nr. 259 (1996-97), jf. St.meld. nr. 49 (1996-97) Prinsipp for rangering av søkjarar ved opptak til studium ved universitet og høgskolar, bad Stortinget departementet komme tilbake med forslag til prinsipper for fastsettelse av form og størrelse på kvoter utenom primærvitnemålskvoten ved opptak til høgre utdanning. Stortinget bad videre om å bli orientert om størrelsen på primærvitnemålskvoten.

Departementet legger til grunn at hovedprinsippet for opptak til høgre utdanning skal være at de best kvalifiserte søkerne prioriteres. Fastsettelse av kvoter utenom primærvitnemålskvoten vil derfor måtte begrunnes enten ved at det for det aktuelle studiet vil sikre at de best kvalifiserte søkerne får opptak, eller ved at andre samfunnshensyn, herunder rekruttering ut fra kjønn eller etnisk eller geografisk tilhørighet, vurderes som særlig viktig. Departementet arbeider ut fra det mål at opptakssystemet skal være enkelt og oversiktlig, og prinsippet om at de best kvalifiserte søkerne normalt skal prioriteres. Dette tilsier at en er tilbakeholden med opprettelse av kvoter. For studier eller søkergrupper der de ovennevnte hensyn ikke gjør seg gjeldende, bør det derfor ikke fastsettes kvoter utover primærvitnemålskvoten. Alle søkere bør rangeres i forhold til hverandre på grunnlag av poengberegninger eller skjønnsmessige vurderinger. Størrelsen på kvoter utenom primærvitnemålskvoten vil måtte variere, avhengig av målet med å opprette kvoten, og må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Disse prinsippene for fastsetting av kvoter er en videreføring av eksisterende prinsipper for fastsettelse for grunnutdanninger ved de statlige høgskolene. For opptak til videreutdanninger, høgre grads studier og profesjonsdelen av studier er lærestedene i brev fra departementet gitt myndighet til selv å fastsette rangeringsregler.

Utkast til forskrift som bl.a. fastsetter størrelse på primærvitnemålskvoten har vært på høring, med høringsfrist 1. oktober 1999. I forskriftsutkastet har departementet foreslått at denne kvoten skal omfatte 40 pst. av studieplassene.

I St.meld. nr. 49 (1996-97) fremmet departementet forslag om at det burde innføres et nytt, felles rangeringsregelverk som skulle gjelde for opptak til alle grunnutdanninger. Samtidig foreslo departementet at det kunne være aktuelt med avvikende regelverk for studier med sterk oversøking. Stortingets behandling av Innst. S. nr. 259 (1996-97) klargjorde at et nytt, felles regelverk skulle tre i kraft fra og med opptak til studieåret 2000-2001, men Stortinget hadde ikke innvendinger mot departementets forslag om eventuelle avvikende regelverk.

Departementet har lagt til grunn at søkere flest har innrettet seg i forhold til elementene i det nye regelverket. For enkelte studier med sterk oversøking og vesentlig avvik i eksisterende regelverk i forhold til det foreslåtte, er det imidlertid usikkert blant søkerne med hensyn til hvilket regelverk som vil gjelde fra og med opptaket høsten 2000. På denne bakgrunn har departementet besluttet å beholde hele eller deler av eksisterende regelverk ytterligere ett år for opptak til medisinstudiet ved alle universitetene, farmasistudiet ved universitetene i Oslo og Tromsø, ernæringsstudiet ved Universitetet i Oslo og journalistutdanningene ved høgskolene i Bodø, Oslo, Stavanger og Volda.

Det skal opprettes et brukerforum for funksjonshemmede og høgre utdanning. Forumet skal legge til rette for at synspunkter fra de aktuelle brukergruppene blir ivaretatt. Departementet vil også følge opp et prosjekt for funksjonshemmede og høgre utdanning ved NTNU som er finansiert gjennom særskilte tildelinger fra departementet og fra Sosial- og helsedepartementet. Prosjektet skal medvirke til kunnskap om tilrettelegging og utvikling av handlingsplaner ved universiteter og høgskoler. Det vil bli tatt stilling til hvordan resultatene fra prosjektet skal utnyttes og videreføres etter at det er avsluttet. Det skal også avholdes en nasjonal konferanse om funksjonshemmede og høgre utdanning.

Kravet om at universitetene og høgskolene skal bruke minst 5 pst. av vedlikeholdsbudsjettet for å legge forholdene til rette for funksjonshemmede studenter, videreføres i 2000. Bygging av studentboliger tilpasset funksjonshemmede medfører økte kostnader sammenliknet med ordinære hybelenheter. Departementet vil vurdere tilskuddsordningen nærmere på bakgrunn av dette, se omtale under kap. 270.

Stortinget har bedt Regjeringen vurdere etablering av et IKT-studium for sterkt bevegelsehemmede ved en av våre høgskoler. Saken har vært utredet av en interdepartemental arbeidsgruppe, som konkluderer med at det vil være verdifullt å vinne erfaring med et særskilt tilrettelagt studium i informasjonsteknologi for sterkt bevegelsehemmede. Høgskolen i Hedmark, studiested Rena, framheves som et aktuelt lokaliseringssted for en eventuell etablering. Det er behov for nærmere vurdering av økonomiske, organisatoriske og praktiske spørsmål i sakens anledning. Et slikt studium vil være kostbart når det gjelder undervisningstjenester, og stiller betydelige krav til utvikling av bo- og servicetilbud. Regjeringen tar sikte på å avklare saken som en del av budsjettprosessen for 2001, og vil i den forbindelse bl.a. ha dialog med de funksjonshemmedes organisasjoner.

Samfunnets behov for høyt utdannet arbeidskraft

Mjøs-utvalget skal vurdere dimensjonering av høgre utdanning i et prinsipielt og langsiktig perspektiv. Norgesnettrådet skal ha til oppgave å gi råd til departementet om dimensjonering og spredning av fag, og departementet vil fortsette et samarbeid med andre fagdepartementer om vurdering av personellbehov innenfor deres ansvarsområder.

Som en del av kunnskapsgrunnlaget om arbeidslivets framtidige behov for personell innenfor enkelte sektorer presenterte departementet i St.meld. nr. 36 (1998-99) Om prinsipper for dimensjonering av høgre utdanning framskrivninger av tilbud og etterspørsel. Departementet vil samarbeide med Statistisk sentralbyrå om videreutvikling og oppdatering av disse modellene som grunnlag for vurderinger av arbeidsmarkedet for ulike utdanningsgrupper i forbindelse med de årlige budsjettframleggene.

Det er i forslaget til statsbudsjett for 2000 lagt til grunn at senere års økning i opptakskapasitet i IKT-utdanninger og helse- og omsorgsfag videreføres. For å videreføre studieplassene og det økte opptaket foreslås det å opprette om lag 760 nye studieplasser i de aktuelle utdanningene i 2000. For å videreføre opptakskapasiteten innenfor utdanninger under oppbygging er institusjonene også pålagt å omdisponere om lag 300 studieplasser.

I lærerutdanningene og enkelte av helse- og omsorgsfagene må institusjonene legge vekt på rekrutteringstiltak, som følge av nedgang i søkningen. Dersom institusjonene ikke klarer å utnytte kapasiteten i disse utdanningene, vil departementet vurdere fordelingen av kapasitet mellom institusjonene.

For flere av utdanningene innenfor helsefagene begrenser tilgangen på praksisplasser og vitenskapelig personell opptakskapasiteten. Kjøp av studieplasser i utlandet innenfor enkelte fag vil derfor bli videreført. Dette vurderes som en gunstig ordning så lenge det er vanskelig å øke utdanningskapasiteten ytterligere ved norske læresteder. Fra høsten 1999 er opptaket til studieplasser i medisin som kjøpes i utlandet, likevel redusert gjennom å øke opptaket til utdanningen ved Universitetet i Tromsø og ved NTNU. Det er forutsatt at flere studieplasser skal overføres til NTNU i forbindelse med den nye universitetsklinikken som etableres gjennom utviklings- og utbyggingsprosjektet RIT 2000.

I budsjettet for 2000 foreslås det å etablere medisinutdanning ved Sentralsykehuset i Akershus med et opptak på 15 studenter høsten 2000, se omtale under kap. 260. Det tas sikte på ytterligere økning til et årlig opptak på 30 studenter fra 2001. Som delfinansiering av tiltaket vil opptaket til studieplasser som nå kjøpes i utlandet, bli redusert tilsvarende.

For å tilpasse utdanninger til arbeidslivets behov mener departementet at universitetene og høgskolene må styrke IKT som en integrert del av en rekke fag og utdanninger. Det er også viktig at institusjonene etablerer påbyggingsstudier i IKT rettet mot kandidater med avsluttet utdanning innenfor ulike fagområder, som helsefag og økonomi, samt at det eksisterer IKT-studier som er egnet til å inngå i en fagkrets med samfunnsvitenskapelige fag, humanistiske fag osv.

Sikre høy kvalitet i høgre utdanning og forskning gjennom å skape gode vilkår ved lærestedene for utvikling og formidling av ny kunnskap*Tilstandsvurdering**Høy kvalitet i høgre utdanning*

Institusjonene er pålagt å evaluere og utvikle kvaliteten i studiene, og å etablere ordninger for kvalitetssikring. Faglig og pedagogisk utvikling som fører til endring i fagenes innhold og undervisningsformer, er en kontinuerlig og naturlig del av virksomheten ved universiteter og høgskoler.

Det er gjennomført nasjonale evalueringer av en rekke fag, og Norge har også deltatt i et pilotprosjekt om evaluering av kvalitet innenfor høgre utdanning i regi av EU-kommisjonen. Studentevaluering av undervisningen er et viktig virkemiddel for institusjonenes utvikling av kvalitet. Departementet har derfor opprettet en pris for gode opplegg for studentevaluering.

For å vurdere innsatsen på studiekvalitetsområdet og effekten av gjennomførte nasjonale evalueringer har departementet innhentet rapporter om institusjonenes interne studie-kvalitetsarbeid og oppfølging av de sakkyndige komiteenes tilrådinger. De fleste institusjoner arbeider nå systematisk med kvalitetssikring, men ikke alle institusjoner har integrert dette som en del av den ordinære virksomheten.

Norgesnettrådet, som ble etablert i 1998, har som en av sine viktigste oppgaver å påse at utdanningsinstitusjonene utvikler systemer for kvalitetssikring av utdanning og forskning. Rådet skal trekke opp retningslinjer for kvalitetssikringsarbeidet innenfor høgre utdanning.

Rådet skal også evaluere institusjonenes kvalitetssikringarbeid, og ta initiativ til evaluering av utdanninger.

I 1999 er det også satt i gang følgende evalueringer:

- institusjonsevaluering av Universitetet i Tromsø
- evaluering av knutepunktfunksjoner ved statlige høyskoler
- evaluering av hovedfag ved statlige høyskoler

Faglig samarbeid på tvers av landegrensene kan gi inspirasjon og føre til nyskaping og forbedring av studieopplegg. EUs unionstraktat framhever spesifikt at tiltak på utdanningsområdet skal bidra til utvikling av kvalitet i utdanningen. Universitetenes og høyskolenes deltakelse i internasjonalt samarbeid er derfor viktig.

Kort tid etter høyskolereformen i 1994 besluttet departementet at reformen skulle evalueres for å vurdere hvordan det nye styringssystemet virket, og hvilke effekter det hadde på den faglige virksomheten. Norges forskningsråd har i samarbeid med Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU) og forskningsmiljøer i Molde og Bergen gjennomført en evaluering over en treårsperiode. Evalueringen ble avsluttet våren 1999, og det foreligger en fylldig sluttrapport og ti delrapporter om ulike faglige og organisatoriske emner. Rapporten understreker at datagrunnlaget er innhentet så tidlig at det kan ha skjedd endringer i tiden etter datainnsamlingen.

Høyskolereformen var begrunnet bl.a. i overordnede styringsbehov. Reformen muliggjorde et nytt styringssystem og hadde som ett av sine formål å fremme den faglige utviklingen ved høyskolene. Hovedfunnene er at reformen foreløpig har hatt større effekt på organisasjon, styring og ledelse av høyskolene enn på den faglige virksomheten. Det er store forskjeller på høyskolene. Ved alle høyskolene har det vært en betydelig kompetanseheving blant personalet, spesielt innenfor helsefagene, der kompetansen på forhånd var svakest. Studentenes mulighet til studiekombinasjoner er blitt bedre innenfor de nye høyskoleenhetene. Rapporten peker også på at høyskolereformen har endret det norske utdanningssystemet på vesentlige måter. Høyskolene er blitt mer synlige og har fått høyere status både i regionene og i nasjonal sammenheng. Organisatoriske og administrative spørsmål er nærmere omtalt under kap. 274.

Studiekvalitet er nært forbundet med studentvelferd. Studentvelferdstilbudene skal legge til rette for at studentene skal gis mulighet til å fullføre studier på normert tid. Utdanningsinstitusjonene er gitt det overordnede ansvar for det helhetlige læringsmiljøet, mens student-samskipnadene er gitt det operative ansvar for studentvelferd.

Studentsamskipnadene mottar tilskudd til bygging av studentboliger, barnehageplasser, sosial rådgivningstjeneste og helsetiltak. Den kraftige veksten i høgre utdanning har skapt et press mot velferdsapparatet. Statistisk sentralbyrå la våren 1999 fram en levekårsundersøkelse for studenter. Undersøkelsen viser at studentene gjennomgående er godt fornøyd med sine studier, men at enkelte områder som er viktige for læringsmiljøet, kan forbedres.

Høy forskningskvalitet

Universitetene og høyskolene etablerer ny kunnskap som er avgjørende både for å utvide vår innsikt, for å løse felles oppgaver og for å legge til rette for et mer kunnskapsintensivt næringsliv. Forskningsresultater fra universitets- og høyskolesektoren formidles til et bredere samfunns- og næringsliv både gjennom utdanning av kvalifisert personell og ved direkte formidling av forskningsresultater. Universitetene og de vitenskapelige høyskolene skal ivareta den langsiktige kunnskapsoppbyggingen, med et særskilt ansvar for grunnforskningen, samtidig som miljøene i universitets- og høyskolesektoren også produserer forskning til direkte anvendelse i utviklingen av produkter, prosesser, tjenester og organisasjonsformer i offentlig sektor og bedrifter.

Tallet på tilsatte gir en indikasjon på omfanget av forskningsinnsatsen ved institusjonene. Gjennom 1990-tallet har det vært en betydelig vekst i antall tilsatte i vitenskapelige stillinger ved universiteter og høyskoler, og dermed en økning i forskningen ved disse institusjonene. Tabellen nedenfor viser hvordan det vitenskapelige personalet er fordelt på typer av institusjoner, stillingskategorier og kjønn.

Tabell: Antall årsverk i vitenskapelige stillinger 1998 (pst. kvinner angitt i parentes)¹⁾

	Universiteter	Vitenskapelige høgskoler	Statlige høgskoler	Kunst- høgskoler	Sum alle institusjoner
Professor/høgskoledosent	1 716 (12)	230 (8)	173 (9)	22 (42)	2 141 (11)
Førsteamanuensis/førstelektor	1 381 (29)	258 (24)	1 077 (22)	25 (24)	2 741 (25)
Aman./høgsk.lektor/univ. lektor	474 (37)	103 (34)	2 849 (47)	48 (58)	3 474 (46)
Bistillinger	142 (7)	19 (5)	23 (5)	1 (0)	185 (7)
Stipendiater	1 759 (41)	220 (43)	59 (43)	1 (100)	2 039 (41)
Andre vitenskapelige stillinger	345 (42)	85 (37)	854 (71)	2 (0)	1 286 (61)
Sum	5 817 (28)	915 (26)	5 035 (44)	99 (45)	11 866 (35)

Kilde: DBH. Data per 30.09.98.

1) I kategorien «andre vitenskapelige stillinger» inngår 899 undervisningsstillinger, hvorav 847 ved statlige høgskoler.

Selv om antall kvinner som tar doktorgrad har økt, er andelen kvinner i faste vitenskapelige stillinger fortsatt lav. Det er imidlertid betydelige forskjeller på fagområder. Spesielt innenfor teknologifag og matematisk-naturvitenskapelige fag er kvinneandelen lav.

NIFUs FoU-statistikk viser at universitets- og høgskolesektorens totale FoU-utgifter, omregnet til faste 1990-priser, er tilnærmet doblet i perioden fra 1981 til 1997. Tabellen nedenfor viser ressursene som ble nytt til FoU-virksomhet i sektoren i 1998.

Tabell: Totale utgifter til forskning og utviklingsarbeid (FoU) 1998

Institusjon	FoU-kostnader (i mill. kroner)
Universitetet i Oslo	1 540
Universitetet i Bergen	860
NTNU	1 140
Universitetet i Tromsø	460
Norges handelshøgskole	80
Norges landbrukshøgskole	240
Norges veterinærhøgskole	100
Andre vitenskapelige høgskoler	50
Statlige høgskoler og kunsthøgskoler	435 ¹⁾
Totalt	4 905

Kilde: Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU). Tallene er basert på anslag.

1) Tallene for statlige høgskoler og kunsthøgskolene gjelder 1997.

En betydelig andel av FoU-arbeidet ved institusjonene er eksternt finansiert, bl.a. gjennom Norges forskningsråd, oppdragsvirksomhet og internasjonalt forskningssamarbeid, som for eksempel i EUs rammeprogram. Finansieringen gjennom Norges forskningsråd er svært viktig for landets universiteter og høgskoler. Institusjonene skal i samvirke med Forskningsrådet bidra til å sikre kvalitet og fornyelse i grunnforskning og annen forskning, tilstrekkelig og effektiv forskerrekuttering og kunnskapsspredning. For en omtale av Norges forskningsråd og internasjonalt forskningssamarbeid vises det til kategori 07.70 Forskning.

Betydelige variasjoner i antall prosjekter som oppnår støtte fra Norges forskningsråd og EUs rammeprogram, indikerer ulikheter i omfang og kvalitet i forskningen mellom de ulike institusjoner og miljøer ved statlige høgskoler. Dette antas å være nært forbundet med personalets kompetanse. Derfor har departementet lagt til rette for kompetansehevingstiltak.

Oppdragsvirksomhet, deltakelse i internasjonale forskningsprogrammer og annen eksternt finansiering tilfører institusjonene kompetanse og eksterne midler til stillinger og utstyr, og gir dessuten verdifull kontakt med samfunns- og næringsliv både i inn- og utland.

Skillet mellom anvendt forskning og grunnforskning er ikke klart. Universitetenes og høgskolenes resultater fra langsiktig grunnforskning er av avgjørende betydning for framtidig evne til innovasjon. Samtidig er det eksempler på at anvendt forskning har ført til grunnleggende ny vitenskapelig erkjennelse. For flertallet av institusjonene er det registrert en økning i omfanget av eksternt finansiert virksomhet i de siste årene. NIFUs FoU-statistikk viser at andelen eksternt finansiering av FoU i universitets- og høgskolesektoren under ett økte fra 27 pst. i 1987 til 33 pst. i 1997. Selv om departementet i de siste årene har forutsatt økt omfang av eksternt finansiert forskningsvirksomhet, understrekes det at det er den langsiktige grunnforskningen som er basis for økt forståelse av naturen, kulturen, samfunnet og oss selv. NIFUs FoU-statistikk viser også at det er betydelige variasjoner i tilgang på eksternt finansiering mellom ulike fagområder. Eksternt finansiering utgjorde i 1997 en relativt stor del av total ressursramme innenfor kategoriene matematikk/naturfag, teknologi, landbruks- og fiskerifag og veterinærmedisin. Innenfor kategoriene samfunnsfag,

medisin og humaniora er andelen av FoU-utgifter som finansieres over institusjonenes grunnbudsjetter større.

Tabellen nedenfor angir omfanget av ekstern finansiering (både til FoU og annen virksomhet) som ble regnskapsført under post 01 på institusjonenes inntektskapitler i 1997 og 1998.

Tabell: Ekstern finansiering

Institusjon	Regnskap (i 1 000 kr)		Ekstern finansiering i pst. av totale driftsutgifter ¹⁾	
	1997	1998	1997	1998
Universitetet i Oslo	460 514	483 162	19,8	20,5
Universitetet i Bergen	334 270	348 273	24,8	25,1
NTNU	275 980	289 278	16,8	17,2
Universitetet i Tromsø	137 257	144 470	17,8	18,2
Norges handelshøgskole	12 001	11 513	8,4	6,9
Arkitektshøgskolen i Oslo	3 255	5 383	8,3	13,2
Norges idrettshøgskole	4 204	5 052	5,8	6,6
Norges musikkhøgskole	1 432	1 282	1,8	1,6
Norges landbruks- og veterinærhøgskole	141 127	151 395	31,9	31,9
Norges veterinærhøgskole	50 295	53 697	26,7	26,0
Statlige høgskoler	222 076	226 547	4,8	4,6

Kilde: Statsregnskapet

1) Postene 01 og 21. For 1997 inngår også post 11.

Tabellen under viser omfanget av ekstern finansiering fordelt på ulike finansieringskilder.

Tabell: Andel (i pst.) av ekstern finansiering fordelt på finansieringskilde (1998)¹⁾

Institusjon	Statlige etater	Kommuner	Norges forskningsråd	Organisasjoner	Næringsliv/privat (Norge)	EU	Andre utenlandske	Stiftelser i tilknytning til institusjon.	Sum (pst.)
Universiteter	18	2	40	3	9	6	4	17	99
Vitenskapelige høgskoler	30	2	41	4	18	3	2	0	100
Statlige høgskoler	31	21	8	3	30	4	1	1	99
Totalt	21	5	36	3	13	6	3	13	100

1) Fordelingen er basert på anslag fra institusjonene.

Ressurser til vitenskapelig utstyr økte betydelig på slutten av 1980- og tidlig på 1990-tallet. Midler til vitenskapelig utstyr bevilges over universitetenes og høgskolenes ordinære budsjetter. Finansiering gjennom Norges forskningsråd og annen ekstern finansiering utgjør et viktig supplement. Utstyrssituasjonen er nærmere omtalt under kategori 07.70.

Flere av institusjonene har en høy gjennomsnittsalder for det vitenskapelige personalet, og i de kommende årene vil det således være et stort behov for rekruttering. Innenfor enkelte fagområder er det også et betydelig behov som følge av mobilitet ut av universitets- og høgskolesektoren. Antallet avlagte doktorgrader er avgjørende for evnen til å dekke rekrutteringsbehovet til forskning. I 1998 avla totalt 677 personer doktorgraden ved offentlige og private utdanningsinstitusjoner i Norge. Det har vært en betydelig vekst gjennom 1990-tallet, jf. tabellen under. NIFUs doktorgradsregister viser at om lag halvparten av norske doktorgrader gjennom alle tider er avlagt på 1990-tallet.

Tabell: Antall avlagte doktorgrader per institusjon 1992-98

Institusjon	Avlagte doktorgrader						
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Universitetet i Oslo	162	153	155	192	218	242	224
Universitetet i Bergen	78	91	113	136	116	100	129
NTNU	119	174	181	173	172	185	186
Universitetet i Tromsø	29	20	42	45	46	39	59
Norges handelshøgskole	10	8	10	12	11	10	19
Norges idrettshøgskole	2	2	2	1	1	4	5
Arkitekthøgskolen i Oslo	0	0	1	1	2	0	2
Norges landbruks- og veterinærhøgskole	29	28	32	27	24	35	41
Norges veterinærhøgskole	7	15	12	14	11	9	7
Det teologiske menighetsfakultet	2	0	3	1	1	1	5
Sum	438	491	551	602	602	625	677
Prosentandel kvinner	21	25	28	31	34	32	32

Kilde: Doktorgradsregisteret, NIFU/DBH for 1998.

I tabellen nedenfor framgår hvordan de 677 avlagte doktorgradene er fordelt på de ulike fagområdene, og hvilken kjønnsfordeling det er blant kandidatene.

Tabell: Avlagte doktorgrader per fagområde og kjønn i 1998

	Pst. av alle dr.grader	Pst. kvinner
Humaniora	11	47
Samfunnsvitenskap	18	34
Matematikk/naturvitenskap	29	31
Medisin	17	35
Teknologi	19	18
Landbruksfag og veterinærmedisin	6	33
Totalt	100	32

Kilde: Doktorgradsregisteret, NIFU.

Forskningsformidling

Vitenskapelig tilsatte ved universiteter og høyskoler har en betydelig produksjon av bøker og artikler i internasjonale og nasjonale vitenskapelige tidsskrifter. Gjennom deltakelse i en rekke ulike sammenhenger i den offentlige debatt i aviser, radio og fjernsyn drives også omfattende formidlingsvirksomhet til allmennheten.

Universitetene har også ansvar for å drive og vedlikeholde museer med vitenskapelige samlinger og publikumsutstillinger. Gjennom universitetsmuseenes publikumsutstillinger formidles kunnskap og innsikt til allmennheten. Universitetsmuseene forvalter 60 000 kunstgjenstander, 1,7 mill. kulturhistoriske objekter og 10,2 mill. naturhistoriske objekter /inventarnummer. Et stort antall besøkende og skoleklasser ser faste og temporære utstillinger i universitetsmuseene hvert år. I 1998 var det registrert om lag 1,2 mill. publikumsbesøkende i museene.

Strategier og tiltak

Høy kvalitet i høgre utdanning

Institusjonene har et selvstendig ansvar for å kvalitetssikre sine tilbud, og må ha som utgangspunkt at det alltid vil være potensial for forbedringer. Studentenes læringsmiljø må settes i sentrum for kvalitetssikring, slik at studieoppleggene bidrar til gode resultater og gjennomføring av studiene på normert tid. Gode systemer for kvalitetssikring er en nødvendig forutsetning for å gi større frihet til institusjonene i faglige spørsmål. Jevnlige evalueringer av den faglige virksomheten er et viktig element i kvalitetsutvikling ved institusjonene. Evaluering og kvalitetssikring vil bli et viktig element i etatsstyringen. Prisen departementet har opprettet for gode opplegg for studentevaluering, er utlyst også i 1999.

Evaluering av den faglige virksomheten ved lærestedene vil være prioritert også i 2000. Det operative ansvaret på det nasjonale plan vil være forankret i Norgesnetttrådet, som skal gi råd til departementet om hvilke nasjonale evalueringstiltak som bør gjennomføres, og gi veiledning til lærestedene. Norgesnetttrådet har satt ned en arbeidsgruppe som innen 10. oktober 1999 skal utarbeide et konkret forslag til opplegg for kvalitetssikring og evaluering av norsk høgre utdanning. Det vil på bakgrunn av utredningen bli utarbeidet retningslinjer og prosedyrer for bedømming av institusjonenes arbeid med kvalitetssikring av den faglige virksomheten.

Norgesnettrådets institusjonsevaluering av Universitetet i Tromsø skal belyse ulike sider ved institusjonens virksomhet, og erfaringene fra denne evalueringen bli lagt til grunn for institusjonsevalueringer ved de øvrige universitetene. Evalueringen av knutepunkt-funksjoner skal belyse i hvilken grad tildeling av knutepunkt har ført til at institusjonene har konsentrert sine faglige ressurser omkring knutepunktene og bidratt til sterkere fagmiljø og utvikling av nasjonal spisskompetanse. Evalueringen vil danne grunnlag for å vurdere hvorvidt knutepunktfunksjon fortsatt bør være et redskap for samarbeid og arbeidsdeling innenfor Norgesnettet. Hensikten med evalueringen av hovedfag ved statlige høyskoler er å vurdere om de hovedfagene som ikke har paralleller til hovedfag ved universitetene, har et faglig nivå tilsvarende annen hovedfagsutdanning.

Høyskolereformen har gitt de enkelte høyskoler et organisatorisk grunnlag for utvidet selvstyre og en plattform for å heve den faglige kvaliteten innenfor virksomheten gjennom mer langsiktig strategisk planlegging. Styringsorganene må fremme faglig samarbeid på tvers av etablerte utdanninger, utnytte den samlede faglige kompetansen ved institusjonen og heve kvaliteten i undervisningstilbud, forskning og annen faglig virksomhet. Færre og bredere høyskoler styrker mulighetene for omstilling i sektoren.

Som en oppfølging av St.meld. nr. 48 (1996-97) og Innst. S. nr. 285 (1996-97) har departementet fastsatt rammeplaner for fireårig faglærerutdanning i praktiske og estetiske fag. Fra høsten 1999 er utdanningen etablert ved de statlige høyskolene i Tromsø, Telemark og Nesna, og fra høsten 2000 skal utdanningen etableres ved Høyskolen i Stord/Haugesund. Departementet har også fastsatt nye rammeplaner for faglærerutdanning i kroppsøving og faglærerutdanning i musikk, dans og drama. Rammeplanutkast for treårig yrkesfaglærerutdanning har vært på høring hos relevante instanser. Norgesnettrådet vil innen årsskiftet oversende framlegg om endelige rammeplaner til departementet. Fem fagretninger blir etablert fra høsten 2000, gjennom omdisponering av studieplasser fra faglærerutdanninger i ernæring og helse- og miljøfag, samt ved omdisponering av kapasitet fra andre utdanninger med ledig kapasitet.

På bakgrunn av signaler fra helseinstitusjoner om lavere funksjonsdyktighet enn tidligere for nyutdannede sykepleiere, har et utvalg vurdert ulike tiltak for å bedre kvaliteten i praksisundervisningen og integrasjonen mellom teori- og praksisundervisning. Utvalget har også lagt fram et forslag til ny rammeplan for grunnutdanningen. Departementet vil komme tilbake til videre oppfølging av tilrådingene i samarbeid med helsemyndighetene, se omtale under kap. 274.

Også for en rekke andre yrkesutdanninger har departementet fastsatt rammeplaner for å sikre felles nasjonale standarder for det faglige innholdet i utdanningene. Behovet for rammeplaner i de ulike utdanningene, og hvilket omfang og innhold de skal ha, vurderes nærmere.

For å sikre at kandidater fra lærerutdanningene har pedagogiske og personlige forutsetninger for å arbeide som lærere, har departementet utarbeidet ny forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, jf. Innst. S. nr. 285 (1996-97). Forskriften trådte i kraft i august 1999. Departementet har også nedsatt et utvalg som skal vurdere for hvilke utdanninger det skal kreves politiattest for opptak, jf. Innst. O. nr. 99 (1996-97).

Departementet vil følge opp rapporten om studentenes levekår. Denne vil bli sett i sammenheng med en rapport om ansvarsfordeling mellom vertskommune og utdanningsinstitusjon/samskipnad og rapport fra utdanningsfinansieringsutvalget (Aamodt-utvalget). Begge rapportene vil bli levert i løpet av høsten 1999.

Som oppfølging av Stortingets vedtak av 26. februar 1997 om styrking av etikkundervisningen i høgre utdanning bad departementet i St.prp. nr. 1 (1997-98) Norgesnettrådet utrede spørsmålet. Høsten 1999 mottok departementet Norgesnettrådets forslag til tiltak for å rette sterkere søkelys på verdispørsmål i høgre utdanning. Departementet vil følge opp dette.

Høy forskningskvalitet

Grunnforskning ved universiteter og vitenskapelige høyskoler finansieres gjennom de ordinære driftsbevilgningene til disse institusjonene (kategori 07.60) og gjennom Norges forskningsråd. Endringer i driftsbevilgningene til institusjonene er i hovedsak basert på at studenten er kostnadsbæreren, slik at ressurstilgangen avhenger av tilførsel eller reduksjon i antall studieplasser. Antall studieplasser økte betydelig fram til annen halvdel av 1990-årene, for deretter å stabiliseres. Grunnforskningens langsiktige karakter krever stor grad av stabilitet i rammebetingelsene, også i perioder da enkelte institusjoner eller fag har synkende studenttall. For å oppnå dette har det vært argumentert for å innføre et finansieringssystem som i større grad synliggjør forskningen, jf. bl.a. Budsjett-innst. S. nr. 12 (1997-98). I St.meld. nr. 39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille vurderer departementet ulike modeller

for å fastsette de økonomiske rammene for universitetene. Det foreslås innført en modell med en felles grunnbevilgning med midler til undervisning og forskning basert på en beregningsmodell. Departementet avventer Stortingets behandling av stortingsmeldingen. Fastsettelse av enkelthetene i beregningsmodellen vil bli gjort i samarbeid med institusjonene.

Det vil i økende grad bli lagt vekt på kvalitet som kriterium for tildeling av ressurser. Dette medfører et sterkere krav til at institusjonene profilerer og prioriterer FoU-innsats. Alle institusjonene må foreta strategiske valg for forskningsvirksomheten.

For å synliggjøre forskningsvirksomheten ved institusjonene og videreutvikle indikatorer for omfang og kvalitet ved forskningen, har en arbeidsgruppe med representanter fra universitetene og høgskolene på oppdrag fra departementet utarbeidet en rapport om utvidelse av Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) til å omfatte forskningsdata. Departementet vil følge opp tilrådingene fra arbeidsgruppen, og vurdere dette i sammenheng med oppfølgingen av Stortingets behandling av St.meld. nr. 39 (1998-99).

Universitetene og de vitenskapelige høgskolenes forskningsstrategi må bl.a. baseres på deres særskilte hovedansvar for grunnforskningen og forskerutdanningen. De statlige høgskoler har særlige forutsetninger for å styrke forskning og nasjonal kunnskapsutvikling innenfor sine profesjonsutdanninger, og innenfor områder der de har knutepunktfunksjoner. Høgskolene har også et særskilt ansvar for å tilby FoU som bidrar til utvikling av det regionale nærings- og samfunnsnivå. Høgskolenes FoU-strategi må ta utgangspunkt i satsingsområder og knutepunkt, og bør utvikles i kontakt med lokalt nærings- og samfunnsnivå.

Det må satses på tiltak for å rekruttere vitenskapelig personell og beholde tilsatte i undervisnings- og forskningsstillinger innenfor særlig konkurranseutsatte områder. Departementet vil vurdere aktuelle nasjonale tiltak, bl.a. ytterligere satsing og mer målrettet bruk av rekrutteringsstillinger og økt bruk av bistillinger. Lærestedene må vurdere om de mulighetene som lønnsystemet gir, utnyttes godt nok. Også i årets lønnsoppgjør ble det avsatt særskilte lønnsmidler til fag med rekrutteringsproblemer. Det er også opprettet en ny professorstilling (stillingskode) for å støtte opp under strategiske satsinger og faglig lederskap.

Midler til de stipendiat- og post doc-stillingene som ble opprettet og tildelt universiteter, vitenskapelige høgskoler, statlige høgskoler og private høgskoler i 1998 og 1999, blir videreført i 2000, se omtale under kap. 281. Regjeringen legger vekt på at private institusjoner i universitets- og høgskolesektoren utgjør et viktig supplement til de offentlige institusjonene også når det gjelder forskning. Handelshøgskolen BI og Menighetsfakultetet er derfor tildelt til sammen ti stipendiatstillinger.

I St.prp. nr. 1 (1998-99) ble institusjonene oppfordret til å lage handlingsplaner for likestilling, spesielt for å øke andelen kvinner i faste vitenskapelige stillinger. Det er fortsatt behov for tiltak på dette området, se omtale under kategori 07.70 Forskning. Handlingsplanene bør også omfatte strategier og tiltak for å øke andelen kvinner i administrative lederstillinger, spesielt i gruppen topledere. Departementet ber institusjonene vurdere om det skal settes måltall for kvinneandelen i ulike stillingskategorier, samt strategier og tiltak for å nå målene. Stipendiat- og post doc-stillinger bør brukes aktivt for å kvalifisere flere kvinner til høyere vitenskapelige stillinger, særlig på de fagområdene der kvinneandelen er spesielt lav.

Hittil har kun universitetene, de vitenskapelige høgskolene og to private høgskoler hatt adgang til å tildele doktorgrader. Etter innhentet uttalelse fra Norgesnettrådet har departementet fastsatt krav som må stilles til øvrige institusjoner som søker om å tildele doktorgrad, prosedyrer for faglig vurdering, godkjenning og kvalitetssikring av doktorgradsprogram. Tre statlige høgskoler har søkt om rett til å tildele doktorgrad. Søknadene har vært til behandling i sakkyndige komiteer og i Norgesnettrådet. Som den første statlige høgskolen fikk Høgskolen i Stavanger i juli 1999 selvstendig rett til å tildele doktorgrad, avgrenset til fagområdene petroleumsteknologi og offshoreteknologi. Det arbeides videre med faglig utvikling med henblikk på ny vurdering av doktorgradssøknader fra Høgskolen i Agder og Høgskolen i Bodø.

På statsbudsjettet for 1999 ble det bevilget 3 mill. kroner til Norges forskningsråd til en satsing på profesjonsforskning innenfor helse- og sosialutdanningene og lærerutdanningene, jf. kap. 285. Høgskolene tar årlig opp om lag 13 000 studenter til disse profesjonsutdanningene. De som uteksamineres ivaretar viktige funksjoner i velferdsstaten og representerer yrker det er stor etterspørsel etter. Det er derfor viktig at undervisningen i størst mulig grad er basert på ny og relevant forskning som tar utgangspunkt i utdanningenes praksisfelt. Slik forskning vil styrke fagenes kunnskapsgrunnlag, gi grunnlag for bedre undervisning og bidra til å utvikle utdannings- og helsesektoren.

Departementet har de senere år lagt vekt på at samvirket mellom de offentlige grunnforskningsinstitusjonene og samfunnet for øvrig må økes. Universiteter og høyskoler må arbeide for å øke andelen privatfinansiert oppdragsvirksomhet og legge til rette for at de vitenskapelig tilsatte kan søke om midler fra EUs rammeprogram for forskning. Deltakelse i EU-samarbeidet kan generelt forventes å være kvalitetsskjerpende, både fordi det stilles høye krav til faglig nettverksbygging, og fordi EU vektlegger kvalitetshensyn i vurdering av søknader.

Mjøs-utvalget har avgitt en delinnstilling om organisering av oppdragsvirksomhet ved institusjoner innenfor høgre utdanning. Utredningen har vært på høring hos berørte parter, og departementet arbeider med den videre oppfølging av innstillingen. Et oversiktlig og ryddig regelverk på dette området er viktig for at universiteter og høyskoler skal kunne spille en aktiv rolle bl.a. i forbindelse med nyskaping og næringsutvikling, eksempelvis gjennom forskningsparkene.

Forskningsformidling

Departementet forutsetter at institusjonene i sine forskningspolitiske strategier ivaretar hensynet til forskningsformidling.

Departementet har, i samarbeid med Kulturdepartementet, satt ned en arbeidsgruppe som bl.a. skal vurdere hvordan bruk av IKT best skal sikre at arkiv, bibliotek og museer utnyttes i formidlingen av forskningsaktivitet til forskere, brukere og offentlighet.

Utnytte ressursene i sektoren bedre

Tilstandsvurdering

Kriterier for tildeling av driftsmidler

Fjorårets budsjett danner basis for beregning av nytt budsjettforslag. Det legges inn en pris- og lønnskompensasjon. Endringer i budsjettildeling for de enkelte institusjonene fra ett år til et annet følger i hovedsak av endringer i aktivitetskrav, som i regelen vil være endringer i antall studieplasser. I budsjettet for 1999 ble det lagt til grunn at inndragning av studieplasser skulle håndteres slik at korresponderende budsjettreduksjoner ble gjennomført gradvis.

De siste årene er det innført resultatbaserte tildelinger. For universitetene gis det tildelinger basert på antall avlagte vektall og uteksaminerte hovedfags- og doktorgradskandidater.

Omfordeling av midler mellom universitetene på bakgrunn av avlagte vektall ble innført i 1992, og det har vært en gradvis utvidelse av ordningen etter dette.

I begrenset omfang er det også gitt resultatbaserte tildelinger til de statlige høyskolene, på grunnlag av uteksaminerte kandidater innenfor allmennlærer- og sykepleierutdanningene.

For de statlige høyskolene har departementet fra og med budsjettet for 1997 omfordelt midler mellom institusjonene for gradvis å utjevne forskjeller i størrelsen på tildelinger som ikke er begrunnet i faktiske kostnadsforskjeller. Under kap. 274 er det gitt en nærmere omtale av ordningen, slik det forutsettes i Budsjett-innst.S. nr. 12 (1998-99) og Innst.S. nr. 136 (1998-99).

De ulike stimuleringsiltakene er finansiert gjennom inndragning av budsjettmidler fra de institusjonene tiltakene omfatter.

Ved nye bygg innenfor husleieordningen har institusjonene blitt kompensert for utgiftene til husleie.

Utnyttelse av kapasitet

For universitetene og høyskolene samlet er det godt samsvar mellom faktisk antall studenter og det antall sektorer er dimensjonert for, se tabell foran i kategoriomtalen. Det er likevel ledig kapasitet ved enkelte institusjoner.

Økningen i ledig kapasitet ved enkelte institusjoner er dels en følge av reduksjonen i søkningen til høgre utdanning totalt, og dels en følge av endringer i studentenes studiepreferanser. Spesielt vil de mindre høyskolene med et lite antall studietilbud være sårbare for uforutsette reduksjoner i søkningen til enkelte studier.

Tabellen nedenfor viser antall avlagte årseksamener på lavere grad og kandidater med hovedfags- eller profesjonseksamen.

Tabell: Vekttall og kandidattall for universiteter og høyskoler i 1996, 1997 og 1998

Institusjon	Årseksamener lavere grad ¹⁾			Profesjonsstudier			Hovedfagsstudier		
	1996	1997	1998	1996	1997	1998	1996	1997	1998
Universitetene	26 071 ²⁾	24 575 ³⁾	23 515 ⁴⁾	2 997	2 839	2 833	2 294	2 442	2 400
Vitenskapelige høyskoler ⁵⁾				435	890	830	107	248	249
Kunsthøgskolene				134	171	156	74	69	78
Statlige høyskoler ⁶⁾	9 106	9 120	8 170	16 025	16 333	16 306	106	157	122
Sum universiteter og høyskoler	35 117	33 695	31 685	19 591	20 233	20 125	2 581	2 916	2 849

Kilde: DBH.

1) Avlagte årseksamener (ulike enkelteksamener er omregnet til helårseksivalenter) på lavere grad, eksklusive gjentak.

2) I tillegg er det avlagt 2 504 årseksamener av personer uten studierett.

3) I tillegg er det avlagt 1 300 årseksamener av personer uten studierett.

4) I tillegg er det avlagt 1 034 årseksamener av personer uten studierett.

5) For 1997 og 1998 er Norges landbruks høyskole og Norges veterinærhøyskole inkludert i tallene.

6) Ulike forkurs inngår ikke i tallene.

Kandidattallene for profesjonsutdanningene og hovedfagsstudier var tilnærmet stabile fra 1997 til 1998. I 1998 var det en reduksjon i antall avlagte årseksamener på lavere grads studier. Nedgangen i antall avlagte vekttall på lavere grads nivå er dels en følge av den sterke etterspørselen etter arbeidskraft. Tabellen nedenfor viser at det også har vært en reduksjon fra 1997 til 1998 i avlagte vekttall per student for tre av de fire universitetene.

Tabell: Antall avlagte vekttall per student¹⁾

Institusjon	Vekttall per student 1996	Vekttall per student 1997	Vekttall per student 1998
Universitetet i Oslo	11,62	11,09	10,45
Universitetet i Bergen	11,22	11,99	11,71
NTNU	13,33	13,05	13,29
Universitetet i Tromsø	11,20	12,25	11,23

Kilde: DBH.

1) 20 vekttall tilsvarer ett års normert studietid. Doktorgradsstudenter inngår ikke i beregningsgrunnlaget.

Utviklingen i antall avlagte vekttall per student ved universitetene er ikke tilfredsstillende. Antall avlagte vekttall per student avhenger av en rekke forhold, bl.a. studentenes motivasjon og forholdene på arbeidsmarkedet. Universitetene vil også ha et betydelig antall deltidsstudenter på videreutdanningstilbud, og det er også et større antall studenter på de ordinære studietilbudene som ikke har lagt opp sitt studieløp som fulltidsstudenter. Faktisk studietid bør likevel i større grad samsvare med normert tid.

Institusjonenes omstillingsevne

Gjennom prinsippet om rammebudsjettering og lov om universiteter og høyskoler er institusjonene gitt utstrakt selvstyre, innenfor rammen av de krav til virksomhetene som er definert av Stortinget og departementet gjennom bl.a. bevilgninger, resultatmål og andre pålegg i budsjettet. Svikt i søkning til enkelte studier må kompenseres ved å omstille virksomheten til økt opptak på andre av institusjonens eksisterende studietilbud, eller ved utvikling av nye studietilbud. For å legge til rette for gjennomføring av målrettet omstilling av institusjonenes faglige virksomhet, er det i 1999 disponert 30 mill. kroner til særskilte omstillingstiltak ved institusjonene. Midlene nyttes bl.a. til kompetanseoppbygging for å kvalifisere personalet for nye oppgaver.

I St.meld. nr. 36 (1998-99) vurderer departementet ulike tiltak for å øke institusjonenes fleksibilitet og evne til å tilpasse seg endringer i krav og forventninger, bl.a. knyttet til endringer i studiepreferanser og samfunnets kompetansebehov. I tillegg til utvidelse av institusjonenes frihet til oppretting og nedlegging av studietilbud, se egen omtale, er vurderingene fulgt opp gjennom forslaget om fastsettelse av ny hjemmel for å dispensere fra universitets- og høyskoleloven i forbindelse med tidsavgrensede forsøksordninger, jf. Innst. O. nr. 80 (1998-99) og Ot.prp. nr. 75 (1998-99). Bestemmelsen legger til rette for å prøve ut alternative organiserings- og styringsordninger. Motivet for forslaget var bl.a. å legge til rette for økt omstillingsevne og effektiv ressursutnyttelse. Departementet og tjenestemannsorganisasjonene er blitt enige om enkelte endringer i særtariffavtalen om lønns- og arbeidsvilkår for det faglige personalet. Gjennom å forenkle registrering av

personalets arbeidstid er det søkt å legge til rette for mer fleksibel bruk av personellressursene innenfor f. eks. etter- og videreutdanningsvirksomhet.

Med utgangspunkt bl.a. i Statskonsults gjennomgang av departementets etatsstyring, samt økonomireglementets krav, er det i 1999 fokusert sterkere på etatsstyringen. Det er etablert årlige etatsstyringsmøter med universitetene, høgskolene og andre underliggende etater.

Riksrevisjonens antegnelser til statsregnskapet for 1998

I Dokument nr. 1 (1998-99) uttalte Riksrevisjonen at årsavslutningsrevisjonen for 1997 ved universitetene har avdekket mangler. Årsavslutningsrevisjonen for 1998 har avdekket at innføringen av nye regnskapssystemer ved Universitetet i Oslo og ved NTNU har ført til betydelige problemer. Regnskapene er ikke fullstendig avlagt innen gjeldende frister, og regnskapsførselen oppfyller ikke økonomireglementets krav på sentrale punkter. Etter Riksrevisjonens vurdering er det stor usikkerhet knyttet til om de avlagte kontantregnskapene er fullstendige, nøyaktige og pålitelige. Den dokumentasjon som er framlagt, gir ikke tilstrekkelig grunnlag for Riksrevisjonen til å godkjenne kontantregnskapene for disse institusjonene for 1998.

De statlige høgskolene er inne i en omstillingsprosess når det gjelder økonomiforvaltningen. I den forbindelse har de fleste høgskolene selv overtatt regnskapsføringen, som tidligere ble utført hos skattefogdene. Årsavslutningsrevisjonen for 1998 har avdekket flere svakheter og mangler. Avleggelse av regnskapene har for flere høgskoler vært betydelig forsinket. Etter Riksrevisjonens vurdering gir den dokumentasjon som er lagt fram, ikke grunnlag for å kunne godkjenne regnskapene for høgskolene i Akershus, Buskerud, Stavanger og Østfold for 1998.

Strategier og tiltak

Kriterier for tildeling av driftsmidler

Med en utgiftsstruktur der en betydelig del av driftskostnadene er bundet til lønn til fast tilsatte, prioriterer departementet i budsjettet for 2000 å gjennomføre budsjettreduksjoner som følger av inndragninger av studieplasser og krav til omdisponering av kapasitet mellom utdanninger på en slik måte at det kun tas ut halv budsjetteffekt høsten 2000. Det er således lagt til rette for at studieplassreduksjoner i størst mulig grad kan gjennomføres uten at dette reduserer studiekvaliteten eller rammer prioritert forskning.

Stortinget vedtok ved behandlingen av Innst. S. nr. 236 (1998-99) overgang til nettobudsjettering ved universitetene som en prøveordning, tidligst fra 1. januar 2000. Riksrevisjonen har avdekket mangler ved regnskapene for Universitetet i Oslo og NTNU i 1998, se egen omtale ovenfor. I samarbeid med et konsulentselskap arbeider departementet med en nærmere kvalitetssikring av regnskapsrutinene for 1999. Departementet har derfor foreløpig valgt å ikke fremme forslag om overgang til nettobudsjettering som en prøveordning ved universitetene i St.prp. nr. 1 (1999-2000).

For de statlige høgskolene er det satt av et beløp til tildelinger basert på antall uteksaminerte kandidater innenfor prioriterte utdanninger. For universitetene foreslås det at tildelingene på grunnlag av antall uteksaminerte kandidater med høgre grad og doktorgrad blir videreført i 2000.

Departementet foreslår å øke omfanget av incentivbasert budsjettering. Ordningen med tildelinger etter antall avlagte vektall er en stimulans for universitetene til å legge vekt på tiltak som bedrer studiegjennomføringen. I budsjettforslaget er det lagt til grunn at tildelinger på grunnlag av avlagte vektall økes fra 500 mill. kroner i 1999 til 650 mill. kroner i budsjettet for 2000, se omtale under kap. 281. Resultatbaserte tildelinger må også etableres internt ved institusjonene, slik at fakulteter og fagmiljøer stimuleres til å gjennomføre tiltak som bedrer gjennomføringen.

Departementet vil arbeide med ulike modeller for etablering av tildelinger på grunnlag av avlagte vektall også for de statlige høgskolene, med sikte på å innføre dette fra og med budsjettet for 2001.

Fra 1992 har departementet gitt inntil 10 mill. kroner årlig til å dekke kostnader ved avholdelse av tretermens studieordning for enkelte fag der det ligger til rette for at deler av studiet organiseres som sommerundervisning. I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 1999, jf. Budsjett-innst. S. nr. 12 (1998-99), ble kostnadsrammen redusert, og et flertall i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen uttaler at universitetene i større grad bør finne midler til disse studietilbudene innenfor eget budsjett. I forslaget til statsbudsjett for 2000 er det ikke lagt inn midler til videreføring av dette tiltaket. Institusjonene må vurdere om egen finansiering av tretermens studieordning vil bedre utnyttelse av utstyr og

spesialrom, og om det er et velegnet tiltak for å bedre gjennomføringen. Studentene vil fortsatt gis adgang til å søke lån i Statens lånekasse for utdanning til sommerterminstudium.

Utnyttelse av kapasitet

For å løse de pålagte oppgaver må institusjonene tilpasse studietilbudene til endringer i søkermønstre og skiftende behov i samfunns- og arbeidsliv. Departementet forutsetter at det totale studentmålet for den enkelte institusjon nås gjennom det samlede opptak til ulike studier, slik at eventuell svikt i søkning til ett eller flere studier kompenseres ved økt opptak til andre studier.

Institusjonene må selv etablere bemanningsplaner som tar hensyn til planlagt omstilling og gir fleksibilitet til å imøtekomme framtidige krav til omstilling. Departementet understreker i denne sammenhengen at ledelsen ved de enkelte institusjonene må disponere ressursene slik at kvalitet i forskning og undervisning og gjennomføring i studiene blir best mulig.

Omstillingsevne

Departementet understreker at institusjonene må legge vekt på å drive den totale virksomheten effektivt og rasjonelt, bl.a. slik at ressursene i størst mulig grad skal komme den faglige primærvirksomheten til gode, og at resultatmål og andre pålegg i budsjettet nås.

Institusjonenes styre må sikre at det gjennomføres budsjettmessige og andre disposisjoner som sikrer institusjonenes framtidige handlefrihet og evne til omstilling av virksomheten. Departementet vil prioritere tiltak som legger til rette for en langsiktig strategisk omstilling ved universitetene og høgskolene. For å legge til rette for dette er det i budsjettforslaget prioritert å tilføre institusjonene budsjettmidler til omstilling, se omtale foran. Den budsjettmessige håndteringen av studieplassreduksjoner gir isolert sett en økning i tildelinger per student.

Departementet legger til grunn at midler nyttes til gjennomføring av omstillingstiltak ved de fagmiljøene som får redusert studentmåltallene. For universitetene forutsettes det at institusjonene setter i verk tiltak for å oppnå en grad av spesialisering og arbeidsdeling som legger til rette for å sikre spisskompetanse på et høyt internasjonalt nivå og god kvalitet på studietilbudene. I budsjettforslaget for 2000 er det også satt av 20 mill. kroner som departementet vil tildele på bakgrunn av enkeltprosjekter og tiltak ved institusjoner eller fagmiljøer med særskilte behov for omstilling.

Departementet vurderer også om det skal fremmes et lovforslag som gir utvidet anledning til bruk av midlertidig tilsetning, og det vurderes om det skal gjeninnføres en ordning med seniorstipend.

Departementet vil ytterligere prioritere og styrke etatsstyringen overfor universitetene og høgskolene. I tillegg til de årlige etatsstyringsmøtene med institusjonenes sentrale ledelse vil departementet hvert tredje år avholde styringsdialogmøter med fokus på langsiktige strategier.

Riksrevisjonens antegnelser til statsregnskapet for 1998

Departementet har hatt løpende kontakt med Universitetet i Oslo og NTNU som følge av de betydelige problemene de to universitetene fikk med regnskapsføringen og regnskapsavlegget for 1998 i forbindelse med innføring av nye regnskapsystemer. Med bistand fra et eksternt konsultentselskap foretok departementet høsten 1998 en kvalitetssikring av innføringen av nye systemer ved UiO og NTNU. Departementet presiserte i denne forbindelse overfor institusjonene betydningen av de grunnleggende regnskapstekniske handlingene.

Departementet engasjerte våren 1999 eksternt konsulenthjelp for å få analysert situasjonen ved Universitetet i Oslo og NTNU nærmere og for å få klarlagt hvilke tiltak som må settes i verk for å bringe regnskapsførselen i 1999 i samsvar med økonomiregelverkets krav.

Tilsvarende foretok departementet våren 1999 en kvalitetssikring av innføringen av nye regnskapsystemer ved et utvalg statlige høgskoler. Som følge av merknadene fra Riksrevisjonen til årsregnskapet for 1998 ved de statlige høyskolene, vil departementet med bistand fra eksternt konsulent finne fram til nødvendige tiltak for å bringe regnskapsføringen ved høgskolene i samsvar med økonomiregelverket. Departementet vil legge spesiell vekt på å følge opp regnskapsføringen ved høgskolene i Akershus, Buskerud, Stavanger og Østfold hvor Riksrevisjonen ikke kan godkjenne regnskapene for 1998.

Videreutvikle grunnlaget for samarbeid og arbeidsdeling innenfor høgre utdanning og forskning

Tilstandsvurdering

Under ekspansjonen på siste del av 1980-tallet og på 1990-tallet har det vært lagt avgjørende vekt på en bevisst regional institusjonsutbygging. Det har imidlertid vært et mål å etablere en arbeidsdeling mellom institusjonene, og nasjonale planer for oppbygging av kapasiteten på bestemte fagområder har tatt utgangspunkt i samarbeid og arbeidsdeling innenfor Norgesnett. Institusjoner med knutepunktfunksjoner har et nasjonalt ansvar for å opprettholde og videreutvikle fagkompetansen på de aktuelle områdene, og for å danne nettverk for samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt. En rekke nye knutepunktfunksjoner er tildelt, slik at de fleste statlige høyskoler nå har fått ansvar for å forvalte ett eller flere knutepunkt. Også enkelte private høyskoler har nå fått tildelt knutepunktfunksjoner.

Også i det videre arbeidet med å utvikle studietilbudet ved universiteter og høyskoler må institusjonene legge vekt på at eventuelle nye studietilbud passer inn i institusjonenes fagprofil og støtter opp om knutepunktfunksjoner og institusjonenes plass i Norgesnett. Dette er spesielt viktig i en situasjon der det ikke kan forventes økning i det totale antall studieplasser.

For å legge til rette for ytterligere fleksibilitet i studenters overganger mellom institusjoner og utdanninger har departementet fastsatt forskrift til universitets- og høyskolelovens § 47 Godskriving av grad, yrkesutdanning, fag eller emne fra institusjoner under universitets- og høyskoleloven. Forskriften slår fast prinsippet om gjensidig tid-for-tid-uttelling i cand. mag.-grader ved universiteter og høyskoler, og vil legge til rette for ytterligere studentmobilitet mellom institusjoner og utdanninger.

Strategier og tiltak

Norgesnettrådet skal spille en avgjørende rolle når det gjelder å gi råd om sektorovergrepene og nasjonale forhold, og det forutsettes at dette gjøres i nært samarbeid med Det norske høyskolerådet og Det norske universitetsråds faglige organer.

Norgesnettrådet vil i løpet av 1999 og 2000 evaluere høyskolenes knutepunktfunksjoner, se omtale foran. Departementet vil deretter vurdere om knutepunktfunksjon fortsatt bør være et redskap for samarbeid og arbeidsdeling innenfor Norgesnett. Det vil ikke bli tildelt nye knutepunktfunksjoner før evalueringen er gjennomført.

Departementet har i St.meld. nr. 36 (1998-99) Om prinsipper for dimensjonering av høgre utdanning understreket viktigheten av at den enkelte institusjons styre har stor frihet til å prioritere og foreta faglige valg innenfor rammen av politiske prioriteringer og institusjonenes plass i Norgesnett.

Dersom institusjonene raskt skal kunne tilpasse seg endringer i kompetansebehov og søkermønstre, må den sterke sentrale reguleringen av etablering og nedlegging av fag og utdanninger reduseres og erstattes av andre virkemidler for å fremme samarbeid og arbeidsdeling. Departementet vil delegere til universitetene og høyskolene myndighet til selv å etablere eller nedlegge studietilbud på lavere grads nivå opp til et omfang av 30 vekttall. Departementet skal fortsatt godkjenne studier som utgjør grader, yrkesutdanninger og utdanningsprogram. En forutsetning for denne delegeringen er at det innføres rutiner for behovsvurdering, kvalitetssikring og nasjonal samordning, slik at institusjonene fortsatt samarbeider og utfyller hverandres faglige aktiviteter. Retningslinjer for slikt arbeid vil foreligge i løpet av høsten 1999, og vil bli utarbeidet i samarbeid med Norgesnettrådet, Det norske høyskolerådet og Det norske universitetsråd. Videre skal samarbeid om hovedfag mellom institusjoner som ikke har etablert hovedfag og institusjoner som har hovedfag avgjøres på institusjonsnivå.

Legge til rette for omfattende internasjonalt samarbeid innenfor høgre utdanning og forskning

Tilstandsvurdering

Gjennom 1990-tallet har det vært en økning i Norges deltakelse i internasjonale utdannings- og forskningsprogrammer, spesielt i EUs rammeprogrammer. EUs femte rammeprogram (1999-2003) er nylig påbegynt, se omtale under kapittel 288.

Det er også omfattende utveksling og samarbeid mellom norske og utenlandske institusjoner, både når det gjelder forskere, doktorgradsstipendiater, undervisningspersonale og studenter, på siden av etablerte programmer.

Innenfor det formelle utdannings samarbeidet er de viktigste samarbeidsprogrammene EUs SOKRATES- og LEONARDO-program, NORDPLUS og mindre programmer som NUFU, Samarbeidsprogrammet med Sentral- og Øst-Europa, samt Fulbright-programmet. Innenfor nærområdesamarbeidet kan også nevnes Nordisk Ministerråds nettverksprogram for Baltikum og Nordvest-Russland.

Åpningen av EUs utdanningsprogram SOKRATES og LEONARDO og EUs femte rammeprogram for forskning til alle de elleve søkerlandene til EU, har ført til gode strukturer for samarbeid også med de fleste landene i Sentral- og Øst-Europa.

Tabell: Totalt antall utreisende og innreisende utvekslingsstudenter ved norske læresteder¹⁾

Institusjon	Høstsemesteret 1998 (01.07-31.12.98)		
	Utreisende	Innreisende	Totalt
Universitetet i Oslo	113	330	443
Universitetet i Bergen	145	316	461
NTNU	342	222	564
Universitetet i Tromsø	25	165	190
Vitenskapelige høyskoler	151	147	298
Kunsthøyskoler	40	24	64
Statlige høyskoler	485	416	901
Sum	1 301	1 620	2 921

Kilde: DBH. Omfatter alle typer utvekslingsavtaler.

1) Inkluderer innreisende studenter gjennom kvoteprogrammet, se omtale under kategori 07.80 Utdanningsfinansiering.

Det er en lang tradisjon for at et større antall studenter tar hele eller deler av sin utdanning i utlandet. For studier i utlandet som gir kompetanse for yrkesutøvelse eller videre studier i Norge, har studentene studiestøtte gjennom Statens lånekasse for utdanning, jf. omtale under programkategori 07.80 Utdanningsfinansiering. Det framgår av tabellen nedenfor at det har vært en forholdsvis jevn økning i antall norske studenter ved utenlandske læresteder som mottok støtte gjennom Lånekassen.

Tabell: Antall norske studenter i utlandet som mottar støtte gjennom Statens lånekasse for utdanning

	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Europa	5 601	5 999	7 042	8 513	8 704	10 012
USA/Canada	2 283	2 126	2 099	2 137	2 209	2 120
Andre land	53	95	168	396	717	1 221 ¹⁾
Sum	7 937	8 220	9 309	11 044	11 630	13 353

Kilde: Statens lånekasse for utdanning.

1) Av disse er det 41 studenter i Sør-Amerika, 71 i Asia, 47 i Afrika og 1 062 i Oceania.

Det er også et økende antall utenlandske studenter ved norske læresteder.

Strategier og tiltak

Departementet legger vekt på forskningssamarbeidet med EU innenfor EØS og annet internasjonalt forskningssamarbeid, se omtale under kategori 07.70. I tillegg er det viktig at samarbeidet i regi av internasjonale utdanningsprogrammer økes, og at det legges bedre til rette for og oppmuntres til deltakelse i slike programmer. Institusjonene bør øke deltakelsen i EU-finansiert forskning.

Det er et mål at flere studenter får deler av sin utdanning i et annet land, og departementet legger vekt på økt samarbeid gjennom EUs utdanningsprogrammer, bl.a. ved økt lærer- og studentmobilitet.

Som ledd i det nordiske samarbeidet er det inngått en avtale mellom de nordiske land om adgang til høyere utdanning, se omtale under kap. 281. Avtalen innebærer at søkere som er bosatt i et annet nordisk land, skal ha adgang til all offentlig høyere utdanning på samme eller likeverdige vilkår som landets egne søkere. Partene skal betale en viss godtgjøring for egne studenter i annet land. Betalingen foregår ved avregning over det årlige budsjettet for det nordiske samarbeidet. Avtalen er midlertidig, og er forlenget fram til utgangen av 2001.

For å legge til rette for studentmobilitet mellom ulike land som del av studieløp, er de fleste norske universiteter og høyskoler med i ECTS-samarbeidet (European Credit Transfer System) i SOKRATES-programmet. Dette er en metode for å regne ut, og dermed kunne innpasse, studiebelastning og -resultater mellom samarbeidende institusjoner i ulike land. Europaråds- og UNESCO-konvensjonen om godkjenning av kvalifikasjoner vedrørende høyere utdanning i Europaregionen, den såkalte «Lisboakonvensjonen» av 1997, trådte i kraft for Norge som det åttende landet 1. juni 1999. Hensikten med konvensjonen er å legge til

rette for mobilitet ved å forplikte de landene som har ratifisert den, til å ha gode rutiner for behandling av saker som gjelder godkjenning av høgre utdanning fra en konvensjonspart. Norgesnettrådet ved Informasjonssenteret for internasjonal utdanning, NAIC, er tillagt nasjonale funksjoner i oppfølgingen av konvensjonen. NAIC er fra og med 1999 organisert som en del av rådets sekretariat.

Erklæring om et europeisk rom for høgre utdanning («Bologna-erklæringen») ble i juni 1999 undertegnet av 29 land, inklusive Norge. Dette er en intensjonserklæring om å fremme europeisk samarbeid i høgre utdanning generelt for å tilrettelegge for bedre mobilitet for studenter og vitenskapelig tilsatte på tvers av landegrensene, og en intensjon om at det innen 2010 skal innføres et oversiktlig og lett sammenliknbart gradssystem som består av en lavere grad av minst tre års varighet og en høgre grad. Mjøs-utvalget skal vurdere gradsstrukturen innenfor høgre utdanning. Med virkning fra høsten 1999 er det som en prøveordning godkjent mastergradsstudier ved fem av de statlige høgskolene. Hensikten er å skape et nasjonalt erfaringsgrunnlag for framtidige beslutninger om gradsstrukturen i høgre utdanning.

Programkategori 07.60 Høgre utdanning fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post- gruppe	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
01-29	Driftsutgifter	12 970 387	13 172 118	13 553 515	2,9
30-49	Nybygg, anlegg mv.	481 317	580 246	680 797	17,3
60-69	Overføring til kommunesektoren	64 102	74 007	149 907	102,6
70-89	Overføring til private	370 847	439 319	791 789	80,2
90-99	Utlån, avdrag mv.	50	208	208	0,0
Sum kategori 07.60		13 886 703	14 265 898	15 176 216	6,4

KAP. 260 UNIVERSITETET I OSLO (JF. KAP. 3260)

Kapitlet finansierer:

- drift av Universitetet i Oslo
- tilskudd til senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteters stilling i Norge

Kap. 260 Universitetet i Oslo fordelt på poster

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	1 873 562	1 909 620	2 002 415
21	Spesielle driftsutgifter	484 540	477 273	477 273
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	85 073	162 652	91 196
49	Kjøp av eiendom, <i>kan overføres</i>	1 643	10	10
61	Refusjon for bruk av sykehus	14 319	14 319	14 319
70	Tilskudd til senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteters stilling i Norge	0	40 000	40 000
Sum kap. 260		2 459 137	2 603 874	2 625 213

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- I forbindelse med overføring av funksjoner fra Universitetsbiblioteket til Nasjonalbiblioteket ble det overført midler fra Universitetet i Oslo til Kulturdepartementet, jf. St.prp. nr. 1 (1998-99). Som følge av korleksjon i beløpet overføres 1,65 mill. kroner fra kap. 260 post 01 til kap. 326 post 01 under Kulturdepartementet.
- Midler for å stimulere til økt gjennomstrømming på hovedfags- og doktorgradsstudier er lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.

- Midler til stipendiater og post doc-stillinger er overført fra kap. 281 Fellesutgifter for universiteter og høyskoler, post 01 og lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- Det er overført kr 307 000 fra kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål, post 78 Ymse faste tiltak på Kulturdepartementets budsjett til kap. 260 post 01 Driftsutgifter.
- I forbindelse med endringer i føringen av byggebevillinger ble det i statsbudsjettet for 1998 overført 6,7 mill. kroner fra kap. 281 post 30 til kap. 260 post 45, jf. St.prp. nr. 1 (1997-98). Disse midlene er ført tilbake til kap. 281 post 30

Tilskuddspostene 61 og 70 gis egne omtaler nedenfor.

Resultatrapport for 1998-99

Tabell: Opptaks- og studenttall 1998¹⁾

	Opptak 1998	Måltall studenter 1998	Registrerte studenter 1998 ³⁾
Det medisinske fakultet (herav profesjonsstudium medisin)	510 (190)	1385 (945)	1 792 (1 074)
Det odontologiske fakultet (herav profesjonsstudium odontologi)	85 (60)	365 (290)	366 (258)
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (herav farmasi)	1 913 (63)	6 140 (268)	5 447 (262)
Det historisk-filosofiske fakultet	2 467	6 702	7 088
Det samfunnsvitenskapelige fakultet (herav profesjonsutdanning psykologi)	2 363 (72)	6 355 (400)	5 717 (463)
Det juridiske fakultet	874	4 125	4 725
Det utdanningsvitenskapelige fakultet (herav praktisk-pedagogisk utdanning)	1 173 (312)	2 508 (510)	2 036 (368)
Det teologiske fakultet	91	430	396
Examen philosophicum	588	5 000	5 616
Annet	60	676	220
Sum	10 124	33 686	33 403²⁾

Kilde for opptak og registrerte studenter: DBH

1) Oppsettet i tabellen er endret i forhold til St.prp. nr. 1 (1998-99).

2) Andelen kvinner er 58 pst. På høgre grad er andelen 58 pst. og på doktorgrad 46 pst.

3) Tallene for registrerte studenter gjelder høstsemesteret. I tallene inngår bare studenter med studierett. I tillegg kommer 1 005 privatister, hvorav 381 ved Det juridiske fakultet, 300 ved Det historisk-filosofiske fakultet og 203 ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Det totale studentmåltallet er ikke oppfylt, men underoppfyllelsen er på mindre enn én pst. av studenttallet. De spesifiserte måltallene for medisin og psykologi er imidlertid oppnådd med god margin. For farmasi, odontologi og praktisk-pedagogisk utdanning er måltallene ikke oppfylt.

Tabellen nedenfor viser at antall avlagte årseksamener på lavere grad ligger under måltallet. Registrerte eksamener på lavere grad gir ikke et fullstendig bilde av situasjonen fordi det ofte kun gis kandidatuttelling på høgre nivå/profesjonsnivå. Dermed vil det være flere som har avlagt eksamen på lavere grad enn statistikken viser. Kandidatmåltallet for profesjonsstudiene medisin og psykologi er oppfylt, mens for farmasi og odontologi ligger tallet på registrerte kandidater noe under måltallet. Totalt sett er imidlertid måltallet for hovedfags- og profesjonsutdanningene overoppfylt, det samme gjelder for avlagte doktorgrader.

Tabell: Kandidater i 1998 ¹⁾

	Måltall kandidater 1998 ²⁾			Uteksaminerte kandidater 1998		
	Lavere grad	Hoved- fag/pro- fesjon	Dok- tor- grad	Lavere grad	Hoved- fag/pro- fesjon	Dok- tor- grad
Det medisinske fakultet (herav profesj.studium medisin)		200 (160)	62	53	223 (164)	58
Det odontologiske fakultet (herav profesj.studium odontologi)		54 (54)	5		53 (52)	5
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (herav farmasi)	2 300	480 (50)	65	1 517	413 (48)	92
Det historisk-filosofiske fakultet Det samfunnsvitenskapelige fakultet (herav profesj.studium psykologi)	3 250	320	23	2 929	350	25
Det juridiske fakultet Det utdanningsvitenskapelige fakultet (herav praktisk-ped. Utdanning)	2 400	317 (70)	24	1 912	373 (72)	24
Det teologiske fakultet Examen philosophicum	1 900	530	6	1 217	664	7
Annet	900	140	6	1 023 (309)	87	8
	170	30	3	114	34	5
Sum	2 900			1 785 18		
	13 820	2 071	194	10 568	2 197	224

Kilde for uteksaminerte registrerte kandidater: DBH

1) Oppsettet er endret i forhold til St.prp. nr. 1 (1998-99).

2) Kandidattallene for lavere grad er 1/20 av sum vektall for laveregradseksamener bestått for første gang av studenter med studierett. I kandidattallene for hovedfag/profesjon inngår magistergrader og kandidatstudiene i sykepleievitenskap og helseadministrasjon.

Forskning

Universitetet i Oslo er landets største grunnforskningsinstitusjon med en mangeartet forskning som spenner over et vidt område.

Det høye antallet avlagte doktorgrader og vitenskapelige publikasjoner viser stor forskningsinnsats. Innsatsen fordeler seg på en rekke forskningsprosjekter, både innenfor grunnforskning og anvendt forskning. Siden 1992 har antallet doktorgrader økt med om lag 38 pst. I 1998 var det imidlertid en nedgang på om lag 7 pst. i forhold til 1997.

Universitetet i Oslo har etablert fire innsatsområder for forskning over en femårsperiode: etikk, klinisk kommunikasjon, miljøforskning og kommunikasjon: teknologi og kultur. Innsatsområdene skal stimulere til forskning på høyt nivå og knytte sammen forskningsmiljøer på tvers av faggrenser. Innsatsområdene har ført til etablering av en rekke tverrfaglige forskningsprosjekter, hvorav flere vanskelig kunne tenkes etablert uten de nettverk som innsatsområdene har skapt. 1999 er siste år i innsatsperioden.

Det ble i 1998 besluttet å opprette et nytt senter for studier av teknologi, innovasjon og kultur. Senteret består av det tidligere Senter for teknologi og menneskelige verdier (TMV) og ESST (Education in Society, Science and Technology) og skal ha en tverrfaglig profil. Det nye senteret skal drive egen forskning og gi undervisning til den internasjonale mastergraden, samt tilby påbygging til hovedfag og doktorgradsundervisning.

Tabell: Vitenskapelige publikasjoner fra 1995 til 1998

	Vitenskapelige publikasjoner			
	1995	1996	1997	1998
Teologisk fakultet	63	42	53	61
Juridisk fakultet	276	222	219	237
Medisinsk fakultet	1 559	1 884	1 683	1 494
Historisk-filosofisk fakultet	799	534	727	655
Matematisk-naturvitenskapelig fakultet	1 227	1 051	1 189	1 305
Odontologisk fakultet	131	173	104	90
Samfunnsvitenskapelig fakultet	536	399	402	327
SLS/ISP ¹⁾	89			
Utdanningsvitenskapelig fakultet		151	121	141
Andre ²⁾	168	89	191	106
Sum	4 848	4 545	4 689	4 416

1) Senter for lærerutdanning og skoletjeneste/Institutt for spesialpedagogikk er fra 1. januar 1996 en del av Det utdanningsvitenskapelige fakultet.

2) Enheter direkte under kollegiet.

Eksterne forskningsinntekter finansierte 717 årsverk ved universitetet i 1998. Universitetet i Oslo førte 483,2 mill. kroner over eget regnskap knyttet til eksternt finansiert virksomhet. Dette var ca. 10 mill. kroner mer enn året før.

Forskningen ved Universitetet i Oslo er preget av et bredt internasjonalt engasjement. Ved utgangen av 1998 deltok forskere ved universitetet i 109 EU-finansierte forskningsprosjekter, noe som er omtrent dobbelt så mye som året før. Totalt er det i 1998 regnskapsført et prosjektvolum på 39,6 mill. kroner for EU-finansierte forskningsprosjekter.

Departementet ser omfanget av eksternt finansiert virksomhet ved Universitetet i Oslo som et uttrykk for at universitetets kompetanse blir etterspurt i nærings- og samfunnsliv.

Undervisning

Universitetet i Oslo har i de senere årene hatt omfattende undervisningsoppgaver på grunn av den store studenttilstrømmingen. Universitetet har arbeidet aktivt for å hindre at studenttilveksten gir negativ effekt på studiegjennomføringen. Universitetet er videre opptatt av kvalitetssikring av studiene. En arbeidsgruppe har avlagt en innstilling som behandler strategier og tiltak for bedret studiekvalitet.

Det ble satt i gang 22 nye studier/fag/kurs i 1998. I 1998 var det totalt 20 fjernundervisningstilbud ved universitetet. Fjernundervisningstilbudene var innenfor fagområder som f.eks. kriminologi, språk, historie, matematikk og spesialpedagogikk. Innenfor etter- og videreutdanning var det til sammen 312 tilbud ved Universitetet i Oslo i 1998. Det totale tallet på fjernundervisnings- og etter- og videreutdanningstilbud var i 1997 rundt 300.

Formidling

Universitetet i Oslo legger vekt på å formidle sin virksomhet til forskjellige interessegrupper og til allmennheten. Dette skjer gjennom ulike populærvitenskapelige forelesninger og arrangementer, gjennom dagspresse og etermedier og gjennom museumsvirksomhet og utstillinger.

Universitetet deltok i eller sto for en rekke arrangementer som Forskningsdagene, Humanioradagene og Faglig-pedagogisk dag, i tillegg til ulike serier av populærvitenskapelige forelesninger og seminarer.

En rekke av museene i Oslo hører inn under universitetet. Fra 1. august 1999 er museene samlet i to organisatoriske enheter. Botanisk hage og museum, Mineralogisk-geologisk museum, Paleontologisk museum og Zoologisk museum inngår i enheten De naturhistoriske museene. Historisk museum, Etnografisk museum, Oldsaksamlingen, Myntkabinettet og Vikingskiphuset inngår i enheten De kulturhistoriske museer. Formålet er å gi museene en tydeligere plass innenfor universitetet, samt legge til rette for en aktiv medvirkning utad i den museumsfaglige debatten.

Universitetsmuseene hadde totalt 965 889 besøkende i 1998, noe som er en nedgang på 12 094 besøkende i forhold til året før. 84 994 av museenes besøkende var skoleelever.

Universitetet arrangerte en rekke utstillinger i løpet av 1998, også ved andre enheter enn museene. I tillegg var Universitetet i Oslo representert ved en rekke ulike messer og eksterne arrangementer.

Universitetsbibliotekets ledelse samt bibliotekene ved flere fakulteter og fra biblioteket i Drammensveien, inklusive personale og samlinger, har flyttet til det nye bygget på Blindern. Det har vært nedlagt et stort arbeid med å gjøre bibliotekets samlinger lettere tilgjengelig for brukerne.

Endring i studieplasser i 1999

Det ble i statsbudsjettet for 1999 vedtatt å redusere antall studieplasser i utdanninger som ikke er under utbygging med 500 studieplasser, herav 115 studieplasser ved Universitetet i Oslo fordelt med 58 på det historisk-filosofiske fakultetet og 57 på det samfunnsvitenskapelige fakultetet.

Videre ble det i statsbudsjettet for 1999 vedtatt videreføring av 70 nye studieplasser i IT høgre grad opprettet i 1998. 35 av disse studieplassene ble omdisponert fra lavere grads studier. Det ble opprettet åtte studieplasser i farmasi og 15 studieplasser i medisin for å videreføre økt opptak.

Resultatmål for 2000

Universitetet må tilpasse opptaket av studenter slik at det totale studentmålet nås. Det legges spesiell vekt på at måltallene for profesjonsutdanningene i medisin, odontologi og psykologi nås. Departementet forutsetter også at utdanningskapasiteten i praktisk-pedagogisk utdanning og informasjonsteknologi videreføres på minst samme nivå høsten 2000 som høsten 1999 og at universitetet legger vekt på tiltak for å utnytte kapasiteten.

Universitetet har ansvar for å bidra til utdanningen av lærere. Det er særlig viktig å legge vekt på utdanningen av realfaglærere.

Universitetet må fortsatt prioritere tiltak som kan forbedre studiegjennomføringen.

Universitetet er landets største grunnforskningsinstitusjon, og må ha bredde i sitt fagtilbud. Det er likevel en utfordring for universitetet å sette i verk tiltak som kan styrke den langsiktige strategiske forskningen.

På bakgrunn av at Universitetet i Oslo er landets største universitet og ligger i en region med omfattende næringsvirksomhet og en betydelig offentlig sektor, bør universitetet ytterligere øke sin FoU innsats overfor nærings- og samfunnsliv i regionen.

Universitetet må, i samarbeid med de øvrige universitetene, vurdere om den etablerte fag- og arbeidsdeling mellom institusjonene legger til rette for god ressursutnyttning, god kvalitet i studietilbud og forskning på høyt internasjonalt nivå.

Universitetet må utvikle gode etter- og videreutdanningstilbud for å kunne oppfylle sin rolle i forbindelse med Kompetansereformen.

Institusjonen må ta sikte på et høyt aktivitetsnivå når det gjelder student- og forskerutveksling og annet internasjonalt samarbeid.

Det faglige samarbeidet med de statlige høgskolene og andre høgskoler, bl.a. gjennom professor II-stillinger, samarbeid om studietilbud og doktorgradsutdanning, må videreføres i 2000.

Universitetet må sikre at økonomiforvaltningen er i henhold til økonomiregelverket, og at regnskapet avlegges rettidig og korrekt.

Departementet angir følgende måltall for antall studenter i 1999 og 2000:

Tabell: Måltall registrerte studenter¹⁾

	Måltall registrerte studenter	
	1999	2000
Det medisinske fakultet	1 400	1 445
(herav profesj.studium medisin) ²⁾	(1 050)	(1 095)
Det odontologiske fakultet	365	365
(herav profesj.studium odontologi) ³⁾	(325)	(325)
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	6 218	5 954
(herav farmasi)	(276)	(284)
Det historisk-filosofiske fakultet	6 626	6 336
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	6 293	6 018
(herav profesj.studium psykologi)	(400)	(400)
Det juridiske fakultet	4 125	4 125
Det utdanningsvitenskapelige fakultet	2 496	2 496
(herav praktisk-ped. utdanning)	(510)	(510)
Det teologiske fak.	430	430
Examen philosophicum	5 000	5 000
Annet	676	676
Sum	33 629	32 845

1) Oppsettet er endret i forhold til St.prp. nr. 1. (1998-99).

2) Opptak til profesjonsstudiet i medisin er økt med 30 studieplasser fra 1999 til 2000. Opptak til 15 av studieplassene vil foretas til studiestart i januar 2001.

3) Opptak til 32 studieplasser vil foretas til studiestart i januar 2001.

Departementet angir følgende måltall for antall uteksaminerte kandidater og avlagte års-eksamener på lavere grad i 1999 og 2000:

Tabell: Måltall kandidater ¹⁾

	Måltall kandidater 1999			Måltall kandidater 2000		
	Lavere grad	Hoved- fag/pro- fesjon	Dok- tor- grad	Lavere grad	Hoved- fag/pro- fesjon	Dok- tor- grad
Det medisinske fakultet (herav profesj.studium medisin)		200 (160)	62	60	275 (165)	60
Det odontologiske fak. (herav profesj.studium odontologi)		54 (54)	5		59 (59)	5
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (herav farmasi)	2 250	480 (50)	100	2 200	460 (50)	90
Det historisk-filosofiske fakultet	3 120	320	23	3 035	320	20
Det samfunnsvitenskapelige fakultet (herav profesj.studium psykologi)	2 300	317 (70)	24	2 200	335 (70)	35
Det juridiske fakultet	1 900	530	6	1 700	530	5
Det utdanningsvitenskapelige fakultet (herav praktisk-ped. utdanning)	870	140	6	1 350 (450)	130	5
Det teologiske fakultet	170	30	3	150	30	3
Examen philosophicum	2 900			2 700		
Annet						
Sum	13 510	2 071	229	13 395	2 139	223

1) Oppsettet er endret i forhold til St.prp. nr. 1 (1998-99)

Budsjettforslag for 2000

For å tilpasse studiekapasiteten til reduksjonen i søkning til høyere utdanning foreslås det at antall studieplasser på lavere grad ved universitetenes allmennfakulteter reduseres med til sammen 2 007, se omtale under kategori 07.60.

Departementet vil videreføre en regulering som begrenser adgangen til allmennfakultetene i Sør-Norge, og har fordelt studieplassreduksjon mellom universitetene etter dette.

Universitetet i Oslos andel av reduksjonen er 837 studieplasser. Reduksjonen fordeles på HF-, SV- og MN-fakultetet med henholdsvis 290, 275 og 272 studieplasser.

I budsjettrammen er det lagt inn midler som er fordelt på bakgrunn av avlagte hovedfag og doktorgrader, samt midler til stipendiat- og post doc-stillinger, se omtale under kap. 281.

Budsjettforslaget omfatter midler til å opprettholde opptakskapasiteten innenfor informasjonsteknologi, medisin og farmasi.

For å opprettholde opptakskapasiteten på medisinstudiet foreslås det opprettet 15 nye studieplasser høsten 2000.

På bakgrunn av en utredning fra en arbeidsgruppe høsten 1998 ble det over Sosial- og helsedepartementets budsjett for 1999 bevilget 1 mill. kroner til planlegging av gjenoppbygging av medisinutdanning ved Sentralsykehuset i Akershus. Videre ble Universitetet i Oslo tildelt 1 mill. kroner. Det ble varslet at Sosial- og helsedepartementet og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet ville komme tilbake i denne saken. Det foreslås å gjenopprette medisinutdanning ved Sentralsykehuset i Akershus ved å etablere 30 nye studieplasser ved Universitetet i Oslo studieåret 2000/2001, fordelt med 15 høsten 2000 og 15 våren 2001. Det foreslås 11,25 mill. kroner til tiltaket. Samtidig foreslås antall studieplasser som kjøpes i utlandet, redusert med 30 studieplasser. Ferdig utbygd er tiltaket anslått å ha en årlig kostnad på om lag 27 mill. kroner på Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett. Byggekostnader ved Universitetet er anslått til 22,5 mill. kroner. I tillegg kommer kostnader på Sosial- og helsedepartementets budsjett, se omtale under kap. 730 post 62.

Tilskudd til Arkiv for kirkehistoriske tradisjoner foreslås overført fra Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål, post 78 Ymse faste tiltak på Kulturdepartementets budsjett og lagt inn i rammen til Universitetet i Oslo.

Det er fordelt 650 mill. kroner til de fire universitetene basert på antall avlagte vektall. Midlene er lagt inn i rammen på de enkelte kapitler, jf. tabell under kap. 281.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningene under post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3260 postene 02 og 11, se forslag til vedtak II nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten gjelder lønn (inkl. trygd) og driftsutgifter i forbindelse med oppdragsundervisning og oppdragsforskning. Bevilgningen under post 21 kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter til oppdragsvirksomhet.

Det er budsjettet med større beløp under inntekstpostene 01, 50 og 51 enn på utgiftspost 21. Bevilgningen på posten kan overskrides tilsvarende det beløpet universitetet får som merinntekt under kap. 3260 postene 01, 50 og 51, se forslag til vedtak II nr. 1 og 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten gjelder generell bevilgning til vitenskapelig utstyr, kjøp av utstyr og inventar til nybygg, samt større vedlikeholdsarbeid og ombyggingsarbeid.

Bevilgningen på denne posten er redusert med 68 mill. kroner som følge av at sluttbevilgning til større utstyrsanskaffelser ved Preklinisk III, Universitetsbiblioteket og ZEB-bygget ble gitt i 1999.

Post 49 Kjøp av eiendom, kan overføres

Posten gjelder kjøp av lokaler til bruk for universitetet med inntekter fra salg av eiendom som inntektsføres under kap. 3260 post 49. Bevilgningen under posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3260 post 49, se forslag til vedtak II nr. 1 og IV nr. 3.

Post 61 Refusjon for bruk av sykehus

Formålet med tilskuddsordningen er i henhold til St.meld. nr. 49 (1969-70) er å gi sykehuseieren kompensasjon for at sykehuset ikke får full nytte av sitt personale i pasientbehandling ved at sykehuspersonalet utfører og bistår ved undervisning og universitetsforskning. Bevilgningen gjelder utgifter som ikke omfattes av Sosial- og helsedepartementets funksjonstilskudd til universitetsklinikkene.

Tilskuddet dekket i 1998 utgifter i forbindelse med at Universitetet i Oslo brukte Oslo kommunale sykehus til utdanning av leger og til universitetsforskning.

Post 70 Tilskudd til senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteters stilling i Norge

I forbindelse med Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett for 1999 ble det besluttet at bevilgningen til etableringen av et dokumentasjons- og kompetansesenter skulle utsettes, fordi det var ønskelig med mer tid til forberedelse og planlegging. I samråd med ledelsen i det Mosaiske Trossamfunn ble det lagt opp til at utgiftene ved senteret først ville påløpe fra begynnelsen av 2000.

Det foreslås en bevilgning på 40 mill. kroner til etablering og drift av senteret. En del av midlene skal benyttes til etablerings- og driftskostnader i 2000. Resterende midler skal investeres i fond der avkastningen skal nyttes til framtidig drift.

KAP. 3260 UNIVERSITETET I OSLO (JF. KAP. 260)**Kap. 3260 Universitetet i Oslo fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	483 162	462 936	462 936
02	Salgsinntekter mv.	80 370	82 081	84 379
11	Kursavgift ved voksenopplæringstiltak	12 410	4 383	4 506
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	8 169	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	18 384	0	0
49	Salg av eiendom	9 163	10	10
50	Tilskudd til Institutt for farmakoterapi	3 380	3 000	3 000
51	Inntekter under Observatoriefondet og Tøyenfondet	17 716	20 733	20 733
82	Tilskudd	4 251	0	0
Sum kap. 3260		637 005	573 143	575 564

Post 01 gjelder oppdragsinntekter. På post 02 skal det, foruten salgsinntekter fra salg av materiell til studenter m.m., også føres leieinntekter som skal dekke rengjøring, vakthold og andre utgifter ved tilfeldig utleie av lokaler. Også faste leieinntekter kan føres på post 02. Post 50 gjelder tilskudd som Sosial- og helsedepartementet betaler for driften av Institutt for farmakoterapi. Inntektene samsvarer med utgiftene ved instituttet.

Post 51 gjelder leieinntekter og avkastning av fondskapital.

KAP. 261 UNIVERSITETET I BERGEN (JF. KAP. 3261)

Kapitlet finansierer drift av Universitetet i Bergen.

Kap. 261 Universitetet i Bergen fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	1 047 193	1 078 406	1 141 494
21	Spesielle driftsutgifter	340 125	326 262	326 262
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	55 302	74 062	79 033
49	Kjøp av eiendom, <i>kan overføres</i>	7 453	10	10
61	Refusjon for bruk av sykehus	2 875	2 875	2 875
Sum kap. 261		1 452 948	1 481 615	1 549 674

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Midler for å stimulere til økt gjennomstrømning på hovedfags- og doktorgradsstudier er lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- Midler til stipendiater og post doc-stillinger er overført fra kap. 281 Fellesutgifter for universiteter og høyskoler, post 01 og lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- I forbindelse med endringer i føringen av byggebevilgninger ble det i statsbudsjettet for 1998 overført 6,5 mill. kroner fra kap. 281 post 30 til kap. 261 post 45, jf. St.prp. nr. 1 (1997-98). Disse midlene er ført tilbake til kap. 281 post 30.

Tilskuddspost 61 Refusjon for bruk av sykehus gis egen omtale nedenfor.

Resultatrapport for 1998-99

Tabell: Opptaks- og studenttall 1998¹⁾

	Opptak 1998	Måltall studenter 1998	Registrerte studenter 1998 ²⁾
Det medisinske fakultet (herav profesjonsstudium medisin)	268 (157)	945 (845)	1 301 (895)
Det odontologiske fakultet (herav profesjonsstudium odontologi)	82 (54)	258 (240)	303 (231)
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	803	2 792	2 798
Det historisk-filosofiske fakultet	1 047	4 144	4 142
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	955	2 870	3 005
Det psykologiske fakultet (herav profesjonsstudium psykologi)	768 (72)	1 457 (300)	1 412 (323)
(herav praktisk-pedagogisk utdanning)	(315)	(190)	(114)
Det juridiske fakultet	402	2 531	2 016
Examen philosophicum		1 787	837
Annet		383	173
Sum	4 325	17 167	15 987³⁾

Kilde registrerte studenter og opptak: DBH.

1) Oppsettet er endret i forhold til St.prp. nr. 1 (1998-99)

2) Andelen kvinner er 55 pst. På høgre grad er andelen 54 pst. og på doktorgrad 41 pst.

3) I tillegg er det registrert 845 personer uten studierett, samt 72 «andre» studenter.

Tabellen over viser at det totale studentmåltallet ikke er oppfylt. De spesifiserte måltallene for medisin og psykologi er imidlertid oppfylt med god margin. For odontologi og praktisk-pedagogisk utdanning er måltallene ikke oppfylt.

Tabellen nedenfor viser at antall avlagte årseksamener ligger noe under måltallet. Registrerte eksamener på lavere grad gir ikke et fullstendig bilde av situasjonen fordi det ofte kun gis kandidatuttelling på høgre grad/profesjonsnivå. Dermed vil det være flere som har avlagt eksamen på lavere grad enn statistikken viser. Kandidatmåltallene for profesjonsutdanningene i medisin, psykologi og odontologi er imidlertid oppfylt.

Tabell: Kandidater 1998¹⁾

	Måltall kandidater 1998			Uteksaminerte kandidater 1998		
	Lavere grad ²⁾	Hoved- fag/pro- fesjon	Dok- tor- grad	Lavere grad ²⁾	Hoved- fag/pro- fesjon	Dok- tor- grad
Det medisinske fakultet (herav profesjonsstudium medisin)		113 (108)	31	23	166 (117)	29
Det odontologiske fakultet (herav profesjonsstudium odontologi ³⁾)	10	44 (42)	4	14	46 (43)	2
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	1 040	215	52	984	234	50
Det historisk-filosofiske fakultet	2 040	235	18	1 757	200	27
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	1 310	185	18	1 267	175	12
Det psykologiske fakultet (herav profesjonsstudium psykologi)	650	54 (46)	10	663	58 (47)	8
(herav praktisk-pedagogisk utdanning)	(138)			(139)		
Det juridiske fakultet	400	160	3	303	172	1
Examen philosophicum	850			445		
Annet	75			29		
Sum	6 375	1 006	136	5 485⁴⁾	1 051⁵⁾	129

Kilde uteksaminerte kandidater: DBH

1) Oppsettet er endret i forhold til St.prp. nr. 1 (1998-99).

2) Avlagte årseksamener (20-vektallsenheter) på lavere grad, eksklusive gjentak og personer uten studierett.

3) Tannpleiestudenter er ført opp under lavere grad.

4) I tillegg er det avlagt 445 årseksamener av personer uten studierett på lavere grad, samt 20 årseksamener av «andre» studenter.

5) Inkludert 65 mastergradskandidater

Forskning

Forskningsaktiviteten ved Universitetet i Bergen er omfattende og preget av mangfold.

Antallet avlagte doktorgrader og vitenskapelige publikasjoner viser utstrakt forskningsinnsats. Innsatsen fordeler seg på en rekke forskningsprosjekter, både innenfor grunnforskning og anvendt forskning. Siden 1992 har antallet doktorgrader økt med om lag 65 pst., og fra 1997 til 1998 har det vært en økning på nærmere 30 pst.

Mye av forskningen ved Universitetet i Bergen bygger på naturgitte forutsetninger og faglige tradisjoner som er spesielle for Bergen (molekylærbiologi og marin forskning/klimaforskning).

Tabell: Vitenskapelige publikasjoner fra 1995 til 1998

	Vitenskapelige publikasjoner			
	1995	1996 ¹⁾	1997 ¹⁾	1998
Medisinsk fakultet	856	721	893	830
Historisk-filosofisk fakultet	344	327	357	397
Odontologisk fakultet	77	73	84	53
Samfunnsvitenskapelig fakultet	196	172	227	183
Matematisk-naturvitenskapelig fakultet	401	513	530	530
Psykologisk fakultet	155	175	175	137
Juridisk fakultet	51	96	47	73
Andre			5	13
Sum	2 080	2 077	2 318	2 216

1) Tallene for 1996 og 1997 er endret i forhold til St.prp. nr. 1 (1998-99), da vitenskapelige avhandlinger (233 i 1996 og 407 i 1997) ikke er tatt med.

Den omfattende eksternt finansierte virksomheten er et uttrykk for at universitetets kompetanse i stor grad blir etterspurt i nærings- og samfunnsliv.

Eksterne forskningsbidrag finansierte 346 årsverk ved Universitetet i Bergen i 1998. Det var i samme periode ført ca. 348,3 mill. kroner over eget regnskap knyttet til eksternt finansiert virksomhet. Universitetet har for inneværende treårsperiode inngått kontrakter om deltakelse i 79 EU-finansierte forskningsprosjekter. Den økonomiske rammen for den EU-finansierte virksomheten er på om lag 35 mill. kroner.

Universitetet i Bergen har et nært samarbeid med forskningsstiftelsen UNIFOB. Virksomheten ved forskningsstiftelsen hadde i 1998 et samlet volum på om lag 149 mill. kroner.

Undervisning

Universitetet i Bergen arbeider kontinuerlig for å heve kvaliteten på studiene, bl.a. for å bedre studentgjennomstrømmingen. På hovedfagsnivå ser en blant annet nærmere på hvordan nye studenter blir tatt imot, og hvordan veiledningen fungerer.

Det skjer en kontinuerlig endring og bedring i studietilbudet. Universitetet etablerte høsten 1999 et nytt hovedfagsstudium i pedagogikk i samarbeid med Høgskolen i Bergen. Videre ble hovedfagene i etnologi og folkløstikk organisert som studieretninger i det nye hovedfaget kulturvitenskap.

Universitetet legger vekt på utvikling av nye interaktive undervisningsformer. Universitetets mediesenter har en sentral rolle i VIRTUE-samarbeidet mellom University of Maryland, Gøteborg universitet og Universitetet i Bergen.

Universitetet hadde i 1998 totalt elleve kurstilbud organisert helt eller delvis som fjernundervisning. Innenfor etter- og videreutdanning var det om lag 100 kurstilbud, på en rekke ulike fagområder.

Formidling

Bergen museum og Universitetets mediesenter utgjør kjernen i universitetets formidlingsvirksomhet.

Tilsatte ved Universitetet i Bergen medvirker på flere måter i populærvitenskapelig formidling. En fjernsynsserie om menneskerettigheter er vist på NRK2, og en ny serie om ressursene i havet, Blå rikdom, er under arbeid. Universitetets mediesenter har et særlig ansvar for populærvitenskapelig formidling og har medvirket i flere TV-produksjoner, bl.a. i det populærvitenskapelige programmet Schrödingers katt.

Bergen museum gir ut Bergen museums skrifter og Årboka for Bergen museum. Det populærvitenskapelige tidsskriftet Naturen har sitt hovedgrunnlag i virksomheten ved Universitetet i Bergen.

Gjennom de siste årene er museumsvirksomheten ved Universitetet i Bergen blitt oppgradert. Kirkekunstsamlingen er en svært rikholdig samling av historisk kirkekunst fra

Vestlandet. Det er lagt mye arbeid i å presentere samlingen, og i 1998 ble den nye utstillingen formelt åpnet. Besøkende ved utstillinger og omvisninger var i 1998 ca. 98 000, en økning på om lag 40 pst. i forhold til 1997.

Endring i studieplasser i 1999

Det ble i statsbudsjettet for 1999 vedtatt reduksjon i tallet på studieplasser i utdanninger som ikke er under oppbygging med 500 studieplasser, herav 61 studieplasser ved Universitetet i Bergen fordelt med 31 på historisk-filosofisk fakultetet og 30 på det samfunnsvitenskapelige fakultetet.

Videre ble det i statsbudsjettet for 1999 vedtatt videreføring av 71 nye studieplasser som ble opprettet i 1998, fordelt med 25 på informasjonsteknologi høgre grad og 12 på psykologi. Videreføring av det økte opptaket innenfor informasjonsteknologi høgre grad ble gjennomført delvis ved omdisponering av studieplasser og delvis ved tildeling av nye studieplasser. Det ble også opprettet 30 studieplasser i medisin og 4 i psykologi for å videreføre økning i opptaket i 1996.

Resultatmål for 2000

Universitetet må tilpasse opptaket av studenter slik at det totale studentmålet nås. Departementet forutsetter at utdanningskapasiteten i praktisk-pedagogisk utdanning og informasjonsteknologi videreføres på samme nivå høsten 2000 som høsten 1999 og at universitetet legger vekt på tiltak for å utnytte kapasiteten.

Universitetet har ansvar for å bidra til utdanningen av lærere. Det er særlig viktig å legge vekt på utdanningen av realfaglærere.

Universitetet må sette i verk tiltak som kan styrke den langsiktige strategiske grunnforskningen. Universitetet bør satse sterkere på å utvikle en forskningsstrategi som fremmer spesialisering og konsentrasjon. En slik strategi vil bidra til å styrke kvaliteten i norsk forskning. Universitetet i Bergen vil ha spesielle forutsetninger for å bidra til kunnskapsutviklingen innenfor marin forskning.

Universitetet må, i samarbeid med de øvrige universitetene, vurdere om den etablerte fag- og arbeidsdeling mellom institusjonene legger til rette for god ressursutnytting, og kvalitet i studietilbud og forskning på høyt internasjonalt nivå.

Universitetet må utvikle gode etter- og videreutdanningstilbud for å kunne oppfylle sin rolle i forbindelse med oppfølging av Kompetansereformen.

Desentralisert medisinutdanning i Helseregion vest skal videreføres på samme nivå i 2000.

Samarbeidet mellom Universitetet i Bergen og høgskolene på Sør- og Vestlandet om forskerutdanning er meget positivt og bør videreføres.

Det er viktig at institusjonen opprettholder det høye aktivitetsnivået når det gjelder student- og forskerutveksling og annet internasjonalt samarbeid.

Det faglige samarbeidet med de statlige høgskolene og andre høgskoler, bl.a. gjennom professor II-stillinger, samarbeid om studietilbud og doktorgradsutdanning, må videreføres i 2000.

Departementet har fastsatt følgende måltall for antall studenter i 1999 og 2000:

Tabell: Måltall registrerte studenter¹⁾

Studium	Måltall registrerte studenter	
	1999	2000
Det medisinske fakultet	1 235	1 265
(herav profesjonsstudium medisin)	(840)	(870)
Det odontologiske fakultet	320	320
(herav profesjonsstudium odontologi)	(240)	(240)
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	2 654	2 486
Det historisk-filosofiske fakultet	4 274	4 003
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	2 855	2 674
Det psykologiske fakultet	1 275	1 291
(herav profesjonsutdanning psykologi)	(320)	(336)
(herav praktisk-pedagogisk utdanning)	(190)	(190)
Det juridiske fakultet	2 531	2 531
Examen philosophicum	1 787	1 787
Annet	196	196
Sum	17 127	16 553

1) Oppsettet er endret i forhold til St.prp. nr. 1 (1998-99).

Departementet har fastsatt følgende måltall for antall uteksaminerte kandidater og årseksamener på lavere grad i 1999 og 2000:

Tabell: Måltall kandidater ¹⁾

	Måltall kandidater 1999			Måltall kandidater 2000		
	Lavere grad	Hoved- fag/pro- fesjon	Dok- tor- grad	Lavere grad	Hoved- fag/pro- fesjon	Dok- tor- grad
Det medisinske fakultet (herav profesjonsstudium medisin)		113 (108)	31	25	156 (120)	17
Det odontologiske fakultet ²⁾ (herav profesjonsstudium odontologi)	10	44 (38)	4	15	39 (42)	4
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	1 010	215	52	950	215	45
Det historisk-filosofiske fakultet	1 960	235	18	1 800	215	18
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	1 250	185	18	1 230	200	12
Det psykologiske fakultet (herav profesjonsutdanning psykologi) (herav praktisk-pedagogisk utdanning)	650 (160)	54 (48)	10	600 (160)	65 (60)	8
Det juridiske fakultet	400	160	3	420	170	1
Examen philosophicum	850			450		
Annet	75					
Sum	6 205	1 006	136	5 490	1 060	105

1) Oppsettet er endret i forhold til St.prp. nr. 1 (1998-99).

2) Ved Det odontologiske fakultet er kandidater ved tannpleierstudiet ført opp under lavere grad.

Budsjettforslag for 2000

For å tilpasse studiekapasiteten til reduksjonen i søkning til høgre utdanning, foreslås det at antall studieplasser på lavere grad ved universitetenes allmennfakulteter reduseres med til sammen 2 007, se omtale under kategori 07.60.

Departementet vil videreføre en regulering som begrenser adgangen til allmennfakultetene i Sør-Norge, og har fordelt studieplasse-reduksjonen mellom universitetene etter dette.

Universitetet i Bergens andel av reduksjonen er 620 studieplasser. Reduksjonen er fordelt på HF-, SV- og MN-fakultetet med henholdsvis 271, 181 og 168 studieplasser.

I budsjetttrammen er det lagt inn midler til fordeling på bakgrunn av avlagte hovedfag og doktorgrader, samt midler til stipendiat- og post doc-stillinger, se omtale under kap. 281.

Budsjettforslaget for 2000 omfatter midler til å videreføre det økte opptaket innenfor medisin og psykologi ved universitetet.

Det er fordelt 650 mill. kroner til de fire universitetene basert på antall avlagte vektall. Midlene er lagt inn i rammene på de enkelte kapitler, jf. tabell under kap. 281.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen under post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3261 postene 02 og 11, se forslag til vedtak II nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten gjelder lønn (inkl. trygd) og driftsutgifter i forbindelse med oppdragsundervisning og oppdragsforskning. Bevilgningen under post 21 kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter til oppdragsvirksomheten.

Det er budsjettert med større beløp under inntektspost 01 enn på utgiftspost 21. Bevilgningen på posten kan overskrides tilsvarende det beløpet universitetet får som merinntekt under kap. 3261 post 01, se forslag til vedtak II nr. 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten gjelder generell bevilgning til vitenskapelig utstyr, kjøp av utstyr og inventar til nybygg, samt større vedlikeholdsarbeid og ombyggingsarbeid. Av bevilgningen på denne posten er 10 mill. kroner øremerket utstyrsbevilgning til bygg for biologiske basalfag.

Post 49 Kjøp av eiendom, kan overføres

Posten gjelder kjøp av lokaler til bruk for universitetet med inntekter fra salg av eiendom som inntektsføres under kap. 3261 post 49. Bevilgningen under posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3261 post 49, se forslag til vedtak II nr. 1 og IV nr. 3.

Post 61 Refusjon for bruk av sykehus

Formålet med tilskuddsordningen er i henhold til St.meld. nr. 49 (1969-70) å gi sykehus-eieren kompensasjon for at sykehuset ikke får full nytte av sitt personale i pasientbehandlingen fordi sykehuspersonalet utfører og bistår ved undervisning og universitetsforskning. Bevilgningen gjelder utgifter som ikke kan dekkes ved avlønning eller kjøp direkte over universitetets budsjett.

Tilskuddet dekket i 1998 utgifter i forbindelse med at Universitetet i Bergen brukte Sandviken sykehus og Bergen legevakt til utdanning av leger.

KAP. 3261 UNIVERSITETET I BERGEN (JF. KAP. 261)**Kap. 3261 Universitetet i Bergen fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	348 273	334 410	334 410
02	Salgsinntekter mv.	25 805	23 087	23 087
11	Kursavgift ved voksenopplæringstiltak	257	128	132
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	8 229	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	5 435	0	0
17	Refusjon lærlinger	180	0	0
49	Salg av eiendom	7 453	10	10
Sum kap. 3261		395 632	357 635	357 639

Post 01 gjelder oppdragsinntekter. På post 02 skal, foruten salgsinntekter fra salg av materiell til studenter m.m., også føres leieinntekter som skal dekke rengjøring, vakthold og andre utgifter ved tilfeldig utleie av lokaler. Også faste leieinntekter kan føres på post 02.

KAP. 262 NORGES TEKNISK-NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET (JF. KAP. 3262)

Kapitlet finansierer drift av Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Kap. 262 Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	1 396 501	1 457 994	1 546 765
21	Spesielle driftsutgifter	282 906	268 862	268 862
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	84 089	108 232	233 145
49	Kjøp av eiendom, <i>kan overføres</i>	0	10	10
61	Refusjon for bruk av sykehus	7 479	8 298	8 298
Sum kap. 262		1 770 975	1 843 396	2 057 080

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Midler for å stimulere til økt gjennomstrømmning på hovedfags- og doktorgradsstudier er lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.

- Midler til stipendiater og post doc-stillinger er overført fra kap. 281 Fellesutgifter for universiteter og høyskoler, post 01 og lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- I forbindelse med endringer i føringen av byggebevilgninger ble det i statsbudsjettet for 1998 overført 6 mill. kroner fra kap. 281 post 30 til kap. 262 post 45, jf. St.prp. nr. 1 (1997-98). Disse midlene er ført tilbake til kap. 281 post 30.

Tilskuddspost 61 Refusjon for bruk av sykehus gis egen omtale nedenfor.

Resultatrapport for 1998-99

Tabell: Opptaks- og studenttall 1998¹⁾

	Opptak 1998	Måltall studenter 1998	Registrerte studenter 1998 ²⁾
Det medisinske fakultet (herav profesjonsstudium medisin) ³⁾	196 (180)	609 (564)	642 (578)
Det historisk-filosofiske fakultet	873	2 855	2 751
Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse (herav profesjonsstudium psykologi) (herav siv.ing.)	1 491 (48) (93)	3 946 ⁴⁾ (160)	5 033 (172) (468)
Fakultet for arkitektur, plan og billedkunst (herav siv.ark.)	83 (70)	410 (345)	450 (365)
Fakulteter med realfag/teknologi ⁵⁾ (herav siv.ing.)	1 843 (1 250)	8 964 (6 370)	8 767 (5 944)
Examen philosophicum ⁶⁾	185	700	449
Annet (herav praktisk-pedagogisk utdanning)	241 (241)	291 (135)	311 (264)
Sum	4 912	17 775	18 403 ⁷⁾

Kilde registrerte studenter og opptak: DBH.

1) Oppsettet er endret i forhold til St.prp. nr. 1 (1998-99).

2) Andelen kvinner er 44 pst. På høgre grad er andelen 34 pst., mens på doktorgrad er den 24 pst.

3) Herav profesjonsstudenter i medisin i utlandet: opptak 1998: 90, registrerte studenter høsten 1998: 151.

4) Måltallet for sivilingeniørutdanningen på SVT-fakultetet er ført samlet under «Fakulteter med realfag/teknologi».

5) Her inngår følgende fakulteter: Bygg og miljøteknikk, Elektroteknikk og telekommunikasjon, Fysikk, informatikk og matematikk, Kjemi og biologi, Marin teknikk, Maskinteknikk, Geofag og petroleumsteknologi.

6) Personer som bare har søkt ex.phil. og som har fått tilbud om studieplass.

7) I tillegg er det registrert 312 personer uten studierett.

Tabellen over viser at det totale studentmåltallet er oppfylt. De spesifiserte måltallene for medisin, psykologi og praktisk-pedagogisk utdanning er også godt oppfylt. Måltallet for sivilingeniørutdanningene er imidlertid ikke oppfylt. Universitetet må legge vekt på å oppfylle måltallet for disse utdanningene.

Tabell: Kandidater 1998¹⁾

	Måltall kandidater 1998			Uteksaminerte kandidater 1998		
	Lavere grad	Hoved- fag/pro- fesjon	Dok- tor- grad	Lavere grad ²⁾	Hoved- fag/pro- fesjon	Dok- tor- grad
Det medisinske fakultet (herav profesjonsstudium medisin) ³⁾		0	12		4 (4)	9
Det historisk-filosofiske fakultet	1 900	125	10	1 571	138	7
Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse ⁴⁾ herav profesjonsstudium psykologi)	2 000	170	10	2 353	178	9
Fakultet for arkitektur, plan og billedkunst (herav siv.ark.)		76 (60)	5		36 (23)	4 (4)
Fakulteter med realfag/teknologi ⁵⁾ (herav siv.ing.)	700	1 350 (1 215)	166 (141)	846	1 263 (1 077)	157 (135)
Examen philosophicum	500			514 ⁶⁾		
Annet (herav praktisk-ped. utdanning)	140 (140)			178 (178)		
Sum	5 240	1 721	203	5 462⁷⁾	1 619⁸⁾	186

Kilde uteksaminerte kandidater: DHB

1) Oppsettet er endret i forhold til St.prp. nr. 1 (1998-99).

2) Avlagte årseksamener (20-vektallsenheter) på lavere grad ekskl. gjentak og personer uten studierett.

3) På grunn av omlegging til ny studieordning var det ingen uteksaminerte kandidater i 1998, bortsett fra fire som skulle vært uteksaminert i 1997.

4) Måltallet for sivilingeniørutdanningen på SVT-fakultetet er ført samlet under «Fakulteter med realfag/teknologi».

5) Her inngår følgende fakulteter: Bygg og miljøteknikk, Elektronikk og telekommunikasjon, Fysikk, informatikk og matematikk, Kjemi og biologi, Marin teknikk, Maskinteknikk, Geofag og petroleumsteknologi.

6) Hvorav 239 årseksamener er tatt på Det historisk-filosofiske fakultet, og 118 tatt ved Fakultet for arkitektur, plan og billedkunst.

7) I tillegg er det avlagt 63 årseksamener av personer uten studierett på lavere grad.

8) Inkludert 63 mastergradskandidater.

Tabellen over viser at måltallet for antall avlagte årseksamener på lavere grad er oppfylt. Antall avlagte hovedfags- og profesjonseksamener ved universitetet ligger imidlertid noe under måltallet, det samme gjelder for avlagte doktorgrader.

Forskning

Universitetet driver utstrakt samarbeid med næringslivet innenfor både undervisning, forskning og utvikling. Norsk næringsliv finansierer i dag en stor del av forskningen, bl.a. gjennom oppdragsfinansierte dr. ing.-stipendiater og professorater.

Antallet avlagte doktorgrader og vitenskapelige publikasjoner viser utstrakt forskningsinnsats og en rekke forskningsprosjekter, både innenfor grunnforskning og anvendt forskning. Siden 1992 har antallet doktorgrader økt med 56 pst. Forskningsvirksomheten ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet spenner over hele bredden av institusjonens fagområder, og omfatter så vel grunnforskning som anvendt forskning og utvikling. Universitetet har følgende satsingsområder for tverrfaglig forskning: bærekraftig produksjon og forbruk, infrastruktur og livskvalitet, teknologi, kunst og kultur og informasjon, kommunikasjon og kompetanse. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet har spesielle forutsetninger for å bidra innenfor to av Regjeringens prioriterte forskningsområder: IKT og forskning i skjæringspunktet mellom energi og miljø. Innenfor medisinsk og helsefaglig forskning vil Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet ha et særlig ansvar for medisinsk teknologi.

På bakgrunn av evalueringer av den faglige virksomheten som ble gjennomført i 1997, ble det i 1998 besluttet å reorganisere Senter for teknologi og samfunn, Senter for kvinneforskning og Senter for miljø og utvikling. I løpet av året er det meste av reorganiseringen gjennomført.

Tabell: Vitenskapelige publikasjoner fra 1995 til 1998 ¹⁾

	Vitenskapelige publikasjoner			
	1995	1996	1997	1998
Medisinsk fakultet			398	271
Historisk-filosofisk fakultet	235	235	129	151
Fak. for samfunnsvitenskap og tekn.ledelse			205	181
Matematisk-naturvitenskapelige fag	282	280	206 ²⁾	362 ²⁾
Teknologiske fag	714	711	190 ³⁾	260 ³⁾
Arkitektur			49	8
Vitenskapsmuseet			68	46
Annet ⁴⁾			51	45
Sum	1 231	1 226	1 296	1 324

1) Innrapportering fra seks institutter mangler.

2) Omfatter Fakultet for fysikk, informatikk og matematikk (FIM) og Fakultet for kjemi og biologi (KB).

3) Omfatter Fakultet for bygg- og miljøteknikk, Fakultet for elektronikk og telekommunikasjon, Fakultet for geofag og petroleumsteknologi, Fakultet for marin teknikk og Fakultet for maskinteknikk.

4) Omfatter Program for lærerutdanning, Senter for kvinneforskning, Senter for middelalderstudier, Senter for teknologi og samfunn, Universitetsbiblioteket og UNIGEN.

Omfanget av eksternt finansiert virksomhet ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet er et uttrykk for at universitetets kompetanse i stor grad blir etterspurt i nærings- og samfunnsliv.

Eksterne forskningsbidrag finansierte 432 årsverk ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i 1998. Det var i samme periode ført 289,3 mill. kroner over eget regnskap knyttet til eksternt finansiert virksomhet.

Universitetet samarbeider aktivt med et stort antall universiteter og forskningsmiljøer i utlandet.

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet deltar i 75 prosjekter i EUs ramme-program. Disse kontraktene tilsvarer en ekstern finansiering på ca. 75 mill. kroner; tilveksten i 1998 er på ca. 5 mill. kroner.

Sammen med medisin utgjør de teknisk-naturvitenskapelige fagområdene de største mot-takerne av eksterne midler ved universitetet.

I grenseflaten mellom Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og SINTEF foregår det anvendt forskning som er nyttig for begge parter.

Undervisning

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet arbeider aktivt for å fremme utvikling av tverrfaglige studietilbud, spesielt mellom teknologi/naturvitenskap og humaniora/samfunnsvitenskap.

Universitetet har satt i gang en rekke tiltak for å øke rekrutteringen av kvinner til mannsdominerte fag som teknologi og naturvitenskap. Universitetet fikk i 1997, innenfor gitte rammer, bl.a. lov til å kvotere kvinner til 30 studieplasser i datateknikk. Tiltaket resulterte i en økning i kvinneandelen til dette studiet, fra ca. 5 pst. i 1996 til ca. 40 pst. i 1997.

I sivilingeniørutdanningene ble det opprettet to nye studieprogrammer i 1998: Energi og miljø og Materialteknologi. Elkraftteknikk og Metallurgi er omarbeidet og går delvis inn i de to nye programmene. Innenfor de allmennvitenskapelige studiene har det blitt opprettet grunnfagsstudium i fransk der det tidligere kun var mellomfagstilbud på lavere grad, mens kunsthistorie er blitt utvidet til også å omfatte mellomfag.

Når det gjelder fjernundervisning, deltar Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Nettverksuniversitetet (tidligere NITOL), med Universitetet i Bergen og høyskolene i Sør-Trøndelag, Stord/Haugesund og Agder. Undervisningstilbudene, hovedsakelig innenfor informasjonsteknologi, formidles over Internett til interne og eksterne studenter. Dette nettverket kan få stor betydning for universitetets satsing innenfor fleksibel læring. Universitetet hadde i 1998 totalt 28 kurstilbud som er organisert helt eller delvis som fjernundervisning. Innenfor etter- og videreutdanning var det rundt 31 kurstilbud innenfor en rekke ulike fagområder.

Formidling

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet legger vekt på å synliggjøre forskningsvirksomhet gjennom formidling til allmennheten og ulike brukergrupper. Universitetet vedtok i 1998 en Strategi for allmennrettet forskningsformidling, der målet er å styrke denne formidlingen, både i omfang og kvalitet. Videre er den første Trondheim Biennalen gjennomført i regi av et tverrfaglig Nettverk for kunst og estetikk, med tema Jakten på det

nordiske. Universitetets ansatte deltar ofte i populærvitenskapelige sammenhenger som f.eks. NRKs program Schrödingers katt.

Det ble i 1997 etablert et sentralt formidlingsutvalg ved universitetet som skal fokusere spesielt på allmennrettet forskningsformidling. Utvalget støttet i 1998 elleve formidlingsprosjekter som var valgt ut blant 40 innkomne søknader.

Det populærvitenskapelige tidsskriftet Gemini, som utgis i samarbeid med SINTEF, er Norges største magasin av denne typen, med et opplag på 106 000. Lørdagsuniversitetet er en populærvitenskapelig foredragsserie med lange tradisjoner ved universitetet. I 1998 ble det holdt elleve åpne foredrag.

Vitenskapsmuseet hadde i 1998 et besøkstall på ca. 47 000. Dette er en nedgang fra 60 000 i 1997, noe som bl.a. skyldes at utstillingene på Kalvskinnet har vært stengt første halvår på grunn av ombygging.

Endring i studieplasser i 1999

Det ble i statsbudsjettet for 1999 vedtatt en reduksjon i tallet på studieplasser ved universitetene og høyskolene på til sammen 500 studieplasser, herav 53 studieplasser ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, fordelt med 26 på Det samfunnsvitenskapelige fakultet og 27 på Det historisk-filosofiske fakultet.

Det ble i statsbudsjettet for 1999 vedtatt å videreføre det økte opptaksnivået innenfor informasjonsteknologi dels gjennom omdisponering av studieplasser fra lavere grads studier, dels gjennom tildeling av nye studieplasser. Det ble opprettet 30 nye studieplasser i medisin, 70 studieplasser i informasjonsteknologi og 16 studieplasser i psykologi for videreføring i opptakskapasiteten. Videre økte NTNU opptaket i medisin med 10 studenter, mot en tilsvarende reduksjon i antall studieplasser som kjøpes i utlandet.

Resultatmål for 2000

Universitetet må tilpasse opptaket av studenter slik at det totale studentmålet nås.

Universitetet må fortsatt prioritere tiltak som kan forbedre studiegjennomføringen.

Departementet forutsetter at utdanningskapasiteten i praktisk-pedagogisk utdanning og informasjonsteknologi opprettholdes på minst samme nivå høsten 2000 som høsten 1999, og at universitet legger vekt på tiltak for å utnytte kapasiteten.

Universitetet har et særlig ansvar for utdanning av realfaglærere.

Departementet ser positivt på universitetets arbeid med å øke rekrutteringen av kvinner til teknologiske fag, og ønsker at denne virksomheten skal videreføres.

Universitetet må, i samarbeid med de øvrige universitetene, vurdere om den etablerte fag- og arbeidsdeling mellom institusjonene legger til rette for god ressursutnytting, og kvalitet i studietilbud og forskning på høyt internasjonalt nivå.

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet har et generelt ansvar for grunnforskning, og et spesielt ansvar for teknologisk grunnforskning. Dette gir institusjonen et særlig ansvar for forskerutdanningen i teknologiske fag.

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet som har kommet lengst i å profilere og prioritere FoU-satsing for å oppnå økt faglig spesialisering og konsentrasjon, og har bl.a. i tråd med NTNU-konseptet utviklet fire tverrfaglige satsingsområder. Universitetet må legge til rette for en videre utvikling av den tverrfaglige forskningen og det tverrfaglige samarbeidet ved institusjonen.

Universitetet må utvikle gode etter- og videreutdanningstilbud for å kunne oppfylle sin rolle i forbindelse med Kompetansereformen.

Universitetet må opprettholde et høyt aktivitetsnivå når det gjelder student- og forskerutveksling og annet internasjonalt samarbeid.

Det faglige samarbeidet med de statlige høyskolene og andre høyskoler, bl.a. gjennom professor II-stillinger, samarbeid om studietilbud og doktorgradsutdanning, må videreføres i 2000.

Universitetet må sikre at økonomiforvaltningen er i henhold til økonomiregelverket, og at regnskapet avlegges rettidig og korrekt.

Departementet angir følgende måltall for antall studenter i 1999 og 2000:

Tabell: Måltall registrerte studenter ¹⁾

Studium	Måltall registrerte studenter	
	1999	2000
Det medisinske fakultet (herav profesjonsstudium medisin ²⁾)	719 (719)	804 (804)
Det historisk-filosofiske fakultet ³⁾	2 795	2 663
Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse ⁴⁾	3 935	3 766
(herav profesjonsutdanning psykologi)	(208)	(224)
Fakultet for arkitektur, plan og billedkunst (herav siv.ark.)	410 (315)	410 (315)
Fakulteter med realfag/teknologi ⁵⁾ (herav siv.ing.) ⁶⁾	9 045 (6 380)	9 047 (6 450)
Examen philosophicum	700	700
Annet (herav praktisk-pedagogisk utdanning)	259 (135)	259 (135)
Sum	17 863	17 649

1) Oppsettet er endret i forhold til St.prp. nr. 1 (1998-99)

2) Inkludert 201 medisinstudenter i utlandet for 1999 og 274 i 2000.

3) Inkludert 130 studenter ved Musikkonservatoriet i Trondheim.

4) Måltallet for sivilingeniør er ført samlet under «Fakulteter med realfag/teknologi».

5) Her inngår følgende fakulteter: Fakultet for bygg- og miljøteknikk, Fakultet for elektroteknikk og telekommunikasjon, Fakultet for fysikk, informatikk og matematikk, Fakultet for geofag og petroleumsteknologi, Fakultet for kjemi og biologi, Fakultet for marin teknikk, Fakultet for maskinteknikk.

6) Teknologi totalt er fratrukket nautikk (10) og dr.ing. for teknologi (910).

Departementet har fastsatt følgende måltall for antall uteksaminerte kandidater og avlagte årseksamener på lavere grad i 1999 og 2000:

Tabell: Måltall kandidater ¹⁾

Studium	Måltall kandidater 1999			Måltall kandidater 2000		
	Lavere grad	Hoved-fag/profesjon	Dok-tor-grad	Lavere grad	Hoved-fag/profesjon	Dok-tor-grad
Det medisinske fakultet (herav profesjonsstudium medisin)		45 (45)	12		60 (60)	10
Det historisk-filosofiske fakultet ²⁾	1 850	110	10	1 400	110	10
Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse ³⁾ (herav profesjonsutdanning psykologi)	1 930	210 (25)	10	2 000	220 (35)	10
Fakultet for arkitektur, plan og billedkunst (herav siv.ark.)		75 60	5		75 (60)	3
Fakulteter med realfag/teknologi ⁴⁾ (herav siv.ing.)	740	1 325 (1 215)	166 (141)	740	1 325 (1 215)	152 137
Examen philosophicum	500			500		
Annet (herav praktisk-ped. utdanning)	(140)			(140)		
Sum	5 160	1 765	203	4 780	1 790	185

1) Oppsettet er endret i forhold til St.prp. nr. 1 (1998-99).

2) Inkludert 10 kandidater fra Musikkonservatoriet i Trondheim.

3) Måltall for sivilingeniør er ført samlet under «Fakulteter med realfag/teknologi».

4) Her inngår følgende fakulteter: Bygg- og miljøteknikk, Elektronikk og telekommunikasjon, Fysikk, informatikk og matematikk, Kjemi og biologi, Marin teknikk, Maskinteknikk.

Budsjettforslag for 2000

For å tilpasse studiekapasiteten til reduksjonen i søkning til høgre utdanning, foreslås det at antall studieplasser på lavere grad ved universitetenes allmennfakulteter reduseres med til sammen 2 007, se omtale under kategori 07.60.

Departementet vil videreføre en regulering som begrenser adgangen til allmennfakultetene i Sør-Norge, og har fordelt studieplassereduksjonen mellom universitetene etter dette.

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitets andel av reduksjonen er 350 studieplasser. Reduksjonen er fordelt på HF-, SVT-fakultetet og Fakultet for fysikk, informatikk

og matematikk med henholdsvis 120, 168 og 62 studieplasser. Ved NTNU er det også omdisponert 70 studieplasser fra lavere grad ved allmennfakultetene for å videreføre 35 studieplasser innenfor høgre grads informasjonsteknologiutdanning.

I budsjettammen er det lagt inn midler til fordeling på bakgrunn av avlagte hovedfag og doktorgrader, samt midler til stipendiat- og post doc-stillinger, se omtale under kap. 281.

Budsjettforslaget omfatter midler til videreføring av økt opptak innenfor medisin, psykologi og sivilingeniørutdanningen ved universitetet.

Det er fordelt 650 mill. kroner til de fire universitetene basert på antall avlagte vektall. Midlene er lagt inn i rammene på de enkelte kapitler, jf. tabell under kap. 281.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningene under post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3262 postene 02, 11 og 80, se forslag til vedtak II nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten gjelder lønn (inkl. trygd) og driftsmidler i forbindelse med oppdragsundervisning og oppdragsforskning. Bevilgningen under post 21 kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter til oppdragsvirksomheten.

Det er budsjettert med større inntekter av oppdrag enn det er gitt utgiftsbevilgning til under post 21. Bevilgningen på posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3262 post 01, se forslag til vedtak II nr. 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten gjelder generell bevilgning til vitenskapelig utstyr, kjøp av utstyr og inventar til nybygg, samt større vedlikeholdsarbeid og ombyggingsarbeid. Av bevilgningen på denne posten er 126,8 mill. kroner øremerket utstyrsbevilgning til realfagbygget.

Post 49 Kjøp av eiendom, kan overføres

Posten gjelder kjøp av eiendommer til bruk for universitetet med inntekter fra salg av eiendom som inntektsføres under kap. 3262 post 49. Bevilgningen under posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3262 post 49, se forslag til vedtak II nr. 1 og IV nr. 3.

Post 61 Refusjon for bruk av sykehus

Formålet med tilskuddsordningen er i henhold til St.meld. nr. 49 (1969-70) å gi sykehus-eieren kompensasjon for at Regionsykehuset i Trondheim ikke får full nytte av sitt personale i pasientbehandlingen ved at sykehuspersonalet utfører og bistår ved undervisning og universitetsforskning. Tilskuddet skal videre dekke betaling for bruk av lokaler i Regionsykehuset i Trondheim til undervisning og universitetsforskning. Betalingen skal dekke leie og driftsutgifter, samt leie for utstyr og inventar for de lokalene universitetet disponerer til sine formål. Bevilgningen gjelder utgifter som ikke kan dekkes ved avlønning eller kjøp direkte over universitetets budsjett.

Tilskuddet dekket i 1998 utgifter i forbindelse med at Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet brukte Regionsykehuset i Trondheim og Trøndelag psykiatriske sykehus til utdanning av leger og til universitetsforskning.

**KAP. 3262 NORGES TEKNISK-NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET
(JF. KAP. 262)**

Kap. 3262 Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	289 278	275 810	275 810
02	Salgsinntekter mv.	29 821	34 589	35 557
11	Kursavgift ved voksenopplæringstiltak	1 271	2 361	2 427
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	971	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	10 302	0	0
17	Refusjon lærlinger	557	0	0
49	Salg av eiendom	3	10	10
80	Refusjon fra SINTEF o a	19 557	13 450	13 450
81	Renter av innskudd i borettslag m.m.	58	191	191
Sum kap. 3262		351 818	326 411	327 445

Post 01 gjelder oppdragsinntekter. På post 02 skal, foruten salgsinntekter fra salg av materiell til studenter m.m., også føres leieinntekter som skal dekke rengjøring, vakthold og andre utgifter ved tilfeldig utleie av lokaler. Også faste leieinntekter kan føres på post 02. Post 80 gjelder refusjon fra stiftelsen SINTEF og selskaper i SINTEF-gruppen samt fra stiftelsen ALLFORSK. Refusjonskravene er basert på avtaler med disse i henhold til departementets retningslinjer.

KAP. 263 UNIVERSITETET I TROMSØ (JF. KAP. 3263)

Kapitlet finansierer drift av Universitetet i Tromsø

Kap. 263 Universitetet i Tromsø fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	650 771	664 569	702 966
21	Spesielle driftsutgifter	141 463	134 647	134 647
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	22 919	29 768	20 254
49	Kjøp av eiendom, <i>kan overføres</i>	1 334	10	10
61	Refusjon for bruk av sykehus	3 129	1 715	1 715
Sum kap. 263		819 616	830 709	859 592

I forhold til 1998 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Midler for å stimulere til økt gjennomstrømning på hovedfags- og doktorgradsstudier er lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- Midler til stipendiater og post doc-stillinger er overført fra kap. 281 Fellesutgifter for universiteter og høyskoler, post 01 og lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- I forbindelse med endringer i føringen av byggebevilgninger ble det i statsbudsjettet for 1998 overført 8 mill. kroner fra kap. 281 post 30 til kap. 263 post 45, jf. St.prp. nr. 1 (1997-98). Disse midlene er ført tilbake til kap. 281 post 30.

Tilskuddspost 61 Refusjon for bruk av sykehus gis egen omtale nedenfor.

Resultatrapport for 1998-99

Tabell: Opptaks- og studenttall 1998¹⁾

	Opptak 1998	Måltall studenter 1998	Registrerte studenter 1998 ²⁾
Det medisinske fakultet	209	1 022	954
(herav profesjonsstudium medisin)	(75)	(426)	(439)
(herav profesjonsstudium farmasi)	(25)	(107)	(108)
Norges fiskerihøgskole	94	547	553
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	276	847	704
Det humanistiske fakultet	331	677	715
Det samfunnsvitenskapelige fakultet ³⁾	416	2 024	1 800
(herav profesjonsstudium psykologi)	(24)	(112)	(111)
Det juridiske fakultet	202	520	522
Examen philosophicum	660	650	333
Annet	491	475	606
(herav praktisk-pedagogisk utdanning)	(91)	(120)	(167)
Sum	2 679	6 762	6 187⁴⁾

Kilde registrerte studenter og opptak: DBH.

1) Oppsettet er endret i forhold til St.prp. nr. 1. (1998-99).

2) Andelen kvinner er 55 pst. På høgre grad er andelen 51 pst., det samme på doktorgrad.

3) Ex. phil. studenter er registrert under Det samfunnsvitenskapelige fakultet, men er her trukket ut og framgår i en egen kategori.

4) I tillegg er det registrert 17 personer uten studierett.

Det totale studentmåltallet er ikke oppfylt. De spesifiserte måltallene for medisin, farmasi og praktisk-pedagogisk utdanning er imidlertid oppfylt, mens antall registrerte studenter på psykologi ligger nært opp til måltallet.

Tabell: Kandidater 1998¹⁾

	Måltall kandidater 1998			Uteksaminerte kandidater 1998 ²⁾		
	Lavere grad ²⁾	Hoved- fag/pro- fesjon	Dok- tor- grad	Lavere grad	Hoved- fag/pro- fesjon	Dok- tor- grad
Det medisinske fakultet	320	87	20	170	100	25
(herav profesjonsstudium medisin)		(60)			(60)	
(herav farmasi)						
Norges fiskerihøgskole	200	66	5	100	45	6
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	500	57	25	297	69	15
Det humanistiske fakultet	440	25	5	284	25	
Det samfunnsvitenskapelige fakultet ³⁾	880	90	5	595	74	12
(herav profesjonsstudium psykologi)		(20)			(15)	
Det juridiske fakultet	90	80	1	87	53	1
Examen philosophicum	300			236		
Annet	340			231		
(herav praktisk-pedagogisk utdanning)	(100)			(105)		
Sum	3 070	405	61	2 000⁴⁾	366	59

Kilde uteksaminerte registrerte kandidater: DBH.

1) Oppsettet er endret i forhold til St.meld. nr. 1 (1998-99).

2) Avlagte årseksamener (20-vektallsenheter) på lavere grad ekskl. gjentak og personer uten studierett.

3) Ex. phil.-studenter er registrert under Det samfunnsvitenskapelige fakultet, men er her trukket ut og framgår i en egen kategori.

4) I tillegg er det avlagt elleve årseksamener av personer uten studierett på lavere grad.

Tabellen over viser at antall avlagte årseksamener ligger betydelig under måltallet. Registrerte eksamener på lavere grad gir likevel ikke et fullstendig bilde av situasjonen fordi det ofte kun gis kandidatuttelling på høgre nivå/profesjonsnivå. Dermed vil det være flere som har avlagt eksamen på lavere grad enn statistikken viser. Kandidatmåltallet for totalt antall hovedfags- og profesjonseksamener er ikke nådd. For de spesifiserte utdanningene medisin og praktisk-pedagogisk utdanning er imidlertid måltallene nådd.

Forskning

Universitetet i Tromsø har i mange av sine fag en profil som gjenspeiler landsdelens behov og fortrinn.

Antallet avlagte doktorgrader og vitenskapelige publikasjoner viser stor forskningsinnsats og en rekke forskningsprosjekter, innenfor både grunnforskning og anvendt forskning. Siden 1992 har antallet doktorgrader blitt mer enn fordoblet, og tall for 1998 viser en økning på 51 pst. i forhold til tilsvarende tall for 1997.

Innenfor marin forskning er Universitetet i Tromsø et nasjonalt tyngdepunkt, og vil kunne bidra til regjeringens satsing på marin forskning som er varslet i St.meld. nr. 39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille. Universitetet er også en viktig aktør i polarforskningen, og har et spesielt ansvar overfor nordområde-/arktisk forskning, bl.a. som følge av sin beliggenhet og som følge av aktiviteten i Barentsregionen. Universitetet samarbeider med Nord-Russland om undervisning og forskning, og er en sentral partner innenfor nordområdeforskningen.

Universitetet legger i sine strategier vekt på forskning om flerkulturelle og flerspråklige forhold og forskning om samiske forhold.

I tillegg legger universitetet vekt på samfunnsmedisinsk forskning og forskning innenfor kosmisk fysikk.

Tabell: Vitenskapelige publikasjoner fra 1995 til 1998 ¹⁾

	Vitenskapelige publikasjoner			
	1995	1996	1997	1998
Tromsø museum – Universitetsmuseet ²⁾	73	80	45	19
Matematisk-naturvitenskapelig fakultet ³⁾	379	253	141	86
Samfunnsvitenskapelig fakultet ⁴⁾	91	267	135	157
Humanistisk fakultet ⁵⁾	71	65	59	72
Juridisk fakultet ⁶⁾	12	10	27	8
Medisinsk fakultet ⁷⁾	761	788	489	393
UNIKOM	39	28	22	8
Norges fiskerihøgskole	174	111	88	94
Sum	1 600⁸⁾	1 602⁸⁾	1 006	837

1) Universitetet i Tromsø har foretatt organisasjonsendringer i 1997, deriblant gått over til å bruke fakultets-benevnelsen. Det benyttes de nye betegnelser i denne tabellen.

2) 1995-96: Institutt for museumsvirksomhet.

3) 1995-96: Institutt for biologi og geologi og Institutt for matematiske realfag.

4) 1995-96: Institutt for samfunnsvitenskap.

5) 1995-96: Institutt for språk og litteratur.

6) 1995-96: Institutt for rettsvitenskap.

7) 1995-96: Fagområdet medisin.

8) I 1995 og 1996 ble det tatt med «abstracts/konferansebidrag» og egenutgitte forskningsrapporter. Disse er ikke tatt med i 1997 og 1998.

Omfanget av eksternt finansiert virksomhet ved Universitetet i Tromsø er et uttrykk for at universitetets kompetanse blir etterspurt i nærings- og samfunnsliv.

Det er finansiert 222 årsverk med eksterne midler i 1998. Det er i samme periode ført 144,5 mill. kroner over eget regnskap knyttet til eksternt finansiert virksomhet. Universitetet i Tromsø deltok i 1998 i 22 EU-finansierte forskningsprosjekter. Den totale finansieringsrammen for universitetets andel av disse prosjektene beløper seg til ca. 24 mill. kroner.

Undervisning

Universitetet i Tromsø satser mye på å heve kvaliteten på undervisningen. Innsatsen i 1998 har vært konsentrert om skriveopplæring, studieteknikk og undervisning basert på aktiv problemløsning og prosjektarbeid.

Det ble i 1998 opprettet førstesemesterstudium bestående av examen philosophicum og examen facultatum, semesteremne i kvensk og spesialpedagogikk som hovedfagsretning innenfor pedagogikk.

Universitetet i Tromsø inngikk i 1998 en avtale med Høgskolen i Lillehammer om samarbeid innenfor fleksibel utdanning. En rekke nye desentraliserte utdanninger med innslag av fjernundervisning ble satt i gang i 1998, blant annet historie grunnfag, delfag i verdenshistorie og semesteremne i kvensk.

Universitetet hadde i 1998 totalt 28 kurstilbud som var organisert helt eller delvis som fjernundervisning. Universitetet har økt sin satsing på etter- og videreutdanning og hadde 37 kurstilbud i 1998.

Ved behandling av Innst. S. nr. 165 (1994-95) bad Stortinget Regjeringen utrede muligheten for å opprette tannlegestudium i Tromsø. Etter oppdrag fra Sosial- og helse-

departementet har Universitetet i Tromsø utredet framtidig markedssituasjon for tannleger, herunder tannlegebehov og utdanningskapasitet. I utredningen foreslås det å etablere tannlegestudium i Tromsø. Utredningen er på høring.

Departementet har godkjent en forsøksordning ved Universitetet i Tromsø hvor kravet om generell studiekompetanse kan erstattes med krav om at utdanningssøkeren har fylt 30 år i søknadsåret. Prøveordningen omfatter studietilbud som er særlig rettet mot arbeids- og næringslivets behov, og gjelder fra og med opptaket høsten 1999 til og med opptaket høsten 2000.

Formidling

Universitetet i Tromsø ga i 1998 ut tolv ulike tidsskrifter og skriftserier. I løpet av 1998 er det arrangert en rekke konferanser, seminarer m.m. både av vitenskapelig og populærvitenskapelig karakter.

Forskningen ved Universitetet i Tromsø har, i tillegg til tidsskrifter, vitenskapelige publikasjoner, Forskningsdagene og utstillinger, vært representert i mediene både nasjonalt og regionalt.

Tromsø Museum er landsdelsmuseum for Nord-Norge og universitetsmuseum ved Universitetet i Tromsø. Tromsø Museum hadde i 1998 besøk av vel 81 000 personer. I tillegg kommer anslått besøk til Botanisk Hage på ca. 8 000 personer. Tromsø Museum har permanente utstillinger i fagene geologi, botanikk, zoologi, arkeologi, samisk etnografi og nyere kulturhistorie, samt flere temporære utstillinger. Museet driver aktiv innsats for å gjøre de naturhistoriske og kulturhistoriske vitenskapelige samlingene tilgjengelige i elektronisk form. Universitetsbiblioteket har i 1998 fortsatt arbeidet med kultur- og forskningsformidling.

Endring i tallet på studieplasser i 1999

Det ble i statsbudsjettet for 1999 fremmet forslag om og vedtatt en reduksjon i tallet på studieplasser ved universitetene på til sammen 500 studieplasser, hvorav 21 studieplasser ved Universitetet i Tromsø, fordelt med elleve på historisk-filosofisk fakultet og ti ved samfunnsvitenskapelig fakultet.

Det ble i statsbudsjettet for 1999 opprettet seks studieplasser i medisin for å videreføre økt opptak og ytterligere ni studieplasser for å øke opptaket. Videre ble det opprettet sju studieplasser for å videreføre økt opptak i farmasi. En ytterligere økning er knyttet til bygningsmessige forutsetninger som ikke er avklart ennå.

Resultatmål for 2000

Departementet registrerer at Universitetet i Tromsø har problemer med rekrutteringen. For å bedre overensstemmelsen mellom faktisk antall studenter og fastsatt måltall må universitetet fortsatt legge vekt på tiltak for å øke rekrutteringen.

Universitetet i Tromsø må arbeide for å framheve sine særegenheter og fortrinn, bl.a. som et ledd i rekruttering av nye studenter, slik at måltallet kan oppnås.

Departementet forutsetter at utdanningskapasiteten i praktisk-pedagogisk utdanning og informasjonsteknologi videreføres på samme nivå høsten 2000 som høsten 1999, og at universitetet legger vekt på tiltak for å utnytte kapasiteten.

Universitetet har ansvar for å bidra til utdanningen av lærere. Det er særlig viktig å legge vekt på utdanningen av realfaglærere. Universitetet skal medvirke i det treårige kompetanseutviklingsprogrammet for PP-tjenesten og skoleledere, jf. St.meld. nr. 23 (1997-98) og Innst. S. nr. 228 (1997-98).

Universitetet må, i samarbeid med de øvrige universitetene, vurdere om den etablerte fag- og arbeidsdelingen mellom institusjonene legger til rette for god ressursutnytting, og kvalitet i studietilbud og forskning på høyt internasjonalt nivå.

Universitetet i Tromsø må satse på tiltak for å rekruttere vitenskapelig personell og beholde tilsatte i undervisnings- og forskningsstillinger innenfor særlig konkurranseutsatte områder. Universitetet må arbeide på flere fronter, og departementet vil vurdere hvilke tiltak som kan være aktuelle fra myndighetenes side, bl.a. ytterligere satsing og mer målrettet bruk av rekrutteringsstillinger og økt bruk av bistillinger. Universitetet må også vurdere om de mulighetene som lønnsystemet gir, utnyttes godt nok.

Universitetet må legge vekt på å utvikle gode etter- og videreutdanningstilbud for å kunne oppfylle sin rolle i forbindelse med Kompetansereformen.

Institusjonen må ta sikte på et høyt aktivitetsnivå når det gjelder student- og forskerutveksling og annet internasjonalt samarbeid.

Nord-Norge er et foregangsområde når det gjelder å utnytte IKT innenfor helse- og sosialsektoren. I St.meld. nr. 39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille er IKT og medisin og

helse særlig prioriterte områder. Universitetet i Tromsø bør derfor videreutvikle satsingen på telemedisin.

Det faglige samarbeidet med de statlige høyskolene og andre høyskoler, bl.a. gjennom professor II-stillinger, samarbeid om studietilbud og doktorgradsutdanning, må videreføres i 2000. Departementet vil understreke den store betydningen Universitetet i Tromsø har for høyere utdanning, forskning og næringsliv i Nord-Norge. Universitetet har videre en avgjørende rolle i arbeidet med å dekke behovene for høyt utdannet helsepersonell i landsdelen, se Regjeringens handlingsplan for helse- og omsorgspersonell.

Departementet angir følgende måltall for antall studenter i 1999 og 2000:

Tabell: Måltall registrerte studenter¹⁾

	Måltall registrerte studenter	
	1999	2000
Det medisinske fakultet	1 044	1 066
(herav profesjonsstudium medisin)	(441)	(456)
(herav farmasi)	(114)	(121)
Norges fiskerihøgskole	547	547
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	862	813
Det humanistiske fakultet	663	625
Det samfunnsvitenskapelige fakultet ²⁾	1 987	1 874
(herav profesjonsstudium psykologi)	(116)	(116)
Det juridiske fakultet	450	450
Examen philosophicum	650	650
Annet	545	545
(herav praktisk-pedagogisk utdanning)	(120)	(120)
Sum	6 748	6 570

1) Oppsettet er endret i forhold til St.prp. nr. 1 (1998-99).

2) Ex. phil.-studenter er registrert under Det samfunnsvitenskapelige fakultet, men er her trukket ut og framgår i en egen kategori.

Departementet angir følgende måltall for antall uteksaminerte kandidater og avlagte årseksamener på lavere grad i 1999 og 2000:

Tabell: Måltall kandidater¹⁾

	Måltall kandidater 1999			Måltall kandidater 2000		
	Lavere grad	Hoved-fag/pro-fesjon	Dok-tor-grad	Lavere grad	Hoved-fag/pro-fesjon	Dok-tor-grad
Det medisinske fakultet	320	117	20	320	117	20
(herav profesjonsstudium medisin)		(70)			(70)	
(herav farmasi)		(20)			(20)	
Norges fiskerihøgskole	200	60	5	200	60	5
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	500	57	25	500	57	25
Det humanistiske fakultet	440	25	5	440	25	5
Det samfunnsvitenskapelige ²⁾ fakultet	880	85	85	880	85	85
(herav profesjonsstudium psykologi)		(20)	(20)		(20)	(20)
Det juridiske fakultet	90	61	61	90	61	61
Examen philosophicum	300			300		
Annet	290			290		
(herav praktisk-pedagogisk utdanning)	(100)			(100)		
Sum	3 020	405	61	3 020	405	61

1) Oppsettet er endret i forhold til St.prp. nr. 1 (1998-99).

2) Ex. phil.-studenter er registrert under Det samfunnsvitenskapelige fakultet, men er her trukket ut og framgår i en egen kategori.

Budsjettforslag for 2000

For å tilpasse studiekapasiteten til reduksjon i søkning til høyere utdanning foreslås det at antall studieplasser på lavere grad ved universitetenes allmennfakulteter reduseres med til sammen 2 007, se omtale under kategori 07.60.

Departementet vil videreføre en regulering som begrenser adgangen til allmennfakultetene i Sør-Norge, og har fordelt studieplassreduksjonen mellom universitetene etter dette.

Universitetet i Tromsøs andel av reduksjonen er derfor begrenset til 200 studieplasser. Reduksjonen er fordelt på HF-, SV- og MT-fakultetene med henholdsvis 38, 113 og 49 studieplasser.

I budsjettammen er det lagt inn midler til fordeling på bakgrunn av avlagte hovedfag og doktorgrader, samt midler til stipendiat- og post doc-stillinger, se omtale under kap. 281.

Budsjettforslaget omfatter midler til videreføring av det økte opptaket innenfor medisin og farmasi.

Det foreslås en bevilgning til teorifagbygget i Breivika på 100 mill. kroner i 2000, se omtale under kap. 1580 i Arbeids- og administrasjonsdepartementets St.prp. nr. 1 (1999-2000).

Det er fordelt 650 mill. kroner til de fire universitetene basert på antall avlagte vektstall. Midlene er lagt inn i rammene på de enkelte kapitler, jf. tabell under kap. 281.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3263 postene 02, 11 og 82, se forslag til vedtak II nr 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten gjelder lønn (inkl. trygd) og driftsmidler i forbindelse med oppdragsundervisning og oppdragsforskning. Bevilgningen under post 21 kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter til oppdragsvirksomheten.

Det er budsjettert med større inntekter av oppdrag enn det er gitt utgiftsbevilgning til under post 21. Bevilgningen på posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3263 post 01, se forslag til vedtak II nr. 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten gjelder generell bevilgning til vitenskapelig utstyr, kjøp av utstyr og inventar til nybygg, samt større vedlikeholdsarbeid og ombyggingsarbeid.

Post 49 Kjøp av eiendom, kan overføres

Posten gjelder kjøp av eiendommer til bruk for universitetet med inntekter fra salg av eiendom som inntektsføres under kap. 3263 post 49. Bevilgningen under posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 3263 post 49, se forslag til vedtak II nr. 1 og IV nr. 3.

Post 61 Refusjon for bruk av sykehus

Formålet med tilskuddsordningen er i henhold til St.meld. nr. 49 (1969-70) å gi sykehus-eieren kompensasjon for at sykehuset ikke får full nytte av sitt personale i pasientbehandlingen ved at sykehuspersonalet utfører og bistår ved undervisning og universitetsforskning. Bevilgningen gjelder utgifter som ikke kan dekkes ved avlønning eller kjøp direkte over universitetets budsjett.

Tilskuddet dekket i 1998 utgifter i forbindelse med at Universitetet i Tromsø brukte Regionsykehuset i Tromsø og Åsgård sykehus til utdanning av leger.

KAP. 3263 UNIVERSITETET I TROMSØ (JF. KAP. 263)**Kap. 3263 Universitetet i Tromsø fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	144 470	137 400	137 400
02	Salgsinntekter mv.	31 674	24 025	24 698
03	Diverse inntekter	16	0	0
11	Kursavgift ved voksenopplæringstiltak	0	16	16
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	2 819	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	4 906	0	0
17	Refusjon lærlinger	139	0	0
49	Salg av eiendom	2 295	10	10
81	Renter av innskudd i borettslag	436	423	423
82	Refusjon fra Sosial- og helsedepartementet	5 055	0	0
Sum kap. 3263		191 810	161 874	162 547

Post 01 gjelder oppdragsinntekter. På post 02 skal, foruten salgsinntekter fra salg av materiell til studenter m.m., også føres leieinntekter som skal dekke rengjøring, vakthold og andre utgifter ved tilfeldig utleie av lokaler. Også faste leieinntekter kan føres på post 02.

Post 82 gjelder refusjon fra Sosial- og helsedepartementet til Avdeling for barne- og ungdomspsykiatri.

KAP. 264 NORGES HANDELSHØGSKOLE (JF. KAP. 3264)

Kapitlet finansierer drift av Norges handelshøgskole.

Kap. 264 Norges handelshøgskole fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	154 677	137 650	155 442
21	Spesielle driftsutgifter	12 389	10 918	10 918
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	12 999	12 736	12 959
Sum kap. 264		180 065	161 304	179 319

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Midler for å stimulere til økt gjennomstrømning på doktorgradsstudier er lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- Midler til stipendiater og post-doc-stillinger er overført fra kap. 281 Fellesutgifter for universiteter og høgskoler, post 01 og lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- Det er foretatt en oppjustering av utgiftspost 01 med 2 mill. kroner, se parallell økning av inntektspost 02 under kap. 3264.

Resultatrapport for 1998-99

Studenttallet høsten 1998 innenfor de ulike studietilbudene ved høyskolen framgår av følgende tabell:

Tabell: Studenttall i 1998

Studium	Opptak	Måltall studenter	Registrerte studenter ¹⁾
Siviløkonomstudiet	489	1940	1983
Høyere avdeling-studium	40	210	129
Høyere revisor-studium	143	210	448
Master of International Business	13	60	108
Doktorgrad	15	45	26
Prakt. ped. utd., ettårige studier i språk	85	120	88
Sum	785	2 585	2 782 ²⁾

Kilde for opptak og registrerte studenter: DBH.

1) Registrerte studenter høstsemesteret 1998.

2) I tillegg er det registrert 32 personer uten studierett. Av totalt antall registrerte studenter høsten 1998 er 879, dvs. 32 pst., kvinner.

I 1998 ble måltallet for totalt antall registrerte studenter ved Norges handelshøgskole (NHH) overopplylt med 197 studenter. På siviløkonomstudiet var antall registrerte studenter 43 høyere enn måltallet. På praktisk-pedagogisk utdanning er rekrutteringen svak. Dette skyldes både at nedgangen i søkningen til økonomisk-/administrative fag i videregående opplæring gir færre muligheter for stillinger, og det gode arbeidsmarkedet for siviløkonomer. Norges handelshøgskole har det nasjonale ansvaret for translatøreksamen. To personer oppnådde bestått samlet translatøreksamen i 1998, tre færre enn året før. Bevilling som statsautorisert translatør gis av departementet på grunnlag av translatøreksamen ved NHH. I 1999 er det innført ny ordning ved at kandidatene kan oppnå enveis autorisasjon, fra norsk til fremmedspråk eller fra fremmedspråk til norsk, i tillegg til toveis autorisasjon. Det er vedtatt å innføre krav til forutdanning for oppmelding til translatøreksamen.

I 1998 fikk Norges handelshøgskole fastsatt to nye hovedfagsgrader, cand.merc. og cand.oecon., som vil erstatte høyere avdelings eksamen.

Tabell: Kandidater i 1998

Studium	Måltall kandidater	Uteksaminerte kandidater ¹⁾
Siviløkonom	400	359
Høyere avdeling-studium	45	13
Høyere revisor-studium	100	95
Master of International Business	15	11
Dr.oecon.	12	19
Prakt. ped. utdanning og ettårige studier i språk	65	52 ²⁾
Sum	637	548

1) Kilde: DBH.

2) Inkluderer seks kandidater på praktisk-pedagogisk utdanning og 46 kandidater på ettårige språkstudier.

Måltallet for kandidater ved alle høyere avdelingsstudier ble ikke oppfylt i 1998. Dette har sin primære årsak i lav søkning til studiet, grunnet det gode arbeidsmarkedet for siviløkonomer.

Andelen kvinner blant høyskolens studenter var i 1998 om lag 32 pst. Dette er fremdeles lavt, og høyskolen har i 1998 satt i gang en kampanje for å øke andelen kvinner.

Det ble avlagt i alt 19 doktorgrader ved høyskolen i 1998. Dette er sju mer enn måltallet. Blant doktorgradskandidatene var det én kvinne.

Integrasjonen av etter- og videreutdanningsaktivitetene har vært vellykket. Aktiviteten er høy ved at man både har maktet å videreføre de etablerte studietilbudene og sette i gang nye. Det er inngått samarbeidsavtaler om etter- og videreutdanning med Universitetet i Bergen og Høgskolen i Bergen.

Tabell: Vitenskapelige publikasjoner i 1997 og 1998

Norges handelshøgskole	Vitenskapelige publikasjoner	
	1997	1998 ¹⁾
Internasjonale fagtidsskrifter	59	52
Nasjonale fagtidsskrifter	44	37
Bidrag i interne forsknings- og notatserier	98	126
Lærebøker	25	23
Kapitler i faglige bøker/lærebøker		35
Sum	226	273

1) I tillegg kommer 54 vitenskapelige arbeider presentert på nasjonale fagkonferanser.

Norges handelshøgskole har en omfattende forskningsinnsats.

Norges handelshøgskole deltar i det globale nettverket PIM (Program in International Management), som foruten europeiske institusjoner består av en rekke anerkjente universiteter i Australia og Nord- og Sør-Amerika, og CEMS (Community of European Management Schools).

Det foregår omfattende studentutveksling, bl.a. gjennom NORDPLUS- og SOKRATES-programmene. Norges handelshøgskole har nedfelt i sitt strategidokument for perioden 1997-2002 at 50 pst. av studentene skal delta i studentutveksling. Totalt har høgskolen ca. 70 samarbeidende læresteder i utlandet.

Eksternt finansiert virksomhet som blir regnskapsført over Statsregnskapet, utgjorde om lag 11,5 mill. kroner i 1998.

Resultatmål for 2000

Innenfor Norgesnettet har Norges handelshøgskole et nasjonalt ansvar for høgre økonomisk-administrativ utdanning, særlig grunnforskning og forskerutdanning.

Departementet forutsetter at høgskolen fortsatt tilpasser opptaket av studenter slik at det totale studentmålet nås. Dessuten må høgskolen prioritere tiltak som kan forbedre studiegjennomføringen på høyere avdeling.

Høgskolen bør fortsatt arbeide systematisk for å rekruttere flere kvinner til sine studier, spesielt til høyere avdeling og doktorgradsstudiet.

Det er viktig at institusjonen fortsatt legger stor vekt på studentutveksling og annet internasjonalt samarbeid.

Det faglige samarbeidet mellom Norges handelshøgskole, universiteter, statlige høgskoler og andre, blant annet om professor II-stillinger, samarbeid om studietilbud og doktorgradsutdanning, må videreføres i 2000.

Departementet forutsetter at høgskolen opprettholder nivået på den oppdragsvirksomheten som regnskapsføres over statsregnskapet.

Høgskolen må legge vekt på å videreutvikle gode etter- og videreutdanningstilbud for å kunne oppfylle sin rolle i forbindelse med Kompetansereformen.

Departementet angir følgende måltall for registrerte studenter og uteksaminerte kandidater i 1999 og 2000:

Tabell: Måltall for registrerte studenter og uteksaminerte kandidater

Studium	Måltall registrerte studenter		Måltall kandidater	
	1999	2000	1999	2000
Siviløkonom	1 940	1 940	400	400
Høyere avdeling-studium	210	210	45	45
Høyere revisor-studium	210	210	100	100
Master of International Business	60	60	15	15
Doktorgrad	45	45	12	12
Prakt. ped. utdanning og ettårige studier i språk	120	120	65	65
Sum	2 585	2 585	637	637

Budsjettforslag for 2000

Departementet har ved fordeling av budsjetttrammen lagt vekt på å tilpasse kapasiteten ved høgskolen til utdanningskapasiteten nasjonalt. Det er videre lagt vekt på at virksomheten skal ha god kvalitet.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningene under post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3264 postene 02 og 11, se forslag til vedtak II nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter lønn (inkl. trygd) og driftsmidler til oppdragsforskning som blir finansiert av inntekter under kap. 3264 post 01. Tilsetting i slike stillinger skal gjelde bare for den perioden den eksterne finansieringskilden dekker lønnsutgiftene. Bevilgningen på posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 3264 post 01, se forslag til vedtak II nr. 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten gjelder generell bevilgning til vitenskapelig utstyr, og til kjøp av utstyr og inventar til nybygg, samt større vedlikeholds- og ombyggingsarbeider.

KAP. 3264 NORGES HANDELHØGSKOLE (JF. KAP. 264)**Kap. 3264 Norges handelshøgskole fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	11 513	12 000	12 000
02	Salgsinntekter mv.	8 433	5 240	7 387
11	Kursavgift ved voksenopplæringstiltak	15 121	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	699	0	0
Sum kap. 3264		35 766	17 240	19 387

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endring:

- Det er foretatt en oppjustering av inntektspost 02 med 2 mill. kroner, se parallell økning av utgiftspost 01 under kap. 264.

Post 01 gjelder oppdragsinntekter. På post 02 skal, foruten salgsinntekter fra salg av materiell til studenter m.m., også føres leieinntekter som skal dekke rengjøring, vakthold og andre utgifter ved tilfeldig utleie av lokaler. Også faste leieinntekter kan føres på post 02.

KAP. 265 ARKITEKTHØGSKOLEN I OSLO (JF. KAP. 3265)

Kapitlet finansierer drift av Arkitekthøgskolen i Oslo.

Kap. 265 Arkitekthøgskolen i Oslo fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	36 158	37 687	38 988
21	Spesielle driftsutgifter	4 529	2 978	4 478
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	837	1 437	1 462
Sum kap. 265		41 524	42 102	44 928

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Midler for å stimulere til økt gjennomstrømming på doktorgradsstudier er lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- Midler til stipendiater og post doc-stillinger er overført fra kap. 281 Fellesutgifter for universiteter og høyskoler, post 01 og lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.

- Det er foretatt en oppjustering av utgiftspost 21 med 1,5 mill. kroner, se parallell oppjustering av inntektspost 01 under kap. 3265.

Resultatrapport for 1998-99

Studenttallet høsten 1998 innenfor de ulike studietilbudene ved høyskolen framgår av følgende tabell:

Tabell: Studenttall i 1998

Studium	Opptak	Måltall studenter	Registrerte studenter ¹⁾
Sivilarkitektstudiet	36	235	247
Sivilindustridesignstudiet	12	60	62
Doktorgrad	0 ²⁾	30	43
Sum	48	325	352 ³⁾

Kilde for opptak og registrerte studenter: DBH.

1) Registrerte studenter høstsemesteret 1998. I tillegg kommer 25 Master of Arts-studenter.

2) Det tas opp doktorgradsstudenter annethvert år.

3) Av totalt antall registrerte studenter høsten 1998, inkludert 25 Master of Arts-studenter, var 179 kvinner, dvs. 47,5 pst.

Måltallet for antall registrerte sivilarkitektstudenter ved Arkitektthøgskolen i Oslo ble nådd i 1998. Arkitektthøgskolen har et høyt antall doktorgradsstudenter, men har en lav gjennomføringsgrad, se omtale nedenfor.

Tabell: Kandidater i 1998

Studium/Grad	Måltall kandidater	Uteksaminerte kandidater ¹⁾
Sivilarkitekt	41	41
Sivilindustridesigner	12	6
Doktorgrad	6	2
Sum	59	49

1) I tillegg kommer 12 Master of Arts-kandidater.

Det ble uteksaminert 41 sivilarkitektkandidater i 1998, mot 44 i 1997. På industridesignstudiet var antallet uteksaminerte kandidater fortsatt bare halvparten av måltallet. Det er gjennomført en evaluering av grunnundervisningen med henblikk på å sette i verk tiltak som kan styrke denne. Det er fastsatt at gradstittel for kandidater i industridesign skal være sivilindustridesigner. To doktorgrader ble avlagt i 1998. Departementet forutsetter at høyskolen setter i verk tiltak for å nå det fastsatte kandidatmåltall også for doktorgrader. I de siste tre årene har kun fire studenter fullført sine doktorgrader ved institusjonen, noe departementet vurderer som utilfredsstillende. Arkitektthøgskolen forventer seks doktorander i løpet av 1999.

Arkitektthøgskolen har samarbeidsavtaler med Universitetet i Oslo og Norges landbruks-høgskole om doktorgradsutdanning. Det er også et samarbeid med flere statlige høyskoler om doktorgradsutdanning.

Høgskolen har lagt stor vekt på internasjonalisering og deltar i SOKRATES, NORDPLUS og LEONARDO DA VINCI.

Den eksternt finansierte oppdragsvirksomheten som blir regnskapsført i statsregnskapet, hadde et volum på om lag 5,4 mill. kroner i 1998 mot om lag 3,3 mill. kroner i 1997. Dette representerer en økning på om lag 64 pst., noe departementet vurderer som positivt.

Resultatmål for 2000

Det er et mål at gjennomføringsprosenten på sivilarkitektstudiet fremdeles kan holdes på et høyt nivå. Det forventes at gjennomstrømningen for industridesign og doktorgradsstudenter bedres.

Høgskolen bør opprettholde et høyt nivå på den eksternt finansierte virksomheten som regnskapsføres over statsregnskapet.

Det er viktig at høgskolen tar sikte på et høyt aktivitetsnivå i internasjonalt samarbeid.

Høgskolen må legge vekt på å utvikle gode etter- og videreutdanningstilbud for å kunne oppfylle sin rolle i forbindelse med Kompetansereformen.

Departementet angir følgende måltall for antall studenter og uteksaminerte kandidater i 1999 og 2000:

Tabell: Måltall for registrerte studenter og uteksaminerte kandidater

Studium	Måltall registrerte studenter		Måltall kandidater	
	1999	2000	1999	2000
Sivilarkitekt	235	235	41	41
Industridesign	60	60	12	12
Doktorgrad	30	30	6	6
Sum	325	325	59	59

Budsjettforslag for 2000

Ved fordeling av budsjetttrammen er det lagt vekt på å tilpasse kapasiteten ved høgsolen til utdanningskapasiteten nasjonalt. Det er videre lagt til rette for at virksomheten skal ha god kvalitet. Kapasiteten på industridesign vil bli vurdert i forbindelse med nye lokaler for Arkitekthøgsolen. Kapasiteten vil bli sett i sammenheng med kapasiteten ved NTNU.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningene under post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3265 postene 02 og 11, se forslag til vedtak II nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter lønn (inkl. trygd) og driftsmidler til oppdragsforskning som blir finansiert av inntekter under kap. 3265 post 01. Tilsetting i slike stillinger skal gjelde bare for den perioden den eksterne finansieringskilden dekker lønnsutgiftene. Bevilgningen under posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 3265 post 01, se forslag til vedtak II nr. 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten gjelder generell bevilgning til vitenskapelig utstyr, og til kjøp av utstyr og inventar til nybygg, samt større vedlikeholds- og ombyggingsarbeider.

KAP. 3265 ARKITEKTHØGSKOLEN I OSLO (JF. KAP. 265)**Kap. 3265 Arkitekthøgsolen i Oslo fordelt på poster**

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Blå bok	Forslag
		1998	1999	2000
01	Inntekter ved oppdrag	5 383	3 000	4 500
02	Salgsinntekter mv.	132	157	161
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	3	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	19	0	0
17	Refusjon lærlinger	9	0	0
	Sum kap. 3265	5 546	3 157	4 661

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endring:

- Det er foretatt en oppjustering av inntektspost 01 med 1,5 mill. kroner, se parallell oppjustering av utgiftspost 21 under kap. 265.

Post 01 gjelder oppdragsinntekter. På post 02 skal, foruten salgsinntekter fra salg av materiell til studenter m.m., også føres leieinntekter som skal dekke rengjøring, vakthold og andre utgifter ved tilfeldig utleie av lokaler. Også faste leieinntekter kan føres på post 02.

KAP. 268 NORGES IDRETTSHØGSKOLE (JF. KAP. 3268)

Kapitlet finansierer drift av Norges idrettshøgskole.

Kap. 268 Norges idrettshøgskole fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	70 731	71 815	77 354
21	Spesielle driftsutgifter	5 450	3 908	4 908
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 962	5 823	4 925
Sum kap. 268		79 143	81 546	87 187

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Midler for å stimulere til økt gjennomstrømming på doktorgradsstudier er lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- Midler til stipendiater og post doc-stillinger er overført fra kap. 281 Fellesutgifter for universiteter og høyskoler, post 01 og lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- Det er foretatt en oppjustering av utgiftspost 21 med 1 mill. kroner, se parallell oppjustering av inntekstpost 01 under kap. 3268.
- I forbindelse med endringer i føringen av byggebevilgninger ble det i statsbudsjettet for 1998 overført 1 mill. kroner fra kap. 281 post 30 til kap. 268 post 45, jf. St.prp. nr. 1 (1997-98). Disse midlene er ført tilbake til kap. 281 post 30.

Resultatrapport for 1998-99

Studenttallet høsten 1998 innenfor de ulike studietilbudene framgår av følgende tabell:

Tabell: Studenttall i 1998

Studium	Opptak	Måltall studenter	Registrerte studenter ¹⁾
Lavere grad	459	475	497
Hovedfag	69	140	182
Doktorgrad	5	15	28
Sum	533	630	707 ²⁾

Kilde for opptak og registrerte studenter: DBH.

1) Registrerte studenter høstsemesteret 1998.

2) I tillegg er det registrert 18 personer uten studierett. Av totalt antall registrerte studenter høsten 1998 var 312 kvinner, dvs. 43 pst.

Måltallene for studenter er oppfylt. Antall registrerte studenter er også økt i forhold til 1997. Selv om søkningen til skolen fortsatt er god, er det en nedadgående trend, og søkningen til faglærerstudiet og hovedfag er bekymringsfull.

Tabell: Kandidater i 1998

Studium	Måltall kandidater	Uteksaminerte kandidater ¹⁾
Lavere grad	330	350 ²⁾
Hovedfag	40	35
Doktorgrad	3	5
Sum	373	390

1) Kilde: DBH.

2) Avlagte årseksamener (20-vektallsenheter) på lavere grad. I tillegg kommer 14 årseksamener av personer uten studierett. NIH uteksaminerte 58 faglærere i kroppsøving og 41 cand.mag.-kandidater.

Måltallet for uteksaminerte kandidater er oppfylt. Det ble i 1998 avlagt fem doktorgrader mot fire avlagte doktorgrader i 1997.

Tabell: Vitenskapelige publikasjoner i 1996–98

Norges idrettshøgskole	Vitenskapelige publikasjoner		
	1996	1997	1998
Artikler i vitenskapelige tidsskrifter	13	34	32
Faglige bøker/lærebøker	2	4	13
Kapitler i faglige bøker og lærebøker	7	7	18
Sum	22 ¹⁾	45 ²⁾	63 ³⁾

1) I tillegg har stipendiater og andre med tilknytning til institusjonen produsert åtte vitenskapelige publikasjoner.

2) I tillegg har stipendiater og andre med tilknytning til institusjonen produsert totalt ni vitenskapelige publikasjoner.

3) I tillegg har stipendiater og andre med tilknytning til institusjonen produsert totalt 16 vitenskapelige publikasjoner.

I 1998 har Norges idrettshøgskole fått rett til å tildele graden cand.scient.

Norges idrettshøgskole deltar i SOKRATES-ERASMUS-programmet og i NORDPLUS-samarbeidet. Samarbeidsprosjektet med Universitetet i Dar-es-Salaam fortsetter, bl.a. ved at tanzanianske studenter følger hovedfagsundervisningen ved NIH.

Den eksternt finansierte virksomheten som blir regnskapsført i statsregnskapet, hadde i 1998 et samlet volum på om lag 5,1 mill. kroner, mot 4,2 mill. kroner i 1997. Økningen skyldes i hovedsak midler som er tildelt fra Norges forskningsråd over forskningsprogrammet «Idrett, samfunn og frivillig organisering». Annen oppdragsvirksomhet var på om lag samme nivå som i 1997.

Resultatmål for 2000

Utviklingen i antall uteksaminerte kandidater på lavere grads nivå er positiv, og det er viktig at arbeidet med gjennomstrømmingen på lavere grads nivå fortsetter også i 2000.

Med nasjonalt ansvar for høyre idrettsfaglig utdanning må høgskolen arbeide aktivt med å videreutvikle samarbeidet med andre institusjoner som har høyre utdanningstilbud innenfor idrettsfag. Det er viktig at høgskolen legger forholdene til rette for at studenter og forskere deltar i internasjonale samarbeidsprogrammer.

Høgskolen må søke å videreføre den positive utviklingen innenfor forskningsaktivitet og publisering.

Høgskolen må legge ytterligere vekt på å utvikle gode etter- og videreutdanningstilbud for å kunne oppfylle sin rolle i forbindelse med Kompetansereformen.

Departementet angir følgende måltall for antall studenter og uteksaminerte kandidater i 1999 og 2000:

Tabell: Måltall for registrerte studenter og uteksaminerte kandidater

Studium	Måltall registrerte studenter		Måltall kandidater	
	1999	2000	1999	2000
Lavere grad	475	475	330	330
Hovedfag	140	140	40	40
Doktorgrad	15	15	3	3
Sum	630	630	373	373

Budsjettforslag for 2000

Ved fordeling av budsjettrammen er det lagt vekt på å tilpasse kapasiteten ved høgskolen til utdanningskapasiteten nasjonalt. Det er videre lagt til rette for at virksomheten skal ha god kvalitet.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningene under post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3268 postene 02, 04 og 05, se forslag til vedtak II nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter lønn (inkl. trygd) og driftsmidler til oppdragsforskning som blir finansiert av inntekter under kap. 3268 post 01. Tilsetting i slike stillinger skal gjelde bare for den perioden den eksterne finansieringskilden dekker lønnsutgiftene. Bevilgningen under posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 3268 post 01, se forslag til vedtak II nr. 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten gjelder generell bevilgning til vitenskapelig utstyr, og til kjøp av utstyr og inventar til nybygg, samt større vedlikeholds- og ombyggingsarbeider.

KAP. 3268 NORGES IDRETTSHØGSKOLE (JF. KAP. 268)**Kap. 3268 Norges idrettshøgskole fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	5 052	4 000	5 000
02	Salgsinntekter mv.	5 529	5 084	5 226
05	Refusjon fra Forsvarsdepartementet	2 163	2 217	2 279
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	434	0	0
17	Refusjon lærlinger	25	0	0
Sum kap. 3268		13 203	11 301	12 505

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endring:

- Det er foretatt en oppjustering av inntektspost 01 på 1 mill. kroner, se parallell oppjustering av utgiftspost 21 under kap. 268.

Post 01 gjelder oppdragsinntekter. På post 02 skal, foruten salgsinntekter fra salg av materiell til studenter m.m., også føres leieinntekter som skal dekke rengjøring, vakt hold og andre utgifter ved tilfeldig utleie av lokaler. Også faste leieinntekter kan føres på post 02.

Post 05 gjelder refusjon for tjenester høgskolen yter Forsvarsdepartementet.

KAP. 269 NORGES MUSIKKHØGSKOLE (JF. KAP. 3269)

Kapitlet finansierer drift av Norges musikkhøgskole.

Kap. 269 Norges musikkhøgskole fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	80 122	82 845	86 404
21	Spesielle driftsutgifter	1 267	1 200	1 200
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 584	1 750	1 781
Sum kap. 269		82 973	85 795	89 385

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Midler til stipendiater og post doc-stillinger er overført fra kap. 281 Fellesutgifter for universiteter og høgskoler, post 01 og lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.

Resultatrapport for 1998-99

Norges musikkhøgskole gir undervisningstilbud innenfor utøvende musikk, musikkteori, komposisjon og pedagogikk.

Studenttallet innenfor de ulike studietilbudene ved Norges musikkhøgskole framgår av følgende tabell:

Tabell: Studenttall i 1998

Studium	Opptak	Måltall studenter ¹⁾	Registrerte studenter ²⁾
Kandidatstudiet	106		264
Hovedfags-/diplomstudiet	33		63
Praktisk-pedagogisk utdanning	10		10
Faglærerstudiet	0		34
Videreutdanning	60		77
Sum	209	465	448 ³⁾

Kilde for opptak og registrerte studenter: DBH.

1) Fordeelingen av måltall studenter avhenger av søkningen til de ulike studiene.

2) Registrerte studenter høstsemesteret 1998.

3) I tillegg er det registrert 16 hospitanter. Av totalt antall registrerte studenter høsten 1998 var 225 kvinner, dvs. 48,5 pst.

Musikkhøgskolen har en mindre underoppfyllelse av måltallet for antall registrerte studenter.

Kandidattallet innenfor de ulike studietilbudene ved Norges musikkhøgskole i 1998 framgår av følgende tabell:

Tabell: Kandidater i 1998

Studium	Måltall kandidater	Uteksaminerte kandidater ¹⁾
Kandidateksamen	53	45
Hovedfags-/diplomstudiet	40	32
Praktisk-pedagogisk utdanning	10	9
Faglærereksamen	31	18
Videreutdanninger	40	73
Sum	174	177

1) Kilde: DBH.

Måltallet for totalt antall kandidater er oppfylt. Det er imidlertid betydelig variasjon mellom de ulike studiene når det gjelder oppfyling av måltall.

Norges musikkhøgskole fikk rett til å tildele doktorgraden høsten 1998 og arbeider med å etablere egne doktorgradsstudier. Høgskolens stipendiater har fram til nå fulgt doktorgradsprogrammer ved andre institusjoner i inn- og utland.

Et viktig ledd i samorganiseringsprosessen med Østlandets musikkonservatorium har vært å harmonisere studietilbudene. De treårige faglærerstudiene ved det tidligere konservatoriet er nå erstattet med tilsvarende fireårige kandidatstudier. Fra og med høsten 1998 er det ikke tatt opp studenter til faglærerstudiene. Det har i 1998 vært arbeidet videre med en mer langsiktig og gjennomgripende gjennomgang av studiestrukturen. Styret tar sikte på å sette i verk den nye studiestrukturen fra studentopptaket i år 2000.

Norges musikkhøgskole har i 1998 innledet et samarbeid med Høgskolen i Tromsø om hovedfagsstudium i musikkpedagogikk. Tilbudet gis innenfor de økonomiske rammene til Høgskolen i Tromsø, og studenttall rapporteres derfra. Norges musikkhøgskole samarbeider internasjonalt gjennom flere organer, bl.a. International Society for Music Education og Den europeiske konservatorieunion. Høgskolen har fra 1998 deltatt i NICA (Network for International Cooperation in the Arts). Høgskolen har også utveksling av lærere og studenter gjennom utvekslingsordningene NORDPLUS og ERASMUS. 13 lærere og 15 studenter var tilknyttet disse ordningene i 1998, mens høgskolen mottok 15 studenter gjennom de samme programmene.

Departementet nedsatte i 1998 en arbeidsgruppe som skulle foreta en helhetlig analyse av utdanningsløpet for musikkutdanning. Arbeidsgruppens utredning er høsten 1999 sendt på høring. Departementet vil senere ta stilling til spørsmålet om hvordan arbeidsgruppens forslag skal følges opp.

Den eksternt finansierte virksomheten som blir regnskapsført i statsregnskapet, hadde i 1998 et volum på 1,3 mill. kroner, om lag det samme nivå som i 1997.

Resultatmål for 2000

Norges musikkhøgskole har nasjonalt ansvar for å gi utdanning på høgre nivå innenfor skapende og utøvende musikk og musikkpedagogikk. Høgskolen må legge vekt på å utvikle doktorgradsstudier med høy kvalitet.

Departementet forutsetter at opptakstallene ved høgskolen tilpasses slik at det totale studentmåltallet kan opprettholdes.

Høgskolen bør videreutvikle et studiemiljø med god kontakt mellom ulike lærere og mellom studenter og lærere. Det må fortsatt legges vekt på fellesfag og -aktiviteter.

Det er viktig at høgskolen legger forholdene godt til rette for at flere studenter og forskere deltar i internasjonale programmer.

Høgskolen må legge vekt på å utvikle gode etter- og videreutdanningstilbud for å kunne oppfylle sin rolle i forbindelse med Kompetansereformen.

Departementet forutsetter at høgskolen opprettholder nivået på den oppdragsvirksomheten som regnskapsføres over statsregnskapet.

Departementet angir følgende måltall for antall studenter og uteksaminerte kandidater i 1999 og 2000:

Tabell: Måltall for registrerte studenter og uteksaminerte kandidater

Studium	Måltall registrerte studenter ¹⁾		Måltall kandidater	
	1999	2000	1999	2000
Kandidatstudiet			53	53
Hovedfags-/diplomstudiet			40	40
Prakt. ped. utdanning			10	10
Faglærerstudiet			31	31
Videreutdanning			40	40
Sum	465	465	174	174

1) Fordelingen av måltallet for antall studenter avhenger av søkningen til de ulike studiene.

Budsjettforslag for 2000

Ved fordeling av budsjetttrammen er det lagt vekt på å tilpasse kapasiteten ved høgskolen til utdanningskapasiteten nasjonalt. Det er videre lagt til rette for at virksomheten skal ha god kvalitet.

Det er lagt inn midler for videre arbeid med faglig og organisatorisk integrering av tidligere Østlandets musikkonservatorium.

Bygg og lokaler

Det vises til omtale av samlokaliseringen av Norges musikkhøgskole i St.prp. nr. 65 (1997-98). Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet avsatte i budsjettforslaget for 1998 25 mill. kroner til første delsum i forbindelse med eventuell statlig overtakelse av Gydas vei 4 (MF-bygget). Overtakelsen er tenkt å inngå som et ledd i arbeidet med å samlokalisere Norges musikkhøgskole. Et alternativ til den tidligere skisserte løsningen der staten overtar MF-bygget og bygger dette om til musikkformål mot at det bygges et nytt bygg for Menighetsfakultetet, er at det bygges tilleggsarealer for NMH på en tomt i nærheten. En slik løsning vil eventuelt innebære at Menighetsfakultetet kan fortsette virksomheten i sitt nåværende bygg. Arbeidet med å skaffe nødvendige tomtearealer i området er ennå ikke sluttført. Departementet vil fortsette dialogen med de berørte institusjonene, og samarbeider med Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Statsbygg for å finne en tilfredsstillende løsning på samlokaliseringsbehovet.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningene under post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3269 postene 02 og 06, se forslag til vedtak II nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter lønn (inkl. trygd) og driftsmidler til oppdragsforskning som blir finansiert av inntekter under kap. 3269 post 01. Tilsetning i slike stillinger skal gjelde bare for den perioden den eksterne finansieringskilden dekker lønnsutgiftene.

Bevilgningen under posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 3269 post 01, se forslag til vedtak II nr. 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Forslaget gjelder i hovedsak innkjøp av musikkinstrumenter.

KAP. 3269 NORGES MUSIKKHØGSKOLE (JF. KAP. 269)**Kap. 3269 Norges musikkhøgskole fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	1 282	1 200	1 200
02	Salgsinntekter mv.	173	275	283
06	Inntekter ved konserter og tjenester	577	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	159	0	0
Sum kap. 3269		2 191	1 475	1 483

Post 01 gjelder oppdragsinntekter. På post 02 skal, foruten salgsinntekter fra salg av materiell til studenter m.m., også føres leieinntekter som skal dekke rengjøring, vakthold og andre utgifter ved tilfeldig utleie av lokaler. Også faste leieinntekter kan føres på post 02.

KAP. 270 STUDIER I UTLANDET OG SOSIALE FORMÅL FOR ELEVER OG STUDENTER

Kapitlet omfatter:

- tiltak for norske studenter i utlandet
- student- og elevrabatt ved lengre reiser, bl.a. med NSB
- tilskudd til velferdsarbeid, bl.a. driftstilskudd til studentsamskipnadene
- tilskudd til studentbarnehageplasser
- tilskudd til bygging av studentboliger

Kap. 270 Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
70	Tilskudd til lengre reiser, <i>overslagsbevilgning</i>	0	0	72 606
71	Tilrettelegging av studier i utlandet	0	0	7 485
73	Tilskudd til studentbarnehager	0	0	69 275
74	Tilskudd til velferdsarbeid	0	0	51 816
75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i>	0	0	82 571
Sum kap. 270		0	0	283 753

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endring:

- Kap. 291 Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter overføres til kategori 07.60 Høgre utdanning. Kapittel 291 er endret til kapittel 270.

Post 70 Tilskudd til lengre reiser, overslagsbevilgning

Bevilgningen gjelder moderasjon ved lengre reiser for elever og studenter som bruker Norges Statsbaner, Hurtigruta og Nord-Norge-Bussen. Avtalen med NSB er reforhandlet, jf. St.prp. nr. 63 (1996-97).

Formålet med tilskuddsordningen er å sørge for rabatterte priser på lengre reiser for elever og studenter.

Avtalefestet tilskudd til NSB BA utgjorde for 1998 59,5 mill. kroner. Av dette ble 54,4 mill. kroner utbetalt i 1998 og det resterende i 1999. Selskapene Troms Fylkes Dampskibsselskap A/S og Nord-Norge-Bussen fikk tilskudd som en andel av vanlig billettpris per reisende student eller elev. Totalt ble det utbetalt 62,8 mill. kroner i 1998.

Post 71 Tilrettelegging av studier i utlandet

De norske studiesentrene i utlandet skal legge til rette for at nordmenn skal kunne studere i utlandet, og må ses i sammenheng med andre tiltak for studier i utlandet som omtalt i St.meld. nr. 19 (1996-97) og Innst. S. nr. 295 (1996-97). Blant annet gis det ved studiesentrene tilbud om språkkurs som studenter i utlandet kan få støtte til gjennom Statens lånekasse for utdanning. Stipend som tildeles gjennom Fulbright-programmet, skal legge til rette for studier ved universiteter i USA på master- og doktorgradsnivå.

Tilskuddsordningen skal sikre driften ved studiesentre i utlandet som gir kurs- og velferdstilbud til utenlandsstuderende. I tillegg gis det midler til et samarbeidsprogram med USA for at det skal kunne gis stipend til særlig kvalifiserte som ønsker opphold ved utdanningsinstitusjoner i USA.

I 1998 ble det tildelt 7 mill. kroner fordelt på studiesentre i York, Kiel, Caen og til Norges Hus i Paris.

For år 2000 foreslår departementet en videreføring av bevilgningsnivået for 1999.

Post 73 Tilskudd til studentbarnehager

Studentbarnehagene mottar også tilskudd fra Barne- og familiedepartementet på lik linje med andre barnehager. Studentbarnehagene skal legge til rette for bedre studiekvalitet for studenter med barn og gi muligheter for normal studieprogresjon, og de skal være et supplement til tilbudet i kommunal og privat sektor for øvrig.

I 1998 ble det utbetalt tilskudd til i alt 2 343 barnehageplasser. I 1999 er tilskuddssatsene kr 40 140 per plass for barn under tre år og kr 18 690 for barn over tre år. Alle studentsamskipnadene med ett unntak har etablert studentbarnehager.

Departementet foreslår å opprettholde tilskuddet til ca. 2 350 studentbarnehageplasser også i år 2000.

Post 74 Tilskudd til velferdsarbeid

Studentsamskipnadenes velferdsarbeid for studenter skal supplere samfunnets generelle velferdstilbud. Det skal være en integrert del av det helhetlige læringsmiljøet ved utdanningsinstitusjonene. Formålet med tilskuddsordningen er å legge grunnlag for studentvelferd ved utdanningsinstitusjonene og arbeid for studenters og elevers interesser.

Samlet ble det utbetalt 47,1 mill. kroner i 1998. I 1998 ble det ikke tildelt tilskudd til sosial-faglig rådgivningstjeneste. Denne prøveordningen ble evaluert av Norsk institutt for by- og regionsforskning, NIBR. 37,2 mill. kroner gikk til 26 studentsamskipnader med om lag 170 000 medlemmer. I tillegg mottok landsomfattende interesseorganisasjoner for studenter og elever 3,5 mill. kroner. Grunntilskuddet til studenthelsetjeneste utgjorde om lag 6 mill. kroner.

For år 2000 foreslår departementet en videreføring av bevilgningsnivået for 1999.

Post 75 Tilskudd til bygging av studentboliger, kan overføres

Reglene for finansiering av studentboliger ble endret fra og med budsjetterminen 1999 i samsvar med kirke-, utdannings- og forskningskomiteens merknad i Budsjett-innst. S. nr. 12 (1998-99).

Tilskuddet utgjør etter dette 60 pst. av forhåndsgodkjente byggekostnader. Tilskuddsordningen skal sikre at det bygges studentboliger, og den skal bidra til en forutsigbar og rimelig boligsituasjon for studenter.

Ved utgangen av 1998 disponerte studentsamskipnadene om lag 25 500 hybelenheter. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig dekningsgrad på 14,5 pst. I 1999 ga departementet tilsagn om støtte til 514 nye hybelenheter fordelt på følgende studentsamskipnader: Oslo, Trondheim, Telemark, Agder, Østfold, Nesna og Finnmark. Studentsamskipnadene hadde ved utgangen av 1998 334 urealiserte tilsagn, hvorav hovedtyngden av tilsagnene lå i pressområder. Som et ledd i ønsket om å realisere flere studentboliger vedtok departementet for budsjetterminen 1999 at tilsagn som er gitt, men ikke realisert og godkjent av departementet, skal kompenseres med kr 40 000 per hybelenhet. Dette leder til at tilskuddet vil utgjøre kr 200 000 per hybelenhet.

Departementet forslår for 2000 en bevilgning på om lag 82,5 mill. kroner og ramme for nye tilsagn på 81,5 mill. kroner. Dersom gjennomsnittlige byggekostnader per hybelenhet tilsvarer gjennomsnittskostnadene i 1998, gir dette rom for om lag 450 nye studentboligheter i 2000. Samskipnadsrådet, samarbeidsorganet for studentsamskipnader i Norge, har etter oppdrag fra departementet gjennomført en utredning om framtidig behov for studentboliger. Som et ledd i arbeidet med en handlingsplan for studentboliger bad departementet Samskipnadsrådet blant annet om å utrede en geografisk prioritering av bygging av studentboliger i perioden fram til år 2005. Mangelen på studentboliger er spesielt stor i Oslo, og

Samskipnadsrådet tilrår i sin rapport at dette området prioriteres i årene framover med hensyn til studentboligbygging. Den gjennomsnittlige dekningsgraden for studentboliger er på 14,5 pst., men de geografiske variasjonene er store. I henhold til utredningen bør dekningsgraden være høyere ved læringsinstitusjoner lokalisert utenfor tettbygde strøk. I 1999 var antall hybelenheter tilpasset funksjonshemmede 204. Bygging av studentboliger tilpasset funksjonshemmede medfører økte kostnader sammenliknet med ordinære hybelenheter, og departementet vil vurdere tilskuddsordningen nærmere i lys av dette. Departementet vil blant annet med utgangspunkt i samskipnadsrådets utredning arbeide videre med en handlingsplan, og i den forbindelse vil boliger for funksjonshemmede bli vurdert.

Ca. 1 mill. kroner blir benyttet til Rådgivende organ for studentboligbygging (ROS).

Tabell: Bevilgning, ramme og tilsagnsfullmakt for studentboliger i 1999-2000

	(i 1 000 kr)
Tilsagnsfullmakt per 31. desember 1999	76 000
Ramme for nye tilsagn i år 2000	81 571
Bevilgning	82 571
Tilsagnsfullmakt per 31. desember 2000	76 000

Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 76 mill. kroner, se forslag til vedtak III nr. 9.

KAP. 273 STATLIGE KUNSTHØGSKOLER (JF. KAP. 3273)

Kapitlet finansierer:

- drift av Kunsthøgskolen i Oslo
- drift av Kunsthøgskolen i Bergen

Kap. 273 Statlige kunsthøgskoler fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	126 369	131 998	137 614
21	Spesielle driftsutgifter	126	407	407
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 643	4 967	5 054
Sum kap. 273		131 138	137 372	143 075

Kapitlet omfatter to statlige kunstfaglige høgskoler lokalisert i Oslo og Bergen. Kunsthøgskolen i Oslo er inndelt i avdeling Statens kunstakademi, avdeling Statens håndverks- og kunstindustriskole, avdeling Statens balletthøgskole, avdeling Statens operahøgskole og avdeling Statens teaterhøgskole, samt Fellesekretariatet ved Statens balletthøgskole og Statens operahøgskole. Kunsthøgskolen i Bergen ble fra vårsemesteret 1999 inndelt i Avdeling for design, Avdeling for spesialisert kunst og Avdeling kunstakademiet.

Resultatrapport for 1998-99

Kunsthøgskolen i Oslo har studier innenfor farge, tekstil, klær og kostymer, metall, keramikk, innredningsarkitektur og møbeldesign, visuell kommunikasjon, grafikk, maleri, skulptur, foto og elektroniske medier. Scenekunsthøgskolene utdanner skuespillere, sceneinstruktører, dansere, koreografer og pedagoger innenfor ballett, samt gir utdanning i operafag.

Kunsthøgskolen i Bergen gir undervisning innenfor fotografi, grafikk, keramikk, tekstil, visuell kommunikasjon, interiørarkitektur og møbeldesign, samt todimensjonal og tredimensjonal kunst.

Tabell: Studenttall i 1998

Institusjon/avdeling	Opptak ¹⁾	Måltall studenter	Registrerte studenter ¹⁾
<i>Kunsthøgskolen i Oslo²⁾</i>			
Avdeling Statens håndverks- og kunstindustriskole	124	265	314
Avdeling Statens kunstakademi	35	105	106
Avdeling Statens teaterhøgskole	10	30	33
Avdeling Statens balletthøgskole	13	40	46
Avdeling Statens operahøgskole	4	10	12
Sum Kunsthøgskolen i Oslo	186	450	511
<i>Kunsthøgskolen i Bergen</i>			
Avdeling Statens høgskole for kunsthåndverk og design	66	195	176
Avdeling Vestlandets kunstakademi	13	60	59
Sum Kunsthøgskolen i Bergen	79	255	235
Total sum kunsthøgskoler	265 ³⁾	705	746 ⁴⁾

1) Registrerte studenter høstsemesteret 1998. Kvinneandelen var 73 pst. ved Kunsthøgskolen i Bergen og 63 pst. ved Kunsthøgskolen i Oslo. Kilde registrerte studenter og opptak: DBH.

2) I tillegg har skolen hospitanter.

3) Hvorav 88 opptatt til hovedfag.

4) Hvorav 179 registrert på hovedfag.

Søkningen til kunsthøgskolene er generelt god, men Kunsthøgskolen i Bergen har ikke tilstrekkelig søkning til å utnytte studiekapasiteten ved tekstilstudiet ved avdeling Statens høgskole for kunsthåndverk og design. Kunsthøgskolen i Oslo har overoppfyllt måltallet for studenter i 1998, noe som i stor grad har sammenheng med dårlig gjennomstrømming på hovedfagene ved avdeling Statens håndverks- og kunstindustriskole, og da særlig ved instituttene for farge, visuell kommunikasjon og keramikk. Kunsthøgskolen i Bergen har ikke oppfylt måltallet for studenter.

Tabell: Kandidattall i 1998

Institusjon/avdeling	Måltall kandidater	Uteksaminerte kandidater ¹⁾
<i>Kunsthøgskolen i Oslo</i>		
Avdeling Statens håndverks- og kunstindustriskole	124	101
Avdeling Statens kunstakademi	25	24
Avdeling Statens teaterhøgskole	9	9
Avdeling Statens balletthøgskole	15	11
Avdeling Statens operahøgskole ³⁾	0	0
Sum Kunsthøgskolen i Oslo	173	145
<i>Kunsthøgskolen i Bergen</i>		
Avdeling Statens høgskole for kunsthåndverk og design	60	56
Avdeling Vestlandets kunstakademi	16	20
Sum Kunsthøgskolen i Bergen	76	76
Total sum kunsthøgskoler	249	221 ²⁾

1) Kilde: DBH.

2) Hvorav 78 hovedfagskandidater.

3) Avdelingen hadde fram til 1996 kun opptak hvert tredje år.

Kunsthøgskolen i Oslo har ikke nådd måltallet for kandidater i 1998. Avdelingene for kunsthåndverk gir hovedfag, og hovedfagskandidatene utgjorde 31 pst. av kandidatene ved Kunsthøgskolen i Oslo og 38 pst. ved Kunsthøgskolen i Bergen i 1998.

Både Kunsthøgskolen i Oslo og Kunsthøgskolen i Bergen deltar bl.a. i SOKRATES, NORDPLUS og LEONARDO.

Kunsthøgskolen i Oslo

Forsknings- og utviklingsarbeidet ved kunsthøgskolen har i 1998 i all hovedsak vært knyttet til forelesnings- og foredragsvirksomhet, utstillingsvirksomhet, samt utsmykningsoppdrag på bl.a. Gardermoen og Domus Theologica (Universitetet i Oslo). En internasjonal konferanse, «Fargen mellom kunst og vitenskap», med 460 deltakere fra 20 land, er blitt arrangert ved avdeling Statens håndverks- og kunstindustriskole.

Det er i 1998 arrangert utstillinger av avgangsstudentenes arbeider, scenekunsthøgskolene har hatt visninger, og avdeling Statens balletthøgskole har bidratt til å gjennomføre «Sommerteateret i Frognerparken».

Kunsthøgskolen i Bergen

De faglig tilsatte ved Avdeling kunstakademiet, samt professorene ved Avdeling for design og Avdeling for spesialisert kunst, har arbeidsatelier på institusjonen. For å legge til rette for forsknings- og utviklingsarbeid ved institusjonen har kunsthøgskolen nedsatt et utvalg som skal vurdere arbeidsvilkår og arbeidstidsbestemmelser for de faglig tilsatte. Kunsthøgskolen har også inngått en intensjonsavtale med Universitetet i Bergen om et samarbeid innenfor dr.art.-programmet ved Det historisk-filosofiske fakultet (Universitetet i Bergen).

Kunsthøgskolen arrangerte i 1998 utstillingen EXIT for avgangsstudentene ved tidligere avdeling Statens høgskole for kunsthåndverk og design og utstillingen INSTITUSJON for avgangsstudentene ved tidligere avdeling Vestlandets kunstakademi. Arbeider utført av studenter, lærere og gjestekunstnere presenteres i Galleri Ekko, og høgskolen utgir det kunstteoretiske tidsskriftet Uten tittel.

Resultatmål for 2000*Tabell: Måltall for registrerte studenter og uteksaminerte kandidater*

Institusjon/Avdeling	Måltall studenter		Måltall kandidater	
	1999	2000	1999	2000
<i>Kunsthøgskolen i Oslo¹⁾</i>				
Avdeling Statens håndverks- og kunstindustriskole	265	265	124	124
Avdeling Statens kunstakademi	105	105	25	25
Avdeling Statens teaterhøgskole	30	30	10	10
Avdeling Statens balletthøgskole	40	40	15	15
Avdeling Statens operahøgskole ²⁾	12	12	4	4
Sum Kunsthøgskolen i Oslo	452	452	178	178
<i>Kunsthøgskolen i Bergen³⁾</i>				
Avdeling for design	95	95	34	35
Avdeling for spesialisert kunst	100	100	36	37
Avdeling kunstakademiet	60	60	15	15
Sum Kunsthøgskolen i Bergen	255	255	85	87
Total sum kunsthøgskoler	707	707	263	265

1) I tillegg har skolen hospitanter.

2) Skolen gikk høsten 1996 over fra å ta opp ti studenter hvert tredje år til å ta opp fire studenter årlig. Måltallet for 1999 er justert i forhold til St.prp. nr. 1 (1998-99).

3) Kunsthøgskolen i Bergen gikk fra vårsemesteret 1999 over til ny avdelingsstruktur.

Studentgjennomstrømningen på hovedfag ved Kunsthøgskolen i Oslo må bedres. Det legges til grunn at Kunsthøgskolen i Oslo vil uteksaminere 188 kandidater i 2000, mens Kunsthøgskolen i Bergen vil uteksaminere 82 kandidater.

Kunsthøgskolenes mål er å være i front på sine fagområder. Som en følge av samorganiseringen av de tidligere kunstfaglige høgskolene forventes det et bredere og styrket kunstfaglig miljø ved de nye institusjonene. Det forutsettes dessuten at samorganiseringen vil gi effektiviseringsgevinster.

Det er viktig at kunsthøgskolene fortsatt styrker sitt internasjonale engasjement, bl.a. gjennom deltakelse i samarbeidsprogrammer.

Som ledd i departementets oppfølging av etableringen av kunsthøgskolene i Bergen og Oslo ble det i 1998 nedsatt en arbeidsgruppe som skulle foreta en helhetlig analyse av utdanningsløpene for scenekunst, billedkunst og kunsthåndverk fra grunnskolenivå til høgre utdanning. Arbeidsgruppens utredning er høsten 1999 sendt på høring. Departementet vil senere ta stilling til spørsmålet om hvordan arbeidsgruppens forslag skal følges opp.

Budsjettforslag for 2000

Det ble sommeren 1999 avgjort at Kunsthøgskolen i Oslo skal lokaliseres i Seilduksfabrikken ved Akerselva. Byggetrinn 1 vil stå ferdig sommeren 2003 og vil romme avdelingene Statens teaterhøgskole, Statens balletthøgskole og Statens operahøgskole. Det arbeides med å finne løsninger for samlokalisering av Kunsthøgskolen i Bergen. Stortinget vedtok ved behandlingen av Innst. S. nr. 236 (1998-99) en økning på 3 mill. kroner på kap. 273 post 01 til Kunsthøgskolen i Oslo. Disse midlene er videreført i høgskolens budsjett i samsvar med Innst. S. nr. 236 (1998-99).

*Post 01 Driftsutgifter**Tabell: Fordeling av driftsmidler og inntektsbeløp*

Institusjon	(i 1 000 kr)			
	Kap. 273 Ramme Post 01	Kap. 273 Ramme post 21	Kap. 3273 Ramme post 01	Kap. 3273 Ramme post 02
Kunsthøgskolen i Oslo	92 712	205	218	1 319
Kunsthøgskolen i Bergen	44 902	202	212	1 293
Sum	137 614	407	430	2 612

Bevilgningen under post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3273 postene 02 og 06, se forslag til vedtak II nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter lønn (inkl. trygd) og driftsmidler til oppdragsforskning som blir finansiert av inntekter under kap. 3273 post 01. Tilsetting i slike stillinger gjelder bare for den perioden den eksterne finansieringskilden dekker lønnsutgiftene.

Bevilgningen under posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 3273 post 01, se forslag til vedtak II nr. 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten omfatter fornyelse og modernisering av utstyr, samt ombygginger og utvidelser.

KAP. 3273 STATLIGE KUNSTHØGSKOLER (JF. KAP. 273)**Kap. 3273 Statlige kunsthøgskoler fordelt på poster**

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)		
		Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	125	430	430
02	Salgsinntekter mv.	3 717	2 541	2 612
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	282	0	0
17	Refusjon lærlinger	23	0	0
	Sum kap. 3273	4 147	2 971	3 042

Post 01 gjelder oppdragsinntekter. På post 02 skal, foruten salgsinntekter fra salg av materiell til studenter m.m., også føres leieinntekter som skal dekke rengjøring, vakthold og andre utgifter ved tilfeldig utleie av lokaler. Også faste leieinntekter kan føres på post 02.

KAP. 274 STATLIGE HØGSKOLER (JF. KAP. 3274)

Kapitlet omfatter:

- drift av 26 statlige høgskoler
- kurs i regi av Norgesnettrådets sekretariat
- tilskudd til Ole Bull Akademiet på Voss
- tilskudd til Høgskolestiftelsen på Kjeller
- tilskudd til Det norske studiesenteret i Storbritannia

Kap. 274 Statlige høgschooler fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	4 721 938	4 950 757	5 162 761
21	Spesielle driftsutgifter	224 018	213 361	217 361
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	159 055	160 209	163 013
70	Tilskudd	6 150	6 721	6 909
	Sum kap. 274	5 111 161	5 331 048	5 550 044

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Det er foretatt en oppjustering av utgiftsbevilgningen på postene 01 og 21 med henholdsvis 10 mill. kroner og 4 mill. kroner, se en parallell økning i inntektsbevilgningen under kap. 3274 postene 02 og 01.
- Midler til rekrutteringsstillinger er overført fra kap. 281 Fellesutgifter for universiteter og høgschooler, post 01 og lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- Det er overført 3,3 mill. kroner fra Sosial- og helsedepartementet knyttet til videreføring og økning av opptakskapasiteten ved radiografutdanningen i 2000.

Resultatrapport for 1998-99

Høsten 1998 var det registrert totalt 74 985 studenter ved de statlige høgschoolene. I 1997 var tilsvarende tall 73 118. Økningen i tallet på registrerte studenter fra 1997 til 1998 har sammenheng med at de statlige høgschoolene ble tildelt nye studieplasser innenfor IKT-utdanninger og helse- og sosialfag i 1998. Måltallet for 1999 viser en ytterligere studentvekst for å videreføre denne økte opptakskapasiteten. Tabellen på neste side gir en oversikt over kandidat- og opptakstill spesifisert på de ulike utdanningene.

Aktivitetsnivået i den statlige høgschoolsektoren varierer mellom utdanninger og institusjoner. Generelt viser totalt antall registrerte studenter et aktivitetsnivå som overstiger måltallet for sektoren i 1998. Dette er en forbedring i kapasitetsutnyttelsen i forhold til 1997, da antall registrerte studenter var 423 færre enn studentmåltallet.

Samlet ble det i 1998 tatt opp 34 396 studenter til de ulike utdanningstilbudene ved høgschoolene. I 1997 var det tilsvarende tallet 34 267 studenter. Opptaket til de prioriterte utdanningene i sektoren samsvarer med måltallet for opptak i 1998. Kapasitetsutnyttelsen ved de enkelte utdanningene varierer imidlertid noe. Høgschoolene har tatt opp flere studenter enn forventet på allmennlærerutdanningen, sykepleierutdanningen og andre helse- og sosialfag, mens opptakstillene for utdanninger som førskolelærer-, vernepleier- og ingeniørutdanning er lavere enn måltallet. Dette har sammenheng med generell søkersvikt og en betydelig økning i opptakskapasiteten ved enkelte av disse utdanningene i 1998.

Det ble i 1998 registrert 16 428 kandidater og til sammen 8 734 årseksamener (ulike enkeltksamener omregnet til helårsekvivalenter) avlagt innenfor ulike studier/fag ved høgschoolene. Kandidatproduksjonen i 1998 er på samme nivå som i 1997.

Tabell: Oversikt over kandidat- og opptakstill fordelt på utdanningskategorier¹⁾

Utdanningskategori	Registrert kandidat-tall 1998	Registrert opptakstill 1998 ²⁾	Måltall opptak 1998	Måltall opptak 1999
Sykepleierutdanning	2 680	3 579	3 459	3 459
Fysioterapiutdanning	258	305	303	303
Ergoterapiutdanning	162	189	178	178
Bioingeniørutdanning	201	269	239	239
Radiografutdanning	90	136	144	164
Reseptarutdanning	20	62	60	60
Audiografutdanning	17	21	20	20
Vernepleierutdanning	378	703	799	799 ¹⁰⁾
Sosionomutdanning	551	704	657	657
Ortopediingeniørutdanning ³⁾	0	0	12	12
Døvetolkutdanning	19	15	32	32
Tannpleierutdanning	12	13	12	12
Tannteknikerutdanning	0	0	0	30
Barnevernspedagogutdanning	550	677	648	648
Allmennlærerutdanning	2 076	2 860	2 585	2 645
Førskolelærerutdanning	1 945	2 435	2 710	2 710
Faglærerutdanning	293	263	347	407
Praktisk-pedagogisk utdanning	687	569	693	693
Bibliotekutdanning	94	127 ⁸⁾	136	136
Journalistutdanning ⁴⁾	161	185	185	185
Ingeniørutdanning	1 711	3 362	3 519 ⁹⁾	3 519
Maritim utdanning	52	233	245	245
Sivilingeniørutdanning	206	262	475	475
Siviløkonomutdanning	248	290	216	216
Høgskolekandidatutdanning ⁵⁾	3 110	5 612	5 980	6 016 ¹¹⁾
Hovedfag	122	272	278	278
Examen philosophicum	785	442	900	900
Årsenhet/grunnfag/ Halvårsenhet/ Mellomfagstillegg/ Videreutdanning ⁶⁾	8 170	10 186	15 468	14 448
Annet ⁷⁾	564	625	195	195

Kilde for registrert kandidatall og registrert opptakstill: DBH.

- 1) P.g.a. redusert søkning til enkelte utdanninger er det gitt godkjenning for midlertidig omdisponering av studieplasser. Dette er det ikke tatt hensyn til ved fastsettelse av måltall for opptak. I tillegg kommer studenter ved private høyskoler, universiteter og vitenskapelige høyskoler.
- 2) Tall for opptak er i antall heltidsekvivalenter og ikke i antall personer.
- 3) For ortopediingeniørutdanningen er det bare opptak hvert tredje år.
- 4) Journalistutdanningen er inklusive fotojournalistutdanningen.
- 5) Høgskolekandidatutdanning er to- og treårige utdanninger som gir rett til tittelen høgskolekandidat, men denne kategorien omfatter også flerårige grunnutdanninger som ikke gir denne retten, og som ellers ikke er spesifisert som yrkesutdanning eller tilhører kategorien videreutdanning.
- 6) Kandidatall for kategorien årsenhet/grunnfag m.m. er omregnet til årseksamener (avlagte 20-vektallsenheter).
- 7) Kategorien «annet» omfatter kurs som ikke er på høyskolenivå.
- 8) Tallet omfatter nye studenter til 1. år på det toårige påbygningsstudiet på grunnfaget.
- 9) Det ble i St.prp. nr. 1 (1998-99) oppgitt et for høyt måltall for opptak til ingeniørutdanningen.
- 10) I tillegg kommer 30 studieplasser som alternerer mellom Høgskolen i Telemark og Rogaland vernepleierhøgskole.
- 11) Inkluderer nytt opptak på 36 til film- og fjernsynsutdanningen ved Høgskolen i Lillehammer.

Tabell: Oversikt over student- og kandidatall/årseksamener

Høgskole	Måltall studenter 1998	Registrerte studenter 1998 ¹⁾	Måltall studenter 1999	Registrerte kandidat- tall 1998	Avlagte års- eksamener 1998
Sámi allaskuvla/ Samisk høgskole	165	133	165	13	39
Agder	6 059	6 476	6 099	1 460	716
Akershus	2 010	2 120	2 008	479	393
Bergen	4 617	4 305	4 674	1 039	219
Bodø	3 273	3 368	3 293	731	378
Buskerud	1 856	1 839	1 926	355	279
Finnmark	1 932	1 858	1 927	313	339
Gjøvik	1 357	1 277	1 382	250	51
Harstad	1 054	944	1 114	200	106
Hedmark	3 707	3 700	3 782	707	386
Lillehammer	1 879	1 732	1 910	423	471
Molde	1 369	1 355	1 399	239	259
Narvik	882	815	882	140	8
Nesna	947	935	947	182	120
Nord-Trøndelag	2 935	2 667	2 943	663	321
Oslo	8 107	8 308	8 172	1 955	647
Sogn og Fjordane	2 393	2 329	2 453	486	340
Stavanger	6 157	6 254	6 182	1 408	654
Stord/Haugesund	2 041	2 032	2 066	423	117
Sør-Trøndelag	5 352	5 803	5 474	1 449	396
Telemark	4 272	4 134	4 297	935	630
Tromsø	2 258	2 276	2 289	476	178
Vestfold	2 597	2 641	2 647	512	291
Volda	2 196	2 142	2 191	480	497
Østfold	3 566	3 687	3 586	878	275
Ålesund	1 227	1 168	1 227	232	60
Delsum	74 208	74 298	75 035	16 428	8 170
Annet²⁾	610	687	594		564
Sum	74 818	74 985³⁾	75 629	16 428	8 734

Kilde for registrerte studenter, kandidater og avlagte årseksamener: DBH.

1) Inkludert i tallene er 985 heltidsekvivalenter, som tilsvarer høgskolenes andel av eksternt finansierte studenter.

2) Omfatter bl.a. etterutdanningsplasser for lærere, hovedfagsplasser, enkelte plasser i desentralisert vernepleierutdanning og forkursplasser opprettet høsten 1993 som ledd i sysselsettingspolitikken.

3) I 1998 var 46 840 av de registrerte studentene ved statlige høgskoler kvinner. Dette utgjør 63 pst. av studentene.

Undervisning

De statlige høgskolene har ulike typer flerårige yrkesrettede utdanninger, fagstudier fra et halvt til ett og et halvt års varighet, og en rekke videreutdanningstilbud. Noen har også hovedfagstilbud på spesielle fagfelter og enkelte har sivilingeniør- eller siviløkonomutdanning.

I perioden 1995 til 1998 har tildeling av studieplasser innenfor lærerutdanning, helse- og sosialfagutdanning og IKT-utdanning vært prioritert, på bakgrunn av samfunnets behov for denne typen arbeidskraft. Økningen for allmenn- og førskolelærerutdanningene har i denne perioden vært henholdsvis 10 pst. og 34 pst. For helse- og sosialfagutdanningene, som for eksempel vernepleier-, sykepleier-, sosionom- og fysioterapeututdanning, har opptakskapasiteten økt med henholdsvis 87 pst., 17 pst., 7 pst. og 13 pst.

Antall søkere til de ulike lærestedene varierer, og foreløpige tall viser at det vil bli ledig kapasitet ved enkelte institusjoner på lærerutdanningene og ingeniørutdanningene. Departementet har på bakgrunn av dette godkjent midlertidig omdisponering av studieplasser ved førskolelærerutdanningen i 1998 og 1999, hovedsakelig til annen lærerutdanning, som allmennlærerutdanning, praktisk-pedagogisk utdanning og ny faglærerutdanning i praktisk-estetiske fag. Rekruttering til lærerutdanningene vil bli nærmere vurdert i en egen stortingsmelding om rekruttering til læreryrket som legges fram om kort tid.

For å bidra til en geografisk spredning av kapasiteten innenfor særskilt prioriterte utdanninger og bedre søkertilgangen til studier med rekrutteringsvansker, er det i 1999 fordelt totalt 22 mill. kroner på de statlige høgskolene for å dekke merkostnader ved desentraliserte studietilbud, se omtale under programkategori 07.60.

For å følge opp Handlingsplan for helse- og omsorgspersonell (1998-2001), St.prp. nr. 61 (1997-98) Om nasjonal kreftplan, samt vedtak om styrking av psykiatri og eldreomsorg, ble det i 1998 tildelt totalt 580 nye studieplasser innenfor sykepleier-, vernepleier, radiograf- og reseptarutdanning. Disse studieplassene er videreført i 1999 for å opprettholde den økte opptakskapasiteten. I tillegg ble det i 1998 opprettet til sammen 313 studieplasser i videreutdanninger for bioingeniører, i eldreomsorg, miljøarbeid og psykisk helsearbeid. I 1999 er det opprettet 20 nye studieplasser til økt opptak i radiografi, som et nytt studium ved Høgskolen i Sør-Trøndelag.

I de fleste helsefagutdanninger utgjør praksis en viktig del av studiet. Tilgang til praksisplasser kan være et problem, særlig i sykepleierutdanningen. Desentraliserte deltidsstudier har vist seg å være et godt virkemiddel for å opprettholde, eventuelt øke opptakskapasiteten, bl.a. fordi praksisplassene utnyttes bedre. De er også et tilbud til personer i distriktene som er i en livssituasjon som gjør at de ellers ikke ville ha mulighet til å ta høyere utdanning. Kandidater fra disse studietilbudene har en tendens til å ta arbeid i samme region. I 1998 ble det fordelt 4 mill. kroner, bevilget over Sosial- og helsedepartementets budsjettkapittel 705, til å dekke merkostnader ved 170 desentraliserte studieplasser i sykepleierutdanning ved de statlige høgskolene.

De fleste grunnutdanningene i helse- og sosialfag har i løpet av de siste par årene fått nye rammeplaner. Det er innført felles vekttall for å fremme et godt samarbeid mellom profesjonene i yrkeslivet.

Innføring av ny rammeplan i sykepleierutdanningen ble utsatt i 1999 fordi rammeplanen ville medføre betydelige merkostnader for høgskolene. Departementet arbeider med å avklare økonomiske forhold knyttet til iverksetting av ny rammeplan for sykepleierutdanningen. Et utvalg som har vurdert ulike tiltak for å styrke praksisundervisningen i sykepleierutdanningen, har avgitt rapport. Det blir bl.a. foreslått tiltak for å lette tilgangen på praksisplasser og virkemidler som vil gi praksisfeltet bedre forutsetninger for å veilede studenter. Videre foreslår utvalget at det blir etablert skikkethetsvurdering også i sykepleierutdanningen. Departementet vil komme tilbake med forslag til oppfølging etter en nærmere dialog med helsemyndighetene.

Stortinget har vedtatt at de bedriftsinterne videreutdanningene i sykepleie skal overføres til høgskolesystemet ved at de føres inn under lov om universiteter og høgskoler, samtidig som utdanningene fortsatt skal være fylkeskommunalt finansiert. Det innebærer at utdanningene vil bli organisert som oppdragsundervisning. Departementet legger til grunn at omleggingen skjer i perioden 1999-2000. Ny modell er iverksatt ved flere høgskoler fra 1999.

Norgesnettrådet har utredet alternative modeller for framtidig utdanning av radiografer og stråleterapeuter, slik at personellbehovet i kreftomsorgen kan ivaretas best mulig. På bakgrunn av utredningen og høringsuttalelser vil departementet ta stilling til hvordan utdanningen bør organiseres.

Regjeringen økte kapasiteten på ulike IKT-utdanninger med totalt 530 studieplasser i 1998. For å opprettholde den økte opptakskapasiteten er de statlige høgskolene med flerårige IKT-utdanninger tildelt nye studieplasser i 1999.

Det har i flere år vært problemer med å rekruttere studenter til ingeniørutdanningene. Rekrutteringen bedret seg i 1997 og 1998, men søkertallene for 1999 er lavere enn i 1998. Høgskolene har i samarbeid med arbeids- og næringsliv drevet aktiv rekruttering, og flere høgskoler tilbyr også egne forkurs for personer som ikke har tilstrekkelig realfaglig bakgrunn for opptak.

I de senere år har også rekrutteringen til de fleste fiskerifag og akvakulturstudier vært sviktende. For å motvirke denne utviklingen har departementet i 1999 satt i verk flere tiltak. Høgskolen i Finnmark har fått midler til oppstart av en toårig desentralisert akvakulturutdanning i Honningsvåg. Høgskolen i Bodø har fått anledning til å sette i verk prøveordning for opptak til ettårig studium i fiskeri og akvakultur, slik at også personer uten generell studiekompetanse kan tas opp på studiet. En arbeidsgruppe med representanter fra bransje, Fiskerinæringens Felles Kompetansestyre, videregående opplæring og universitets- og høgskolesektoren er nedsatt for å utarbeide en handlingsplan for bedret rekruttering til fiskerifag og akvakulturstudier.

I samsvar med Stortingets vedtak har departementet etablert fireårig faglærerutdanning i praktisk-estetiske fag ved Høgskolen i Tromsø, Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Telemark, og videreført faglærerutdanning i kroppsøving, jf. Innst. S. nr. 285 (1996-97). Opptakskapasiteten i den nye faglærerutdanningen i musikk, dans og drama er også utvidet. Ny treårig yrkesfaglærerutdanning vil bli etablert fra 2000, i første omgang i fem fagretninger. Nye rammeplaner vil bli fastsatt i løpet av vinteren 2000.

I forbindelse med innføringen av nye rammeplaner i lærerutdanningen har departementet i 1998 og 1999 lagt vekt på kompetanseutvikling av fagpersonalet ved lærerutdannings-

institusjonene. I tillegg til institusjonenes satsing ble det også i 1999 organisert nasjonale kompetanseutviklingstiltak i regi av Norgesnettrådet.

Flere statlige høyskoler har i løpet av 1998-99 etablert praktisk-pedagogisk utdanning med et bredere fagdidaktisk tilbud enn tidligere. Omfanget av desentraliserte tilbud har økt, og det ligger således til rette for en bedret tilgang av lærere med variert fagkompetanse.

På bakgrunn av framlegg i St.meld. nr. 48 (1996-97) Om lærarutdanning oppnevnte departementet i mai 1998 en arbeidsgruppe som skulle utrede ulike forhold knyttet til samisk lærerutdanning, jf. Innst. S. nr. 285 (1996-97). Innstillingen fra arbeidsgruppen har fått status som NOU og sendes høsten 1999 på høring til relevante instanser. Utredningen vil bli fulgt opp med utarbeidelsen av en justert studieplan for lærere i samisk.

Etter bestemmelsen i opplæringsloven kan departementet gi kommuner og fylkeskommuner pålegg om å gi studenter praksisopplæring og rettleiding i skolen. Departementet er i forhandlinger om framtidig organisering av praksisopplæringen i skolen.

For å bedre de ordningene som skal sikre at lærerstudenter har pedagogiske, faglige og personlige forutsetninger for å arbeide som lærere, har departementet utarbeidet ny forskrift om skikkethetsvurdering, jf. Innst. S. nr. 285 (1996-97).

For å få lik gradsbevevnelse på utdanninger som tilbys på samme faglige nivå, har departementet i løpet av 1998 og i 1999, på grunnlag av Norgesnettrådets forslag, godkjent at følgende grader innføres ved de statlige høyskolene: cand.merc. for hovedfag i bedriftsøkonomi ved Høgskolen i Bodø og hovedfag i økonomisk-administrative fag ved Høgskolen i Buskerud, cand.philol. for hovedfag i merkantilt tysk ved Høgskolen i Østfold, hovedfag i norsk språk og litteratur ved Høgskolen i Agder og hovedfag i kulturstudier ved Høgskolen i Telemark, cand.scient. for hovedfag i matematikdidaktikk ved Høgskolen i Agder og cand.polit. for hovedfag i flerkulturell og utviklingsrettet utdanning og i barnehagepedagogikk ved Høgskolen i Oslo.

For Høgskolen i Bergen og Høgskolen i Stavanger er det ikke endelig avklart hvilken ny høyere gradstittel som skal tildeles kandidater i musikkpedagogikk i Bergen og spesialpedagogikk i Stavanger. I 1999 er det godkjent to nye hovedfagstilbud ved statlige høyskoler, dramapedagogikk ved Høgskolen i Bergen og informatikk ved Høgskolen i Østfold. For det toårige påbyggingsstudiet i informasjonskunnskap og EDB ved Høgskolen i Oslo er graden sivilbibliotekar innført. Høgskolene i Bodø, Nord-Trøndelag og Volda har fått godkjenning for å tildele tittelen kommunalkandidat for tre års utdanning innenfor kommunale fag. I 1999 har departementet godkjent mastergrad som en prøveordning ved fem statlige høyskoler. Høgskolen i Stavanger er i 1999 gitt rett til å tildele doktorgrad i petroleums-teknologi og offshoretteknologi, se omtale under programkategori 07.60.

Departementet vil skille ut virksomheten ved sikkerhetssenteret i Haugesund i et aksjeselskap. Departementet vil komme tilbake til saken når forholdene rundt organiseringen er avklart.

Departementet har i 1999 godkjent forsøksordninger for et antall studier ved høyskolene i Bodø, Lillehammer og Volda, hvor generell studiekompetanse som krav for studieopptak kan erstattes med dokumentert realkompetanse. Det er valgt forskjellige kriterier for kompetansevurdering slik at forsøkene samlet gir et bredt erfaringsmateriale. Forsøksordningen gjelder fra og med opptaket høsten 1999, og vil bli evaluert.

Studiegjennomføring

Generelt er gjennomstrømming og fullføringsprosent tilfredsstillende ved de statlige høyskolene, selv om det er variasjoner mellom fag og høyskoler. Antall uteksaminerte kandidater ved de prioriterte utdanningene var i 1998 på ca. 88 pst. av måltallet.

Som en følge av økt opptakskapasitet ved enkelte flerårige utdanninger i de senere årene ventes tallet på kandidater å stige i de nærmeste årene, jf. St.meld. nr. 36 Om prinsipper for dimensjonering av høyere utdanning.

Omfordeling av ressurser

Departementet omtalte i St.prp. nr. 1 (1996-97) omfordeling av midler mellom de statlige høyskolene for å utjevne forskjeller i tildeling som ikke er begrunnet i ulike utgiftsbehov. I Budsjett-innst. S. nr. 12 (1996-97) støttet Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen dette, og mente at omfordelingen skulle gjennomføres i løpet av en tre-fireårsperiode. Departementet har lagt vekt på at en slik omfordeling av ressurser må skje gradvis og over tid, slik at høyskolene gis anledning til å tilpasse seg endrede rammer.

I 1999 ble det omfordelt totalt 15 mill. kroner mellom de statlige høyskolene for å utjevne forskjeller i tildeling som ikke kan begrunnes ut fra forventede kostnadsforskjeller mellom høyskolene. Ved omfordeling av midler ble det beregnet en normativ ramme for hver institusjon på bakgrunn av en relativ kostnadsnorm ved ulike studietilbud. Videre ble

det tatt hensyn til kostnader ved lokalisering i distriktene og i Nord-Norge, institusjonens størrelse og grad av samlokalisering. Det ble også korrigert for husleiekostnader, praksiskostnader og forkurs til ingeniørutdanningen. Høgskoler som hadde en differanse mellom faktisk og normativ budsjettramme i 1998 som lå over gjennomsnittet, fikk i 1999 en rammereduksjon, mens høgskoler der differansen mellom faktisk og normativ budsjett-ramme i 1998 lå under gjennomsnittet, fikk en rammeøkning. Denne utgjorde maksimalt 2 pst. av driftsrammen for de berørte institusjoner i 1999.

En sammenlikning av utviklingen i budsjettammer ved høgskolene viser at omfordelingen av midler har hatt en utjevneende effekt. Flere høgskoler har i 1999 en faktisk budsjettamme som samsvarer bedre med et normativt kostnadsnivå enn tilfellet var før omfordeling av midler.

St.meld. nr. 26 (1998-99) Økonomien i den statlige høgskolesektoren

Regjeringen la høsten 1998 fram en stortingsmelding om økonomien i den statlige høgskolesektoren, St.meld. nr. 26 (1998-99). Stortingsmeldingen viste at utgift per student i perioden 1988 til 1997 var redusert med 4 pst. i den statlige høgskolesektoren og 6 pst. i universitetssektoren. I perioden 1992 til 1997 var reduksjonen på 1,9 pst. ved de statlige høgskolene. Departementet identifiserte i tillegg enkelte kostnadsdrivende faktorer som for eksempel økte husleiekostnader, kostnader knyttet til kompetanseheving, desentraliserte utdanninger, praksisveiledning, reise og administrasjon. Stortingsmeldingen viste til at summen av disse kostnadsdrivende faktorene kan ha ført til en strammere budsjettsituasjon i høgskolesektoren.

Som en oppfølging av St.meld. nr. 26 (1998-99) legger departementet opp til et videre analysearbeid av ulike økonomiske forhold i høgskolesektoren. Departementet har i den forbindelse gitt stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning i oppdrag å undersøke effektivitet og produktivitet ved de statlige høgskolene. Videre har departementet innhentet oppdatert informasjon om kostnader per student spesifisert på ulike studieretninger, se omtale under Omfordeling av ressurser under Budsjettforslag for 2000. Departementet har også innhentet informasjon om omfang og kostnader ved desentralisert aktivitet ved høgskolene.

Styringsordning og administrasjon

Norges forskningsråd har hatt ansvar for en evaluering av høgskolereformen, se omtale under programkategori 07.60. Evalueringen gir verdifull dokumentasjon om reformen og om hvordan reformen oppfattes ved høgskolene. Dette er et nyttig grunnlag for arbeidet i Mjøs-utvalget, for departementet og for den enkelte høgskole. Sluttrapporten som ble lagt fram i april 1999, peker på at reformen foreløpig har hatt større effekt når det gjelder organisasjon, styring og administrasjon enn på den faglige virksomheten. Det er imidlertid store forskjeller mellom høgskolene.

Lov om universiteter og høgskoler legger beslutningsmyndighet til den enkelte høgskole når det gjelder størrelsen og organisering av administrasjonen, med unntak for det øverste ledersjiktet og hvordan grunnenheter skal organiseres. Styret for den enkelte høgskole må finne egnede administrative løsninger og avveie hvilke ressurser som skal gå til administrasjon. Dette gjelder både hvor mange tilsatte det skal være i administrasjonen, og den tid faglig tilsatte får avsatt for å delta i styringsorganer og utføre administrative verv. Departementet vil imidlertid peke på at de generelle krav som nå stilles til statlig virksomhet, bl.a. til økonomiforvaltningen, tilsier at høgskolene må ha en kompetent ledelse og en administrasjon som er tilstrekkelig bemannet til å løse disse oppgavene.

Lov om universiteter og høgskoler er endret slik at departementet etter forslag fra styret kan gi tidsbegrenset dispensasjon fra lovens bestemmelser når det gjelder organisatoriske og pedagogiske forsøk. Denne bestemmelsen gir, i tillegg til beslutningsmyndighet departementet allerede har, hjemmel for at departementet kan godkjenne ordninger styret ønsker, tilpasset særegne forhold ved den enkelte høgskole. Departementet forutsetter at det vil gi et styringsapparat som kan videreutvikle studietilbudet og sikre fagutvikling med utgangspunkt i de samlede faglige ressurser.

Forskning

De statlige høgskolene har en særskilt oppgave i forhold til kompetanseutvikling og innovasjonsvirksomhet innenfor offentlig og privat sektor i regionene. Innenfor visse fagområder og utdanninger har høgskolene også nasjonalt ansvar for å utvikle spesialkompetanse av høy standard, for eksempel i tilknytning til profesjonsstudier og gjennom tildeling av knutepunktfunksjoner. Dette kan også kreve grunnforskningsaktivitet.

Omfanget av FoU-virksomheten varierer mellom høyskoler og fagområder. Dette har sammenheng med ulik tradisjon og kompetanse. En rekke høyskoler har i de senere år utarbeidet egne FoU-strategier for å utvikle en mer helhetlig profil på denne delen av virksomheten. Høgskolene har også satt i verk særskilte kompetansehevingstiltak for personalet. I 1997 var over 535 av de fagansatte i gang med en doktogradsavhandling, jf. NOU 1998: 6. Den statlige høgskolesektoren inngår fra 1995 i FoU-statistikken på lik linje med universitetene og vitenskapelige høyskoler.

Norges forskningsråd vedtok i 1997 en egen FoU-strategi for de statlige høgskolene. Høgskolene konkurrerer om midler fra Forskningsrådets programmer og frie prosjekter på lik linje med øvrige forskningsmiljøer, ut fra en vurdering av prosjektenes kvalitet og relevans. Støtten fra Forskningsrådet omfatter alt fra studentstipend til større prosjektbevilgninger. Videre har Forskningsrådet øremerket 3 mill. kroner i 1999 til en satsing på profesjonsforskning og oppstart av et forskningsprogram som skal omfatte både helse- og sosialfagene, fag- og yrkesdidaktikk og skolerettet forskning.

De statlige høgskolene har med sine omfattende profesjonsstudier et betydelig potensial for forskning som kan styrke kompetansegrunlaget for kunnskapskrevende tjenesteyting. Offentlig sektor synes i større grad enn næringslivet å bruke de statlige høgskolene for å få utrettet FoU-arbeid, se data om ekstern finansiering under programkategori 07.60. Økonomisk-administrative fag og andre samfunnsfag er de mest FoU-intensive fagområdene, mens det innenfor ingeniørfagene utføres minst.

Det er flere programmer innenfor næringsrettet forskning i regi av Forskningsrådet som er rettet mot de statlige høgskolene og de regionale forskningsinstituttene. SMB-kompetanse er et prosjekt som ble startet i 1997 og skal vare fram til 2000. Det er et nasjonalt utviklingsprosjekt som har som hovedmålsetting å framskynde utviklingsprosesser i små- og mellomstore bedrifter ved å rekruttere personer med høyere utdanning. RUSH (Regional utvikling SMB – Høgskoler) har gått som prøveprosjekt fra 1995 til 1998.

Eksternt finansiert virksomhet

Omfanget av oppdragsvirksomheten varierer mellom høgskolene. Statsregnskapet viser at eksternt finansiert virksomhet utgjør om lag 4,6 pst. av totalt driftsregnskap for de statlige høgskolene i 1998.

For høgskolene under dette kapitlet var det høsten 1998 registrert i alt 4 890 eksternt finansierte kursstudenter, omregnet til heltidsekvivalenter. Disse kursstudentene er ikke inkludert i tabellen med oversikt over student- og kandidattall/årseksamener ved de statlige høgskolene.

Internasjonalisering

Alle de statlige høgskolene er i ulik, men økende grad engasjert i internasjonalt samarbeid både innenfor forskning og undervisning. Økningen har vært særlig stor innenfor student- og lærerutveksling.

En viktig del av internasjonaliseringen ved de statlige høgskolene er de europeiske utdanningsprogrammene SOKRATES og LEONARDO DA VINCI i regi av EU og Nordisk Ministerråds NORDPLUS. Også på forskningssiden er en betydelig del av det formelle samarbeidet rettet mot europeiske institutter.

Bygg og lokaler

Nybygg ved Høgskolen i Nord-Trøndelag, Høgskolen i Ålesund, Høgskolen i Telemark og Høgskolen i Vestfold ferdigstilles i 1999. Tilbygg og mindre ombygginger for Høgskolen i Tromsø, Høgskolen i Stavanger og Høgskolen i Bodø ferdigstilles i 1999. Det vises for øvrig til omtale av bygg under kap. 281.

Resultatmål for 2000

- De statlige høgskolene har et særskilt ansvar for yrkesrettede utdanninger innenfor Norgesnett. Høgskolene har også et nasjonalt ansvar for å gi studietilbud og å opprettholde og utvikle kompetanseprofil i spesielle fag. Videre skal høgskolene drive forskning, utviklingsarbeid og annen faglig virksomhet som er særlig relevant for sin region.
- Departementet forutsetter at de statlige høgskolene tilpasser opptaket av studenter slik at de totale studentmåltallene kan nås. Det legges spesielt vekt på at måltallene for de yrkesrettede utdanningene nås.
- De statlige høgskolene må arbeide for å tilpasse sitt studietilbud i samsvar med de prioriteringer som vil følge av Stortingets behandling av St.meld. nr. 36 (1998-99) Om

- prinsipper for dimensjonering av høgre utdanning. Samtidig må høgskolene utvikle omstillingsevne for å kunne møte nye behov.
- Departementet forutsetter at institusjonsstyret prioriterer strategisk planlegging som en del av sitt overordnede ansvar for høgskolens utvikling. Å styrke evnen til omstilling er en viktig del av den strategiske planleggingen.
 - De statlige høgskolene må legge vekt på å bedre studentgjennomstrømningen der denne i dag er lav.
 - De statlige høgskolene må legge vekt på å utvikle gode etter- og videreutdanningstilbud for å kunne oppfylle sin rolle i forbindelse med Kompetansereformen.
 - Departementet forutsetter at arbeidet med å integrere informasjonsteknologi i ulike fag fortsetter i 2000.
 - De statlige høgskolene med kompetanse innenfor skole- og utdanningsspørsmål må videreutvikle et aktivt samarbeid med statens utdanningskontorer og kompetansesentra for spesialundervisning om opplegg for FoU-arbeid og etterutdanning av lærere, PP-tjeneste, skoleledere m.m. i henhold til behovene i forbindelse med reformene i utdanningssektoren og SAMTAK, jf. kap. 243.
 - De statlige høgskolene skal legge til rette for at det faglige personalet kan videreutvikle sine kvalifikasjoner gjennom forskning og annet faglig utviklingsarbeid. Kompetansehevings tiltak for fagpersonalet er også nødvendig i lys av endrede behov.
 - De statlige høgskolene må legge vekt på at det faglige samarbeidet i undervisnings- og forskningsvirksomheten videreutvikles og styrkes. Dette gjelder både mellom fagmiljøene ved høgskolene og med andre læresteder både i Norge og i utlandet.
 - Det faglige samarbeidet med universiteter og vitenskapelige høgskoler, blant annet gjennom professor II-stillinger, samarbeid om studietilbud og doktorgradsutdanning, må videreføres i 2000.
 - Hver høgskole må utvikle en FoU-strategi som tar utgangspunkt i høgskolens satsingsområder og knutepunkt i Norgesnett. Departementet ser de statlige høgskolene som viktige aktører i regional utvikling innenfor områder som kompetanseutvikling og forskning. Det forutsettes at høgskolene tar på seg oppgaver både innenfor kompetanseutvikling og forsknings- og utviklingsvirksomhet for ytterligere å styrke regionene. Det er derfor viktig at høgskolenes FoU-strategier utvikles i kontakt med lokalt nærings- og samfunnsnivå.
 - De statlige høgskolene har et spesielt ansvar for yrkesrettet forskning og må arbeide for å styrke og videreutvikle denne typen forskning.
 - Omfanget av eksternt finansiert virksomhet ved de statlige høgskolene ligger lavt sammenliknet med andre institusjoner i sektoren, og varierer dessuten betydelig mellom de ulike høgskolene, både når det gjelder kursvirksomhet og FoU-aktiviteter. Høgskolene må arbeide aktivt for å øke andelen eksternt finansiert virksomhet.
 - Det er viktig at høgskolene tar sikte på fortsatt økning i sitt internasjonale engasjement i programmer som SOKRATES, LEONARDO DA VINCI og NORDPLUS.
 - Departementet ser det som viktig at de statlige høgskolene legger vekt på å formidle sin virksomhet til ulike interessegrupper og til allmennheten.
 - Styret må arbeide for å sikre kvalitet i alle deler av virksomheten, bl.a. med å utvikle gode interne styrings- og samarbeidsrutiner for å nå de faglige målsettingene.
 - Økt faglig kvalitet og effektiv saksbehandling forutsetter at det etableres gode interne rutiner og arbeidsdeling mellom ulike styringsorganer og administrative nivåer ved høgskolene. Det er et ansvar for høgskolenes styre å legge til rette for dette.
 - Høgskolene må sikre at økonomiforvaltningen er i henhold til økonomiregelverket, og at regnskapet avlegges rettidig og korrekt.
 - Institusjonene bør utarbeide handlingsplan for likestilling. I handlingsplanen skal det bl.a. settes måltall for kvinneandel i ulike stillingskategorier og utarbeides strategier og tiltak for hvordan målene skal nås.
 - Institusjonene skal ha handlingsplaner for funksjonshemmede studenter.
 - For 1999 har departementet fastsatt resultatmål for de fleste av de yrkesrettede utdanningene. Resultatmåltallene for 1999 følger av tabellen nedenfor.

Tabell: Oversikt over resultatmål for kandidattall fordelt på utdanningskategorier

Utdanningskategori	Måltall	Registrerte	Måltall	Måltall
	kandidater	kandidater	kandidater	kandidater
	1998	1998	1999	2000
Sykepleierutdanning	2 857	2 680	2 857	2 857
Fysioterapiutdanning	273	258	273	288
Ergoterapiutdanning	170	162	170	170
Bioingeniørutdanning	188	201	203	215
Radiografutdanning	99	90	99	99
Reseptarutdanning	31	20	31	31
Audioografutdanning	18	17	18	18
Vernepleierutdanning	500	378	500	500
Sosionomutdanning	624	551	624	624
Barnevernspedagogutdanning	615	550	615	615
Allmennlærerutdanning	2 046	2 076	2 068	2 327
Førskolelærerutdanning	1 986	1 945	2 575	2 575
Bibliotekutdanning	122	94	122	122
Journalistutdanning	173	161	185	173
Ingeniørutdanning	2 561	1 711	2 662	2 722
Maritim utdanning	138	52	173	173
Sivilingeniørutdanning	390	206	390	390
Siviløkonomutdanning	216	248	216	216

Kilde for registrerte kandidater: DBH.

Budsjettforslag for 2000

Rammefordeling

Fordelingen av det totale antall studieplasser for hver institusjon framgår av tabellen nedenfor. Tabellen viser også fordelingen av driftsmidler og inntektsbeløp for de 26 høgskolene. Fordeling av opptakstall og kandidattall for 2000 på de enkelte institusjonene og på de prioriterte utdanningene vil bli foretatt i eget skriv til institusjonene.

Budsjettforslaget for 2000 omfatter midler til videreføring av nye studieplasser som ble opprettet i 1999.

For å videreføre det økte opptaksnivået på prioriterte utdanninger innenfor helsefag og IKT er det opprettet til sammen 425 studieplasser i 2000. Budsjettforslaget omfatter også midler til økt opptak med 20 nye studieplasser i radiografi ved Høgskolen i Sør-Trøndelag i 2000. Høgskolene må i tillegg omdisponere 240 studieplasser fra utdanninger som ikke er under oppbygging, til utdanninger innenfor helsefag og IKT for å videreføre opptaket på samme nivå som høsten 1999.

Regjeringen foreslår å redusere antall studieplasser med om lag 2 400 ved universitetene og ved statlige og vitenskapelige høgskoler, se omtale under programkategori 07.60. De statlige høgskolenes andel av denne reduksjonen er satt til 370 studieplasser.

Bevilgningen på post 01 er økt med 8 mill. kroner som følge av Stortingets vedtak om 18 ukers lovfestet praksis i allmennlærerutdanningen.

Regjeringen foreslår at bevilgningen på post 01 økes med 20,9 mill. kroner for å kompensere for lønnsendringer som følge av at hovedtariffavtalen for øvingslærere i førskolelærerutdanningen er oppregulert.

I St.meld. nr. 17 (1996-97) ble det foreslått at Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet skal ta initiativ til å etablere kvalifiseringssentra for lærere som underviser minoritetsspråklige elever. Det tas sikte på å opprette et ressurscenter for utviklingen av den flerkulturelle skolen ved Høgskolen i Oslo i løpet av år 2000. Senterets overordnede mål skal være å bidra til å bedre opplæringsvilkårene for elever i den flerkulturelle skolen. Senteret skal sammen med relevante samarbeidspartnere arbeide med utviklingsoppgaver, veiledning og formidling, kompetanseutvikling og informasjon.

I tråd med Stortingets behandling av St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 10 (1998-99) er det foreslått en økning av bevilgningen på kap. 274 for å styrke Senter for adferdsforskning og Senter for leseforskning ved Høgskolen i Stavanger.

Budsjettforslaget inkluderer midler til et nytt professorat i bedriftsøkonomi ved Høgskolen i Bodø, i sivilingeniør ved Høgskolen i Stavanger og i nordisk språk og litteratur ved Høgskolen i Agder.

Bevilgningen på post 01 er redusert med 12,1 mill. kroner som følge av at tilbakebetaling til Vestfold fylkeskommune av kapitalutgifter i forbindelse med utbyggingen av Høgskolen i Vestfold ble avsluttet i 1999.

I 1999 ble det satt i gang et pilotprosjekt om samarbeid mellom høyskole og kompetansesenter. Budsjettforslaget på kap. 274 inkluderer midler til videreføring av dette pilotprosjektet ved Høgskolen i Sogn og Fjordane og Søreide kompetansesenter. Det er overført midler fra kap. 243 til dekning av husleie til studiesenteret Sandane under Høgskolen i Sogn og Fjordane.

Budsjettrammen for 2000 er økt som følge av økt husleiekompensasjon ved nybygg for Høgskolen i Nord-Trøndelag og Høgskolen i Ålesund.

I budsjettforslaget for 2000 er det satt av 10 mill. kroner på kap. 274 for å dekke merkostnader ved desentraliserte studietilbud. Det er videre satt av 5 mill. kroner til å dekke merkostnader ved desentralisert sykepleierutdanning på Sosial- og helsedepartementets budsjettkapittel 705.

Omfordeling av ressurser

I forbindelse med Stortingets behandling av St.prp. nr. 1 (1998-99) og St.meld. nr. 26 (1998-99) Økonomien i den statlige høyskolesektoren ble det etterlyst større åpenhet om kriteriene for budsjettildeling i høyskolesektoren, jf. Innst. S. nr. 136 (1998-99). Departementet har på bakgrunn av dette, som en del av forberedelsene til statsbudsjettet for år 2000, diskutert kriterier for omfordeling av ressurser mellom høyskolene med administrasjonsutvalget til Det norske høyskolerådet.

Departementet foreslår å videreføre en omfordeling av ressurser mellom de statlige høyskolene i budsjettet for 2000. Departementet har videreutviklet grunnlaget for omfordeling av midler på bakgrunn av oppdatert informasjon om gjennomsnittlige kostnader ved ulike studieretninger i høyskolesektoren. De relative satsene for helsefaglige og kunstfaglige utdanninger er på bakgrunn av dette justert opp i forhold til tidligere. Forslaget til omfordeling tar videre blant annet hensyn til kostnader ved lokalisering i distriktene og i Nord-Norge, institusjonens størrelse og grad av samlokalisering. Det er også korrigert for husleiekostnader, praksiskostnader, forkurs til ingeniørutdanningen og salgsinntekter. I budsjettforslaget for 2000 er omfordelingen av ressurser mellom høyskolene videreført på samme nivå som i budsjettet for 1999, se omtale av ordningen under resultatrapport for 1998-99. Departementet vil komme med en nærmere omtale av kriteriene for omfordeling av midler mellom høyskolene i tildelingsbrevet til høyskolene.

Departementet legger opp til å videreføre en resultatbasert tildeling på grunnlag av antall uteksaminerte kandidater på sykepleie- og allmennlærerutdanningen ved høyskolene i budsjettet for 2000.

Bygg og lokaler

Regjeringen fremmer ikke forslag om startbevilgning til nye bygg ved institusjoner under kap. 274 i statsbudsjettet for 2000.

Følgende bygg planlegges ferdigstilt i løpet av 2000:

- nybygg for Høgskolen i Telemark (Porsgrunn)
- ombygging for Høgskolen i Sør-Trøndelag (Rotvoll)
- ombygging for Høgskolen i Agder (Grimstad)

Det vises for øvrig til omtale av bygg under kap. 281, og under kap. 2445 post 30 under Arbeids- og administrasjonsdepartementets budsjett.

Post 01 Driftsutgifter

Tabell: Fordeling av utgifts- og inntektsbevilgning

Høgskole	(i 1 000 kroner)				Måltall studenter 2000
	Kap. 274 ramme post 01	Kap. 274 ramme post 21	Kap. 3274 ramme post 01	Kap. 3274 ramme post 02	
Sámi allaskuvla/ Samisk høgskole	17 721	2 950	2 969	557	165
Agder	395 104	15 544	16 144	16 486	6 099
Akershus	131 133	6 110	6 331	4 178	1 970
Bergen	309 524	2 390	2 740	13 456	4 676
Bodø	209 209	16 102	16 502	1 990	3 258
Buskerud	128 557	6 121	6 351	2 281	1 941
Finnmark	135 087	9 754	10 004	5 145	1 922
Gjøvik	94 327	2 258	2 398	2 127	1 372
Harstad	67 941	1 072	1 157	1 040	1 154
Hedmark	230 685	10 440	10 800	8 459	3 787
Lillehammer	139 269	18 380	18 610	9 082	1 880
Molde	75 504	1 165	1 295	1 109	1 404
Narvik	105 638	5 971	6 113	3 825	882
Nesna	61 567	412	472	825	937
Nord-Trøndelag	199 992	11 956	12 286	5 041	2 995
Oslo	569 274	21 666	22 468	25 138	8 209
Sogn og Fjordane	153 782	6 439	6 719	3 146	2 463
Stavanger	397 911	16 687	17 387	5 727	6 177
Stord/Haugesund	149 650	21 713	22 591	3 603	2 041
Sør-Trøndelag	340 989	5 046	5 496	8 123	5 526
Telemark	302 060	9 497	9 937	14 370	4 287
Tromsø	163 014	5 442	5 669	3 159	2 325
Vestfold	177 795	13 608	13 908	3 039	2 642
Volda	137 861	1 245	1 395	5 416	2 206
Østfold	221 754	3 424	3 754	6 347	3 551
Ålesund	98 007	1 969	2 069	5 677	1 217
Sum					75 086
Annet ¹⁾					598
Sum					75 684

1) Omfatter bl.a. etterutdanningsplasser for lærere, hovedfagsplasser, enkelte plasser i desentralisert vernepleierutdanning, og forkursplasser opprettet høsten 1993 som ledd i sysselsettingspolitikken.

Rammen til institusjonene på post 01 inkluderer midler til studieplasser i henhold til angitt studentmåltall for 2000 og til husleie. I tillegg til de beløpene som er fordelt ovenfor, er det avsatt midler til tiltak som vil bli fordelt senere. Dette gjelder bl.a. midler til videreføring av kursvirksomheten i regi av Norgesnettrådet, midler til rekrutteringsstillinger, tilskudd til Det norske studiesenteret i Storbritannia (York) og husleiebetaling til Statsbygg for statlige bygg der det mangler godkjent kontrakt. Bevilgningen på post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3274 postene 02 og 11, se forslag til vedtak II nr. 1.

Departementet vil i det særskilte budsjettskrivet (foreløpig tildelingsbrev) presisere vilkårene for disponering av ressursene.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten gjelder lønn (inkl. trygd) og driftsutgifter i forbindelse med oppdragsundervisning og oppdragsforskning. Bevilgningen under post 21 kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter til oppdragsvirksomheten.

På grunnlag av tidligere års regnskap og forventning om fortsatt positiv utvikling i oppdragsvirksomheten ved institusjonene foreslås det å øke bevilgningen på kap. 274 post 21 og kap. 3274 post 01 i 1999 med 4 mill. kroner i forhold til 1999. Tilsetting i oppdragsstillinger skal kun gjelde for den perioden den eksterne finansieringskilden dekker lønnsutgiftene.

Det er budsjettert med større beløp under inntektspost 01 enn på utgiftspost 21. Bevilgningen på utgiftsposten kan overskrides tilsvarende det beløpet høgskolene får som merinntekt under kap. 3274 post 01, se forslag til vedtak II nr. 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

På denne posten vil det etter særskilt søknad bli tildelt midler til høgszkoler som får nybygg, mindre tilbygg og nye store leielokaler. For øvrig vil det bli stilt et beløp til disposisjon for hver av høgskolene til anskaffelse av utstyr til felles administrative funksjoner, kommunikasjon m.m. foruten undervisningsutstyr og utstyr til FoU-virksomhet.

Post 70 Tilskudd*Tilskudd til Høgskolestiftelsen på Kjeller*

Høgskolestiftelsen på Kjeller ble opprettet i 1988. Høgskolestiftelsen på Kjeller har ikke selv eksamensrett, men skal tilby studier og kurs i samarbeid med Høgskolen i Oslo, Høgskolen i Akershus eller eventuelt annen høgskole som faglig ansvarlig. De fleste av høgskolestiftelsens studier er videreutdanninger, grunnfag eller halvårsheter som kan anvendes som en del av grunnutdanning.

Høgskolen etablerte med departementets godkjenning ettårig studium i informasjonsteknologi høsten 1998. Fra høsten 1999 tilbyr stiftelsen toårig kandidatstudium i IT med Høgskolen i Oslo som faglig ansvarlig.

I 1998 ble det av de midlene som var bevilget over kap. 274 post 70, tildelt 5,3 mill. kroner til Høgskolestiftelsen på Kjeller.

For 2000 foreslås det at Høgskolestiftelsen på Kjeller tildeles kr 5 634 000. Det forventes at høgskolestiftelsen innenfor den foreslåtte ramme setter i gang ettårig studietilbud i teknologi og samfunnsutvikling med Høgskolen i Oslo som faglig ansvarlig.

Tilskudd til Stiftelsen Ole Bull Akademiet

Ole Bull Akademiet på Voss ble grunnlagt i 1976. Stiftelsen har siden 1977 mottatt årlige tilskudd fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Tilskuddet skal benyttes til å avholde kurs i norsk folkemusikk for studenter og ansatte ved høgszkoler, universiteter og konservatorier som tilbyr musikkutdanning.

I 1998 ble det av de midlene som var bevilget over kap. 274 post 70, tildelt kr 850 000 til Ole Bull Akademiet.

For 2000 foreslås det at Ole Bull Akademiet tildeles kr 1 275 000.

KAP. 3274 STATLIGE HØGSKOLER (JF. KAP. 274)**Kap. 3274 Statlige høgszkoler fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	226 547	221 565	225 565
02	Salgsinntekter mv.	160 127	145 278	159 346
11	Kursavgift ved voksenopplæringstiltak	32 946	0	0
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	11 509	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	20 633	0	0
17	Refusjon lærlinger	1 088	0	0
Sum kap. 3274		452 850	366 843	384 911

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Post 01 er oppjustert med 4 mill. kroner, se tilsvarende økning av utgiftene på kap. 274.
- Post 02 er oppjustert med 10 mill. kroner, se tilsvarende økning av utgiftene på kap. 274.

KAP. 278 NORGES LANDBRUKSHØGSKOLE (JF. KAP. 3278)

Kapitlet finansierer drift av Norges landbrukshøgskole.

Kap. 278 Norges landbrukshøgskole fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	322 760	323 746	331 988
21	Spesielle driftsutgifter	151 361	140 869	150 869
45	Større utstyersanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 121	9 512	15 818
49	Kjøp av eiendom, <i>kan overføres</i>	0	10	10
Sum kap. 278		490 242	474 137	498 685

Det er i forhold til 1999 gjort følgende tekniske endringer:

- Midler for å stimulere til økt gjennomstrømming på doktorgradsstudier er lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- Midler til stipendiater og post doc-stillinger er overført fra kap. 281 Fellesutgifter for universiteter og høyskoler, post 01 og lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- Det er foretatt en oppjustering av utgiftspostene 01 og 21 med henholdsvis 2 mill. kroner og 10 mill. kroner, se parallell oppjustering av inntektspostene 02 og 01 under kap. 3278.
- I forbindelse med endringer i føringen av byggebevilgninger ble det i statsbudsjettet for 1998 overført 2 mill. kroner fra kap. 281 post 30 til kap. 278 post 45, jf. St.prp. nr. 1 (1997-98). Disse midlene er ført tilbake til kap. 281 post 30.

Resultatrapport for 1998-99

Norges landbrukshøgskole skal framstå som et ledende internasjonalt utdannings- og forskningsmiljø med vekt på samvirke mellom naturvitenskap, teknologi og samfunnsfag. Dette skal bidra til å løse dagens og framtidens utfordringer innenfor landbruksproduksjon, miljø- og arealforvaltning og næringsutvikling. Høgskolens primære oppgave er å utvikle og formidle kunnskap, innsikt og ferdigheter som sikrer bærekraftig utvikling av naturgrunnlaget og utvikling av levedyktige lokalsamfunn.

Det var høsten 1998 registrert totalt 2 343 studenter ved Norges landbrukshøgskole mot 2 247 i 1997. Dette tallet inkluderer Master of Science-studenter, se tabellen nedenfor.

Tabell: Studenttall i 1998

Studium	Opptak	Måltall studenter	Registrerte studenter ¹⁾
Profesjon/hovedfag	429	2 234	2 036
Mastergrad	44	55	53
Doktorgrad	54	256	254
Sum	527	2 545	2 343²⁾

Kilde for opptak og registrerte studenter: DBH.

1) Registrerte studenter høstsemesteret 1998.

2) I tillegg er det registrert sju personer uten studierett. Kvinneandelen ved høyskolen på om lag 50 pst. har vært stabil fra 1997 til 1998.

Antall registrerte studenter ved institusjonen ligger i 1998 ca. 200 under måltallet, mot 300 i 1997. Nedgangen i antall søkere til landbruksfaglige utdanninger har vært større enn gjennomsnittet for universitets- og høyskolesektoren. Fra 1997 til 1998 var det en nedgang i søkerantallet til høyere utdanning på 7 pst., mens nedgangen for landbruksfaglige utdanninger var på om lag 24 pst. (Kilde: Samordna opptak).

Tabell: Kandidater i 1998

Studium/Grad	Måltall kandidater	Uteksaminerte kandidater ¹⁾
Cand.agric.	360 ²⁾	255
Sivilingeniør		48
Cand.scient.		37
Master of Science	30	26
Dr.scient.	30	41
Totalsum	420	407

1) Kilde: DBH.

2) Inkludert sivilingeniør og cand.scient.

Fortsatt ligger kandidatproduksjonen innenfor profesjonsutdanningene under måltallet. Første kull på 37 kandidater med cand.scient.-grad ble uteksaminert i 1998. Av det totale antallet kandidater i 1998 var om lag 44 pst. kvinner.

Det ble avlagt i alt 41 doktorgrader ved Norges landbrukshøgskole i 1998. Dette er en økning i forhold til 1997, da antall doktorgrader var 30. Andelen kvinner som tok doktorgraden i 1998, var om lag 29 pst., noe som er en nedgang fra 50 pst. i 1997.

Norges landbrukshøgskole har i 1998 arbeidet med å utvikle et grunnlagsdokument for en ny strategisk plan. I den forbindelse gikk instituttene ved Norges landbrukshøgskole gjennom sin forskningskompetanse og vurderte utfordringer og muligheter. Ifølge grunnlagsdokumentet skal høgskolen i langt større grad koordinere sin forskningsaktivitet for å møte konkurransen fra andre forskningsmiljøer. I tillegg skal Norges landbrukshøgskole være en attraktiv samarbeidspartner for andre forskningsmiljøer, samt utnytte Norgesnettet, NOVA-samarbeidet (Nordisk skogbruks-, veterinær- og landbruksuniversitet) og EU-prosjekter i sin forskningspolitiske strategi.

Norges landbrukshøgskoles forskning skal være nasjonalt ledende og bidra til å utvikle internasjonal spisskompetanse innenfor de faglige satsingsområdene miljø, mat og næringsutvikling. Forskningen ved Norges landbrukshøgskole omfatter grunnforskning som basis for utdanning, forskeropplæringen og den mer næringsrettede forskningen. Høgskolen utfører en betydelig grunnforskning på fagområdene bioteknologi, biologi og naturforvaltning, grønn teknologi, matematisk modellering av biologiske prosesser og klimaendringer.

Det gjøres også en betydelig innsats innenfor anvendt og næringsrettet forskning ved Norges landbrukshøgskole. Store deler av høgskolens forskning er miljørettet forskning.

Tabell: Vitenskapelige publikasjoner i 1997 og 1998

Norges landbrukshøgskole	Vitenskapelige publikasjoner	
	1997	1998
Artikler i vitenskapelige tidsskrifter	249	289
Vitenskapelige avhandlinger		
Faglige bøker	25	18
Kapitler i faglige bøker og lærebøker	75	56
Sum	349	363

Norges landbrukshøgskole har lang tradisjon med å tilby første studieår desentralisert. Høsten 1998 tilbys dette ved seks statlige høgskoler, i tillegg til det samarbeidet Norges landbrukshøgskole har med Universitetet i Tromsø.

Det vises til St.prp. nr. 1 (1998-99) fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, der Senter for fortekologi, Fortek AS, er omtalt. Departementet vil komme nærmere tilbake til den videre håndtering av denne saken.

Den eksternt finansierte virksomheten som regnskapsføres over statsregnskapet var i 1998 på 151,4 mill. kroner, i forhold til 141,1 mill. kroner i 1997. Dette representerer en økning på 7,3 pst. fra 1997.

Resultatmål for 2000

Innenfor Norgesnettet skal Norges landbrukshøgskole være et nasjonalt tyngdepunkt på sine spesialområder innenfor landbruksrelaterte emner, natur- og arealforvaltning, med et spesielt ansvar for grunnforskning og forskerutdanning på disse områdene.

Høgskolen må prioritere tiltak som kan forbedre studiegjennomføringen. Det er et mål at studentgjennomstrømningen på profesjonsstudiet og doktorgradsstudiet holdes på et høyt

nivå, slik at flest mulig kommer igjennom studiet på normert tid. Det må dessuten satses på tiltak for å bedre rekrutteringen av studenter.

Høgskolen må legge vekt på å utvikle gode etter- og videreutdanningstilbud for å kunne oppfylle sin rolle i forbindelse med Kompetansereformen.

Det er viktig at høgskolen opprettholder sitt store internasjonale engasjement.

Departementet angir følgende måltall for antall studenter og uteksaminerte kandidater:

Tabell: Måltall studenter og kandidater

Studium	Måltall studenter		Måltall uteksaminerte kandidater	
	1999	2000	1999	2000
Profesjon/hovedfag	2 234	2 204	360	380
Master of Science	55	55	30	30
Doktorgrad	256	256	30	30
Sum	2 545	2 515	420	440

Departementet ser positivt på høgskolens høye eksternt finansierte aktivitet, og ser det som viktig at høgskolen opprettholder nivået på den oppdragsvirksomheten som regnskapsføres over statsregnskapet.

Budsjettforslag for 2000

Det er ved fordeling av budsjettrammen lagt vekt på å tilpasse kapasiteten ved høgskolen til utdanningskapasiteten nasjonalt. Det er videre lagt vekt på at virksomheten skal ha god kvalitet. På bakgrunn av redusert søkning til høgre utdanning er det foretatt en reduksjon i antall studieplasser, se omtale under kategori 07.60. For Norges landbrukshøgskole er studentmåletallet redusert med 30 studieplasser.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningene under posten 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3278 post 02, se forslag til vedtak II nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter lønn (inkl. trygd) og driftsmidler til oppdragsforskning som blir finansiert av inntekter under kap. 3278 post 01. Tilsetning i slike stillinger skal gjelde bare for den perioden den eksterne finansieringskilden dekker lønnsutgiftene.

Bevilgningen under posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 3278 post 01, se forslag til vedtak II nr. 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten gjelder generell bevilgning til vitenskapelig utstyr, kjøp av utstyr og inventar til nybygg, samt større vedlikeholds- og ombyggingsarbeider. Bevilgningen under posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 3278 post 49, se forslag til vedtak II nr. 1 og vedtak IV nr. 3. Det er lagt inn 9 mill. kroner til utstyrsbevilgning i forbindelse med prosjektet Tillegg til Meieribygningen ved Norges landbrukshøgskole, som planlegges ferdigstilt i 2001.

Post 49 Kjøp av eiendom, kan overføres

Posten gjelder kjøp av eiendommer til undervisnings- og forskningsformål ved høgskolen med inntekter fra salg av eiendom som inntektsføres under kap. 3278 post 49. Bevilgningen under posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 3278 post 49, se forslag til vedtak II nr. 1 og vedtak IV nr. 2 og 3.

KAP. 3278 NORGES LANDBRUKSHØGSKOLE (JF. KAP. 278)**Kap. 3278 Norges landbrukshøgskole fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	151 395	140 869	150 869
02	Salgsinntekter mv.	22 752	19 275	21 815
03	Diverse inntekter	197	164	169
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 272	0	0
17	Refusjon lærlinger	79	0	0
49	Salg av eiendom	3 021	10	12 710
Sum kap. 3278		178 716	160 318	185 563

Det er gjort følgende tekniske endring i forhold til 1999:

- Det er foretatt en oppjustering av inntektspostene 01 og 02 med henholdsvis 10 mill. kroner og 2 mill. kroner, se parallell oppjustering av utgiftspostene 21 og 01.

I forbindelse med behandlingen av Innst. S. nr. 236 (1998-99) vedtok Stortinget at arealutvidelsen av byggeprosjektet Meieribygget med 720 kvm skal finansieres ved salg av eiendom som forvaltes av Norges landbrukshøgskole. Arealøkningen er kostnadsberegnet til 12,7 mill. kroner. Salget av eiendommene forventes å bli foretatt i 2000, og post 49 er derfor økt tilsvarende, se parallell oppjustering av kap. 281 post 30. Se forslag til vedtak II nr. 1 og vedtak IV nr. 2 og 3.

KAP. 279 NORGES VETERINÆRHØGSKOLE (JF. KAP. 3279)

Kapitlet finansierer:

- drift av Norges veterinærhøgskole
- kjøp av 15 studieplasser i utlandet

Kap. 279 Norges veterinærhøgskole fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	152 386	143 361	151 285
21	Spesielle driftsutgifter	53 796	49 599	53 099
45	Større utstyersanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	0	1 000	1 018
Sum kap. 279		206 182	193 960	205 402

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Midler for å stimulere til økt gjennomstrømning på doktorgradsstudier er lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- Midler til stipendiater og post doc-stillinger er overført fra kap. 281 Fellesutgifter for universiteter og høyskoler, post 01 og lagt inn i post 01 Driftsutgifter, se omtale under kap. 281.
- Det er foretatt en oppjustering av utgiftspostene 01 og 21 med henholdsvis 4 mill. kroner og 3,5 mill. kroner, se parallell oppjustering av inntektspostene 02 og 01 under kap. 3279.

Resultatrapport for 1998-99

Norges veterinærhøgskoles formål er å være en vitenskapelig høgskole på høyt nivå som arbeider for å fremme et etisk forsvarlig dyrehold, en sunn dyrebestand og hygienisk og kvalitativt gode næringsmidler for mennesker og dyr. Høgskolens virksomhet omfatter

utdanning av veterinærer, dyrepleiere og forskere, etter- og videreutdanning, forskning, service, kunnskapsformidling og informasjon.

Det var høsten 1998 registrert totalt 438 studenter ved Norges veterinærhøgskole, se tabellen nedenfor. Dette er en økning på 14 studenter fra året før.

Tabell: Studenttall i 1998

Studium	Opptak	Måltall studenter	Registrerte studenter ¹⁾
Veterinærstudiet (cand.med.vet.)	57	336	351
Dyrepleierstudiet	15	14	15
Doktorgrad	14	60	72
Sum	86	410	438 ²⁾
Veterinærstudenter i utlandet	15	75	75

Kilde for opptak og registrerte studenter: DBH.

1) Registrerte studenter høstsemesteret 1998.

2) Andelen kvinner var om lag 71 pst. i 1998, og fortsatt svakt økende.

I tillegg til det ordinære opptaket til veterinærstudiet ved Norges veterinærhøgskole har høgskolen siden 1989 årlig tatt opp 15 veterinærstudenter til studier i utlandet. Disse formidler høgskolen videre til universiteter/høgskoler i England, Skottland og Sverige.

Høgskolen oppfylte i 1998 sitt måltall for antall registrerte studenter.

Tabell: Kandidater i 1998

Studium/Grad	Måltall kandidater	Uteksaminerte kandidater ¹⁾
Cand.med.vet.	56	58
Dyrepleier	14	12
Dr.med.vet.		1
Dr.scient.	15	5
Dr.philos.		1
Sum	85	77
Veterinærstudenter i utlandet	15	15

1)Kilde: DBH.

Utviklingen innenfor doktorgradsutdanningen har sammenheng med redusert tilgang på eksterne prosjektmidler. Måltallet for doktorgradsstudiet var fram til 1998 årlig på 15 uteksaminerte kandidater. Fra og med 1999 er måltallet ti uteksaminerte kandidater.

Norges veterinærhøgskole har et ansvar for grunnforskning på det veterinærmedisinske fagområdet, men har også viktige oppgaver innenfor anvendt forskning og oppdragsvirksomhet. I de senere år har matvaretrygghet, bioteknologi og havbruk vært satsingsområder i grunnforskning. Forskningen på disse områdene omfatter også brukerrettet forskning og oppdragsvirksomhet.

Norges veterinærhøgskole har registrert stor interesse for sin forskning på kreft hos hund. Norges veterinærhøgskole har også registrert stor interesse for sin forskning på effekter av miljøgifter og på næringsmiddelbårne sykdommer.

Tabell: Vitenskapelige publikasjoner i 1997 og 1998

Norges veterinærhøgskole	Vitenskapelige publikasjoner	
	1997	1998
Artikler i vitenskapelige tidsskrifter	184	182
Vitenskapelige avhandlinger	2	
Faglige bøker	7	10
Kapitler i faglige bøker og lærebøker	21	19
Sum	214 ¹⁾	211 ²⁾

1) I tillegg har stipendiater og andre med tilknytning til institusjonen produsert totalt 100 vitenskapelige artikler.

2) I tillegg har stipendiater og andre med tilknytning til institusjonen produsert totalt 67 vitenskapelige artikler.

Den eksternt finansierte oppdragsvirksomheten, som regnskapsføres over statsregnskapet, var i 1998 på 53,7 mill. kroner. Dette representerer en økning på om lag 6,8 pst. fra 1997.

Resultatmål for 2000

Norges veterinærhøgskole skal ivareta et nasjonalt ansvar for utdanning av veterinærer og dyrepleiere, med spesielt ansvar for grunnforskning og forskerutdanning på området.

Det er et mål at studentgjennomstrømningen ved høgskolen fremdeles holdes på et høyt nivå, slik at flest mulig kommer igjennom studiene på normert tid. Dette gjelder også for doktorgradsstudenter.

Høgskolen må legge vekt på å utvikle gode etter- og videreutdanningstilbud for å kunne oppfylle sin rolle i forbindelse med Kompetansereformen.

Høgskolen skal opprettholde et fortsatt høyt internasjonalt engasjement.

Departementet angir følgende måltall for antall studenter og uteksaminerte kandidater i 1999 og 2000:

Tabell: Måltall studenter og kandidater

Studium	Måltall studenter		Måltall uteksaminerte kandidater	
	1999	2000	1999	2000
Dyrepleier	14	14	14	14
Cand.med.vet.	336	336	56	56
Doktorgrad	60	60	10	10
Sum	410	410	80	80
Veterinærstudenter i utlandet	75	75	15	15

Departementet ser positivt på høgskolens høye eksternt finansierte aktivitet, og ser det som viktig at høgskolen viderefører nivået på den oppdragsvirksomheten som regnskapsføres over statsregnskapet.

Budsjettforslag for 2000

Det er ved fordeling av budsjetttrammen lagt vekt på å tilpasse kapasiteten ved høgskolen til utdanningskapasiteten nasjonalt. Det er videre lagt vekt på at virksomheten skal ha god kvalitet. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet vil ta stilling til hvorvidt ordningen med kjøp av studieplasser for veterinærstudenter i utlandet skal videreføres.

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningene under post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3279 postene 02 og 04, se forslag til vedtak II nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter lønn (inkl. trygd) og driftsmidler til oppdragsforskning som blir finansiert av inntekter under kap. 3279 post 01. Tilsetting i slike stillinger skal gjelde bare for den perioden den eksterne finansieringskilden dekker lønnsutgiftene.

Bevilgningen under posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 3279 post 01, se forslag til vedtak II nr. 2.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten gjelder generell bevilgning til vitenskapelig utstyr, og til kjøp av utstyr og inventar til nybygg, samt større vedlikeholdsarbeid- og ombyggingsarbeid.

KAP. 3279 NORGES VETERINÆRHØGSKOLE (JF. KAP. 279)

Kap. 3279 Norges veterinærhøgskole fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap	Blå bok	Forslag
		1998	1999	2000
01	Inntekter ved oppdrag	53 697	49 599	53 099
02	Salgsinntekter mv.	20 518	15 999	20 447
04	Refusjon gebyrstipend	2 124	1 108	1 139
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	270	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	2 057	0	0
Sum kap. 3279		78 666	66 706	74 685

I forhold til 1999 er det gjort følgende tekniske endring:

- Det er foretatt en oppjustering av inntektspostene 01 og 02 med henholdsvis 3,5 mill. kroner og 4 mill. kroner, se parallell oppjustering av utgiftspostene 21 og 01 under kap. 279.

KAP. 280 RIKSBIBLIOTEKTJENESTEN (JF. KAP. 3280)

Kap. 280 Riksbibliotek tjenesten fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	12 650	0	0
21	Spesielle driftsutgifter	6 576	0	0
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 173	0	0
70	Tilskudd til Bibliothèque Nordique, Paris	70	0	0
Sum kap. 280		20 469	0	0

Tidligere bevilgninger under dette kapitlet er overført til kap. 281, jf. St. prp. nr. 1 (1998-99). Under dette kapitlet er det derfor bare ført opp regnskapstall.

KAP. 3280 RIKSBIBLIOTEKTJENESTEN (JF. KAP. 281)

Kap. 3280 Riksbibliotek tjenesten fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	6 938	0	0
02	Salg av materiell m.m.	179	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	3	0	0
Sum kap. 3280		7 120	0	0

Se omtale under kap. 280 ovenfor.

KAP. 281 FELLESUTGIFTER FOR UNIVERSITETER OG HØGSKOLER (JF. KAP. 3281)

Kapitlet finansierer bl.a.:

- informasjonsteknologiprogrammer som bl.a. tungregning, Uninett AS, Arbeidsgruppen for digitale læremidler og Nordunet2
- IKT i lærerutdanning
- utdannings- og forskningsvirksomhet ved et IT- og kunnskapssenter på Fornebu
- administrative systemer i universitets- og høgskolesektoren
- utvikling av nye fjernundervisningstiltak og drift av sekretariatet og styret for sentralorganet for fjernundervisning (SOFF)
- Norgesnettrådet
- Riksbibliotek tjenesten
- driftsmidler til Det norske høgskolerådet og Det norske universitetsråd
- nordisk overenskomst om adgang til høgre utdanning
- utdanningsforskning
- Utvalget for høgre utdanning (Mjøs-utvalget)
- statistikk om høgre utdanning

- Universitetsstudiene på Svalbard (UNIS)
- Universitetsstudiene på Kjeller (UNIK)
- omstillingstiltak ved universiteter og høyskoler
- forskningsprosjekter, utredninger, konferanser og informasjonstiltak

Kap. 281 Fellesutgifter for universiteter og høyskoler fordelt på poster

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	614 869	547 301	363 556
21	Spesielle driftsutgifter	1 154	4 085	4 199
30	Fellesmidler, <i>kan overføres</i>	0	0	42 900
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	24 130	8 048	8 189
60	Tilskudd RiT 2000, <i>kan overføres</i>	36 300	36 800	122 700
61	Tilskudd til utvidelse av RiTø, <i>kan overføres</i>	0	10 000	0
70	Tilskudd til utgivelse av lærebøker	6 145	6 362	6 540
71	Tilskudd til Stiftelsen for helsetjenesteforskning ved Sentralsykehuset i Akershus	4 281	4 435	4 559
72	Stipendmidler for etterutdanning av kunstnere	0	1 400	1 839
73	Tilskudd til internasjonale programmer	39 947	36 240	37 140
74	Tilskudd til Bibliothèque Nordique	0	73	0
75	Tilskudd til UNIK	0	0	12 000
76	Tilskudd til Nordunet	0	0	39 468
90	Kapitalinnskudd i forskningsstiftelser	50	208	208
	Sum kap. 281	726 876	654 952	643 298

I forhold til budsjettet for 1999 er det gjort følgende tekniske endringer:

- Midler til 552 doktorgradsstipendiater og 66 post doc-stillinger er lagt inn i rammene til institusjonene.
- Midler som fordeles til institusjonene på grunnlag av antall hovedfagskandidater og avlagte doktorgrader, er lagt inn i rammene til institusjonene.
- 30,2 mill. kroner er overført fra kapitlene 260, 261, 262, 263, 268 og 278 til ny post 30 Fellesmidler. Videre er det foretatt en oppjustering av post 30 med 12,7 mill. kroner, se en parallell økning av kap. 3278 post 49.
- Kr 73 000 er overført fra tidligere post 74 Tilskudd til Bibliothèque Nordique til post 01.
- Det er overført 12 mill. kroner fra post 01 til ny post 75 Tilskudd til UNIK.
- Det er overført 13,4 mill. kroner fra kap 281 post 01 og ca. 26 mill. kroner fra institusjonskapitlene til ny post 76 Tilskudd til Nordunet.

Tilskuddspostene 60, 61, 70, 71, 72, 73, 75 og 76, samt post 90, gis egne omtaler nedenfor.

Resultatrapport for 1998-99*Rekrutteringsstipendprogrammet*

I de siste årene har det vært en økt satsing på forskerrekuttering gjennom de organiserte doktorgradsprogrammene. Det ble i 1998 tildelt 127 stipendiatstillinger som ble fordelt med 63 stillinger til universiteter og vitenskapelige høyskoler, 54 stillinger til statlige høyskoler og ti stillinger til private høyskoler. Det ble også tildelt midler til opprettelse av 66 post doc-stillinger. Med de nye stipendiatstillingene finansieres det i 1999 totalt 562 doktorgradsstipendiater og 66 post doc-stillinger. Gjennomsnittsalderen for det vitenskapelige personalet er høy ved flere institusjoner. Erstatningsbehovet i forskningssystemet er derfor betydelig, jf. St.meld. nr. 39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille.

For å øke kvinneandelen i rekrutteringsstillinger har lærestedene lagt forholdene bedre til rette for disse, bl.a. ved å tilby barnehageplass.

Tiltak for å forbedre studiegjennomføringen

Tiltak rettet mot studiemiljøene for å få hovedfags- og doktorgradsstudentene gjennom studiene på kortere tid ble videreført i 1998 og 1999.

For å stimulere til økt gjennomføring i hovedfags- og doktorgradsstudiene ble institusjonene i 1999 tildelt kr 10 000 per uteksaminert hovedfagskandidat, kr 20 000 per uteksaminert mannlig doktorgradskandidat og kr 30 000 per uteksaminert kvinnelig doktorgradskandidat.

For å stimulere institusjonene til å forbedre gjennomføringen ble 350 mill. kroner av bevilgningen i 1998 fordelt på grunnlag av avlagte vektall ved institusjonene. I 1999 ble 500 mill. kroner av bevilgningen tildelt på dette grunnlaget.

Informasjonsteknologiprogrammer

I 1998 og 1999 ble det tildelt midler til flere IKT-tiltak innenfor høyere utdanning. Dette gjelder bl.a. norsk tungregning, Uninett AS, Nordunet2, Arbeidsgruppen for digitale læremidler og ITU.

Norges forskningsråd har i 1999 mottatt midler til et tungregneprogram som administrerer og samordner nasjonale tungregnerressurser finansiert av departementet. Et tungregneanlegg er en kraftig datamaskin, og brukes hovedsakelig av universitetene og Det norske meteorologiske institutt. Tungregnetjenestene leveres i dag fra tre sentre, og er knyttet sammen i et felles nettverk som gir alle brukerne tilgang til samtlige ressurser.

Uninett AS leverer nett og ulike nett-tjenester til universitets- og høgskolesektoren, samt til noen ikke-kommersielle forskningsinstitusjoner. I tillegg til vanlig Internett-bruk nytter institusjonene nettet til forskning på nett-teknologi og forskning på nye anvendelser av nettet. Samtlige institusjoner innenfor høyere utdanning er tilknyttet Uninett AS, slik at en oppnår en solid nasjonal nettverksstruktur for forskning og utdanning. Alle universitetene og noen høgszkoler ble i 1998 tilknyttet det nye forskningsnettet, som nytter den nyeste Internett-teknologien. Denne teknologien muliggjør større trafikk, og nye anvendelser av nettet kan tas i bruk.

Forskningsprogrammet Nordunet2 startet opp i 1998 og vil gå over tre år. Programmet er et fellesprosjekt mellom de nordiske land, med sekretariatet lagt til Norge. Det ble i løpet av 1999 utlyst prosjekter innenfor temaene fjernundervisning og livslang læring, telemedisin, digitale biblioteker og infratjenester.

Arbeidsgruppen for digitale læremidler ble oppnevnt i 1996 for å følge opp departementets plan for IKT i norsk utdanning jf. kap. 249. Arbeidsgruppen har i 1999 videreført utviklingsprogrammer som er rettet mot fleksible yrkesrettede studietilbud, språkfag og digitale bibliotekstjenester. Et nytt program som er rettet mot IKT i lærerutdanning, er under oppstart høsten 1999.

ITU er et nasjonalt forsknings- og kompetansenettverk for IT i utdanning. Nettverket skal bidra til å omforme utdanningssystemet slik at elever, studenter og lærere blir personlige brukere av IKT, og dermed også medutviklere av IKT i pedagogisk sammenheng. Hovedaktivitetene i 1998 var å utlyse, sette i gang og gjennomføre prosjekter innenfor læringsmodeller, utvikle ITU som et tverrfaglig, nasjonalt forsknings- og kompetansenettverk og å kartlegge FoU innenfor IKT og utdanning, nasjonalt og internasjonalt.

Administrative systemer i universitets- og høgskolesektoren

Et felles studieadministrativt system (FS) er utviklet ved Universitetet i Oslo og tatt i bruk ved universitetene og et flertall av høgskolene. Nytt felles regnskapssystem for universitetene ble satt i drift ved Universitetet i Oslo og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i 1998 og ved Universitetet i Bergen i 1999. Tre av de statlige høgskolene kjøper regnskapstjenester fra skattefogdetaten, mens de resterende 23 har tatt i bruk nytt regnskapssystem på eget dataanlegg i løpet av 1998 og 1999. Kunsthøgskolene og de vitenskapelige høgskolene har tatt i bruk nye systemer på egne dataanlegg.

År 2000-problemet

Institusjonene i universitets- og høgskolesektoren rapporterer jevnlig til departementet om status for arbeidet med å utbedre datafeil som kan oppstå ved overgangen til år 2000. Institusjonene har utarbeidet beredskapsplan for år 2000-problemet. De fire universitetene, Norges landbrukshøgskole, Norges veterinærhøgskole og Samordna opptak er vurdert som kritiske virksomheter i departementets risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) for universitets- og høgskolesektoren, og disse har utarbeidet risikoanalyse.

Fjernundervisning

Hovedoppgaven for Sentralorganet for fjernundervisning på universitets- og høgskolenivå (SOFF) er å stimulere utviklingen av fjernundervisning innenfor høgre utdanning i Norge. For å sikre effektiv ressursutnyttelse har SOFF ansvar for koordinering av tilbud om fjernundervisning på universitets- og høgskolenivå i Norge, jf. kap. 254.

I 1998 ble om lag 8,5 mill. kroner av den totale tildelingen på 12 mill. kroner fordelt til universiteter og høgskoler til utvikling av fjernundervisningsprosjekter, mens 3,5 mill. kroner gikk til styrets og sekretariatets arbeid, samt andre mindre tiltak. Det ble gitt støtte til 32 utdanningsprosjekter ved 17 læresteder.

Norgesnettrådet

Norgesnettrådet behandlet i 1998 34 saker, som gradsstruktur og fordeling av fag i Norgesnettet, kvalitetssikring og evaluering. I tillegg har rådet behandlet saker som gjelder rådets struktur og prioritering av oppgaver samt retningslinjer for sekretariatets organisering og deres saksbehandling for rådet. Sekretariatet mottar også arbeidsoppgaver fra departementet, og har bl.a. fellesoppgaver for sektoren og sekretariatsfunksjoner for faste og ad hoc-utvalg. Arbeidet med rammeplaner hadde et stort omfang i 1998. Informasjonssenter for internasjonal utdanning (NAIC) ble i 1999 organisert innenfor Norgesnettrådet.

Riksbibliotekjenesten

Riksbibliotekjenesten er et rådgivende og samordnende organ for alle de 370 norske forsknings- og fagbibliotekene, og for norske informasjon- og dokumentasjonstjenester.

Riksbibliotekjenesten har i 1998 prioritert oppgaver som bidrar til tettere integrering både av faglig dokumentasjon og av fagbibliotekene i eierinstitusjonene. Strategien har vært å stimulere til koordinert utvikling og bruk av digitale faglige dokumentasjonssystemer. Et ledd i strategien har dessuten vært å satse på utvikling av kompetanse i fag- og forskningsbibliotekene.

Riksbibliotekjenesten ble i 1999 samlokalisert med Statens bibliotektilsyn, Norsk museumsutvikling og Norgesnettrådet.

Nordisk overenskomst om adgang til høgre utdanning

Det er inngått en avtale mellom de nordiske land om adgang til høgre utdanning. Avtalen innebærer at søkere som er bosatt i et annet nordisk land, skal ha adgang til offentlig høgre utdanning på samme eller likeverdige vilkår som landets egne søkere. Partene skal betale en viss godtgjøring for egne studenter i annet land. På grunn av det store antallet norske studenter som søkte seg til enkelte lengre profesjonsutdanninger i Danmark, er det som tidligere satt begrensninger på opptaket av norske studenter i medisin, veterinærmedisin og odontologi ved danske institusjoner.

Utdanningsforskning

Programmet for å måle rekruttering og gjennomstrømning i høgre utdanning, og programmet for å undersøke arbeidsmarkedet for kandidater med høgre utdanning, fortsetter i 1999.

Det ble i 1998 foretatt en evaluering av de midlertidige ordningene med desentraliserte studier i Kongsvinger og Kristiansund, og på bakgrunn av denne er slik utdanning videreført i studieåret 1999-2000.

Departementet har i 1999 fått gjennomført en undersøkelse om internasjonalisering av de høgre utdanningsinstitusjonene i Norge, der bl.a. omfang og organisering av formaliserte institusjonelle aktiviteter gjennomgås. Det er også satt i gang et større prosjekt om studentøkonomi og studiefinansiering som planlegges avsluttet i 2000. Videre er det etablert et prosjekt om rekruttering til realfag og teknologi og et prosjekt som skal se nærmere på forholdet mellom høgre utdanning og næringsliv. Begge disse prosjektene planlegges avsluttet i 1999.

Det seksårige forskningsprogrammet «Kompetanse, utdanning og verdiskaping» (1996-2001) er finansiert av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet i fellesskap. Programmet gjennomføres i regi av Norges forskningsråd og involverer en rekke fagmiljøer. Programmet har som overordnet mål å frambringe kunnskap som belyser forholdet mellom utdanning og samfunn, med særlig vekt på sammenhengen mellom utdanning/opplæring og verdiskaping i næringslivet. I 1999 er det tildelt totalt 9 mill. kroner over kapitlene 281, 228, 238 og 255.

Utvalget for høgre utdanning (Mjøs-utvalget)

Det ble i 1998 satt ned et utvalg for å utrede høgre utdanning etter år 2000, se kategori 07.60. Utvalget avga 19. april 1999 to delutredninger. Disse var NOU 1999: 18 Organisering av oppdragsvirksomhet og NOU 1999: 17 Realkompetanse i høgre utdanning. Utvalget vil levere sin hovedinnstilling i april 2000.

Statistikk om høgre utdanning

Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) er tilgjengelig i world wide web-format. Institusjonene rapporterer opplysninger om studenttall, stillinger, areal, vekttall og økonomi til databasen. Studenttall for private høgskoler ble fra og med 1998 også inkludert i DBH, slik at databasen omfatter alle universiteter og høgskoler som mottar midler fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

For at databasen skal kunne gi en mer omfattende beskrivelse av virksomheten ved institusjonene, har en arbeidsgruppe med representanter fra universitets- og høgskolesektoren utarbeidet en rapport om forskningsdata i DBH, se omtale under kategori 07.60.

Universitetsstudiene på Svalbard

Universitetsstudiene på Svalbard (UNIS) skal gi studietilbud på universitetsnivå og drive forskning med utgangspunkt i Svalbards geografiske plassering i et høyarktisk område. UNIS har gitt gode resultater både med hensyn til undervisning, forskning og bidrag til lokalsamfunnet i Longyearbyen.

Det er fire studieretninger ved UNIS: arktisk biologi, arktisk geologi, arktisk geofysikk og arktisk teknologi. Varigheten av det enkelte studentopphold er fra tre uker til ett år. Studentaktiviteten utgjorde til sammen 96 studentårsverk i 1997, og 35 pst. av studentene var utenlandske. I 1998 utgjorde studentaktiviteten 100 studentårsverk, og 45 pst. av studentene var utenlandske.

Bygg og lokaler

Forslag til bevilgninger til bygg for universiteter og vitenskapelige høgskoler ble fra 1998 ført på kap. 1580 Bygg utenfor husleieordningen over Arbeids- og administrasjonsdepartementets budsjett. Bygg innenfor husleieordningen føres på kap 2445 Statsbygg.

Innenfor universitetssektoren ble det nye universitetsbiblioteket ved Universitetet i Oslo ferdigstilt i 1999, og det er forutsatt at også Preklinisk III ved Universitetet i Oslo og rehabilitering av ZEB-bygget vil bli ferdigstilt i 1999. Realfagbygget ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet forutsettes ferdigstilt i 2000. I tillegg har bygg for biologiske basalfag ved Universitetet i Bergen og meieribygget ved Norges landbrukshøgskole start-bevilgning og vil bli ferdig etter 2000. Bygg i høgskolesektoren omtales under kap. 274.

Stortinget ba i Budsjett-innst. S. nr. 12 (1998-99) Regjeringen legge fram en sak om byggebehov i universitets- og høgskolesektoren. Departementet varslet i St.prp. nr. 67 (1998-99) at en ville komme tilbake til saken i St.prp. nr. 1 (1999-2000).

Et byggeprosjekt i universitets- og høgskolesektoren følger normalt en prosess som kan beskrives slik: Den framtidige bruker av bygget utarbeider en strukturert utredning og beskrivelse av behovene. I samarbeid med Statsbygg kartlegges virksomhetens funksjoner, størrelse, organisering etc. i en funksjonsanalyse. Løsningene i funksjonsanalysen arealberegnes, og presenteres i et romprogram som forelegges departementet for godkjenning. Romprogrammet skal holde seg innenfor departementets rammeprogram, som angir de normer som gjelder for bygget. I universitets- og høgskolesektoren er antall studenter og type utdanning viktige kriterier. Når departementet har godkjent romprogrammet, får Statsbygg i oppdrag å utarbeide en kostnadsramme. Som grunnlag for kostnadsrammen utarbeides et byggeprogram, der byggets funksjonalitet, arkitektur og tekniske krav beskrives. Byggeprogrammet utgjør grunnlaget for beregningen av kostnadsrammen, samtidig som det fungerer som et arbeidsgrunnlag for den videre prosjekteringen.

De statlige høgskolene omfattes av husleieordningen, som innebærer at de må betale husleie til Statsbygg for lokalene. Den årlige husleien kan anslås til om lag 10 pst. av byggekostnadene. Byggeprosjekter må normalt fremmes overfor Stortinget, men Statsbygg har likevel fullmakt til innenfor gitte rammer å iverksette enkeltprosjekter, se bl.a. St.prp. nr. 1 (1998-99). Mindre prosjekter innenfor husleieordningen går under betegnelsen «kurantprosjekt» dersom departementet eller brukerinstitutionen har mulighet til å skaffe inndekning for husleiebeløpet. I universitetssektoren er universitetene selv eiere av bygningene, og er ansvarlige for forvaltning, drift og vedlikehold.

Nedenfor presenteres en oversikt over byggeprosjektene gruppert etter hvor langt de er kommet i prosessen, samt om byggebehovet er begrunnet i samlokalisering, utvidelse/nybygg eller renovering/ombygging. For øvrig er prosjektene ordnet alfabetisk. Bygge-

prosjekter med en brutto arealramme lavere enn 1 000 m² er ikke tatt med i oversikten. Flere av prosjektene er under kontinuerlig behandling. Enkelte av prosjektene vil derfor stadig kunne endre plassering i forhold til grupperingen i det følgende.

Samlokaliseringsspørsmålet gjelder i særlig grad de statlige høyskolene, som før høyskolereformen i 1994 hadde undervisningen spredt over flere lokaliteter. Utvidelsesbehovet gjelder sektoren generelt, og kan forklares med et visst etterslep som følge av de siste årenes økte studenttall. Renovering og ombygging er spesielt aktuelt innenfor universitetssektoren. I noen tilfeller vil imidlertid behovene overlappe hverandre.

I) Byggeprosjekter med startbevilgning:

I tabellen nedenfor angis de byggeprosjekter der det allerede er gitt startbevilgning. Det vil si at utbyggingen har startet eller vil starte i nærmeste framtid.

Prosjekter:	Brutto areal i m ² : (anslag i parentes)	Merknader:	Stipulert prisnivå per 01.07.2000: (1000 kroner)
UTVIDELSE:			
Norges landbrukshøgskole:			
Tilbygg til Meieribygningen	7 542	Er under bygging.	153 700
NTNU:			
Realfagprogrammet, Realfagbygget	58 300	Er under bygging.	1 245 800
Universitetet i Bergen:			
Institutt for biologiske basalfag	26 740	Er under bygging. (Arealet er ekskl. park, kulverter og ombygging i Haukeland sykehus.)	842 800
Universitetet i Oslo:			
Ny driftssentral (nybygg)		Følgeprosjekt, nytt Universitetsbibliotek. Driftsbygning for parkanlegget.	10 430
Universitetet i Tromsø:			
Breivika VI, universitetets andel	(36 190)	Nybygg for teorifag.	627 200
SAMLOKALISERING			
Høgskolen i Agder:			
Nybygg, Gimlemoen	38 280	Samlokalisering. Er under bygging.	686 200
Høgskolen i Nord-Trøndelag:			
Røstad, Levanger, nybygg og noe ombygging	11 770	Lokaler for lærer- og sykepleierutdanningene Ferdigstilt september 1999.	156 800
Høgskolen i Ålesund:			
Nybygg/ombygging inkl. tomt	14 200	Ferdigstilles 1999.	202 200

II) Prosjekter der husleiekostnader planlegges dekket innenfor ordinær budsjettamme:

Følgende prosjekter innenfor husleieordningen er såkalte «kurante prosjekter», eller andre prosjekter der departementet eller brukerinstusjon dekker husleiekostnadene innenfor ordinær budsjettamme. Prosjektene er ordnet alfabetisk.

Prosjekter:	Brutto areal i m ² , anslag:	Merknader:
Arkitektthøgskolen i Oslo: Maridalsveien 29, ombygging	10 860	Nye lokaler for Arkitektthøgskolen. Åpen prosjektkonkurranse er gjennomført. Prosjektering pågår.
Høgskolen i Hedmark: Hamar	3 500	Kjøp og rehabilitering av Midtbyen skole.
Nybygg Hamar, undervisning, læringscenter, bibliotek og kontor	2 600	Under programmering.
Høgskolen i Molde: Utvidelse, byggetrinn II	3 900	Sykepleierutdanningen flyttes. Medfører samlokalisering. Begrenset prosjektkonkurranse er gjennomført.
Høgskolen i Nord-Trøndelag: Nybygg sammen med Ekne kompetansesenter på Røstad, Levanger	(1 200)	Høgskolens andel av felles bygg på totalt 2 300 m ² .
Høgskolen i Sogn og Fjordane: Fellesbygg i Førde, nybygg/ombygging	6 000	Privat utbygger vurderes, evt. statlig prosjekt.
Ombygging ved Studiesenter Sandane, HiSFs andel	1 500	Samlokalisering med Søreide kompetansesenter. Forprosjekt under arbeid.
Kunsthøgskolen i Oslo: Samlokalisering, Byggetrinn I	18 450	Privat utbygger. Byggetrinn I omfatter administrasjon, og scenekunsthøgskole: Statens teaterhøgskole, Statens balletthøgskole og Statens operahøgskole
Universitetet i Oslo: Psykologisk institutt (Forskningsvn. 3) Ombygging/nybygg	8 400	Byggeprogram foreligger. Reguleringsarbeid igangsatt. Prosjekteringsstart høsten 1999.

III) Ferdig programmerte prosjekter uten startbevilgning:

I tabellen nedenfor gis det en presentasjon av de prosjektene som ikke har fått startbevilgning, men som er ferdig programmert og dermed kan vurderes i forhold til prosjekteringsbevilgning eller startbevilgning. Godkjente kostnadsrammer foreligger imidlertid ikke for alle prosjektene.

På bakgrunn av den økonomiske situasjonen, og spesielt den høye aktiviteten i byggebransjen, finner Regjeringen ikke å kunne foreslå at det settes i gang ny byggeaktivitet i 2000. Når den økonomiske situasjonen tillater det, vil Regjeringen når det gjelder bygg på Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets område, først prioritere oppstart av byggeprosjektene ved Høgskolen i Østfold og Høgskolen i Stavanger. I Budsjett-innst. S. nr. 2 (1997-98) uttaler familie-, kultur- og administrasjonskomiteen følgende:

«Flertallet viser til merknad fra Senterpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 1997 (jf. Budsjett-innst. S. nr. 2 (1996-97)), der disse partiene peker på behovet for snarlig nytt bygg for å få

Høgskolen i Østfold til å fungere optimalt og for at det blir lagt til rette for at prosjektering av bygget kan starte i 1997. Flertallet konstaterer at prosjektering av nevnte bygg ikke er kommet i gang og ber Regjeringen om å vurdere oppstart i 1998.»

Ved behandlingen av Budsjett-innst. S. nr. 2 (1997-98) vedtok Stortinget følgende, se romertallsvedtak XI:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å gi Statsbygg klarsignal om å starte prosjektering av utbygging av Høgskolen i Stavanger.»

Regjeringen er generelt opptatt av å legge til rette for en hensiktsmessig lokalsituasjon ved høyskoler i distriktene. Prosjektet ved Høgskolen i Nesna vil bli vurdert i et slikt perspektiv.

Byggeprosjektene er omtalt i tabellen nedenfor. Urbygningen og deler av Midtbygningen ved Universitetet i Oslo står av kulturhistoriske årsaker i en særstilling, se komiteens merknad i Budsjett-innst. S. nr. 12 (1996-97):

«Komiteen vil imidlertid understreke viktigheten av renovering av Urbygningen med Gamle festsal og Midtbygningen med Aulaen, jf. også Budsjett-innst. S. nr. 12 (1995-96).»

Regjeringen er opptatt av å se dette prosjektet i en større sammenheng, utover de rent utdanningspolitiske vurderingene.

Prosjekter :	Brutto areal i m ² , (anslag i parentes):	Merknader:
UTVIDELSE:		
Høgskolen i Nesna: Tilbygg og ombygging	(5 780)	Fellesarealer (bl.a. kantine, bibliotek, undervisningsrom) og kontorer. Prosjektkonkurranse forberedes.
Høgskolen i Stavanger: Ny sentralbygning, nybygg	(14 000)	Felles undervisningsbygg, felles studentarealer, administrasjon og spesialrom. Åpen prosjektkonkurranse settes i gang høsten 1999.
Norges veterinærhøgskole: Klinikkbygg, nybygg	8 400	Romprogram foreligger.
NTNU: Medisin, RiT 2000, nybygg/ombygging	(49 500)	Oppbygging av medisinerutdanningen. Se for øvrig omtale under kap. 281, post 60.
SAMLOKALISERING:		
Høgskolen i Oslo: Pilestredet Park	(30 420)	Ombygging av gamle Rikshospitalet for samlokalisering av avdelinger. Byggeprogram er ferdig.
Høgskolen i Østfold: Halden, nybygg/ombygging	(12 300/ 13 700)	Samlokalisering/ rehabilitering. Leiekontrakt i nåværende lokaler utløper 2004/5. Funksjonsanalyse og prosjektkonkurranse er gjennomført. Eiendomsverv er planlagt til 15.01.2000.
REHABILITERING OG OMBYGGING:		
NTNU: Realfagprogrammet (restprosjekter)	(7 467)	Påbygging og ombygging av tilstøtende bygninger, gjelder også påbygg på Lerkendalsbygget.
Universitetet i Oslo: Sentrum – trinn II	5 720	Urbygning og deler av Midtbygningen, ferdig forprosjekt.
Universitetet i Tromsø: Gjennomgangsbygget	6 400	Rehabilitering og ombygging.

IV) Byggeprosjekter under utredning/programmering

Tabellen nedenfor gir en oversikt over byggeprosjekter som er under utredning/programmering.

Prosjekter:	Brutto areal i m ² , (anslag i parentes):	Merknader:
UTVIDELSE:		
Universitetet i Oslo: Utvidelse av museumsbygg	(9 000)	Prosjektet er planlagt i forhold til lokalisering på Tullinløkka. Det er imidlertid ikke tatt stilling til lokaliseringsspørsmålet.
SAMLOKALISERING:		
Høgskolen i Akershus: Samlokalisering i Lillestrøm, nybygg	(20 000)	Funksjonsanalyse er under utarbeiding. Konsekvensutredning og regulering settes i gang høsten 1999.
Høgskolen i Bodø: Mørkved, nybygg	(12 000)	Samlokalisering, flytting av lærerutdanningen. Prosjektet forutsettes gjennomført i to trinn, der trinn I er et «kurantprosjekt» der husleien planlegges dekket innenfor eksisterende budsjettammer. Trinn II vil bli fremmet som en ordinær byggesak.
REHABILITERING OG OMBYGGING:		
Universitetet i Oslo: Klinisk odontologi (Geitmyrsveien 71), rehabilitering	(5 000)	Siste trinn i rehabiliteringen av klinikkbygningen. Utkast til romprogram foreligger.
Rehabilitering av Historisk museum	(8 000)	Ses i sammenheng med eventuelt nytt museumsbygg.
Rehabilitering av kjemibygningen	(35 000)	Arbeid med funksjonsprogram og byggeprogram er satt i gang.
Rehabilitering av Preklinisk odontologi		Funksjonsprogram eller romprogram foreligger ikke.

V) Prosjekter som ikke kan vurderes for prosjekteringsbevilgning før tidligst i 2001:

I tabellen nedenfor gis det en oversikt over prosjekter som pga. stadium i planleggingsprosessen ikke kan vurderes for prosjekteringsbevilgning før tidligst i år 2001.

Prosjekter:	Brutto areal i m ² , anslag:	Merknader:
UTVIDELSE:		
Høgskolen i Telemark: Bø, utvidelse	4 000	Tilbygg på bakgrunn av økning i studenttall.
Høgskolen i Tromsø: Maritim avdeling, teknologibygget	6 500	Flytting til permanente statlige lokaler.
Norges handelshøgskole: Erstatning for Merinobygget		Erstatning for bygget når leieavtalen utgår i 2009.
NTNU: Dragvoll III	10 000	Videre utbygging av NTNU.

Prosjekter:	Brutto areal i m ² , anslag:	Merknader:
-------------	---	------------

SAMLOKALISERING:

Høgskolen i Bergen: Samlokalisering, nybygg	54 000	Konsekvensutredning er lagt ut til offentlig ettersyn. Lokaliseringsanalyse pågår.
Høgskolen i Sør-Trøndelag: Helsefag mv., nybygg/ombygging	13 000	Romprogram er utarbeidet.
Høgskolen i Vestfold: Lærerutdanningen fra Eik til Borre, samlokalisering, nybygg	15 000	Funksjonsanalyse/romprogram er utarbeidet. Konsekvensutredning og reguleringsplanarbeid er i avslutningsfasen.

REHABILITERING OG OMBYGGING:

Norges landbrukshøgskole: Rehabilitering av bygningmassen på Ås		Cirkus og Tivoli, fasader og tak og loft i Tunbygningene. Husdyrbygningen. Tårnbygningen, rehabilitering. Urbygningen, ombygging og oppgradering.
Universitetet i Bergen: De odontologiske fakulteter		Ombygging, eventuelt nybygg Årstadvollen.
Rehabilitering av museer		Arbeid med romprogram og funksjonsanalyse planlagt til 2000.

VI) Øvrige prosjekter:

I tabellen nedenfor presenteres andre byggebehov som institusjonene har presentert for departementet. Dette er prosjekter som gjennomgående er på et tidlig stadium i planleggingsprosessen, og det er i varierende grad utarbeidet romprogram for prosjektene. Statsbygg er trukket inn i planleggingen av enkelte av prosjektene.

Prosjekter:	Brutto areal i m ² , anslag:	Merknader:
-------------	---	------------

UTVIDELSE:

Høgskolen i Bergen: Landås, lærerutdanningen, tilbygg	5 000	Forslag/forprosjekt. Behov for større lokaler i påvente av siste byggetrinn i samlokaliseringsprosjektet.
Høgskolen i Buskerud: Avdeling for sykepleieutdanning, Drammen	3 700	Utvidelser på grunn av høyere studenttall.
Lokaler til felles formål, Drammen	1 960	
Høgskolen i Gjøvik: Gjøvik – lokaler til fellesfunksjoner (kantine, bibliotek, adm.), nybygg og ombygging		Romprogram er under utredning.
Høgskolen i Harstad: Byggetrinn II	4 000	Lokaler til bl.a. fellesfunksjoner og kontorer.

Prosjekter:	Brutto areal i m ² , anslag:	Merknader:
Høgskolen i Lillehammer: Den norske filmskolen, utvidelse av arealer	1 500	Romprogram utarbeidet, skisseprosjekt under utarbeiding.
Høgskolen i Stavanger: Laboratoriefly, Ullandhaug, tilbygg/ombygging	6 000	Oppgradering og utvidelse av laboratorier for ingeniørutdanningene.
Læringssenter, Ullandhaug, påbygg/ombygging	3 700	Konsentrerte arbeidsareal for studenter, sanering av midlertidige bygg.
Høgskolen i Telemark: Utendørs idrettsanlegg, Bø, nybygg	3 100	
Høgskolen i Volda: Erstatningsbygg, Sykehusv. 1, nybygg	2 300	Spesialrom, kontor medieutdanningen.
NTNU: Bibliotek, Dragvoll, nybygg	35 000	Dagens bibliotek har beliggenhet som gjør utvidelse umulig.
Bibliotek, Gløshaugen, nybygg	25 000	Samlokalisering og større tilgjengelighet for brukerne. Areal er anslått i funksjonsanalyse.
IT-bygg, Gløshaugen, påbygg/nybygg	5 000	Økt opptak i IT og forventet vekst i framtiden. Skissestadium.
Psykologiutdanningen: Alternativ A, Rosenborg, Nybygg	2 000	Psykologi vil være eneste gjenværende på Lade etter flytting til Realfagbygget. Ønsker mer sentrale lokaler. Tar i bruk Rosenborganlegget og supplerer med nybygg.
Alternativ B, Dragvoll, nybygg	10 000	Salg av Rosenborganlegget og nybygg på Dragvoll.
Samisk høgskole: Samisk høgskole og felles vitenskapsbygg, nybygg	9 406	Samisk høgre utdanning og samlokalisering av virksomheter innenfor samisk forskning og vitenskapelig dokumentasjon. Romprogram og funksjonsanalyse er utarbeidet.
Universitetet i Bergen: Studentsenteret, Nygårdshøyden, nybygg/ombygging	10 438	Studentservice/idrett/velferd m.m. Romprogram og funksjonsanalyse foreligger. Begrenset prosjektkonkurranse planlegges.
Universitetet i Oslo: Tilbygg til informatikkbygningen i Gaustadbekkdalen	13 000	Norges forskningsråd er utbygger, departementet må dekke husleie og fastsette romprogram.
Utstillingsveksthus, Tøyen Naturvitenskapelige museer, nybygg	3 500	Planlagt finansiert av Tøyenfondet, sponsormidler og ordinær bevilgning. Prosjektkonkurranse er gjennomført.
Universitetsstudiene på Svalbard (UNIS): Utvidelse av UNIS' lokaler	3 000	UNIS' andel av fellesbygg for FoU-relaterte institusjoner i Longyearbyen.
Universitetet i Tromsø: MH-bygget		Utvidelse.

Prosjekter:	Brutto areal i m ² , anslag:	Merknader:
SAMLOKALISERING:		
Høgskolen i Agder: Musikkonservatoriet, nybygg	3 400	Flytting av musikkonservatoriet til Gimlemoen. Inngår ikke i det øvrige samlokaliseringsprosjektet.
Høgskolen i Sogn og Fjordane: Samlokalisering i Sogndal (rammeprogram inkl. akvakulturstasjon), nybygg	16 500	Høgskolen har lagt fram forslag til rammeprogram.
Høgskolen i Stord-Haugesund: Læringssenter, Rommetveit på Stord, nybygg	5 000	Samlokalisering sykepleier- og lærerutdanningen. Romprogram/funksjonsanalyse.
Høgskolen i Sør-Trøndelag: Campus, framtidig lokalisering Gunnerus gate/Retort/Sverres gate 1. byggetrinn, nybygg/ombygging	6 000	Undervisning, laboratorium, kontorer, kantine, studentsosiale aktiviteter. Romprogram er oversendt departementet.
2./3. byggetrinn, nybygg/ombygging	9 700	Undervisning/laboratorium, kontorer, storauditorium.
Kunsthøgskolen i Bergen: Samlokalisering	17 500	Forslag til romprogram foreligger.
Kunsthøgskolen i Oslo: Samlokalisering, byggetrinn II	22 700	Lokaler for avdeling Statens kunstindustrihøgskole (SHKS) og avdeling Statens kunstakademi (SKA).
Norges musikkhøgskole: Samlokalisering på Majorstua	3 500 (netto)	Samlokalisering av alle NMHs funksjoner. Romprogram utarbeidet.
REHABILITERING OG OMBYGGING:		
Høgskolen i Bergen: Landås, lærerutdanningen, ombygging/oppussing	8 625	Forslag/forprosjekt.
Høgskolen i Sogn og Fjordane: Akvakulturstasjon i Sogndal, nybygg	1 600 (netto)	Programmering pågår.
Høgskolen i Østfold: Sarpsborg, ombygging og reduksjon	7 475	Tilpasning av lokalene til dagens behov. Ingeniørutdanning. Rammeprogram er oversendt til departementet.
Universitetet i Bergen: Universitetsbiblioteket, Nygårdshøyden, rehab./evt. nybygg	7 208	Fakultetsbibliotek for HF-fakultetet. Funksjonsanalyse er utarbeidet.

Prosjekter:	Brutto areal i m ² , anslag:	Merknader:
Universitetet i Oslo: Bygning for preklinisk medisin, Gaustad, dyrestall	1 900	Utvidelse og modernisering av dyrestall i PKI/II i forbindelse med flytting av Preklinisk odontologi til Gaustad.
Frederikkebygningen, nybygg/ombygging	5 600	Servicebygg for studenter.

Budsjettforslag for 2000

Post 01 Driftsutgifter

Et mindre beløp er avsatt til bruk for departementet i forbindelse med beregning av vederlag til Kopinor for bruk av opphavsrettslig beskyttet materiale.

Rekrutteringsstipendprogrammet

I budsjettforslaget for 2000 er det satt av midler til å videreføre de 562 stipendiatstillingene og 66 post doc-stillingene. Rekrutteringsstillinger ved universiteter, vitenskapelige høyskoler og statlige høyskoler finansieres fra 2000 over institusjonskapitlene. Rekrutteringsstillinger finansieres også gjennom Norges forskningsråd, jf. kap. 285 Norges forskningsråd.

Tiltak for å bedre studiegjennomføringen

Departementet foreslår flere tiltak for å bedre studieforholdene og for å legge til rette for at studentene skal nå studiemålene på kortere tid.

Økonomisk stimulans til å få hovedfags- og doktorgradsstudentene til å fullføre studiene raskere, ved å tildele midler for hver student som tar hovedfagseksamen og doktorgrad, foreslås videreført uendret i 2000. Midlene til tiltaket er i 2000 lagt inn i rammene til institusjonene etter følgende fordeling:

Tabell: Antall hovedfagseksamener og doktorgrader. Fordeling av midler.

Institusjon	Hovedfagskand.		Doktorgrader	
	Antall	Beløp 2000	Antall	Beløp 2000
	1998	(i 1000 kr)	1998	(i 1000 kr)
Universitetet i Oslo	1 098	10 980	224	5 260
Universitetet i Bergen	607	6 070	129	3 100
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	409	4 090	186	4 120
Universitetet i Tromsø	182	1 820	59	1 380
Norges handelshøgskole			19	390
Arkitekthøgskolen i Oslo			2	60
Norges idrettshøgskole			5	130
Norges landbruks- og veterinærhøgskole			41	940
Norges veterinærhøgskole			7	180
Sum	2 296	22 960	672	15 560

Et annet virkemiddel for å bedre studiegjennomføringen ved universitetene er at institusjonenes bevilgning er blitt gjort delvis avhengig av antall avlagte vekttall.

For 2000 foreslås det å øke den bevilgningen som fordeles på grunnlag av avlagte vekttall, til 650 mill. kroner. Det er lagt inn ulik vektning av studiene ved fordeling av midler. I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 1999, jf. Budsjett-innst. S. nr. 12 (1998-99), bad komiteens flertall departementet vurdere denne ordningen og komme tilbake til eventuelle endringer. Departementet har vurdert ulike modeller for tildeling av midler under ordningen. Det er lagt vekt på at hovedformålet med ordningen er at den skal stimulere til bedret gjennomstrømning på de studier som har lavest antall avlagte vekttall per student. I budsjettforslaget for 2000 er det lagt til grunn at vektningen der profesjonsstudier gis vekten 1, lavere grads studier vekten 1,5 og studier på høyere grads nivå vekten 3, videreføres. Forslaget til fordeling av 650 mill. kroner over statsbudsjettet for 2000 er lagt inn i rammene på kapitlene 260, 261, 262 og 263.

Avlagte vekttall (20-vektallsenheter) ved de enkelte institusjoner i 1997 og 1998 ga følgende fordeling av midlene i 1999 og 2000:

Tabell: Antall avlagte vekttall og fordeling av midler

Institusjon	Vekttalls- produksjon 1997	Beløp (i 1000 kr) 1999 ¹⁾	Vekttalls- produksjon 1998 ²⁾	Beløp (i 1000 kr) 2000 ³⁾
Universitetet i Oslo	18 800	222 400	17 145	284 075
Universitetet i Bergen	9 219	116 500	8 816	153 973
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	10 855	116 400	10 844	158 398
Universitetet i Tromsø	3 857	44 700	3 275	53 554
Sum	42 731	500 000	40 081	650 000

1) Over statsbudsjettet for 1999 ble det fordelt 500 mill. kroner på bakgrunn av antall avlagte vekttall for 1997.

2) Gjelder totalt antall avlagte vekttall (20-vektallsenheter) for lavere grad, høyere grad og profesjon rapportert til DBH per juni 1998. Tallene er ikke direkte sammenliknbare med tallene for 1997.

3) Over statsbudsjettet for 2000 er det foreslått fordelt 650 mill. kroner på bakgrunn av antall avlagte vekttall for 1998.

Som en konsekvens av ordningen vil Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og Universitetet i Bergen bli tilført henholdsvis om lag 6,4 og 3,4 mill. kroner, med tilsvarende inndragningseffekt for Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø på om lag 5,3 og 4,5 mill. kroner. Selv om budsjetteffekten er begrenset for institusjonene sett under ett, legger departementet til grunn at ordningen videreføres ved institusjonene på en slik måte at det etableres en effektiv stimulans til forbedring av studentenes gjennomføring. Departementet vurderer det som viktig å videreføre ordninger med incentivbasert budsjettering.

Informasjonsteknologiprogrammet

Departementet har gitt Norges forskningsråd mandat til å videreføre norsk tungregning fra 1999 til 2003. Tildelingen vil for 2000 bli videreført med 22 mill. kroner.

Det legges opp til en videreføring av de tjenestene Uninett AS utfører for universitets- og høyskolesektoren. Departementet har inngått en rammeavtale med Uninett AS' datterselskap Uninett FAS AS om driftstjenester på det administrative området, og arbeider med en ordning med rammeavtaler vedrørende de øvrige tjenester som Uninett AS yter for universitets- og høyskolesektoren. Pilotprosjektet Nordunet2, som startet opp i 1998, fortsetter i 2000.

Departementet vil i 2000 fortsatt støtte utvikling og forsøk omkring digitale læremidler i høgre utdanning. Det vil bli lagt særlig vekt på IKT som verktøy i livslang læring, utvikling av digitale bibliotekstjenester, utvikling av digitale læremidler og IKT-støttet pedagogisk praksis innenfor lærerutdanningen. Forsøkene med nettbaserte, fleksible undervisningsopplegg gir viktig erfaringsgrunnlag for gjennomføringen av Kompetansereformen. Arbeidet med digitale læremidler vil bli evaluert i løpet av 2000, og det vil bli lagt vekt på å koordinere dette med den brede satsingen på IKT i grunnskole og lærerutdanning.

Departementet foreslår en satsing på 30 mill. kroner årlig i perioden 2000-03 for å styrke satsingen på IKT i lærerutdanningen. Dette er en del av den samlede innsats for å styrke IKT i skolen, se omtale i hovedinnledningen og under kapitlene 228, 238 og 249. Målet for denne delen av satsingen er å styrke lærerutdanningsinstitusjonenes kompetanse i bruk av IKT som pedagogisk og faglig virkemiddel. Hensikten er å gi framtidige og nåværende lærere evne til å ta i bruk de mulighetene IKT gir til bedret læringsutbytte og mer fleksibel organisering av skoledagen, både gjennom endring av selve grunnutdanningen og gjennom etter- og videreutdanning rettet mot skoleverket. Dette forutsetter at IKT brukes som en integrert del av i lærerutdanningen. For å oppnå dette vil departementet stimulere til fornying av fag- og undervisningspraksis. I samarbeid med kompetansemiljøer i inn- og utland og i kontakt med organisasjonene innenfor lærerutdanningen og skolesektoren, vil departementet sette i verk et prosjekt for å realisere disse målene. Prosjektet vil vare i planperioden t.o.m. 2003, og skal deretter evalueres. Sentralt i prosjektet vil være utvikling av IKT-kompetanse i knutepunkt eller institusjoner med styrke i ulike skolefag, et omfattende etterutdanningsprogram rettet mot det vitenskapelige personalet innenfor allmenn- og faglærerutdanning og praktisk-pedagogisk utdanning, bedret tilgang til IKT-baserte læremidler som er egnet for lærerstudier og etterutdanning av lærere i skoleverket, samt fortløpende informasjon og støtte til skolesamfunnet om bruk av IKT. Innsatsen innenfor lærerutdanning og kompetansemiljøene for øvrig vil bli koordinert med tilsvarende satsing rettet direkte mot skoleverket og mot ferdigutdannede lærere.

IT- og kunnskapssenter på Fornebu

Som det framgår av St.meld. nr. 42 (1998-99) Status og framdrift for etablering av et IT- og kunnskapssenter på Fornebu, legger Regjeringen opp til å etablere utdannings- og forskningsvirksomhet ved et IT- og kunnskapssenter på Fornebu, og at dette vil skje i regi av etablerte utdannings- og forskningsinstitusjoner.

Fra flere hold er det blitt hevdet at en forutsetning for at et IT- og kunnskapssenter skal bli vellykket, er at det etableres forskning av høy kvalitet. Regjeringen foreslår derfor at det på Fornebu etableres et Center of Excellence (Senter for fremragende forskning, jf. St.meld. nr. 39 (1998-99) Forskning ved et tidsskille) innenfor informasjons- og kommunikasjonsteknologi. Departementet har vært i dialog med både Norges forskningsråd og utdannings- og forskningsinstitusjoner, og hovedfokus for et slikt Center of Excellence vil være kommunikasjonsteknologi og «software engineering» (store programsystemer). En slik satsing vil samsvare godt med eksisterende planer for IKT-forskning i Norge og med visjonen for et IT- og kunnskapssenter. Regjeringen foreslår at det i 2000 totalt bevilges 45 mill. kroner til etablering av et Center of Excellence på Fornebu. Etableringen vil være en samfinansiering av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (30 mill. kroner), Nærings- og handelsdepartementet (10 mill. kroner, jf. kap. 920) og Samferdselsdepartementet (5 mill. kroner, jf. kap. 1301). Norges forskningsråd vil få det koordinerende ansvaret i den videre planleggingen, men dette vil skje i samarbeid med forsknings- og utdanningsinstitusjoner. Det vil bli lagt vekt på at et slikt senter skal bidra til økt kunnskapsbasis som hele det norske forskningsmiljøet innenfor IKT vil dra nytte av.

Regjeringen vil også legge til rette for at det raskt etableres utdanningsvirksomhet på Fornebu. Universitetet i Oslo, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og SINTEF har sammen etablert det såkalte «Bedriftsuniversitetet», som skal tilby bedriftsrettet etter- og videreutdanning, bl.a. ved bruk av ny teknologi. Det foreligger allerede konkrete planer for etablering av slik aktivitet på Fornebu. «Bedriftsuniversitetet» er planlagt å være selvfinansierende etter noen tid, men vil kreve bevilgninger til Universitetet i Oslo og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i en oppstartingsperiode. Regjeringen foreslår at det i 2000 gis en bevilgning på 15 mill. kroner til dette formålet.

Når det gjelder etablering av annen utdanningsvirksomhet på Fornebu (for eksempel hovedfags- og doktorgradsoppgaver i samarbeid med næringsliv), vil det være naturlig at dette gradvis etableres etter hvert som IT- og kunnskapssentret bygges ut, bl.a. sammen med næringsvirksomhet. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har hatt, og vil fortsatt ha, nær kontakt med utdannings- og forskningsinstitusjonene om videre etablering av utdannings- og forskningsaktivitet på Fornebu.

Administrative systemer i universitets- og høgskolesektoren

Departementet tar sikte på å videreføre arbeidet med å innføre felles systemer i universitets- og høgskolesektoren, men nå rettet inn mot felles systemer for lønns- og personaladministrasjon.

Fjernundervisning

For 2000 foreslås en bevilgning på 12 mill. kroner til Sentralorganet for fjernundervisning på universitets- og høgskolenivå (SOFF). Midlene skal brukes både til utvikling av fjernundervisningstiltak i høgre utdanning og til styrets og sekretariatets arbeid.

SOFF har bl.a. en viktig rolle i arbeidet med å realisere intensjonene i Kompetanse-reformen. På denne bakgrunn vurderes behovet for eventuelle endringer i SOFFs mandat og styresammensetning.

Norgesnettrådet

Norgesnettrådets mandat er å være et rådgivende organ for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet når det gjelder langsiktig utvikling av høgre utdanning. Særlig er det rådets oppgave å gi tilråding om problemstillinger som er knyttet til sektorovergripende og nasjonale forhold i Norgesnettet. Rådet vil også spille en sentral rolle i kvalitetssikringsarbeidet i sektoren framover, se kategori 07.60. Norgesnettrådet skal gjennom NAIC tilrettelegge søknader om godkjenning av utenlandsk utdanning og gi institusjonene råd når det gjelder videre behandling.

Riksbibliotekjenesten

Riksbibliotekjenestens overordnede mål er å sikre lett tilgang til dokumentasjon og faglig informasjon for alle brukere i forskning, høgre utdanning, helsevesen, forvaltning, næringsliv og annet yrkesliv. Arbeidet må skje både innenfor rammen av Norgesnettet og

gjennom internasjonale nettverk, informasjons- og koordineringsvirksomhet og kompetansehevingstiltak. Det foreslås å videreføre tildelingen i 2000 på samme nivå som i 1999.

Nordisk overenskomst om adgang til høgre utdanning

Avtalen mellom de nordiske land om adgang til høgre utdanning er forlenget med to år fram til utgangen av 2001. Antall norske studenter i nordiske land har vist en moderat økning i studieåret 1997/98, og det er i budsjettforslaget for 2000 lagt inn midler til å dekke denne økningen.

Utdanningsforskning

Det foreslås å videreføre arbeidet med å vurdere arbeidsmarkedet for kandidater med høgre utdanning. Også programmet for å måle gjennomstrømningen i utdanningssystemet foreslås videreført, men departementet ønsker å intensivere arbeidet med å utvikle bedre indikatorer og nøkkeltall.

Norge deltar i det internasjonale prosjektet «Lifelong learning: The Implications for the Universities». Her vil bl.a. de høgre utdanningsinstitusjonenes situasjon i et livslangt læringsperspektiv bli belyst. Programmet er planlagt avsluttet i 2000. Departementet har også etablert flere andre prosjekter som planlegges avsluttet i 2000, bl.a. studentmobilitet mellom norske læresteder, en studie av norske eksamens- og evalueringsformer i et internasjonalt perspektiv, samt en evaluering av doktorgradsreformen.

Forskningsprogrammet «Kompetanse, utdanning og verdiskaping» i regi av Norges forskningsråd videreføres som planlagt.

Departementet vil kontinuerlig vurdere nye forsknings- og utredningsprosjekter som er av særlig interesse for høgre utdanning. Bevilgningen vil også bli benyttet til konferanser og informasjonstiltak på dette området.

Universitetsstudiene på Svalbard

UNIS skal være et kompetansemiljø for undervisning og forskning på arktiske emner på høyt internasjonalt nivå. Studenttallet fra 1999 på 100 heltidsstudenter vil bli videreført i 2000. Studiene skal ha en internasjonal profil, og det tas sikte på at en høy andel av studentene i studieåret 1999-2000 skal være utenlandske. Det foreslås en tildeling på 32 mill. kroner til UNIS i 2000. UNIS er i dag organisert som stiftelse. Departementet vurderer i samråd med stifterne den framtidige organisering.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønn (inkl. trygd) til oppdragsforskning og oppdragsundervisning ved Riksbibliotekjenesten og Norgesnettrådet, som blir finansiert av inntekter under kap. 3281 post 01. Videre skal bevilgningen dekke tilskudd til internasjonale kongresser som holdes her i landet, og tilskudd til representanter fra utenlandske læresteder på besøk i Norge som tar imot norske studenter. Utgifter til kurs som blir arrangert av departementet for tilsatte ved universiteter og høgskoler, gaveprofessorater og ulike fellestiltak som bl.a. informasjonsbrosjyrer og kunngjøringer som Informasjonstjenesten ikke tar seg av, skal også dekkes innenfor denne bevilgningen. Bevilgningen under kap. 281 post 21 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3281 post 01, se forslag til vedtak II nr. 2.

Post 30 Fellesmidler, kan overføres

I forbindelse med endringer i føringen av byggebevilgninger ble det i statsbudsjettet for 1998 overført totalt 30,2 mill. kroner fra kap. 281 post 30 til kap. 260–263, 268 og 278, jf. St.prp. nr. 1 (1997-98). Disse midlene er ført tilbake til kap. 281 post 30. I tillegg er det foretatt en parallell oppjustering av kap. 281 post 30 og kap. 3278 post 49 på 12,7 mill. kroner som følge av at arealutvidelsen av byggeprosjektet Meieribygget ved Norges landbrukshøgskole skal finansieres ved salg av eiendom, se omtale under kap. 278.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen foreslås som tidligere disponert av departementet til utstyr ved universiteter og høgskoler.

Post 60 Tilskudd RiT 2000, kan overføres

RiT 2000 er et utviklings- og utbyggingsprosjekt for Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og Regionsykehuset i Trondheim. Det vises til omtale av saken under kap. 739 post 64 Tilskudd til RiT 2000 i St.prp. nr. 1 (1999-2000) for Sosial- og helsedepartementet.

Målsetting

Målsettingen for tilskuddsordningen er å finansiere universitetsdelen av RiT 2000.

Rapport

Det har i perioden 21. april til 26. august 1999 vært avholdt forhandlinger om en revidert avtale for utbyggingen mellom staten og Sør-Trøndelag fylkeskommune. Forhandlingene ble innledet etter forespørsel fra byggherren, Sør-Trøndelag fylkeskommune.

Nye vurderinger av brutto/netto-faktoren fra byggherren for utbyggingen har ført til at bruttoarealrammen for de statlige universitets- og høyskolearealene i utbyggingen er økt fra 45 000 m² i eksisterende avtale, jf. St.prp. nr. 67 (1996-97), til 49 500 m² i den reviderte avtalen. Dette innebærer en mindre reduksjon av nettoarealet til disse formålene. Kostnadene for en realisering av disse lokalene, inkludert en forholdsmessig andel av infrastrukturkostnadene, er i den reviderte avtalen beregnet til 1433 mill. kroner, eksklusiv margin. I tillegg vil det komme bevilgninger til utstyr for disse arealene. Dette er ikke tatt inn i den reviderte avtalen. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet vil komme tilbake til dette i de årlige budsjettforslagene.

Den reviderte avtalen mellom staten og Sør-Trøndelag fylkeskommune vil, etter at den er behandlet av Fylkestinget i Sør-Trøndelag, bli lagt fram for Stortinget høsten 1999 som en tilleggsproposisjon til St.prp. nr. 1 (1999-2000) fra Sosial- og helsedepartementet eller som en egen sak.

Over Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett for 1999 ble det bevilget 36,8 mill. kroner. Aktiviteten i utbyggingen i 1999 er hovedsakelig knyttet til planlegging, prosjektering av Nevrosenteret, som er det første kliniske senter som skal bygges, samt til infrastrukturarbeid. Det vil bli redegjort nærmere for framdriften når den reviderte avtalen mellom staten og Sør-Trøndelag fylkeskommune legges fram for Stortinget, se omtale under kap. 739 post 64.

Budsjettforslag for 2000

For 2000 er det foreslått en bevilgning på 122,7 mill. kroner til RiT 2000 over Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett. De beregninger bevilgningsforslaget for 2000 bygger på, er utført med basis i avtalen fra 1996, og er følgelig beheftet med en betydelig usikkerhet. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet vil eventuelt komme tilbake til saken dersom bevilgningsbehovet skulle vise seg å være et annet.

Post 61 Tilskudd til RiTØ, kan overføres

Nødvendige utvidelser av undervisningsdelen ved Regionsykehuset i Tromsø er anslått til å koste 40 mill. kroner. Bygget skal reises av Troms fylkeskommune. Til dekning av kostnadene ble det i 1999 tildelt 10 mill. kroner fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Videre samtykket Stortinget i at Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i 1999 kunne gi tilsagn om tilskudd til utvidelse av undervisningsdelen ved RiTØ med inntil 5 mill. kroner.

Post 70 Tilskudd til utgivelse av lærebøker

Lærebokutvalget for høgre utdanning har til oppgave å fordele de midlene som hvert år bevilges av Stortinget til utgivelse av lærebøker for høgre utdanning. Utvalget skal bidra til å bedre den språklige likestillingen for lærebøker innenfor høgre utdanning ved å prioritere søknader til lærebøker som dekker et dokumentert mangelområde, lavopplagsbøker og basisutgaver på nynorsk og samisk. Det foreslås en bevilgning på kr 6 540 000 til Lærebokutvalget for høgre utdanning i 2000.

Post 71 Tilskudd til Stiftelsen for helsetjenesteforskning ved Sentralsykehuset i Akershus

Stiftelsen for helsetjenesteforskning skal drive utrednings-, forsknings- og utviklingsvirksomhet i helsesektoren og bidra til å fremme kvalitet i pasientbehandlingen og rasjonell bruk av samfunnsressurser som nyttes til helsetjenesten, med hovedvekt på drift av sykehus. Videre skal stiftelsen bidra til å bevare og videreutvikle faglig miljø og vitenskapelig kompetanse ved Sentralsykehuset i Akershus. Det foreslås en bevilgning på kr 4 559 000 til Stiftelsen for helsetjenesteforskning i 2000.

Post 72 Stipendmidler for etterutdanning av kunstnere

Stipendene til kunstnere som tar etter- og videreutdanning ble tidligere forvaltet gjennom ordningene til Statens lånekasse for utdanning. Forvaltningen av stipendmidlene ble ved

behandlingen av St.meld. nr. 47 (1996-97) besluttet overført til kunsthøgskolene. Norsk kulturråd, Norske billedkunstnere og Norske kunsthåndverkere gjennomførte i 1994-97 et prosjekt for å prøve ut en modell for en permanent, landsdekkende og systematisk etterutdanningsordning for kunstnere i samarbeid med og med forankring i kunsthøgskolene og andre fagmiljøer. Modellen fra dette prøveprosjektet vil ligge til grunn for et etter- og videreutdanningstilbud til kunstnere i regi av kunsthøgskolene.

Målsetting

Formålet med tilskuddsordningen er å skape et økonomisk grunnlag for et systematisk etterutdanningstilbud for kunstnere med forankring i kunsthøgskolene og andre aktuelle fagmiljø.

Tildelingskriterier

Tilskuddet fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet til etterutdanningstilbudene til kunstnere fastsettes gjennom budsjettbehandlingen. Tilskuddet kan tildeles kunstnere som er tatt opp ved kunstfaglige etterutdanningstilbud som er organisert av Kunsthøgskolen i Bergen, Kunsthøgskolen i Oslo og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, og skal dekke kursavgift og reise- og oppholdsutgifter på kursstedet.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsforvalter skal føre kontroll med at tilskuddet nyttes i samsvar med forutsetningene, legge fram rapport og regnskap for bruken av midlene.

Rapport for 1999

Det ble for 1999 bevilget 1,4 mill. kroner over kap. 281 post 72 til stipendmidler for etter- og videreutdanning av kunstnere.

Budsjettforslag for 2000

Det foreslås en bevilgning på kr 1 839 000 til stipendmidler for etter- og videreutdanning av kunstnere.

Post 73 Tilskudd til internasjonale programmer

Gjennom EØS-avtalen deltar Norge i alle EUs gjeldende eller vedtatte programmer på området utdanning og opplæring. Utdanningsprogrammene Norge ble tilsluttet i forbindelse med inngåelsen av EØS-avtalen (SOKRATES for allmennutdanning og LEONARDO DA VINCI for yrkesutdanning), utløper ved utgangen av 1999, og fra 2000 starter en ny generasjon utdanningsprogrammer som viderefører og utvider aktiviteten fra de tidligere programmene. Budsjettforslaget på denne posten dekker deltakelsen i hele SOKRATES II-programmet, samt enkelte mindre omfattende aktiviteter på utdanningsområdet.

Målsettingen med tilskuddet er å tilrettelegge for norsk deltakelse i forpliktende samarbeid mellom institusjoner på tvers av landegrensene. Dette er for å oppnå internasjonalisering av norsk utdanning, faglig utvikling, kvalitetsheving og gjensidig læring.

Norges EU-kontingent for SOKRATES-programmet er på ca. 30 mill. kroner i 1999. I tillegg har det nasjonale SOKRATES-kontoret (Senter for internasjonalt universitetssamarbeid, SIU) blitt tildelt ca. 7,3 mill. kroner for tilrettelegging og gjennomføring av programmet i Norge. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet samarbeider også med Nærings- og handelsdepartementet og Kulturdepartementet om EU-programmet MLIS (Multilingual Information Society), et program for å stimulere flerspråklige tjenester og bruk av ny språkteknologi. Dette utløper ved utgangen av 1999.

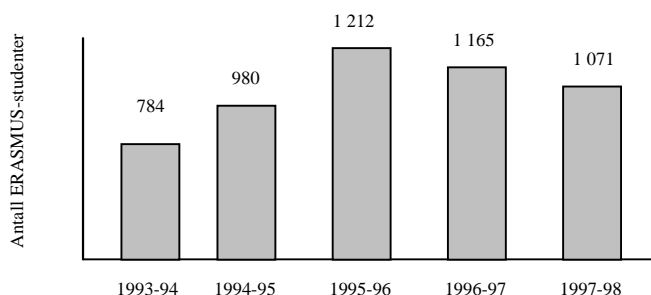
SOKRATES-programmet omfatter samarbeid innenfor allmennutdanning på alle nivåer i utdanningssystemet, fra grunnskole til doktorgrad.

Skolesamarbeidet innenfor SOKRATES-programmet har hatt stor vekst. Av de 592 norske grunn- og videregående skoler som i 1998 mottok støtte fra programmet, var det 242 som deltok i «partnerskap» gjennom COMENIUS- og LINGUA-prosjekter med i alt 912 europeiske skoler. Disse prosjektene involverer om lag 50 000 elever og lærere, hvorav om lag 10 000 er norske. Skolene har i 1998 fått støtte til 108 forberedende besøk, 24 lærerutvekslinger, 40 studiebesøk for rektorer og åtte studiebesøk i skole/bedrift. Videre har 26 norske grunn- og videregående skoler vært vertsskole for LINGUA-assistenten fra i alt åtte land, og elleve norske LINGUA-assistenten har oppholdt seg ved skoler i seks forskjellige EU-land. Det er gitt etterutdanningsstipend til 149 lærere, hvorav 109 fremmedspråklærere.

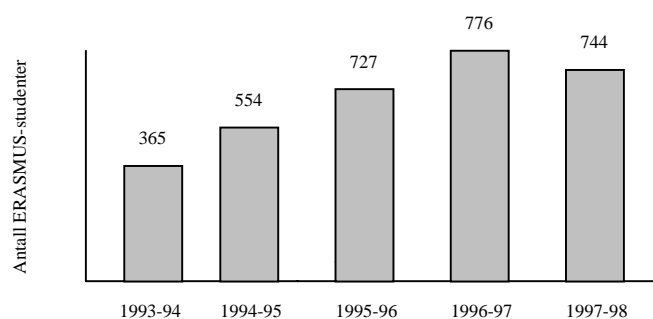
Innenfor ERASMUS-delen av SOKRATES-programmet har i alt 119 lærere reist ut fra norske universiteter og høyskoler på utvekslingsopphold i utlandet. Når det gjelder studentmobiliteten, har både antallet inn- og utreisende studenter gått noe tilbake, og det er fortsatt

ubalanse mellom antall utreisende og innreisende studenter. Stolpediagrammene nedenfor viser utviklingen i totalt antall norske ERASMUS-studenter og antallet europeiske studenter som er kommet til Norge gjennom ERASMUS-programmet, i perioden 1993-94 til 1997-98:

Utreisende ERASMUS-studenter

Innreisende ERASMUS-studenter

Mange institusjoner deltar aktivt i ECTS (European Credit Transfer System), et system for innpassing av utenlandsk utdanning/overføring av vektall og karakterer som har vist seg svært nyttig for å tilrettelegge for studentmobilitet. I 1998-99 fikk 25 universiteter og høyskoler støtte for helt eller delvis å sette i verk ECTS, og dette videreføres i 1999-2000.

For de øvrige delene av programmet har Norge relativt sett fått god uttelling på prosjektsøknader, spesielt innenfor fjernundervisning. (I 1998 koordinerer Norge seks av de 12 prosjektene Norge er involvert i av totalt 58 prosjekter på europeisk nivå.) Også innenfor tverrkulturell undervisning og utvikling av etterutdanningskurs for lærere er det god uttelling på prosjektsøknader. Norge deltar i henholdsvis tolv og ti prosjekter, hvorav seks er koordinert fra Norge. Den norske deltakelsen er svakere med hensyn til utvikling av samarbeidsprogrammer for fremmedspråkopplæring og hjelpemidler til språkundervisning, samt innenfor voksenopplæring.

Det foreslås en bevilgning på kr 37 140 000 i 2000. Denne skal dekke kontingentutgifter til EU og kostnader i Norge som er forbundet med deltakelsen i SOKRATES II-programmet og de øvrige aktivitetene.

Post 75 Tilskudd til UNIK

Universitetsstudiene på Kjeller (UNIK) ble etablert i 1987. Stiftelsen er etablert av Universitetet i Oslo, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet og de tre store instituttene på Kjeller – Forsvarets forskningsinstitutt, Institutt for energiteknikk og Telenor Forskning og Utvikling. UNIK er faglig og undervisningsmessig underlagt Universitetet i Oslo og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Målsetting

UNIK skal være et avansert studiested innenfor norsk universitetsutdanning med faglig og pedagogisk kvalitet på høyt internasjonalt nivå, og med tyngdepunkt i anvendt informasjonsteknologi. Stiftelsen skal tilby undervisning og veiledning på hovedfagsnivå for Norges teknisk-naturvitenskapelige universitets siv.ing.-grad og Universitetet i Oslos cand.scient.- og siv.ing.-grad, samt forskerutdanning til dr.ing.- og dr.scient.-gradene.

Tildelingskriterier

Det sentrale tilskuddet fastsettes gjennom de årlige budsjettbehandlingene. Faste vitenskapelige stillinger finansieres over universitetenes budsjetter.

Oppfølging og kontroll

Styret for stiftelsen har sju medlemmer. Styret framlegger årsberetning, som inneholder redegjørelse for stiftelsens aktivitet i foregående år, samt regnskap og budsjett for virksomheten. Dokumentene oversendes Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Rapport for 1998

I 1998 fikk totalt 94 hovedfagsstudenter og 23 doktorgradsstudenter veiledning ved UNIK. I tillegg var det 14 sivilingeniørstudenter fra Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet som utførte sin diplomoppgave ved UNIK. Totalt fullførte 25 kandidater sivilingeniør-, cand. scient.- eller diplomstudiet ved UNIK i 1998. Videre avla fem studenter som hadde gjennomført sitt doktorgradsarbeid ved UNIK, doktorgraden i 1998.

Budsjettforslag for 2000

Det foreslås en tildeling på 12 mill. kroner til Universitetsstudiene på Kjeller (UNIK) i 2000.

Post 76 Tilskudd til Nordunet

Nordunet AS er en nordisk nettverksorganisasjon. Institusjonen ble formelt etablert i 1989, og i 1995 ble den omdannet til et dansk aksjeselskap som er eid av de nordiske utdanningsdepartementene gjennom de nasjonale nettverksorganisasjonene. Uninett AS representerer Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i Nordunet AS.

Målsetting

Nordunet AS skal sikre en felles nordisk nettinfrastruktur og gi universitets- og høyskolesektoren tilknytning til andre nasjonale og internasjonale nett og tjenester. Siktemålet er å gi de nasjonale akademiske nettbrukerne høyere kvalitet og lavere pris på nett-tjenestene enn om de nasjonale nettverksorganisasjonene skulle ha realisert dette på egen hånd.

Tildelingskriterier

Nordunet-utgiftene deles mellom medlemslandene etter brutto nasjonalprodukt. Norges avgift blir i hovedsak dekket gjennom en sentral bevilgning som blir fastsatt gjennom de årlige budsjettbehandlingene. Kostnader utover den sentrale bevilgningen blir dekket gjennom avgifter fra medlemsinstitusjonene.

Oppfølging og kontroll

Aksjeselskapet er underlagt dansk lovgivning. Styret har fem medlemmer, ett fra hver av de fem nettverksorganisasjonene. Styret framlegger årsberetning, som inneholder redegjørelse for selskapets aktivitet i foregående år, samt regnskap og budsjett for virksomheten. Dokumentene oversendes Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Rapport for 1998

Kapasiteten i nettet oppgraderes i takt med trafikkbehovet, og selv om kostnadene per bit hele tiden blir lavere pga. den teknologiske utviklingen, har de totale kostnadene økt hvert år. De økte kostnadene har satt fokus på om kostnadsfordelingen mellom landene er rettferdig, og Nordisk Ministerråds IT-policy-gruppe satte i 1998 ned et utvalg som skulle se på alternative betalingsmodeller.

Nordunet-nettverket ble i 1999 tilknyttet Abilene-nettverket i USA, som er en del av Internet2-rammeverket og gir høykapasitets nettverk for avanserte nettverksanvendelser. Dette er første skritt i samarbeid mellom Nordunet2 og Internet2. Nordunet-nettverket ble også i 1998 en del av det europeiske forskningsnettverket TEN-155, som opererer til 155Mbit/s kapasitet.

Utvikling av FAST-teknologien ved NTNU som nylig ble kommersialisert, har på et tidlig tidspunkt blitt utviklet over Nordunet-infrastrukturen.

Budsjettforslag for 2000

Det foreslås en tildeling på kr 39 468 000 til Nordunet AS i 2000.

Post 90 Kapitalinnskudd i forskningsstiftelser

Bevilgningen blir disponert til kapitalinnskudd i stiftelser eller til aksjekjøp dersom det er ønskelig med slik medvirkning fra universiteter eller høyskoler i stiftelser og aksjeselskap. Departementet mener det bare unntaksvis er aktuelt å opprette nye institusjoner av denne typen.

KAP. 3281 FELLESGIFTER FOR UNIVERSITETER OG HØYSKOLER (JF. KAP. 281)

Kap. 3281 Fellesgifter for universiteter og høyskoler fordelt på poster

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	0	2 656	2 730
02	Salgsinntekter mv.	553	103	106
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	8	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	23	0	0
Sum kap. 3281		584	2 759	2 836

KAP. 282 PRIVAT HØYSKOLEUTDANNING

Kapitlet omfatter tilskudd til private høyskoler.

Kap. 282 Privat høyskoleutdanning fordelt på poster

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
70	Tilskudd	314 254	344 088	359 581
Sum kap. 282		314 254	344 088	359 581

Vilkår for eksamensrett og statstilskudd

Lov av 11. juli 1986 nr. 53 om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler (privathøyskoleloven) fastsetter de vilkårene som må være oppfylt for at private høyskoler skal kunne få tildelt eksamensrett og eventuelt statstilskudd.

Høyskoler som i dag ikke har eksamensrett, kan søke om å få sine eksamener godkjent etter loven. De må da gjøre rede for styringsordning, undervisningspersonale, opptaks- og eksamensreglement, studieplaner m.m. Ved behandling av søknad om eksamensrett innhenter departementet faglig vurdering fra Norgesnetttrådet. En eventuell tildeling av eksamensrett gjelder det enkelte studium og ikke institusjonen som sådan.

For tildeling av statstilskudd fastsetter loven, i tillegg til kravet om eksamensrett, bl.a. følgende vilkår: Høyskolen må enten a) være opprettet av religiøse eller etiske grunner, b) være opprettet som et faglig-pedagogisk alternativ eller c) utfylle det offentliges utdannings-tilbud på felter der det er et udekket behov. I tillegg vil budsjetttrammene være avgjørende for om nye høyskoler/studier kan ytes tilskudd.

Tilskuddsordningen

Privathøyskoleloven foreskriver at tilskuddet skal regnes ut som produktet av en normalsats per student fastsatt av Stortinget og et studenttall fastsatt av Kongen. Normalsatsene

fastsettes med veiledende utgangspunkt i driftskostnad per student i statlig høgskoleutdanning (normalkostnad), og som en prosentsats av denne. I tillegg utbetales det ikke-student-baserte tilskudd til enkelte institusjoner etter særskilt vurdering, se avsnittet Budsjettforslag for 2000.

Rapport for 1998

Handelshøyskolen BI og Det teologiske menighetsfakultet ble høsten 1998 tildelt fem stipendiatstillinger hver fra 1999 over kap. 281.

Ved kongelig resolusjon 9. oktober 1998 fikk Norsk Lærerakademi godkjent graden Master of Philosophy.

Tabellen illustrerer aktiviteten ved private høgskoler som ble finansiert over kap. 282 i de to foregående år:

Tabell: Privat høgskoleutdanning – kandidat- og opptakstill

Private høgskoler	Registrert	Registrert	Registrert	Registrert
	kandidat-	kandidat-	opptakstill	opptakstill
	tall	tall	1997	1998
	1997	1998		
Sykepleier	358	363	426	521
Vernepleier	52	55	66	90
Sosionom	53	85	65	91
Øvrige helse- og sosialfag	296	453	223	376
Cand.theol.	51	54	70	35
Allmennlærer	17	16	157	157
Førskolelærer	423	319	317	348
Øvrig teologisk/pedagogisk utd.	871	1 083	1 019	920
Siviløkonom	326	315	310	320
Sivilmarkedsfører	80	105	204	185
Revisor	53	57	75	65
Ingeniør	48	24	27	87
Bedriftsøkonomutd.	2 823	2 481	4 727	4 727
Øvrige øk./ing./datafag	909	1 390	2 217	3 431
Sum privat høgskoleutdanning	6 360	6 800	9 903	11 353

Tabellen gir en oversikt over det økonomiske omfanget av virksomheten ved de enkelte private høgskolene med statstilskudd i 1998:

Tabell: Private høgskoler – statstilskudd (kap. 282), totale driftsinntekter og driftskostnader i 1998 (i 1000 kr)

Institusjon	Tilskudd fra	Totalt drifts-	Drifts-
	kap. 282	inntekter	kostnader
	1998	1998	1998
Diakonhjemmets høgskolesenter	29 435	64 434	66 361
Menighetssøsterhjemmets høgskole	10 416	14 542	16 968
Betanien sykepleierhøgskole	10 237	12 512	12 485
Høgskolen for Diakoni og Sykepleie	27 166	31 535	31 840
Diakonissehjemmets høgskole	11 412	15 209	15 850
Norsk Diakonihøgskole	636	1 207	1 640
Rogaland vernepleierhøgskole	8 494	13 963	13 965
Det teologiske menighetsfakultet	23 631	35 529	35 056
Misjonskolen	6 348	18 333	18 189
Norsk lærerakademi, lærerhøgskolen	12 633	15 942	15 212
Norsk lærerakademi, vitenskapelig høgskole	18 722	23 349	23 180
Dronning Mauds Minne	35 166	39 517	39 565
Rudolf Steinerhøgskolen	4 881	5 899	5 554
Den norske eurytmihøgskole	1 565	1 820	1 870
Barratt Due	6 615	8 100	8 375
Den norske Balletthøgskole	1 533	2 925	2 980
Bergen Arkitekt Skole	5 924	7 608	7 963
Handelshøyskolen BI	73 696	515 635	499 082
Norges Varehandelshøgskole	5 770	19 993	18 074
Mediehøgskolen	5 679	10 903	11 827
Den Polytekniske Høgskolen	17 790	71 068	68 595

Budsjettforslag for 2000

Departementet har, som varslet i St.prp. nr. 1 (1998-99), satt i gang et arbeid med en gjennomgang av tilskuddsberegningen for private høyskoler. Arbeidet vil bli videreført, og departementet vil ha en dialog med de berørte institusjonene om dette.

I forbindelse med Stortingets behandling av St.prp. nr. 59 (om opptak til universitetene 1997-98) ble Regjeringen bedt om å fremme forslag om et tillegg til lov om private høyskoler der det framgår at adgang til bruk av betegnelsene universitet og vitenskapelig høyskole reguleres som for statlige institusjoner under lov om universiteter og høyskoler. Departementet har i vår hatt et utkast til endringer i lov om eksamensrett for og statstilskudd til private høyskoler på høring. Departementet tar sikte på å fremme en odelstingsproposisjon om saken.

Blant private høyskoler finnes det flere som har spisskompetanse på høyt nivå innenfor sine fagområder, også i nasjonal sammenheng. Departementet har derfor ment at også private høyskoler bør ha muligheten til å kunne forvalte knutepunktfunksjoner på samme vilkår som de statlige høyskolene, og således få en mer integrert plass i Norgesnett et som har vært tilfellet til nå. Etter søknad er Det teologiske menighetsfakultet, Misjonshøgskolen, Norsk lærerakademi og Dronning Mauds Minne høsten 1999 tildelt knutepunktfunksjoner i Norgesnett.

Det forventes at gjennomføringsprosenten for studier ved private høyskoler fortsatt holdes på et høyt nivå. Ved de private høyskolene som har fått økt studenttall for tilskudd, venter departementet at kandidatproduksjonen stiger tilsvarende etter hvert som disse kullene uteksamineres.

Det oppfordres til at de private høyskolene søker å bygge ut sitt samarbeid med hverandre og med offentlige universiteter og høyskoler i inn- og utland.

Departementet foreslår følgende fordeling av tilskuddet til private høyskoler for 2000:

Tabell: Privat høyskoleutdanning – studenttall og framlegg om tilskudd i 2000 (i 1000 kr)

Privat høyskoleutdanning	Registr. stud. 1997	Registr. stud. 1998	Studenttall for tilskudd h. 1999	Studenttall for tilskudd h. 2000	Statstilskudd 1999 (endelig tilsagnsbrev)	Forslag om statstilskudd 2000
Diakonhjemmets høyskolesenter ¹⁾					31 662	32 595
– sykepleie	213	242	260	285		
– sosionom	407	572	310	270		
– øvrige studier	144	126	108	118		
Menighetssøsterhjemmets høyskole	199	247	255	275	13 719	15 103
Betanien sykepleierhøgskole	200	218	210	215	10 918	11 619
Diakonissehjemmets høyskole	190	185	205	205	11 497	11 770
Høgskolen for Diakoni og Sykepleie	530	601	555	545	28 569	28 630
Norsk Diakonihøgskole ²⁾	25	0	0	0	0	0
Rogaland vernepleierhøgskole	178	210	240	270	10 192	11 897
Sum helse- og sosialutd.	2 086	2 401	2 143	2 183	106 557	111 614

Privat høyskoleutdanning	Registr. stud. 1997	Registr. stud. 1998	Student-tall for tilskudd h. 1999	Student-tall for tilskudd h. 2000	Statstilskudd 1999 (endelig tilsagnsbrev)	Forslag om stats-tilskudd 2000
Det teologiske Menighetsfakultet						
– praktikum	54	145	40	40	5 100	5 253
– øvrige studier	599	475	550	550	20 984	21 613
Misjonshøgskolen						
– praktikum	-	11	10	10	1 275	1 313
– øvrige studier	174	134	145	155	5 532	5 895
Norsk lærerakademi						
– vitenskapelig høyskole	540	505	510	510	19 458	20 041
– lærerhøgskolen	151	294	400	450	18 151	23 089
Dronning Mauds Minne	735	761	734	734	35 780	36 993
Barratt Due	72	73	72	72	6 857	7 062
Rudolf Steinerhøgskolen	99	93	105	105	5 059	5 211
Bergen Arkitekt Skole	98	99	105	105	6 017	6 197
Den norske Eurytmihøgskole	24	20	24	24	1 557	1 603
Den norske Balletthøgskole	27	39	27	27	1 589	2 194
Sum teol./ped. utd.	2 573	2 649	2 722	2 782	127 359	136 464
Handelshøgskolen BI						
– Master of Science	97	87	132	96	4 826	3 615
– siviløkonom	1 298	1 265	1 255	1 255	31 536	32 482
– sivilmarkedsfører	402	700	363	363	9 121	9 395
– revisor	233	215	225	225	5 654	5 823
– bedriftsøkonomutd.	4 610	5 291	3 345	3 286	7 526	7 685
– ordinære studier NMH	1 157	1 417	712	712	7 886	8 123
– int. studier NMH	313	231	225	225	7 205	7 421
Norges Varehandelshøgskole	416	345	238	210	5 980	5 798
Mediehøgskolen	-	92	125	125	5 670	6 347
Den Polytekniske Høgskolen						
– forkurs	177	156	200	200	4 136	4 260
– ingeniørutdanning	72	104	60	60	1 930	1 988
– datautdanning	699	1 439	710	710	13 732	14 596
Sum økonomi-/data-/ingeniørutdanning	9 474	11 342	7 590	7 467	105 202	107 533
Sum	14 133	16 316	12 455	12 432	339 118	355 611
Avsatt til refusjon av arbeidsgivers pensjonsinnskudd					4 970	3 970
Ufordelt tilskudd					0	0
Sum totalt tilskudd					344 088	359 581

1) Inndelingen i studieretninger ved Diakonhjemmets høyskolesenter er presentert på en noe annen måte enn tidligere. Dette medfører at det foreslåtte studenttallet for støtte for 2000 for de enkelte studiekategorier ikke uten videre kan sammenliknes med studenttallet fra tidligere år. For 2000 inkluderer kategorien «øvrige studier» diakoni, psykisk helsearbeid, organisasjon og ledelse, familierapi, samt aldring og eldreomsorg.

2) Norsk diakonihøgskole opphørte fra 1. august 1998. Høgskolens virksomhet er fra samme dato delt mellom Menighetssøsterhjemmets høgskole og Høgskolen for Diakoni og Sykepleie.

Normalkostnader

Normalkostnaden for utdanningen ved Den norske Balletthøgskole er økt til kr 135 415. Normalkostnadene ved øvrige utdanninger er justert opp med 3 pst. i forhold til 1999.

Tilskuddsprosentsatser

Det foreslås at tilskuddsprosentsatsene videreføres fra nivået i 1999.

Husleietilskudd

Av finanspolitiske årsaker foreslås det å ikke prisomregne husleietilskuddet. Tilskuddet til dekning av husleiekostnader er likevel foreslått økt for en del institusjoner som har fått større husleiekostnader som en følge av nye lokaler og økt opptak av studenter. Den totale avsetningen til husleietilskudd er foreslått økt fra 21,5 mill. kroner i 1999 til 22,7 mill. kroner i 2000. Husleietilskuddet er inkludert i tabellen over.

Refusjon for arbeidsgivers pensjonsinnskudd

Det avsatte beløp til dekning av utgifter til arbeidsgivers andel av pensjonsinnskudd foreslås redusert med 1 mill. kroner sammenliknet med 1999.

Studenttall for tilskudd

Det totale studenttallet for tilskudd ved private høyskoler er redusert fra 12 455 høsten 1999 til 12 432 høsten 2000. Det økte opptaket fra 1998 og 1999 ved de høyest prioriterte utdanningene er videreført. Kristendomsstudiet ved Diakonhjemmets høyskolesenter er nedlagt. Studenttallet for støtte ved høyskolen er derfor redusert med 30. Studenttallet for støtte ved Norges Varehandelshøyskole er redusert med 28 til 210 fra høsten 2000. Studenttallet for støtte i samlekategorien «bedriftsøkonomutdanning» ved Handelshøyskolen BI er redusert fra 3 345 høsten 1999 til 3 286 høsten 2000. Studenttallet for støtte ved Master of Science-studiet ved Handelshøyskolen BI er foreslått redusert fra 132 til 96 i 2000. Høyskolen har i de senere årene hatt et lavere antall registrerte studenter enn studenttallet for støtte ved denne utdanningen. Reduksjoner i studenttallet for støtte for studier der institusjonene over tid ikke makter å fylle plassene, vil søkes gjennomført etter forutgående dialog med de berørte institusjonene.

Programkategori 07.70 Forskning

Kategori 07.70 omfatter:

- Norges forskningsråd
- Fondet for forskning og nyskaping
- forskningsinstitutter
- Teknologirådet
- Det norske meteorologiske institutt
- internasjonalt forskningssamarbeid

Programkategori 07.70 Forskning fordelt på utgiftskapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
283	Det norske meteorologiske institutt (jf. kap. 3283)	309 421	301 347	318 130	5,6
285	Norges forskningsråd	783 778	770 914	782 249	1,5
286	Fondet for forskning og nyskaping (jf. kap. 3286)	0	0	90 000	—
287	Forskningsinstitutter og andre tiltak	83 911	110 731	115 447	4,3
288	Internasjonale samarbeidstiltak	443 956	445 538	587 207	31,8
Sum kategori 07.70		1 621 066	1 628 530	1 893 033	16,2

Programkategori 07.70 Forskning fordelt på inntektskapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
3283	Det norske meteorologiske institutt (jf. kap. 283)	132 754	112 731	123 767	9,8
3286	Fondet for forskning og nyskaping (jf. kap. 286)	0	0	90 000	—
3287	Forskningsinstitutter og andre tiltak	15	0	0	—
Sum kategori 07.70		132 769	112 731	213 767	89,6

Budsjettforslag 2000 – prioriteringer

Forslaget til bevilgninger på kategori 07.70 viser en nominell vekst på 16,2 pst. i forhold til 1999. Økningen skyldes i hovedsak avkastningen av det nyopprettede Fondet for forskning og nyskaping samt økte kontingentutgifter til EUs rammeprogram for forskning. Økte bevilgninger vil således særlig tilgodese henholdsvis langsiktig, grunnleggende forskning og internasjonalt forskningssamarbeid.

Overordnet mål for forskning

For Regjeringens overordnede mål for norsk forskning, se kap. 1.2 Forskning og utvikling i statsbudsjettet. Overordnet mål for forskning innenfor Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets ansvarsområde:

Departementets målsetting er å

- sikre langsiktighet og kvalitet i norsk forskning
- bidra til et velfungerende forskningssystem
- sørge for at forskning og teknologi underlegges etiske og samfunnsmessige vurderinger
- styrke aktiv norsk deltakelse i internasjonalt forskningssamarbeid.

Disse målsettingene bygger på Regjeringens forskningspolitiske profil, som framgår av St.meld. nr. 39 (1998–99) Forskning ved et tidsskille. Meldingen ble lagt fram i juni 1999.

Langsiktighet og kvalitet i norsk forskning

Det er et mål å styrke den langsiktige, grunnleggende forskningen og å forbedre kvaliteten i norsk forskning. Kvalitet i bredden må sikres, samtidig som flere norske miljøer skal være i den internasjonale forskningsfronten.

Tilstandsvurdering

Grunnforskning utføres først og fremst ved universiteter og vitenskapelige høyskoler. Denne forskningen skal primært bidra til å utvide vår innsikt i naturen, oss selv og våre samfunn, og danner grunnlag for forskningsbasert undervisning. Den offentlig finansierte grunnforskningen sikrer landet en langsiktig kunnskapsoppbygging, en kunnskapsberedskap på områder som vil kunne få sentral betydning i framtiden, og gjør bedrifter og institusjoner bedre i stand til å hente inn ny kunnskap utenfra. Den norske grunnforskningen er dermed også av avgjørende betydning for utviklingen av næringslivet og den norske velferden. Sammenliknet med andre OECD-land har Norge en lav andel grunnforskning (16 pst. av total forskningsinnsats i 1997).

Finansieringen gjennom forskningsråd er en tilleggs kanal for finansiering av forskningen ved universiteter og høyskoler, slik tilfellet er i de fleste land. Forskningsrådsmidlenes andel av institusjonenes budsjetter går fram av oversikten over omfanget av eksternt finansiert forskning fordelt på ulike finansieringskilder omtalt under kategori 07.60 Høgre utdanning. Mesteparten av forskningsmidlene er innbakt i de direkte bevilgningene til universiteter og høyskoler, se kategori 07.60.

Bevilgningene til Norges forskningsråd gikk ned etter oppstartsåret 1993, samtidig som omfanget av virksomheten i universitets- og høyskolesektoren har økt betydelig i samband med økt antall studenter i høgre utdanning. Dette innebærer at konkurransen om forskningsmidlene er blitt betydelig hardere. I budsjettet for 1999 var det imidlertid en økning på ca. 10 pst. i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets faglige bevilgning til Forskningsrådet.

Tilgang til moderne vitenskapelig utstyr bidrar til å øke kandidatenes kompetansenivå og til å bedre kvaliteten på de forskningsresultatene som oppnås og effektiviteten i arbeidet. Universitetene og høyskolene får midler til vitenskapelig utstyr hovedsakelig gjennom to kanaler. Størstedelen av midlene kommer direkte over institusjonenes grunnbudsjetter, mens en noe mindre andel finansieres gjennom Norges forskningsråd. Våren 1995 foretok Forskningsrådet en kartlegging av utstørsbehovet ved universitetene og de vitenskapelige høyskolene. Rådet dokumenterte et akkumulert behov på om lag 700 mill. kroner. I 1996 opprettet Forskningsrådet et eget utstørsutvalg som har til oppgave å sikre nasjonal koordinering og arbeidsdeling. Utstørsutvalget har bidratt til at de mest nødvendige investeringene får høyest prioritet. Fra og med 1996 har det vært satt av øremerkede bevilgninger til utstyr på Forskningsrådets budsjett. Bevilgningene har ikke vært tilstrekkelige til å dekke det behovet som ble kartlagt i Forskningsrådets undersøkelse fra 1995, jf. St.meld. nr. 39 (1998–99).

I Rapport 13/98 «Rekruttering til norsk forskning: status og behovsanslag mot år 2015» analyserer Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU) behovet for rekruttering til norsk forskning i forhold til framtidig utvikling av norsk forskningsinnsats. I 1997 var det ca. 3 600 rekrutteringsstillinger i Norge. NIFUs analyse viser at dersom norsk FoU-innsats som andel av BNP økes til å bli lik med OECD-gjennomsnittet, må antall rekrutteringsstillinger fordobles i løpet av få år. Videre viser beregningene at dagens nivå på rekrutteringsstillinger bare holder tritt med erstatningsbehovene fram til 2005.

Ulike sider ved kvaliteten i norsk forskning er vurdert i de senere årene, og viser et nokså sammensatt bilde. Undersøkelser viser bl.a. at norske forskere publiserer mindre og blir mindre sitert enn sine nordiske kolleger. Flere fagfelter er evaluert av internasjonal ekspertise, dels med et nokså negativt resultat, dels med en positiv helhetsvurdering. Evalueringen av norsk deltakelse i EUs rammeprogram viser at norske forskere hevder seg rimelig bra, men også her ligger vi bak land som Finland og Danmark.

Strategier og tiltak

Departementets faglige bevilgninger til Norges forskningsråd vil ut fra nasjonale og helhetlige vurderinger særlig bli nyttet til å sikre kvalitet og fornyelse i grunnforskningen og å sikre nødvendig og effektiv forskerrekuttering på et høyt kvalitativt nivå. Frie, forskerinitierte prosjekter, grunnforskningsprogrammer og strategiske universitetsprogrammer

(SUPER) er alle sentrale virkemidler for å få dette til. Departementet har et særskilt ansvar for den frie, forskerinitierte forskningen, og vil derfor fortsatt prioritere frie prosjekter.

Regjeringen vil sikre en oppdatering av utstyrsparken både gjennom bevilgningene over Forskningsrådets budsjett og gjennom grunnbevilgningene til institusjonene. Den nye finansieringsmodellen for universiteter og høyskoler som ble foreslått i forskningsmeldingen, vil etter hvert kunne benyttes aktivt for å sikre en økning i de direkte utstyrbevilgningene til universitets- og høyskolesektoren. Det forutsettes at institusjonene selv utarbeider langsiktige strategier for fornyelsen av sin egen utstyrspark.

Fondet for forskning og nyskaping ble opprettet i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 1999. Fondets hovedformål er å sikre en mer stabil, langsiktig og helhetlig offentlig finansiering av forskning og utvikling. Avkastningen fra fondet skal særlig brukes til å oppfylle overordnede forskningspolitiske prioriteringer. Dette innebærer konkret at det skal støtte langsiktig, grunnleggende forskning generelt og langsiktig forskning innenfor de fire tematiske områdene som ble gitt prioritet i forskningsmeldingen, herunder kvalitetshevende tiltak, se omtale under kap. 286.

Regjeringen har som mål å utvikle flere forskningsmiljøer på høyt internasjonalt nivå. Kvalitetsvurderinger skal tillegges enda større vekt enn før når Forskningsrådet fordeler de faglige bevilgningene. Stadig flere land har tatt i bruk ordninger for å utvikle «centres of excellence», og har gode erfaringer med dette. Forskningsrådet skal utrede og foreslå hvordan en norsk ordning med sentre for fremragende forskning bør utformes. I forbindelse med etablering av et IT- og kunnskapssenter på Fornebu har flere utdannings- og forskningsaktører understreket at en betingelse for at et slikt senter skal bli vellykket, er at sentret inneholder forskning av høy kvalitet. Regjeringen vil bidra til dette ved å etablere et senter for fremragende forskning på Fornebu, se omtale under kap. 281.

Et velfungerende forskningssystem

Det er et mål at forskningssystemet innrettes slik at det fremmer kvalitet, synergi og effektivitet, og at overordnede forskningspolitiske prioriteringer blir gjennomført. Bevilgningene over kategori 07.70 skal bidra til dette.

Tilstandsvurdering

Offentlig finansiering av norsk forskning bygger på sektorprinsippet. Det er en høy grad av ansvarsdeling på departementsnivå, der hvert departement er ansvarlig for forskning på sin sektor. På forskningsrådsnivå er samordningen betydelig, idet departementene i stor grad kanaliserer sine forskningsmidler gjennom Forskningsrådet. Om lag halvparten av de offentlige midlene som nyttes til forskning, ligger inne som en del av bevilgninger med andre hovedformål, f.eks. grunnbevilgningene til universiteter og høyskoler, se kategori 07.60.

Norges forskningsråd ble etablert i 1993 for å forbedre koordineringen og forenkle styringsstrukturen i norsk forskning, samtidig som det faglige mangfoldet fortsatt skal ivaretas. Forskningsrådet skal også gi Regjeringen råd i forskningspolitiske spørsmål. I 1999 kanaliseres ca. 30 pst. av statlige midler til forskning, eller til sammen ca. 2,8 mrd. kroner, gjennom rådet, som dermed er et viktig redskap for å gjennomføre Regjeringens forskningspolitikk. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet er forvaltningsdepartement for Forskningsrådet. Dette innebærer også koordineringsoppgaver i forhold til andre departementer.

En foreløpig vurdering av forskningsrådsreformen viser at opprettelsen av Forskningsrådet har gitt en ryddigere struktur, og at rådet i løpet av de siste årene har vært gjennom en positiv utvikling. Imidlertid ligger det potensiale for forbedringer innenfor dagens struktur, jf. St.meld. nr. 39 (1998–99).

Norges forskningsråd er gjennom vedtektene gitt et særskilt strategisk ansvar for instituttsektoren, og rådets arbeid har medført at grunnlaget for en mer ensartet instituttpolitikk nå er lagt. Et ledd i dette arbeidet er bl.a. rullerende evalueringer av instituttene. Evalueringene foretas som oftest gruppevis og i dialog med de aktuelle instituttene.

De større institusjonene som får midler direkte fra departementet over kategori 07.70, er organisert som forvaltningsorganer med særskilte fullmakter, med unntak av Det norske meteorologiske institutt (DNMI), som er et ordinært statlig forvaltningsorgan. DNMI's virksomhet blir i stadig større grad berørt av endringer knyttet til teknologiutvikling, globalisering og kommersialisering innenfor meteorologien. Den nåværende organisasjonsformen til DNMI er ikke fullt ut tilpasset til å ivareta de utfordringene som er knyttet til dette.

Målet om likestilling i norsk forskning er ikke nådd. Kvinneandelen i en del fag, spesielt innenfor naturvitenskap og teknologi, er lav. Samtidig øker antallet kvinner som tar doktor-

grad. Det er for få kvinner i vitenskapelige toppstillinger, se for øvrig omtale under programkategori 07.60.

Forskere i universitets- og høyskolesektoren legger ikke sjelden fram resultater som har kommersielle muligheter. Forskningsparkene og andre gjør et viktig arbeid for å fremme kommersialisering av forskningsresultater. Allikevel blir slike resultater i dag i for liten grad omsatt til nye produkter, prosesser og foretak.

Strategier og tiltak

Regjeringen vil at sektorprinsippet skal videreføres og videreutvikles. Samtidig er det behov for tiltak som bidrar til økt samordning og helhet. Forslaget om å opprette et fond for forskning og nyskaping er et viktig tiltak. Siden Forskningsrådet får betydelig frihet til å bestemme hvordan avkastningen av fondet skal fordeles, vil dette bidra til å gi Forskningsrådet de rammevilkår rådet trenger for å være et reelt forskningsstrategisk organ. Dette var et viktig mål da Norges forskningsråd ble etablert, jf. Innst. S. nr. 231 (1991–92).

Samarbeidet mellom Forskningsrådet og departementene bør fortsatt videreutvikles. Forskningsrådet skal være en faglig diskusjonspartner når departementene vurderer bruk av sine forskningsmidler. Dette forutsetter at Forskningsrådet kan utarbeide kunnskapsstatus på ulike felter, slik at tilgjengelig kunnskap blir vurdert opp mot behovet for ny forskning.

Regjeringen vil foreta en større internasjonal evaluering av forskningsrådsreformen. Et opplegg for evalueringen ble presentert i forskningsmeldingen. Evalueringen vil etter planen bli satt i gang i 2000, og vil danne grunnlag for å vurdere behovet for eventuelle endringer i strukturen.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet gir basisbevilgninger til en rekke forskningsinstitutter via Norges forskningsråd. Departementet forutsetter at Forskningsrådet legger økende vekt på kvalitet ved tildeling av basisbevilgninger, og på å fremme samarbeid og arbeidsdeling mellom instituttene. Forskningsrådet skal fortsatt benytte evalueringer som et redskap for å måle kvalitet. Det økte nivået på basisbevilgningene til de regionale forskningsinstituttene skal videreføres.

For å kunne møte utfordringene som er knyttet til globalisering og kommersiell virksomhet, og for å sikre at DNMI kan ivareta sine kjernetjenester innenfor basisfinansieringen fra departementet, er det nødvendig å gjennomgå instituttets organisering og tilknytningsform til statsforvaltningen. Departementet har startet dette arbeidet og vil vurdere ulike løsningsmodeller for DNMI.

Departementet vil sørge for å iverksette en utredning om kvinner i forskning i 2000. Utredningen skal blant annet kartlegge virkningene av eksisterende likestillingstiltak, med sikte på bedre målretting av videre likestillingsarbeid i forskningssektoren. Dette er en oppfølging av St.meld. nr. 39 (1998–99). Departementet ber Forskningsrådet vurdere konkrete tiltak, dels for å bidra til å rekruttere flere kvinner til naturvitenskap og teknologi, dels for å sikre at flere kvinner får professorkompetanse.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet vil fremme forslag til nødvendige endringer i lov- eller regelverk, med sikte på at institusjonene i universitets- og høyskolesektoren engasjerer seg sterkere i kommersialiseringsarbeid. For å forberede forslagene vil det bli nedsatt et offentlig utvalg.

Forskning og teknologi må underlegges etiske og samfunnsmessige vurderinger

Det er et mål at norsk forskning skal holde høy etisk standard, både i sine metoder og resultater. Det bør derfor stilles krav til forskere og forskningsinstitusjoner om å være kvalitetsbevisste også på det etiske området. Særlig viktig er dette på felter der ny teknologi og nye, uprøvde metoder blir tatt i bruk. Derfor er det også nødvendig at ny teknologi gjøres til gjenstand for bred debatt.

Tilstandsvurdering

De tre nasjonale forskningsetiske komiteene oppnevnes av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Komiteene, som dekker alle fagområder, har rådgivende, koordinerende og debattskapende funksjoner. Arbeidsoppgavene er å utforme forskningsetiske retningslinjer, avgi betenkninger og gi råd i enkeltsaker. De henvender seg i første rekke til forskere og forskningsinstitusjoner, men også til sentrale myndigheter. Komiteene har et felles sekretariat. Ansvar for sekretariatsfunksjonen er lagt til Norges forskningsråd.

De fem regionale forskningsetiske komiteer for medisin oppnevnes også av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Komiteenes oppgave er å forhåndsvurdere alle medisinske forsøk med mennesker, og gi råd til forskerne. De behandler ca. 700 nye søknader per år. Mange av søknadene behandles dessuten flere ganger. Ansvar for sekre-

tariatsfunksjonen er lagt til de medisinske fakulteter ved universitetene. Utgiftene dekkes over universitetsbudsjettene, kategori 07.60.

I Norge har vi således et godt utviklet apparat for å drøfte forskningsetiske spørsmål. Systemet med tre nasjonale komiteer som til sammen dekker alle fagområder, har vist seg å fungere hensiktsmessig. Norge har også befestet sin posisjon i det internasjonale arbeidet på dette området. En viktig målsetting er å skape debatt, men det har hittil ikke vært lagt tilstrekkelig vekt på den debattskapende virksomheten.

Teknologirådet ble oppnevnt 30. april 1999, jf. bl.a. St.prp. nr. 1 (1998–99). Dets hovedoppgave er å sette i verk utredninger av muligheter og konsekvenser av ny teknologi, både for samfunnet og den enkelte borger, i den hensikt å stimulere til en offentlig teknologidebatt. Som for de nasjonale forskningsetiske komiteene er ansvaret for sekretariatsfunksjonen tillagt Forskningsrådet.

Etikkprogrammet er et tverrfaglig forskningsprogram i regi av Norges forskningsråd. Det er et sektorovergripende rekrutterings- og kompetanseoppbyggingsprogram. Målsettingen har vært å bygge opp den nasjonale forskerkompetansen i etikk. Programmet har vært i drift siden 1991 og går ut i 2000.

Etter initiativ fra Verdikommisjonen satte Norges forskningsråd i 1999 i gang et nettverk for verdiforskning, Verdinetet. Hensikten er å tydeliggjøre verdirelatert forskning og bygge nettverk mellom forskere på feltet. Hovedtyngden i arbeidet, som vil strekke seg over fem år, vil ligge på formidling og debatt, foruten nettverksbygging og igangsetting av enkelte nye prosjekter.

Strategier og tiltak

I St.meld. nr. 39 (1998–99) er det foreslått at det forskningsetiske arbeidet bør prioriteres enda sterkere enn i dag. Det er derfor viktig at de institusjonene som etter hvert er bygd opp, får gode arbeidsvilkår. Dette gjelder både de nasjonale og de regionale komiteene. Hovedutfordringen for de nasjonale komiteene vil fortsatt være å styrke den utadrettede virksomheten. Departementet legger opp til en viss styrking av budsjettet til de nasjonale komiteene i 2000. Se for øvrig omtale under kap. 285 post 52, avsnittet Strategiske fellesfunksjoner og informasjon.

Teknologirådet bør i oppstartsfasen legge vekt på å prøve ut ulike metoder for teknologivurdering og å etablere en åpen prosedyre for valg av temaer. Rådet må spre informasjon om sin virksomhet til et bredest mulig publikum. Bevilgningen er økt noe fra startåret 1999. Se ellers kap. 287 post 55.

Den verdirelaterte forskningen vil bli videreført bl.a. gjennom Verdinetet. Tiltaket vil også være nyttig som samarbeidstiltak på tvers av sektorene for forskere med etikkkompetanse.

Aktiv norsk deltakelse i internasjonalt forsknings samarbeid

Et aktivt engasjement i internasjonalt samarbeid skal fremme kvalitet og faglig fornyelse i norsk forskning, gi nye kontakter og økt tilgang på ny kunnskap til nytte for samfunns- og næringsliv. Samarbeidet skal utnyttes også til å formidle og profilere norsk forskning, slik at Norge kan bidra i den globale kunnskapsutviklingen, og til å åpne for videre kontakter med andre land.

Tilstandsvurdering

Internasjonalt samarbeid er en selvfølge innenfor forskning og har en sentral plass i forskningspolitikken. De fleste fagområder utvikler seg gjennom et stadig samvirke over grensene. Samarbeid foregår i stor grad gjennom uformelle kontakter og nettverk mellom enkeltforskere og forskningsmiljøer. I tillegg drives det et utstrakt samarbeid gjennom internasjonale organisasjoner, større internasjonale fellessatsinger og programmer, eller gjennom bilaterale overenskomster.

Gjennom stipendiater, gjesteforskere og fast vitenskapelig personale deltar Norge aktivt i internasjonale fellessatsinger innenfor grunnforskning, som Det europeiske senter for kjernefysikk CERN, de europeiske organisasjonene for hhv. molekylærbiologi og synkrotronstråling EMBL/EMBC og ESRF, og det internasjonale byrå for kreftforskning IARC. På grunnlag av en rapport fra NIFU foretok Norges forskningsråd i 1998 en analyse av norsk deltakelse i de førstnevnte europeiske satsingene. På grunnlag av denne har Regjeringen vurdert det som viktig å videreføre norsk deltakelse og framhevet nytten av å kunne medvirke i utvikling av kunnskap fra forskningsfronten, jf. St.meld. nr. 39 (1998–99). Samtidig er det behov for tiltak på norsk side for å sikre bedre utnyttelse av deltakelsen i slikt samarbeid. Se også St.prp. nr. 1 (1999-2000) for Nærings- og handelsdepartementet,

som redegjør for større fellessatsinger innenfor forskning og teknologi på sitt ansvarsområde. Det norske meteorologiske institutt har en betydelig internasjonal forskningsvirksomhet og opparbeidet internasjonal anerkjennelse innenfor meteorologi og når det gjelder kartlegging av grenseoverskridende luftforurensninger.

Norsk deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og teknologi gjennom EØS-avtalen har fått en sentral plass i det internasjonale samarbeidet, se evalueringen fra Norges forskningsråd i 1998. Programmet gir norske forskere og bedrifter mulighet til å utvikle omfattende internasjonale nettverk på et vidt spekter av fagområder. I takt med at EU inngår samarbeidsavtaler med et økende antall ikke-medlemsland, utvikler rammeprogrammet seg til å bli en hovedarena for internasjonalt forskningssamarbeid. Innenfor rammen av EØS-avtalen er Norge blitt full og likeverdig deltaker også i Femte rammeprogram (1998–2002), som er iverksatt i 1999. Samtidig vil aktiviteter under Fjerde rammeprogram fortsette også i de nærmeste årene. Tilrettelegging for norsk deltakelse har hatt høy prioritet. Forskningsrådet har gjennom EU-forskningsInfo arbeidet aktivt med informasjonsspredning og målrettet kontakt mot forskningsmiljøer og næringsliv. Den norske deltakelsen har vært god, men kan og bør styrkes ytterligere.

Strategier og tiltak

Departementet vil styrke samarbeid og kontakt mellom enkeltforskere og går inn for at bilaterale avtaler på institusjonsnivå utvikles i større grad, og at stipend- og utveklingsprogrammer, blant annet under EUs rammeprogram for forskning og nordiske ordninger, utnyttes bedre. Sammenliknet med for eksempel danske og finske studenter har for få norske doktorgradsstudenter utenlandsopphold av et semesters varighet eller mer. Politikken på institusjonsnivå må samordnes med sikte på økt internasjonalisering av forskerutdanningen. Datagrunnlaget om personbasert samarbeid skal forbedres.

Det legges også vekt på en mer aktiv utnyttelse av videre norsk deltakelse i de store internasjonale fellessatsingene, særlig ved å styrke kunnskapsformidlingen, både for å øke forskernes utbytte og sikre leveranser fra norsk industri.

Forskningssamarbeidet under EØS-avtalen skal videreføres og styrkes. I forbindelse med Norges tilslutning til Femte rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling skal informasjonen til ulike norske forskningsmiljøer og bedrifter styrkes ytterligere, og det skal stimuleres til økt norsk deltakelse og ledelse av prosjekter. Norges forskningsråd har en sentral rolle i dette arbeidet. I denne sammenheng skal det bl.a. arbeides for at EU-prosjekter må ses i sammenheng med øvrig forskningsvirksomhet ved institusjoner og bedrifter. Siden stadig flere land utenfor EU knyttes til EUs rammeprogram, vil det være et viktig ledd i en norsk strategi å oppfordre forskningsmiljøene til å utvikle nettverk mot nye samarbeidsland.

Som ledd i profilering av norsk forskning skal potensialet for internasjonalt forskningssamarbeid på norsk jord utvikles på områder der Norge har faglige og geografiske fortrinn, se også den planlagte utredningen om sentre for fremragende forskning. Spesiell oppmerksomhet vil bli rettet mot videreutvikling av det internasjonale samarbeidet innenfor arktisk forskning med utgangspunkt i Svalbard.

Programkategori 07.70 Forskning fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post- gruppe	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
01-29	Driftsutgifter	274 971	255 605	269 702	5,5
30-49	Nybygg, anlegg mv.	3 392	3 460	3 521	1,8
50-59	Overføringer til andre statsregnskaper	741 108	869 335	974 961	12,2
70-89	Overføring til private	530 405	500 130	644 849	28,9
90-99	Utlån, avdrag mv.	71 190	0	0	—
Sum kategori 07.70		1 621 066	1 628 530	1 893 033	16,2

KAP. 283 DET NORSKE METEOROLOGISKE INSTITUTT (JF. KAP. 3283)

Kapitlet finansierer:

- drift av Det norske meteorologiske institutt (DNMI)
- tilskudd til internasjonalt meteorologisk samarbeid

Kap. 283 Det norske meteorologiske institutt fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	216 004	212 037	222 914
21	Spesielle driftsutgifter	53 042	43 568	46 788
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 392	3 460	3 521
70	Den meteorologiske verdensorganisasjon	1 991	2 042	2 110
72	Internasjonale samarbeidsprosjekter, <i>kan overføres</i>	34 992	40 240	42 797
Sum kap. 283		309 421	301 347	318 130

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Det er foretatt en oppjustering av utgiftspost 01 med 7 mill. kroner, jf. en parallell oppjustering av inntektspost 02 under kap. 3283.
- Det er foretatt en oppjustering av utgiftspost 21 med 2 mill. kroner, jf. en parallell oppjustering av inntektspost 01 under kap. 3283.

Det norske meteorologiske institutt (DNMI) står for den offentlige meteorologiske tjeneste for sivile og militære formål. Instituttet skal også drive klimastudier, og utføre forskning som grunnlag for sitt faglige arbeid. Institusjonen har ca. 500 ansatte fordelt på hovedkontoret i Oslo, værvarslingsavdelingene i Bergen og Tromsø samt værtjenestekontorer og observasjonsstasjoner over hele landet og i Arktis.

Resultatrapport for 1998

I løpet av 1990-årene har instituttet lagt vekt på å modernisere systemene for innsamling av data som grunnlag for værvarslere, klimainformasjon og FoU-virksomhet.

Det er stor interesse for instituttets data og tjenester. Om lag 42 pst. av instituttets virksomhet er eksternt finansiert.

Varslings-, klima- og observasjonstjenesten

Varslingstjenesten er instituttets høyest prioriterte tjeneste. Det er et viktig mål for instituttet å varsle alle ekstreme meteorologiske forhold innenfor DNMI's varslingsområde. I løpet av 1998 er det lagt ned et betydelig arbeid med å modernisere og effektivisere produksjonen av værvarslere. Instituttet har satset videre på digitale informasjonssystemer i værvarslingen. I 1998 ble det startet opp en egen tjeneste for fiskefartøyer. Tjenesten over Internett er ytterligere utvidet, blant annet med en egen «Værbutikk» for betalende kunder. Instituttet tilbyr også satellittoverføring av meteorologiske produkter til store brukere. I 1998 var det en fordobling av antall slike brukere i forhold til tidligere år.

Innenfor klimatjenesten er det tatt i bruk en ny databasemaskin, og det geografiske informasjonssystemet GIS er videreutviklet og tatt i bruk som standard presentasjonsverktøy. Dette har bidratt til å heve kvaliteten på instituttets klimatjenester.

Det totale meteorologiske observasjonssystemet består av et omfattende nettverk av manuelle og automatiske observasjonsstasjoner. I løpet av 1998 ble seks nye værstasjoner automatisert. Utbyggingen av en ny værradar på Sørlandet har gått etter planen, og radaren er tatt i bruk fra september 1999.

Forskning og utvikling

I 1998 har instituttet hatt god tilgang på forsknings- og utviklingsoppdrag, både fra offentlige myndigheter, institusjoner og oljeselskaper. I forhold til 1997 har det vært en økning i FoU-oppdrag på 16 pst.

FoU-divisjonen er partner i flere EU-prosjekter og i det regionale klimaprojektet RegClim, som skal beregne regionale effekter av en eventuell global oppvarming. De første resultatene av prosjektet forelå i 1998 og viser at modellene reproducerer de observerte regionale klimatologiske forskjellene i Norden.

I 1998 utgav instituttet i alt 92 vitenskapelige publikasjoner og rapporter, mot 74 i 1997.

Internasjonalt samarbeid

DNMI deltar i en rekke internasjonale meteorologiske organisasjoner, og har presidentskapet i to av åtte kommisjoner i Den meteorologiske verdensorganisasjon (WMO).

Innføringen av et nytt datakommunikasjonssystem i Europa var en av de viktigste internasjonale beslutningene for DNMI's vedkommende i 1998. Instituttet har deltatt aktivt i HIRLAM-samarbeidet (High Resolution Limited Area Model), som er et samarbeid om felles utnyttelse av forskningsresultater mellom de meteorologiske instituttene i Norden, Nederland, Irland, Frankrike og Spania.

Innenfor EUMETNET (Conference of National Meteorological Services in Europe) ble det etablert flere nye prosjekter. DNMI underskrev blant annet en ny intensjonsavtale med de meteorologiske instituttene i Sverige, Finland og Island om et nærmere samarbeid.

I juni stod også DNMI som arrangør for rådmøtet for Det europeiske værvarslings-senteret (ECMWF).

Eksternt finansiert virksomhet

Samlede inntekter og refusjoner beløp seg i 1998 til ca. 133 mill. kroner, en økning på om lag 11 pst. i forhold til 1997. Den eksternt finansierte virksomheten omfatter både oppdragsvirksomhet og markedsvirksomhet overfor brukere som ønsker varsler og prognoser utover den offentlig finansierte tjenesten.

Oppdragsvirksomheten består hovedsakelig av Flyværtjenesten, som utføres i samarbeid med Luftfartsverket (LV). Samarbeidet med LV har fungert godt, og det arbeides med å forbedre og effektivisere denne tjenesten ytterligere. Instituttet møter stadig sterkere konkurranse innenfor markedsvirksomheten. Konkurransen er særlig merkbar innenfor sektorene media, energi og offshore. Instituttet har derfor utarbeidet markedsplaner og blitt mer målrettet i sin innsats overfor viktige kundegrupper. Dette har bl.a. resultert i at salg av tjenester og produkter har økt betydelig siden 1997.

Administrative utviklings- og effektiviseringstiltak

I løpet av 1998 videreførte instituttet arbeidet med å innføre en mer brukertilpasset organisasjon og skape et klarere skille mellom den statsfinansierte tjenesten for allmennheten og den brukerfinansierte markedsvirksomheten. Et forslag til omorganisering er nå utarbeidet, og forslaget vil bli sett i sammenheng med gjennomgangen av instituttets tilknytningsform til staten.

I 1998 ble et nytt timeberegningssystem ferdig utviklet og er nå under testing, og instituttet ble tilknyttet statens konsernkontoordning fra 1. juli 1999.

Resultatmål for 2000

Instituttet skal i 2000 blant annet ha som mål:

- å forbedre beskrivelsen av dagens og framtidens klima i Norge og Norden
- å fortsatt øke omsetningen i den kommersielle virksomheten
- å styrke det nasjonale observasjonsgrunnlaget, blant annet ved å øke antall automatstasjoner
- å videreutvikle formidlingen overfor allmennheten og betalende brukere via radio, TV og Internett
- å øke satsingen innenfor miljøforskning og varsling av miljøparametere
- å sikre tilfredsstillende tilgang til internasjonale data og produkter og utnytte disse til å oppnå bedre og mer kostnadseffektive meteorologiske tjenester

Budsjettforslag for 2000

Departementet har lagt til rette for en videreføring av varslingstjenesten på dagens nivå. Instituttets tilgang på tungregnerressurser foreslås videreført, se kap. 281.

Budsjetttrammen under post 01 er økt noe i forhold til 1999, jf. en parallell oppjustering av inntektspost 02 under kap. 3283. Bevilgningene under posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3283 post 02, jf. forslag til vedtak II nr. 1. Under post 01 er det lagt inn midler til kjøp av vær- og miljøskipstjenester utført av værskipet «Polarfront» og til dekning av instituttets arbeid med atomulykkeberedskap.

Under post 21 kan instituttet utføre spesialtjenester og påta seg oppdrag fra offentlige og private institusjoner mot betaling. Utgifter i samband med de vesteuropeiske meteorologiske tjenestene om kommersiell utnyttning av data og produkter (ECOMET) vil også bli ført under post 21. Bevilgningen på posten er økt noe, jf. en parallell oppjustering av inntektspost 01 under kap. 3283. Bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekt under kap. 3283 postene 01 og 05, jf. forslag til vedtak II nr. 1 og 2. Tilsetning i oppdragsfinansierte stillinger kan bare skje i den grad eksterne finansieringskilder dekker lønnsutgiftene.

Post 45 gjelder utbygging og modernisering av utstyr.

Post 70 Den meteorologiske verdensorganisasjon

Bevilgningen gjelder ordinære tilskudd til World Meteorological Organization (WMO), tilskudd til World Weather Watch (WWW), opplæring av meteorologer i utviklingsland, den internasjonale union for geodesi og geofysikk og spesielle fond i WMO med tilknytning til observasjonssystemene i Nord-Atlanteren.

Målsettingen med norsk deltakelse i WMO er å dra nytte av WMOs arbeid med å koordinere innsamling av meteorologiske og relaterte data og produkter, standardisering av metoder og teknologi, fremme anvendelsen av meteorologisk og relatert informasjon, koordinere forskningsinnsatsen og koordinere opplæring og teknologioverføring.

Budsjettforslaget bygger på organisasjonenes vedtatte budsjetter, og innebærer en videreføring av bevilgningsnivået for 1999. Se også kap. 3283 post 04.

Post 72 Internasjonale samarbeidsprosjekter, kan overføres

Bevilgningsforslaget gjelder bl.a. Norges bidrag til EUMETSAT og Det europeiske værvarslingssenteret i Reading (ECMWF). Bidragene til EUMETSAT og ECMWF er basert på bruttonasjonalproduktøkning, og de endelige budsjettvedtakene er ikke klare før i desember 1999. Kontingentene påvirkes også av eventuelle valutakursendringer fram til betalings-tidspunktet.

Formålet med norsk deltakelse i organisasjonene er følgende: EUMETSAT: Drive meteorologisk satellittsystem for værvarslingsformål og for overvåking av klima og klimaendringer, ECMWF: Forskning og utvikling av modeller og metoder samt tilrettelegging av datagrunnlag for middelslange værvarsler, EUMETNET: Samarbeid mellom meteorologiske institutter innenfor EØS-området for å identifisere områder der de meteorologiske instituttene kan utnytte felles ressurser på en mer hensiktsmessig og kostnadseffektiv måte, EGOS: Operasjonell drift av meteorologiske bøyer i Nord-Atlanteren, ECSN: Vesteuropeisk samarbeid innenfor klima, og HIRLAM: Utvikling av en høyoppløselig finskalamodell.

Budsjettforslaget innebærer en videreføring av nåværende samarbeid. Budsjettøkningen skyldes bl.a. endrede valutakurser.

KAP. 3283 DET NORSKE METEOROLOGISKE INSTITUTT (JF. KAP. 283)

Kap. 3283 Det norske meteorologiske institutt fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	49 333	39 966	41 966
02	Salgsinntekter mv.	19 059	8 438	15 674
04	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	0	59	59
05	Refusjon for flyværtjenester	62 700	64 268	66 068
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	28	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 634	0	0
Sum kap. 3283		132 754	112 731	123 767

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Det er foretatt en oppjustering av inntektspost 01 med 2 mill. kroner, jf. en parallell oppjustering av utgiftspost 21 under kap. 283.
- Det er foretatt en oppjustering av inntektspost 02 med 7 mill. kroner, jf. en parallell oppjustering av utgiftspost 01 under kap. 283.

Inntektspost 01 gjelder oppdragsinntekter. Post 02 gjelder inntekter fra mindre spesial-tjenester og refusjoner for tjenester instituttet utfører for andre institusjoner i Arktis. Tilskudd fra andre land til kjøp av vær- og miljøskipstjenester utført av værskipet «Polarfront» føres på post 02.

Post 04 gjelder refusjon av ODA (Official Development Aid)-godkjente utgifter, dvs. utgifter som etter OECDs retningslinjer kan godkjennes som utviklingshjelp. Post 05 gjelder refusjon fra Luftfartsverket for utgifter som Det norske meteorologiske institutt har til flyværtjenesten.

KAP. 285 NORGES FORSKNINGSRÅD

Kapitlet omfatter:

- bevilgning til forskningsformål gjennom Norges forskningsråd
- administrasjonskostnader for Norges forskningsråd

Kap. 285 Norges forskningsråd fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
52	Forskningsformål	555 721	606 400	612 329
55	Administrasjon	156 867	164 514	169 920
90	Lån	71 190	0	0
Sum kap. 285		783 778	770 914	782 249

I 1998 tok Forskningsrådet opp et lån i statskassen på kr 71 190 000 for å refinansiere et lån som var tatt opp i det private markedet. Lånet er knyttet til finansieringen av Informatikkbygget i Gaustadbekkdalen.

Post 52 Forskningsformål

Bevilgningene til Forskningsrådet over post 52 Forskningsformål nyttes til å finansiere forskning innenfor humaniora, samfunnsvitenskap, medisin og helse, naturvitenskap og teknologi, miljø og utvikling, og forskerrekuttering innenfor bioproduksjon og foredling. Posten dekker også midler til vitenskapelig utstyr, forskning knyttet til medlemskap i internasjonale programmer og institusjoner (følgeforskning), strategiske fellesfunksjoner og informasjon. Spredning og formidling av kunnskap er et sentralt krav til de faglige bevilgningene.

Tabell: Faglige bevilgninger fordelt på fagområder (i mill. kroner)

	1997	1998	1999
Humaniora	81,2	79,6	86,0
Samfunnsfag	73,4	70,0	76,0
Medisin og helse	95,9	93,5	103,0
Naturvitenskap og teknologi	195,8	194,1	206,0
Miljø og utvikling	37,2	41,8	43,0
Diverse ¹⁾	113,3 ²⁾	76,7	92,4
Sum	596,8	555,7	606,4

1) Omfatter strategiske fellesfunksjoner og informasjon, vitenskapelig utstyr og forskerrekuttering innenfor bioproduksjon og foredling.

2) Fordelingen inkluderer tilleggsbevilgning på 35 mill. kroner til vitenskapelig utstyr som ble bevilget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 1997.

Bevilgningene på de ulike fagområdene fordeles på flere virkemidler. Forskerinitiert grunnforskning gjennom frie prosjekter skal være et hovedvirkemiddel for å sikre kvalitet og fornyelse i grunnforskningen.

Programmer har som hovedformål å bygge opp kompetanse og utvikle kunnskap på tematisk avgrensede felter der Norge har særskilte behov eller fortrinn. Departementets bevilgning går dels til grunnforskningsprogrammer og dels til delfinansiering av såkalte handlingsrettede, eller anvendte, programmer.

Basisbevilgninger til forskningsinstitutter, strategiske universitetsprogrammer og støtten til avansert vitenskapelig utstyr er tiltak for å gi forskningen effektive rammevilkår. Videre gir Forskningsrådet støtte til tiltak som kontingenter, informasjon, formidling, evalueringsvirksomhet samt stimuleringsiltak og nettverksbygging.

Humanistisk forskning

Resultatrapport for 1998–99

Av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets midler gikk 79,6 mill. kroner til humaniora i 1998, en nominell nedgang på 2 pst. sammenliknet med 1997. Fra 1998 til 1999 er det en nominell økning på 8 pst.

Tabell: Fordeling på virkemidler (i mill. kroner)

Virkemiddel	Budsjett 1996	Budsjett 1997	Budsjett 1998	Budsjett 1999
Frie prosjekter	30,8	34,9	38,0	44,5
Programmer	30,6	31,3	27,0	25,2
Diverse FoU	16,5	15,0	14,6	16,3
Sum	77,9	81,2	79,6	86,0

Fri prosjektstøtte er prioritert og økte i 1998 med 9 pst. i forhold til 1997. Henimot halvparten av departementets midler til humanistisk forskning brukes til frie prosjekter. Innenfor den frie prosjektstøtten ble det finansiert 93 doktorgradsårverk i 1998, mot 84 i 1997. Over halvparten av stipendiatene var kvinner. Innenfor fri prosjektstøtte ble det også gitt midler til prosjekter som skal bidra til utvikling og fornyelse av fag og miljøer, og midler til utenlandsopphold.

Rammen til grunnforskningsprogrammene ble noe redusert i 1998. Innenfor rammen er programmet Kjønn i endring tilført noe mer midler, mens Program for kulturstudier i sitt første ordinære virkeår har fått en betydelig vekst. Programmene bidrar i vesentlig grad til rekruttering, og finansierte i 1998 40 doktorgradsårverk, sju flere enn året før. Over halvparten av stipendiatene var kvinner.

Forskningsrådet har videreført arbeidet med å sikre økt rekruttering og stimulere forskningen innenfor samisk og kvensk. Det ble i 1998 gitt støtte til utgivelse av 28 humanistiske tidsskrifter. Rådet har i 1998 startet arbeidet med å utvikle fagnotater for hvert enkelt fag. Notatene skal bidra til mer systematisert kunnskap om tilstanden i fagene, herunder beskrive status for rekruttering, stillinger, kunnskapshull med mer.

Resultatmål for 2000

Bevilgningen til humanistisk forskning skal være minst 87 mill. kroner. Forskningsrådet forutsettes å opprettholde nivået på fri prosjektstøtte. Program for kulturstudier, Antikkprogrammet, Program for biblioteksforskning og programmet Kjønn i endring videreføres på om lag samme nivå som i 1999.

Samfunnsvitenskapelig forskning

Resultatrapport for 1998–99

Midler til samfunnsvitenskapelig forskning utgjorde 70 mill. kroner i 1998, en nominell nedgang på 4,6 pst. sammenliknet med 1997. I 1999 var beløpet på 76 mill. kroner, som er en nominell økning på 8,6 pst. i forhold til 1998.

Tabell: Fordeling på virkemidler (i mill. kroner)

Virkemiddel	Budsjett 1996	Budsjett 1997	Budsjett 1998	Budsjett 1999
Frie prosjekter	18,7	22,5	25,3	30,9
Programmer	36,4	30,5	27,2	27,6
Diverse FoU	20,5	20,4	17,5	17,5
Sum	75,6	73,4	70,0	76,0

I perioden 1996–99 har støtten til frie prosjekter økt med vel 12 mill. kroner, eller 65 pst. Siden bevilgningene til samfunnsvitenskapelig forskning totalt sett har ligget fast i perioden, gir dette uttrykk for en sterk prioritering av frie prosjekter. Det er i tråd med departementets føringer og vektlegging av forskerinitiert forskning, og i tråd med Forskningsrådets anbefalinger i strateginotat for samfunnsforskning. Frie prosjekter dekker også en satsing på vitenskapsstudier, og fra 1999 en satsing rettet mot profesjonsutdanningene ved de statlige høyskolene. Innenfor den frie prosjektstøtten benyttes en stor del av midlene til doktorgrads-

stipender. I 1998 ble det finansiert 52 doktorgradsårsverk, med en kvinneandel på 45 pst. Utenlandsopphold ble prioritert.

Støtten til programmer ble i 1998 brukt til delfinansiering av 13 programmer. Programstøtten er redusert med 24 pst. i perioden 1996–99. Midlene blir i hovedsak brukt til å sikre grunnleggende forskning på prioriterte felter. Samfinansiering med andre departementer skal sikre gode koblinger mellom grunnforskning og anvendt forskning. Etter Forskningsrådets vurdering er dette en vellykket modell, noe som bl.a. kommer til uttrykk ved det store antallet doktorgradsarbeider som finansieres gjennom programmene. Programmene bidrar vesentlig til rekruttering innenfor samfunnsvitenskap. Den største innsatsen ble satt inn i programmene Advanced Research on the Europeanisation of the Nation-State (ARENA), Offentlig sektor i endring og Velferd og samfunn.

Innenfor «diverse FoU» er bevilgningen til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) den største. NSD fikk i 1998 som første nordiske samfunnsvitenskapelige institusjon status som Large Scale Facility under EU-programmet Training and Mobility for Researchers. I tillegg kommer støtte til ALLFORSK/Senter for barneforskning, Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning og andre tiltak, som publiseringsstøtte og forskerutdanning.

Resultatmål for 2000

Bevilgningen til samfunnsvitenskapelig forskning skal være minst 76 mill. kroner i 2000. Fordelingen mellom virkemidlene er i de senere årene sterkt endret med økt vekt på frie prosjekter. For 2000 opprettholdes 1999-fordelingen mellom frie prosjekter, programmer og diverse FoU. Behovet for kompetanseoppbygging og rekruttering på prioriterte områder skal ivaretas både gjennom støtten til frie prosjekter og programmer. Satsingen rettet mot profesjonsutdanningene skal videreføres.

Medisinsk og helsefaglig forskning

Resultatrapport for 1998–99

Av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets midler gikk 93,5 mill. kroner til medisinsk og helsefaglig forskning i 1998, en nominell nedgang på ca. 2,5 pst. fra 1997. Fra 1998 til 1999 ble bevilgningen nominelt økt med 10 pst. Midlene omfattet ca. 12 mill. kroner til EU-følgforskning innenfor biomedisin.

Tabell: Fordeling på virkemidler (i mill. kroner)

Virkemiddel	Budsjett 1996	Budsjett 1997	Budsjett 1998	Budsjett 1999
Frie prosjekter	57,9	57,1	60,2	65,2
Programmer	26,5	25,6	20,6	23,7
Diverse FoU	12,9	13,2	12,7	14,1
Sum	97,3	95,9	93,5	103,0

Forskningsrådet har i 1998 prioritert støtte til frie prosjekter i naturvitenskapelige fag som biokjemi, molekylærbiologi og fysiologi og i kliniske fag samt innenfor psykologi, samfunnsmedisin, epidemiologi og etikk. Frie prosjekters andel av bevilgningen har økt i løpet av den siste toårsperioden. Internasjonalt forskningssamarbeid ble høyt prioritert, både ved forskerutveksling og deltakelse i EUs rammeprogram.

Grunnforskningsprogrammet Celle- og genteknologi ble i sin helhet finansiert av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Koblingen mellom medisinsk og helsefaglig grunnforskning og anvendt forskning i forhold til viktige helseproblemer ivaretas bl.a. gjennom flere handlingsrettede programmer. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet delfinansierte programmer innenfor helsetjenesteforskning, forebyggende helsearbeid, informasjonsteknologi, mental helse og forskning knyttet til miljøforurensning og helse. Tre basalforskere fikk tildelt midler fra Toppforskningsprogrammet, som ble startet i 1997. Programmet tar sikte på å gi yngre fremragende forskere optimale arbeidsvilkår. I tillegg støttes elleve gode forskningsmiljøer med en rammebevilgning kalt miljøstøtte.

Ulike former for stipender er i de senere år blitt gitt både innenfor frie prosjekter og gjennom programvirksomheten. Den medisinske og helsefaglige forskningen har fortsatt store rekrutteringsproblemer. Det er først og fremst leger, men også tannleger og psykologer som velger andre karriereveier. Antallet søknader til studentstipend og andelen leger blant både doktogradstipendiater og postdoktorstipendiater viser fortsatt en synkende tendens. Forskningsrådet har iverksatt tiltak for å motvirke denne negative utviklingen. I 1998 ble det finansiert 207 doktorgradsårsverk, med en kvinneandel på 54 pst.

«Diverse FoU» omfatter midler til bl.a. formidling, planlegging, utredning og evaluering.

Resultatmål for 2000

Bevilgningen til medisinsk og helsefaglig forskning skal i 2000 være minst 104 mill. kroner. Nivået på fri prosjektstøtte opprettholdes. Det er spesielt viktig at forskningsfelter som ikke har alternative finansieringskilder, blir støttet. Grunnforsknings- og handlingsrettede programmer videreføres. Forskningsrådet må prioritere tiltak som bidrar til å rekruttere flere medisinerere til forskning.

Miljø og utvikling

Resultatrapport for 1998–99

Midler til miljø- og utviklingsforskning var 41,8 mill. kroner i 1998, en nominell økning på 12,4 pst. sammenliknet med 1997. I 1999 økte bevilgningen til 43 mill. kroner, dvs. en nominell økning på 2,9 pst.

Tabell: Fordeling på virkemidler (i mill. kroner)

Virkemiddel	Budsjett 1996	Budsjett 1997	Budsjett 1998	Budsjett 1999
Frie prosjekter	19,0	22,2	23,7	25,0
Programmer	12,2	10,0	13,3	13,5
Diverse FoU	4,3	5,0	4,8	4,5
Sum	34,5	37,2	41,8	43,0

I perioden 1996–99 har støtten til frie prosjekter økt med 6 mill. kroner, eller noe over 30 pst. Dette er i tråd med departementets prioritering. Det er stor faglig og tematisk bredde i porteføljen. Forskning i grenseflaten mellom miljø og utvikling, og oppbygging av kompetanse innenfor fagdisiplinene demografi og miljørett, er særlig vektlagt.

Støtten til programmer viser en liten økning i perioden 1996–99. Det er særlig forskning innenfor klimarelaterte programmer (Klima og ozon, Polarforskningsprogrammet) som er styrket.

ProSus (Programme for Research and Documentation for a Sustainable Society) var et treårig program (1996–98) for forskning og utredning for et bærekraftig samfunn. Programmet ble evaluert i 1998. I tråd med anbefalingene fra evalueringsutvalget ønsker departementet en videreføring som ivaretar særtrekkene ved ProSus og som samtidig gir en tyngre og fastere institusjonell forankring. Forskningsrådet har, i samarbeid med ProSus, utarbeidet et forslag til strategisk universitetsprogram (2000–05) som foreslås lagt til Universitetet i Oslo.

«Diverse FoU» omfatter nettverksbygging og formidling, bl.a. gjennom en serie nasjonale konferanser som skal bidra til en strukturert debatt omkring bærekraftig utvikling. I tillegg inngår miljøstøtte til universitetene i form av tidsbegrensede programsatsinger.

Antallet doktorgradsårsverk innenfor frie prosjekter og programmene til sammen økte fra 34 i 1997 til 39 i 1998. Kvinneandelen var i 1998 på 38 pst., dvs. det samme som året før.

På bakgrunn av initiativ fra berørte departementer opprettet Forskningsrådet i 1998 et bredt sammensatt samarbeidsutvalg for klimaforskning. Samarbeidsutvalget skal bidra til økt samordning, målretting og langsiktighet i norsk klimaforskning. Det ble arrangert en forskningsstrategisk konferanse om klimaforskning i Norge og utarbeidet en rapport om norsk klimaforskning.

Forskningsrådet har utarbeidet en strategi for videreutviklingen av Svalbard som forskningsplattform. Som en oppfølging er koordinerings- og informasjonsutvalget Svalbard Science Forum etablert. Bedre informasjon og datagrunnlag om norsk og internasjonal polarforskning med tilknytning til Svalbard er viktige resultater så langt.

Resultatmål for 2000

Bevilgningen til forskning innenfor miljø og utvikling skal være minst 43 mill. kroner. For å ivareta bredde og kvalitet i disiplinutviklingen skal støtten til frie prosjekter fortsatt prioriteres. Støtten til igangværende programmer videreføres.

ProSus skal videreføres som et strategisk universitetsprogram ved Universitetet i Oslo i tråd med Forskningsrådets forslag. Det forutsettes at Forskningsrådet foretar en grenseoppgang og legger til rette for et tett samarbeid mellom ProSus og et eventuelt nytt forskningsprogram (Rammebetingelser, styringsmuligheter og virkemidler for en bærekraftig utvikling). ProSus videreføres med en økonomisk ramme på 5 mill. kroner.

Naturvitenskapelig og teknologisk forskning*Resultatrapport for 1998–99*

I 1998 gikk 194,1 mill. kroner av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets bevilgning til området naturvitenskap og teknologi. Dette var en nominell nedgang på 0,9 pst. i forhold til 1997. Fra 1998 til 1999 er det en nominell økning på 6,1 pst.

Tabell: Fordeling på virkemidler (i mill. kroner)

Virkemiddel	Budsjett 1996	Budsjett 1997	Budsjett 1998	Budsjett 1999
Frie prosjekter	101,5	101,8	104,1	110,3
Programmer	42,3	40,9	38,9	41,3
Diverse FoU ¹⁾	51,1	53,1	51,1	54,4
Sum	194,9	195,8	194,1	206,0

1) Hovedsakelig støtte til infrastrukturtiltak.

Hovedtyngden av støtten fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet gikk til forskerrekruttering. Innenfor frie prosjekter ble det finansiert om lag 190 doktorgradsårverk og 40 årverk postdoktorstipend. I forhold til 1997 var det en økning i doktorgradsårverk på ca. 8 pst., mens antall årverk postdoktorstipend var på nivå med året før. Kvinneandelen blant stipendiatene var på 26 pst., mot 28 pst. året før. Internasjonalt samarbeid prioriteres høyt, og i 1998 gikk omtrent 1/3 av budsjettet for frie prosjekter til slikt samarbeid.

Fire grunnforskningsprogrammer ble finansiert over departementets budsjett: Romforskning, Kjerne- og partikkelforskning, Materialforskning og Forskning om marine ressurser. Bevilgningene til Romforskning, Materialforskning og det marine programmet var på tilnærmet samme nivå som i 1997. Kjerne- og partikkelforskning ble omorganisert og videreført med ny bevilgningsmodell. Alle programmene fulgte oppsatte planer og viste god framgang og vitenskapelig produksjon. Totalt ble det finansiert 27 doktorgradsårverk og ti årverk postdoktorstipend innenfor de fire programmene – omtrent det samme som i 1997.

Midlene under «diverse FoU» gikk i hovedsak til infrastrukturtiltak, strategiske universitetsprogrammer og vitenskapelig utstyr. I 1998 ble det finansiert 17 strategiske universitetsprogrammer over departementets budsjett. De strategiske universitetsprogrammene har hatt et noe lavere forbruk i forhold til 1997. Dette skyldes bl.a. at SARS-senteret i Bergen (europeisk laboratorium for molekylær marinbiologi) har hatt en senere oppstart enn forventet. I likhet med tidligere år ble det bevilget 10 mill. kroner til vitenskapelig utstyr over budsjettet til naturvitenskap og teknologi.

Resultatmål for 2000

Bevilgningen til naturvitenskap og teknologi skal i 2000 være på minst 208 mill. kroner. Frie prosjekter skal prioriteres og styrkes. Prosjektene innenfor Kjerne- og partikkelforskningsprogrammet skal videreføres innenfor samme ramme som i 1999. Departementet forutsetter at Forskningsrådet finner rom for nødvendig finansiering av utvikling av detektorer til eksperimentene ved CERN. I forbindelse med disse eksperimentene er det også lagt inn kr 850 000 til dekning av norsk bidrag til en oppgradert LEP (Large Electron Positron Collider).

De øvrige grunnforskningsprogrammene avsluttes i 1999, men sentrale aktiviteter skal videreføres innenfor en ny programportefølje. Den økte satsingen på marin forskning skal videreføres bl.a. gjennom programmet Marine ressurser, miljø og forvaltning (MARE).

Minst 10 mill. kroner av bevilgningen til naturvitenskap og teknologi skal nyttes til vitenskapelig utstyr.

Vitenskapelig utstyr*Resultatrapport for 1998–99*

Norges forskningsråd har oppnevnt et eget utstyrsutvalg med representanter fra universitetene, de vitenskapelige høgskolene og de regionale høgskolene. Utvalget gir råd om fordelingen av bevilgningene til vitenskapelig utstyr og bidrar til at de mest nødvendige investeringene får høyest prioritet.

I 1997 ble det, bl.a. på bakgrunn av en tilleggsbevilgning på 35 mill. kroner gitt i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 1997 og ved omdisponeringer internt i Forskningsrådet, stilt til disposisjon til sammen 100 mill. kroner til slikt utstyr. I 1998 ble den samlede bevilgningen redusert til 30 mill. kroner, inkludert 10 mill. kroner som kanaliseres gjennom bevilgningen til naturvitenskap og teknologi.

Av den samlede bevilgningen på 30 mill. kroner gikk om lag 66 pst. til naturvitenskap og teknologi, 22 pst. til medisin og 12 pst. til landbruk og veterinærmedisin. Det ble bevilget 1 mill. kroner til anskaffelse av et massespektrometer til Vulkanologisk institutt på Island samt 1 mill. kroner til tidligere innvilgede prosjekter som kompensasjon for ugunstig valutakursutvikling.

Utstyrsutvalget planla i 1998 sammen med Statskonsult et kurs i innkjøpsrelaterte emner. Kurset ble gjennomført i januar 1999 med god deltakelse fra universitetene og høyskolene.

Resultatmål for 2000

Bevilgning til vitenskapelig utstyr skal være minst 25 mill. kroner. I tillegg kommer 10 mill. kroner som er innbakt i bevilgningen til naturvitenskap og teknologi.

Utstyrsutvalget skal stimulere til samarbeid og koordinering mellom institusjoner som har identiske eller beslektede utstyrbehov. I tillegg skal utvalget fortsette å styrke innkjøpskompetansen ved institusjonene, bl.a. ved å tilby opplæring innenfor EØS-regler og forhandlingsteknikk.

Forskerrekruttering innenfor bioproduksjon og foredling

Resultatrapport for 1998–99

Departementet bevilget 17,9 mill. kroner til forskerrekuttering innenfor fiskeri-, havbruks- og landbrukssektoren i 1998. Dette var en nedgang på 1,7 mill. kroner fra 1997. I 1999 var bevilgningen 18,5 mill. kroner. Bevilgningen for 1998 finanserte om lag en femtedel av rekrutteringsstipendiatene innenfor området Bioproduksjon og foredling, dvs. om lag 40 doktorgradsårsverk. Av bevilgningen er 9,8 mill. kroner brukt til forskerrekuttering på marine fagområder. Forskerrekutteringen finansieres i økende grad innenfor forskningsprogrammene og de strategiske programmene. Om lag 4 mill. kroner ble benyttet til delfinansiering av programmene Marine ressurser og miljø og Markedsforskning. Kvinneandelen blant stipendiater innenfor bioproduksjon og foredling var 44 pst., som er en svak økning fra tidligere år.

Resultatmål for 2000

Bevilgningen til forskerrekuttering innenfor bioproduksjon og foredling skal i 2000 være minst 18,5 mill. kroner.

Strategiske fellesfunksjoner og informasjon

Resultatrapport for 1998–99

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets midler til strategiske fellesfunksjoner og informasjon var i 1998 på 38,8 mill. kroner, dvs. det samme som i 1997. I 1999 var beløpet på 42 mill. kroner, som er en nominell økning på 8,2 pst. i forhold til 1998. Enkelte tiltak innenfor strategiske fellesfunksjoner og informasjon har tidligere blitt finansiert over Forskningsrådets renteinntekter. Økningen fra 1998 til 1999 skyldes i hovedsak en delvis kompensasjon for bortfall av renteinntekter i forbindelse med at Forskningsrådet i 1998 kom inn under ordningen med statlig konsernkonto.

Tabell: Fordeling på virkemidler (i mill. kroner)

Virkemiddel	Budsjett 1996	Budsjett 1997	Budsjett 1998	Budsjett 1999
Strategiske fellesfunksjoner	34,1	35,4	35,5	35,9
Informasjon	4,0	3,4	3,3	6,1
Sum	38,1	38,8	38,8	42,0

Forskningsrådet har en sentral rolle som forskningspolitisk rådgiver. Midler til strategiske fellesfunksjoner skal dekke utarbeiding og videreutvikling av kunnskapsgrunnlaget for forskningspolitikken.

Midlene dekket i 1998 bl.a. vitenskapsrådene i Brussel og Washington, de nasjonale forskningsetiske komiteene, basisbevilgning til Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU), strategisk instituttprogram til Stiftelsen for studier i teknologi, innovasjon og økonomisk politikk (STEP-gruppen) samt en rekke internasjonale aktiviteter, herunder informasjons- og stimulerings tiltak for fremme av norsk deltakelse i EUs forskningsprogrammer (EU-ForskningsInfo) og internasjonal personutveksling.

Forskningsrådet har ansvar for å finansiere de tre nasjonale forskningsetiske komiteene for henholdsvis medisin (NEM), naturvitenskap og teknologi (NENT) og samfunnsvitenskap

og humaniora (NESH), jf. St.meld. nr. 39 (1998–99). I nær tilknytning til de nasjonale forskningsetiske komiteene finansierer Forskningsrådet også driften av sekretariatet Standing Committee on Responsibility and Ethics in Science (SCRES).

Forskningsrådet omorganiserte i 1998 sitt arbeid med kvinne- og kjønnsforskning. I tilknytning til Forskningspolitisk avdeling ble det opprettet en egen seksjon for kvinneforskning samtidig som Sekretariatet for kvinneforskning ble nedlagt. Sekretariatets informasjons- og formidlingsoppgaver er overført til en nyopprettet nettbasert informasjons- og dokumentasjonstjeneste, KILDEN. Den nye seksjonen har hovedansvaret for forskningspolitisk rådgivning om kvinne- og kjønnsforskning samt likestilling i forskning. Den samarbeider med områdene i Forskningsrådet om de forskningsstrategiske oppgavene. Forskningsrådet vedtok i 1998 en handlingsplan for likestilling i FoU-sektoren. Planen har som overordnet målsetting å styrke rekrutteringen til fag med lav kvinneandel og å øke andelen kvinner i faste vitenskapelige stillinger.

Forskning for fremtiden – strategi for norsk forskning og for Norges forskningsråd ble gitt ut i ny utgave i 1998. Faktaunderlaget er oppdatert, og det er tatt hensyn til Forskningsrådets innspill til forskningsmeldingen og strategier vedtatt av hovedstyret i de siste to årene.

Tilskuddet til informasjon delfinansierer Forskningsrådets felles informasjons- og profileringstiltak. Forskningsrådet utgir bladene «Forskning» og «Tell'Us» og produserte i 1998 i tillegg rundt 200 andre trykksaker (strategier, rapporter, brosjyrer osv.). Den landsomfattende, ukelange forskningsfestivalen «Forskningsdagene» er et samarbeid mellom Forskningsrådet og en rekke av landets forskningsinstitusjoner og ble arrangert for fjerde gang i 1998. Nysgjerrigper-prosjektet og støtten til «Stiftelsen Ungdom og Forskning», som arrangerer konkurransen «Unge forskere», er tiltak spesielt rettet mot barn og ungdom. Nysgjerrigper-prosjektet har økt sterkt. Ved utgangen av 1998 hadde Nysgjerrigper-avisen over 80 000 abonnenter, som er en fordobling i løpet av ett år.

Resultatmål for 2000

Bevilgningen til strategiske fellesfunksjoner og informasjon i 1999 skal være minst 44 mill. kroner. Bevilgningen er økt noe for å kunne styrke arbeidet til de nasjonale forskningsetiske komiteene og SCRES.

Det er et mål å utvikle flere forskere og forskningsmiljøer på høyt internasjonalt nivå. For å oppnå dette er det foreslått å innføre en ordning med sentre for fremragende forskning («centres of excellence»). Forskningsrådet skal i 2000 utrede og foreslå hvordan en norsk ordning bør utformes.

Bevilgningen til Eurobarometer som ble gitt i 1999-budsjettet, videreføres i år 2000. Eurobarometer er EU-baserte intervjuundersøkelser for å kartlegge endringer i holdninger til politiske og samfunnsmessige spørsmål i landene. Bevilgningen er ment å dekke én undersøkelse. Basisbevilgningen til NIFU videreføres i 2000.

Forskningsrådet skal arbeide for å styrke utbyttet av norsk innsats i internasjonalt forskningssamarbeid, bl.a. gjennom informasjon og arbeid for å sikre norsk ledelse av prosjekter. Rådet skal også bidra til et bedre datagrunnlag. Bevilgningene til EU-ForskningsInfo og vitenskapsråden i Washington videreføres i 2000. Bevilgningene til utveksling under kulturavtalene skal videreføres på om lag samme nivå som i 1999.

Det er viktig at forskningen og de resultatene den frambringer, holder høy etisk standard. De tre nasjonale forskningsetiske komiteene er sentrale virkemidler i dette arbeidet. Komiteenes budsjett forutsettes styrket i 2000. Det skal legges særlig vekt på den utadrettede virksomheten, i form av konferanser, seminarer mv. Aktiviteten til SCRES forutsettes videreført i 2000. Minst 1 mill. kroner skal brukes til styrking av komiteene og SCRES i 2000.

Departementet ber Forskningsrådet sette i gang en utredning om kvinner i forskning. Utredningen skal blant annet kartlegge virkninger av eksisterende likestillingstiltak, som grunnlag for å målrette framtidige tiltak.

Bevilgningen til informasjon videreføres i 2000. Forskningsrådet skal prioritere å styrke kontakten mellom forskningsverdenen og massemediene samt følge opp Nasjonal strategi for allmennrettet forskningsformidling.

Budsjettforslag for 2000

Forslag til midler til forskningsformål gjennom Forskningsrådet viser totalt en økning på ca. 1 pst. i forhold til 1999. I tillegg til bevilgningene over post 52 videreføres tilsagnsfullmakten på samme nivå som i 1999, dvs. 37,5 mill. kroner, jf. forslag til vedtak III nr. 10.

For å støtte opp under Forskningsrådets budsjettmessige fleksibilitet har departementet ikke fordelt hele bevilgningen på fagområder. Et mindre, ufordelt beløp fordeles av Hoved-

styret for å dekke prioriterte oppgavefelt innenfor Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets ansvarsområde.

Post 55 Administrasjon

Resultatrapport for 1998–99

Bevilgningen på denne posten går til lønn for tilsatte i administrasjonen, husleie og andre driftskostnader. Per 31. desember 1998 var 288 personer tilsatt i Forskningsrådets administrasjon.

Av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets midler gikk 156,9 mill. kroner til administrasjon i 1998, en nominell nedgang på 1 pst. sammenliknet med 1997. I 1999 var beløpet 164,5 mill. kroner, dvs. en nominell økning på ca. 4,9 pst. i forhold til 1998.

Forskningsrådets administrasjon fortsatte i 1998 arbeidet med å styrke de strategiske rådsfunksjonene, effektivisere de FoU-administrative oppgavene og med å heve personalets kompetanse. Siden 1995 har det vært en endring i stillingsprofilen ved at antall rådgivere har økt, mens antallet konsulenter og sekretærer er redusert. Et nytt program for lederutvikling er etablert og vil bli gjennomført i løpet av 1999.

I 1997 satte Forskningsrådet i gang et toårig utviklingsprosjekt med formål å etablere et mål- og resultatstyringssystem. Prosjektet hadde god framdrift i 1998, og Forskningsrådet har vært i dialog med departementene om utviklingen av styringssystemet.

Omfanget av Forskningsrådets arbeidsgiveransvar er ytterligere redusert. Per 1. januar 1999 hadde Forskningsrådet arbeidsgiveransvar for 524,9 årsverk. Dette tallet inkluderer egen administrasjon, randsonевirksohmheten (ARENA, KILDEN, Etikkprogrammet, De nasjonale forskningsetiske komiteer, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste og ProSus) og noe forskerpersonell – postdoktorstipendiater og enkelte doktorgradsstipendiater med arbeidssted ved utenlandsk institusjon. I juni 1998 ble det vedtatt endringer i forskrifter til lov om statens tjenestemenn som muliggjorde overføring av arbeidsgiveransvaret også for postdoktorstipendiater. Fra 1999 vil forskningsinstitusjonene derfor ha arbeidsgiveransvar for alle nye postdoktorstillinger i Norge.

Forskningsrådet arbeider for å bringe kvinnerepresentasjonen i programstyrer, råd og utvalg i samsvar med likestillingslovens bestemmelse om sammensetning av offentlige utvalg. Kvinneandelen var i 1998 50 pst. i hovedstyret, 45 pst. i områdestyrene, 37 pst. i programstyrene og 29 pst. i komiteer og utvalg. Innenfor enkelte områder (f.eks. Naturvitenskap og teknologi, Industri og energi) kan det være få kvinnelige kandidater å velge blant.

Formidling av resultater og informasjon fra prosjekter og programmer er en integrert del av FoU-virksohmheten og hører under de faglige bevilgningene. Informasjon av mer generell karakter ligger i grenselandet mellom fag og administrasjon. Lønn og ordinære driftsutgifter til generell informasjon belastes den administrative bevilgningen, mens øvrige kostnader belastes de faglige bevilgningene fra Nærings- og handelsdepartementet, Landbruksdepartementet, Fiskeridepartementet, Miljøverndepartementet og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Samlede utgifter til generell informasjon, markeringer, allmennrettede tiltak m.m. som belastes faglige bevilgninger, utgjorde 12,3 mill. kroner i 1998.

Forskningsrådet administrerer en stor del av den forskningen rådet finansierer gjennom programmer. Administrative utgifter til programdrift utgjør en integrert del av programmet og inngår derfor i FoU-budsjettet. Utgiftene til programadministrasjon var på 79,1 mill. kroner i 1998, noe som utgjør 4,7 pst. av det samlede programbudsjettet. Etter 1994 har det vært en betydelig nedgang i antall programmer og programstyrer, og Forskningsrådet arbeider med å redusere antall programmer ytterligere. Utgiftene til programadministrasjon inngår i bevilgningene fra finansierende departementer.

Resultatmål for 2000

Bevilgningen til administrasjon dekker Forskningsrådets samlede administrative virksomhet. Denne virksomheten omfatter oppgaver i forhold til alle departementer, herunder forvaltning og fordeling av rådets samlede budsjett. Den omfatter også en rekke nye oppgaver rådet har fått ansvaret for, herunder bevilgningsansvar for flere institutter og større vekt på forskningspolitisk rådgivning enn tidligere. Fra og med 2000 skal bevilgningen også dekke administrasjonskostnader knyttet til forvaltning av avkastningen av Fondet for forskning og nyskaping.

Forutsetningen om Forskningsrådet som en helhetlig institusjon ligger fortsatt fast. I 2000 skal Forskningsrådet prioritere:

- å forvalte avkastningen av forskningsfondet i tråd med de overordnede føringer som blir gitt av regjering og Storting

- å styrke sin rolle som rådgivende og forskningsstrategisk organ
- å styrke rådets faglige funksjoner gjennom bedre kompetanse og videreutvikling av egen organisasjon og egne styringssystemer, herunder sette mål- og resultatstyringssystemet i drift
- å fortsette å følge opp instituttpolitikken

Budsjettforslag for 2000

Forslag til bevilgning til administrasjon er i 2000 169,9 mill. kroner. Bevilgningen er økt noe for å bidra til å dekke administrative utgifter knyttet til forvaltningen av avkastningen fra forsknings- og nyskapingfondet, jf. kap. 286. Forslaget til bevilgning til administrasjon gir en nominell økning på i underkant av 3,3 pst.

KAP. 286 FONDET FOR FORSKNING OG NYSKAPING (JF. KAP. 3286)

Kap. 286 Fondet for forskning og nyskaping fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
50	Overføring til Norges forskningsråd	0	0	90 000
	Sum kap. 286	0	0	90 000

Fondet for forskning og nyskaping ble opprettet 1. juli 1999 med en fondskapital på 3 mrd. kroner, jf. Innst. S. nr. 236 (1998–99). I årene framover vil innpassingen av den varslede opptrappingen av forskningsinnsatsen bli vurdert i de årlige statsbudsjettene. I denne sammenhengen vil Regjeringen vurdere forskningsfondets størrelse i lys av ambisjonene i St.meld. nr. 39 (1998–99), og tar sikte på å øke fondskapitalen med 1 mrd. kroner i løpet av 2000. Fondets midler er plassert som kontolån til staten, med rente tilsvarende renten på langsiktige statsobligasjoner. Forrige års avkastning fra fondet føres årlig inn på statsbudsjettets inntektsside, jf. kap. 3286 post 80 og tilsvarende beløp føres på statsbudsjettets utgiftsside som overføring til Norges forskningsråd, jf. post 50.

Fondet for forskning og nyskaping er en ny mekanisme for offentlig finansiering av forskning i Norge som skal bidra til å realisere Regjeringens ambisjon om å øke forskningsinnsatsen og bidra til å realisere prioriteringene på overordnet forskningspolitisk nivå. Forskningsfondet skal være en supplerende mekanisme som skal tjene formål som normalt ikke i tilstrekkelig grad blir ivaretatt gjennom de ordinære bevilgningene over statsbudsjettet. Det skal for det første være mer tålmodig og langsiktig enn de årlige statsbudsjettene og derigjennom særlig bidra til å styrke den langsiktige, grunnleggende forskningen. Det skal for det andre «tenke helhet» som et supplement til rammebudsjettering og sektorprinsipp, jf. St.meld. nr. 39 (1998–99). Fondet skal bidra til å fremme nyskaping gjennom støtten til langsiktig og sektorovergrepene forskning.

I tråd med prioriteringene i St.meld. nr. 39 (1998–99) betyr dette at fondet spesielt skal bidra til å realisere både styrkingen av den langsiktige, grunnleggende forskningen i kunnskapsallmenningen generelt, og de mer langsiktige delene av de fire brede tematiske satsingene: marin forskning, IKT, medisin og helse og forskning i skjæringsfeltet mellom miljø og energi. Midlene skal kunne finansiere særskilte tiltak for å fremme kvalitet.

Forskningsfondets avkastning disponeres av Forskningsrådet innenfor de overordnede rammer som gis av Stortinget og Regjeringen. Da Forskningsrådet ble opprettet, la Stortinget stor vekt på at finansieringsstrukturen skulle gi rådet gode muligheter til å fremme samordning og helhetlige løsninger, jf. Innst. S. nr. 231 (1991–92). Opprettelsen av forskningsfondet skal gi Forskningsrådet økt handlefrihet i henhold til intensjonene bak forskningsrådsreformen. Det betyr at rådet, innenfor de rammer som er gitt i forbindelse med budsjettbehandlingene og St.meld. nr. 39 (1998–99), vurderer den konkrete fordelingen av midlene mellom fagområder og virkemidler.

Forskningsfondet er opprettet som et tillegg og supplement til de ordinære bevilgningene over statsbudsjettet. Bevilgningene skal derfor ikke komme til erstatning for den forskningen som blir finansiert av departementene i form av normale bevilgninger over statsbudsjettet.

Fondets avkastning bestemmes av størrelsen på fondets kapital og utviklingen i renten på langsiktige statsobligasjoner. Avkastningen vil over tid kunne variere. Forskningsrådet må disponere midlene ut fra en slik forutsetning.

Forslaget til bevilgning er på 90 mill. kroner, jf. kap. 3286 post 80. Midlene skal i sin helhet gå til forskningsformål i tråd med de føringene som er nevnt over.

KAP. 3286 FONDET FOR FORSKNING OG NYSKAPING (JF. KAP. 286)

Kap. 3286 Fondet for forskning og nyskaping fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
80	Avkastning	0	0	90 000
	Sum kap. 3286	0	0	90 000

Fondet for forskning og nyskaping vil i 1999 gi en avkastning på 90 mill. kroner, som inntektsføres i 2000.

KAP. 287 FORSKNINGSINSTITUTTER OG ANDRE TILTAK

Kapitlet omfatter:

- Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)
- Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI)
- forskningsinstitutter som får basisbevilgning via Norges forskningsråd
- Teknologirådet
- tilskudd til andre institusjoner og tiltak
- departementets disposisjonsbevilgning

Kap. 287 Forskningsinstitutter og andre tiltak fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	5 925	0	0
50	NOVA	15 316	18 779	19 335
52	Norsk Utenrikspolitisk Institutt	13 204	13 679	14 067
54	Forskningsstiftelser	0	61 463	63 184
55	Teknologirådet	0	4 500	6 126
70	Tilskudd til forskningsstiftelser	40 782	0	0
71	Tilskudd til andre private institusjoner	8 084	10 975	10 807
72	Til disposisjon for departementet	600	1 335	1 928
	Sum kap. 287	83 911	110 731	115 447

Post 01 Driftsutgifter

Regnskapsført beløp for 1998 gjelder bevilgning til Instituttgruppa for samfunnsforskning (ISAF), som var et organ som utførte fellestjenester for Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) og for Institutt for samfunnsforskning (ISF). ISAF ble avvirket fra 1. januar 1999, og fra dette tidspunkt blir ISAFs tidligere oppgaver ivaretatt av NOVA og ISF i samarbeid. Midlene som tidligere ble bevilget til ISAF, er nå delt mellom NOVA og ISF, og ISAFs tidligere ansatte er tilsatt ved ISF eller NOVA.

Post 50 NOVA

Resultatrapport for 1998

NOVAs forsknings- og utviklingsarbeid skal bidra til økt kunnskap om sosiale forhold og endringsprosesser. Arbeidet er organisert innenfor rammen av seks forskningsområder: forskning og utvikling innenfor barne- og ungdomsvernet, ungdomsforskning, forskning om

offentlig politikk og levekår, forskning om velferd, livskvalitet og helse, trygde- og sosialhjelpsforskning og aldersforskning.

NOVA har i 1998 særlig lagt vekt på å styrke og videreutvikle kvalitetssikringen av forskningsvirksomheten.

I 1998 ble det fastsatt tre strategiske instituttprogrammer for perioden 1999–2003: På terskelen til et flerkulturelt samfunn, Forsørgingskilder i et livsløps- og generasjonsperspektiv og Velferdstjenester i endring. Programmene er knyttet til forskningsfelter med stor samfunnsmessig interesse.

Det ble utført 66 forskerårsverk ved NOVA i 1998. 20 av de ansatte har doktorgrad. Fem av forskerne avla doktorgrad i 1998. Av disse var to kvinner. Instituttets eksterne finansiering var på vel 64 pst. mot 63 pst. året før. Det ble publisert åtte bøker, 25 artikler i norske eller internasjonale vitenskapelige tidsskrifter med referee-ordning, 49 rapporter og en rekke utrednings- og formidlingsarbeider. I tillegg arrangerte NOVA flere konferanser og seminarer.

Resultatmål for 2000

Forskningen innenfor NOVAs kjerneområder skal ha høy kvalitet og relevans. Det bør arbeides for økt bruk av instituttets forsknings- og utviklingsarbeid. Det legges vekt på å styrke kompetanseutviklingen. De strategiske instituttprogrammene er sentrale faglige satsingsområder ved instituttet, og de bør konkretiseres ytterligere med hensyn til problemstillinger, forskningsdesign og gjennomføringsplan.

Budsjettforslag for 2000

Bevilgningsforslaget innebærer en videreføring av nivået for 1999.

Post 52 Norsk Utenrikspolitisk Institutt

Resultatrapport for 1998

NUPI skal bidra til økt innsikt i mellomfolkelige spørsmål ved å drive forskning og utredning og ved å spre informasjon om internasjonale forhold. NUPI ble i 1998 tildelt to strategiske instituttprogrammer: Europa: Integrasjon og suverenitet, og Kollektiv sikkerhet.

Programmet Kollektiv sikkerhet viderefører forskningen om fredsbevaring, konflikt og nye sikkerhetspolitiske utfordringer, med særlig vekt på FNs rolle. Programmet Europa: Integrasjon og suverenitet omfatter statsvitenskapelige integrasjonsstudier, europeisk sikkerhetspolitikk, studier av økonomisk integrasjon samt internasjonal kriminalitet. I tillegg til Senter for Russlandsstudier er Seksjonen for internasjonal økonomi en viktig bidragsyter til programmet. Seksjonen for internasjonal økonomi fokuserer på globalisering og integrasjon. Seksjonen for utviklingsstudier arbeider med nord-sør-spørsmål, særlig med bistandsanalyser, og samarbeider med programmet Kollektiv sikkerhet om spørsmål som gjelder utvikling og sikkerhet.

NUPIs forskere utførte 34,5 årsverk i 1998. ti av de ansatte forskerne har doktorgrad. Ingen av NUPIs forskere avla doktorgrad i 1998. Den eksterne finansieringen utgjorde om lag 60 pst. mot 51 pst. året før. Det ble publisert 14 bøker, 15 artikler i norske eller internasjonale vitenskapelige tidsskrifter med referee-ordning, 16 rapporter og en rekke utrednings- og formidlingsarbeider. NUPI stod som arrangør av rundt 80 større og mindre konferanser og seminarer i Norge, og et dusin i utlandet.

Resultatmål for 2000

De viktigste oppgavene i år 2000 er:

- å etablere et godt system for kvalitetssikring av de to strategiske instituttprogrammene
- å styrke kunnskapsbasen på strategisk viktige områder med tanke på nye oppdrag for næringslivet
- å høyne NUPIs profil i internasjonal presse og ytterligere forbedre medieinnsatsen innenlands gjennom utviklingen av en helhetlig informasjonsstrategi
- å styrke nettverkssamarbeidet med innen- og utenlandske forskere
- å øke omfanget av den utenlandske prosjektfinansieringen

Budsjettforslag for 2000

Forslaget til bevilgning til NUPI tilsvarer nivået for 1999.

Post 54 Forskningsstiftelser

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har ansvar for basisbevilgningene til en rekke frittstående forskningsinstitutter. De største hovedgruppene er de regionale forskningsinstituttene og de utenrikspolitiske instituttene med unntak av NUPI. Bevilgningen på posten stilles til disposisjon for Norges forskningsråd, som i kraft av sitt strategiske ansvar for instituttsektoren har fått ansvaret for å tildele disse bevilgningene. Tildelingen skal skje i samsvar med «Retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter», fastsatt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i 1994, jf. omtale av finansieringsstrukturen for forskningsinstitutter i St.meld. nr. 39 (1998–99).

De regionale forskningsinstituttene driver hovedsakelig samfunnsvitenskapelig forskning, men enkelte har også teknologisk-naturvitenskapelige forskningsaktiviteter. Fra 1980 er det etablert ti regionale forskningsinstitutter som får basisbevilgning fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. De ti forskningsinstituttene er Agderforskning, Finnmarksforskning, Møreforskning, Nord-Trøndelagsforskning, Nordlandsforskning, Telemarksforskning-Bø, Telemarksforskning-Notodden, Vestlandsforskning, Østfoldforskning og Østlandsforskning. I tillegg finansierer departementet basisbevilgningen til den samfunnsvitenskapelige aktiviteten ved instituttene Rogalandsforskning og NORUT (ved Universitetet i Tromsø).

Resultatrapport for 1998

De regionale instituttene mottok 17,7 mill. kroner i basisbevilgninger fra departementet i 1998, det samme nominelle beløp som i 1997. Basisbevilgningene utgjorde om lag 8 pst. av instituttenes totale inntekter på 225 mill. kroner. Forskningsrådets samlede prosjektbevilgninger til de regionale instituttene var på 32,3 mill. kroner i 1998. Fordelingen av prosjektbevilgninger skjer ut fra en evaluering av kvalitet og relevans i nasjonal konkurranse.

Forskningsrådet oppnevnte våren 1997 et utvalg (Almås-utvalget) som skulle evaluere seks av de regionale forskningsinstituttene. I mandatet for evalueringen inngikk bl.a. en vurdering av instituttens faglige arbeider og av deres rolle i oppdragsmarkedet. Utvalget avla sin rapport i mars 1998. En hovedkonklusjon i rapporten er at instituttene kommer best ut når det gjelder relevans, men at deres faglige og vitenskapelige kvalitet kan bedres. Utvalget konkluderte videre med at det var helt nødvendig å styrke basisbevilgningene til de regionale instituttene dersom instituttene skal kunne hevde seg i spenningsfeltet mellom akademi og region.

Åtte av instituttene hadde et negativt driftsresultat i 1998, varierende fra 0,1 til 1,9 mill. kroner.

De regionale instituttene utførte i 1998 om lag 300 forskerårsverk, noe som er en liten nedgang fra året før.

De utenrikspolitiske instituttene driver hovedsakelig forskning på følgende områder: staters utenriks- og sikkerhetspolitikk, etniske og nasjonalistiske konflikter, energi-, miljø- og klimapolitikk, ressursforvaltning og polar- og dyphavsforskning. I denne gruppen inngår tre institutter: Senter for internasjonal klima- og miljøpolitikk (CICERO), Institutt for fredsforskning (PRIO) og Fridtjof Nansens Institutt (FNI). Forskningsrådet tildelte totalt 18,5 mill. kroner i basisbevilgning til disse instituttene i 1998. Av dette beløpet ble 1,8 mill. kroner fordelt til særskilte samarbeidsprosjekter mellom instituttene, slik som forutsatt i St.prp. nr. 1 (1996–97). Instituttene utførte totalt 67 forskerårsverk i 1998. Også NUPI, som får sin basisbevilgning over kap. 287 post 52, har blitt tildelt midler til samarbeidsprosjekter fra denne posten. I tillegg til basisbevilgningene hadde de fire instituttene prosjektinntekter på 14,9 mill. kroner fra Forskningsrådet i 1998.

Institutt for samfunnsforskning (ISF) og Forskningsstiftelsen FAFO driver hovedsakelig forskning omkring arbeidsmarked, arbeidsliv, velferd og internasjonale forhold. Den samlede basisbevilgningen til disse instituttene var på 5,3 mill. kroner i 1998. I tillegg kommer støtte til prosjekter gjennom Forskningsrådet på 11,1 mill. kroner. Prosjekttilgangen ved instituttene har vært tilfredsstillende. Instituttene utførte 90 forskerårsverk i 1998.

Resultatmål for 2000

Det er fortsatt et sentralt mål å styrke forskningsinstituttens langsiktige kompetanseutvikling og faglige vedlikehold gjennom videreutvikling av strategiske instituttprogrammer eller andre tiltak som styrker instituttens faglige kjerneområder.

Forskningsrådets arbeid med å evaluere instituttene og å samle inn og kartlegge ensartede nøkkeltall for instituttene er vellykkete verktøy for å bringe fram nødvendig kunnskap som grunnlag for en styrket strategisk instituttpolitikk, og for tiltak for å fremme kvalitet,

relevans og arbeidsdeling. Forskningsrådet skal derfor videreføre og systematisere det evalueringsarbeidet som er i gang, med sikte på å bidra til at instituttene utfører forskning av høy kvalitet og god relevans for samfunnet.

Budsjettforslag for 2000

Bevilgningen på denne posten ble betydelig økt i 1999, for å styrke basisbevilgningene ved enkelte forskningsinstitutter. 15 mill. kroner var øremerket de regionale forskningsinstituttene. Også basisbevilgningen til Fridtjof Nansens Institutt ble økt med sikte på utjevning av forskjeller mellom de utenrikspolitiske instituttene. Det økte nivået fra 1999 videreføres i 2000.

Forskningsrådet har i 1999 økt grunnbevilgningene til de regionale forskningsinstituttene på grunnlag av en faglig gjennomgang og vurdering av instituttene kvalitet. Midler til strategiske instituttprogrammer er fordelt etter utlysning og faglig og strategisk vurdering av søknader, der Forskningsrådet også har lagt vekt på anbefalingene fra Almås-utvalgets evaluering av seks av instituttene. Forskningsrådet har i 1999 tildelt midler til strategiske instituttprogrammer ved de fleste regionale instituttene, og har lyst ut ytterligere midler for 2000. Departementet forutsetter at dette arbeidet videreføres i 2000 etter de retningslinjer som ble trukket opp i St.prp. nr. 1 (1998-99).

I tillegg til den ordinære bevilgningen til instituttet, skal kr 3 303 000 i sin helhet overføres ISF. Beløpet tilsvarer ISFs andel av bevilgningen til det tidligere ISAF, samt arbeidsgiverinnskuddet til Statens pensjonskasse for de av ISAFs tilsatte som gikk over til ISF.

Innenfor bevilgningen til de utenrikspolitiske instituttene skal de særskilte midler til strategiske samarbeidstiltak videreføres. Midlene kan brukes til å finansiere flerårige strategiske instituttprogrammer i samarbeid mellom instituttene. I 1998 ble bevilgningen på denne posten styrket med 2,5 mill. kroner, for å styrke kunnskap om og innsikt i europeiske spørsmål i Norge, og for å sikre mulighetene for deltakelse i europeiske forskningsnettverk. Disse midlene ble videreført i 1999 og videreføres også i rammen for 2000.

Post 55 Teknologirådet

Teknologirådet ble opprettet ved kgl.res. 30. april 1999, med første oppnevningssperiode fra 1. mai 1999 til 30. april 2003, se kategoriomtalen. Ansvar for sekretariatsfunksjonen er lagt til Norges forskningsråd. Sekretariatet for Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT) skal fungere som midlertidig sekretariat det første året, inntil et mer permanent sekretariat er opprettet. På Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett for 1999 ble det bevilget 4,5 mill. kroner til rådet. Inkludert i denne summen lå til sammen 1,5 mill. kroner som ble overført fra Landbruksdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Sosial- og helsedepartementet. I tillegg ble det over Fiskeridepartementets budsjett bevilget 0,5 mill. kroner til rådet i 1999.

Forslaget til bevilgning er på 6,1 mill. kroner. Forslaget innebærer en samfinansiering mellom flere departementer. Det er overført til sammen 1,5 mill. kroner fra Fiskeridepartementet, Miljøverndepartementet og Samferdselsdepartementet. Midlene, som vil bli overført Norges forskningsråd, skal gå til drift av råd og sekretariat.

Post 71 Tilskudd til andre private institusjoner

Målsetting

Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til at forskning og forskningsrelatert virksomhet videreføres ved institusjonene. Tilskuddet til Senter for høyere studier, som får hoveddelen av midlene på posten, skal bidra til å heve kvaliteten i grunnforskningen og til å skape et godt miljø for postdoktoral utdanning.

Rapport for 1998

Det Norske Videnskaps-Akademi i Oslo (DNVA) og Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab i Trondheim (DKNVS) har til oppgave å fremme norsk vitenskap, bl.a. ved å utgi vitenskapelig litteratur, støtte forskning, forvalte vitenskapelige fond og skape kontakt med utenlandske miljøer og organisasjoner. I likhet med foregående år hadde akademiet i Oslo og DKNVS i Trondheim også i 1998 betydelig aktivitet i form av konferanser og fagseminarer, alle de større med internasjonal deltakelse. Akademiet i Oslo ivaretok dessuten norsk medlemskap i 35 internasjonale organisasjoner.

Senter for høyere studier (SHS) skal være et felles miljø for særlig dyktige norske og utenlandske forskere, og er et tiltak for å heve kvaliteten i grunnforskningen. Et av sentrets mål er å tjene som et godt miljø for postdoktoral forskerutdanning. Evalueringen av sentret

viste at SHS er en god institusjonell ramme for å drive grunnforskning i et internasjonalt miljø og på høyt nivå. Evalueringsutvalget påpekte imidlertid at finansieringen må styrkes, og at SHS har sin største utfordring i å få trukket det norske universitets- og høgskolemiljøet mer aktivt inn i virksomheten. Budsjettet ble styrket vesentlig i 1999. Økningen har bl.a. gitt rom for ansettelse av faglig leder i full stilling. En vedtektsendring har gitt Universitetsrådet representasjon i styret. Tre vitenskapelige internasjonalt sammensatte grupper var i arbeid ved SHS i 1998.

Vitenskapelige fond gjelder Nansenfondet, Det vitenskapelige forskningsfond av 1919 og Institutt for sammenliknende kulturforskning. Instituttets støtte i 1998 gikk som tidligere bl.a. til forskningsstipender, utgivelse av vitenskapelige publikasjoner og til vitenskapelige konferanser.

Egede Instituttet har til oppgave å utføre misjonsforskning og fremme misjonskunnskap. Instituttet utgir Norsk tidsskrift for misjon.

Tilskuddet til Christian Michelsens Institutt (CMI) går til menneskerettighetsforskningen ved instituttet, som har et anvendt siktemål og en klar U-landsprofil. I 1998 delfinansierte departementet bl.a. følgende prosjekter: Redigering av Menneskerettighetsårboka, konferanse om menneskerettighetserklæringen, prosjekter om flykntingers rettigheter og overgang til demokrati i Sør-Amerika.

Budsjettforslag for 2000

Støtten til institusjonene videreføres på samme nivå som i 1999, med unntak av Vannakademiet. Stiftelsen Vannakademiet ble etablert i 1998, og har som formål å bidra til forebygging og løsning av nasjonale og internasjonale vannkonflikter. Departementet støttet oppstart av Vannakademiets virksomhet med kr 475 000 i 1999. I samsvar med forutsetningene i St.prp. nr. 1 (1998–99) blir støtten ikke videreført i 2000.

Tabell: Bevilgninger til vitenskapelige institusjoner og tiltak

Institusjon	(i 1 000 kroner)		
	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
Det Norske Videnskaps-Akademi i Oslo	985	1 020	1 050
Senter for høyere studier	5 640	7 900	8 123
Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab i Trondheim	71	100	104
Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs Stiftelse	96	120	125
Vitenskapelige fond	104	108	113
Egede Instituttet	218	250	259
Christian Michelsens Institutt	970	1 002	1 033
Vannakademiet		475	0
Sum	8 084	10 975	10 807

Post 72 Til disposisjon for departementet

Formålet med tilskuddsordningen er å støtte arrangement av og deltakelse i forskjellige nasjonale og internasjonale forskningskonferanser, og å støtte andre forskningsrelevante tiltak. Av denne bevilgningen ble det i 1998 gitt tilskudd til forskningsprosjekter og arrangement av og deltakelse i forskjellige nasjonale og internasjonale konferanser. Tilskuddsmottakerne var enkeltpersoner, organisasjoner og institusjoner.

Bevilgningen skal i 2000 gå til forskning og forskningspolitikk i Norge eller internasjonalt. Mer enn halvparten av bevilgningen vil bli benyttet til et svensk-norsk bokprosjekt i forbindelse med 100-årsjubileet for unionsoppløsningen i 1905.

KAP. 3287 FORSKNINGSINSTITUTTER OG ANDRE TILTAK

Kap. 3287 Forskningsinstitutter og andre tiltak fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
03	Diverse inntekter	15	0	0
	Sum kap. 3287	15	0	0

Tidligere bevilgninger under dette kapitlet er utgått i samband med avviklingen av ISAF, jf. St.prp. nr. 1 (1998-99). Under dette kapitlet er det derfor bare ført opp regnskapstall.

KAP. 288 INTERNASJONALE SAMARBEIDSTILTAK

Kapitlet omfatter:

- kontingenter til norsk medlemskap i internasjonale grunnforskningsorganisasjoner
- kontingent til EUs rammeprogram for forskning og utvikling under EØS-avtalen
- disposisjonsbevilgning for departementet

Kap. 288 Internasjonale samarbeidstiltak fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	100 221	94 714	98 815
73	EUs rammeprogram for forskning, <i>kan overføres</i>	341 314	348 200	485 695
74	Til disposisjon for internasjonalt utdannings samarbeid	2 421	2 624	2 697
Sum kap. 288		443 956	445 538	587 207

Post 72 Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner

Tilskuddet dekker den norske kontingenten for deltakelse i:

- CERN (Organisation européenne pour la recherche nucléaire)
- EMBL (European Molecular Biology Laboratory)
- EMBC (European Molecular Biology Conference)
- ESRF (European Synchrotron Radiation Facility)
- IARC (International Agency for Research on Cancer)

CERN er en av verdens største installasjoner for eksperimentelle studier innenfor kjerne- og elementærpartikkelfysikk. Norges andel for 1999 er 1,69 pst. av budsjettet. Andelen for 2000 fastsettes høsten 1999.

EMBL utfører avansert forskning innenfor molekylærbiologi og bioteknologi. Norges andel for 2000 utgjør 1,54 pst. av landenes totale bidrag til budsjettet. I tilknytning til EMBL gir organisasjonen EMBC støtte til utvekslingsprogram for forskere innenfor molekylærbiologi. Norges andel utgjør 1,45 pst. av budsjettet for 2000.

ESRF er et laboratorium for forskning som utnytter synkrotronstråling innenfor en rekke disipliner, med vekt på materialutvikling. Norge deltar gjennom det nordiske konsortiet NORDSYNC. Norges bidrag til ESRF utgjør 0,56 pst. av budsjettet.

IARC er en organisasjon for kreftforskning som er tilknyttet Verdens helseorganisasjon (WHO). Norges kontingent utgjør ca. 5 pst. av budsjettet.

Ansaret for Norges faglige utnyttelse av medlemskapet i de nevnte grunnforskningsorganisasjonene ligger i første rekke hos Forskningsrådet, som bl.a. gir midler til norsk forskning knyttet til medlemskapet (følgforskning) i CERN, EMBL og ESRF. Slike midler ligger inne i bevilgningen til Forskningsrådet over kap. 285 post 52.

Målsetting

Gjennom sitt medlemskap i organisasjonene kan Norge bidra til verdenssamfunnets forskning på områder som er så ressurskrevende at ingen land kan make det alene. Norsk deltakelse skal også bidra til å styrke kvaliteten på norsk forskning. Det skal satses på økt utnyttelse og formidling av samarbeidet, bl.a. for at deltakelsen også kan bidra til verdiskaping i norsk nærings- og samfunnsliv. Arbeidet med å engasjere norsk næringsliv i konkurranse om levering av varer og tjenester til de store forskningslaboratoriene vil stå sentralt. Det satses også videre på å rekruttere flere nordmenn til de internasjonale laboratoriene. Deltakelsen i de internasjonale organisasjonene skal ses i sammenheng med den nasjonale satsingen på tilsvarende områder.

Rapport for 1998–99

Arbeidet ved CERN var i 1998–99 fortsatt preget av forberedelsene til eksperimenter ved den nye partikkelakseleratoren Large Hadron Collider (LHC), som planlegges ferdig i 2005. Denne kan gjøre det mulig å studere hittil ikke påviste grunnpartikler i materien.

I 1998 ble følgeforskningsprogrammet knyttet til CERN omorganisert, og omfatter nå et antall større, strategiske satsinger. De medvirkende universitetene skal prioritere CERN-relatert utstyr i sine søknader til Forskningsrådet om bevilgninger til avansert utstyr. Gjennom Forskningsrådets program for kjerne- og partikkelforskning ble det i 1998 bevilget 10,9 mill. kroner til norsk forskning knyttet til medlemskapet i CERN. For å forkorte den eksperimentfrie perioden mellom avviklingen av LEP (Large Electronic Positron Collider) og oppstartingen av LHC, bevilget Norge i 1999 et frivillig bidrag på kr 850 000 til en oppgradering av LEP (jf. kap. 285 post 52).

For å øke norsk utnyttelse av CERN gjenopprettet Forskningsrådet i 1998 en stilling for en kontaktperson som skal arbeide for å involvere norsk industri i oppdrag for og leveranser til CERN. Det har foregått en sterk utvikling på detektorfronten i Norge, både gjennom internasjonalt samarbeid og ved samarbeid mellom universiteter og forskningsinstitutter. Det er dermed et bedre grunnlag for å styrke det industrielle samarbeidet i tilknytning til CERN.

I 1998 var 21 nordmenn fast ansatt ved CERN, og i tillegg har mange norske studenter og forskere deltatt i eksperimenter ved CERN. En utstilling om CERN-aktivitetene ble åpnet på Teknisk Museum i Oslo i november 1998.

Både EMBL og ESRF gir norske forskere tilgang til avansert vitenskapelig utstyr og til forskning innenfor viktige fagfelter. EMBL etablerte i 1997, bl.a. etter initiativ fra Norge, et eget gjesteforskerprogram. I 1998 var 30 norske forskere på forskningsopphold og møter ved EMBL, en fordobling fra oppstartåret 1997. I 1998 bevilget Forskningsrådet ca. 6,9 mill. kroner til norsk følgeforskning knyttet til EMBL. Det er et økende samarbeid mellom EMBL og norske forskningsmiljøer, særlig universitetene i Bergen, Oslo og Tromsø. I 1999 etablerte EMBL et eget selskap, EMBLEM, som skal tilrettelegge for overføring av teknologi til relevante brukere og for kommersialisering av forskningsresultater.

Synkrotronstrålelaboratoriet ved ESRF er nå ferdig utbygd i samsvar med tidsplanen. Forskningsrådet ferdigstilte i 1998 «Handlingsplan for synkrotronrelatert forskning i Norge med vekt på ESRF». Denne planen skal fungere som et styringsverktøy på området. Norsk forskning knyttet til ESRF inngår i Forskningsrådets program for materialforskning. Av programmets totalbudsjett på 11 mill. kroner i 1998 ble ca. 2,5 mill. kroner bevilget til virksomhet ved ESRF.

Den norske aktiviteten ved ESRF har vært sterkt økende siden åpningen i 1994. I 1998 var det fem norske prosjekter ved ESRF. I tillegg til å produsere data av høy vitenskapelig interesse fungerer strålelinjene ved ESRF som et opplæringsredskap for stipendiater og hovedfagsstudenter i arbeid ved store installasjoner. Den norske brukerguppen utgjorde i 1998 om lag 35 forskere og stipendiater. Forskningsrådet arbeider aktivt med å øke rekrutteringen av norske fagfolk til ESRF.

Forskningsrådet har etablert selskapet Norsk synkrotronforskning A/S for å stimulere til økt bruk av ESRF i norske forskningsmiljøer. I 1998 fikk selskapet tre nye aksjonærer: NTNU, Universitetet i Oslo og Høgskolen i Stavanger. For å få norsk industri med som aktive brukere av ESRF er det nå startet et forprosjekt finansiert av Forskningsrådet. En seniorforsker er engasjert for å arbeide for økt deltakelse fra norske industribedrifter innenfor synkrotronrelatert forskning.

Norges deltakelse i IARC innebærer et samarbeid om kreftforskning som er svært viktig i det kreftforebyggende arbeidet, og som bidrar til kompetanseheving på fagområdet generelt. IARC prioriterer arbeid knyttet til sammenhengen mellom tobakk og kreft, med satsing på et felles europeisk program om kreft og ernæring. Kreftproblemer i utviklingsland står sentralt. I Norge utnyttes samarbeidet med IARC særlig av Kreftregisteret, Folkehelse og Radiumhospitalet. Norske forskere deltar i de fleste faggruppene. Særlig viktig er kreftregistreringen og IARC's registerfunksjon og utarbeidelse av monografier på kreftframkallende stoffer. Det er for tiden et norsk medlem i Det vitenskapelige råd og en nordmann tilsatt i IARC's stab. Flere norske forskere har vært på korttidsopphold og kurs ved IARC i 1998–99, og norske seniorforskere har hatt forskningsår ved IARC. I 2002 skal «International Cancer Congress» avholdes i Oslo, arrangert av Den Norske Kreftforening i samarbeid med bl.a. IARC.

Budsjettforslag for 2000

Nedenfor følger en oversikt over budsjetterte kontingenter og faktiske utbetalinger for 1998–2000:

Tabell: Fordeling av norske kontingenter til organisasjonene i 1998–2000

Organisasjon	(i 1 000 kroner)				
	Bevilget 1998	Utbetalt 1998	Bevilget 1999	Utbetalt 1999	Forslag 2000
CERN	86 653	84 911	82 355	79 976	81 927
EMBL	4 121	4 421	5 496	5 378	5 457
EMBC	969	1 153	1 228	1 228	1 207
ESRF	2 599	2 908	2 925	2 854 ¹	2 912
IARC	6 231	6 828	7 210	7 210	7 312
SUM	100 573	100 221	99 214	96 646	98 815

1) De totale utbetalingene til ESRF for 1999 inneholder stipulerte tall for ikke effektuerte utbetalinger per 15. september 1999.

Kontingentene for 2000 er beregnet på grunnlag av de vedtatte kontingentene for 1999 multiplisert med valutakurser per 15. mars 1999. De faktiske utbetalingene til kontingentene vil avhenge av valutakursen på utbetalingstidspunktet. Dessuten vil endelig budsjett for 2000 for de fleste organisasjonene først bli vedtatt høsten 1999.

Post 73 EUs rammeprogram for forskning, kan overføres

Norge har siden EØS-avtalen trådte i kraft 1. januar 1994, deltatt fullt ut i EUs rammeprogram for forskning. Fra 1999 omfatter avtalen deltakelse i Femte rammeprogram, jf. St.prp. nr. 40 (1998–99). Samtidig vil aktivitetene under Fjerde rammeprogram fortsette i de nærmeste årene. Denne posten dekker samlet kontingent i forbindelse med Norges deltakelse i Fjerde og Femte rammeprogram.

Femte rammeprogram vil videreføre sentrale fagområder fra Fjerde rammeprogram som IKT, miljø, energi, havforskning, landbruks- og fiskeriforskning, men vil generelt være mer samfunnsorientert og legge sterkere vekt enn tidligere på forskning for livskvalitet, helse og sosioøkonomiske aspekter, samt ivareta etiske aspekter og likestillingsperspektiver. I tillegg er det lagt vekt på en mer forenklet og oversiktlig programstruktur for å gjøre innsatsen mer effektiv. Antallet programmer er derfor redusert til sju særprogrammer, hvorav fire tematiske og tre tverrgående:

Tematiske programmer: Livskvalitet og forvaltning av levende ressurser, Brukervennlig informasjonssamfunn, Konkurransedyktig og bærekraftig vekst, og Energi, miljø og bærekraftig utvikling.

Tverrgående programmer: Internasjonalt samarbeid, Innovasjon og SMB-deltakelse, og Menneskelige ressurser og sosio-økonomisk kunnskap.

Målsetting

Formålet er å sikre norsk deltakelse i sterke forskningsmiljøer i Europa, og således fremme både kvalitet i norsk forskning og en kunnskapsbasert nyskaping i nærings- og samfunnsnivå. Det legges videre vekt på å profilere norsk kompetanse på ulike områder, f.eks. ved at flere miljøer søker status som såkalt store forskningsinstallasjoner (Large Scale Facilities). Det vil bli arbeidet videre for å stimulere flere norske miljøer, dvs. forskere både fra universiteter og høyskoler, institutter og bedrifter, til å kvalifisere seg for deltakelse i rammeprogrammet. Dette forutsetter en videreføring av Forskningsrådets aktive informasjonsvirksomhet og en planmessig bruk av midler til forprosjekter. En viktig utfordring for norsk deltakelse i Femte rammeprogram er videre å utvikle nærmere kontakter både med søkerland til EU, og med de andre landene som etter hvert har forhandlet fram samarbeidsavtaler med EU.

Rapport for 1998–99

Ifølge årsrapport for 1998 fra Norges forskningsråd har om lag 750 prosjekter og nettverk med norsk deltakelse blitt tildelt prosjektmidler i Fjerde rammeprogram. Om lag 28 pst. av de norske søknadene om prosjekt- og nettverksmidler ble innvilget, noe som er over det europeiske gjennomsnittet. Norges deltakelse var på linje med Sveriges, men lavere enn for Danmark og Finland. Forskningsrådet anslår forventet økonomisk retur av deltakelsen til å være av om lag samme størrelse som kontingentinnbetalingen. I tillegg får norske forskere tilgang til viktige forskningsresultater.

Norske søkere har særlig utmerket seg på områdene transport, kommunikasjonsteknologi, informasjonsteknologi og energi. En forholdsmessig stor andel av søknadene innenfor

fiskeri- og havbruk, marin forskning, biomedisin, miljø og sosioøkonomisk forskning er også blitt innvilget.

Innenfor forskermobilitetsprogrammet (TMR) har hittil seks norske installasjoner fått status som Large Scale Facilities (LSF). I hovedsak er dette installasjoner innenfor miljø og marin forskning. Disse seks LSF vil motta rundt 18 mill. kroner fra EU gjennom TMR-programmet i perioden fram til våren 2000.

Deltakelsen fra næringslivet har steget i de senere årene, og ca. 1/3 av prosjektene har bedrifter som deltakere. Et hundretalls norske bedrifter er involvert i rammeprogrammet. Evalueringen av norsk deltakelse som Forskningsrådet fullførte våren 1998 viste at tilgangen til internasjonale nettverk gjennom EØS-samarbeidet har positive ringvirkninger, ikke minst når det gjelder bedriftenes muligheter for å posisjonere seg internasjonalt. Bedriftsdeltakelsen er høyest innenfor områdene IKT, produksjons- og materialteknologi, telematikk og transport. Tildelingen av midler til prosjekter i Femte rammeprogram foretas først høsten 1999, og det er foreløpig ingen opplysninger om status for de norske søknadene.

Budsjettforslag for 2000

For å dekke kostnader knyttet til norsk deltakelse i EUs Fjerde og Femte rammeprogram i 1999 ble det avsatt 348,2 mill. kroner på denne posten, samt 11,8 mill. kroner på kap. 1410 post 71 på Miljøverndepartementets budsjett. I tillegg ble ca. 51 mill. kroner overført fra 1998. Den totale kontingenten for 1999 ble om lag 411 mill. kroner.

For 2000 er Norges andel av kontingenten til EUs rammeprogram anslått til 56,9 mill. euro eller ca. 485,7 mill. kroner. Sammenliknet med innbetalinger for 1999 utgjør dette en økning på ca. 18 pst. Økningen skyldes merutgifter knyttet til norsk deltakelse i Femte rammeprogram, samt kursjusteringer. Bevilgningen på 11,8 mill. kroner som tidligere har vært ført på Miljøverndepartementets budsjett, overføres fra år 2000 til denne posten. I 2000 vil fremdeles en del av utgiftene til norsk deltakelse være knyttet til videreføring av aktiviteter i Fjerde rammeprogram. Behovet for midler til disse aktivitetene er anslått til 170 mill. kroner eller 20 mill. euro.

Post 74 Til disposisjon for internasjonalt utdanningssamarbeid

Bevilgningen skal brukes til ulike tiltak for å fremme nordisk og annet internasjonalt utdanningssamarbeid. Den dekker bl.a. kontingent til OECDs senter for utdanningsforskning (CERI), deltakelse i den årlige europeiske tegne- og stilkonkurransen «Europa i skolen» tilknyttet Europarådet, tilskudd til Foreningen Norden og UNESCOs nettverk for skoleutveksling (ASP). Husleie for NorFa (Nordisk forskerutdanningsakademi) dekkes også over denne posten. Bevilgningen videreføres på samme nivå.

Programkategori 07.80 Utdanningsfinansiering

Kategori 07.80 omfatter:

- stipend, rentestønad og avskrivninger for elever i videregående opplæring og studenter i høgre utdanning
- særskilte støtteordninger for norske studenter i utlandet
- drift av Statens lånekasse for utdanning (Lånekassen)

Programkategori 07.80 Utdanningsfinansiering fordelt på utgiftskapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
291	Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter	252 202	281 574	0	-100,0
2410	Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 5310)	13 403 101	13 415 320	13 552 295	1,0
	Sum kategori 07.80	13 655 303	13 696 894	13 552 295	-1,1

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endring:

- Kap. 291 er overført til nytt kap. 270 under kategori 07.60 Høgre utdanning.

Programkategori 07.80 Utdanningsfinansiering fordelt på inntektskapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
5310	Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 2410)	3 926 518	3 496 800	4 302 426	23,0
5617	Renter fra Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 2410)	3 954 109	4 895 000	3 583 000	-26,8
	Sum kategori 07.80	7 880 627	8 391 800	7 885 426	-6,0

Budsjettforslag 2000 – prioriteringer

I budsjettet for 2000 blir det foreslått følgende:

- Heving av fribeløpsgrensen for egen inntekt under utdanning til kr 5 000 per måned.
- Bortfall av behovsprøving mot ektefelles inntekt ved forsørgertillegg for barn.
- Styrking av Lånekassen knyttet til administrasjon av fastrenteordningen og tilbakebetalingssiden.
- Økt servicenivå og tilgjengelighet for Lånekassens kunder.

Mål for politikken i sektoren:

Mål for politikken er at utdanningsfinansieringen skal:

- bidra til å oppfylle målet om lik rett til utdanning, slik at utdanningen kan skje uavhengig av sosiale eller økonomiske forhold, alder, kjønn eller geografiske avstander
- legge til rette for at flest mulig kvalifiserte utdanningssøkende får mulighet til å gjennomføre en utdanning, og at forhold som f.eks. funksjonshemming, sykdom eller fødsel ikke skal være til hinder for å ta utdanning
- bidra til å sikre samfunnet tilgang på utdannet arbeidskraft med høyt kunnskapsnivå og internasjonal orientering
- være fleksibel i størst mulig grad, slik at den raskt fanger opp endringer i etterspørsel etter arbeidskraft og utdanning

En hovedutfordring vil være å finne fram til en studiefinansieringsmodell som bidrar til å bedre studieprogresjonen, samtidig som den ivaretar behovet for en sosial profil. Et offentlig utvalg, Aamodt-utvalget, ble i 1998 nedsatt for å vurdere utdanningsfinansieringen i lys av

de utfordringer støttesystemet er stilt overfor. I utvalgets mandat er det lagt vekt på behov for en forenkling av støttesystemet samtidig som utdanningspolitiske hensyn ivaretas. Utvalget vil legge fram sin innstilling høsten 1999. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med denne saken.

Tilstandsvurdering

Støttesystemet er i nittiårene bedret ved at en større del av støtten utbetales som stipend. Stipendandelen er økt fra 13 pst. i 1992-93 til 30 pst. i 1998-99. Stipendandelen videreføres på 30 pst. i 1999-2000.

Samlet støttetildeling i 1998-99 var om lag 10 932 mill. kroner, hvorav 4 514 mill. kroner ble utbetalt som stipend og 6 418 mill. kroner som lån. Dette var en økning i støttetildelingen på om lag 353 mill. kroner fra 1997-98, hvorav stipend økte med 257 mill. kroner, mens lån økte med 96 mill. kroner. Økt stipend kan bl.a. forklares ved at stipendandelen ble økt fra 28 til 30 pst. fra undervisningsåret 1997-98 til 1998-99.

I undervisningsåret 1998-99 er antall elever og studenter i utdanning med adgang til å søke støtte i Lånekassen anslått til 385 900. Foreløpige tall for undervisningsåret 1998-99 viser at om lag 229 000 mottok støtte.

Fra 1. januar 1998 ble det innført markedsbasert utlånssystem med flytende rente. Fra 1. juli 1999 gir Lånekassen tilbud om fastrente med tre års bindingstid. Tilbud om rentebinding gis hvert kvartal, se omtale under kap. 2410. I forbindelse med Stortingets behandling av Innst. S. nr. 152 (1998-99) og St.meld. nr. 27 (1998-99) Om innføring av fastrente i Statens lånekasse for utdanning ble det bevilget midler til gjennomføring av ordningen. Midlene er foreslått videreført med helårsvirkning i budsjettet for 2000.

Det er lang tradisjon for at et betydelig antall norske studenter tar sin utdanning i utlandet. Interessen for å studere i utlandet øker fra år til år, og støtteordningene bidrar til å legge forholdene til rette for at norsk ungdom kan ta utdanning i utlandet.

Lånekassen er tillagt ansvaret for en omfattende økonomiforvaltning og betjening av om lag 700 000 kunder. Lånekassen har lagt vekt på å effektivisere arbeidsrutiner og tjenester gjennom utstrakt bruk av teknologi. Det er imidlertid fortsatt behov for nivåheving og kvalitetsutvikling på dette området. Kortere behandlingstid, bedre informasjon og større fleksibilitet er viktige stikkord i denne sammenheng. En brukerundersøkelse som ble gjennomført i 1998, viser en økt tilfredshet med Lånekassen sammenliknet med en liknende undersøkelse i 1995.

Strategier og tiltak

I forbindelse med Regjeringens satsing på etter- og videreutdanning, jf. St.meld. nr. 42 (1997-98) Kompetansereformen, har et utvalg utredet hvordan utdanningsfinansieringen gjennom Lånekassen bedre kan tilpasses finansiering av livsopphold til voksne i etter- og videreutdanning. Med utgangspunkt i utvalgets forslag foreslår Regjeringen regelendringer i Lånekassen, se omtale under kap. 2410. Regelendringene omfatter økning av fribeløpet til kr 5 000 per måned i avkortingsreglene mot egen inntekt under utdanning og endring av vilkårene for forsørgertillegg, slik at tillegget gis for barn uten hensyn til ektefelles inntekt. Samtidig foreslås det bortfall av tillegget for ektefelle. Disse endringene vil gi en forbedring for store grupper i forhold til dagens regelverk. Regjeringen har lagt vekt på at regelendringene skal gjelde alle låntakere i Lånekassen. Regjeringen foreslår å bevilge 90 mill. kroner til ovennevnte tiltak.

Inntektsmulighetene etter avsluttede studier er relativt gode ved flere utdanninger der det i dag gis kunstfagstipend. Regjeringen tar sikte på å omfordele det generelle kunstfagstipendet for nye studenter fra studieåret 2000-01 til kunstfagstudenter innenfor enkelte fag der inntektsmulighetene innenfor yrket etter endt utdanning er gjennomgående dårlige. Omfordelingen vil skje innenfor dagens budsjettamme, dvs. at det er differansen mellom stipendsatsen for kunstfagstudenter på 35,5 pst. og stipendsatsen for andre studenter på 30 pst. som omfordeles. Avhengig av hvilke fag som inkluderes i den nye ordningen, vil stipendandelen for disse studentene ligge på mellom 45 og 50 pst. Kunstfagstipendet vil også bli vurdert av Aamodt-utvalget. Departementet vil komme tilbake til dette spørsmålet i forbindelse med oppfølgingen av utvalgets innstilling.

Departementet har satt ned et rådgivende utvalg for gebyr- og tilleggsstipend. I tillegg til å foreta en løpende gjennomgang av hvilke utenlandske utdanninger og læresteder som skal kvalifisere for slike stipend, har utvalget fått i oppdrag å utrede en prosentstipendmodell for tilskudd til skolepenger og gebyrstipend for humanistiske fag, jf. Innst. S. nr. 173 (1996-97) og St.meld. nr. 19 (1996-97) Om studier i utlandet.

En hovedutfordring i forbindelse med tilbakebetaling av lån er å tilrettelegge for mer fleksible betalingsvilkår. En vil søke å finne ordninger som både minsker Lånekassens tap, og som er bedre tilpasset låntakernes evne til tilbakebetaling, se omtale av tilbakebetalingsstrategien i Lånekassen under kap. 2410.

For å sette Lånekassen i stand til å møte de økende kravene om rask saksbehandling og service overfor kundene foreslår departementet en styrking av Lånekassens administrasjon. Sentrale målsettinger vil være å korte ned behandlingstiden samt og øke tilgjengeligheten til tjenestene. Samtidig er det ønskelig å gi kundene bedre service ved økt bruk av skjønn og bedring av kvaliteten i saksbehandlingen. For å nå disse målene må innsatsen på tilbakebetalings- og IT-siden styrkes i forhold til dagens nivå. Departementet ønsker videre å legge til rette for at Lånekassens potensial for å utarbeide statistisk materiale, utredninger og analyser blir utnyttet bedre. Lånekassen må også regne med å få nye oppgaver som følge av eventuelle omlegginger av utdanningsstøtteordningene.

Programkategori 07.80 Utdanningsfinansiering fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gruppe	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
01-29	Driftsutgifter	182 604	190 268	229 027	20,4
70-89	Overføring til private	7 067 307	7 140 626	6 537 268	-8,4
90-99	Utlån, avdrag mv.	6 405 392	6 366 000	6 786 000	6,6
	Sum kategori 07.80	13 655 303	13 696 894	13 552 295	-1,1

KAP. 291 STUDIER I UTLANDET OG SOSIALE FORMÅL FOR ELEVER OG STUDENTER

Kap. 291 Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter fordelt på poster

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
70	Tilskudd til lengre reiser, <i>overslagsbevilgning</i>	62 828	70 628	0
71	Tilrettelegging for studium i utlandet	6 873	7 281	0
73	Tilskudd til studentbarnehageplasser	64 824	67 388	0
74	Tilskudd til velferdsarbeid	47 307	55 955	0
75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i>	70 370	80 322	0
	Sum kap. 291	252 202	281 574	0

Kap. 291 overføres i sin helhet til kategori 07.60 Høgre utdanning, nytt kap. 270.

KAP. 2410 STATENS LÅNEKASSE FOR UTDANNING (JF. KAP. 5310)

Kapitlet omfatter bevilgninger til:

- administrasjon av utdanningsstøtteordningen m.m.
- utdanningsstipend og andre stipend til elever og studenter
- rentestønad til dekning av differansen mellom Lånekassens påløpne renteutgifter og renteinntekter
- avskrivninger av utdanningslån
- tap på utlån
- tilretteleggingstiltak for utdanning i utlandet
- lån til Lånekassen

Kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	182 604	190 268	229 027
70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	3 826 041	4 016 400	4 227 400
71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	608 867	635 500	703 100
72	Rentestønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 999 027	1 788 000	1 044 500
73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	377 160	415 000	403 000
74	Tap på utlån	0	0	155 000
75	Særskilte tilretteleggingstiltak for utdanning i utlandet	4 010	4 152	4 268
90	Lån til Statens lånekasse for utdanning, <i>overslagsbevilgning</i>	6 405 392	6 366 000	6 786 000
Sum kap. 2410		13 403 101	13 415 320	13 552 295

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Det er foretatt en oppjustering av utgiftsbevilgningen på post 01 med 50 000 kroner, jf. parallell økning av inntektsbevilgningen på kap. 5310 post 03.

Resultatrapport for 1998-99

Fra 1. juli 1999 er det innført fastrenteordning i Lånekassen. Bindingstiden er tre år. Kundene vil motta tilbud om fastrente hvert kvartal. Tilbudet om fastrente gjelder ikke for kunder som har mindre enn tre år igjen av tilbakebetalingstiden, og kunder som er under in-kassobehandling. Foreløpig gis det heller ikke tilbud til kunder som har fullført utdanningen, men som ikke har fått tilsendt betalingsplan. I mai 1999 ble det sendt ut tilbud om fastrente til 320 000 kunder. Om lag 211 000 kunder valgte å binde renten. Studenter som fullførte sin utdanning våren 1999, og andre kunder med flytende rente fikk nytt tilbud om fast rente per 1. oktober 1999. Forskjellen på fast og flytende rente var 2,2 prosentpoeng (5,6 mot 7,8) per 1. juli 1999 og 0,5 prosentpoeng (6,6 mot 7,1) per 1. oktober 1999. I forbindelse med behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett, jf. St.prp. nr. 22 (1998-99), bevilget Stortinget midler til administrasjon av fastrenteordningen i 1999.

Departementet har i samsvar med vedtak ved behandlingen av Innst. S. nr. 173 (1996-97), jf. St.meld. nr. 19 (1996-97) Om studier i utlandet, gjennomført endringer som innebærer at elever som tar ett år som utvekslings elever i utlandet mens de er i gang med videregående opplæring, kan få støtte fra Lånekassen. Ordningen er en avgrenset forsøksordning med oppstart skoleåret 1999-2000. Den gjelder foreløpig bare elever som utveksles gjennom organisasjonene American Field Service (AFS) og Youth For Understanding (YFU). Det er en forutsetning at elevene har fått forhåndsløfte om at fullført utdanningsår vil inngå i den ordinære norske utdanningen. Det tas sikte på en evaluering av ordningen etter en relativt kort prøveperiode.

Videre er det satt i gang en evaluering av støtteordningen for elever som tar deler av videregående opplæring i utlandet. Ordningen ble innført fra skoleåret 1996-97, jf. St.prp. nr. 88 (1995-96), Innst. S. nr. 16 (1996-97) og Dok. 8:83 (1997-98). Resultatet av evalueringen er ventet i løpet av høsten. Støtteordningen fortsetter under evalueringsperioden.

Utvalget som har utredet hvordan utdanningsfinansieringen gjennom Lånekassen bedre kan tilpasses voksne med tanke på gjennomføringen av Kompetansereformen, avga sin innstilling høsten 1998. Enkelte av utvalgets forslag er tatt inn i budsjettforslaget for 2000, mens andre forslag blir vurdert av Aamodt-utvalget, som skal foreta en mer generell gjennomgang av støttesystemet.

Lånekassens støtteordning for studenter fra Sentral- og Øst-Europa og utviklingsland ble fra studieåret 1999-2000 utvidet med 200 nye plasser, slik at det totale antallet nå er 1 100. De nye plassene ble fordelt med 100 til studenter fra Øst-Europa og 100 til studenter fra utviklingsland. Departementet viser til at ordningen skal evalueres i år 2000, jf. Innst. S. nr. 227 (1997-98).

Det er utarbeidet en ny beregningsmodell for kostnadsnormen i utlandet, jf. St.meld. nr. 19 (1996-97) Om studier i utlandet. Valutakurs for beregning av støtten fast-

settes nå årlig per 15. april. Departementet har bedt Lånekassen om å utrede en ny beregnings- og utbetalingsløsning for støtte til studenter i utlandet med utgangspunkt i et forslag fra ANSA (Samband for norske studenter i utlandet). Det tas sikte på å innføre en eventuell ny ordning fra undervisningsåret 2000-01.

Det er foreslått at aldersgrensene for behovsprøving mot forsørgerinntekt og formue skal være den samme for undervisningsåret 1999-2000 som fastsatt for undervisningsåret 1998-99, dvs. til vanlig 19 år, men 18 år for studenter i høgre utdanning. For øvrig gjelder de unntakene fra den alminnelige aldersgrensen som ble fastsatt i 1998-99 for elever som tar folkehøgskole som et fjerde år etter tre år i videregående opplæring, og for elever som etter sakkyndig vurdering har fått utsatt skolestart, eller som har gått om igjen ett år i grunnskolen.

Unntak fra aldersgrensen er fra høsten 1999 også gjort for visse elever/elevgrupper som pga. sin helsetilstand eller på grunn av særlig opplæringsbehov må bruke fire eller fem år i videregående opplæring. Endringen innebærer en forbedring i stipendtildelingen for disse elevene.

Tabell: Hovedtall for støttetildelingen de fire siste årene

Fra støttetildelingen	1995-96	1996-97	1997-98	1998-99 ¹⁾
Antall elever/studenter i utdanning med adgang til å søke støtte	393 200	389 400	387 100	385 900
Antall stipendmottakere	208 901	207 145	209 585	208 448
Antall støttemottakere	231 142	228 384	230 278	228 562
Antall stipendsøkere	262 670	260 059	259 287	255 831
Antall lånsøkere	165 971	165 289	166 981	168 171
Gjennomsnittsstipend (kroner)	17 088	18 615	20 313	21 657
Totalt utbetalt stipend og lån (mill. kroner)	9 798	10 039	10 579	10 932
Antall låntakere	159 922	158 619	160 717	161 592
Sum stipend (mill. kroner)	3 570	3 856	4 257	4 514
Sum lån (mill. kroner)	6 228	6 183	6 322	6 418
Gjennomsnittslån (kroner)	38 944	38 978	39 337	39 715

1) Tall for 1998-99 er basert på foreløpige oppgaver.

Tabell: Fordeling av ulike stipendformer i 1998-99 sammenliknet med 1997-98

Stipendform	Antall stipend		Stipend i mill. kroner	
	1997-98	1998-99 ¹⁾	1997-98	1998-99
Utdanningsstipend	203 492	202 250	3 482	3 685
Reisestipend, innland og Norden	71 435	70 083	158	163
Gebyrstipend	7 956	9 113	313	367
Tilleggsstipend	671	598	25	25
Reisestipend utenfor Norden	11 570	13 693	51	51
Flyktningsstipend	286	198	14	10
Kunsthøgskolestipend	1 652	1 654	48	45
Fødselsstipend	3 148	3 086	125	124
Tiltaksstipend	2 769	2 647	15	15
Reisestipend, kvoteprogram	617	763	2	3
Reisestipend i Norge	4 821	5 874	9	10
Omgjøring av lån til stipend ved sykdom	770	757	7	7
Andre stipend	51	75	2	2
Språkstipend ²⁾		83		1
Totalt			4 251	4 508

1) Tall for 1998-99 er basert på foreløpige oppgaver.

2) Nytt i 1998-99

Antallet studenter som har søkt om lån og stipend i Lånekassen til utdanning i utlandet, har hatt en jevn økning i de senere årene. I undervisningsåret 1991-92 var tallet 8 618 mot 13 661 i undervisningsåret 1998-99. Fra undervisningsåret 1997-98 til 1998-99 er det en økning på om lag 1 100 studenter. Andelen kvinner har fra undervisningsåret 1997-98 til 1998-99 økt fra 54,8 til 56,4 pst.

Tabell: Hovedtall fra tilbakebetaling av lån

Fra tilbakebetalingen	1994	1995	1996 ¹⁾	1997 ²⁾	1998 ³⁾
Antall tilbakebetalende låntakere	429 000	435 000	427 000	427 000	439 000
Rentebærende lån (i mill. kroner)	33 190	34 614	37 191	39 500	42 365
Renter (i mill. kroner)	2 375	2 402	2 625	2 499	2 300
Avdrag (i mill. kroner)	2 956	3 119	3 332	3 546	3 096
Ettergitt/avskrevet (i mill. kroner)	290	334	371	365	377
Fra driftsregnskapet (i mill. kroner)					
Administrasjonsutgifter	131	145	160	180	183
Rentestønning	2 845	2 475	2 522	2 280	1 999
Utestående lån	48 197	50 054	52 602	55 003	57 957
Utestående renter	4 612	3 724	3 303	2 954	2 585

1) Tallet på tilbakebetalere har gått ned fordi 15 000 kunder er overført til Statens innkrevingsentral for permanent innkreving.

2) 2 058 kunder ble overført til Statens innkrevingsentral for permanent innkreving.

3) 1 436 kunder ble overført til Statens innkrevingsentral for permanent innkreving.

I 1998 ble det ettergitt om lag 117 mill. kroner i forbindelse med uførhet, langvarig sykdom og død. Om lag 4 900 låntakere fikk ettergitt lån etter fullføring av langvarige studier. Totalt ettergitt beløp utgjorde drøyt 170 mill. kroner. Dette er en liten nedgang både i antall låntakere og i ettergitt beløp sammenliknet med 1997, da vel 5 200 låntakere fikk ettergitt rundt 174 mill. kroner. I tillegg ble det ettergitt om lag 82 mill. kroner til ca. 8 900 kunder under Finnmarksordningen.

I 1998 fikk om lag 2 500 kunder innvilget søknad om inntektsavhengig tilbakebetaling, og totalt nedsatt terminbeløp utgjorde om lag 18 mill. kroner. Dette er en nedgang på rundt 1,5 mill. kroner i forhold til 1997, da drøyt 2 500 kunder fikk nedsatt terminbeløp.

Lånekassens administrasjonsbudsjett ble i 1999 styrket med midler til innføring av fastrenteordning og økt satsing på tilbakebetalingsevne. Som ledd i styrkingen på tilbakebetalingssiden ble det i 1999 også gitt en bestillingsfullmakt på 3,5 mill. kroner til innkjøp av datautstyr.

Ved utløpet av 1998 var det 38 300 kunder under inkassobehandling mot 33 000 året før. Utestående inkassogjeld var økt til 3,8 milliarder kroner, mot 3,3 milliarder året før.

Lånekassen har utarbeidet en handlingsplan for behandlingen av tyngre tilbakebetalingsaker. Med sikte på å unngå uhensiktsmessig bruk av tvangsinnfordring er det lagt planer for tiltak for tidligst mulig å finne fram til kunder som har rettigheter til betalingslettelser eller avskrivning, se omtale under budsjettforslag for år 2000.

Lånekassen har benyttet ekstern bistand for å kvalitetssikre datasystemene i forbindelse med overgangen til år 2000. Nødvendige tilpasninger vil være innarbeidet i god tid før årsskiftet.

Resultatmål for 2000

Det tas sikte på å utvikle fastrenteordningen videre, slik at Lånekassen på sikt kan tilby kundene flere alternativer f.eks. når det gjelder bindingstid. I tillegg tas det sikte på å foreta en tilpassing av systemet for å kunne gi nye kunder tilbud om binding av lånet fra den første tilbudsdatoen etter at de har avsluttet utdanningen.

Det er i budsjettforslaget for år 2000 foreslått lagt inn midler til styrking av Lånekassens administrasjonsbudsjett, se kategoriomtalen. Felles for styrkingstiltakene er kvalitetsheving av Lånekassens arbeid. En sentral målsetting for tiltakene vil være å sørge for forsvarlig saksbehandlingstid. Det er behov for videreutvikling av de automatiske telefonsjenerne og informasjonen via Internett. Disse tiltakene er under utredning. Arbeidet med økt innslag av bruk av skjønn og oppfølging av økonomireglementets krav til kontroll og evaluering må også prioriteres.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet foreslår videre en ytterligere styrking av innsatsen på tilbakebetalingsområdet. Økte ressurser på bemannings- og utstyrssiden forutsettes å redusere omfanget av tilbakebetalingssaker og utestående gjeld.

Parallelt med de helt nødvendige styrkingstiltakene er det satt i gang et arbeid for å vurdere Lånekassens organisasjon. Det er bl.a. behov for å se nærmere på oppgave- og ansvarsfordeling, rekruttering og saksbehandlingsrutiner.

Budsjettforslag for 2000

Budsjettforslaget gjelder kalenderåret 2000, mens Lånekassen må gi tilsagn om støtte for undervisningsåret 2000-01. Det er således en forutsetning at Stortinget ved behandlingen av budsjettet for 2000 tar stilling til støttenivået for hele undervisningsåret 2000-01, og at Lånekassen kan gi tilsagn om slik støtte, se forslag til vedtak III nr. 11.

Kostnadsnormen skal i utgangspunktet følge kostnadsutviklingen, jf. St.meld. nr. 14 (1993-94) Studiefinansiering og studentvelferd. Departementet har lagt til grunn en økning av kostnadsnormen på 2 pst. for undervisningsåret 2000-01. Regjeringen foreslår at stipendandelen opprettholdes på samme nivå i undervisningsåret 2000-01.

Tabell: De maksimale satsene per måned for støtte til livsopphold

	Støtte til livsopphold (kr)	Økning fra 1999-2000 (kr)
Grunnbeløp for søkere over aldersgrensen	4 095	80
Grunnbeløp for søkere under aldersgrensen	3 385	65
Botillegg	2 130	40

Departementets foreløpige anslag er at det i undervisningsåret 1999-2000 vil være om lag 386 900 studenter og elever i de skoleslagene som omfattes av stipend- og låneordningen. Innvilgning av nye utlån fra Lånekassen i 2000 anslås til om lag 6 786 mill. kroner.

Ordningen med ettergivelse av lån etter fullføring av langvarige studier foreslås opprettholdt. Tretermens studieordning for spesielt egnede studier videreføres i 2000, med mulighet for studentene til å søke om ekstra lån i Lånekassen, jf. forslag til vedtak III nr. 12.

Ordningen med inntektsavhengig nedsettelse av terminbeløpene foreslås opprettholdt som i 1999. En låntaker kan på visse vilkår få satt ned terminbeløpene for 2000 dersom terminbeløpene samlet sett er større enn 6 pst. av brutto årsinntekt for 2000.

Post 01 Driftsutgifter

Midler knyttet til innføring av fastrente er foreslått videreført med helårsvirkning i 2000. I 1999 ble det lagt inn midler knyttet til tilbakebetalingsstrategi og økt innkrevingsresultat. Satsingen foreslås videreført i 2000. Samtidig foreslås det en styrking av administrasjonsbudsjettet knyttet til økt satsing på servicenivå og tilgjengelighet for Lånekassens kunder, se kategoriomtalen.

Post 70 Utdanningsstipend, overslagsbevilgning

Bevilgningen på post 70 skal dekke utgifter til utdanningsstipend for elever og studenter.

Utrekning av utdanningsstipendet

Stipendet blir gitt på grunnlag av den maksimale støtten en søker kan få. Stipendet blir regnet ut som en nærmere fastsatt prosent (stipendprosent) av den delen av grunnlaget som overstiger en nedre og opp til en øvre grense. Departementet foreslår at nedre og øvre grense justeres i takt med kostnadsnormen.

Tabell: Stipendprosent og beløpsgrenser

Utdanningsstipend	Fastsatt per måned 1999-2000	Forslag per måned 2000-01
<i>Under aldersgrensen for behovsprøve</i>		
Nedre grense (kr)	2 335	2 385
Øvre grense (kr)	6 200	6 325
Stipendprosent	93	93
Minstestipend for borteboere (kr)	3 225	3 290
<i>Over aldersgrensen for behovsprøve</i>		
Nedre grense (kr)	4 580	4 675
Øvre grense (kr)	10 060	10 265
Stipendprosent	97,2	97,2

Tabell: Følgende utdanningsstipend blir regnet ut etter egne parametere

Utdanningsstipend til særlige grupper	Fastsatt per måned 1999-2000	Forslag per måned 2000-01
Tiltaksstipend (kr) ¹⁾	625	640
<i>Flyktningstipend</i>		
Nedre grense (kr)	0	0
Øvre grense (kr)	7 900	8 060
Stipendprosent	100	100

1) Tillegg for utdanningsstipendet for borteboende elever fra Finnmark og Nord-Troms i videregående utdanning.

For flyktninger som tar videregående opplæring, blir det gitt flyktningstipend for inntil tre år.

Bevilgningen skal også dekke utgifter til stipend for kvinnelige elever og studenter som får barn eller adopterer barn under 15 år under utdanningen, og utgifter til omgjøring av lån til stipend under sykdom. Likeledes skal bevilgningen under posten dekke utgifter til kunstfagstipend til visse grupper, se kategoriomtalen.

Regjeringen foreslår endringer i reglene for forsørgertillegg for barn og ektefelle samt en økning av fribeholdningen, se kategoriomtalen. Disse endringene vil innebære en forbedring av studiefinansieringen for store grupper, bl.a. for de som tar utdanning i voksen alder.

Post 71 Andre stipend, overslagsbevilgning

Reisestipend

Bevilgningen under posten skal bl.a. dekke utgifter til reisestipend innenlands og for elever og studenter som tar utdanning i et annet nordisk land. For undervisningsåret 2000-01 foreslår departementet at stipendet blir gitt til tre tur-retur-reiser for et helt undervisningsår mellom hjemsted og lærested utover en egenandel på kr 920.

Bevilgningen dekker videre stipendandelen av utgiftene til en årlig hjemreise, samt for reise ved studiets begynnelse og slutt for studentene fra utviklingsland og Sentral- og Øst-Europa som får støtte fra Lånekassen gjennom egen kvoteordning innført fra studieåret 1994-95. Hjemreisen dekkes med 50 pst. som stipend og 50 pst. som lån.

Fra 1999-2000 blir støtten til utenlandsstudenter utbetalt som 30 pst. lån og 70 pst. stipend for to tur-retur-reiser fra registrert bosted i Norge til studiested i utlandet, jf. Innst. S. nr. 173 (1996-97). Denne ordningen foreslås videreført for studieåret 2000-01.

Gebyrstipend og tilleggsstipend

Utgifter til gebyrstipend og tilleggsstipend for norske studenter i land utenfor Norden skal dekkes gjennom bevilgning under posten.

I 1998 ble det vedtatt en viss innstrammning i tildelingen av gebyrstipend til utdanning for nye studenter innenfor kunst, kunsthåndverk, design og dans ved læresteder i Storbritannia fra studieåret 1999-2000. Avhengig av hvor mange norske studenter lærestedet hadde fra før, ble det fastsatt en kvote på én til fem studenter som kunne få gebyrstipend til skolepenger. Samtidig ble det rådgivende utvalget for gebyr- og tilleggsstipend bedt om å foreta en faglig vurdering av de britiske kunstfagskolene. Departementet vil foreta en ny vurdering av saken når innstillingen fra utvalget foreligger.

Gebyrstipend kan også gis til høyere utdanning i land utenfor Norden der forholdene er særlig godt tilrettelagt for studenter med funksjonshemming, når slike tilbud på tilsvarende fagområde ikke finnes ved norske læresteder.

Tabell: For gebyrstipendet foreslår departementet egne satser (i kr)

	Fastsatt 1999-2000	Forslag 2000-01
Gebyrstipend for studenter utenfor Norden	48 960	49 940

Bevilgningen skal også dekke utgifter til stipend for norske studenter som tar videreutdanning ved enkelte nordiske institusjoner.

Som ledd i arbeidet med å spre søkningen til land som tradisjonelt har hatt liten søkning fra Norge, er det innført en ordning med engangsstipend til forberedende språkkurs. Stipendet gis når søkeren er opptatt i fagutdanning med annet undervisningsspråk enn engelsk. Stipendet videreføres på samme nivå som for undervisningsåret 1999-2000, dvs. kr 15 000.

Post 72 Rentestønad, overslagsbevilgning

I motsetning til i de fleste andre europeiske land er studielånene i Lånekassen rentefrie gjennom normal utdanningstid. Dette rentefritaket innebærer en betydelig subsidiering av låneopptaket til elever og studenter.

Bevilgningen på posten justeres i samsvar med endringer i rentesatser.

Fra 1. januar 1998 ble det innført et markedsbasert utlånssystem i Lånekassen. Nedgangen i rentestøtte fra 1999 skyldes både innføringen av fastrenteordningen fra 1. juli 1999 og reduserte rentesatser. Det foreslås fortsatt en rentemargin på ett prosentpoeng. Regjeringen har ikke funnet å kunne prioritere en reduksjon i rentemarginen i budsjettet for år 2000. Kostnaden knyttet til å redusere rentemarginen med et halvt prosentpoeng er beregnet til om lag 230 mill. kroner for år 2000.

Post 73 Avskrivninger, overslagsbevilgning

Etter lov om utdanningsstøtte blir gjelden ettergitt når låntaker dør. Lån kan også ettergis helt eller delvis når låntaker er blitt ufør med uføregrad på minst 50 pst. eller lider av langvarig sykdom. Videre kan gjelden i sin helhet ettergis på visse vilkår for låntakere fra utviklingsland og Sentral- og Øst-Europa som har hatt støtte fra Lånekassen som deltaker i kvoteordningen, og som tar varig opphold i sine hjemland.

Bevilgningen skal også dekke utgifter i forbindelse med ordningen med ettergivelse av utdanningslån for låntakere som er bosatt og utøver et yrke i Finnmark eller i en av de sju virkemiddelkommunene i Nord-Troms. Låntakere som er yrkesaktive leger i utvalgte kommuner utenfor Finnmark og Nord-Troms, omfattes også av ordningen med ettergivelse av utdanningslån. Det er for disse ikke et vilkår at de er bosatt i kommunen. Maksimalt ettergitt beløp kan ikke overstige kr 16 500 per år.

Som et ledd i Kommunal- og regionaldepartementets satsing på utkantkommuner tar departementet sikte på å starte et avgrenset forsøk med delvis ettergivelse av utdanningslån i seks kommuner i Indre Namdal. Vi viser for øvrig til St.prp. nr. 1 (1999-2000) for Kommunal- og regionaldepartementet, kategori 13.50.

Ettergivelse av lån etter fullføring av langvarige studier

Bevilgningen skal også dekke utgiftene til ettergivelse av utdanningslån for kandidater som har avsluttet utdanningen og avlagt eksamen i enkelte lange studier. Ordningen vil i 2000 gjelde kandidater som har avsluttet utdanningen og avlagt eksamen i høstsemesteret 1999 eller i vårsemesteret 2000.

Departementet foreslår at det beløpet som kan ettergis per kandidat i 2000, skal være:

Tabell: Beløp som kan ettergis per kandidat

Normert tid	Fastsatt 1999 (kr)	Forslag 2000 (kr)
10 semestre	21 490	21 920
11 semestre	33 270	33 940
12 semestre	44 830	45 730
13 semestre eller flere	50 700	51 715

Post 74 Tap på utlån

Stortinget vedtok ved behandlingen av Ot.prp. nr. 31 (1994-95) at lån som er grovt og vedvarende misligholdt, kan overføres til Statens innkrevingssentral (SI) for innkreving etter tvangsfullbyrdsloven. Det ble over statsbudsjettet for 1995 bevilget 2 milliarder kroner til regnskapsmessig avskrivning av uerholdelige fordringer og renter av disse. Det foreslås en ny bevilgning på denne posten på 155 mill. kroner, da det resterende beløpet fra denne bevilgningen ikke dekker behovet for år 2000.

Ved utgangen av 1998 var i alt 38 300 låntakere i inkassoregisteret, mot 33 000 året før. Videre ble det i 1998 oversendt 13 400 saker til SI for namsmannsbehandling. Samlet innkreivingsresultat av inkassovirksomheten var 296 mill. kroner i 1998 mot 267 mill. kroner året før. Arbeidet med å bedre innkreivingsresultatet er foreslått styrket i 2000, se omtale under post 01. Ekstraordinære innbetalinger til Lånekassen sank fra 2 100 mill. kroner i 1997 til 1 200 mill. kroner i 1998. Reduksjonen skyldes sannsynligvis lavere rente fra 1. januar 1998.

Post 75 Særskilte tilretteleggingstiltak for utdanning i utlandet

Bevilgningen blir brukt til informasjonsarbeid rettet mot nye studenter, informasjon om norsk utdanning som grunnlag for opptak og særskilte arrangementer ved utenlandske læresteder der det er norske studenter. Bevilgningen skal også dekke diverse driftsutgifter knyttet til tilrettelegging for studium i utlandet.

Post 90 Lån til Statens lånekasse for utdanning, overslagsbevilgning

Posten dekker Lånekassens behov for innlån fra staten.

KAP. 5310 STATENS LÅNEKASSE FOR UTDANNING (JF. KAP. 2410)**Kap. 5310 Statens lånekasse for utdanning fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
03	Diverse inntekter	142	0	50
04	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	0	18 800	6 876
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	261	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	1 614	0	0
17	Refusjon lærlinger	73	0	0
72	Gebyr	102 619	92 000	115 500
90	Avdrag	3 470 262	3 006 000	3 715 000
91	Tap og avskrivninger	351 547	380 000	465 000
	Sum kap. 5310	3 926 518	3 496 800	4 302 426

I forhold til 1999 er det foretatt følgende tekniske endringer:

- Det er foretatt en oppjustering av inntektsbevilgningen på post 03 med 50 000 kroner, se en parallell økning av utgiftsbevilgningen under kap. 2410 post 01.

Post 03 gjelder refusjon av kostnader som Lånekassen har ved oppdrag for andre virksomheter. Oppdragene gjelder bl.a. utsendelse av materiell til kundegrupper i Lånekassen på vegne av disse virksomhetene.

Visse innenlandske utgifter til flyktninger kan i henhold til OECDs statistikkdirektiver defineres som offentlig utviklingshjelp. Post 04 er knyttet til ettergivelse av studielån for kvotestudenter i forbindelse med tilbakevending til hjemlandet.

Post 72 gjelder gebyr i Lånekassen. Det foreslås ingen endring i gebyrenes størrelse for 2000. Forslaget gjelder bl.a. gebyr per førstegangsvarsel om forfalt terminbeløp per 15. februar, 15. mai, 15. august og 15. november. Gebyret for førstegangsvarselet er kr 30.

Videre gjelder forslaget på post 72 gebyr ved for sen betaling av forfalte terminbeløp. Ved andregangsvarsel etter forfall er det et gebyr på kr 250, og ved tredjegangsvarsel (varsel om oppsigelse) vil gebyret utgjøre kr 350,-. Likeledes skal gebyr ved urettmessig nedsettelse av terminbeløp under ordningen med inntektsavhengig nedsettelse av terminbeløp føres under denne posten.

Forslaget på post 90 gjelder avdrag til Lånekassen.

Post 91 gjelder tap og avskrivninger i Lånekassen, jf. kap. 2410 postene 73 og 74 eksklusive renter.

KAP. 5617 RENTER FRA STATENS LÅNEKASSE FOR UTDANNING (JF. KAP. 2410)**Kap. 5617 Renter fra statens lånekasse for utdanning fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
80	Renter	3 954 109	4 895 000	3 583 000
	Sum kap. 5617	3 954 109	4 895 000	3 583 000

Budsjettforslaget gjelder renter fra Lånekassen.

Programkategori 07.90 Den norske kirke

Kategori 07.90 omfatter:

- de regionale og sentralkirkelige møter og råd
- preste- og katekettjenesten og Det praktisk-teologiske seminar
- tilskudd til kirkelige formål
- antikvarisk vedlikehold av Nidaros domkirke og forvaltning av Erkebispegården
- overføringer fra Opplysningsvesenets fond

Programkategori 07.90 Den norske kirke fordelt på utgiftskapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
294	Kirkelig administrasjon (jf. kap. 3294)	257 200	256 142	267 825	4,6
295	Presteskapet (jf. kap. 3295)	533 329	535 857	562 441	5,0
297	Nidaros domkirke m.m. (jf. kap. 3297)	38 552	24 395	23 136	-5,2
299	Opplysningsvesenets fond (jf. kap. 3299)	21 459	30 100	37 445	24,4
Sum kategori 07.90		850 540	846 494	890 847	5,2

Det er ikke foretatt endringer i kapittel- eller poststrukturen i forhold til 1999. Under kap. 297/3297 er det foretatt en parallell nedjustering av utgifter og inntekter, se omtale under kapitlene.

Programkategori 07.90 Den norske kirke fordelt på inntektskapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
3294	Kirkelig administrasjon (jf. kap. 294)	25 591	5 677	5 836	2,8
3295	Presteskapet (jf. kap. 295)	22 710	17 054	17 531	2,8
3297	Nidaros domkirke m.m. (jf. kap. 297)	10 401	8 888	7 389	-16,9
3299	Opplysningsvesenets fond (jf. kap. 299)	21 459	30 100	37 445	24,4
Sum kategori 07.90		80 161	61 719	68 201	10,5

Budsjettforslag for 2000 – prioriteringer

Budsjettforslaget under kategori 07.90 Den norske kirke er på 891 mill. kroner for 2000, noe som tilsvarer en vekst på 5,2 pst. i forhold til 1999.

For kategorien samlet er det budsjettert med 68,2 mill. kroner som inntekt. Mer enn halvparten av de budsjetterte inntektene gjelder overføringer fra Opplysningsvesenets fond til staten under kap. 3299, der det er budsjettert med 37,4 mill. kroner.

Driftsbevilgningen til Kirkerådet og bispedømmerådene under kap. 294 representerer i hovedsak en videreføring av bevilgningene fra 1999. Driftsbevilgningen til presteskapet under kap. 295 innebærer en reell styrking med ca. 6 mill. kroner. Det foreslås at ansvaret for prestedtjenesten i fengslene overføres fra Justisdepartementet til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet fra 1. januar 2000.

Driftsbevilgningen til Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider under kap. 297 foreslås videreført i samme omfang som i 1999, justert for reduserte inntekter, se kapittelomtalen.

Tilskuddsbevilgningene til kirkelige formål innebærer en økning på 7,4 pst. i forhold til 1999. Statstilskuddet til de kirkelige fellesrådene foreslås videreført med 110 mill. kroner, jf. kap. 294 post 72. Statstilskuddet til Den norske Sjømannsmisjon, jf. kap. 294 post 71, er ført opp med 37,5 mill. kroner for 2000. Økningen er på nær 30 pst. i forhold til 1999. Til-

skuddet fra Opplysningsvesenets fond til felleskirkelige tiltak, jf. kap. 299, post 79, er ført opp med 25 mill. kroner. Tilskuddet var 20 mill. kroner i 1999. For øvrige tilskuddsposter representerer bevilgningsforslagene i hovedsak en videreføring av bevilgningene fra 1999.

Sekelskifte og brytningstid

Tusenårsskiftet minner oss om vår kulturarv, utfordrer til refleksjon om vår historie og kulturelle identitet og inspirerer til fornyelse. Kirkens utfordring inn i neste århundre vil i stor grad være preget av et samfunn i endring, av en tid med økt religiøsitet og kulturelt mangfold. Kirkens tusenårsmarkering vil rette søkelyset mot de kristne tradisjoner og verdier som har vært og er bærende i vårt samfunn. Ved tusenårsskiftet har pilegrimstradisjonen fått fornyet interesse. Pilegrimsmotivet vil stå som et samlende motiv for Den norske kirke ved tusenårsskiftet.

Mål for Den norske kirke

Den norske kirke skal være en bekjennende, tjenende, misjonerende og åpen folkekirke.

Delmål

- I. Mennesker i alle aldre og livssituasjoner, kvinner og menn, barn og unge skal kunne kjenne tilhørighet til kirken og ta del i kirkens forkynnelse, opplæring, omsorg og fellesskap.
- II. Som del av vår felles kulturarv skal kristen tro og kristent verdigrunnlag holdes levende i det enkelte lokalsamfunn og i samfunnet som helhet.
- III. Kirkens tilsatte skal ha tilfredsstillende arbeidsvilkår, og det skal være et godt samvirke mellom de tilsatte, kirkens rådsorganer, frivillige medarbeidere og frivillige kristelige organisasjoner.

I. Mennesker i alle aldre og livssituasjoner, kvinner og menn, barn og unge skal kunne kjenne tilhørighet til kirken og ta del i kirkens forkynnelse, opplæring, omsorg og fellesskap.

Tilstandsvurdering

Ved inngangen til et nytt årtusen er det fortsatt nære relasjoner mellom kirke og folk i vårt land. Om lag 85 pst. av befolkningen er medlemmer av Den norske kirke. Også oppslutningen om kirkelige handlinger som dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd gir en viktig og synlig bekreftelse på folkets tilhørighet til kirken, til dens tradisjoner og trosgrunnlag.

I 1998 ble det registrert 7,1 millioner deltakere på gudstjenester i Den norske kirke (vigsler, gravferd, kirkekonsserter mv. ikke medregnet). Dette tilsvarer ca. 100 deltakere ved gudstjenestene i gjennomsnitt. Oppslutningen om gudstjenestene i de siste ti år viser stor stabilitet. Målt i forhold til medlemstallet er det imidlertid lav oppslutning om gudstjenestene. Totalt ble det i 1998 avholdt 72 100 gudstjenester. Dette er 600 færre enn i 1997.

Antallet døpte i forhold til fødte holder seg stabilt, og var på vel 83 pst. i 1998. Konfirmasjonsprosenten er stabil når den sammenliknes med dåpstallene for de aktuelle konfirmantkullene (90 pst.). Antallet konfirmanter i forhold til antallet 15-åringer var i 1998 på noe over 73 pst. Tilsvarende prosent i 1997 var 74. Også når det gjelder kirkelige vigsler og kirkelige gravferder, viser tallene stor stabilitet. I 1998 var andelen kirkelige vigsler 60 pst. av antallet ekteskapsinngåelser. Andelen kirkelige gravferder i forhold til antallet døde var 95 pst. i 1998.

871 personer meldte seg inn i Den norske kirke i 1998. Dette er en nedgang på 521 personer i forhold til 1997. Det ble i 1998 registrert 4 830 utmeldinger, som er en nedgang på 125 i forhold til 1997.

Den kirkelige årsstatistikken forteller om stor aktivitet i kirkens valgte organer og om et rikt menighetsliv mange steder. Mer enn 9 000 personer er valgt inn i menighetsrådene, og over 20 000 er medlemmer av andre råd og utvalg.

Fornyelse av gudstjenestelivet, bl.a. gjennom nye gudstjenesteformer, har lenge vært et viktig satsingsområde. Flere steder legges det økt vekt på lekfolkets rolle. Et sentralt element i fornyelsesarbeidet har vært å utvikle liturgier som gir rom for stedegne kultur- og

uttrykksformer. Særlig i de nordlige bispedømmer er samisk kirkeliv og kulturell egenart en viktig impuls, og det pågår et viktig arbeid – bl.a. i regi av Samisk kirkeråd – for utvikling av samisk kirkeliv i lys av samisk kirke- og kristendomsforståelse og i overensstemmelse med samisk tradisjon.

Det kirkemusikalske arbeidet er i mange menigheter en særlig viktig faktor i gudstjenestelivet, men har også stor betydning i det menighetsbyggende arbeidet, for kirkens kontaktskapende virksomhet og for dåps- og konfirmasjonsopplæringen.

I mange menigheter er barne- og ungdomsarbeidet et prioritert område. Det nedlegges et betydelig antall årsverk og ressurser i dette arbeidet, fra frivillige, fra kateketer, prester, diakoner og andre. Samtidig synes det som at mange menigheter har vansker med å opprettholde et stabilt aktivitetstilbud for barn og unge. Flere menigheter har etablert kontakt med frivillige kristelige organisasjoner om fellestiltak overfor barn og unge, og i samarbeid med ulike ungdoms- og studentorganisasjoner gjøres det forsøk med bl.a. gudstjenesteformer som er spesielt tilrettelagt for unge. Sommeren 1998 arrangerte Kirkerådet et Ungdommens Kirkemøte. Dette var en viktig mønstring for drøfting av forholdet mellom kirken og de unge.

Menighetenes diakonale ansvar, både overfor unge og eldre, ivaretas gjennom en rekke tiltak i et samspill mellom fast ansatte diakoniarbeidere og frivillige. Det er i dag tilsatt ca. 200 diakoniarbeidere i menighetene. Kirkemøtet har fra tidligere framholdt betydningen av at det legges til rette for å integrere mennesker med psykisk utviklingshemming i menighets- og gudstjenestelivet. I flere bispedømmer er det tilsatt prester med særskilte oppgaver på dette området. Døvemenighetenes situasjon er betydelig endret i de senere år gjennom nye forskrifter og økt tilskudd over statsbudsjettet.

Det frivillige medarbeiderskap i menighetene er avgjørende for å bevare folkekirken i dens bredde. Menighetslivet preges av et nært samvirke mellom fast ansatte og frivillige medarbeidere, og omfanget av frivillige medarbeidere er betydelig selv om det er variasjon i menighetene imellom. Det rapporteres fra mange menigheter om synkende eller svak rekruttering av frivillige medarbeidere og til medlemmer av kirkelige råd og utvalg. Den generelt svake valgdeltakelsen ved menighetsrådsvalgene (3 pst. av de stemmeberettigede ved valget i 1997) illustrerer denne situasjonen.

Strategier og tiltak

Gjennom ulike jubileumsmarkeringer ved årtusenskiftet vil trossmysteriet og verdier som glede, fellesskap, solidaritet og håp bli løftet fram. I tusenårsfeiringen vil også gudstjenestelivet stå sentralt. Et levende og inkluderende gudstjenesteliv skapes i samspillet mellom kontinuitet og fornyelse, enhet og mangfold. På tvers av generasjonsskiller skal alle kirkens medlemmer kunne oppleve gjenkjennelse, trygghet og tilhørighet under gudstjenestefeiringen. Arbeidet med å fornye gudstjenestelivet vil fortsette og er et viktig tiltak for økt gudstjenesteoppslutning. Foruten utvikling av ulike gudstjenesteformer vil det være viktig at de enkelte gudstjenester preges av regelmessighet og geografisk tilgjengelighet. Tiltak som stimulerer til et godt samarbeid mellom prester, kirkemusikere og menighetsråd til beste for det kirkemusikalske liv i menighetene, er understreket i Kirkemøtets strategidokument for årene 1999-2002.

Samisk kirkeråd vil ha en sentral rolle i videreutviklingen av det kirkelige arbeidet blant den samiske befolkningen. Målet er at samisk kirkeliv skal være en integrert og likeverdig del av det øvrige kirkeliv. Utvikling av liturgier på samisk, oversettelse av bibeltekster til samisk og videre arbeid med samisk kirke- og kristendomsforståelse er viktige tiltak i denne forbindelse.

Tiltak som kan skape større nærhet mellom kirken og de unge, vil ha prioritet i årene framover. Kirkemøtet har i denne sammenheng understreket betydningen av å utvikle alternative gudstjenesteformer, men også andre tiltak som retter seg særskilt mot ungdom. I dette inngår ikke minst å skape arenaer der de unge kan bli hørt. Ungdommens Kirkemøte i 1998 har gitt verdifulle erfaringer som Kirkerådet vil bygge videre på.

Menighetenes diakonale arbeid står overfor store utfordringer i en tid som preges av økende mobilitet, endring i familiemønstre og svakere sosiale nettverk. En overordnet plan for diakoni i Den norske kirke ble revidert av Kirkerådet i 1997 og er en viktig referanse for den videre utvikling og utforming av det diakonale arbeid. Kirkens arbeid med integrering av mennesker med psykisk utviklingshemming vil fortsette.

Kirkemøtets strategidokument 1999-2002 understreker betydningen av det frivillige medarbeiderskap. I 1998 gjennomførte Kirkerådet i samarbeid med flere bispedømmer et utviklingsprogram som satte frivillig medarbeiderskap i menighetene i fokus. Erfaringene og resultatene fra dette utviklingsprogrammet vil danne et viktig grunnlag for det videre arbeid med tiltak som kan stimulere det frivillige medarbeiderskap i kirken.

En særskilt strategiplan for kvinnespørsmål og likestilling i kirken skal legges fram for Kirkemøtet i 1999. Planen tar utgangspunkt i målsettingen om å fremme kvinners fulle deltagelse i kirke- og samfunnsliv. Det er et mål at kvinners arbeid med teologi, gudstjeneste- og trosliv blir styrket og synliggjort, og at kirkens arbeid mot vold og overgrep mot kvinner intensiveres.

II. Som del av vår felles kulturarv skal kristen tro og kristent verdigrunnlag holdes levende i det enkelte lokalsamfunn og i samfunnet som helhet.

Tilstandsvurdering

Vår kristne kulturarv gir oss fortsatt identitet og selvforståelse som nasjon. Tusenårs-skiftet aktualiserer hvilke verdier vårt samfunn er preget av, og hvilket verdigrunnlag vi ønsker å bygge videre på. Hvilken rolle kirken skal ha som tradisjons- og verdiformidler i et åpent, internasjonalt samfunn, blir en stadig mer aktuell utfordring.

Vår kristne kulturarv er representert ikke minst gjennom våre eldre kirker. Kirkene er i aktiv bruk som samlingssted for det lokale kirkeliv, samtidig som de er levende kulturminner i lokalsamfunnet. Kirkebygget er et konkret uttrykk for den kristne kulturarven på stedet. Den betydning som kirkebygget slik har for lokalsamfunnet, er stor. Med unntak for Nidaros domkirke, der det antikvariske vedlikeholdet er statens ansvar, er det kommunene som har det økonomiske ansvaret for kirkenes drift og vedlikehold.

Også prestegårdene, hvorav mange er fredet, representerer en rik kirke- og kulturhistorisk arv. Prestegårdene tilhører Opplysningsvesenets fond og forvaltes av departementet. Ved forvaltningen av prestegårdene inngår kulturvern hensynet som et særlig viktig hensyn.

Ved inngangen til et nytt årtusen har kirken færre arenaer for formidling av kristen livstolkning enn før. Samtidig rapporteres det om større religiøs åpenhet og fornyet interesse for tradisjoner og verdispørsmål.

Bl.a. innføringen av det nye faget i grunnskolen – Kristendoms kunnskap med religions- og livssynsorientering – stiller nye krav til kirkens dåpsopplæring. En forsterket dåpsopplæring fra kirkens side er i de senere år forankret i Kirkemøtets Plan for dåpsopplæring. Med denne som grunnlag har nå flertallet av landets menigheter utviklet lokale dåpsopplæringsplaner som omfatter konkrete og planmessige tiltak tilpasset de ulike aldersgruppene. Likevel er det et fåtall av de dømte som får dåpsopplæring i kirkens regi. Den viktigste begrensning i dette arbeidet synes å være ressurser og rekrutteringen til det frivillige medarbeiderskapet. Samarbeidet mellom kirke og skole er fortsatt viktig, og det rapporteres om generelt gode samarbeidsforhold med skoler og barnehager.

Samarbeidet mellom kirke og skole er en av flere samarbeidsarenaer i lokalmiljøet. Også i forhold til andre offentlige og private institusjoner som er virksomme i lokalmiljøet, er det kontakt og samarbeid med kirken. Den nye kirkelovgivningen bygger på et fortsatt nært samarbeid mellom kirke og kommune. Omfanget og områdene for samarbeid varierer. Verdifulle samarbeidstiltak skjer i diakonisektoren, barne- og ungdomssektoren og kultursektoren.

Utviklingen av forholdet mellom Den norske kirke og andre kirke- og livssynssamfunn skjer bl.a. gjennom ulike dialog- og samarbeidsprosjekter. Mellomkirkelig råd er representert i slike prosjekter, bl.a. gjennom Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn.

Strategier og tiltak

Bevaring av våre eldre kirker som del av vår kulturarv er en målsetting som forplikter kirken lokalt og sentralt, og som også berører kommunene og kulturvernmyndighetene. De hensyn som gjør seg gjeldende søkes ivarett bl.a. gjennom sentrale retningslinjer. Det er et kontinuerlig samarbeid mellom kirkelige og antikvariske myndigheter på området. Dette samarbeidet vil fortsette. Når det spesielt gjelder Nidaros domkirke, vises til omtalen under kap. 297.

Ved forvaltningen av prestegårdene ivaretas kulturvern hensynet gjennom det antikvariske vedlikeholdet. Fredningsvedtakene stiller strenge krav til hvordan bygningene forvaltes.

Kirkens dåpsopplæring har vært omfattet av betydelig oppmerksomhet i de seneste årene. Lovfesting av dåpsopplæring vil nå bli utredet av et offentlig utvalg, som ble nedsatt ved kongelig resolusjon 16. juli 1999. Utvalget skal levere sin innstilling innen 1. september 2000. For Kirkerådet, bispedømmerådene og ikke minst menighetsrådene vil det fortsatt være viktig å arbeide videre på det grunnlag som Plan for dåpsopplæring har lagt, bl.a. ved oppfølging av de lokale dåpsopplæringsplanene gjennom kurs, veiledning, utvikling av materiell mv. Tiltak for å styrke konfirmasjonsopplæringen og annet arbeid blant barn og unge i menighetene, samarbeid med skoler og barnehager mv., er også viktige i denne sammenheng.

I lys av den nye kirkelovgivningen må det i årene framover legges til rette for samarbeid og kommunikasjon mellom kommune og kirke. De kirkelige fellestrådene og kirkevergene vil stå sentralt i dette arbeidet. Også innenfor den kirkelige diakoni, innenfor barne- og ungdomsarbeidet og i kultursektoren vil samarbeid og fellestilltak være viktig for kirkens alliansebyggende arbeid i lokalsamfunnet.

Behovet for forskningsbasert kunnskap om kirke og samfunn blir stadig større, bl.a. som grunnlag for utformingen av kirkelige strategier og tiltak. Kirkemøtet har derfor gitt høy prioritet til Stiftelsen Kirkeforskning, som har slik forskning som sin sentrale oppgave. Også behovet for å utvikle strategier og tiltak for kirkelig informasjonsformidling og mediekontakt er økende.

Møtet med andre religioner og kulturer krever at kirken er bevisst sin egenart og selvforståelse og er i dialog med andre tros- og livssynssamfunn. Mellomkirkelig råd har en sentral rolle i dette. Samtidig må det legges vekt på at problemstillinger, innsikt og erfaringer fra slike dialoger formidles videre til menighetene, og at det også etableres lokale samtalefora.

Hovedhensyn bak de senere års reformer i kirkeordningen har vært å legge til rette for økt kirkelig selvstyre innenfor rammen av statskirkeordningen. Samtidig er det naturlig at forholdet mellom stat og kirke stadig blir drøftet. Etter vedtak i Kirkemøtet har Kirkerådet nedsett et utvalg med oppgave å vurdere stat/kirke-forholdet. Utvalget, som skal levere sin innstilling i 2002, vil bl.a. ta opp spørsmål omkring kirkeforståelse og reformer i kirkeordningen, kirkens økonomi, kirkens dåpsopplæring, religionsfrihet og kirkens utfordringer i et flerkulturelt samfunn.

III. Kirkens tilsatte skal ha tilfredsstillende arbeidsvilkår, og det skal være et godt samvirke mellom de tilsatte, kirkens rådsorganer, frivillige medarbeidere og frivillige kristelige organisasjoner.

Tilstandsvurdering

En viktig målsetting ved opprettelsen av kirkelig fellestråd i alle kommuner, med en fast ansatt kirkeverge som daglig leder, var å tilrettelegge for økt profesjonalisering av kirkens arbeidsgiverfunksjoner. I hovedsak synes erfaringene på dette området å være gode. Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon har nedlagt et betydelig og viktig arbeid gjennom sentrale tariffforhandlinger, kurs- og rådgivningsvirksomhet. Forholdet mellom bl.a. kirkevergenes og prestenes lederansvar synes enkelte steder å kreve nærmere avklaring. Det samme synes enkelte steder å gjelde for arbeidsdelingen mellom kirkelig fellestråd og de enkelte menighetsrådene. Generelt synes forholdet til de tilsatte, forholdet mellom de frivillige og fast ansatte, og forholdet til de frivillige kristelige organisasjoner å være preget av et fruktbart og positivt samarbeid.

Ansvar og oppgaver knyttet til den videre utviklingen av personalforvaltningen i kirken, herunder kompetanseutvikling, ligger i stor grad til de kirkelige fellestrådene. Den nye kirkelovgivningen har lagt til rette for en bedre organisering og helhetlig utvikling på området. Innenfor den geistlige tjeneste har departementet tatt initiativ for å få etablert forsøksprosjekter rettet mot nyorganisering av tjenesten.

Den norske kirke disponerer henimot 5 000 årsverk, fordelt på en rekke stillingskategorier, hvorav nær 1 200 er prester. En vesentlig del av årsverkene er organisert som deltidsstillinger. Kvinneandelen i stillingene, eksklusive prestestillingene, er ca. 40 pst. Kvinneandelen i prestestillingene var 12 pst. i 1998, mens kvinneandelen i de statlige katekestillingene var vel 60 pst.

Fra bispedømmene rapporteres det at de kirkelig tilsatte generelt opplever en meningsfull tjeneste. Samtidig stiller tjenesten store krav til den enkelte, og arbeidsbelastningen er stor mange steder. Det er svak rekruttering til en del kirkelige stillinger. Særlig gjelder dette i de nordligste bispedømmene.

Strategier og tiltak

Økt kirkelig selvstyre som følge av de senere års kirkereformer stiller nye krav til kirken som organisasjon, til den lokale kirkeforvaltning og til kirken som arbeidsgiver. Selv om den nye kirkelovgivningen generelt vurderes som positiv, vil oppfølgingen av den nye lovgivningen – i lys av de erfaringer som høstes – fortsatt kreve betydelig innsats.

På det økonomiske området vil det være viktig å følge utviklingen av den lokale kirkes økonomi i lys av den nye kirkeloven. Ved behandlingen av Budsjett-innst. S. nr. 12 (1998-99) gjorde Stortinget vedtak om å be Regjeringen legge fram for Stortinget en samlet vurdering av kirkens økonomiske situasjon etter innføring av ny kirkelig lovgivning. En stortingsmelding om dette er nå under arbeid.

Den nye kirkelovgivningen krever fortsatt betydelig kurs- og rådgivningsvirksomhet, både overfor menighetsråd og fellestråd men også overfor kirkelig ansatte og andre.

Et viktig hensyn ved lovfestingen av de kirkelige fellestrådene, var å etablere et organ som kunne avlaste både prester og menighetsråd i administrative spørsmål, slik at disse kunne ha større oppmerksomhet mot menighetsbyggende oppgaver, mot gudstjenestelivet og mot tiltak for barn og unge, kirkelig undervisning, diakoni mv. Erfaringene med den nye lovgivningen viser at det må arbeides videre med å avklare arbeids- og ansvarsfordelingen i menighetene, herunder forholdet mellom embete og råd i kirken.

Når det gjelder personal- og bemanningssituasjonen i kirken, pågår det nå et treårig utrednings- og dokumentasjonsarbeid i regi av Kirkerådet, etter oppdrag fra departementet.

Kompetanseutvikling for kirkelig ansatte er et viktig område i tiden framover, ikke bare i lys av de ordningsmessige endringene for kirken som nylig er gjennomført, men også i lys av de samfunnsmessige og folkekirkelige utfordringene som kirken står overfor. Et betydelig ansvar ligger her til de kirkelige fellestrådene, men også bispedømmerådene, Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon og Kirkerådet, foruten departementet, er engasjert i arbeidet. Sentralt initierte kompetanseutviklingstiltak for andre enn presteskapet skjer i et samarbeid mellom Kirkerådet og Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon. For å sikre større helhet og samordning på området er det nylig etablert et fellesforum for drøfting av arbeidsgiver-spørsmål i kirken. Kirkemøtets strategidokument for 1999-2002 framhever rekruttering til kirkelig utdanning og tjeneste som et sentralt innsatsområde. Et viktig tiltak i denne sammenheng er opprettelsen av Kirkelig utdanningscenter i nord, som er lokalisert i Tromsø. Utdanningscenteret og Kirkerådet har nylig gått sammen om et særskilt rekrutteringsprosjekt for den nordlige landsdelen.

Samarbeidet med de frivillige kristelige organisasjonene skal føres videre. Bl.a. har Kirkemøtet satt som mål at minst halvparten av menighetene skal ha inngått samarbeidsavtale med misjonsorganisasjoner innen 2001.

Flere bispedømmer er nå i ferd med å gjennomføre forsøk med alternative former for organisering av prestatjenesten. En nærmere omtale av nyorganiseringen av prestatjenesten er gitt under kap. 295.

Programkategori 07.90 Den norske kirke fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post- gruppe	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000	Pst. endr. 1999/2000
01-29	Driftsutgifter	651 697	653 044	683 047	4,6
30-49	Nybygg, anlegg mv.	12 209	0	0	—
70-89	Overføring til private	186 634	193 450	207 800	7,4
	Sum kategori 07.90	850 540	846 494	890 847	5,2

KAP. 294 KIRKELIG ADMINISTRASJON (JF. KAP. 3294)

Kapitlet omfatter:

- drift av Kirkerådet, bispedømmerådene og biskopene
- tilskudd til ulike kirkelige formål, bl.a. til Den norske Sjømannsmisjon, til kirkens undervisning og diakoni, og til døvemenighetene
- tilskudd til de kirkelige fellestrådene

Kap. 294 Kirkelig administrasjon fordelt på poster

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	75 168	79 722	81 972
21	Spesielle driftsutgifter	16 376	2 970	3 053
71	Tilskudd til kirkelige formål	57 353	62 550	72 300
72	Tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene	100 000	110 000	110 000
79	Til disposisjon for departementet, <i>kan overføres</i>	8 303	900	500
	Sum kap. 294	257 200	256 142	267 825

Tilskuddspostene 71, 72 og 79 gis egne omtaler nedenfor.

Resultatrapport for 1998-99

De regionale og sentralkirkelige organer, dvs. Kirkemøtet/Kirkerådet, bispedømmerådene og biskopene, skal arbeide på grunnlag av de målsettinger og satsingsområder som gjelder for kirken. Organene skal ha oppmerksomhet på områder som vanskelig kan løses eller ivaretas lokalt, og har derved en viktig oppgave i å initiere til samarbeid og felleskirkelige tiltak, yte rådgivning, forestå opplæring, utvikle planer mv., og å motivere og stimulere menighetene og de kirkelig ansatte. Sentrale arbeidsfelt er også det økumeniske arbeidet og arbeidet blant den samiske befolkning. I kategoriomtalen er det gitt en bred presentasjon av kirkelige utviklingstrekk, strategier og tiltak, og som også belyser de regionale og sentralkirkelige organers virksomhet.

Bispedømmerådene fikk fra 1. juni 1999 myndighet til å treffe vedtak om oppsigelse, ileggelse av ordensstraff, avskjed og suspensjon overfor menighetsprester og andre kirkelige tjenestemenn som rådene har tilsetningsmyndighet overfor.

Kirkemøtet 1998 behandlet bl.a. departementets utkast til regelverk vedrørende ordinasjon og tilsetting av prester uten teologisk embetseksamen. Regelverket er nå fastsatt, og Kirkerådet er gitt myndighet til å treffe vedtak om at personer med annen utdanning enn teologisk embetseksamen skal kunne tilsettes som prest.

Den norske kirkes lærenemnd, som ble lovfestet i 1985 og som består av alle biskopene, fem teologisk sakkynndige og fire leke medlemmer, trådte sammen første gang i 1998.

Det kirkelige medlemsregisteret ble ferdigstilt i januar 1999 og er nå i ordinær drift. Det er Kirkerådet som har det operative ansvaret for driften av registeret.

Resultatmål for 2000

Kirkerådet er sekretariat for Kirkemøtet og skal ellers på ulike måter ivareta felleskirkelige og sentralkirkelige oppgaver. Kirkerådet er i denne sammenheng et viktig strategi- og samordningsorgan i kirken. Kirkerådet er ved delegasjon fra Kirkemøtet tillagt visse forvaltningsoppgaver. Det følger av dette at det i stor grad vil ligge til Kirkemøtet å fastsette nærmere resultatmål for Kirkerådets arbeid.

Bispedømmerådenes og biskopenes ansvars- og myndighetsområde er bestemt dels gjennom kirkelovgivningen, dels gjennom delegasjon av myndighet fra departementet og Kirkemøtet. Biskopene har et særlig tilsynsansvar ovenfor menighetene, presteskapet og kirkelig ansatte for øvrig. Bispedømmerådene skal fremme det kirkelige liv i bispedømmene og legge til rette for felleskirkelige tiltak, foruten å utføre forvaltningsoppgaver bl.a. av økonomisk-administrativ karakter.

Det følger av dette at Kirkemøtet/Kirkerådet, biskopene og bispedømmerådene, som sentrale og regionalkirkelige organer, har et særlig ansvar for å utvikle gjennomgående og helhetkirkelige strategier og tiltak; se i denne sammenheng de mål, strategier mv. for kirken som er nevnt i kategoriomtalen.

Kirkerådet og bispedømmerådene forvalter betydelige tilskuddsmidler. Det er et krav at midlene forvaltes i samsvar med sentralkirkelige målsettinger. Det er ellers viktig at de regionale og sentralkirkelige organers informasjons- og kursvirksomhet, forvaltningspraksis og tilskuddsforvaltning støtter opp under de kirkelige fellesrådenes arbeidsgiveransvar og menighetsrådenes virksomhetsansvar. I dette ligger også å veilede og formidle sentralkirkelige målsettinger til de lokale kirkelige organer.

De senere års utvidelse av Kirkemøtets/Kirkerådets, biskopenes og bispedømmerådenes myndighetsområde representerer vesentlige utfordringer. I denne sammenheng framstår

vedlikehold og utvikling av den forvaltningsrettslige og økonomisk-administrative kompetansen ved Kirkerådet og bispedømmerådene som særlig sentral.

Kirkemøtet/Kirkerådet, biskopene og bispedømmerådene forventes i tiden framover å bidra til en ytterligere avklaring av ulike roller innenfor kirken, herunder samvirket mellom kirkens embete og råd, og mellom den regionale og sentrale kirkeledelse og de lokal-kirkelige organer.

Departementet vil med det første fastsette forskrifter som regulerer bruken av det kirkelige medlemsregisteret. Det er Kirkerådet som har ansvaret for at kvaliteten av registeropplysningene er tilfredsstillende, at registeret kan komme til praktisk anvendelse i menighetene og ellers kan nyttes for statistiske formål.

Budsjettforslag for 2000

Post 01 Driftsutgifter

Under post 01 budsjetteres Kirkemøtets utgifter og driftsutgiftene ved Kirkerådet og bispedømmerådene. Budsjettforslaget representerer i hovedsak en videreføring av bevilgningsnivået fra 1999. Det er tatt hensyn til opprettelsen av en ny stilling ved Agder bispedømmeråd fra 1. januar 2000 og en ny stilling ved Bjørgvin og Nidaros bispedømmeråd fra 1. august 2000. Det er videre budsjettert med lønn til en samisk språkkonsulent ved Kirkerådet fra 1. august 2000.

Bevilgningen på posten kan overskrides mot merinntekter under kap. 3294, postene 02 og 04, se forslag til vedtak II nr. 1.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Under denne posten budsjetteres lønn og driftsutgifter til eksternt finansierte tiltak, jf. kap. 3294. Bevilgningen på posten kan overskrides mot merinntekter under kap. 3294, postene 01, 60 og 70, se forslag til vedtak II nr. 1 og 2.

Post 71 Tilskudd til kirkelige formål

Det oppførte tilskuddet under posten er forutsatt disponert slik:

Tabell: Post 71 Tilskudd til kirkelige formål fordelt på underposter

		(i 1000kr)		
Under- post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
71.11	Tilskudd til Den norske Sjømannsmisjon	26 552	29 300	37 500
71.12	Tilskudd til døvekirkene	2 350	4 350	4 450
71.14	Tilskudd til Kristent Arbeid Blant Blinde	200	200	200
71.16	Tilskudd til diakoni, undervisning og kirkemusikk	24 331	24 800	25 750
71.17	Tilskudd til samisk bibeloversettelse	750	1 000	1 000
71.18	Tilskudd til økumeniske organisasjoner	3 200	2 900	3 400
Sum post 294.71		57 353	62 550	72 300

Tilskudd til Den norske Sjømannsmisjon

Sjømannsmisjonen skal på vegne av Den norske kirke ivareta den kirkelige betjeningen av nordmenn i utlandet. Statstilskuddet er basert på denne forutsetningen, jf. Innst. S. nr. 91 (1992-93) og St.meld. nr. 49 (1993-94) Om kirkelig betjening av nordmenn i utlandet, og postomtalen i St.prp. nr. 1 (1997-98).

Foruten det statlige tilskuddet finansieres Sjømannsmisjonens virksomhet ved egeninntekter gjennom lotterivirksomhet, bidrag fra lag og foreninger i Norge og ved utestasjonene, foruten tilskudd fra bl.a. oljeselskaper og rederinæringen. Sjømannsmisjonens totale driftsregnskap i 1998 var på 97 mill. kroner, inklusive virksomheten i Norge. Driftsregnskapet for utestasjonene var i samme år på 62 mill. kroner.

Budsjettforslaget for 2000 er basert på Stortingets vedtak om at statstilskuddet til Sjømannsmisjonen skal gå til full dekning av personalkostnadene for prest, assistent og husmor ved utestasjonene, jf. Innst. S. nr. 295 (1996-97). Det foreslåtte statstilskuddet på 37,5 mill. kroner gir i samsvar med stortingsvedtaket full dekning av Sjømannsmisjonens budsjetterte lønns- og personalkostnader for 38 prestestillinger, 59,5 øvrige årsverk, samt åtte ettåringer. De budsjetterte lønnskostnadene utgjør 26 mill. kroner av statstilskuddet, mens øvrige personalkostnader utgjør 11 mill. kroner. I tillegg gir tilskuddet dekning for ca. kr. 500 000 til Sjømannsmisjonens administrasjonsutgifter hjemme.

Det oppførte tilskuddet for 2000, som er basert på Sjømannsmisjonens budsjettforslag, er som nevnt i samsvar med stortingsvedtaket fra 1997. Det bevilgningsnivået som forslaget for 2000 representerer, vil etter dette bli lagt til grunn for budsjetteringen av statstilskuddet senere år. Det vises til at stortingsvedtaket ikke kan ha som forutsetning at tilskuddet i tiden framover skal reguleres i samsvar med den faktiske økningen i Sjømannsmisjonens samlede lønns- og personalutgifter, da disse utgiftene i stor grad bestemmes av Sjømannsmisjonen selv.

Tilskudd til døvekirkene

Døvemenighetenes økonomi er basert på egeninntekter i form av frivillige bidrag og tilskuddet fra staten. Målsettingen med det statlige tilskuddet til døvemenighetene er å legge til rette for et aktivt kirkelig arbeid blant døve.

Økningen i statstilskuddet til døvemenighetene i de senere år har bedret døvemenighetenes økonomiske situasjon, særlig med hensyn til finansieringsgrunnlaget for stillinger. Det er Døvekirkenes fellestråd som forestår prioritering og fordeling av tilskuddet mellom menighetene.

Av den foreslåtte bevilgningen vil ca. 3,5 mill. kroner bli avsatt som driftstilskudd til landets fire døvemenigheter og til Døvekirkenes fellestråd. Resten av bevilgningen medgår til dekning av renter og avdrag for døvekirken i Bergen og Stavanger.

Tilskudd til Kristent Arbeid Blant Blinde

Tilskuddet gis som generell driftsstøtte til organisasjonen Kristent Arbeid Blant Blinde til utgivelse av kristen litteratur mv. for blinde og svaksynte. En vesentlig del av organisasjonens utgifter går med til driften av et lydbibliotek.

Foruten tilskuddet fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet mottar organisasjonen også tilskudd fra Kulturdepartementet og Sosial- og helsedepartementet. Tilskuddet fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet utgjorde 4,5 pst. av organisasjonens samlede inntekter i 1998.

Tilskudd til diakoni, undervisning og kirkemusikk

Tilskuddsordningen skal stimulere menighetene i Den norske kirke til innsats innenfor kirkelig undervisning (dåpsopplæring) og diakoni. Tilskuddet er i det vesentlige lønnsstilskudd til kirkelige fellestråd for særskilte stillinger innenfor diakoni og kirkelig undervisning. I 1999 gis det statstilskudd til ca. 140 diakonstillinger og vel 20 kateketstillinger. En del av tilskuddet nyttes ellers til kirkemusikalsk arbeid ved landets domkirker, som i 1999 er på noe over 1 mill. kroner.

Forslaget for 2000 representerer i hovedsak en videreføring av tilskuddsnivået for 1999. Det er forutsatt at tilskuddet til kirkemusikk skal opprettholdes på minst samme nivå som i 1999.

Det har fra tidligere vært forutsatt at de statlige kateketstillingene skal organiseres under de kirkelige fellestrådene. I samarbeid med Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon og Den norske kirkes kateketforening arbeider departementet nå med å avklare hvilke forutsetninger som må være oppfylt for at den enkelte statlige kateket skal kunne tilbys en arbeidsavtale med vedkommende kirkelige fellestråd. Siktet målet er at nye arbeidsavtaler kan inngås høsten 2000. Det må etter dette fortsatt gis adgang til at budsjetterte midler til kateketstillingene under kap. 295 post 01 kan nyttes under kap. 294 post 71.16.

Tilskudd til samisk bibeloversettelse

Oversettelse av bibelske tekster til samisk skjer i regi av Det Norske Bibelselskap, og det har fra denne posten vært gitt årvisse tilskudd til ulike oversettelsesprosjekter. Oversettelse av Det gamle testamente til nordsamisk ble påbegynt i 1998. Oversettelsesarbeidet ventes å vare i ti år, jf. omtalen i St.prp. nr. 1 (1998-99). Den foreslåtte bevilgningen for 2000 gjelder i første rekke dette formålet.

Tilskudd til økumeniske organisasjoner

Målsettingen med tilskuddet er å bidra til at Den norske kirke kan delta i økumenisk arbeid. Den norske kirke er medlem av flere økumeniske organisasjoner, bl.a. Kirkenes Verdensråd og Det Lutherske Verdensforbund. Tilskuddet fra posten gjelder kontingentbidrag til disse organisasjonene. Kontingentenes størrelse er ikke regulert i rettslig bindende avtaler. Innenfor rammen av bevilgningen er Kirkerådet gitt fullmakt til å bestemme kontingentbidragenes størrelse, og til hvilke organisasjoner. Tilskuddet til Norges Kristne Råd, som i 1999 ble gitt over kap. 294 post 79 med kr 400 000, er for 2000 forutsatt bevilget fra post 71.18.

Post 72 Tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene

Tilskuddsordningen ble innført i 1997, og ble nærmere omtalt i St.prp. nr. 1 (1997-98). Tilskuddets formål er å styrke den kirkelige virksomheten i kommunene utover det som følger av kommunenes økonomiske ansvar etter kirkeloven. Tilskuddet utbetales til de kirkelige fellesrådene, som har stor frihet ved disponeringen av midlene.

Bevilgningsforslaget på 110 mill. kroner er en videreføring av bevilgningen fra 1999. Som i 1999 forutsettes 1 mill. kroner avsatt til sentralt initierte opplærings- og kompetanseutviklingstiltak for kirkelig ansatte og for medlemmer av fellesråd og menighetsråd. Tilskuddet foreslås ellers fordelt som i 1999, dvs. med kr 165 000 som grunntilskudd til hvert fellesråd og ellers proporsjonalt med innbyggertallet i kommunen.

Post 79 Til disposisjon for departementet, kan overføres

Bevilgningen disponeres til tiltak eller prosjekter som det gjennom året oppstår behov for å gi et avgrenset tilskudd til. I 1999 ble det fra denne posten bevilget kr 400 000 som driftstilskudd til Norges Kristne Råd. Tilskuddet foreslås for framtiden bevilget under kap. 294, post 71.18, jf. ovenfor.

KAP. 3294 KIRKELIG ADMINISTRASJON (JF. KAP. 294)**Kap. 3294 Kirkelig administrasjon fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	15 683	2 970	3 053
02	Salgsinntekter mv.	2 178	626	644
04	Refusjoner	6 877	2 081	2 139
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	137	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	417	0	0
70	Tilskudd fra private	299	0	0
Sum kap. 3294		25 591	5 677	5 836

Det er ikke uvanlig at tiltak eller prosjekter i regi av de kirkelige rådene blir delfinansiert av andre private eller offentlige institusjoner som har interesse i tiltakene. Da slike inntekter varierer og er av frivillig karakter, blir de ikke ført opp i statsbudsjettet. Med hensyn til merinntektsfullmakter vises til omtalen under kap. 294 postene 01 og 21.

KAP. 295 PRESTESKAPET (JF. KAP. 3295)

Kapitlet omfatter:

- drift av preste- og katekettjenesten
- drift av Det praktisk-teologiske seminar

Kap. 295 Presteskabet fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 294 post 71	530 414	535 740	562 321
21	Spesielle driftsutgifter	5	117	120
70	Kompetanseutvikling	2 910	0	0
Sum kap. 295		533 329	535 857	562 441

Resultatrapport for 1998-99

De tjenester som prestene og kateketene ivaretar, er av grunnleggende betydning for hvordan menighetslivet og folkekirken lokalt utfolder seg. I kategoriomtalen er det gitt en bred tilstandsrapport om virksomheten i Den norske kirke, med bl.a. tall for gudstjenester, kirkelige handlinger, konfirmasjons- og dåpsprosent i 1998. Presteskapets og kateketenes tjeneste i 1998 reflekteres langt på vei gjennom slik statistikk, selv om deres tjeneste på flere områder ikke er målbar. En resultatindikator for prestedtjenesten er antallet gudstjenester og kirkelige handlinger per prestedstilling. Denne var 150 i 1998, mot 153 i 1997. Bispedømmenes rapportering for 1998 bekrefter et høyt motivert presteskap, samtidig som det understrekes at prestenes arbeidsmengde og arbeidsbelastning mange steder er stor.

Rekrutteringen til ledige prestedstillinger har tradisjonelt vært vanskeligst i de nordligste bispedømmene. Fortsatt er det her færre søkere til prestedstillinger enn i sentrale deler av landet.

Det er nå vel 1 170 statlige prestedstillinger i menighetene og ca. 120 statlige kateketstillinger. Om lag ti kateketstillinger er ved ledighet den siste tiden overført til de kirkelige fellesrådene, se omtalen under kap. 294 post 71.16.

Av de som ble ordinert til prestedtjeneste i perioden 1960-98, er 15 pst. kvinner. Av de 61 som ble ordinert til prestedtjeneste i 1998, var det 21 kvinner, som gir en kvinneandel på 34 pst. Antallet kvinner som er sokneprester, økte fra 28 i 1994 til 39 i 1998. Antallet kvinner i kapellanstillingene økte i samme periode fra 69 til 97. Dette gir samme prosentvise økning (40 pst.) for begge stillingskategoriene. Ca. 30 pst. av de kvinnelige prestene er sokneprester.

Regelverk vedrørende ordinasjon og tilsetning av prester var til høring på Kirkemøtet 1998, og det er nå gitt adgang for personer uten teologisk embetseksamen å bli vigslet til prestedtjeneste. Det er i 1998-99 foretatt endringer i tjenesteordningen for biskopene og i tilsetningsforskriften for menighetsprester. Endringene i tilsetningsforskriften innebærer bl.a. at det vil være mulig å legge mindre vekt på ansiennitet når det er ønskelig å få representasjon av begge kjønn i prestekollegiet.

Det er i flere bispedømmer lagt til rette for å prøve ut alternative modeller for organisering av prestedtjenesten. Forsøkene retter seg mot omfanget av prestenes tjenstedistrikt (prestedgjeld) og alternativ regulering av tjenesteplikter gjennom fast arbeidstid.

En særskilt prosteundersøkelse, foretatt av Stiftelsen Kirkeforskning etter oppdrag fra departementet, ble avsluttet i 1998. Undersøkelsen, som bl.a. viste variasjoner i hvorledes prostene definerer sin tjeneste, gir viktige kunnskaper for den videre utviklingen av prestedtjenesten.

Ved Det praktisk-teologiske seminar, som er samlokalisert med Universitetet i Oslo, fullførte 13 kandidater avsluttende praktisk-teologisk eksamen i 1998. Tolv kandidater fullførte integrert praktikum. Virksomheten ved seminaret i 1998 har bl.a. vært preget av etableringen i Tromsø av Kirkelig utdanningscenter i nord, der det i 1998-99 ble forberedt opptak av studenter første gang fra høsten 1999. Det meldte seg 20 søkere til sentrets utdanningstilbud fra høsten 1999.

Resultatmål for 2000

Et sentralt mål for prestedtjenesten er å opprettholde et stabilt gudstjenesteliv i alle sokn. Prestedtjenesten skal preges av tilgjengelighet og kvalitet, og tjenesten skal utføres i lojalitet og med grunnlag i de forutsetninger som gjelder for tjenesten. Det vises ellers til mål, strategier og tiltak i kategoriomtalen, som i stor grad berører både preste- og kateket-tjenesten.

Med bakgrunn i presteskapets nåværende alderssammensetning vil rekrutteringsbehovet for nye prester bli økende i årene framover. Behovet for å motivere unge kvinner og menn til prestedtjeneste hører nært sammen med det generelle kirkelige arbeidet blant barn og unge. Også utdanningsinstitusjonene og de sentrale og regional-kirkelige organer vil måtte ha oppmerksomhet mot den framtidige rekrutteringssituasjonen. For kateket-tjenesten vil det pågående utredningsarbeid om lovfesting av kirkens dåpsopplæring, foruten overføring av ansvaret for kateketstillingene til de kirkelige fellesrådene, ha betydning både for den framtidige rekruttering til stillingene og for tjenestens videre utvikling.

Det er et generelt mål å øke andelen kvinner i kirkelige lederstillinger, herunder kvinneandelen i soknepreststillingene.

Forsøksprosjekter knyttet til prestedtjenestens organisatoriske rammebetingelser vil fortsette. De enkelte prosjektene ventes å gi viktige erfaringer for alternative måter å organisere tjenesten på. Det vil i denne sammenhengen bli vurdert om en alternativ organisering kan gi økt fleksibilitet innenfor personalforvaltningen, muligheter for større spesialisering og for en mer aktiv seniorpolitikk. En viktig side ved nyorganisering av prestedtjenesten er at tjenesten

i mindre grad styres av regler, og at det legges større vekt på mål og resultatkrav. Prostene vil generelt få større frihet til å tilpasse prestedtjenesten til den enkelte menighet og til den enkelte arbeidstaker. En fortsatt styrking av prostens lederrolle i kirken er viktig på denne bakgrunn, men også som ledd i det kontinuerlige arbeidet med å bedre personalforvaltningen i kirken. Prostens rolle som medarbeider for biskopen når det gjelder hans eller hennes utøvelse av tilsynsansvaret, skal utvikles videre.

I samarbeid med bl.a. Den norske kirkes presteforening og Stiftelsen Kirkeforskning vil det bli iverksatt ulike arbeidsmiljøundersøkelser og prosjekter rettet mot prestedtjenesten. Formålet er å få forskningsbasert kunnskap bl.a. om hvilke betingelser prestedtjenesten er omgitt av.

Kompetanseutvikling for presteskaper vil fortsatt være et viktig innsatsområde. Slike tiltak skal inngå i en systematisk og målrettet sammenheng, slik at den enkelte prests evne til å møte utfordringene i tjenesten, de lokale kompetansebehov og de overordnede mål og resultatkrav som gjelder for bispedømmet, er retningsgivende for hvilke tiltak som gjennomføres.

For Det praktisk-teologiske seminar vil det i tiden framover være en hovedutfordring å ivareta de regulære undervisnings- og forskningsoppgavene og samtidig legge forholdene til rette for virksomheten ved Kirkelig utdanningscenter i nord.

Budsjettforslag for 2000

Forslaget representerer en reell økning av driftsbevilgningen til presteskaper med ca. 6 mill. kroner. Økningen er i det vesentlige begrunnet i behovet for å forbedre de økonomiske vilkårene for vikartjenester. Det er ellers budsjettert med en fast stilling for studentprest i Stavanger fra 1. august 2000.

Det er i forslaget tatt hensyn til at forvaltningsansvaret for prestedtjenesten i fengslene overføres fra Justisdepartementet, se kap. 430, til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet fra 1. januar 2000. Overføringen gjelder 15,5 årsverk. Fængselsprestedtjenesten blir etter dette en del av den ordinære prestedtjenesten i bispedømmene. Vedkommende bispedømmeråd vil ha tilsettingsmyndigheten.

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under kap. 294 post 71

Post 01 skal dekke lønn mv. til prestene og kateketene, reise- og oppholdsutgifter for vikarer, utgifter til kommunale presteboliger, foruten utgifter ved Det praktisk-teologiske seminar og Kirkelig utdanningscenter i nord.

Det foreslås at budsjetterte midler til statlige kateketstillinger under post 01 fortsatt kan nyttes under kap. 294, se omtalen under kap. 294 post 71.16.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Post 21 gjelder lønn og driftsmidler til tidsavgrensede stillinger som blir finansiert av andre enn staten, jf. kap. 3295. Bevilgningen på posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter, se forslag til vedtak II nr. 2.

KAP. 3295 PRESTESKAPET (JF. KAP. 295)

Kap. 3295 Presteskaper fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Inntekter ved oppdrag	10	117	120
04	Husleieinnbetalinger mv.	18 330	16 937	17 411
05	Megling	357	0	0
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	866	0	0
16	Refusjon av fødselspenger/adopsjonspenger	3 147	0	0
	Sum kap. 3295	22 710	17 054	17 531

Under post 04 føres husleie som prestene innbetaler når disse har kommunal tjenestebolig.

KAP. 297 NIDAROS DOMKIRKE M.M. (JF. KAP. 3297)

Kapitlet omfatter:

- antikvarisk vedlikehold av Nidaros domkirke, drift av Erkebispegården og Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider
- vedlikehold av krigsgraver og lønn mv. til departementets rådgivende konsulenter innenfor kirker og kirkegårder

Kap. 297 Nidaros domkirke m.m. fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	26 343	24 395	23 136
30	Erkebispegården, gjenreisning, <i>kan overføres</i>	344	0	0
31	Vestfrontplassen, <i>kan overføres</i>	5 038	0	0
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 600	0	0
47	Andre middelalderkirker og -anlegg, <i>kan overføres</i>	2 227	0	0
	Sum kap. 297	38 552	24 395	23 136

Resultatrapport for 1998-99

Tidlig i 1998 avsluttet Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider (Restaureringen) flyttingen av virksomheten til andre lokaler. Virksomheten ved Restaureringen var i 1998 preget av etableringen i nye lokaler, brukertilpasning og endelig ferdigstilling av de rehabiliterte bygningene. De fraflyttede verkstedbygningene på Vestfrontplassen er ikke lenger i bruk, med unntak av de delene som benyttes til butikk, billettsalg og publikumstoiletter.

En sentral oppgave for Restaureringen har vært å utvikle langsiktige planer for det antikvariske vedlikeholdet av Nidaros domkirke. Det foreligger nå en systematisk og langsiktig restaureringsplan for domkirken, som vil danne grunnlag for restaureringsarbeidene og det antikvariske vedlikeholdet i årene framover.

Etter søknad ble Restaureringen i 1998 og i 1999 tildelt særskilte midler fra EU innenfor rammen av EUs Rafaelprogram. Tilskuddene fra EU utgjør ca. 5 mill. kroner og benyttes til forberedelser og prosjekteringsutgifter i henhold til restaureringsplanen.

Restaureringen har siden 1997 vært engasjert i arbeidet med å restaurere ytterveggene i koret i Stavanger domkirke. Restaureringens deltakelse i dette arbeidet avsluttes i 1999.

Ved siden av løpende restaurerings- og vedlikeholdsoppgaver har Restaureringen i 1998 fortsatt gitt høy prioritet til arbeidet med katalogisering av stein- og skulptursamlingen, og flytting til permanente magasiner. Dessuten arbeides det systematisk med gjennomgang og katalogisering av eldre arkivmateriale.

I 1998 var det 412 000 besøkende til domkirken. Sammenliknet med 1997, da Trondheim feiret sitt 1000-årsjubileum, er dette en liten nedgang. Besøktallet for 1996 var 305 000.

Museet i Erkebispegården, som ble åpnet 1. juni 1997, ble Årets museum i 1998 og hadde 56 000 besøkende dette året.

Restaureringen har betydelige oppgaver gjennom tilretteleggelsen av bruken av Erkebispegården i forbindelse med bl.a. møter, konferanser og konserter. Olavsfestdagene legger nå mange av sine arrangementer til Erkebispegården. Det er fra 1999 organisert omvisninger i hele den historiske delen av anlegget.

Staten har ansvaret for vedlikeholdet av krigsgravene i Norge. Ansvaret følger av internasjonale konvensjoner. Departementet fører et løpende tilsyn med krigsgravene, og det er tilsatt tre oppsynsmenn ved de største krigskirkegårdene. Ellers blir det praktiske vedlikeholdet i de fleste tilfeller ivaretatt av de lokale kirkegårdsmyndighetene, mot utgiftsrefusjon etter nærmere avtale med departementet.

Resultatmål for 2000

Den foreliggende restaureringsplanen for Nidaros domkirke vil være den viktigste referansen for Restaureringens virksomhet i årene framover. Den første tiden vil være en utrednings- og forprosjektfase, der elementer i planen, bl.a. de ressursmessige konsekvenser, må utredes nærmere. I lys av planen vil Restaureringen bl.a. måtte vurdere virksomhetens kompetansebehov. Gjennom rekruttering av håndverkere og fagpersonell for øvrig og gjennom interne opplæringsplaner må Restaureringen påse at den nødvendige faglige kompetanse finnes i virksomheten.

Det er et generelt krav at Nidaros domkirke og Erkebispegården blir bevart og utviklet som levende kulturminner og kirkelige byggverk, og at forvaltningen av bygningsanleggene skjer i forståelse med brukerne, bl.a. de kirkelige instansene. Hovedoppgaven for Restaureringen vil være det antikvariske vedlikeholdet av Domkirken og Erkebispegården, og å påse at bygningsverkene er forsvarlig sikret. Restaureringen skal imidlertid også være et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av bygninger i stein, og skal kunne påta seg eksterne restaureringsoppdrag, slik oppdraget ved Stavanger domkirke er eksempel på.

I samarbeid med Statsbygg har departementet fortsatt til vurdering spørsmålet om framtidige løsninger for de gjenstående bygningene på Nidarosdomens vestfrontplass.

Av viktige vedlikeholdsoppgaver på krigskirkegårdene neste år nevnes arbeider ved krigskirkegårdene på Tjøtta.

Budsjettforslag for 2000

Restaureringen har i de seneste årene hatt utgifter og inntekter knyttet til restaureringsarbeidene ved Stavanger domkirke. Dette arbeidet avsluttes i 1999. Forslaget til bevilgning under kap. 297 og kap. 3297 er justert som følge av dette. Ellers representerer budsjettforslaget for 2000 en videreføring av bevilgningsnivået fra 1999.

Under post 01 dekkes utgiftene ved Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider, utgifter til krigsgravtjenesten og lønn mv. til departementets fagkonsulenter innenfor kirker og kirkegårder. Bevilgningen på posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3297, postene 02 og 04, se forslag til vedtak II nr. 1.

KAP. 3297 NIDAROS DOMKIRKE M.M. (JF. KAP. 297)**Kap. 3297 Nidaros domkirke m.m. fordelt på poster**

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
02	Salgsinntekter mv.	8 645	7 448	5 909
04	Leieinntekter	1 756	1 440	1 480
	Sum kap. 3297	10 401	8 888	7 389

Inntektene gjelder virksomheten ved Nidaros Domkirkes Restaureringsarbeider. Inntektsposten 02 er redusert i forhold til 1999 som følge av at Restaureringens deltakelse i restaureringen av Stavanger domkirke avsluttes i 1999. Forslaget under post 04 følger bl.a. av inngåtte avtaler med leietakere i Erkebispegården.

KAP. 299 OPPLYSNINGSVESENETS FOND (JF. KAP. 3299)

Kapitlet omfatter:

- driftsutgifter til forvaltningen av Opplysningsvesenets fond
- tilskudd til fellekkirkelige tiltak fra Opplysningsvesenets fond

Opplysningsvesenets fond er et selveiende fond, med en stiftelsesliknende karakter. Fra 1998 ble det bestemt at fondets utgifter og inntekter ikke lenger skulle inntas som en del av statsbudsjettet og statsregnskapet, jf. St.prp. nr. 1 (1997-98). Utgifter til lønn mv. for stillinger som er knyttet til forvaltningen av fondet, forutsettes likevel fortsatt dekket av staten, mot refusjon fra fondet, jf. St.prp. nr. 1 (1998-99). Også den delen av avkastningen

fra fondet som disponeres til felleskirkelige tiltak, føres i statsbudsjettet. Kap. 299 gjelder disse formålene. Overføringene fra fondet til staten er budsjettert under kap. 3299.

Kap. 299 Opplysningsvesenets fond fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
01	Driftsutgifter	3 391	10 100	12 445
79	Til disposisjon for felleskirkelige tiltak, <i>kan overføres</i>	18 068	20 000	25 000
Sum kap. 299		21 459	30 100	37 445

Generelt om Opplysningsvesenets fond

Opplysningsvesenets fond ble dannet ved lov 20. august 1821, jf. Grunnloven § 106, der det ble bestemt at «det Geistligheden benificerede Gods» skulle holdes atskilt fra resten av eiendommene som forvaltes eller eies av staten. Fondet består i dag av den gjenværende del av «det Geistligheden benificerede Gods» og senere ervervede eiendommer, foruten pengekapital.

Fondet består etter dette av en portefølje av kapital, store skog- og jordbrukseiendommer, festetomter og en betydelig bygningsmasse.

Prestegårdene utgjør den største delen av fondets eiendommer. Ved utgangen av 1998 hadde fondet over 600 eiendommer, med et samlet areal på mer enn 1 mill. dekar. Av dette er 30 000 dekar dyrket mark, og 950 000 dekar er skog og utmark. Antallet festetomter er ca. 13 000. Fondet eier ca. 460 presteboliger og ca. 210 landsbrukseiendommer, hvorav 90 er selvstendige forpaktningsbruk.

Fondet er regulert i lov 7. juni 1996 om Opplysningsvesenets fond. Etter loven er det Kongen som har forvaltningsansvaret for fondet.

Det følger av loven at fondets eiendom og kapital ikke kan gis bort eller forbrukes, og at fondets eiendeler bare kan konverteres i andre eiendommer eller i finanskapital. Etter lovens § 6 skal avkastningen fra fondet først dekke fondets utgifter. Ut over dette kan avkastningen legges til kapitalen og gis til kirkelige formål. Grunnloven § 106 og lov om Opplysningsvesenets fond § 2 fastsetter at fondet skal komme Den norske kirke til gode.

Mål og retningslinjer for fondets forvaltning

De sentrale retningslinjer som gjelder for fondets forvaltning, er nedfelt i ulike stortingsdokumenter, jf. særlig Innst. S. nr. 222 (1984-85) og St.meld. nr. 64 (1984-85) Forvaltning av Opplysningsvesenets fonds eiendommer og Innst. O. nr. 45 (1995-96), jf. Ot.prp. nr. 68 (1994-95) Om lov om Opplysningsvesenets fond.

Det legges etter dette vekt på at fondet og fondets eiendommer skal forvaltes på en forretningsmessig forsvarlig måte. Samtidig skal det tas hensyn til at en del av eiendommene tjener kirkelige formål (presteboligene). Sentrale hensyn ved forvaltningen er også de antikvariske, kirke- og kulturhistoriske verdiene som særlig prestegårdene representerer. Det er forutsatt at forpaktningsbruk skal selges der forholdene ligger til rette for det. Det legges ellers vekt på en aktiv arealforvaltning for utnyttelse av arealenes potensial, for eksempel i utbyggingssammenheng. I forvaltningen av finanskapitalen legges det vekt på å oppnå høy avkastning av fondets kapital med en rimelig grad av risiko og i samsvar med de etiske retningslinjer som gjelder. Av den avkastning som fondet gir, avsettes det midler til felleskirkelige tiltak som kirkelige organer selv bestemmer bruken av, se omtalen nedenfor under post 79.

Fondets sentrale forvaltning er organisert i departementet. Spørsmålet om en endret organisering er under vurdering.

Resultatrapport for 1998

Statskog har i 1998 hatt avtaleregulerte oppgaver vedrørende skog- og utmarksforvaltningen, samt eiendoms- og kontraktsforvaltningen. Det kjøpes tjenester fra ulike kapitalforvaltere for plassering av fondets finanskapital. Våren 1999 ble det inngått avtale med henholdsvis NORSKOG og Statskog, som innebærer at det skal kjøpes tjenester av NORSKOG vedrørende skogsdriften samt annen utmarksforvaltning, mens det av Statskog skal kjøpes tjenester vedrørende den øvrige eiendomsforvaltningen med unntak for landsbruks-eiendommene. Avtalene gjelder i fem år fra 1. januar 2000.

Med bakgrunn i at fondets utgifter/inntekter fra 1998 ikke lenger inngår som en del av statsbudsjettet/statsregnskapet, ble det for 1998 avgitt en årsmelding for fondet.

Regnskapet for 1998 viser at det ble utgiftsført vel 8 mill. kroner til den generelle administrasjonen av fondet. Fondets utgifter til de ca. 460 presteboligene var 42 mill. kroner. Inntektene fra prestenes husleie utgjorde vel 11 mill. kroner.

Inntekten av landsbrukseiendommene (forpaktningkontrakter, jordleie og annen bygningstutleie) var i 1998 på vel 8 mill. kroner. Vedlikeholdsutgiftene til landbrukseiendommene bygninger var på vel 5 mill. kroner.

I 1984 var det 184 forpaktningsbruk i Opplysningsvesenets fonds eie. Fra 1985, da salg av forpaktningsbruk ble påbegynt, og til utgangen av 1998 er det solgt 90 forpaktningsbruk. 16 forpaktningsbruk er i 1998 besluttet beholdt med bakgrunn i de kirke- og kulturhistoriske tradisjonene som disse representerer.

De samlede driftsinntekter av fondets eiendommer (eksklusive jord- og skogbruk) var på nær 33 mill. kroner i 1998, hvorav festeavgiftene utgjorde mer enn 23 mill. kroner. Driftsutgiftene var på vel 10 mill. kroner.

Omsetningen på skog økte fra 22 mill. kroner i 1997 til 23 mill. kroner i 1998. Driftsresultatet økte fra 4,5 mill. kroner i 1997 til 6 mill. kroner i 1998.

Store deler av fondets finanskapital er forvaltet aktivt gjennom forvaltningsselskaper i Norge og i utlandet, mens deler av kapitalen er plassert i fond. Finansplasseringene ga i 1998 renteinntekter og gevinster fra obligasjoner og obligasjonsfond samt aksjeutbytte med nær 57 mill. kroner. Det positive resultatet skyldtes særlig store valutakursendringer og synkende renter utenfor Norge.

Det var betydelig eiendomssalg i 1998, og fondet hadde vesentlige verdipapirgevinster ved salg. Gevinster fra salg av eiendom (konvertering) var i 1998 på 75,5 mill. kroner. Gevinster ved salg av verdipapirer var i 1998 på nær 67 mill. kroner. Disse gevinstene er avsatt til kapitalfondet i samsvar med fondsloven § 5.

Det overskudd fondet kan dele ut etter fondslovens § 6, var i 1998 på 78,9 mill. kroner, hvorav vel 11 mill. kroner ble avsatt til kapitalfondet og 30 mill. kroner til et utjevningfond for drift. Den relativt betydelige avsetningen i 1998 til utjevningfond skal sikre at fondets årlige driftsutgifter til prestegårdene og fondets tilskudd til felleskirkelige tiltak så langt mulig kan skjermes mot svikt i avkastningen fra finansplasseringene. Et utjevningfond til drift av en viss størrelse vil gjøre de årlige utgiftene til prestegårdene og til felleskirkelige tiltak mindre sårbar for inntektsnedgang, og skape større forutsigbarhet for den løpende forvaltning og planlegging. Dessuten skal et slikt utjevningfond kunne nyttes til uforutsette utgifter i forbindelse med større skader på eiendommene, da fondet er selvassurandør. Utjevningfondet til drift er per 31. desember 1998 på 39,7 mill. kroner. Fra tidligere er det avsatt 14 mill. kroner til et utjevningfond for omstilling, som skal kunne nyttes til dekning av merutgifter i forbindelse med organisasjons- eller forvaltningsmessige omstillinger.

Om lag 20 mill. kroner av overskuddet i 1998 er disponert som indirekte eller kalkulatoriske overføringer til Den norske kirke, som er en beregnet verdi av det bidraget fondet gir Den norske kirke i form av tjenester, bl.a. å holde presteboliger. Vel 18 mill. kroner ble disponert som tilskudd til felleskirkelige tiltak, jf. kap. 299 post 79.

Den bokførte verdien av fondets eiendeler, eksklusive eiendommene, var 1,1 mrd. kroner per 31. desember 1998. Den bokførte verdien ved utgangen av 1997 var 918 mill. kroner. Markedsverdien av fondets eiendeler, eksklusive eiendommene, er per 31. desember 1998 oppført med 1,2 mrd. kroner.

Budsjettforslag for 2000

Forslaget under post 01 skal dekke lønn mv. for tilsatte som har sine arbeidsoppgaver knyttet til fondets forvaltning, se kapittelinnledningen. Forslaget er basert på et realistisk anslag for utgiftsbehovet.

Bevilgningen på post 01 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 3299 post 54, se forslag til vedtak II nr. 1.

En del av fondets avkastning skal kunne nyttes som tilskudd til kirkelige formål. Denne delen av fondets avkastning er budsjettet under post 79, jf. kap. 3299 post 54. Kirkemøtet 1997 har vedtatt nærmere retningslinjer for anvendelse av tilskuddet, se nærmere presentasjon av tilskuddsordningen i St.prp. nr. 1 (1997-98).

Vel 35 pst. av tilskuddet ble i 1998 tildelt bispedømmene til regionale eller lokale tiltak og prosjekter. Vel 40 pst. ble tildelt landsomfattende tiltak og prosjekter i regi av eksterne tilskuddsmottakere, bl.a. kristelige organisasjoner, og noe over 20 pst. ble nyttet til felleskirkelige tiltak i regi av Kirkerådet. Tiltakenes formål har i stor grad ligget innenfor satsingsområdene Plan for dåpsopplæring, Ung i kirken og prosjektorientert diakonal

satsing. En vesentlig andel av Kirkerådets midler er benyttet til samisk kirkeliv og det økumeniske tiåret «Kirker i solidaritet med kvinner».

Budsjettforslaget for 2000 under post 79 representerer en betydelig økning i forhold til 1999. Det nivået som tilskuddet fra fondet nå får, synes å gi grunn til å vurdere om tilskuddet i framtiden bør anvendes også til andre formål eller tiltak enn de som til nå har vært tilgodesett. Spørsmålet må i tilfelle behandles av Kirkerådet/Kirkemøtet.

KAP. 3299 OPPLYSNINGSVESENETS FOND (JF. KAP. 299)

Kapitlet omfatter overføring fra Opplysningsvesenets fond til dekning av utgiftene under kap. 299.

Kap. 3299 Opplysningsvesenets fond fordelt på poster

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 1998	Blå bok 1999	Forslag 2000
54	Overføring fra Opplysningsvesenets fond	21 459	30 100	37 445
	Sum kap. 3299	21 459	30 100	37 445

Under post 54 budsjetteres overføringen fra Opplysningsvesenets fond til refusjon av utgifter under kap. 299. Det vises ellers til forslag til vedtak II nr. 1 om adgang til å overskride kap. 299 postene 01 og 79, mot tilsvarende økning i overføringen fra fondet under kap. 3299 post 54.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

t i l r å r:

I proposisjonen om statsbudsjettet for 2000 føres de summene opp som er nevnt i et framlagt forslag:

a) sum utgifter under kap. 200-299 og 2410	Kr 38 275 088 000
b) sum inntekter under kap. 3200-3299, 5310 og 5617	Kr 10 404 162 000

Forslag

til vedtak om bevilgning for budsjetterminen 2000, kapitlene 200-299, 2410,
3200-3299, 5310 og 5617

I

Utgifter:

Kap.	Post	Betegnelse	Kr	Kr	Kr
<i>Administrasjon</i>					
200		Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (jf. kap. 3200)			
	01	Driftsutgifter	146 047 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	7 369 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 339 000	155 755 000	
203		Statens utdanningskontorer (jf. kap. 3203)			
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 200 post 01</i>	134 558 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	1 200 000	135 758 000	
204		Foreldreutvalget for grunnskolen (jf. kap. 3204)			
	01	Driftsutgifter	4 830 000	4 830 000	
206		Samisk utdanningsadministrasjon			
	50	Tilskudd til Sametinget	23 525 000	23 525 000	
210		Tilskudd til trossamfunn m.m. og privateide skole- og kirkebygg			
	70	Tilskudd til registrerte trossamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	58 308 000		
	71	Tilskudd til uregistrerte trossamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	6 949 000		
	72	Tilskudd til livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	17 739 000		
	73	Tilskudd til Norges frikirkeråd	685 000		
	74	Tilskudd til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn	257 000		
	75	Tilskudd til privateide skole- og kirkebygg	11 007 000	94 945 000	414 813 000
<i>Grunnskolen</i>					
221		Tilskudd til grunnskolen (jf. kap. 3221)			
	01	Driftsutgifter	6 747 000		

Kap.	Post	Betegnelse	Kr	Kr	Kr
	60	Tilskudd til virkemiddeltiltak i Nord-Norge, <i>kan overføres</i>	23 758 000		
	61	Tilskudd til institusjoner	32 734 000		
	62	Tilskudd til Fjellheimen leirskole	3 682 000		
	63	Tilskudd til skolefritidsordninger, <i>kan overføres</i>	299 089 000		
	64	Tilskudd til undervisning i finsk	5 849 000		
	65	Tilskudd til opplæring for språklige minoriteter i grunnskolen	599 635 000		
	66	Tilskudd til leirskoleopplæring	20 700 000		
	67	Tilskudd til kommunale musikk- og kulturskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	83 500 000		
	68	Det samiske utdanningsområdet, <i>kan overføres</i>	25 133 000		
	70	Tilskudd til utvikling av musikk- og kulturskolene	6 888 000	1 107 715 000	
222		Statens grunnskoler og grunnskoleinternat (jf. kap. 3222)			
	01	Driftsutgifter	47 392 000	47 392 000	
228		Kvalitetsutvikling i grunnskolen (jf. kap. 3228)			
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	274 032 000	274 032 000	
229		Andre formål i grunnskolen			
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 239 post 01</i>	23 181 000		
	60	Kompensasjon for investeringskostnader ved grunnskolereformen	501 383 000		
	62	Kompensasjon for merutgifter i forbindelse med midlertidige lokaler, <i>kan overføres</i>	100 000 000		
	70	Tilskudd	3 601 000	628 165 000	2 057 304 000
		<i>Videregående opplæring</i>			
231		Tilskudd til videregående opplæring			
	60	Tilskudd til landslinjer	139 177 000		
	61	Tilskudd til opplæring innenfor kriminalomsorgen	85 121 000		
	65	Tilskudd til ekstra opplæring for språklige minoriteter i videregående opplæring	38 400 000		
	66	Tilskudd til teknisk undervisningsutstyr og tilpasning av lokaler	30 000 000	292 698 000	

Kap.	Post	Betegnelse	Kr	Kr	Kr
232		Statlige skoler med opplæring på videregående nivå (jf. kap. 3232)			
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 60</i>	126 050 000		
	21	Sikkerhetsopplæring for fiskere	14 562 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 707 000		
	60	Tilskudd til fylkeskommuner	1 700 000		
	75	Tilskudd til stipend og kurs for ansatte	299 000	147 318 000	
234		Tilskudd til lærebedrifter og lærlinger			
	01	Driftsutgifter	3 458 000		
	60	Tilskudd til formidling av reformlæringer	10 000 000		
	70	Tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger	365 000 000		
	71	Tilskudd til drift av opplæringsråd	7 578 000	386 036 000	
238		Kvalitetsutvikling i videregående opplæring			
	01	Driftsutgifter	80 898 000	80 898 000	
239		Andre formål i videregående opplæring			
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 229 post 01</i>	80 031 000		
	70	Tilskudd til internatdriften ved Krokeide yrkesskole	14 489 000		
	71	Tilskudd til studieopphold i utlandet	6 640 000		
	72	Tilskudd til internasjonale utdanningsprogrammer (LEONARDO mfl.)	26 410 000		
	73	Tilskudd til Røde Kors Nordisk United World College	18 399 000		
	75	Tilskudd	11 236 000	157 205 000	1 064 155 000
		<i>Andre tiltak i utdanningen</i>			
240		Private skoler mv.			
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	1 061 115 000		
	75	Tilskudd til privatskoleorganisasjoner	442 000	1 061 557 000	
243		Kompetansesentra for spesialundervisning (jf. kap. 3243)			
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under postene 21 og 60</i>	713 852 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	24 198 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 238 000		
	60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner, <i>kan overføres</i>	10 000 000		
	75	Til disposisjon for departementet	2 957 000	757 245 000	

Kap.	Post	Betegnelse	Kr	Kr	Kr
244		Nasjonalt læremiddelsenter (jf. kap. 3244)			
	01	Driftsutgifter	37 074 000		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	13 000 000		
	70	Tilskudd til lærebøker mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	35 522 000	85 596 000	
249		Andre tiltak i utdanningen			
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 60 og 70</i>	106 523 000		
	60	Tilskudd til IKT-tiltak, <i>kan nyttes under post 21</i>	5 000 000		
	61	Tilskudd til Nordland kunst- og filmskole	2 000 000		
	70	Tilskudd til IKT-tiltak, <i>kan nyttes under post 21</i>	2 729 000		
	71	Tilskudd til fotokopiering	3 367 000		
	75	Særskilt tilskudd til toppidrettsgymnas	10 610 000	130 229 000	2 034 627 000
		<i>Voksenopplæring</i>			
253		Folkehøgskoler			
	21	Spesielle driftsutgifter	2 216 000		
	60	Tilskudd til fylkeskommunale folkehøgskoler, <i>kan nyttes under post 70</i>	38 838 000		
	70	Tilskudd til andre folkehøgskoler, <i>kan nyttes under post 60</i>	330 249 000	371 303 000	
254		Tilskudd til voksenopplæring (jf. kap. 3254)			
	60	Tilskudd til norskopplæring for innvandrere	312 211 000		
	62	Tilskudd til grunnskoleopplæring for innvandrere 16-20 år	55 325 000		
	70	Tilskudd til studieforbund	206 784 000		
	71	Tilskudd til fjernundervisning	26 877 000		
	72	Tilskudd til kvinneuniversitetene, Norsk fredssenter og Studiesenteret Finnsnes	6 394 000		
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	8 234 000	615 825 000	
256		Statlige voksenopplæringsinstitusjoner (jf. kap. 3256)			
	01	Driftsutgifter	47 835 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	17 800 000	65 635 000	
258		Forskning og utviklingsarbeid i voksenopplæringen			
	21	Spesielle driftsutgifter	89 035 000	89 035 000	

Kap.	Post	Betegnelse	Kr	Kr	Kr
259		Kompetanseutviklingsprogrammer			
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	50 000 000	50 000 000	1 191 798 000
		<i>Høgre utdanning</i>			
260		Universitetet i Oslo (jf. kap. 3260)			
	01	Driftsutgifter	2 002 415 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	477 273 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	91 196 000		
	49	Kjøp av eiendom, <i>kan overføres</i>	10 000		
	61	Refusjon for bruk av sykehus	14 319 000		
	70	Tilskudd til senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteters stilling i Norge	40 000 000	2 625 213 000	
261		Universitetet i Bergen (jf. kap. 3261)			
	01	Driftsutgifter	1 141 494 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	326 262 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	79 033 000		
	49	Kjøp av eiendom, <i>kan overføres</i>	10 000		
	61	Refusjon for bruk av sykehus	2 875 000	1 549 674 000	
262		Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (jf. kap. 3262)			
	01	Driftsutgifter	1 546 765 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	268 862 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	233 145 000		
	49	Kjøp av eiendom, <i>kan overføres</i>	10 000		
	61	Refusjon for bruk av sykehus	8 298 000	2 057 080 000	
263		Universitetet i Tromsø (jf. kap. 3263)			
	01	Driftsutgifter	702 966 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	134 647 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	20 254 000		
	49	Kjøp av eiendom, <i>kan overføres</i>	10 000		
	61	Refusjon for bruk av sykehus	1 715 000	859 592 000	
264		Norges handelshøgskole (jf. kap. 3264)			
	01	Driftsutgifter	155 442 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	10 918 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	12 959 000	179 319 000	
265		Arkitekthøgskolen i Oslo (jf. kap. 3265)			
	01	Driftsutgifter	38 988 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	4 478 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 462 000	44 928 000	

Kap.	Post	Betegnelse	Kr	Kr	Kr
268		Norges idrettshøgskole (jf. kap. 3268)			
	01	Driftsutgifter	77 354 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	4 908 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 925 000	87 187 000	
269		Norges musikkhøgskole (jf. kap. 3269)			
	01	Driftsutgifter	86 404 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	1 200 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 781 000	89 385 000	
270		Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter			
	70	Tilskudd til lengre reiser, <i>overslagsbevilgning</i>	72 606 000		
	71	Tilrettelegging av studier i utlandet	7 485 000		
	73	Tilskudd til studentbarnehager	69 275 000		
	74	Tilskudd til velferdsarbeid	51 816 000		
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i>	82 571 000	283 753 000	
273		Statlige kunsthøgskoler (jf. kap. 3273)			
	01	Driftsutgifter	137 614 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	407 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	5 054 000	143 075 000	
274		Statlige høyskoler (jf. kap. 3274)			
	01	Driftsutgifter	5 162 761 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	217 361 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	163 013 000		
	70	Tilskudd	6 909 000	5 550 044 000	
278		Norges landbrukshøgskole (jf. kap. 3278)			
	01	Driftsutgifter	331 988 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	150 869 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	15 818 000		
	49	Kjøp av eiendom, <i>kan overføres</i>	10 000	498 685 000	
279		Norges veterinærhøgskole (jf. kap. 3279)			
	01	Driftsutgifter	151 285 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	53 099 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 018 000	205 402 000	
281		Fellesutgifter for universiteter og høyskoler (jf. kap. 3281)			
	01	Driftsutgifter	363 556 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	4 199 000		
	30	Fellesmidler, <i>kan overføres</i>	42 900 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 189 000		
	60	Tilskudd RiT 2000, <i>kan overføres</i>	122 700 000		

Kap.	Post	Betegnelse	Kr	Kr	Kr
	70	Tilskudd til utgivelse av lærebøker	6 540 000		
	71	Tilskudd til Stiftelsen for helsetjenesteforskning ved Sentralsykehuset i Akershus	4 559 000		
	72	Stipendmidler for etterutdanning av kunstnere	1 839 000		
	73	Tilskudd til internasjonale programmer	37 140 000		
	75	Tilskudd til UNIK	12 000 000		
	76	Tilskudd til Nordunet	39 468 000		
	90	Kapitalinnskudd i forskningsstiftelser	208 000	643 298 000	
282	70	Privat høyskoleutdanning Tilskudd	359 581 000	359 581 000	15 176 216 000
		<i>Forskning</i>			
283		Det norske meteorologiske institutt (jf. kap. 3283)			
	01	Driftsutgifter	222 914 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	46 788 000		
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 521 000		
	70	Den meteorologiske verdensorganisasjon	2 110 000		
	72	Internasjonale samarbeidsprosjekter, <i>kan overføres</i>	42 797 000	318 130 000	
285		Norges forskningsråd			
	52	Forskningsformål	612 329 000		
	55	Administrasjon	169 920 000	782 249 000	
286		Fondet for forskning og nyskaping (jf. kap. 3286)			
	50	Overføring til Norges forskningsråd	90 000 000	90 000 000	
287		Forskningsinstitutter og andre tiltak			
	50	NOVA	19 335 000		
	52	Norsk Utenrikspolitisk Institutt	14 067 000		
	54	Forskningsstiftelser	63 184 000		
	55	Teknologirådet	6 126 000		
	71	Tilskudd til andre private institusjoner	10 807 000		
	72	Til disposisjon for departementet	1 928 000	115 447 000	
288		Internasjonale samarbeidstiltak			
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	98 815 000		
	73	EUs rammeprogram for forskning, <i>kan overføres</i>	485 695 000		
	74	Til disposisjon for internasjonalt utdanningssamarbeid	2 697 000	587 207 000	1 893 033 000

Kap.	Post	Betegnelse	Kr	Kr	Kr
<i>Den norske kirke</i>					
294		Kirkelig administrasjon (jf. kap. 3294)			
	01	Driftsutgifter	81 972 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	3 053 000		
	71	Tilskudd til kirkelige formål	72 300 000		
	72	Tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene	110 000 000		
	79	Til disposisjon for departementet, <i>kan overføres</i>	500 000	267 825 000	
295		Presteskapet (jf. kap. 3295)			
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 294 post 71</i>	562 321 000		
	21	Spesielle driftsutgifter	120 000	562 441 000	
297		Nidaros domkirke m.m. (jf. kap. 3297)			
	01	Driftsutgifter	23 136 000	23 136 000	
299		Opplysningsvesenets fond (jf. kap. 3299)			
	01	Driftsutgifter	12 445 000		
	79	Til disposisjon for felleskirkelige tiltak, <i>kan overføres</i>	25 000 000	37 445 000	890 847 000
<i>Statsbankene</i>					
2410		Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 5310)			
	01	Driftsutgifter	229 027 000		
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	4 227 400 000		
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	703 100 000		
	72	Rentestønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 044 500 000		
	73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	403 000 000		
	74	Tap på utlån	155 000 000		
	75	Særskilte tilretteleggingstiltak for utdanning i utlandet	4 268 000		
	90	Lån til Statens lånekasse for utdanning, <i>overslagsbevilgning</i>	6 786 000 000	13 552 295 000	13 552 295 000
Sum departementets utgifter				38 275 088 000	

Inntekter:

Kap.	Post	Betegnelse	Kr	Kr	Kr
<i>Administrasjon</i>					
3200		Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (jf. kap. 200)			
	04	Husleieinntekter mv.	822 000	822 000	
3203		Statens utdanningskontorer (jf. kap. 203)			
	01	Inntekter ved oppdrag	1 200 000		
	02	Salgsinntekter mv.	3 477 000		
	11	Kursavgifter	6 570 000	11 247 000	
3204		Foreldreutvalget for grunnskolen (jf. kap. 204)			
	02	Salgsinntekter mv.	100 000	100 000	12 169 000
<i>Grunnskolen</i>					
3221		Tilskudd til grunnskolen (jf. kap. 221)			
	04	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	5 914 000	5 914 000	
3222		Statens grunnskoler og grunnskoleinternat (jf. kap. 222)			
	02	Salgsinntekter mv.	330 000	330 000	6 244 000
<i>Videregående opplæring</i>					
3232		Statlige skoler med opplæring på videregående nivå (jf. kap. 232)			
	02	Salgsinntekter mv.	6 752 000		
	61	Refusjoner fra fylkeskommuner	719 000	7 471 000	7 471 000
<i>Andre tiltak i utdanningen</i>					
3243		Kompetansesentra for spesialundervisning (jf. kap. 243)			
	01	Inntekter ved oppdrag	24 048 000		
	02	Salgsinntekter mv.	5 429 000		
	11	Kursavgift ved voksenopplæring og etterutdanning	2 055 000		
	60	Betaling fra kommuner og fylkeskommuner	3 543 000	35 075 000	
3244		Nasjonalt læremiddelsenter (jf. kap. 244)			
	01	Inntekter ved oppdrag	5 000 000		

Kap.	Post	Betegnelse	Kr	Kr	Kr
	02	Salgsinntekter mv.	10 229 000	15 229 000	50 304 000
		<i>Voksenopplæring</i>			
3254		Tilskudd til voksenopplæring (jf. kap. 254)			
	04	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	28 568 000	28 568 000	
3256		Statlige voksenopplæringsinstitusjoner (jf. kap. 256)			
	01	Inntekter ved oppdrag	14 412 000		
	02	Salgsinntekter mv.	5 332 000	19 744 000	48 312 000
		<i>Høgre utdanning</i>			
3260		Universitetet i Oslo (jf. kap. 260)			
	01	Inntekter ved oppdrag	462 936 000		
	02	Salgsinntekter mv.	84 379 000		
	11	Kursavgift ved voksenopplæringstiltak	4 506 000		
	49	Salg av eiendom	10 000		
	50	Tilskudd til Institutt for farmakoterapi	3 000 000		
	51	Inntekter under Observatoriefondet og Tøyenfondet	20 733 000	575 564 000	
3261		Universitetet i Bergen (jf. kap. 261)			
	01	Inntekter ved oppdrag	334 410 000		
	02	Salgsinntekter mv.	23 087 000		
	11	Kursavgift ved voksenopplæringstiltak	132 000		
	49	Salg av eiendom	10 000	357 639 000	
3262		Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet (jf. kap. 262)			
	01	Inntekter ved oppdrag	275 810 000		
	02	Salgsinntekter mv.	35 557 000		
	11	Kursavgift ved voksenopplæringstiltak	2 427 000		
	49	Salg av eiendom	10 000		
	80	Refusjon fra SINTEF o.a.	13 450 000		
	81	Renter av innskudd i borettslag m.m.	191 000	327 445 000	
3263		Universitetet i Tromsø (jf. kap. 263)			
	01	Inntekter ved oppdrag	137 400 000		
	02	Salgsinntekter mv.	24 698 000		
	11	Kursavgift ved voksenopplæringstiltak	16 000		
	49	Salg av eiendom	10 000		
	81	Renter av innskudd i borettslag	423 000	162 547 000	
3264		Norges handelshøgskole (jf. kap. 264)			
	01	Inntekter ved oppdrag	12 000 000		

Kap.	Post	Betegnelse	Kr	Kr	Kr
	02	Salgsinntekter mv.	7 387 000	19 387 000	
3265		Arkitektthøgskolen i Oslo (jf. kap. 265)			
	01	Inntekter ved oppdrag	4 500 000		
	02	Salgsinntekter mv.	161 000	4 661 000	
3268		Norges idrettshøgskole (jf. kap. 268)			
	01	Inntekter ved oppdrag	5 000 000		
	02	Salgsinntekter mv.	5 226 000		
	05	Refusjon fra Forsvarsdepartementet	2 279 000	12 505 000	
3269		Norges musikkhøgskole (jf. kap. 269)			
	01	Inntekter ved oppdrag	1 200 000		
	02	Salgsinntekter mv.	283 000	1 483 000	
3273		Statlige kunsthøgskoler (jf. kap. 273)			
	01	Inntekter ved oppdrag	430 000		
	02	Salgsinntekter mv.	2 612 000	3 042 000	
3274		Statlige høyskoler (jf. kap. 274)			
	01	Inntekter ved oppdrag	225 565 000		
	02	Salgsinntekter mv.	159 346 000	384 911 000	
3278		Norges landsbrukshøgskole (jf. kap. 278)			
	01	Inntekter ved oppdrag	150 869 000		
	02	Salgsinntekter mv.	21 815 000		
	03	Diverse inntekter	169 000		
	49	Salg av eiendom	12 710 000	185 563 000	
3279		Norges veterinærhøgskole (jf. kap. 279)			
	01	Inntekter ved oppdrag	53 099 000		
	02	Salgsinntekter mv.	20 447 000		
	04	Refusjon gebyrstipend	1 139 000	74 685 000	
3281		Fellesutgifter for universiteter og høyskoler (jf. kap. 281)			
	01	Inntekter ved oppdrag	2 730 000		
	02	Salgsinntekter mv.	106 000	2 836 000	2 112 268 000
		<i>Forskning</i>			
3283		Det norske meteorologiske institutt (jf. kap. 283)			
	01	Inntekter ved oppdrag	41 966 000		
	02	Salgsinntekter mv.	15 674 000		
	04	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	59 000		
	05	Refusjon for flyværtjenester	66 068 000	123 767 000	
3286		Fondet for forskning og nyskaping (jf. kap. 286)			
	80	Avkastning	90 000 000	90 000 000	213 767 000

Kap.	Post	Betegnelse	Kr	Kr	Kr
<i>Den norske kirke</i>					
3294		Kirkelig administrasjon (jf. kap. 294)			
	01	Inntekter ved oppdrag	3 053 000		
	02	Salgsinntekter mv.	644 000		
	04	Refusjoner	2 139 000	5 836 000	
3295		Presteskapet (jf. kap. 295)			
	01	Inntekter ved oppdrag	120 000		
	04	Husleieinnbetalinger mv.	17 411 000	17 531 000	
3297		Nidaros domkirke m.m. (jf. kap. 297)			
	02	Salgsinntekter mv.	5 909 000		
	04	Leieinntekter	1 480 000	7 389 000	
3299		Opplysningsvesenets fond (jf. kap. 299)			
	54	Overføring fra Opplysningsvesenets fond	37 445 000	37 445 000	68 201 000
<i>Statsbankene</i>					
5310		Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 2410)			
	03	Diverse inntekter	50 000		
	04	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	6 876 000		
	72	Gebyr	115 500 000		
	90	Avdrag	3 715 000 000		
	91	Tap og avskrivninger	465 000 000	4 302 426 000	
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning (jf. kap. 2410)			
	80	Renter	3 583 000 000	3 583 000 000	7 885 426 000
Sum departementets inntekter					10 404 162 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i:

1. at Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i 2000 kan overskride bevilgninger mot tilsvarende merinntekter under kapitler og poster som angitt i tabellen nedenfor:

Fullmakt til å overskride bevilgninger under	Fullmakt til å overskride bevilgninger under
Kap. 200 post 01	Kap. 3200 post 02
Kap. 203 post 01	Kap. 3203 postene 02 og 11
Kap. 204 post 01	Kap. 3204 post 02
Kap. 222 post 01	Kap. 3222 post 02
Kap. 232 post 01	Kap. 3232 postene 02 og 61
Kap. 243 post 01	Kap. 3243 postene 02, 11 og 60
Kap. 244 post 01	Kap. 3244 post 02
Kap. 256 post 01	Kap. 3256 post 02
Kap. 260 post 01	Kap. 3260 postene 02 og 11
Kap. 260 post 21	Kap. 3260 postene 50 og 51
Kap. 260 post 49	Kap. 3260 post 49
Kap. 261 post 01	Kap. 3261 postene 02 og 11
Kap. 261 post 49	Kap. 3261 post 49
Kap. 262 post 01	Kap. 3262 postene 02, 11 og 80
Kap. 262 post 49	Kap. 3262 post 49
Kap. 263 post 01	Kap. 3263 postene 02, 11 og 82
Kap. 263 post 49	Kap. 3263 post 49
Kap. 264 post 01	Kap. 3264 postene 02 og 11
Kap. 265 post 01	Kap. 3265 postene 02 og 11
Kap. 268 post 01	Kap. 3268 postene 02, 04 og 05
Kap. 269 post 01	Kap. 3269 postene 02 og 06
Kap. 273 post 01	Kap. 3273 postene 02 og 06
Kap. 274 post 01	Kap. 3274 postene 02 og 11
Kap. 278 post 01	Kap. 3278 post 02
Kap. 278 postene 45 og 49	Kap. 3278 post 49
Kap. 279 post 01	Kap. 3279 postene 02 og 04
Kap. 283 post 01	Kap. 3283 post 02
Kap. 283 post 21	Kap. 3283 post 05
Kap. 294 post 01	Kap. 3294 postene 02 og 04
Kap. 294 post 21	Kap. 3294 postene 60 og 70
Kap. 297 post 01	Kap. 3297 postene 02 og 04
Kap. 299 postene 01 og 79	Kap. 3299 post 54

2. at bevilgningene til oppdragsvirksomhet under postene 21 i 2000 kan overskrides mot tilsvarende merinntekter.

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i 2000 kan:

1. gi tilsagn om å utbetale inntil kr 3 000 000 i 2001 for avtaler om produksjonsstøtte inngått med forlagene i 2000, jf. kap. 206.

2. gi tilsagn om tilskudd til opplæring i finsk som andrespråk for 1. halvår 2001 (2. halvdel av skoleåret 2000-01) etter de satsene som blir fastsatt for 2. halvår 2000 (1. halvdel av skoleåret 2000-01), jf. kap. 221 post 64.
3. gi tilsagn om tilskudd til videreutdanning i finsk tilsvarende to studiepermisjoner for 1. halvår 2001 (2. halvdel av skoleåret 2000-01) etter gjeldende regler, jf. kap. 221 post 64.
4. gi tilsagn om tilskudd til opplæring for elever fra språklige minoriteter i grunnskolen for 1. halvår 2001 (2. halvdel av skoleåret 2000-01) etter de satsene som blir fastsatt for 2. halvår 2000 (1. halvdel av skoleåret 2000-01), jf. kap. 221 post 65.
5. gi tilsagn om tilskudd til kommunale musikk- og kulturskoler for 1. halvår 2001 (2. halvdel av skoleåret 2000-01) etter de satsene som blir fastsatt for 2. halvår 2000 (1. halvdel av skoleåret 2000-01), jf. kap. 221 post 67.
6. gi tilsagn for inntil kr 100 000 000 utover gitt bevilgning på kap. 228 Kvalitetsutvikling i grunnskolen, post 21.
7. gi tilsagn for inntil kr 70 000 000 utover gitt bevilgning på kap. 229 Andre formål i grunnskolen, post 62.
8. gi tilsagn om å utbetale inntil kr 20 000 000 i år 2001 for avtaler om produksjonsstøtte inngått med forlagene i 2000, jf. kap. 244.
9. gi tilsagn om tilskudd til bygging av studentboliger med inntil kr 76 000 000 i tillegg til det som blir bevilget under kap. 270 Studier i utlandet og sosiale formål for elever og studenter, post 75.
10. gi tilsagn for inntil kr 37 500 000 til Norges forskningsråd ut over gitt bevilgning på kap. 285 Norges forskningsråd, post 52.
11. gi Statens lånekasse for utdanning fullmakt til å gi støtte for 1. halvår 2001 (2. halvdel av undervisningsåret 2000-01) etter de satser som blir fastsatt 2. halvår 2000 (1. halvdel av undervisningsåret 2000-01), jf. kap. 240 og 2410.
12. gi Statens lånekasse for utdanning fullmakt til å gi tilsagn om tillegg til lånet for 2000 med kr 3 407 per måned i opptil 2 måneder for studenter som tar del i undervisning som er omfattet av ordningen med sommerundervisning.

IV

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at:

1. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet kan nytte inntekter ved salg av eiendommer til byggeprosjektet bygg 11 på Dragvoll.
2. Arealutvidelsen av byggeprosjektet Meieribygget med 720 kvm finansieres ved salg av eiendom som forvaltes av Norges landbrukshøgskole.
3. Universitetene og Norges landbrukshøgskole kan nytte inntekter ved salg av eiendommer til kjøp og vedlikehold av andre eiendommer til undervisnings- og forskningsformål.

V

Andre fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. Privatister som melder seg til eksamen og kandidater som melder seg til fag-/svenneprøver etter opplæringslova § 3-5, skal betale et gebyr per prøve. Gebyret betales til fylkeskommunen. Privatister som melder seg til eksamen, skal betale kr 250 dersom privatisten ikke har prøvd seg i faget tidligere som privatist eller elev, og kr 500 ved forbedringsprøver. Kandidater som melder seg til fag-/svenneprøver, skal betale kr 500 per prøve dersom kandidaten ikke har gått opp tidligere, og kr 1 000 ved senere forsøk.
2. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet kan organisere innkreving av Kopinor-avgift og utgifter til papir/kopier fra studenter ved underliggende institusjoner.
3. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet kan gjennomføre byggeprosjektet bygg 11 på Dragvoll ved bruk av midler under kap. 262.
4. Kap. 206 Samisk utdanningsråd gis unntak fra Bevilgningsreglementets § 4.
5. Ubrukte bevilgninger for 1999 under kap. 206, postene 01 Driftsutgifter, 21 Spesielle utgifter og 70 Tilskudd til produksjon av samiske læremidler kan overføres til 2000 til kap. 206 post 50 i samsvar med vanlige regler og gitte fullmakter.
6. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet får anledning til å benytte fondsmidlene i Minnefondet av 8. mai 1970 i en styrt avviklingsperiode på 12 år, jf. kap. 253.

4. Stikkord

A

American Field Service 261
ANSA 262
Arkitekthøgskolen i Oslo 125-126, 136-137,
174-176, 212, 218
Associated Schools Project 257
avgangsprøver 42, 54-56, 78

B

bibeloversettelse, samisk 275-276
bispedømmerådene 27, 268-275
bygg for universiteter og høyskoler 126, 181,
194, 197, 210, 215

C

CEDEFOP 79
CERI 257
CERN 29, 235, 244, 254-256
COMENIUS 223

D

Database for statistikk om høgre utdanning
(DBH) 210
Datakortet 97, 100
delkompetanse 60, 63
desentraliserte studietilbud 129, 190, 197
differensiering og tilrettelegging 61
døvblinde 88
døvemeninghetene 273, 276
dåpsopplæring 12, 30, 271-272, 276, 278,
283

E

ECMWF 239
EMBC/EMBL 235, 254-256
entreprenørskap 10, 41-42, 53
ESRF 235, 254-256
etterutdanning av kunstnere 222
EUMETSAT 239
Eurobarometer 246
EUs rammeprogram for forskning 8, 12-19,
135, 140-145, 161, 210, 217, 231-232, 236,
242, 254-257

F

fag- og svenneprøver 60-62, 67, 71-72, 116,
118, 122
fastrenteordningen 13, 29, 258-265
finsk 39, 47, 49, 66-67, 95

fjernundervisning 60, 99, 102, 107-121, 129,
131, 155, 161, 167, 206-209, 224

folkehøgskoler 103, 105, 110, 113-114
Folkehøgskolerådet 113, 118
Fondet for forskning og nyskaping 8, 13-17,
231, 233, 247-249
Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) 9,
18, 25-26, 34, 41, 46, 54, 56
forskerrekruttering 245
forskning
allment 8, 13, 231
humanistisk 241
medisinsk og helsefaglig 242-243
miljø og utvikling 243
naturvitenskapelig og teknologisk 244
samfunnsvitenskapelig 241-242, 251
forskningsetiske komiteer 234-235, 245-246
forskningsfond 8, 13-17, 231, 233, 247-249
forskningsinstitutter 15, 207, 226, 231, 234,
249, 251-252, 255
forskningsmeldingen 8, 13-17, 232-235, 246,
248, 251
forskningstiftelser 251
forsørgertillegg 258-259, 265
FoU-prosjekter 5, 13-17, 75, 87, 99, 102-105,
110, 122-123, 135-136, 139, 150, 160, 208,
233, 241-244, 249, 254
fribelegsgrensen 258, 265
funksjonshemmede 11, 81-82, 85, 89-90,
100, 108-109, 113-116, 120, 129, 132, 184,
195

G

godkjenning av lærebøker 94-95
grunnskoleinternater 39, 51-52

H

Høgskolestiftelsen på Kjeller 187, 199
hørselshemmede 90

I

IARC 235, 254-256
informasjons- og kommunikasjonsteknologi
5-17, 29-32, 39-45, 53-56, 60-63, 74, 76,
80, 94-100, 106, 108, 118, 126-133, 140,
160-161, 168, 196, 206, 208, 219-220,
237-238, 248, 256-257, 263
innvandrere 60, 102-116, 120-123
Institutt for samfunnsforskning (ISF) 249-
252
Instituttgruppa for samfunnsforskning (ISAF)
249-252
internasjonale utdanningsprogrammer 58, 77,
79, 145
internasjonalt forskningssamarbeid 8, 12-19,
135, 140, 144-145, 161, 210, 217, 231-232,
236, 242, 254-257
International Council of Distance Education
112, 118

K

karakterer 42, 54, 72-73, 224
 kirkelige fellestråd 13, 268, 272-278
 kirkemusikk 275-276
 Kirkerådet 27, 268-276, 283-284
 klassestørrelse 43-44
 Kompetansereformen 5-8, 11-12, 29, 32, 60, 64, 98, 104-113, 118, 121-123, 127, 131, 150, 156, 162, 168, 173-181, 195, 202, 205, 208, 219, 259, 261
 kompetansesentra 44, 80, 87-90, 93, 195
 kompetanseutvikling for kirkelig ansatte 273, 279
 kompetanseutvikling i grunnskolen 40, 53, 63
 kompetanseutviklingsprogram 7, 42, 53, 62, 76, 102, 106, 123-124, 127, 131
 kostnadsnormen 261, 264
 kriminalomsorg 75, 77
 Kristent Arbeid Blant Blinde 275-276
 Krokeide yrkesskole 77-78, 82
 kunsthøgskoler 125-129, 135, 184-187, 212, 217, 223
 kvalitetsutvikling i videregående opplæring 74
 kvinneuniversitetene 115, 118

L

landbruksfag og naturbruk 58, 68-70
 landslinjer 58, 64-65
 Large Scale Facilities 256-257
 ledelsesutvikling i skolen 32, 41-42, 53, 62, 76
 leirskoler 39, 47-49
 LEONARDO DA VINCI 12, 77, 79, 145, 175, 185, 194-195, 223
 livssynsamfunn 28, 36-37, 271-272
 Longyearbyen skole 51-52
 lovlighetskontroll 32
 lydbøker 93-95
 lærebedrifter 9, 58, 63, 71-72
 lærebøker 41, 95, 222
 læremidler for døve 93-94
 læreplaner 10-11, 35-36, 40-56, 61-79, 84, 95, 107
 læreplasser 59-61, 73-74
 læringsmiljø 6, 11, 34, 46, 64, 134, 137, 183
 læringer 31, 45, 58-66, 71-73, 79, 92, 96, 158, 165, 171, 176, 179, 187, 199, 203, 267

M

menneskerettigheter 11, 64, 118, 155
 meteorologiske institutt, Det norske 208, 231-240
 miljø og utvikling 17, 32, 64, 74-76, 94-95, 160, 240, 243
 Mjøs-utvalget 7, 9, 105, 107, 128, 133, 140, 146, 193, 206, 210
 musikk- og kulturskoler 39, 46-47, 50, 57

N

NAIC 146, 209, 220
 Nasjonalt læremiddelsenter 35-36, 80, 88-98
 Nasjonalt utviklingssenter 9, 19, 27-30, 93
 NEM 245
 NENT 245, 252
 NESH 246
 Nidaros domkirke 268-271, 280-281
 Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFa) 257
 Nordisk overenskomst om adgang til høgre utdanning 206, 209, 221
 Nordland kunst- og filmskole 96, 100
 Nordunet2 208, 219
 Norges brannskole 67-69
 Norges Byggskole 85
 Norges forskningsråd 8-9, 11-18, 55, 77, 89, 110, 122-123, 127, 134-139, 178, 193-194, 208-209, 216-221, 231-236, 240-257
 Norges frikirkeråd 36-37
 Norges handelshøgskole 125-126, 131, 135-137, 171-174, 214, 218
 Norges idrettshøgskole 125-126, 131, 136-137, 177-179, 218
 Norges landbrukshøgskole 125, 131, 135-137, 141, 175, 200-203, 208-211, 215, 218, 221
 Norges musikkhøgskole 125-126, 129, 136, 179-182, 217
 Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) 7-8, 13, 18, 121, 125-137, 141-145, 158-165, 176, 208-226, 255
 Norges veterinærhøgskole 125-126, 135-137, 141, 203-205, 208, 213, 218
 Norgesnetttrådet 9, 27, 133, 137-139, 144, 146, 191-192, 198, 206, 209, 220-221, 226
 Norsk Fjernundervisning 102, 120-121
 Norsk forbund for fjernundervisning 112, 118
 Norsk fredssenter 115, 118-119
 Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) 249-250
 Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU) 13, 134-137, 232, 235, 245-246
 Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI) 249-251
 Norsk voksenpedagogisk forskningsinstitutt 18, 102, 109, 119-123

O

Ole Bull Akademiet 187, 199
 oppfølgingstjenesten 62
 Opplysningsvesenets fond 13, 268-271, 281-284
 opplæring innenfor kriminalomsorgen 58, 64-66, 75
 Opplæringslova 6, 10, 29-32, 41, 46-49, 73, 94, 106, 192
 opplæringsråd 28-30, 71, 73

P

post-doc stillinger 140, 147, 151, 153, 159, 164, 170, 177, 179, 200, 203, 207, 218, 242, 244, 247
 PP-tjenesten 32, 42, 44, 53, 62, 76, 87-91, 93-94, 168, 195
 presteboliger 279-283
 preste-tjenesten 268, 273, 278-279
 private høyskoler 125, 131, 226-228
 private skoler 32, 38, 43, 80-81, 85-86, 100-101
 privateide skole- og kirkebygg 25, 28, 36-38
 produksjonsstøtte 36
 profesjonsforskning 139, 194
 Programmet for Nord-Norge 87-88
 prøvenemdsmedlemmer 75

R

realkompetanse 7-8, 32, 59, 104-107, 110, 118-123, 128-131, 192
 rentestønad 258-265
 Riksbibliotek-tjenesten 125-126, 206, 209, 220-221
 RiT 2000 8, 15, 19, 207, 213, 221-222
 Røde Kors United World College 77
 rådgivningstjenesten 76

S

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn 36-37, 271
 sameskoler 51-52
 samisk 25, 35-36, 44-45, 50-56, 66, 68, 93, 95, 99, 115, 168, 192, 216, 222, 241, 270, 275-276, 284
 Samisk utdanningsråd 19, 26, 35, 41, 44, 93
 samiske læremidler 35-36
 samiske videregående skoler 58, 68-69
 Samordningsutvalget for Finnmark utdanningsregion (SUFUR) 31, 33, 50
 Sametetinget 19, 34-36, 44, 69, 94-95
 Sekretariatet for små og verneverdige fag 71-72
 Senter for høyere studier (SHS) 252-253
 Sentralorganet for fjernundervisning på universitets- og høyskolenivå (SOFF) 129, 206, 209, 220
 sikkerhetsopplæring for fiskere 67, 69
 SITES 97, 100
 sjøaspirantskoler 85
 Sjømannsmisjonen 275-276
 Sjøveien 68
 Skolefilmutvalget 77-78
 skolefritidsordningene 19, 46-48, 52
 skoleledere 10, 40-42, 53, 62, 74, 76, 89-90, 93, 99, 168, 195
 Skolenettet 42, 54, 93, 94, 97-98
 skolestruktur 43
 skolestørrelse 10, 31-32, 43, 54, 57, 74, 76, 97, 99
 SOKRATES 12, 145, 175, 185, 194-195, 223-224
 sosiale og medisinske institusjoner 87-88, 91

spesialpedagogiske læremidler 35-36, 88-94
 spesialundervisning 32, 44, 61, 77, 80, 86-93, 108, 195
 språklige minoriteter 39-58, 65-66, 74, 77, 93-95
 Statens dykkerskole 67-69
 Statens innkrevingssentral 263, 266
 Statens lånekasse for utdanning 7, 13, 18, 29, 87, 103-104, 128, 143, 145, 183, 215, 222, 258-267
 Statens ressurs- og voksenopplærings-senter 32, 102-105, 111, 120-122
 Statens trafikklærerskole 67-69
 statens utdanningskontorer 31
 statlige høyskoler 12, 107, 125-145, 173-175, 187-201, 207, 218
 STEP-gruppen 245
 Stiftelsen for helsetjenesteforskning ved sentralsykehuset i Akershus 222
 Stiftelsen for helsetjenesteforskning ved Sentralsykehuset i Akershus (HELTEF) 207, 222
 stipendiatstillinger 139, 147-159, 164-165, 170-180, 200-207, 218, 227, 235, 245, 255
 studentbarnehager 182-183
 studentvelferd 19, 132-134, 182-184, 260, 264
 studieforbund 7-8, 60, 97, 102-123
 studieopphold i utlandet 77-78, 205, 259, 265
 Studiesenteret Finnsnes 115, 118-119
 syns- og audiopedagogtjenesten 87
 særlige målgrupper 102-103, 110-112, 116, 121-123
 sørsamisk 44, 52

T

tegnspråk 87-93, 129
 Teknologirådet 231, 235, 249, 252
 timeressurser 6, 39, 41, 54
 Toppforskningsprogrammet 242
 toppidrett 96, 101
 trossamfunn 25-28, 36-38, 84, 116, 272
 tungregning 206-208, 219

U

ungdomstrinnet 5-6, 39-55, 86, 98
 Uninett 206-208, 219, 225
 Universitetet i Bergen 125-126, 129, 135-137, 141, 145, 153-158, 161, 172, 186, 208-219
 Universitetet i Oslo 7, 13, 18, 29, 89, 125-146, 148-153, 175, 185, 208-220, 224-225, 243, 255, 278
 Universitetet i Tromsø 125-126, 133-138, 141, 145, 165-171, 201, 211-219, 251
 Universitetsstudiene på Kjeller (UNIK) 207, 224-225
 Universitetsstudiene på Svalbard (UNIS) 207, 210, 216, 221
 utdannings- og yrkesveiledning 62, 75-76
 utdanningsforskning 206, 209, 221, 257

V

verneverdige fag 71-72
Videnskaps-Akademi, Det Norske 252-253
videregående opplæring 9, 29-31, 58
vitenskapelig utstyr 136, 152, 157, 164, 170,
174, 178, 202, 205, 232, 240-245, 255
voksenopplæring 17, 27, 32, 79, 92-93, 102-
123, 224
Voksenopplæringsforbundet 112, 118
vurdering i grunnskolen 34, 40-42, 54-56
værradar 237

W

World Meteorological Organization (WMO)
238-239

Y

Youth For Understanding 261
yrkesretting 61-63

Offentlige etater kan bestille flere eksemplarer fra:
Statens forvaltningstjeneste
Informasjonsforvaltning
Distribusjon og lager av publikasjoner
Telefaks: 22 24 27 86
E-post: ste-bestilling@ft.dep.telemax.no

Andre kan bestille fra:
Akademika AS
Avdeling for offentlige publikasjoner
Postboks 8134 Dep
0033 OSLO
Telefon: 22 11 67 70
Telefaks: 22 42 05 51
Grønt nummer: 800 80 960

Publikasjonen finnes på Internett:
<http://odin.dep.no/>

Trykk: Falch Hurtigtrykk as - 09/1999